Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ନମୋ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ

ଦୀଘନିକାଯୋ

ମହାୱଗ୍ଗପାଠଇ

୧। ମହାପଦାନସୁତ୍ତଂ

ପୁବ୍ବେନିୱାସପଟିସଂଯୁତ୍ତକଥା

୧। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ କରେରିକୁଟିକାଯଂ। ଅଥ ଖୋ ସମ୍ବହୁଲାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ପିଣ୍ଡପାତପଟିକ୍କନ୍ତାନଂ କରେରିମଣ୍ଡଲମାଠଏ ସନ୍ନିସିନ୍ନାନଂ ସନ୍ନିପତିତାନଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସପଟିସଂଯୁତ୍ତା ଧମ୍ମୀ କଥା ଉଦପାଦି – ‘‘ଇତିପି ପୁବ୍ବେନିୱାସୋ, ଇତିପି ପୁବ୍ବେନିୱାସୋ’’ତି।

୨। ଅସ୍ସୋସି ଖୋ ଭଗୱା ଦିବ୍ବାଯ ସୋତଧାତୁଯା ୱିସୁଦ୍ଧାଯ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସିକାଯ ତେସଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଇମଂ କଥାସଲ୍ଲାପଂ। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ଯେନ କରେରିମଣ୍ଡଲମାଠଓ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପଞ୍ଞତ୍ତେ ଆସନେ ନିସୀଦି, ନିସଜ୍ଜ ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘କାଯନୁତ୍ଥ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏତରହି କଥାଯ ସନ୍ନିସିନ୍ନା; କା ଚ ପନ ୱୋ ଅନ୍ତରାକଥା ୱିପ୍ପକତା’’ତି?

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – ‘‘ଇଧ, ଭନ୍ତେ, ଅମ୍ହାକଂ ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ପିଣ୍ଡପାତପଟିକ୍କନ୍ତାନଂ କରେରିମଣ୍ଡଲମାଠଏ ସନ୍ନିସିନ୍ନାନଂ ସନ୍ନିପତିତାନଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସପଟିସଂଯୁତ୍ତା ଧମ୍ମୀ କଥା ଉଦପାଦି – ‘ଇତିପି ପୁବ୍ବେନିୱାସୋ ଇତିପି ପୁବ୍ବେନିୱାସୋ’ତି। ଅଯଂ ଖୋ ନୋ, ଭନ୍ତେ, ଅନ୍ତରାକଥା ୱିପ୍ପକତା। ଅଥ ଭଗୱା ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ’’ତି।

୩। ‘‘ଇଚ୍ଛେଯ୍ୟାଥ ନୋ ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁବ୍ବେନିୱାସପଟିସଂଯୁତ୍ତଂ ଧମ୍ମିଂ କଥଂ ସୋତୁ’’ନ୍ତି? ‘‘ଏତସ୍ସ, ଭଗୱା, କାଲୋ; ଏତସ୍ସ, ସୁଗତ, କାଲୋ; ଯଂ ଭଗୱା ପୁବ୍ବେନିୱାସପଟିସଂଯୁତ୍ତଂ ଧମ୍ମିଂ କଥଂ କରେଯ୍ୟ, ଭଗୱତୋ ସୁତ୍ୱା [ଭଗୱତୋ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା (ସ୍ୟା।)] ଭିକ୍ଖୂ ଧାରେସ୍ସନ୍ତୀ’’ତି। ‘‘ତେନ ହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୁଣାଥ,ସାଧୁକଂ ମନସି କରୋଥ, ଭାସିସ୍ସାମୀ’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

୪। ‘‘ଇତୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକନୱୁତିକପ୍ପେ ଯଂ [ଏକନୱୁତୋ କପ୍ପୋ (ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)] ୱିପସ୍ସୀ ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଲୋକେ ଉଦପାଦି। ଇତୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକତିଂସେ କପ୍ପେ [ଏକତିଂ ସକପ୍ପୋ (ସୀ।) ଏକତିଂ ସୋ କପ୍ପୋ (ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)] ଯଂ ସିଖୀ ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଲୋକେ ଉଦପାଦି। ତସ୍ମିଞ୍ଞେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକତିଂସେ କପ୍ପେ ୱେସ୍ସଭୂ ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଲୋକେ ଉଦପାଦି। ଇମସ୍ମିଞ୍ଞେୱ [ଇମସ୍ମିଂ (କତ୍ଥଚି)] ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭଦ୍ଦକପ୍ପେ କକୁସନ୍ଧୋ ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଲୋକେ ଉଦପାଦି। ଇମସ୍ମିଞ୍ଞେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭଦ୍ଦକପ୍ପେ କୋଣାଗମନୋ ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଲୋକେ ଉଦପାଦି। ଇମସ୍ମିଞ୍ଞେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭଦ୍ଦକପ୍ପେ କସ୍ସପୋ ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଲୋକେ ଉଦପାଦି। ଇମସ୍ମିଞ୍ଞେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭଦ୍ଦକପ୍ପେ ଅହଂ ଏତରହି ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଲୋକେ ଉପ୍ପନ୍ନୋ।

୫। ‘‘ୱିପସ୍ସୀ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଖତ୍ତିଯୋ ଜାତିଯା ଅହୋସି, ଖତ୍ତିଯକୁଲେ ଉଦପାଦି। ସିଖୀ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଖତ୍ତିଯୋ ଜାତିଯା ଅହୋସି, ଖତ୍ତିଯକୁଲେ ଉଦପାଦି। ୱେସ୍ସଭୂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଖତ୍ତିଯୋ ଜାତିଯା ଅହୋସି, ଖତ୍ତିଯକୁଲେ ଉଦପାଦି। କକୁସନ୍ଧୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଜାତିଯା ଅହୋସି, ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ଉଦପାଦି। କୋଣାଗମନୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଜାତିଯା ଅହୋସି, ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ଉଦପାଦି। କସ୍ସପୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଜାତିଯା ଅହୋସି, ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ଉଦପାଦି। ଅହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏତରହି ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଖତ୍ତିଯୋ ଜାତିଯା ଅହୋସିଂ, ଖତ୍ତିଯକୁଲେ ଉପ୍ପନ୍ନୋ।

୬। ‘‘ୱିପସ୍ସୀ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ କୋଣ୍ଡଞ୍ଞୋ ଗୋତ୍ତେନ ଅହୋସି। ସିଖୀ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ କୋଣ୍ଡଞ୍ଞୋ ଗୋତ୍ତେନ ଅହୋସି। ୱେସ୍ସଭୂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ କୋଣ୍ଡଞ୍ଞୋ ଗୋତ୍ତେନ ଅହୋସି। କକୁସନ୍ଧୋ, ଭିକ୍ଖୱେ,

ଭଗଵା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ କସ୍ସପୋ ଗୋତ୍ତେନ ଅହୋସି। କୋଣାଗମନୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭଗଵା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ କସ୍ସପୋ ଗୋତ୍ତେନ ଅହୋସି। କସ୍ସପୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭଗଵା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ କସ୍ସପୋ ଗୋତ୍ତେନ ଅହୋସି। ଅହଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଏତରହି ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଗୋତମୋ ଗୋତ୍ତେନ ଅହୋସିଂ।

୭। ‘‘ଵିପସ୍ସିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭଗଵତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଅସୀତିଵସ୍ସସହସ୍ସାନି ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ ଅହୋସି। ସିଖିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭଗଵତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସତ୍ତତିଵସ୍ସସହସ୍ସାନି ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ ଅହୋସି। ଵେସ୍ସଭୁସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭଗଵତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସଟ୍ଠିଵସ୍ସସହସ୍ସାନି ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ ଅହୋସି। କକୁସନ୍ଧସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭଗଵତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଚତ୍ତାଳୀସଵସ୍ସସହସ୍ସାନି ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ ଅହୋସି। କୋଣାଗମନସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭଗଵତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ତିଂସଵସ୍ସସହସ୍ସାନି ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ ଅହୋସି। କସ୍ସପସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭଗଵତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଵୀସତିଵସ୍ସସହସ୍ସାନି ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ ଅହୋସି। ମୟ୍ହଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଏତରହି ଅପ୍ପକଂ ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ ପରିତ୍ତଂ ଲହୁକଂ; ଯୋ ଚିରଂ ଜୀଵତି, ସୋ ଵସ୍ସସତଂ ଅପ୍ପଂ ଵା ଭିଯ୍ୟୋ।

୮। ‘‘ଵିପସ୍ସୀ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭଗଵା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ପାଟଲିଯା ମୂଲେ ଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ। ସିଖୀ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭଗଵା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ପୁଣ୍ଡରୀକସ୍ସ ମୂଲେ ଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ। ଵେସ୍ସଭୂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭଗଵା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ସାଲସ୍ସ ମୂଲେ ଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ। କକୁସନ୍ଧୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭଗଵା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ସିରୀସସ୍ସ ମୂଲେ ଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ। କୋଣାଗମନୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭଗଵା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଉଦୁମ୍ବରସ୍ସ ମୂଲେ ଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ। କସ୍ସପୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭଗଵା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ନିଗ୍ରୋଧସ୍ସ ମୂଲେ ଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ। ଅହଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଏତରହି ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଅସ୍ସତ୍ଥସ୍ସ ମୂଲେ ଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ।

୯। ‘‘ଵିପସ୍ସିସ୍ସ , ଭିକ୍ଖଵେ, ଭଗଵତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଖଣ୍ଡତିସ୍ସଂ ନାମ ସାଵକଯୁଗଂ ଅହୋସି ଅଗ୍ଗଂ ଭଦ୍ଦଯୁଗଂ। ସିଖିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭଗଵତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଅଭିଭୂସମ୍ଭଵଂ ନାମ ସାଵକଯୁଗଂ ଅହୋସି ଅଗ୍ଗଂ ଭଦ୍ଦଯୁଗଂ। ଵେସ୍ସଭୁସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭଗଵତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସୋଣୁତ୍ତରଂ ନାମ ସାଵକଯୁଗଂ ଅହୋସି ଅଗ୍ଗଂ ଭଦ୍ଦଯୁଗଂ। କକୁସନ୍ଧସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭଗଵତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଵିଧୁରସଞ୍ଜୀଵଂ ନାମ ସାଵକଯୁଗଂ ଅହୋସି ଅଗ୍ଗଂ ଭଦ୍ଦଯୁଗଂ। କୋଣାଗମନସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭଗଵତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଭିଯ୍ୟୋସୁତ୍ତରଂ ନାମ ସାଵକଯୁଗଂ ଅହୋସି ଅଗ୍ଗଂ ଭଦ୍ଦଯୁଗଂ। କସ୍ସପସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭଗଵତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ତିସ୍ସଭାରଦ୍ଵାଜଂ ନାମ ସାଵକଯୁଗଂ ଅହୋସି ଅଗ୍ଗଂ ଭଦ୍ଦଯୁଗଂ। ମୟ୍ହଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଏତରହି ସାରିପୁତ୍ତମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନଂ ନାମ ସାଵକଯୁଗଂ ଅହୋସି ଅଗ୍ଗଂ ଭଦ୍ଦଯୁଗଂ।

୧୦। ‘‘ଵିପସ୍ସିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭଗଵତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ତଯୋ ସାଵକାନଂ ସନ୍ନିପାତା ଅହେସୁଂ। ଏକୋ ସାଵକାନଂ ସନ୍ନିପାତୋ ଅହୋସି ଅଟ୍ଠସଟ୍ଠିଭିକ୍ଖୁସତସହସ୍ସଂ, ଏକୋ ସାଵକାନଂ ସନ୍ନିପାତୋ ଅହୋସି ଭିକ୍ଖୁସତସହସ୍ସଂ, ଏକୋ ସାଵକାନଂ ସନ୍ନିପାତୋ ଅହୋସି ଅସୀତିଭିକ୍ଖୁସହସ୍ସାନି। ଵିପସ୍ସିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭଗଵତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଇମେ ତଯୋ ସାଵକାନଂ ସନ୍ନିପାତା ଅହେସୁଂ ସବ୍ବେସଂଯେଵ ଖୀଣାସଵାନଂ।

‘‘ସିଖିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭଗଵତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ତଯୋ ସାଵକାନଂ ସନ୍ନିପାତା ଅହେସୁଂ। ଏକୋ ସାଵକାନଂ ସନ୍ନିପାତୋ ଅହୋସି ଭିକ୍ଖୁସତସହସ୍ସଂ, ଏକୋ ସାଵକାନଂ ସନ୍ନିପାତୋ ଅହୋସି ଅସୀତିଭିକ୍ଖୁସହସ୍ସାନି, ଏକୋ ସାଵକାନଂ ସନ୍ନିପାତୋ ଅହୋସି ସତ୍ତତିଭିକ୍ଖୁସହସ୍ସାନି। ସିଖିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭଗଵତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଇମେ ତଯୋ ସାଵକାନଂ ସନ୍ନିପାତା ଅହେସୁଂ ସବ୍ବେସଂଯେଵ ଖୀଣାସଵାନଂ।

‘‘ଵେସ୍ସଭୁସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭଗଵତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ତଯୋ ସାଵକାନଂ ସନ୍ନିପାତା ଅହେସୁଂ। ଏକୋ ସାଵକାନଂ ସନ୍ନିପାତୋ ଅହୋସି ଅସୀତିଭିକ୍ଖୁସହସ୍ସାନି, ଏକୋ ସାଵକାନଂ ସନ୍ନିପାତୋ ଅହୋସି ସତ୍ତତିଭିକ୍ଖୁସହସ୍ସାନି, ଏକୋ ସାଵକାନଂ ସନ୍ନିପାତୋ ଅହୋସି ସଟ୍ଠିଭିକ୍ଖୁସହସ୍ସାନି। ଵେସ୍ସଭୁସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭଗଵତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଇମେ ତଯୋ ସାଵକାନଂ ସନ୍ନିପାତା ଅହେସୁଂ ସବ୍ବେସଂଯେଵ ଖୀଣାସଵାନଂ।

‘‘କକୁସନ୍ଧସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭଗଵତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଏକୋ ସାଵକାନଂ ସନ୍ନିପାତୋ ଅହୋସି ଚତ୍ତାଳୀସଭିକ୍ଖୁସହସ୍ସାନି। କକୁସନ୍ଧସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭଗଵତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଅଯଂ ଏକୋ ସାଵକାନଂ ସନ୍ନିପାତୋ ଅହୋସି ସବ୍ବେସଂଯେଵ ଖୀଣାସଵାନଂ।

‘‘କୋଣାଗମନସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭଗଵତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଏକୋ ସାଵକାନଂ ସନ୍ନିପାତୋ ଅହୋସି ତିଂସଭିକ୍ଖୁସହସ୍ସାନି। କୋଣାଗମନସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭଗଵତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଅଯଂ ଏକୋ ସାଵକାନଂ ସନ୍ନିପାତୋ ଅହୋସି ସବ୍ବେସଂଯେଵ ଖୀଣାସଵାନଂ।

‘‘କସ୍ସପସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭଗଵତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଏକୋ ସାଵକାନଂ ସନ୍ନିପାତୋ ଅହୋସି ଵୀସତିଭିକ୍ଖୁସହସ୍ସାନି। କସ୍ସପସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ,

ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଅୟଂ ଏକୋ ସାୱକାନଂ ସନ୍ନିପାତୋ ଅହୋସି ସବ୍ବେସଂୟେୱ ଖୀଣାସୱାନଂ।

''ମୟ୍ହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏତରହି ଏକୋ ସାୱକାନଂ ସନ୍ନିପାତୋ ଅହୋସି ଅଡ୍ଢତେଳସାନି ଭିକ୍ଖୁସତାନି। ମୟ୍ହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅୟଂ ଏକୋ ସାୱକାନଂ ସନ୍ନିପାତୋ ଅହୋସି ସବ୍ବେସଂୟେୱ ଖୀଣାସୱାନଂ।

୧୧। ''ୱିପସ୍ସିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଅସୋକୋ ନାମ ଭିକ୍ଖୁ ଉପଟ୍ଠାକୋ ଅହୋସି ଅଗ୍ଗୁପଟ୍ଠାକୋ। ସିଖିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଖେମଙ୍କରୋ ନାମ ଭିକ୍ଖୁ ଉପଟ୍ଠାକୋ ଅହୋସି ଅଗ୍ଗୁପଟ୍ଠାକୋ। ୱେସ୍ସଭୁସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଉପସନ୍ତୋ ନାମ ଭିକ୍ଖୁ ଉପଟ୍ଠାକୋ ଅହୋସି ଅଗ୍ଗୁପଟ୍ଠାକୋ। କକୁସନ୍ଧସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ବୁଦ୍ଧିଜୋ ନାମ ଭିକ୍ଖୁ ଉପଟ୍ଠାକୋ ଅହୋସି ଅଗ୍ଗୁପଟ୍ଠାକୋ। କୋଣାଗମନସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସୋତ୍ଥିଜୋ ନାମ ଭିକ୍ଖୁ ଉପଟ୍ଠାକୋ ଅହୋସି ଅଗ୍ଗୁପଟ୍ଠାକୋ। କସ୍ସପସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସବ୍ବମିତ୍ତୋ ନାମ ଭିକ୍ଖୁ ଉପଟ୍ଠାକୋ ଅହୋସି ଅଗ୍ଗୁପଟ୍ଠାକୋ। ମୟ୍ହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏତରହି ଆନନ୍ଦୋ ନାମ ଭିକ୍ଖୁ ଉପଟ୍ଠାକୋ ଅହୋସି ଅଗ୍ଗୁପଟ୍ଠାକୋ।

୧୨। ''ୱିପସ୍ସିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ବନ୍ଧୁମା ନାମ ରାଜା ପିତା ଅହୋସି। ବନ୍ଧୁମତୀ ନାମ ଦେୱୀ ମାତା ଅହୋସି ଜନେତ୍ତି [ଜନେତ୍ତୀ (ସ୍ୟା॰)]। ବନ୍ଧୁମସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ବନ୍ଧୁମତୀ ନାମ ନଗରଂ ରାଜଧାନୀ ଅହୋସି।

''ସିଖିସ୍ସ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଅରୁଣୋ ନାମ ରାଜା ପିତା ଅହୋସି। ପଭାୱତୀ ନାମ ଦେୱୀ ମାତା ଅହୋସି ଜନେତ୍ତି। ଅରୁଣସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ଅରୁଣୱତୀ ନାମ ନଗରଂ ରାଜଧାନୀ ଅହୋସି।

''ୱେସ୍ସଭୁସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସୁପ୍ପତିତୋ ନାମ [ସୁପ୍ପତୀତୋ ନାମ (ସ୍ୟା॰)] ରାଜା ପିତା ଅହୋସି। ୱସ୍ସୱତୀ ନାମ [ୟସୱତୀ ନାମ (ସ୍ୟା॰ ପୀ॰)] ଦେୱୀ ମାତା ଅହୋସି ଜନେତ୍ତି। ସୁପ୍ପତିତସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ଅନୋମଂ ନାମ ନଗରଂ ରାଜଧାନୀ ଅହୋସି।

''କକୁସନ୍ଧସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଅଗ୍ଗିଦତ୍ତୋ ନାମ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ପିତା ଅହୋସି। ୱିସାଖା ନାମ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ମାତା ଅହୋସି ଜନେତ୍ତି। ତେନ ଖୋ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମୟେନ ଖେମୋ ନାମ ରାଜା ଅହୋସି। ଖେମସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ଖେମୱତୀ ନାମ ନଗରଂ ରାଜଧାନୀ ଅହୋସି।

''କୋଣାଗମନସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ୟଞ୍ଞଦତ୍ତୋ ନାମ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ପିତା ଅହୋସି। ଉତ୍ତରା ନାମ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ମାତା ଅହୋସି ଜନେତ୍ତି। ତେନ ଖୋ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମୟେନ ସୋଭୋ ନାମ ରାଜା ଅହୋସି। ସୋଭସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ସୋଭୱତୀ ନାମ ନଗରଂ ରାଜଧାନୀ ଅହୋସି।

''କସ୍ସପସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତୋ ନାମ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ପିତା ଅହୋସି। ଧନୱତୀ ନାମ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ମାତା ଅହୋସି ଜନେତ୍ତି। ତେନ ଖୋ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମୟେନ କିକୀ ନାମ [କିଂ କୀ ନାମ (ସ୍ୟା॰)] ରାଜା ଅହୋସି। କିକିସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ବାରାଣସୀ ନାମ ନଗରଂ ରାଜଧାନୀ ଅହୋସି।

''ମୟ୍ହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏତରହି ସୁଦ୍ଧୋଦନୋ ନାମ ରାଜା ପିତା ଅହୋସି। ମାୟା ନାମ ଦେୱୀ ମାତା ଅହୋସି ଜନେତ୍ତି। କପିଲୱତ୍ଥୁ ନାମ ନଗରଂ ରାଜଧାନୀ ଅହୋସୀ''ତି। ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା, ଇଦଂ ୱତ୍ୱାନ ସୁଗତୋ ଉଟ୍ଠାୟାସନା ୱିହାରଂ ପାୱିସି।

୧୩। ଅଥ ଖୋ ତେସଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଅଚିରପକ୍କନ୍ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅୟମନ୍ତରାକଥା ଉଦପାଦି – ''ଅଚ୍ଛରିୟଂ, ଆୱୁସୋ, ଅବ୍ଭୁତଂ, ଆୱୁସୋ, ତଥାଗତସ୍ସ ମହିଦ୍ଧିକତା ମହାନୁଭାୱତା। ୟତ୍ର ହି ନାମ ତଥାଗତୋ ଅତୀତେ ବୁଦ୍ଧେ ପରିନିବ୍ବୁତେ ଛିନ୍ନପପଞ୍ଚେ ଛିନ୍ନୱଟୁମେ ପରିୟାଦିନ୍ନୱଟ୍ଟେ ସବ୍ବଦୁକ୍ଖୱୀତିୱତ୍ତେ ଜାତିତୋପି ଅନୁସ୍ସରିସ୍ସତି, ନାମତୋପି ଅନୁସ୍ସରିସ୍ସତି, ଗୋତ୍ତତୋପି ଅନୁସ୍ସରିସ୍ସତି, ଆୟୁପ୍ପମାଣତୋପି ଅନୁସ୍ସରିସ୍ସତି, ସାୱକୟୁଗତୋପି ଅନୁସ୍ସରିସ୍ସତି, ସାୱକସନ୍ନିପାତତୋପି ଅନୁସ୍ସରିସ୍ସତି – 'ଏୱଂଜଚ୍ଚା ତେ ଭଗୱନ୍ତୋ ଅହେସୁଂ ଇତିପି, ଏୱଂନାମା ଏୱଂଗୋତ୍ତା ଏୱଂସୀଲା ଏୱଂଧମ୍ମା ଏୱଂପଞ୍ଞା ଏୱଂୱିହାରୀ ଏୱଂୱିମୁତ୍ତା ତେ ଭଗୱନ୍ତୋ ଅହେସୁଂ ଇତିପୀ'''ତି।

''କିଂ ନୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ତଥାଗତସ୍ସେୱ ନୁ ଖୋ ଏସା ଧମ୍ମଧାତୁ ସୁପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧା, ୟସ୍ସା ଧମ୍ମଧାତୁୟା ସୁପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧତ୍ତା ତଥାଗତୋ ଅତୀତେ ବୁଦ୍ଧେ ପରିନିବ୍ବୁତେ ଛିନ୍ନପପଞ୍ଚେ ଛିନ୍ନୱଟୁମେ ପରିୟାଦିନ୍ନୱଟ୍ଟେ ସବ୍ବଦୁକ୍ଖୱୀତିୱତ୍ତେ ଜାତିତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି, ନାମତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି, ଗୋତ୍ତତୋପି

ଅନୁସ୍ସରତି, ଆୟୁପ୍ପମାଣତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି, ସାୱକଯୁଗତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି, ସାୱକସନ୍ନିପାତତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି – 'ଏୱଂଜଚ୍ଚା ତେ ଭଗୱନ୍ତୋ ଅହେସୁଂ ଇତିପି, ଏୱଂନାମା ଏୱଂଗୋତ୍ତା ଏୱଂସୀଲା ଏୱଂଧମ୍ମା ଏୱଂପଞ୍ଞା ଏୱଂୱିହାରୀ ଏୱଂୱିମୁତ୍ତା ତେ ଭଗୱନ୍ତୋ ଅହେସୁଂ ଇତିପୀ'ତି, ଉଦାହୁ ଦେୱତା ତଥାଗତସ୍ସ ଏତମତ୍ଥଂ ଆରୋଚେସୁଂ, ଯେନ ତଥାଗତୋ ଅତୀତେ ବୁଦ୍ଧେ ପରିନିବ୍ବୁତେ ଛିନ୍ନପପଞ୍ଚେ ଛିନ୍ନୱଟୁମେ ପରିୟାଦିନ୍ନୱଟ୍ଟେ ସବ୍ବଦୁକ୍ଖୱୀତିୱତ୍ତେ ଜାତିତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି, ନାମତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି, ଗୋତ୍ତତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି, ଆୟୁପ୍ପମାଣତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି, ସାୱକଯୁଗତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି, ସାୱକସନ୍ନିପାତତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି – 'ଏୱଂଜଚ୍ଚା ତେ ଭଗୱନ୍ତୋ ଅହେସୁଂ ଇତିପି, ଏୱଂନାମା ଏୱଂଗୋତ୍ତା ଏୱଂସୀଲା ଏୱଂଧମ୍ମା ଏୱଂପଞ୍ଞା ଏୱଂୱିହାରୀ ଏୱଂୱିମୁତ୍ତା ତେ ଭଗୱନ୍ତୋ ଅହେସୁଂ ଇତିପୀ''ତି। ଅୟଞ୍ଚ ହିଦଂ ତେସଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଅନ୍ତରାକଥା ୱିପ୍ପକତା ହୋତି।

୧୪। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ସାୟନ୍ହସମୟଂ ପଟିସଲ୍ଲାନା ୱୁଟ୍ଠିତୋ ଯେନ କରେରିମଣ୍ଡଲମାଳୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପଞ୍ଞତ୍ତେ ଆସନେ ନିସୀଦି। ନିସଜ୍ଜ ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ''କାୟନୁତ୍ଥ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏତରହି କଥାୟ ସନ୍ନିସିନ୍ନା; କା ଚ ପନ ୱୋ ଅନ୍ତରାକଥା ୱିପ୍ପକତା''ତି?

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – ''ଇଧ, ଭନ୍ତେ, ଅମ୍ହାକଂ ଅଚିରପକ୍କନ୍ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅୟଂ ଅନ୍ତରାକଥା ଉଦପାଦି – 'ଅଚ୍ଛରିୟଂ, ଆୱୁସୋ, ଅବ୍ଭୁତଂ, ଆୱୁସୋ, ତଥାଗତସ୍ସ ମହିଦ୍ଧିକତା ମହାନୁଭାୱତା, ଯତ୍ର ହି ନାମ ତଥାଗତୋ ଅତୀତେ ବୁଦ୍ଧେ ପରିନିବ୍ବୁତେ ଛିନ୍ନପପଞ୍ଚେ ଛିନ୍ନୱଟୁମେ ପରିୟାଦିନ୍ନୱଟ୍ଟେ ସବ୍ବଦୁକ୍ଖୱୀତିୱତ୍ତେ ଜାତିତୋପି ଅନୁସ୍ସରିସ୍ସତି, ନାମତୋପି ଅନୁସ୍ସରିସ୍ସତି, ଗୋତ୍ତତୋପି ଅନୁସ୍ସରିସ୍ସତି, ଆୟୁପ୍ପମାଣତୋପି ଅନୁସ୍ସରିସ୍ସତି, ସାୱକଯୁଗତୋପି ଅନୁସ୍ସରିସ୍ସତି, ସାୱକସନ୍ନିପାତତୋପି ଅନୁସ୍ସରିସ୍ସତି – ''ଏୱଂଜଚ୍ଚା ତେ ଭଗୱନ୍ତୋ ଅହେସୁଂ ଇତିପି , ଏୱଂନାମା ଏୱଂଗୋତ୍ତା ଏୱଂସୀଲା ଏୱଂଧମ୍ମା ଏୱଂପଞ୍ଞା ଏୱଂୱିହାରୀ ଏୱଂୱିମୁତ୍ତା ତେ ଭଗୱନ୍ତୋ ଅହେସୁଂ ଇତିପୀ''ତି। କିଂ ନୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ତଥାଗତସ୍ସେୱ ନୁ ଖୋ ଏସା ଧମ୍ମଧାତୁ ସୁପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧା, ଯସ୍ସା ଧମ୍ମଧାତୁୟା ସୁପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧତ୍ତା ତଥାଗତୋ ଅତୀତେ ବୁଦ୍ଧେ ପରିନିବ୍ବୁତେ ଛିନ୍ନପପଞ୍ଚେ ଛିନ୍ନୱଟୁମେ ପରିୟାଦିନ୍ନୱଟ୍ଟେ ସବ୍ବଦୁକ୍ଖୱୀତିୱତ୍ତେ ଜାତିତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି, ନାମତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି, ଗୋତ୍ତତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି, ଆୟୁପ୍ପମାଣତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି, ସାୱକଯୁଗତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି, ସାୱକସନ୍ନିପାତତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି – ''ଏୱଂଜଚ୍ଚା ତେ ଭଗୱନ୍ତୋ ଅହେସୁଂ ଇତିପି, ଏୱଂନାମା ଏୱଂଗୋତ୍ତା ଏୱଂସୀଲା ଏୱଂଧମ୍ମା ଏୱଂପଞ୍ଞା ଏୱଂୱିହାରୀ ଏୱଂୱିମୁତ୍ତା ତେ ଭଗୱନ୍ତୋ ଅହେସୁଂ ଇତିପୀ''ତି। ଉଦାହୁ ଦେୱତା ତଥାଗତସ୍ସ ଏତମତ୍ଥଂ ଆରୋଚେସୁଂ, ଯେନ ତଥାଗତୋ ଅତୀତେ ବୁଦ୍ଧେ ପରିନିବ୍ବୁତେ ଛିନ୍ନପପଞ୍ଚେ ଛିନ୍ନୱଟୁମେ ପରିୟାଦିନ୍ନୱଟ୍ଟେ ସବ୍ବଦୁକ୍ଖୱୀତିୱତ୍ତେ ଜାତିତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି, ନାମତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି, ଗୋତ୍ତତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି, ଆୟୁପ୍ପମାଣତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି, ସାୱକଯୁଗତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି, ସାୱକସନ୍ନିପାତତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି – 'ଏୱଂଜଚ୍ଚା ତେ ଭଗୱନ୍ତୋ ଅହେସୁଂ ଇତିପି, ଏୱଂନାମା ଏୱଂଗୋତ୍ତା ଏୱଂସୀଲା ଏୱଂଧମ୍ମା ଏୱଂପଞ୍ଞା ଏୱଂୱିହାରୀ ଏୱଂୱିମୁତ୍ତା ତେ ଭଗୱନ୍ତୋ ଅହେସୁଂ ଇତିପୀ'ତି? ଅୟଂ ଖୋ ନୋ, ଭନ୍ତେ, ଅନ୍ତରାକଥା ୱିପ୍ପକତା, ଅଥ ଭଗୱା ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ''ତି।

୧୫। ''ତଥାଗତସ୍ସେୱେସା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମଧାତୁ ସୁପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧା, ଯସ୍ସା ଧମ୍ମଧାତୁୟା ସୁପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧତ୍ତା ତଥାଗତୋ ଅତୀତେ ବୁଦ୍ଧେ ପରିନିବ୍ବୁତେ ଛିନ୍ନପପଞ୍ଚେ ଛିନ୍ନୱଟୁମେ ପରିୟାଦିନ୍ନୱଟ୍ଟେ ସବ୍ବଦୁକ୍ଖୱୀତିୱତ୍ତେ ଜାତିତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି, ନାମତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି, ଗୋତ୍ତତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି, ଆୟୁପ୍ପମାଣତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି, ସାୱକଯୁଗତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି, ସାୱକସନ୍ନିପାତତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି – 'ଏୱଂଜଚ୍ଚା ତେ ଭଗୱନ୍ତୋ ଅହେସୁଂ ଇତିପି, ଏୱଂନାମା ଏୱଂଗୋତ୍ତା ଏୱଂସୀଲା ଏୱଂଧମ୍ମା ଏୱଂପଞ୍ଞା ଏୱଂୱିହାରୀ ଏୱଂୱିମୁତ୍ତା ତେ ଭଗୱନ୍ତୋ ଅହେସୁଂ ଇତିପୀ'ତି। ଦେୱତାପି ତଥାଗତସ୍ସ ଏତମତ୍ଥଂ ଆରୋଚେସୁଂ, ଯେନ ତଥାଗତୋ ଅତୀତେ ବୁଦ୍ଧେ ପରିନିବ୍ବୁତେ ଛିନ୍ନପପଞ୍ଚେ ଛିନ୍ନୱଟୁମେ ପରିୟାଦିନ୍ନୱଟ୍ଟେ ସବ୍ବଦୁକ୍ଖୱୀତିୱତ୍ତେ ଜାତିତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି, ନାମତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି, ଗୋତ୍ତତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି, ଆୟୁପ୍ପମାଣତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି, ସାୱକଯୁଗତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି, ସାୱକସନ୍ନିପାତତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି – 'ଏୱଂଜଚ୍ଚା ତେ ଭଗୱନ୍ତୋ ଅହେସୁଂ ଇତିପି, ଏୱଂନାମା ଏୱଂଗୋତ୍ତା ଏୱଂସୀଲା ଏୱଂଧମ୍ମା ଏୱଂପଞ୍ଞା ଏୱଂୱିହାରୀ ଏୱଂୱିମୁତ୍ତା ତେ ଭଗୱନ୍ତୋ ଅହେସୁଂ ଇତିପୀ'ତି।

''ଇଚ୍ଛେୟ୍ୟାଥ ନୋ ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିୟ୍ୟୋସୋମତ୍ତାୟ ପୁବ୍ବେନିୱାସପଟିସଂୟୁତ୍ତଂ ଧମ୍ମିଂ କଥଂ ସୋତୁ''ନ୍ତି? ''ଏତସ୍ସ, ଭଗୱା, କାଲୋ; ଏତସ୍ସ, ସୁଗତ, କାଲୋ; ଯଂ ଭଗୱା ଭିୟ୍ୟୋସୋମତ୍ତାୟ ପୁବ୍ବେନିୱାସପଟିସଂୟୁତ୍ତଂ ଧମ୍ମିଂ କଥଂ କରେୟ୍ୟ, ଭଗୱତୋ ସୁତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂ ଧାରେସ୍ସନ୍ତୀ''ତି। ''ତେନ ହି, ଭିକ୍ଖୱେ , ସୁଣାଥ, ସାଧୁକଂ ମନସି କରୋଥ, ଭାସିସ୍ସାମୀ''ତି। ''ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ''ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

୧୬। ''ଇତୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକନୱୁତିକପ୍ପେ ଯଂ ୱିପସ୍ସୀ ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଲୋକେ ଉଦପାଦି। ୱିପସ୍ସୀ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଖତ୍ତିୟୋ ଜାତିୟା ଅହୋସି, ଖତ୍ତିୟକୁଲେ ଉଦପାଦି। ୱିପସ୍ସୀ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ କୋଣ୍ଡଞ୍ଞୋ ଗୋତ୍ତେନ ଅହୋସି। ୱିପସ୍ସିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଅସୀତିୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ଆୟୁପ୍ପମାଣଂ ଅହୋସି। ୱିପସ୍ସୀ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭଗୱା ଅରହଂ

ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ପାଟଲିଯା ମୂଲେ ଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ। ୱିପସ୍ସିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ , ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଖଣ୍ଡତିସ୍ସଂ ନାମ ସାୱକଯୁଗଂ ଅହୋସି ଅଗ୍ଗଂ ଭଦ୍ଦଯୁଗଂ। ୱିପସ୍ସିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ତଯୋ ସାୱକାନଂ ସନ୍ନିପାତା ଅହେସୁଂ। ଏକୋ ସାୱକାନଂ ସନ୍ନିପାତୋ ଅହୋସି ଅଟ୍ଠସଟ୍ଠିଭିକ୍ଖୁସତସହସ୍ସଂ, ଏକୋ ସାୱକାନଂ ସନ୍ନିପାତୋ ଅହୋସି ଭିକ୍ଖୁସତସହସ୍ସଂ, ଏକୋ ସାୱକାନଂ ସନ୍ନିପାତୋ ଅହୋସି ଅସୀତିଭିକ୍ଖୁସହସ୍ସାନି। ୱିପସ୍ସିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଇମେ ତଯୋ ସାୱକାନଂ ସନ୍ନିପାତା ଅହେସୁଂ ସବ୍ବେସଂଯେୱ ଖୀଣାସୱାନଂ। ୱିପସ୍ସିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଅସୋକୋ ନାମ ଭିକ୍ଖୁ ଉପଟ୍ଠାକୋ ଅହୋସି ଅଗ୍ଗୁପଟ୍ଠାକୋ। ୱିପସ୍ସିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ବନ୍ଧୁମା ନାମ ରାଜା ପିତା ଅହୋସି। ବନ୍ଧୁମତୀ ନାମ ଦେୱୀ ମାତା ଅହୋସି ଜନେତ୍ତି। ବନ୍ଧୁମସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ବନ୍ଧୁମତୀ ନାମ ନଗରଂ ରାଜଧାନୀ ଅହୋସି।

ବୋଧିସତ୍ତଧମ୍ମତା

୧୭। "ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସୀ ବୋଧିସତ୍ତୋ ତୁସିତା କାଯା ଚୱିତ୍ୱା ସତୋ ସମ୍ପଜାନୋ ମାତୁକୁଚ୍ଛିଂ ଓକ୍କମି। ଅଯମେତ୍ଥ ଧମ୍ମତା।

୧୮। "ଧମ୍ମତା, ଏସା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯଦା ବୋଧିସତ୍ତୋ ତୁସିତା କାଯା ଚୱିତ୍ୱା ମାତୁକୁଚ୍ଛିଂ ଓକ୍କମତି। ଅଥ ସଦେୱକେ ଲୋକେ ସମାରକେ ସବ୍ରହ୍ମକେ ସସ୍ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣିଯା ପଜାଯ ସଦେୱମନୁସ୍ସାଯ ଅପ୍ପମାଣୋ ଉଳାରୋ ଓଭାସୋ ପାତୁଭୱତି ଅତିକ୍କମ୍ମେୱ ଦେୱାନଂ ଦେୱାନୁଭାୱଂ। ଯାପି ତା ଲୋକନ୍ତରିକା ଅଘା ଅସଂୱୁତା ଅନ୍ଧକାରା ଅନ୍ଧକାରତିମିସା , ଯତ୍ଥ ପିମେ ଚନ୍ଦିମସୂରିଯା ଏୱଂମହିଦ୍ଧିକା ଏୱଂମହାନୁଭାୱା ଆଭାଯ ନାନୁଭୋନ୍ତି, ତତ୍ଥପି ଅପ୍ପମାଣୋ ଉଳାରୋ ଓଭାସୋ ପାତୁଭୱତି ଅତିକ୍କମ୍ମେୱ ଦେୱାନଂ ଦେୱାନୁଭାୱଂ। ଯେପି ତତ୍ଥ ସତ୍ତା ଉପପନ୍ନା, ତେପି ତେନୋଭାସେନ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ସଞ୍ଜାନନ୍ତି – 'ଅଞ୍ଞେପି କିର, ଭୋ, ସନ୍ତି ସତ୍ତା ଇଧୂପପନ୍ନା'ତି। ଅଯଞ୍ଚ ଦସସହସ୍ସୀ ଲୋକଧାତୁ ସଙ୍କମ୍ପତି ସମ୍ପକମ୍ପତି ସମ୍ପୱେଧତି। ଅପ୍ପମାଣୋ ଚ ଉଳାରୋ ଓଭାସୋ ଲୋକେ ପାତୁଭୱତି ଅତିକ୍କମ୍ମେୱ ଦେୱାନଂ ଦେୱାନୁଭାୱଂ। ଅଯମେତ୍ଥ ଧମ୍ମତା।

୧୯। "ଧମ୍ମତା ଏସା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯଦା ବୋଧିସତ୍ତୋ ମାତୁକୁଚ୍ଛିଂ ଓକ୍କନ୍ତୋ ହୋତି, ଚତ୍ତାରୋ ନଂ ଦେୱପୁତ୍ତା ଚତୁଦ୍ଦିସଂ [ଚାତୁଦ୍ଦିସଂ (ସ୍ୟା।)] ରକ୍ଖାଯ ଉପଗଚ୍ଛନ୍ତି – 'ମା ନଂ ବୋଧିସତ୍ତଂ ୱା ବୋଧିସତ୍ତମାତରଂ ୱା ମନୁସ୍ସୋ ୱା ଅମନୁସ୍ସୋ ୱା କୋଚି ୱା ୱିହେଠେସୀ'ତି। ଅଯମେତ୍ଥ ଧମ୍ମତା।

୨୦। "ଧମ୍ମତା ଏସା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯଦା ବୋଧିସତ୍ତୋ ମାତୁକୁଚ୍ଛିଂ ଓକ୍କନ୍ତୋ ହୋତି, ପକତିଯା ସୀଲୱତୀ ବୋଧିସତ୍ତମାତା ହୋତି, ୱିରତା ପାଣାତିପାତା, ୱିରତା ଅଦିନ୍ନାଦାନା, ୱିରତା କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା , ୱିରତା ମୁସାୱାଦା, ୱିରତା ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପ୍ପମାଦଟ୍ଠାନା। ଅଯମେତ୍ଥ ଧମ୍ମତା।

୨୧। "ଧମ୍ମତା ଏସା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯଦା ବୋଧିସତ୍ତୋ ମାତୁକୁଚ୍ଛିଂ ଓକ୍କନ୍ତୋ ହୋତି, ନ ବୋଧିସତ୍ତମାତୁ ପୁରିସେସୁ ମାନସଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି କାମଗୁଣୂପସଂହିତଂ, ଅନତିକ୍କମନୀଯା ଚ ବୋଧିସତ୍ତମାତା ହୋତି କେନଚି ପୁରିସେନ ରତ୍ତଚିତ୍ତେନ। ଅଯମେତ୍ଥ ଧମ୍ମତା।

୨୨। "ଧମ୍ମତା ଏସା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯଦା ବୋଧିସତ୍ତୋ ମାତୁକୁଚ୍ଛିଂ ଓକ୍କନ୍ତୋ ହୋତି, ଲାଭିନୀ ବୋଧିସତ୍ତମାତା ହୋତି ପଞ୍ଚନ୍ନଂ କାମଗୁଣାନଂ। ସା ପଞ୍ଚହି କାମଗୁଣେହି ସମପ୍ପିତା ସମଙ୍ଗୀଭୂତା ପରିଚାରେତି। ଅଯମେତ୍ଥ ଧମ୍ମତା।

୨୩। "ଧମ୍ମତା ଏସା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯଦା ବୋଧିସତ୍ତୋ ମାତୁକୁଚ୍ଛିଂ ଓକ୍କନ୍ତୋ ହୋତି, ନ ବୋଧିସତ୍ତମାତୁ କୋଚିଦେୱ ଆବାଧୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। ସୁଖିନୀ ବୋଧିସତ୍ତମାତା ହୋତି ଅକିଲନ୍ତକାଯା, ବୋଧିସତ୍ତଞ୍ଚ ବୋଧିସତ୍ତମାତା ତିରୋକୁଚ୍ଛିଗତଂ ପସ୍ସତି ସବ୍ବଙ୍ଗପଚ୍ଚଙ୍ଗିଂ ଅହୀନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ମଣି ୱେଳୁରିଯୋ ସୁଭୋ ଜାତିମା ଅଟ୍ଠଂସୋ ସୁପରିକମ୍ମକତୋ ଅଚ୍ଛୋ ୱିପ୍ପସନ୍ନୋ ଅନାୱିଲୋ ସବ୍ବାକାରସମ୍ପନ୍ନୋ। ତତ୍ରାସ୍ସ [ତତ୍ରସ୍ସ (ସ୍ୟା।)] ସୁତ୍ତଂ ଆୱୁତଂ ନୀଲଂ ୱା ପୀତଂ ୱା ଲୋହିତଂ ୱା ଓଦାତଂ ୱା ପଣ୍ଡୁସୁତ୍ତଂ ୱା। ତମେନଂ ଚକ୍ଖୁମା ପୁରିସୋ ହତ୍ଥେ କରିତ୍ୱା ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖେଯ୍ୟ – 'ଅଯଂ ଖୋ ମଣି ୱେଳୁରିଯୋ ସୁଭୋ ଜାତିମା ଅଟ୍ଠଂସୋ ସୁପରିକମ୍ମକତୋ ଅଚ୍ଛୋ ୱିପ୍ପସନ୍ନୋ ଅନାୱିଲୋ ସବ୍ବାକାରସମ୍ପନ୍ନୋ। ତତ୍ରିଦଂ ସୁତ୍ତଂ ଆୱୁତଂ ନୀଲଂ ୱା ପୀତଂ ୱା ଲୋହିତଂ ୱା ଓଦାତଂ ୱା ପଣ୍ଡୁସୁତ୍ତଂ ୱା'ତି। ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯଦା ବୋଧିସତ୍ତୋ ମାତୁକୁଚ୍ଛିଂ ଓକ୍କନ୍ତୋ ହୋତି, ନ ବୋଧିସତ୍ତମାତୁ କୋଚିଦେୱ ଆବାଧୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ସୁଖିନୀ ବୋଧିସତ୍ତମାତା ହୋତି ଅକିଲନ୍ତକାଯା , ବୋଧିସତ୍ତଞ୍ଚ ବୋଧିସତ୍ତମାତା ତିରୋକୁଚ୍ଛିଗତଂ ପସ୍ସତି ସବ୍ବଙ୍ଗପଚ୍ଚଙ୍ଗିଂ ଅହୀନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ। ଅଯମେତ୍ଥ ଧମ୍ମତା।

୨୪। "ଧମ୍ମତା ଏସା, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତାହଜାତେ ବୋଧିସତ୍ତେ ବୋଧିସତ୍ତମାତା କାଲଙ୍କରୋତି ତୁସିତଂ କାଯଂ ଉପପଜ୍ଜତି। ଅଯମେତ୍ଥ ଧମ୍ମତା।

୨୫। "ଧମ୍ମତା ଏସା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯଥା ଅଞ୍ଞା ଇତ୍ଥିକା ନୱ ୱା ଦସ ୱା ମାସେ ଗବ୍ଭଂ କୁଚ୍ଛିନା ପରିହରିତ୍ୱା ୱିଜାଯନ୍ତି, ନ ହେୱଂ ବୋଧିସତ୍ତଂ

ବୋଧିସତ୍ତମାତା ୱିଜାଯତି। ଦସେୱ ମାସାନି ବୋଧିସତ୍ତଂ ବୋଧିସତ୍ତମାତା କୁଚ୍ଛିନା ପରିହରିତ୍ୱା ୱିଜାଯତି। ଅଯମେତ୍ଥ ଧମ୍ମତା।

୨୬। ‘‘ଧମ୍ମତା ଏସା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯଥା ଅଞ୍ଞା ଇତ୍ଥିକା ନିସିନ୍ନା ୱା ନିପନ୍ନା ୱା ୱିଜାଯନ୍ତି, ନ ହେୱଂ ବୋଧିସତ୍ତଂ ବୋଧିସତ୍ତମାତା ୱିଜାଯତି। ଠିତାୱ ବୋଧିସତ୍ତଂ ବୋଧିସତ୍ତମାତା ୱିଜାଯତି। ଅଯମେତ୍ଥ ଧମ୍ମତା।

୨୭। ‘‘ଧମ୍ମତା ଏସା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯଦା ବୋଧିସତ୍ତୋ ମାତୁକୁଚ୍ଛିମ୍ହା ନିକ୍ଖମତି, ଦେୱା ପଠମଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତି, ପଚ୍ଛା ମନୁସ୍ସା। ଅଯମେତ୍ଥ ଧମ୍ମତା।

୨୮। ‘‘ଧମ୍ମତା ଏସା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯଦା ବୋଧିସତ୍ତୋ ମାତୁକୁଚ୍ଛିମ୍ହା ନିକ୍ଖମତି, ଅପ୍ପତ୍ତୋୱ ବୋଧିସତ୍ତୋ ପଥୱିଂ ହୋତି, ଚତ୍ତାରୋ ନଂ ଦେୱପୁତ୍ତା ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ମାତୁ ପୁରତୋ ଠପେନ୍ତି – ‘ଅତ୍ତମନା, ଦେୱି, ହୋହି; ମହେସକ୍ଖୋ ତେ ପୁତ୍ତୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ’ତି। ଅଯମେତ୍ଥ ଧମ୍ମତା।

୨୯। ‘‘ଧମ୍ମତା ଏସା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯଦା ବୋଧିସତ୍ତୋ ମାତୁକୁଚ୍ଛିମ୍ହା ନିକ୍ଖମତି, ୱିସଦୋୱ ନିକ୍ଖମତି ଅମକ୍ଖିତୋ ଉଦେନ [ଉଦ୍ଦେନ (ସ୍ଯା।), ଉଦରେନ (କତ୍ଥଚି)] ଅମକ୍ଖିତୋ ସେମ୍ହେନ ଅମକ୍ଖିତୋ ରୁହିରେନ ଅମକ୍ଖିତୋ କେନଚି ଅସୁଚିନା ସୁଦ୍ଧୋ [ୱିସୁଦ୍ଧୋ (ସ୍ଯା।)] ୱିସଦୋ। ସେଯ୍ଯଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ମଣିରତନଂ କାସିକେ ୱତ୍ଥେ ନିକ୍ଖିତ୍ତଂ ନେୱ ମଣିରତନଂ କାସିକଂ ୱତ୍ଥଂ ମକ୍ଖେତି, ନାପି କାସିକଂ ୱତ୍ଥଂ ମଣିରତନଂ ମକ୍ଖେତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଉଭିନ୍ନଂ ସୁଦ୍ଧତ୍ତା। ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯଦା ବୋଧିସତ୍ତୋ ମାତୁକୁଚ୍ଛିମ୍ହା ନିକ୍ଖମତି, ୱିସଦୋୱ ନିକ୍ଖମତି ଅମକ୍ଖିତୋ, ଉଦେନ ଅମକ୍ଖିତୋ ସେମ୍ହେନ ଅମକ୍ଖିତୋ ରୁହିରେନ ଅମକ୍ଖିତୋ କେନଚି ଅସୁଚିନା ସୁଦ୍ଧୋ ୱିସଦୋ। ଅଯମେତ୍ଥ ଧମ୍ମତା।

୩୦। ‘‘ଧମ୍ମତା ଏସା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯଦା ବୋଧିସତ୍ତୋ ମାତୁକୁଚ୍ଛିମ୍ହା ନିକ୍ଖମତି, ଦ୍ୱେ ଉଦକସ୍ସ ଧାରା ଅନ୍ତଲିକ୍ଖା ପାତୁଭୱନ୍ତି – ଏକା ସୀତସ୍ସ ଏକା ଉଣ୍ହସ୍ସ ଯେନ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଉଦକକିଚ୍ଚଂ କରୋନ୍ତି ମାତୁ ଚ। ଅଯମେତ୍ଥ ଧମ୍ମତା।

୩୧। ‘‘ଧମ୍ମତା ଏସା, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ପତିଜାତୋ ବୋଧିସତ୍ତୋ ସମେହି ପାଦେହି ପତିଟ୍ଠହିତ୍ୱା ଉତ୍ତରାଭିମୁଖୋ [ଉତ୍ତରେନାଭିମୁଖୋ (ସ୍ଯା।) ଉତ୍ତରେନମୁଖୋ (କ।)] ସତ୍ତପଦୱୀତିହାରେନ ଗଚ୍ଛତି ସେତମ୍ହି ଛତ୍ତେ ଅନୁଧାରିଯମାନେ, ସବ୍ବା ଚ ଦିସା ଅନୁୱିଲୋକେତି, ଆସଭିଂ ୱାଚଂ ଭାସତି ‘ଅଗ୍ଗୋହମସ୍ମି ଲୋକସ୍ସ, ଜେଟ୍ଠୋହମସ୍ମି ଲୋକସ୍ସ, ସେଟ୍ଠୋହମସ୍ମି ଲୋକସ୍ସ, ଅଯମନ୍ତିମା ଜାତି, ନତ୍ଥିଦାନି ପୁନବ୍ଭୱୋ’ତି। ଅଯମେତ୍ଥ ଧମ୍ମତା।

୩୨। ‘‘ଧମ୍ମତା ଏସା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯଦା ବୋଧିସତ୍ତୋ ମାତୁକୁଚ୍ଛିମ୍ହା ନିକ୍ଖମତି, ଅଥ ସଦେୱକେ ଲୋକେ ସମାରକେ ସବ୍ରହ୍ମକେ ସସ୍ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣିଯା ପଜାଯ ସଦେୱମନୁସ୍ସାଯ ଅପ୍ପମାଣୋ ଉଳାରୋ ଓଭାସୋ ପାତୁଭୱତି, ଅତିକ୍କମ୍ମେୱ ଦେୱାନଂ ଦେୱାନୁଭାୱଂ। ଯାପି ତା ଲୋକନ୍ତରିକା ଅଘା ଅସଂୱୁତା ଅନ୍ଧକାରା ଅନ୍ଧକାରତିମିସା, ଯତ୍ଥ ପିମେ ଚନ୍ଦିମସୂରିଯା ଏୱଂମହିଦ୍ଧିକା ଏୱଂମହାନୁଭାୱା ଆଭାଯ ନାନୁଭୋନ୍ତି, ତତ୍ଥପି ଅପ୍ପମାଣୋ ଉଳାରୋ ଓଭାସୋ ପାତୁଭୱତି ଅତିକ୍କମ୍ମେୱ ଦେୱାନଂ ଦେୱାନୁଭାୱଂ। ଯେପି ତତ୍ଥ ସତ୍ତା ଉପପନ୍ନା, ତେପି ତେନୋଭାସେନ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ସଞ୍ଜାନନ୍ତି – ‘ଅଞ୍ଞେପି କିର, ଭୋ, ସନ୍ତି ସତ୍ତା ଇଧୂପପନ୍ନା’ତି। ଅଯଞ୍ଚ ଦସସହସ୍ସୀ ଲୋକଧାତୁ ସଙ୍କମ୍ପତି ସମ୍ପକମ୍ପତି ସମ୍ପୱେଧତି ଅପ୍ପମାଣୋ ଚ ଉଳାରୋ ଓଭାସୋ ଲୋକେ ପାତୁଭୱତି ଅତିକ୍କମ୍ମେୱ ଦେୱାନଂ ଦେୱାନୁଭାୱଂ। ଅଯମେତ୍ଥ ଧମ୍ମତା।

ଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣା

୩୩। ‘‘ଜାତେ ଖୋ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିମ୍ହି କୁମାରେ ବନ୍ଧୁମତୋ ରଞ୍ଞୋ ପଟିୱେଦେସୁଂ – ‘ପୁତ୍ତୋ ତେ, ଦେୱ [ଦେୱ ତେ (କ।)], ଜାତୋ, ତଂ ଦେୱୋ ପସ୍ସତୂ’ତି। ଅଦ୍ଦସା ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବନ୍ଧୁମା ରାଜା ୱିପସ୍ସିଂ କୁମାରଂ, ଦିସ୍ୱା ନେମିତ୍ତେ ବ୍ରାହ୍ମଣେ ଆମନ୍ତାପେତ୍ୱା ଏତଦୱୋଚ – ‘ପସ୍ସନ୍ତୁ ଭୋନ୍ତୋ ନେମିତ୍ତା ବ୍ରାହ୍ମଣା କୁମାର’ନ୍ତି। ଅଦ୍ଦସଂସୁ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନେମିତ୍ତା ବ୍ରାହ୍ମଣା ୱିପସ୍ସିଂ କୁମାରଂ, ଦିସ୍ୱା ବନ୍ଧୁମନ୍ତଂ ରାଜାନଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – ‘ଅତ୍ତମନୋ, ଦେୱ, ହୋହି, ମହେସକ୍ଖୋ ତେ ପୁତ୍ତୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ, ଲାଭା ତେ, ମହାରାଜ, ସୁଲଦ୍ଧଂ ତେ, ମହାରାଜ, ଯସ୍ସ ତେ କୁଲେ ଏୱରୂପୋ ପୁତ୍ତୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ। ଅଯଞ୍ହି, ଦେୱ, କୁମାରୋ ଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣେହି ସମନ୍ନାଗତୋ, ଯେହି ସମନ୍ନାଗତସ୍ସ ମହାପୁରିସସ୍ସ ଦ୍ୱେୱ ଗତିଯୋ ଭୱନ୍ତି ଅନଞ୍ଞା। ସଚେ ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାୱସତି, ରାଜା ହୋତି ଚକ୍କୱତ୍ତୀ ଧମ୍ମିକୋ ଧମ୍ମରାଜା ଚାତୁରନ୍ତୋ ୱିଜିତାୱୀ ଜନପଦତ୍ଥାୱରିଯପ୍ପତ୍ତୋ ସତ୍ତରତନସମନ୍ନାଗତୋ। ତସ୍ସିମାନି ସତ୍ତରତନାନି ଭୱନ୍ତି। ସେଯ୍ଯଥିଦଂ – ଚକ୍କରତନଂ ହତ୍ଥିରତନଂ ଅସ୍ସରତନଂ ମଣିରତନଂ ଇତ୍ଥିରତନଂ ଗହପତିରତନଂ ପରିଣାଯକରତନମେୱ ସତ୍ତମଂ। ପରୋସହସ୍ସଂ ଖୋ ପନସ୍ସ ପୁତ୍ତା ଭୱନ୍ତି ସୂରା ୱୀରଙ୍ଗରୂପା ପରସେନପ୍ପମଦ୍ଦନା। ସୋ ଇମଂ ପଥୱିଂ ସାଗରପରିଯନ୍ତଂ ଅଦଣ୍ଡେନ ଅସତ୍ଥେନ ଧମ୍ମେନ ଅଭିୱିଜିଯ ଅଜ୍ଝାୱସତି। ସଚେ ଖୋ ପନ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜତି, ଅରହଂ ହୋତି ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଲୋକେ ୱିୱଟ୍ଟଚ୍ଛଦୋ।

୩୪। 'କତମେହି ଚାୟଂ, ଦେଵ, କୁମାରୋ ଦ୍ଵତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣେହି ସମନ୍ନାଗତୋ, ଯେହି ସମନ୍ନାଗତସ୍ସ ମହାପୁରିସସ୍ସ ଦ୍ଵେଵ ଗତିୟୋ ଭଵନ୍ତି ଅନଞ୍ଞା। ସଚେ ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାଵସତି, ରାଜା ହୋତି ଚକ୍କଵତ୍ତୀ ଧମ୍ମିକୋ ଧମ୍ମରାଜା ଚାତୁରନ୍ତୋ ଵିଜିତାଵୀ ଜନପଦତ୍ଥାଵରିୟପ୍ପତ୍ତୋ ସତ୍ତରତନସମନ୍ନାଗତୋ। ତସ୍ସିମାନି ସତ୍ତରତନାନି ଭଵନ୍ତି । ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ଚକ୍କରତନଂ ହତ୍ଥିରତନଂ ଅସ୍ସରତନଂ ମଣିରତନଂ ଇତ୍ଥିରତନଂ ଗହପତିରତନଂ ପରିଣାୟକରତନମେଵ ସତ୍ତମଂ। ପରୋସହସ୍ସଂ ଖୋ ପନସ୍ସ ପୁତ୍ତା ଭଵନ୍ତି ସୂରା ଵୀରଙ୍ଗରୂପା ପରସେନପ୍ପମଦ୍ଦନା। ସୋ ଇମଂ ପଥଵିଂ ସାଗରପରିୟନ୍ତଂ ଅଦଣ୍ଡେନ ଅସତ୍ଥେନ ଧମ୍ମେନ ଅଭିଵିଜିୟ ଅଜ୍ଝାଵସତି। ସଚେ ଖୋ ପନ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜତି, ଅରହଂ ହୋତି ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଲୋକେ ଵିଵଟ୍ଟଚ୍ଛଦୋ।

୩୫। 'ଅୟଞ୍ହି, ଦେଵ, କୁମାରୋ ସୁପ୍ପତିଟ୍ଠିତପାଦୋ। ଯଂ ପାୟଂ, ଦେଵ, କୁମାରୋ ସୁପ୍ପତିଟ୍ଠିତପାଦୋ। ଇଦମ୍ପିସ୍ସ ମହାପୁରିସସ୍ସ ମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣଂ ଭଵତି।

'ଇମସ୍ସ, ଦେଵ [ଇମସ୍ସ ହି ଦେଵ (?)], କୁମାରସ୍ସ ହେଟ୍ଠା ପାଦତଲେସୁ ଚକ୍କାନି ଜାତାନି ସହସ୍ସାରାନି ସନେମିକାନି ସନାଭିକାନି ସବ୍ବାକାରପରିପୂରାନି। ଯମ୍ପି, ଇମସ୍ସ ଦେଵ, କୁମାରସ୍ସ ହେଟ୍ଠା ପାଦତଲେସୁ ଚକ୍କାନି ଜାତାନି ସହସ୍ସାରାନି ସନେମିକାନି ସନାଭିକାନି ସବ୍ବାକାରପରିପୂରାନି, ଇଦମ୍ପିସ୍ସ ମହାପୁରିସସ୍ସ ମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣଂ ଭଵତି।

'ଅୟଞ୍ହି ଦେଵ, କୁମାରୋ ଆୟତପଣ୍ହୀ…ପେ…

'ଅୟଞ୍ହି, ଦେଵ, କୁମାରୋ ଦୀଘଙ୍ଗୁଲୀ…

'ଅୟଞ୍ହି, ଦେଵ, କୁମାରୋ ମୁଦୁତଲୁନହତ୍ଥପାଦୋ…

'ଅୟଞ୍ହି, ଦେଵ କୁମାରୋ ଜାଲହତ୍ଥପାଦୋ…

'ଅୟଞ୍ହି, ଦେଵ, କୁମାରୋ ଉସ୍ସଙ୍ଖପାଦୋ…

'ଅୟଞ୍ହି, ଦେଵ, କୁମାରୋ ଏଣିଜଙ୍ଘୋ…

'ଅୟଞ୍ହି, ଦେଵ, କୁମାରୋ ଠିତକୋଵ ଅନୋନମନ୍ତୋ ଉଭୋହି ପାଣିତଲେହି ଜଣ୍ଣୁକାନି ପରିମସତି [ପରାମସତି (କ।)] ପରିମଜ୍ଜତି…

'ଅୟଞ୍ହି , ଦେଵ, କୁମାରୋ କୋସୋହିତଵତ୍ଥଗୁୟ୍ହୋ…

'ଅୟଞ୍ହି, ଦେଵ, କୁମାରୋ ସୁଵଣ୍ଣଵଣ୍ଣୋ କଞ୍ଚନସନ୍ନିଭତ୍ତଚୋ…

'ଅୟଞ୍ହି, ଦେଵ, କୁମାରୋ ସୁଖୁମଚ୍ଛଵୀ; ସୁଖୁମତ୍ତା ଛଵିୟା ରଜୋଜଲ୍ଲଂ କାୟେ ନ ଉପଲିମ୍ପତି [ଉପଲିପ୍ପତି (ସ୍ୟା।)] …

'ଅୟଞ୍ହି, ଦେଵ, କୁମାରୋ ଏକେକଲୋମୋ; ଏକେକାନି ଲୋମାନି ଲୋମକୂପେସୁ ଜାତାନି…

'ଅୟଞ୍ହି, ଦେଵ, କୁମାରୋ ଉଦ୍ଧଗ୍ଗଲୋମୋ; ଉଦ୍ଧଗ୍ଗାନି ଲୋମାନି ଜାତାନି ନୀଲାନି ଅଞ୍ଜନଵଣ୍ଣାନି କୁଣ୍ଡଲାଵଟ୍ଟାନି ଦକ୍ଖିଣାଵଟ୍ଟକଜାତାନି…

'ଅୟଞ୍ହି, ଦେଵ, କୁମାରୋ ବ୍ରହ୍ମୁଜୁଗତ୍ତୋ…

'ଅୟଞ୍ହି, ଦେଵ, କୁମାରୋ ସତ୍ତୁସ୍ସଦୋ…

'ଅୟଞ୍ହି , ଦେଵ, କୁମାରୋ ସୀହପୁବ୍ବଦ୍ଧକାୟୋ…

'ଅୟଞ୍ହି, ଦେଵ, କୁମାରୋ ଚିତନ୍ତରଂସୋ [ପିତନ୍ତରଂସୋ (ସ୍ୟା।)] …

‘ଅଯଞ୍ହି, ଦେୱ, କୁମାରୋ ନିଗ୍ରୋଧପରିମଣ୍ଡଲୋ ଯାୱତକ୍ୱସ୍ସ କାଯୋ ତାୱତକ୍ୱସ୍ସ ବ୍ଯାମୋ, ଯାୱତକ୍ୱସ୍ସ ବ୍ଯାମୋ, ତାୱତକ୍ୱସ୍ସ କାଯୋ…

‘ଅଯଞ୍ହି , ଦେୱ, କୁମାରୋ ସମୱଟ୍ଟକ୍ଖନ୍ଧୋ…

‘ଅଯଞ୍ହି, ଦେୱ, କୁମାରୋ ରସଗ୍ଗସଗ୍ଗୀ…

‘ଅଯଞ୍ହି, ଦେୱ, କୁମାରୋ ସୀହହନୁ…

‘ଅଯଞ୍ହି, ଦେୱ, କୁମାରୋ ଚତ୍ତାଲୀସଦନ୍ତୋ…

‘ଅଯଞ୍ହି, ଦେୱ, କୁମାରୋ ସମଦନ୍ତୋ…

‘ଅଯଞ୍ହି, ଦେୱ, କୁମାରୋ ଅୱିରଳଦନ୍ତୋ…

‘ଅଯଞ୍ହି, ଦେୱ, କୁମାରୋ ସୁସୁକ୍କଦାଠୋ…

‘ଅଯଞ୍ହି, ଦେୱ, କୁମାରୋ ପହୂତଜିୱ୍ହୋ…

‘ଅଯଞ୍ହି, ଦେୱ, କୁମାରୋ ବ୍ରହ୍ମସ୍ସରୋ କରୱୀକଭାଣୀ…

‘ଅଯଞ୍ହି, ଦେୱ, କୁମାରୋ ଅଭିନୀଲନେତ୍ତୋ…

‘ଅଯଞ୍ହି, ଦେୱ, କୁମାରୋ ଗୋପଖୁମୋ…

ଇମସ୍ସ, ଦେୱ, କୁମାରସ୍ସ ଉଣ୍ଣା ଭମୁକନ୍ତରେ ଜାତା ଓଦାତା ମୁଦୁତୂଲସନ୍ନିଭା। ଯମ୍ପି ଇମସ୍ସ ଦେୱ କୁମାରସ୍ସ ଉଣ୍ଣା ଭମୁକନ୍ତରେ ଜାତା ଓଦାତା ମୁଦୁତୂଲସନ୍ନିଭା, ଇଦମ୍ପିମସ୍ସ ମହାପୁରିସସ୍ସ ମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣଂ ଭୱତି।

‘ଅଯଞ୍ହି , ଦେୱ, କୁମାରୋ ଉଣ୍ହୀସସୀସୋ। ଯଂ ପାଯଂ, ଦେୱ, କୁମାରୋ ଉଣ୍ହୀସସୀସୋ, ଇଦମ୍ପିସ୍ସ ମହାପୁରିସସ୍ସ ମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣଂ ଭୱତି।

୩୬। ‘ଇମେହି ଖୋ ଅଯଂ, ଦେୱ, କୁମାରୋ ଦ୍ୱତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣେହି ସମନ୍ନାଗତୋ, ଯେହି ସମନ୍ନାଗତସ୍ସ ମହାପୁରିସସ୍ସ ଦ୍ୱେୱ ଗତିଯୋ ଭୱନ୍ତି ଅନଞ୍ଞା। ସଚେ ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାୱସତି, ରାଜା ହୋତି ଚକ୍କୱତ୍ତୀ ଧମ୍ମିକୋ ଧମ୍ମରାଜା ଚାତୁରନ୍ତୋ ୱିଜିତାୱୀ ଜନପଦତ୍ଥାୱରିଯପ୍ପତ୍ତୋ ସତ୍ତରତନସମନ୍ନାଗତୋ। ତସ୍ସିମାନି ସତ୍ତରତନାନି ଭୱନ୍ତି। ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ଚକ୍କରତନଂ ହତ୍ଥିରତନଂ ଅସ୍ସରତନଂ ମଣିରତନଂ ଇତ୍ଥିରତନଂ ଗହପତିରତନଂ ପରିଣାଯକରତନମେୱ ସତ୍ତମଂ। ପରୋସହସ୍ସଂ ଖୋ ପନସ୍ସ ପୁତ୍ତା ଭୱନ୍ତି ସୂରା ୱୀରଙ୍ଗରୂପା ପରସେନପ୍ପମଦ୍ଦନା। ସୋ ଇମଂ ପଥୱିଂ ସାଗରପରିଯନ୍ତଂ ଅଦଣ୍ଡେନ ଅସତ୍ଥେନ ଧମ୍ମେନ [ଧମ୍ମେନ ସମେନ (ସ୍ୟା।)] ଅଭିୱିଜିଯ ଅଜ୍ଝାୱସତି। ସଚେ ଖୋ ପନ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜତି, ଅରହଂ ହୋତି ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଲୋକେ ୱିୱଟଚ୍ଛଦୋ’ତି।

ୱିପସ୍ସୀସମଞ୍ଞା

୩୭। ‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବନ୍ଧୁମା ରାଜା ନେମିତ୍ତେ ବ୍ରାହ୍ମଣେ ଅହତେହି ୱତ୍ଥେହି ଅଚ୍ଛାଦାପେତ୍ୱା [ଅଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା (ସ୍ୟା।)] ସବ୍ବକାମେହି ସନ୍ତପ୍ପେସି। ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବନ୍ଧୁମା ରାଜା ୱିପସ୍ସିସ୍ସ କୁମାରସ୍ସ ଧାତିଯୋ ଉପଟ୍ଠାପେସି। ଅଞ୍ଞା ଖୀରଂ ପାଯେନ୍ତି, ଅଞ୍ଞା ନ୍ହାପେନ୍ତି, ଅଞ୍ଞା ଧାରେନ୍ତି, ଅଞ୍ଞା ଅଙ୍କେନ ପରିହରନ୍ତି। ଜାତସ୍ସ ଖୋ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ କୁମାରସ୍ସ ସେତଚ୍ଛତ୍ତଂ ଧାରଯିତ୍ଥ ଦିୱା ଚେୱ ରତ୍ତିଞ୍ଚ – ‘ମା ନଂ ସୀତଂ ୱା ଉଣ୍ହଂ ୱା ତିଣଂ ୱା ରଜୋ ୱା ଉସ୍ସାୱୋ ୱା ବାଧଯିତ୍ଥା’ତି। ଜାତୋ ଖୋ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସୀ କୁମାରୋ ବହୁନୋ ଜନସ୍ସ ପିଯୋ ଅହୋସି ମନାପୋ। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉପ୍ପଲଂ ୱା ପଦୁମଂ ୱା ପୁଣ୍ଡରୀକଂ ୱା ବହୁନୋ ଜନସ୍ସ ପିଯଂ ମନାପଂ; ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସୀ କୁମାରୋ ବହୁନୋ ଜନସ୍ସ ପିଯୋ ଅହୋସି ମନାପୋ। ସ୍ୱାସ୍ସୁଦଂ ଅଙ୍କେନେୱ ଅଙ୍କଂ ପରିହରିଯତି।

୩୮। ‘‘ଜାତୋ ଖୋ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସୀ କୁମାରୋ ମଞ୍ଜୁସ୍ସରୋ ଚ [କୁମାରୋ ବ୍ରହ୍ମସ୍ସରୋ ମଞ୍ଜୁସ୍ସରୋ ଚ (ସୀ। କ।)] ଅହୋସି ୱଗ୍ଗୁସ୍ସରୋ ଚ ମଧୁରସ୍ସରୋ ଚ ପେମନିଯସ୍ସରୋ ଚ। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ହିମୱନ୍ତେ ପବ୍ବତେ କରୱୀକା ନାମ ସକୁଣଜାତି ମଞ୍ଜୁସ୍ସରା ଚ ୱଗ୍ଗୁସ୍ସରା ଚ ମଧୁରସ୍ସରା ଚ ପେମନିଯସ୍ସରା ଚ; ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସୀ କୁମାରୋ ମଞ୍ଜୁସ୍ସରୋ ଚ ଅହୋସି ୱଗ୍ଗୁସ୍ସରୋ ଚ ମଧୁରସ୍ସରୋ ଚ ପେମନିଯସ୍ସରୋ ଚ।

୩୯। ‘‘ଜାତସ୍ସ ଖୋ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ କୁମାରସ୍ସ କମ୍ମୱିପାକଜଂ ଦିବ୍ବଚକ୍ଖୁ ପାତୁରହୋସି ଯେନ ସୁଦଂ [ଯେନ ଦୂରଂ (ସ୍ଯା।)] ସମନ୍ତା ଯୋଜନଂ ପସ୍ସତି ଦିୱା ଚେୱ ରତ୍ତିଞ୍ଚ।

୪୦। ‘‘ଜାତୋ ଖୋ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସୀ କୁମାରୋ ଅନିମିସନ୍ତୋ ପେକ୍ଖତି ସେଯ୍ୟଥାପି ଦେୱା ତାୱତିଂସା। ‘ଅନିମିସନ୍ତୋ କୁମାରୋ ପେକ୍ଖତୀ’ତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ [ଅନିମିସନ୍ତୋ ପେକ୍ଖତି, ଜାତସ୍ସ ଖୋ ପନ ଭିକ୍ଖୱେ (କ।)], ୱିପସ୍ସିସ୍ସ କୁମାରସ୍ସ ‘ୱିପସ୍ସୀ ୱିପସ୍ସୀ’ ତ୍ୱେୱ ସମଞ୍ଞା ଉଦପାଦି।

୪୧। ‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବନ୍ଧୁମା ରାଜା ଅଡ୍ଡକରଣେ [ଅଟ୍ଟ କରଣେ (ସ୍ଯା।)] ନିସିନ୍ନୋ ୱିପସ୍ସିଂ କୁମାରଂ ଅଙ୍କେ ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ଅଟ୍ଟେ ଅନୁସାସତି । ତତ୍ର ସୁଦଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସୀ କୁମାରୋ ପିତୁଅଙ୍କେ ନିସିନ୍ନୋ ୱିଚେଯ୍ୟ ୱିଚେଯ୍ୟ ଅଟ୍ଟେ ପନାଯତି ଞାଯେନ [ଅଟ୍ଟେ ପନାଯତି ଞାଣେନ (ସ୍ଯା।)]। ୱିଚେଯ୍ୟ ୱିଚେଯ୍ୟ କୁମାରୋ ଅଟ୍ଟେ ପନାଯତି ଞାଯେନାତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ କୁମାରସ୍ସ ଭିଯ୍ୟୋସୋମତ୍ତାଯ ‘ୱିପସ୍ସୀ ୱିପସ୍ସୀ’ ତ୍ୱେୱ ସମଞ୍ଞା ଉଦପାଦି।

୪୨। ‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବନ୍ଧୁମା ରାଜା ୱିପସ୍ସିସ୍ସ କୁମାରସ୍ସ ତଯୋ ପାସାଦେ କାରାପେସି, ଏକଂ ୱସ୍ସିକଂ ଏକଂ ହେମନ୍ତିକଂ ଏକଂ ଗିମ୍ହିକଂ; ପଞ୍ଚ କାମଗୁଣାନି ଉପଟ୍ଠାପେସି। ତତ୍ର ସୁଦଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସୀ କୁମାରୋ ୱସ୍ସିକେ ପାସାଦେ ଚତ୍ତାରୋ ମାସେ [ୱସ୍ସିକେ ପାସାଦେ ୱସ୍ସିକେ] ନିପ୍ପୁରିସେହି ତୂରିଯେହି ପରିଚାରଯମାନୋ ନ ହେଟ୍ଠାପାସାଦଂ ଓରୋହତୀ’’ତି।

ପଠମଭାଣୱାରୋ।

ଜିଣ୍ଣପୁରିସୋ

୪୩। ‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସୀ କୁମାରୋ ବହୂନଂ ୱସ୍ସାନଂ ବହୂନଂ ୱସ୍ସସତାନଂ ବହୂନଂ ୱସ୍ସସହସ୍ସାନଂ ଅଚ୍ଚଯେନ ସାରଥିଂ ଆମନ୍ତେସି – ‘ଯୋଜେହି, ସମ୍ମ ସାରଥି, ଭଦ୍ଦାନି ଭଦ୍ଦାନି ଯାନାନି ଉଯ୍ୟାନଭୂମିଂ ଗଚ୍ଛାମ ସୁଭୂମିଦସ୍ସନାଯା’ତି। ‘ଏୱଂ, ଦେୱା’ତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସାରଥି ୱିପସ୍ସିସ୍ସ କୁମାରସ୍ସ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ଭଦ୍ଦାନି ଭଦ୍ଦାନି ଯାନାନି ଯୋଜେତ୍ୱା ୱିପସ୍ସିସ୍ସ କୁମାରସ୍ସ ପଟିୱେଦେସି – ‘ଯୁତ୍ତାନି ଖୋ ତେ, ଦେୱ, ଭଦ୍ଦାନି ଭଦ୍ଦାନି ଯାନାନି, ଯସ୍ସ ଦାନି କାଲଂ ମଞ୍ଞସୀ’ତି । ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସୀ କୁମାରୋ ଭଦ୍ଦଂ ଭଦ୍ଦଂ ଯାନଂ [ଭଦ୍ରଂ ଯାନଂ (ସ୍ଯା।), ଭଦ୍ଦଂ ଯାନଂ (ପୀ।) ଚତ୍ତାରୋ ମାସେ (ସୀ। ପୀ।)] ଅଭିରୁହିତ୍ୱା ଭଦ୍ଦେହି ଭଦ୍ଦେହି ଯାନେହି ଉଯ୍ୟାନଭୂମିଂ ନିଯ୍ୟାସି।

୪୪। ‘‘ଅଦ୍ଦସା ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସୀ କୁମାରୋ ଉଯ୍ୟାନଭୂମିଂ ନିଯ୍ୟନ୍ତୋ ପୁରିସଂ ଜିଣ୍ଣଂ ଗୋପାନସିୱଙ୍କଂ ଭୋଗ୍ଗଂ [ଭଗ୍ଗଂ (ସ୍ଯା।)] ଦଣ୍ଡପରାଯନଂ ପୱେଧମାନଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଆତୁରଂ ଗତଯୋବ୍ବନଂ। ଦିସ୍ୱା ସାରଥିଂ ଆମନ୍ତେସି – ‘ଅଯଂ ପନ, ସମ୍ମ ସାରଥି, ପୁରିସୋ କିଂକତୋ? କେସାପିସ୍ସ ନ ଯଥା ଅଞ୍ଞେସଂ, କାଯୋପିସ୍ସ ନ ଯଥା ଅଞ୍ଞେସ’ନ୍ତି। ‘ଏସୋ ଖୋ, ଦେୱ, ଜିଣ୍ଣୋ ନାମା’ତି। ‘କିଂ ପନେସୋ, ସମ୍ମ ସାରଥି, ଜିଣ୍ଣୋ ନାମା’ତି? ‘ଏସୋ ଖୋ, ଦେୱ, ଜିଣ୍ଣୋ ନାମ। ନ ଦାନି ତେନ ଚିରଂ ଜୀୱିତବ୍ବଂ ଭୱିସ୍ସତୀ’ତି। ‘କିଂ ପନ, ସମ୍ମ ସାରଥି, ଅହମ୍ପି ଜରାଧମ୍ମୋ, ଜରଂ ଅନତୀତୋ’ତି? ‘ତ୍ୱଞ୍ଚ, ଦେୱ, ମଯଞ୍ଚମ୍ହ ସବ୍ବେ ଜରାଧମ୍ମା, ଜରଂ ଅନତୀତା’ତି। ‘ତେନ ହି, ସମ୍ମ ସାରଥି, ଅଲଂ ଦାନଜ୍ଜ ଉଯ୍ୟାନଭୂମିଯା। ଇତୋୱ ଅନ୍ତେପୁରଂ ପଚ୍ଚନିଯ୍ୟାହୀ’ତି। ‘ଏୱଂ, ଦେୱା’ତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସାରଥି ୱିପସ୍ସିସ୍ସ କୁମାରସ୍ସ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ତତୋୱ ଅନ୍ତେପୁରଂ ପଚ୍ଚନିଯ୍ୟାସି। ତତ୍ର ସୁଦଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସୀ କୁମାରୋ ଅନ୍ତେପୁରଂ ଗତୋ ଦୁକ୍ଖୀ ଦୁମ୍ମନୋ ପଜ୍ଝାଯତି – ‘ଧିରତ୍ଥୁ କିର, ଭୋ, ଜାତି ନାମ, ଯତ୍ର ହି ନାମ ଜାତସ୍ସ ଜରା ପଞ୍ଞାଯିସ୍ସତୀ’ତି!

୪୫। ‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବନ୍ଧୁମା ରାଜା ସାରଥିଂ ଆମନ୍ତାପେତ୍ୱା ଏତଦୱୋଚ – ‘କଚ୍ଚି, ସମ୍ମ ସାରଥି, କୁମାରୋ ଉଯ୍ୟାନଭୂମିଯା ଅଭିରମିତ୍ଥ? କଚ୍ଚି, ସମ୍ମ ସାରଥି, କୁମାରୋ ଉଯ୍ୟାନଭୂମିଯା ଅତ୍ତମନୋ ଅହୋସୀ’ତି? ‘ନ ଖୋ, ଦେୱ, କୁମାରୋ ଉଯ୍ୟାନଭୂମିଯା ଅଭିରମିତ୍ଥ, ନ ଖୋ, ଦେୱ, କୁମାରୋ ଉଯ୍ୟାନଭୂମିଯା ଅତ୍ତମନୋ ଅହୋସୀ’ତି। ‘କିଂ ପନ, ସମ୍ମ ସାରଥି, ଅଦ୍ଦସ କୁମାରୋ ଉଯ୍ୟାନଭୂମିଂ ନିଯ୍ୟନ୍ତୋ’ତି? ‘ଅଦ୍ଦସା ଖୋ, ଦେୱ, କୁମାରୋ ଉଯ୍ୟାନଭୂମିଂ ନିଯ୍ୟନ୍ତୋ ପୁରିସଂ ଜିଣ୍ଣଂ ଗୋପାନସିୱଙ୍କଂ ଭୋଗ୍ଗଂ ଦଣ୍ଡପରାଯନଂ ପୱେଧମାନଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଆତୁରଂ ଗତଯୋବ୍ବନଂ। ଦିସ୍ୱା ମଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଅଯଂ ପନ, ସମ୍ମ ସାରଥି, ପୁରିସୋ କିଂକତୋ, କେସାପିସ୍ସ ନ ଯଥା ଅଞ୍ଞେସଂ, କାଯୋପିସ୍ସ ନ ଯଥା ଅଞ୍ଞେସ’’ନ୍ତି? ‘‘ଏସୋ ଖୋ, ଦେୱ, ଜିଣ୍ଣୋ ନାମା’’ତି। ‘‘କିଂ ପନେସୋ, ସମ୍ମ ସାରଥି, ଜିଣ୍ଣୋ ନାମା’’ତି? ‘‘ଏସୋ ଖୋ, ଦେୱ, ଜିଣ୍ଣୋ ନାମ ନ ଦାନି ତେନ ଚିରଂ

ଜୀୱିତଙ୍ଗ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି। ‘‘କିଂ ପନ, ସମ୍ମ ସାରଥି, ଅହମ୍ପି ଜରାଧମ୍ମୋ, ଜରଂ ଅନତୀତୋ’’ତି? ‘‘ତ୍ୱଞ୍ଚ, ଦେୱ, ମଯଞ୍ଚମ୍ହ ସବ୍ବେ ଜରାଧମ୍ମା, ଜରଂ ଅନତୀତା’’ତି।

‘‘‘ତେନ ହି, ସମ୍ମ ସାରଥି, ଅଲଂ ଦାନଜ୍ଜ ଉଯ୍ୟାନଭୂମିଯା, ଇତୋୱ ଅନ୍ତେପୁରଂ ପଚ୍ଚନିଯ୍ୟାହୀ’’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଦେୱା’’ତି ଖୋ ଅହଂ, ଦେୱ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ କୁମାରସ୍ସ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ତତୋୱ ଅନ୍ତେପୁରଂ ପଚ୍ଚନିଯ୍ୟାସିଂ। ସୋ ଖୋ, ଦେୱ, କୁମାରୋ ଅନ୍ତେପୁରଂ ଗତୋ ଦୁକ୍ଖୀ ଦୁମ୍ମନୋ ପଜ୍ଝାଯତି – ‘‘ଧିରତ୍ଥୁ କିର ଭୋ ଜାତି ନାମ, ଯତ୍ର ହି ନାମ ଜାତସ୍ସ ଜରା ପଞ୍ଞାଯିସ୍ସତୀ’’’ତି।

ବ୍ଯାଧିତପୁରିସୋ

୪୬। ‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବନ୍ଧୁମସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ଏତଦହୋସି –

‘ମା ହେୱ ଖୋ ୱିପସ୍ସୀ କୁମାରୋ ନ ରଜ୍ଜଂ କାରେସି, ମା ହେୱ ୱିପସ୍ସୀ କୁମାରୋ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜି, ମା ହେୱ ନେମିତ୍ତାନଂ ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ସଚ୍ଚଂ ଅସ୍ସ ୱଚନ’ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବନ୍ଧୁମା ରାଜା ୱିପସ୍ସିସ୍ସ କୁମାରସ୍ସ ଭିଯ୍ୟୋସୋମତ୍ତାଯ ପଞ୍ଚ କାମଗୁଣାନି ଉପଟ୍ଠପେସି – ‘ଯଥା ୱିପସ୍ସୀ କୁମାରୋ ରଜ୍ଜଂ କରେଯ୍ଯ, ଯଥା ୱିପସ୍ସୀ କୁମାରୋ ନ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜେଯ୍ଯ, ଯଥା ନେମିତ୍ତାନଂ ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ମିଚ୍ଛା ଅସ୍ସ ୱଚନ’ନ୍ତି।

‘‘ତତ୍ର ସୁଦଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସୀ କୁମାରୋ ପଞ୍ଚହି କାମଗୁଣେହି ସମପ୍ପିତୋ ସମଙ୍ଗୀଭୂତୋ ପରିଚାରେତି। ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସୀ କୁମାରୋ ବହୂନଂ ୱସ୍ସାନଂ…ପେ…

୪୭। ‘‘ଅଦ୍ଦସା ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସୀ କୁମାରୋ ଉଯ୍ୟାନଭୂମିଂ ନିଯ୍ୟନ୍ତୋ ପୁରିସଂ ଆବାଧିକଂ ଦୁକ୍ଖିତଂ ବାଳ୍ହଗିଲାନଂ ସକେ ମୁତ୍ତକରୀସେ ପଲିପନ୍ନଂ ସେମାନଂ [ସଯମାନଂ (ସ୍ଯା। କ।)] ଅଞ୍ଞେହି ୱୁଟ୍ଠାପିଯମାନଂ ଅଞ୍ଞେହି ସଂୱେସିଯମାନଂ। ଦିସ୍ୱା ସାରଥିଂ ଆମନ୍ତେସି – ‘ଅଯଂ ପନ, ସମ୍ମ ସାରଥି, ପୁରିସୋ କିଂକତୋ? ଅକ୍ଖୀନିପିସ୍ସ ନ ଯଥା ଅଞ୍ଞେସଂ, ସରୋପିସ୍ସ [ସିରୋପିସ୍ସ (ସ୍ଯା।)] ନ ଯଥା ଅଞ୍ଞେସ’ନ୍ତି? ‘ଏସୋ ଖୋ, ଦେୱ, ବ୍ଯାଧିତୋ ନାମା’ତି। ‘କିଂ ପନେସୋ, ସମ୍ମ ସାରଥି, ବ୍ଯାଧିତୋ ନାମା’ତି? ‘ଏସୋ ଖୋ, ଦେୱ, ବ୍ଯାଧିତୋ ନାମ ଅପ୍ପେୱ ନାମ ତମ୍ହା ଆବାଧା ୱୁଟ୍ଠହେଯ୍ଯା’ତି। ‘କିଂ ପନ, ସମ୍ମ ସାରଥି, ଅହମ୍ପି ବ୍ଯାଧିଧମ୍ମୋ, ବ୍ଯାଧିଂ ଅନତୀତୋ’ତି? ‘ତ୍ୱଞ୍ଚ, ଦେୱ, ମଯଞ୍ଚମ୍ହ ସବ୍ବେ ବ୍ଯାଧିଧମ୍ମା, ବ୍ଯାଧିଂ ଅନତୀତା’ତି। ‘ତେନ ହି, ସମ୍ମ ସାରଥି, ଅଲଂ ଦାନଜ୍ଜ ଉଯ୍ୟାନଭୂମିଯା, ଇତୋୱ ଅନ୍ତେପୁରଂ ପଚ୍ଚନିଯ୍ୟାହୀ’ତି। ‘ଏୱଂ ଦେୱା’ତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସାରଥି ୱିପସ୍ସିସ୍ସ କୁମାରସ୍ସ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ତତୋୱ ଅନ୍ତେପୁରଂ ପଚ୍ଚନିଯ୍ୟାସି। ତତ୍ର ସୁଦଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସୀ କୁମାରୋ ଅନ୍ତେପୁରଂ ଗତୋ ଦୁକ୍ଖୀ ଦୁମ୍ମନୋ ପଜ୍ଝାଯତି – ‘ଧିରତ୍ଥୁ କିର ଭୋ ଜାତି ନାମ, ଯତ୍ର ହି ନାମ ଜାତସ୍ସ ଜରା ପଞ୍ଞାଯିସ୍ସତି, ବ୍ଯାଧି ପଞ୍ଞାଯିସ୍ସତୀ’ତି।

୪୮। ‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବନ୍ଧୁମା ରାଜା ସାରଥିଂ ଆମନ୍ତାପେତ୍ୱା ଏତଦୱୋଚ – ‘କଚ୍ଚି, ସମ୍ମ ସାରଥି, କୁମାରୋ ଉଯ୍ୟାନଭୂମିଯା ଅଭିରମିତ୍ଥ, କଚ୍ଚି, ସମ୍ମ ସାରଥି, କୁମାରୋ ଉଯ୍ୟାନଭୂମିଯା ଅତ୍ତମନୋ ଅହୋସୀ’ତି? ‘ନ ଖୋ, ଦେୱ, କୁମାରୋ ଉଯ୍ୟାନଭୂମିଯା ଅଭିରମିତ୍ଥ, ନ ଖୋ, ଦେୱ, କୁମାରୋ ଉଯ୍ୟାନଭୂମିଯା ଅତ୍ତମନୋ ଅହୋସୀ’ତି। ‘କିଂ ପନ, ସମ୍ମ ସାରଥି, ଅଦ୍ଦସ କୁମାରୋ ଉଯ୍ୟାନଭୂମିଂ ନିଯ୍ୟନ୍ତୋ’ତି? ‘ଅଦ୍ଦସା ଖୋ, ଦେୱ, କୁମାରୋ ଉଯ୍ୟାନଭୂମିଂ ନିଯ୍ୟନ୍ତୋ ପୁରିସଂ ଆବାଧିକଂ ଦୁକ୍ଖିତଂ ବାଳ୍ହଗିଲାନଂ ସକେ ମୁତ୍ତକରୀସେ ପଲିପନ୍ନଂ ସେମାନଂ ଅଞ୍ଞେହି ୱୁଟ୍ଠାପିଯମାନଂ ଅଞ୍ଞେହି ସଂୱେସିଯମାନଂ। ଦିସ୍ୱା ମଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଅଯଂ ପନ, ସମ୍ମ ସାରଥି, ପୁରିସୋ କିଂକତୋ, ଅକ୍ଖୀନିପିସ୍ସ ନ ଯଥା ଅଞ୍ଞେସଂ, ସରୋପିସ୍ସ ନ ଯଥା ଅଞ୍ଞେସ’’ନ୍ତି? ‘‘ଏସୋ ଖୋ, ଦେୱ, ବ୍ଯାଧିତୋ ନାମା’’ତି। ‘‘କିଂ ପନେସୋ, ସମ୍ମ ସାରଥି, ବ୍ଯାଧିତୋ ନାମା’’ତି? ‘‘ଏସୋ ଖୋ, ଦେୱ, ବ୍ଯାଧିତୋ ନାମ ଅପ୍ପେୱ ନାମ ତମ୍ହା ଆବାଧା ୱୁଟ୍ଠହେଯ୍ଯା’’ତି। ‘‘କିଂ ପନ, ସମ୍ମ ସାରଥି, ଅହମ୍ପି ବ୍ଯାଧିଧମ୍ମୋ, ବ୍ଯାଧିଂ ଅନତୀତୋ’’ତି? ‘‘ତ୍ୱଞ୍ଚ, ଦେୱ, ମଯଞ୍ଚମ୍ହ ସବ୍ବେ ବ୍ଯାଧିଧମ୍ମା, ବ୍ଯାଧିଂ ଅନତୀତା’’ତି। ‘‘ତେନ ହି, ସମ୍ମ ସାରଥି, ଅଲଂ ଦାନଜ୍ଜ ଉଯ୍ୟାନଭୂମିଯା, ଇତୋୱ ଅନ୍ତେପୁରଂ ପଚ୍ଚନିଯ୍ୟାହୀ’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଦେୱା’’ତି ଖୋ ଅହଂ, ଦେୱ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ କୁମାରସ୍ସ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ତତୋୱ ଅନ୍ତେପୁରଂ ପଚ୍ଚନିଯ୍ୟାସିଂ। ସୋ ଖୋ, ଦେୱ, କୁମାରୋ ଅନ୍ତେପୁରଂ ଗତୋ ଦୁକ୍ଖୀ ଦୁମ୍ମନୋ ପଜ୍ଝାଯତି – ‘‘‘ଧିରତ୍ଥୁ କିର ଭୋ ଜାତି ନାମ, ଯତ୍ର ହି ନାମ ଜାତସ୍ସ ଜରା ପଞ୍ଞାଯିସ୍ସତି, ବ୍ଯାଧି ପଞ୍ଞାଯିସ୍ସତୀ’’’ତି।

କାଲଙ୍କତପୁରିସୋ

୪୯। ‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବନ୍ଧୁମସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ଏତଦହୋସି – ‘ମା ହେୱ ଖୋ ୱିପସ୍ସୀ କୁମାରୋ ନ ରଜ୍ଜଂ କାରେସି, ମା ହେୱ ୱିପସ୍ସୀ କୁମାରୋ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜି, ମା ହେୱ ନେମିତ୍ତାନଂ ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ସଚ୍ଚଂ ଅସ୍ସ ୱଚନ’ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବନ୍ଧୁମା ରାଜା ୱିପସ୍ସିସ୍ସ କୁମାରସ୍ସ ଭିଯ୍ୟୋସୋମତ୍ତାଯ ପଞ୍ଚ କାମଗୁଣାନି ଉପଟ୍ଠପେସି – ‘ଯଥା ୱିପସ୍ସୀ କୁମାରୋ ରଜ୍ଜଂ କରେଯ୍ଯ, ଯଥା ୱିପସ୍ସୀ କୁମାରୋ ନ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ

ପଵ୍ଵଜେୟ୍ୟ, ଯଥା ନେମିତ୍ତାନଂ ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ମିଚ୍ଛା ଅସ୍ସ ଵଚନ'ନ୍ତି।

''ତତ୍ର ସୁଦଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଵିପସ୍ସୀ କୁମାରୋ ପଞ୍ଚହି କାମଗୁଣେହି ସମପ୍ପିତୋ ସମଙ୍ଗୀଭୂତୋ ପରିଚାରେତି। ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଵିପସ୍ସୀ କୁମାରୋ ବହୂନଂ ଵସ୍ସାନଂ…ପେ…

୫୦। ''ଅଦ୍ଦସା ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଵିପସ୍ସୀ କୁମାରୋ ଉୟ୍ୟାନଭୂମିଂ ନିୟ୍ୟନ୍ତୋ ମହାଜନକାୟଂ ସନ୍ନିପତିତଂ ନାନାରତ୍ତାନଞ୍ଚ ଦୁସ୍ସାନଂ ଵିଲାତଂ କୟିରମାନଂ। ଦିସ୍ଵା ସାରଥିଂ ଆମନ୍ତେସି – 'କିଂ ନୁ ଖୋ, ସୋ, ସମ୍ମ ସାରଥି, ମହାଜନକାୟୋ ସନ୍ନିପତିତୋ ନାନାରତ୍ତାନଞ୍ଚ ଦୁସ୍ସାନଂ ଵିଲାତଂ କୟିରତୀ'ତି? 'ଏସୋ ଖୋ, ଦେଵ, କାଲଙ୍କତୋ ନାମା'ତି। 'ତେନ ହି, ସମ୍ମ ସାରଥି, ଯେନ ସୋ କାଲଙ୍କତୋ ତେନ ରଥଂ ପେସେହୀ'ତି। 'ଏଵଂ, ଦେଵା'ତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସାରଥି ଵିପସ୍ସିସ୍ସ କୁମାରସ୍ସ ପଟିସ୍ସୁତ୍ଵା ଯେନ ସୋ କାଲଙ୍କତୋ ତେନ ରଥଂ ପେସେସି। ଅଦ୍ଦସା ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଵିପସ୍ସୀ କୁମାରୋ ପେତଂ କାଲଙ୍କତଂ, ଦିସ୍ଵା ସାରଥିଂ ଆମନ୍ତେସି – 'କିଂ ପନାୟଂ, ସମ୍ମ ସାରଥି, କାଲଙ୍କତୋ ନାମା'ତି? 'ଏସୋ ଖୋ, ଦେଵ, କାଲଙ୍କତୋ ନାମ। ନ ଦାନି ତଂ ଦକ୍ଖନ୍ତି ମାତା ଵା ପିତା ଵା ଅଞ୍ଞେ ଵା ଞାତିସାଲୋହିତା, ସୋପି ନ ଦକ୍ଖିସ୍ସତି ମାତରଂ ଵା ପିତରଂ ଵା ଅଞ୍ଞେ ଵା ଞାତିସାଲୋହିତେ'ତି। 'କିଂ ପନ, ସମ୍ମ ସାରଥି, ଅହମ୍ପି ମରଣଧମ୍ମୋ ମରଣଂ ଅନତୀତୋ; ମମ୍ପି ନ ଦକ୍ଖନ୍ତି ଦେଵୋ ଵା ଦେଵୀ ଵା ଅଞ୍ଞେ ଵା ଞାତିସାଲୋହିତା; ଅହମ୍ପି ନ ଦକ୍ଖିସ୍ସାମି ଦେଵଂ ଵା ଦେଵିଂ ଵା ଅଞ୍ଞେ ଵା ଞାତିସାଲୋହିତେ'ତି? 'ତ୍ଵଞ୍ଚ, ଦେଵ, ମୟଞ୍ଚମ୍ହ ସବ୍ବେ ମରଣଧମ୍ମା ମରଣଂ ଅନତୀତା; ତମ୍ପି ନ ଦକ୍ଖନ୍ତି ଦେଵୋ ଵା ଦେଵୀ ଵା ଅଞ୍ଞେ ଵା ଞାତିସାଲୋହିତା; ତ୍ଵମ୍ପି ନ ଦକ୍ଖିସ୍ସସି ଦେଵଂ ଵା ଦେଵିଂ ଵା ଅଞ୍ଞେ ଵା ଞାତିସାଲୋହିତେ'ତି। 'ତେନ ହି, ସମ୍ମ ସାରଥି, ଅଲଂ ଦାନଜ୍ଜ ଉୟ୍ୟାନଭୂମିୟା, ଇତୋଵ ଅନ୍ତେପୁରଂ ପଚ୍ଚନିୟ୍ୟାହୀ'ତି। 'ଏଵଂ, ଦେଵା'ତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସାରଥି ଵିପସ୍ସିସ୍ସ କୁମାରସ୍ସ ପଟିସ୍ସୁତ୍ଵା ତତୋଵ ଅନ୍ତେପୁରଂ ପଚ୍ଚନିୟ୍ୟାସି। ତତ୍ର ସୁଦଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଵିପସ୍ସୀ କୁମାରୋ ଅନ୍ତେପୁରଂ ଗତୋ ଦୁକ୍ଖୀ ଦୁମ୍ମନୋ ପଜ୍ଝାୟତି – 'ଧିରତ୍ଥୁ କିର, ଭୋ, ଜାତି ନାମ, ଯତ୍ର ହି ନାମ ଜାତସ୍ସ ଜରା ପଞ୍ଞାୟିସ୍ସତି, ବ୍ୟାଧି ପଞ୍ଞାୟିସ୍ସତି, ମରଣଂ ପଞ୍ଞାୟିସ୍ସତୀ'ତି।

୫୧। ''ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ବନ୍ଧୁମା ରାଜା ସାରଥିଂ ଆମନ୍ତାପେତ୍ଵା ଏତଦଵୋଚ – 'କଚ୍ଚି, ସମ୍ମ ସାରଥି, କୁମାରୋ ଉୟ୍ୟାନଭୂମିୟା ଅଭିରମିତ୍ଥ, କଚ୍ଚି, ସମ୍ମ ସାରଥି, କୁମାରୋ ଉୟ୍ୟାନଭୂମିୟା ଅତ୍ତମନୋ ଅହୋସୀ'ତି? 'ନ ଖୋ, ଦେଵ, କୁମାରୋ ଉୟ୍ୟାନଭୂମିୟା ଅଭିରମିତ୍ଥ, ନ ଖୋ, ଦେଵ, କୁମାରୋ ଉୟ୍ୟାନଭୂମିୟା ଅତ୍ତମନୋ ଅହୋସୀ'ତି। 'କିଂ ପନ, ସମ୍ମ ସାରଥି, ଅଦ୍ଦସ କୁମାରୋ ଉୟ୍ୟାନଭୂମିଂ ନିୟ୍ୟନ୍ତୋ'ତି? 'ଅଦ୍ଦସା ଖୋ, ଦେଵ, କୁମାରୋ ଉୟ୍ୟାନଭୂମିଂ ନିୟ୍ୟନ୍ତୋ ମହାଜନକାୟଂ ସନ୍ନିପତିତଂ ନାନାରତ୍ତାନଞ୍ଚ ଦୁସ୍ସାନଂ ଵିଲାତଂ କୟିରମାନଂ। ଦିସ୍ଵା ମଂ ଏତଦଵୋଚ – ''କିଂ ନୁ ଖୋ, ସୋ , ସମ୍ମ ସାରଥି, ମହାଜନକାୟୋ ସନ୍ନିପତିତୋ ନାନାରତ୍ତାନଞ୍ଚ ଦୁସ୍ସାନଂ ଵିଲାତଂ କୟିରତୀ''ତି? ''ଏସୋ ଖୋ, ଦେଵ, କାଲଙ୍କତୋ ନାମା''ତି। ''ତେନ ହି, ସମ୍ମ ସାରଥି, ଯେନ ସୋ କାଲଙ୍କତୋ ତେନ ରଥଂ ପେସେହୀ''ତି। ''ଏଵଂ ଦେଵା''ତି ଖୋ ଅହଂ, ଦେଵ, ଵିପସ୍ସିସ୍ସ କୁମାରସ୍ସ ପଟିସ୍ସୁତ୍ଵା ଯେନ ସୋ କାଲଙ୍କତୋ ତେନ ରଥଂ ପେସେସିଂ। ଅଦ୍ଦସା ଖୋ, ଦେଵ, କୁମାରୋ ପେତଂ କାଲଙ୍କତଂ, ଦିସ୍ଵା ମଂ ଏତଦଵୋଚ – ''କିଂ ପନାୟଂ, ସମ୍ମ ସାରଥି, କାଲଙ୍କତୋ ନାମା''ତି ? ''ଏସୋ ଖୋ, ଦେଵ, କାଲଙ୍କତୋ ନାମ। ନ ଦାନି ତଂ ଦକ୍ଖନ୍ତି ମାତା ଵା ପିତା ଵା ଅଞ୍ଞେ ଵା ଞାତିସାଲୋହିତା, ସୋପି ନ ଦକ୍ଖିସ୍ସତି ମାତରଂ ଵା ପିତରଂ ଵା ଅଞ୍ଞେ ଵା ଞାତିସାଲୋହିତେ''ତି। ''କିଂ ପନ, ସମ୍ମ ସାରଥି, ଅହମ୍ପି ମରଣଧମ୍ମୋ ମରଣଂ ଅନତୀତୋ; ମମ୍ପି ନ ଦକ୍ଖନ୍ତି ଦେଵୋ ଵା ଦେଵୀ ଵା ଅଞ୍ଞେ ଵା ଞାତିସାଲୋହିତା; ଅହମ୍ପି ନ ଦକ୍ଖିସ୍ସାମି ଦେଵଂ ଵା ଦେଵିଂ ଵା ଅଞ୍ଞେ ଵା ଞାତିସାଲୋହିତେ''ତି? ''ତ୍ଵଞ୍ଚ, ଦେଵ, ମୟଞ୍ଚମ୍ହ ସବ୍ବେ ମରଣଧମ୍ମା ମରଣଂ ଅନତୀତା; ତମ୍ପି ନ ଦକ୍ଖନ୍ତି ଦେଵୋ ଵା ଦେଵୀ ଵା ଅଞ୍ଞେ ଵା ଞାତିସାଲୋହିତା, ତ୍ଵମ୍ପି ନ ଦକ୍ଖିସ୍ସସି ଦେଵଂ ଵା ଦେଵିଂ ଵା ଅଞ୍ଞେ ଵା ଞାତିସାଲୋହିତେ''ତି। ''ତେନ ହି, ସମ୍ମ ସାରଥି, ଅଲଂ ଦାନଜ୍ଜ ଉୟ୍ୟାନଭୂମିୟା, ଇତୋଵ ଅନ୍ତେପୁରଂ ପଚ୍ଚନିୟ୍ୟାହୀ'ତି। '''ଏଵଂ, ଦେଵା''ତି ଖୋ ଅହଂ, ଦେଵ, ଵିପସ୍ସିସ୍ସ କୁମାରସ୍ସ ପଟିସ୍ସୁତ୍ଵା ତତୋଵ ଅନ୍ତେପୁରଂ ପଚ୍ଚନିୟ୍ୟାସିଂ। ସୋ ଖୋ, ଦେଵ, କୁମାରୋ ଅନ୍ତେପୁରଂ ଗତୋ ଦୁକ୍ଖୀ ଦୁମ୍ମନୋ ପଜ୍ଝାୟତି – ''ଧିରତ୍ଥୁ କିର ଭୋ ଜାତି ନାମ, ଯତ୍ର ହି ନାମ ଜାତସ୍ସ ଜରା ପଞ୍ଞାୟିସ୍ସତି, ବ୍ୟାଧି ପଞ୍ଞାୟିସ୍ସତି, ମରଣଂ ପଞ୍ଞାୟିସ୍ସତୀ'''ତି।

ପଵ୍ଵଜିତୋ

୫୨। ''ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ବନ୍ଧୁମସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ଏତଦହୋସି – 'ମା ହେଵ ଖୋ ଵିପସ୍ସୀ କୁମାରୋ ନ ରଜ୍ଜଂ କାରେସି, ମା ହେଵ ଵିପସ୍ସୀ କୁମାରୋ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପଵ୍ଵଜି, ମା ହେଵ ନେମିତ୍ତାନଂ ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ସଚ୍ଚଂ ଅସ୍ସ ଵଚନ'ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ବନ୍ଧୁମା ରାଜା ଵିପସ୍ସିସ୍ସ କୁମାରସ୍ସ ଭିୟ୍ୟୋସୋମତ୍ତାୟ ପଞ୍ଚ କାମଗୁଣାନି ଉପଟ୍ଠାପେସି – 'ଯଥା ଵିପସ୍ସୀ କୁମାରୋ ରଜ୍ଜଂ କରେୟ୍ୟ, ଯଥା ଵିପସ୍ସୀ କୁମାରୋ ନ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପଵ୍ଵଜେୟ୍ୟ, ଯଥା ନେମିତ୍ତାନଂ ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ମିଚ୍ଛା ଅସ୍ସ ଵଚନ'ନ୍ତି।

''ତତ୍ର ସୁଦଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଵିପସ୍ସୀ କୁମାରୋ ପଞ୍ଚହି କାମଗୁଣେହି ସମପ୍ପିତୋ ସମଙ୍ଗୀଭୂତୋ ପରିଚାରେତି। ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଵିପସ୍ସୀ କୁମାରୋ

ବହୂନଂ ୱସ୍ସାନଂ ବହୂନଂ ୱସ୍ସସତାନଂ ବହୂନଂ ୱସ୍ସସହସ୍ସାନଂ ଅଚ୍ଚୟେନ ସାରଥିଂ ଆମନ୍ତେସି – ‘ୟୋଜେହି, ସମ୍ମ ସାରଥି, ଭଦ୍ଦାନି ଭଦ୍ଦାନି ୟାନାନି, ଉୟ୍ୟାନଭୂମିଂ ଗଚ୍ଛାମ ସୁଭୂମିଦସ୍ସନାୟା’ତି। ‘ଏୱଂ, ଦେୱା’ତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସାରଥି ୱିପସ୍ସିସ୍ସ କୁମାରସ୍ସ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ଭଦ୍ଦାନି ଭଦ୍ଦାନି ୟାନାନି ୟୋଜେତ୍ୱା ୱିପସ୍ସିସ୍ସ କୁମାରସ୍ସ ପଟିୱେଦେସି – ‘ୟୁତ୍ତାନି ଖୋ ତେ, ଦେୱ, ଭଦ୍ଦାନି ଭଦ୍ଦାନି ୟାନାନି, ୟସ୍ସ ଦାନି କାଲଂ ମଞ୍ଞସୀ’ତି। ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସୀ କୁମାରୋ ଭଦ୍ଦଂ ଭଦ୍ଦଂ ୟାନଂ ଅଭିରୁହିତ୍ୱା ଭଦ୍ଦେହି ଭଦ୍ଦେହି ୟାନେହି ଉୟ୍ୟାନଭୂମିଂ ନିୟ୍ୟାସି।

୫୩। ‘‘ଅଦ୍ଦସା ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସୀ କୁମାରୋ ଉୟ୍ୟାନଭୂମିଂ ନିୟ୍ୟନ୍ତୋ ପୁରିସଂ ଭଣ୍ଡୁଂ ପବ୍ବଜିତଂ କାସାୟୱସନଂ। ଦିସ୍ୱା ସାରଥିଂ ଆମନ୍ତେସି – ‘ଅୟଂ ପନ, ସମ୍ମ ସାରଥି, ପୁରିସୋ କିଂକତୋ? ସୀସଂପିସ୍ସ ନ ୟଥା ଅଞ୍ଞେସଂ, ୱତ୍ଥାନିପିସ୍ସ ନ ୟଥା ଅଞ୍ଞେସ’ନ୍ତି? ‘ଏସୋ ଖୋ, ଦେୱ, ପବ୍ବଜିତୋ ନାମା’ତି। ‘କିଂ ପନେସୋ, ସମ୍ମ ସାରଥି, ପବ୍ବଜିତୋ ନାମା’ତି? ‘ଏସୋ ଖୋ, ଦେୱ, ପବ୍ବଜିତୋ ନାମ ସାଧୁ ଧମ୍ମଚରିୟା ସାଧୁ ସମଚରିୟା [ସମ୍ମଚରିୟା (କ।)] ସାଧୁ କୁସଲକିରିୟା [କୁସଲଚରିୟା (ସ୍ୟା।)] ସାଧୁ ପୁଞ୍ଞକିରିୟା ସାଧୁ ଅୱିହିଂସା ସାଧୁ ଭୂତାନୁକମ୍ପା’ତି। ‘ସାଧୁ ଖୋ ସୋ, ସମ୍ମ ସାରଥି, ପବ୍ବଜିତୋ ନାମ, ସାଧୁ ଧମ୍ମଚରିୟା ସାଧୁ ସମଚରିୟା ସାଧୁ କୁସଲକିରିୟା ସାଧୁ ପୁଞ୍ଞକିରିୟା ସାଧୁ ଅୱିହିଂସା ସାଧୁ ଭୂତାନୁକମ୍ପା। ତେନ ହି, ସମ୍ମ ସାରଥି, ୟେନ ସୋ ପବ୍ବଜିତୋ ତେନ ରଥଂ ପେସେହୀ’ତି। ‘ଏୱଂ, ଦେୱା’ତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସାରଥି ୱିପସ୍ସିସ୍ସ କୁମାରସ୍ସ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ୟେନ ସୋ ପବ୍ବଜିତୋ ତେନ ରଥଂ ପେସେସି। ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସୀ କୁମାରୋ ତଂ ପବ୍ବଜିତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘ତ୍ୱଂ ପନ, ସମ୍ମ, କିଂକତୋ, ସୀସମ୍ପି ତେ ନ ୟଥା ଅଞ୍ଞେସଂ, ୱତ୍ଥାନିପି ତେ ନ ୟଥା ଅଞ୍ଞେସ’ନ୍ତି? ‘ଅହଂ ଖୋ, ଦେୱ, ପବ୍ବଜିତୋ ନାମା’ତି। ‘କିଂ ପନ ତ୍ୱଂ, ସମ୍ମ, ପବ୍ବଜିତୋ ନାମା’ତି? ‘ଅହଂ ଖୋ, ଦେୱ, ପବ୍ବଜିତୋ ନାମ, ସାଧୁ ଧମ୍ମଚରିୟା ସାଧୁ ସମଚରିୟା ସାଧୁ କୁସଲକିରିୟା ସାଧୁ ପୁଞ୍ଞକିରିୟା ସାଧୁ ଅୱିହିଂସା ସାଧୁ ଭୂତାନୁକମ୍ପା’ତି। ‘ସାଧୁ ଖୋ ତ୍ୱଂ, ସମ୍ମ, ପବ୍ବଜିତୋ ନାମ ସାଧୁ ଧମ୍ମଚରିୟା ସାଧୁ ସମଚରିୟା ସାଧୁ କୁସଲକିରିୟା ସାଧୁ ପୁଞ୍ଞକିରିୟା ସାଧୁ ଅୱିହିଂସା ସାଧୁ ଭୂତାନୁକମ୍ପା’ତି।

ବୋଧିସତ୍ତପବ୍ବଜ୍ଜା

୫୪। ‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସୀ କୁମାରୋ ସାରଥିଂ ଆମନ୍ତେସି – ‘ତେନ ହି, ସମ୍ମ ସାରଥି, ରଥଂ ଆଦାୟ ଇତୋୱ ଅନ୍ତେପୁରଂ ପଚ୍ଚନିୟ୍ୟାହି। ଅହଂ ପନ ଇଧେୱ କେସମସ୍ସୁଂ ଓହାରେତ୍ୱା କାସାୟାନି ୱତ୍ଥାନି ଅଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜିସ୍ସାମୀ’ତି। ‘ଏୱଂ, ଦେୱା’ତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସାରଥି ୱିପସ୍ସିସ୍ସ କୁମାରସ୍ସ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ରଥଂ ଆଦାୟ ତତୋୱ ଅନ୍ତେପୁରଂ ପଚ୍ଚନିୟ୍ୟାସି। ୱିପସ୍ସୀ ପନ କୁମାରୋ ତତ୍ଥେୱ କେସମସ୍ସୁଂ ଓହାରେତ୍ୱା କାସାୟାନି ୱତ୍ଥାନି ଅଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜି।

ମହାଜନକାୟଅନୁପବ୍ବଜ୍ଜା

୫୫। ‘‘ଅସ୍ସୋସି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବନ୍ଧୁମତିୟା ରାଜଧାନିୟା ମହାଜନକାୟୋ ଚତୁରାସୀତି ପାଣସହସ୍ସାନି – ‘ୱିପସ୍ସୀ କିର କୁମାରୋ କେସମସ୍ସୁଂ ଓହାରେତ୍ୱା କାସାୟାନି ୱତ୍ଥାନି ଅଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜିତୋ’ତି। ସୁତ୍ୱାନ ତେସଂ ଏତଦହୋସି – ‘ନ ହି ନୂନ ସୋ ଓରକୋ ଧମ୍ମୱିନୟୋ, ନ ସା ଓରକା [ଓରିକା (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ପବ୍ବଜ୍ଜା, ୟତ୍ଥ ୱିପସ୍ସୀ କୁମାରୋ କେସମସ୍ସୁଂ ଓହାରେତ୍ୱା କାସାୟାନି ୱତ୍ଥାନି ଅଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜିତୋ। ୱିପସ୍ସୀପି ନାମ କୁମାରୋ କେସମସ୍ସୁଂ ଓହାରେତ୍ୱା କାସାୟାନି ୱତ୍ଥାନି ଅଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜିସ୍ସତି, କିମଙ୍ଗଂ [କିମଙ୍ଗ (ସୀ।)] ପନ ମୟ’ନ୍ତି।

‘‘ଅଥ ଖୋ, ସୋ ଭିକ୍ଖୱେ, ମହାଜନକାୟୋ [ମହାଜନକାୟୋ (ସ୍ୟା।)] ଚତୁରାସୀତି ପାଣସହସ୍ସାନି କେସମସ୍ସୁଂ ଓହାରେତ୍ୱା କାସାୟାନି ୱତ୍ଥାନି ଅଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ୱିପସ୍ସିଂ ବୋଧିସତ୍ତଂ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜିତଂ ଅନୁପବ୍ବଜିଂସୁ। ତାୟ ସୁଦଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପରିସାୟ ପରିୱୁତୋ ୱିପସ୍ସୀ ବୋଧିସତ୍ତୋ ଗାମନିଗମଜନପଦରାଜଧାନୀସୁ ଚାରିକଂ ଚରତି।

୫୬। ‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ରହୋଗତସ୍ସ ପଟିସଲ୍ଲୀନସ୍ସ ଏୱଂ ଚେତସୋ ପରିୱିତକ୍କୋ ଉଦପାଦି – ‘ନ ଖୋ ମେତଂ [ନ ଖୋ ପନେତଂ (ସ୍ୟା।)] ପତିରୂପଂ ୟୋହଂ ଆକିଣ୍ଣୋ ୱିହରାମି, ୟଂନୂନାହଂ ଏକୋ ଗଣମ୍ହା ୱୂପକଟ୍ଠୋ ୱିହରେୟ୍ୟ’ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସୀ ବୋଧିସତ୍ତୋ ଅପରେନ ସମୟେନ ଏକୋ ଗଣମ୍ହା ୱୂପକଟ୍ଠୋ ୱିହାସି , ଅଞ୍ଞେନେୱ ତାନି ଚତୁରାସୀତି ପବ୍ବଜିତସହସ୍ସାନି ଅଗମଂସୁ, ଅଞ୍ଞେନ ମଗ୍ଗେନ ୱିପସ୍ସୀ ବୋଧିସତ୍ତୋ।

ବୋଧିସତ୍ତଅଭିନିୱେସୋ

୫୭। ‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ୱାସୂପଗତସ୍ସ ରହୋଗତସ୍ସ ପଟିସଲ୍ଲୀନସ୍ସ ଏୱଂ ଚେତସୋ ପରିୱିତକ୍କୋ ଉଦପାଦି – ‘କିଚ୍ଛଂ ୱତାଯଂ ଲୋକୋ ଆପନ୍ନୋ, ଜାଯତି ଚ ଜୀଯତି ଚ ମୀଯତି ଚ [ଜିଯ୍ୟତି ଚ ମିଯ୍ୟତି ଚ (କ।)] ଚୱତି ଚ ଉପପଜ୍ଜତି ଚ, ଅଥ ଚ ପନିମସ୍ସ ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ନିସ୍ସରଣଂ ନପ୍ପଜାନାତି ଜରାମରଣସ୍ସ, କୁଦାସ୍ସୁ ନାମ ଇମସ୍ସ ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ନିସ୍ସରଣଂ ପଞ୍ଞାଯିସ୍ସତି ଜରାମରଣସ୍ସା’ତି?

‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘କିମ୍ହି ନୁ ଖୋ ସତି ଜରାମରଣଂ ହୋତି, କିଂପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣ’ନ୍ତି? ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଯୋନିସୋ ମନସିକାରା ଅହୁ ପଞ୍ଞାଯ ଅଭିସମଯୋ – ‘ଜାତିଯା ଖୋ ସତି ଜରାମରଣଂ ହୋତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣ’ନ୍ତି।

‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘କିମ୍ହି ନୁ ଖୋ ସତି ଜାତି ହୋତି, କିଂପଚ୍ଚଯା ଜାତୀ’ତି? ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଯୋନିସୋ ମନସିକାରା ଅହୁ ପଞ୍ଞାଯ ଅଭିସମଯୋ – ‘ଭୱେ ଖୋ ସତି ଜାତି ହୋତି, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତୀ’ତି।

‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘କିମ୍ହି ନୁ ଖୋ ସତି ଭୱୋ ହୋତି, କିଂପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ’ତି? ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଯୋନିସୋ ମନସିକାରା ଅହୁ ପଞ୍ଞାଯ ଅଭିସମଯୋ – ‘ଉପାଦାନେ ଖୋ ସତି ଭୱୋ ହୋତି, ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ’ତି।

‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘କିମ୍ହି ନୁ ଖୋ ସତି ଉପାଦାନଂ ହୋତି, କିଂପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନ’ନ୍ତି? ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଯୋନିସୋ ମନସିକାରା ଅହୁ ପଞ୍ଞାଯ ଅଭିସମଯୋ – ‘ତଣ୍ହାଯ ଖୋ ସତି ଉପାଦାନଂ ହୋତି, ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନ’ନ୍ତି।

‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘କିମ୍ହି ନୁ ଖୋ ସତି ତଣ୍ହା ହୋତି, କିଂପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା’ତି? ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଯୋନିସୋ ମନସିକାରା ଅହୁ ପଞ୍ଞାଯ ଅଭିସମଯୋ – ‘ୱେଦନାଯ ଖୋ ସତି ତଣ୍ହା ହୋତି, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା’ତି।

‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘କିମ୍ହି ନୁ ଖୋ ସତି ୱେଦନା ହୋତି, କିଂପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା’ତି? ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଯୋନିସୋ ମନସିକାରା ଅହୁ ପଞ୍ଞାଯ ଅଭିସମଯୋ – ‘ଫସ୍ସେ ଖୋ ସତି ୱେଦନା ହୋତି, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା’ତି।

‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘କିମ୍ହି ନୁ ଖୋ ସତି ଫସ୍ସୋ ହୋତି, କିଂପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ’ତି? ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଯୋନିସୋ ମନସିକାରା ଅହୁ ପଞ୍ଞାଯ ଅଭିସମଯୋ – ‘ସଳାଯତନେ ଖୋ ସତି ଫସ୍ସୋ ହୋତି, ସଳାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ’ତି।

‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘କିମ୍ହି ନୁ ଖୋ ସତି ସଳାଯତନଂ ହୋତି, କିଂପଚ୍ଚଯା ସଳାଯତନ’ନ୍ତି? ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଯୋନିସୋ ମନସିକାରା ଅହୁ ପଞ୍ଞାଯ ଅଭିସମଯୋ – ‘ନାମରୂପେ ଖୋ ସତି ସଳାଯତନଂ ହୋତି, ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ସଳାଯତନ’ନ୍ତି।

‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘କିମ୍ହି ନୁ ଖୋ ସତି ନାମରୂପଂ ହୋତି, କିଂପଚ୍ଚଯା ନାମରୂପ’ନ୍ତି? ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଯୋନିସୋ ମନସିକାରା ଅହୁ ପଞ୍ଞାଯ ଅଭିସମଯୋ – ‘ୱିଞ୍ଞାଣେ ଖୋ ସତି ନାମରୂପଂ ହୋତି, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମରୂପ’ନ୍ତି।

‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘କିମ୍ହି ନୁ ଖୋ ସତି ୱିଞ୍ଞାଣଂ ହୋତି, କିଂପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣ’ନ୍ତି? ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଯୋନିସୋ ମନସିକାରା ଅହୁ ପଞ୍ଞାଯ ଅଭିସମଯୋ – ‘ନାମରୂପେ ଖୋ ସତି ୱିଞ୍ଞାଣଂ ହୋତି, ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣ’ନ୍ତି।

୫୮। ‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘ପଚ୍ଚୁଦାୱତ୍ତତି ଖୋ ଇଦଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ନାମରୂପମ୍ହା, ନାପରଂ ଗଚ୍ଛତି। ଏତ୍ତାୱତା ଜାଯେଥ ୱା ଜିଯ୍ୟେଥ ୱା ମିଯ୍ୟେଥ ୱା ଚୱେଥ ୱା ଉପପଜ୍ଜେଥ ୱା, ଯଦିଦଂ ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମରୂପଂ, ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ସଳାଯତନଂ, ସଳାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା , ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନଂ,

ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାଯାସା ସମ୍ଭୱନ୍ତି। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି’।

୫୯। ‘‘‘ସମୁଦଯୋ ସମୁଦଯୋ’ତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ପୁବ୍ବେ ଅନନୁସ୍ସୁତେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଚକ୍ଖୁଂ ଉଦପାଦି, ଞାଣଂ ଉଦପାଦି, ପଞ୍ଞା ଉଦପାଦି, ୱିଜ୍ଜା ଉଦପାଦି, ଆଲୋକୋ ଉଦପାଦି।

୬୦। ‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘କିମ୍ହି ନୁ ଖୋ ଅସତି ଜରାମରଣଂ ନ ହୋତି, କିସ୍ସ ନିରୋଧା ଜରାମରଣନିରୋଧୋ’ତି? ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଯୋନିସୋ ମନସିକାରା ଅହୁ ପଞ୍ଞାଯ ଅଭିସମଯୋ – ‘ଜାତିଯା ଖୋ ଅସତି ଜରାମରଣଂ ନ ହୋତି, ଜାତିନିରୋଧା ଜରାମରଣନିରୋଧୋ’ତି।

‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘କିମ୍ହି ନୁ ଖୋ ଅସତି ଜାତି ନ ହୋତି, କିସ୍ସ ନିରୋଧା ଜାତିନିରୋଧୋ’ତି? ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଯୋନିସୋ ମନସିକାରା ଅହୁ ପଞ୍ଞାଯ ଅଭିସମଯୋ – ‘ଭୱେ ଖୋ ଅସତି ଜାତି ନ ହୋତି, ଭୱନିରୋଧା ଜାତିନିରୋଧୋ’ତି।

‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘କିମ୍ହି ନୁ ଖୋ ଅସତି ଭୱୋ ନ ହୋତି, କିସ୍ସ ନିରୋଧା ଭୱନିରୋଧୋ’ତି? ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଯୋନିସୋ ମନସିକାରା ଅହୁ ପଞ୍ଞାଯ ଅଭିସମଯୋ – ‘ଉପାଦାନେ ଖୋ ଅସତି ଭୱୋ ନ ହୋତି, ଉପାଦାନନିରୋଧା ଭୱନିରୋଧୋ’ତି।

‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘କିମ୍ହି ନୁ ଖୋ ଅସତି ଉପାଦାନଂ ନ ହୋତି, କିସ୍ସ ନିରୋଧା ଉପାଦାନନିରୋଧୋ’ତି? ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଯୋନିସୋ ମନସିକାରା ଅହୁ ପଞ୍ଞାଯ ଅଭିସମଯୋ – ‘ତଣ୍ହାଯ ଖୋ ଅସତି ଉପାଦାନଂ ନ ହୋତି, ତଣ୍ହାନିରୋଧା ଉପାଦାନନିରୋଧୋ’ତି।

‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘କିମ୍ହି ନୁ ଖୋ ଅସତି ତଣ୍ହା ନ ହୋତି, କିସ୍ସ ନିରୋଧା ତଣ୍ହାନିରୋଧୋ’ତି? ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଯୋନିସୋ ମନସିକାରା ଅହୁ ପଞ୍ଞାଯ ଅଭିସମଯୋ – ‘ୱେଦନାଯ ଖୋ ଅସତି ତଣ୍ହା ନ ହୋତି, ୱେଦନାନିରୋଧା ତଣ୍ହାନିରୋଧୋ’ତି।

‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘କିମ୍ହି ନୁ ଖୋ ଅସତି ୱେଦନା ନ ହୋତି, କିସ୍ସ ନିରୋଧା ୱେଦନାନିରୋଧୋ’ତି? ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଯୋନିସୋ ମନସିକାରା ଅହୁ ପଞ୍ଞାଯ ଅଭିସମଯୋ – ‘ଫସ୍ସେ ଖୋ ଅସତି ୱେଦନା ନ ହୋତି, ଫସ୍ସନିରୋଧା ୱେଦନାନିରୋଧୋ’ତି।

‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘କିମ୍ହି ନୁ ଖୋ ଅସତି ଫସ୍ସୋ ନ ହୋତି, କିସ୍ସ ନିରୋଧା ଫସ୍ସନିରୋଧୋ’ତି? ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଯୋନିସୋ ମନସିକାରା ଅହୁ ପଞ୍ଞାଯ ଅଭିସମଯୋ – ‘ସଳାଯତନେ ଖୋ ଅସତି ଫସ୍ସୋ ନ ହୋତି, ସଳାଯତନନିରୋଧା ଫସ୍ସନିରୋଧୋ’ତି।

‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘କିମ୍ହି ନୁ ଖୋ ଅସତି ସଳାଯତନଂ ନ ହୋତି, କିସ୍ସ ନିରୋଧା ସଳାଯତନନିରୋଧୋ’ତି? ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଯୋନିସୋ ମନସିକାରା ଅହୁ ପଞ୍ଞାଯ ଅଭିସମଯୋ – ‘ନାମରୂପେ ଖୋ ଅସତି ସଳାଯତନଂ ନ ହୋତି, ନାମରୂପନିରୋଧା ସଳାଯତନନିରୋଧୋ’ତି।

‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘କିମ୍ହି ନୁ ଖୋ ଅସତି ନାମରୂପଂ ନ ହୋତି, କିସ୍ସ ନିରୋଧା ନାମରୂପନିରୋଧୋ’ତି? ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଯୋନିସୋ ମନସିକାରା ଅହୁ ପଞ୍ଞାଯ ଅଭିସମଯୋ – ‘ୱିଞ୍ଞାଣେ ଖୋ ଅସତି ନାମରୂପଂ ନ ହୋତି, ୱିଞ୍ଞାଣନିରୋଧା ନାମରୂପନିରୋଧୋ’ତି।

‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘କିମ୍ହି ନୁ ଖୋ ଅସତି ୱିଞ୍ଞାଣଂ ନ ହୋତି, କିସ୍ସ ନିରୋଧା ୱିଞ୍ଞାଣନିରୋଧୋ’ତି?

ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଯୋନିସୋ ମନସିକାରା ଅହୁ ପଞ୍ଞାଯ ଅଭିସମଯୋ – 'ନାମରୂପେ ଖୋ ଅସତି ୱିଞ୍ଞାଣଂ ନ ହୋତି, ନାମରୂପନିରୋଧା ୱିଞ୍ଞାଣନିରୋଧୋ'ତି।

୬୧। ''ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଏତଦହୋସି – 'ଅଧିଗତୋ ଖୋ ମ୍ୟାଯଂ ମଗ୍ଗୋ ସମ୍ବୋଧାଯ ଯଦିଦଂ – ନାମରୂପନିରୋଧା ୱିଞ୍ଞାଣନିରୋଧୋ, ୱିଞ୍ଞାଣନିରୋଧା ନାମରୂପନିରୋଧୋ, ନାମରୂପନିରୋଧା ସଳାଯତନନିରୋଧୋ, ସଳାଯତନନିରୋଧା ଫସ୍ସନିରୋଧୋ, ଫସ୍ସନିରୋଧା ୱେଦନାନିରୋଧୋ, ୱେଦନାନିରୋଧା ତଣ୍ହାନିରୋଧୋ, ତଣ୍ହାନିରୋଧା ଉପାଦାନନିରୋଧୋ, ଉପାଦାନନିରୋଧା ଭୱନିରୋଧୋ, ଭୱନିରୋଧା ଜାତିନିରୋଧୋ, ଜାତିନିରୋଧା ଜରାମରଣଂ ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାଯାସା ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତି। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ନିରୋଧୋ ହୋତି'।

୬୨। '''ନିରୋଧୋ ନିରୋଧୋ'ତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ପୁବ୍ବେ ଅନନୁସ୍ସୁତେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଚକ୍ଖୁଂ ଉଦପାଦି, ଞାଣଂ ଉଦପାଦି, ପଞ୍ଞା ଉଦପାଦି, ୱିଜ୍ଜା ଉଦପାଦି, ଆଲୋକୋ ଉଦପାଦି।

୬୩। ''ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସୀ ବୋଧିସତ୍ତୋ ଅପରେନ ସମଯେନ ପଞ୍ଚସୁ ଉପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧେସୁ ଉଦଯବ୍ବଯାନୁପସ୍ସୀ ୱିହାସି – 'ଇତି ରୂପଂ, ଇତି ରୂପସ୍ସ ସମୁଦଯୋ, ଇତି ରୂପସ୍ସ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମୋ; ଇତି ୱେଦନା, ଇତି ୱେଦନାଯ ସମୁଦଯୋ, ଇତି ୱେଦନାଯ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମୋ; ଇତି ସଞ୍ଞା, ଇତି ସଞ୍ଞାଯ ସମୁଦଯୋ, ଇତି ସଞ୍ଞାଯ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମୋ; ଇତି ସଙ୍ଖାରା, ଇତି ସଙ୍ଖାରାନଂ ସମୁଦଯୋ, ଇତି ସଙ୍ଖାରାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମୋ; ଇତି ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଇତି ୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ସମୁଦଯୋ, ଇତି ୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମୋ'ତି, ତସ୍ସ ପଞ୍ଚସୁ ଉପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧେସୁ ଉଦଯବ୍ବଯାନୁପସ୍ସିନୋ ୱିହରତୋ ନ ଚିରସ୍ସେୱ ଅନୁପାଦାଯ ଆସୱେହି ଚିତ୍ତଂ ୱିମୁଚ୍ଚୀ''ତି।

ଦୁତିଯଭାଣୱାରୋ।

ବ୍ରହ୍ମଯାଚନକଥା

୬୪। ''ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଏତଦହୋସି – 'ଯଂନୂନାହଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେଯ୍ୟ'ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଏତଦହୋସି – 'ଅଧିଗତୋ ଖୋ ମ୍ୟାଯଂ ଧମ୍ମୋ ଗମ୍ଭୀରୋ ଦୁଦ୍ଦସୋ ଦୁରନୁବୋଧୋ ସନ୍ତୋ ପଣୀତୋ ଅତକ୍କାୱଚରୋ ନିପୁଣୋ ପଣ୍ଡିତୱେଦନୀଯୋ। ଆଲଯରାମା ଖୋ ପନାଯଂ ପଜା ଆଲଯରତା ଆଲଯସମ୍ମୁଦିତା। ଆଲଯରାମାଯ ଖୋ ପନ ପଜାଯ ଆଲଯରତାଯ ଆଲଯସମ୍ମୁଦିତାଯ ଦୁଦ୍ଦସଂ ଇଦଂ ଠାନଂ ଯଦିଦଂ ଇଦପ୍ପଚ୍ଚଯତାପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପାଦୋ। ଇଦମ୍ପି ଖୋ ଠାନଂ ଦୁଦ୍ଦସଂ ଯଦିଦଂ ସବ୍ବସଙ୍ଖାରସମଥୋ ସବ୍ବୂପଧିପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୋ ତଣ୍ହାକ୍ଖଯୋ ୱିରାଗୋ ନିରୋଧୋ ନିବ୍ବାନଂ। ଅହଞ୍ଚେୱ ଖୋ ପନ ଧମ୍ମଂ ଦେସେଯ୍ୟଂ, ପରେ ଚ ମେ ନ ଆଜାନେଯ୍ୟୁଂ; ସୋ ମମସ୍ସ କିଲମଥୋ, ସା ମମସ୍ସ ୱିହେସା'ତି।

୬୫। ''ଅପିସ୍ସୁ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଅରହନ୍ତଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ଇମା ଅନଚ୍ଛରିଯା ଗାଥାଯୋ ପଟିଭଂସୁ ପୁବ୍ବେ ଅସ୍ସୁତପୁବ୍ବା –

'କିଚ୍ଛେନ ମେ ଅଧିଗତଂ, ହଲଂ ଦାନି ପକାସିତୁଂ;

ରାଗଦୋସପରେତେହି, ନାଯଂ ଧମ୍ମୋ ସୁସମ୍ବୁଧୋ।

'ପଟିସୋତଗାମିଂ ନିପୁଣଂ, ଗମ୍ଭୀରଂ ଦୁଦ୍ଦସଂ ଅଣୁଂ;

ରାଗରତ୍ତା ନ ଦକ୍ଖନ୍ତି, ତମୋଖନ୍ଧେନ ଆୱୁଟା'ତି।

''ଇତିହ , ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତୋ ଅପ୍ପୋସ୍ସୁକ୍କତାଯ ଚିତ୍ତଂ ନମି, ନୋ ଧମ୍ମଦେସନାଯ।

୬୬। ''ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଞ୍ଞତରସ୍ସ ମହାବ୍ରହ୍ମୁନୋ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଚେତସା ଚେତୋପରିୱିତକ୍କମଞ୍ଞାଯ ଏତଦହୋସି – 'ନସ୍ସତି ୱତ ଭୋ ଲୋକୋ, ୱିନସ୍ସତି ୱତ ଭୋ ଲୋକୋ, ଯତ୍ର ହି ନାମ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଅପ୍ପୋସ୍ସୁକ୍କତାଯ ଚିତ୍ତଂ ନମତି [ନମି (ସ୍ୟା। କ।), ନମିସ୍ସତି (?)], ନୋ ଧମ୍ମଦେସନାଯା'ତି। ଅଥ ଖୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମହାବ୍ରହ୍ମା ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ

ବଲଓ୍ୱା ପୁରିସୋ ସମିଞ୍ଜିତଂ ୱା ବାହଂ ପସାରେୟ୍ୟ, ପସାରିତଂ ୱା ବାହଂ ସମିଞ୍ଜେୟ୍ୟ; ଏୱମେୱ ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ଅନ୍ତରହିତୋ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ପୁରତୋ ପାତୁରହୋସି। ଅଥ ଖୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମହାବ୍ରହ୍ମା ଏକଂସଂ ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗଂ କରିତ୍ୱା ଦକ୍ଖିଣଂ ଜାଣୁମଣ୍ଡଲଂ ପଥୱିୟଂ ନିହନ୍ତ୍ୱା [ନିଦହନ୍ତୋ (ସ୍ୟା।)] ଯେନ ୱିପସ୍ସୀ ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ତେନଞ୍ଜଲିଂ ପଣାମେତ୍ୱା ୱିପସ୍ସିଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଅରହନ୍ତଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ଏତଦୱୋଚ – 'ଦେସେତୁ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ଧମ୍ମଂ, ଦେସେତୁ ସୁଗତୋ ଧମ୍ମଂ, ସନ୍ତି [ସନ୍ତୀ (ସ୍ୟା।)] ସତ୍ତା ଅପ୍ପରଜକ୍ଖଜାତିକା; ଅସ୍ସୱନତା ଧମ୍ମସ୍ସ ପରିହାଯନ୍ତି, ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ଧମ୍ମସ୍ସ ଅଞ୍ଞାତାରୋ'ତି।

୬୭। ''ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ [ଅଥ ଖୋ (କ।)], ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସୀ ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ତଂ ମହାବ୍ରହ୍ମାନଂ ଏତଦୱୋଚ – 'ମୟ୍ହମ୍ପି ଖୋ, ବ୍ରହ୍ମେ, ଏତଦହୋସି – ''ଯଂନୂନାହଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେୟ୍ୟ''ନ୍ତି। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ବ୍ରହ୍ମେ, ଏତଦହୋସି – ''ଅଧିଗତୋ ଖୋ ମ୍ୟାଯଂ ଧମ୍ମୋ ଗମ୍ଭୀରୋ ଦୁଦ୍ଦସୋ ଦୁରନୁବୋଧୋ ସନ୍ତୋ ପଣୀତୋ ଅତକ୍କାୱଚରୋ ନିପୁଣୋ ପଣ୍ଡିତୱେଦନୀଯୋ। ଆଲଯରାମା ଖୋ ପନାଯଂ ପଜା ଆଲଯରତା ଆଲଯସମ୍ମୁଦିତା। ଆଲଯରାମାଯ ଖୋ ପନ ପଜାଯ ଆଲଯରତାଯ ଆଲଯସମ୍ମୁଦିତାଯ ଦୁଦ୍ଦସଂ ଇଦଂ ଠାନଂ ଯଦିଦଂ ଇଦପ୍ପଚ୍ଚଯତାପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପାଦୋ। ଇଦମ୍ପି ଖୋ ଠାନଂ ଦୁଦ୍ଦସଂ ଯଦିଦଂ ସବ୍ବସଙ୍ଖାରସମଥୋ ସବ୍ବୂପଧିପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୋ ତଣ୍ହାକ୍ଖଯୋ ୱିରାଗୋ ନିରୋଧୋ ନିବ୍ବାନଂ। ଅହଞ୍ଚେୱ ଖୋ ପନ ଧମ୍ମଂ ଦେସେୟ୍ୟଂ, ପରେ ଚ ମେ ନ ଆଜାନେୟ୍ୟୁଂ; ସୋ ମମସ୍ସ କିଲମଥୋ, ସା ମମସ୍ସ ୱିହେସା''ତି। ଅପିସ୍ସୁ ମଂ, ବ୍ରହ୍ମେ , ଇମା ଅନଚ୍ଛରିଯା ଗାଥାଯୋ ପଟିଭଂସୁ ପୁବ୍ବେ ଅସ୍ସୁତପୁବ୍ବା –

''କିଚ୍ଛେନ ମେ ଅଧିଗତଂ, ହଲଂ ଦାନି ପକାସିତୁଂ;

ରାଗଦୋସପରେତେହି, ନାଯଂ ଧମ୍ମୋ ସୁସମ୍ବୁଧୋ।

''ପଟିସୋତଗାମିଂ ନିପୁଣଂ, ଗମ୍ଭୀରଂ ଦୁଦ୍ଦସଂ ଅଣୁଂ;

ରାଗରତ୍ତା ନ ଦକ୍ଖନ୍ତି, ତମୋଖନ୍ଧେନ ଆୱୁଟା''ତି।

'ଇତିହ ମେ, ବ୍ରହ୍ମେ, ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତୋ ଅପ୍ପୋସ୍ସୁକ୍କତାଯ ଚିତ୍ତଂ ନମି, ନୋ ଧମ୍ମଦେସନାଯା'ତି।

୬୮। ''ଦୁତିଯମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୋ ମହାବ୍ରହ୍ମା…ପେ… ତତିଯମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୋ ମହାବ୍ରହ୍ମା ୱିପସ୍ସିଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଅରହନ୍ତଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ଏତଦୱୋଚ – 'ଦେସେତୁ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ଧମ୍ମଂ, ଦେସେତୁ ସୁଗତୋ ଧମ୍ମଂ, ସନ୍ତି ସତ୍ତା ଅପ୍ପରଜକ୍ଖଜାତିକା, ଅସ୍ସୱନତା ଧମ୍ମସ୍ସ ପରିହାଯନ୍ତି, ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ଧମ୍ମସ୍ସ ଅଞ୍ଞାତାରୋ'ତି।

୬୯। ''ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସୀ ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ଚ ଅଜ୍ଝେସନଂ ୱିଦିତ୍ୱା ସତ୍ତେସୁ ଚ କାରୁଞ୍ଞତଂ ପଟିଚ୍ଚ ବୁଦ୍ଧଚକ୍ଖୁନା ଲୋକଂ ୱୋଲୋକେସି। ଅଦ୍ଦସା ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସୀ ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ବୁଦ୍ଧଚକ୍ଖୁନା ଲୋକଂ ୱୋଲୋକେନ୍ତୋ ସତ୍ତେ ଅପ୍ପରଜକ୍ଖେ ମହାରଜକ୍ଖେ ତିକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯେ ମୁଦିନ୍ଦ୍ରିଯେ ସ୍ୱାକାରେ ଦ୍ୱାକାରେ ସୁୱିଞ୍ଞାପଯେ ଦୁୱିଞ୍ଞାପଯେ [ଦୁୱିଞ୍ଞାପଯେ ଭବ୍ବେ ଅଭବ୍ବେ (ସ୍ୟା।)] ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ପରଲୋକୱଜ୍ଜଭଯଦସ୍ସାୱିନେ [ଦସ୍ସାୱିନୋ (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। କ।)] ୱିହରନ୍ତେ, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ନ ପରଲୋକୱଜ୍ଜଭଯଦସ୍ସାୱିନେ [ଦସ୍ସାୱିନୋ (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। କ।)] ୱିହରନ୍ତେ। ସେୟ୍ୟଥାପି ନାମ ଉପ୍ପଲିନିଯଂ ୱା ପଦୁମିନିଯଂ ୱା ପୁଣ୍ଡରୀକିନିଯଂ ୱା ଅପ୍ପେକଚ୍ଚାନି ଉପ୍ପଲାନି ୱା ପଦୁମାନି ୱା ପୁଣ୍ଡରୀକାନି ୱା ଉଦକେ ଜାତାନି ଉଦକେ ସଂୱଡ୍ଢାନି ଉଦକାନୁଗ୍ଗତାନି ଅନ୍ତୋ ନିମୁଗ୍ଗପୋସୀନି। ଅପ୍ପେକଚ୍ଚାନି ଉପ୍ପଲାନି ୱା ପଦୁମାନି ୱା ପୁଣ୍ଡରୀକାନି ୱା ଉଦକେ ଜାତାନି ଉଦକେ ସଂୱଡ୍ଢାନି ସମୋଦକଂ ଠିତାନି। ଅପ୍ପେକଚ୍ଚାନି ଉପ୍ପଲାନି ୱା ପଦୁମାନି ୱା ପୁଣ୍ଡରୀକାନି ୱା ଉଦକେ ଜାତାନି ଉଦକେ ସଂୱଡ୍ଢାନି ଉଦକା ଅଚ୍ଚୁଗ୍ଗମ୍ମ ଠିତାନି ଅନୁପଲିତ୍ତାନି ଉଦକେନ। ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସୀ ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ବୁଦ୍ଧଚକ୍ଖୁନା ଲୋକଂ ୱୋଲୋକେନ୍ତୋ ଅଦ୍ଦସ ସତ୍ତେ ଅପ୍ପରଜକ୍ଖେ ମହାରଜକ୍ଖେ ତିକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯେ ମୁଦିନ୍ଦ୍ରିଯେ ସ୍ୱାକାରେ ଦ୍ୱାକାରେ ସୁୱିଞ୍ଞାପଯେ ଦୁୱିଞ୍ଞାପଯେ ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ପରଲୋକୱଜ୍ଜଭଯଦସ୍ସାୱିନେ ୱିହରନ୍ତେ, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ନ ପରଲୋକୱଜ୍ଜଭଯଦସ୍ସାୱିନେ ୱିହରନ୍ତେ।

୭୦। ''ଅଥ ଖୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମହାବ୍ରହ୍ମା ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଚେତସା ଚେତୋପରିୱିତକ୍କମଞ୍ଞାଯ ୱିପସ୍ସିଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଅରହନ୍ତଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ଗାଥାହି ଅଜ୍ଝଭାସି –

'ସେଲେ ଯଥା ପବ୍ବତମୁଦ୍ଧନିଟ୍ଠିତୋ, ଯଥାପି ପସ୍ସେ ଜନତଂ ସମନ୍ତତୋ;

ତଥୂପମଂ ଧମ୍ମମଯଂ ସୁମେଧ, ପାସାଦମାରୁୟ୍ହ ସମନ୍ତଚକ୍ଖୁ।

‘ସୋକାୱତିଣ୍ଣଂ [ସୋକାୱକିଣ୍ଣଂ (ସ୍ୟା।)] ଜନତମପେତସୋକୋ,

ଅୱେକ୍ଖସ୍ସୁ ଜାତିଜରାଭିଭୂତଂ;

ଉଟ୍ଠେହି ୱୀର ୱିଜିତସଙ୍ଗାମ,

ସତ୍ଥୱାହ ଅଣଣ ୱିଚର ଲୋକେ।

ଦେସସ୍ସୁ [ଦେସେତୁ (ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଭଗୱା ଧମ୍ମଂ,

ଅଞ୍ଞାତାରୋ ଭୱିସ୍ସନ୍ତୀ’ତି।

୭୧। ‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସୀ ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ତଂ ମହାବ୍ରହ୍ମାନଂ ଗାଥାଯ ଅଜ୍ଝଭାସି –

‘ଅପାରୁତା ତେସଂ ଅମତସ୍ସ ଦ୍ୱାରା,

ଯେ ସୋତୱନ୍ତୋ ପମୁଞ୍ଚନ୍ତୁ ସଦ୍ଧଂ;

ୱିହିଂସସଞ୍ଞୀ ପଗୁଣଂ ନ ଭାସିଂ,

ଧମ୍ମଂ ପଣୀତଂ ମନୁଜେସୁ ବ୍ରହ୍ମେ’ତି।

‘‘ଅଥ ଖୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମହାବ୍ରହ୍ମା ‘କତାୱକାସୋ ଖୋମ୍ହି ୱିପସ୍ସିନା ଭଗୱତା ଅରହତା ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ ଧମ୍ମଦେସନାଯା’ତି ୱିପସ୍ସିଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଅରହନ୍ତଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱ ଅନ୍ତରଧାଯି।

ଅଗ୍ଗସାୱକଯୁଗଂ

୭୨। ‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘କସ୍ସ ନୁ ଖୋ ଅହଂ ପଠମଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେଯ୍ୟଂ, କୋ ଇମଂ ଧମ୍ମଂ ଖିପ୍ପମେୱ ଆଜାନିସ୍ସତୀ’ତି? ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘ଅଯଂ ଖୋ ଖଣ୍ଡୋ ଚ ରାଜପୁତ୍ତୋ ତିସ୍ସୋ ଚ ପୁରୋହିତପୁତ୍ତୋ ବନ୍ଧୁମତିଯା ରାଜଧାନିଯା ପଟିୱସନ୍ତି ପଣ୍ଡିତା ୱିଯତ୍ତା ମେଧାୱିନୋ ଦୀଘରତ୍ତଂ ଅପ୍ପରଜକ୍ଖଜାତିକା। ଯଂନୂନାହଂ ଖଣ୍ଡସ୍ସ ଚ ରାଜପୁତ୍ତସ୍ସ, ତିସ୍ସସ୍ସ ଚ ପୁରୋହିତପୁତ୍ତସ୍ସ ପଠମଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେଯ୍ୟଂ , ତେ ଇମଂ ଧମ୍ମଂ ଖିପ୍ପମେୱ ଆଜାନିସ୍ସନ୍ତୀ’ତି।

୭୩। ‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସୀ ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ବଲୱା ପୁରିସୋ ସମିଞ୍ଜିତଂ ୱା ବାହଂ ପସାରେଯ୍ୟ, ପସାରିତଂ ୱା ବାହଂ ସମିଞ୍ଜେଯ୍ୟ; ଏୱମେୱ ବୋଧିରୁକ୍ଖମୂଲେ ଅନ୍ତରହିତୋ ବନ୍ଧୁମତିଯା ରାଜଧାନିଯା ଖେମେ ମିଗଦାଯେ ପାତୁରହୋସି। ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସୀ ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଦାଯପାଲଂ [ମିଗଦାଯପାଲଂ (ସ୍ୟା।)] ଆମନ୍ତେସି – ‘ଏହି ତ୍ୱଂ, ସମ୍ମ ଦାଯପାଲ, ବନ୍ଧୁମତିଂ ରାଜଧାନିଂ ପୱିସିତ୍ୱା ଖଣ୍ଡଞ୍ଚ ରାଜପୁତ୍ତଂ ତିସ୍ସଞ୍ଚ ପୁରୋହିତପୁତ୍ତଂ ଏୱଂ ୱଦେହି – ୱିପସ୍ସୀ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ବନ୍ଧୁମତିଂ ରାଜଧାନିଂ ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ ଖେମେ ମିଗଦାଯେ ୱିହରତି, ସୋ ତୁମ୍ହାକଂ ଦସ୍ସନକାମୋ’ତି। ‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’ତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦାଯପାଲୋ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ବନ୍ଧୁମତିଂ ରାଜଧାନିଂ ପୱିସିତ୍ୱା ଖଣ୍ଡଞ୍ଚ ରାଜପୁତ୍ତଂ ତିସ୍ସଞ୍ଚ ପୁରୋହିତପୁତ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘ୱିପସ୍ସୀ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ବନ୍ଧୁମତିଂ ରାଜଧାନିଂ ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ ଖେମେ ମିଗଦାଯେ ୱିହରତି; ସୋ ତୁମ୍ହାକଂ ଦସ୍ସନକାମୋ’ତି।

୭୪। ‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଖଣ୍ଡୋ ଚ ରାଜପୁତ୍ତୋ ତିସ୍ସୋ ଚ ପୁରୋହିତପୁତ୍ତୋ ଭଦ୍ରାନି ଭଦ୍ରାନି ଯାନାନି ଯୋଜାପେତ୍ୱା ଭଦ୍ରଂ ଭଦ୍ରଂ ଯାନଂ ଅଭିରୁହିତ୍ୱା ଭଦ୍ରେହି ଭଦ୍ରେହି ଯାନେହି ବନ୍ଧୁମତିଯା ରାଜଧାନିଯା ନିଯ୍ୟିଂସୁ। ଯେନ ଖେମୋ ମିଗଦାଯୋ ତେନ ପାଯିଂସୁ। ଯାୱତିକା ଯାନସ୍ସ ଭୂମି,

ଯାନେନ ଗନ୍ତ୍ୱା ଯାନା ପଚ୍ଚୋରୋହିତ୍ୱା ପତ୍ତିକାୱ [ପଦିକାୱ (ସ୍ୟା।)] ଯେନ ୱିପସ୍ସୀ ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ। ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସିଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଅରହନ୍ତଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ।

୭୫। ''ତେସଂ ୱିପସ୍ସୀ ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଅନୁପୁବ୍ବିଂ କଥଂ [ଆନୁପୁବ୍ବିକଥଂ (ସୀ। ପୀ।)] କଥେସି, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ଦାନକଥଂ ସୀଲକଥଂ ସଗ୍ଗକଥଂ କାମାନଂ ଆଦୀନୱଂ ଓକାରଂ ସଂକିଲେସଂ ନେକ୍ଖମ୍ମେ ଆନିସଂସଂ ପକାସେସି। ଯଦା ତେ ଭଗୱା ଅଞ୍ଞାସି କଲ୍ଲଚିତ୍ତେ ମୁଦୁଚିତ୍ତେ ୱିନୀୱରଣଚିତ୍ତେ ଉଦଗ୍ଗଚିତ୍ତେ ପସନ୍ନଚିତ୍ତେ, ଅଥ ଯା ବୁଦ୍ଧାନଂ ସାମୁକ୍କଂସିକା ଧମ୍ମଦେସନା, ତଂ ପକାସେସି – ଦୁକ୍ଖଂ ସମୁଦଯଂ ନିରୋଧଂ ମଗ୍ଗଂ। ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ସୁଦ୍ଧଂ ୱତ୍ଥଂ ଅପଗତକାଳକଂ ସମ୍ମଦେୱ ରଜନଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହେଯ୍ୟ, ଏୱମେୱ ଖଣ୍ଡସ୍ସ ଚ ରାଜପୁତ୍ତସ୍ସ ତିସ୍ସସ୍ସ ଚ ପୁରୋହିତପୁତ୍ତସ୍ସ ତସ୍ମିଂଯେୱ ଆସନେ ୱିରଜଂ ୱୀତମଲଂ ଧମ୍ମଚକ୍ଖୁଂ ଉଦପାଦି – 'ଯଂ କିଞ୍ଚି ସମୁଦଯଧମ୍ମଂ, ସବ୍ବଂ ତଂ ନିରୋଧଧମ୍ମ'ନ୍ତି।

୭୬। ''ତେ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମା ପତ୍ତଧମ୍ମା ୱିଦିତଧମ୍ମା ପରିଯୋଗାଳ୍ହଧମ୍ମା ତିଣ୍ଣୱିଚିକିଚ୍ଛା ୱିଗତକଥଂକଥା ୱେସାରଜ୍ଜପ୍ପତ୍ତା ଅପରପ୍ପଚ୍ଚଯା ସତ୍ଥୁସାସନେ ୱିପସ୍ସିଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଅରହନ୍ତଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – 'ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ, ଭନ୍ତେ, ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ, ଭନ୍ତେ। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭନ୍ତେ, ନିକ୍କୁଜ୍ଜିତଂ ୱା ଉକ୍କୁଜ୍ଜେଯ୍ୟ, ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ ୱା ୱିୱରେଯ୍ୟ, ମୂଳ୍ହସ୍ସ ୱା ମଗ୍ଗଂ ଆଚିକ୍ଖେଯ୍ୟ, ଅନ୍ଧକାରେ ୱା ତେଲପଜ୍ଜୋତଂ ଧାରେଯ୍ୟ ''ଚକ୍ଖୁମନ୍ତୋ ରୂପାନି ଦକ୍ଖନ୍ତୀ''ତି। ଏୱମେୱଂ ଭଗୱତା ଅନେକପରିଯାଯେନ ଧମ୍ମୋ ପକାସିତୋ। ଏତେ ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱନ୍ତଂ ସରଣଂ ଗଚ୍ଛାମ ଧମ୍ମଞ୍ଚ। ଲଭେଯ୍ୟାମ ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜ୍ଜଂ, ଲଭେଯ୍ୟାମ ଉପସମ୍ପଦ'ନ୍ତି।

୭୭। ''ଅଲତ୍ଥୁଂ ଖୋ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଖଣ୍ଡୋ ଚ ରାଜପୁତ୍ତୋ, ତିସ୍ସୋ ଚ ପୁରୋହିତପୁତ୍ତୋ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜ୍ଜଂ ଅଲତ୍ଥୁଂ ଉପସମ୍ପଦଂ। ତେ ୱିପସ୍ସୀ ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଧମ୍ମିଯା କଥାଯ ସନ୍ଦସ୍ସେସି ସମାଦପେସି ସମୁତ୍ତେଜେସି ସମ୍ପହଂସେସି; ସଙ୍ଖାରାନଂ ଆଦୀନୱଂ ଓକାରଂ ସଂକିଲେସଂ ନିବ୍ବାନେ [ନେକ୍ଖମ୍ମେ (ସ୍ୟା।)] ଆନିସଂସଂ ପକାସେସି। ତେସଂ ୱିପସ୍ସିନା ଭଗୱତା ଅରହତା ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ ଧମ୍ମିଯା କଥାଯ ସନ୍ଦସ୍ସିଯମାନାନଂ ସମାଦପିଯମାନାନଂ ସମୁତ୍ତେଜିଯମାନାନଂ ସମ୍ପହଂସିଯମାନାନଂ ନଚିରସ୍ସେୱ ଅନୁପାଦାଯ ଆସୱେହି ଚିତ୍ତାନି ୱିମୁଚ୍ଚିଂସୁ।

ମହାଜନକାଯପବ୍ବଜ୍ଜା

୭୮। ''ଅସ୍ସୋସି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବନ୍ଧୁମତିଯା ରାଜଧାନିଯା ମହାଜନକାଯୋ ଚତୁରାସୀତିପାଣସହସ୍ସାନି – 'ୱିପସ୍ସୀ କିର ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ବନ୍ଧୁମତିଂ ରାଜଧାନିଂ ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ ଖେମେ ମିଗଦାଯେ ୱିହରତି। ଖଣ୍ଡୋ ଚ କିର ରାଜପୁତ୍ତୋ ତିସ୍ସୋ ଚ ପୁରୋହିତପୁତ୍ତୋ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସନ୍ତିକେ କେସମସ୍ସୁଂ ଓହାରେତ୍ୱା କାସାଯାନି ୱତ୍ଥାନି ଅଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତା'ତି। ସୁତ୍ୱାନ ନେସଂ ଏତଦହୋସି – 'ନ ହି ନୂନ ସୋ ଓରକୋ ଧମ୍ମୱିନଯୋ, ନ ସା ଓରକା ପବ୍ବଜ୍ଜା, ଯତ୍ଥ ଖଣ୍ଡୋ ଚ ରାଜପୁତ୍ତୋ ତିସ୍ସୋ ଚ ପୁରୋହିତପୁତ୍ତୋ କେସମସ୍ସୁଂ ଓହାରେତ୍ୱା କାସାଯାନି ୱତ୍ଥାନି ଅଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତା। ଖଣ୍ଡୋ ଚ ରାଜପୁତ୍ତୋ ତିସ୍ସୋ ଚ ପୁରୋହିତପୁତ୍ତୋ କେସମସ୍ସୁଂ ଓହାରେତ୍ୱା କାସାଯାନି ୱତ୍ଥାନି ଅଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିସ୍ସନ୍ତି, କିମଙ୍ଗଂ ପନ ମଯ'ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମହାଜନକାଯୋ ଚତୁରାସୀତିପାଣସହସ୍ସାନି ବନ୍ଧୁମତିଯା ରାଜଧାନିଯା ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଯେନ ଖେମୋ ମିଗଦାଯୋ ଯେନ ୱିପସ୍ସୀ ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସିଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଅରହନ୍ତଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ।

୭୯। ''ତେସଂ ୱିପସ୍ସୀ ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଅନୁପୁବ୍ବିଂ କଥଂ କଥେସି। ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ଦାନକଥଂ ସୀଲକଥଂ ସଗ୍ଗକଥଂ କାମାନଂ ଆଦୀନୱଂ ଓକାରଂ ସଂକିଲେସଂ ନେକ୍ଖମ୍ମେ ଆନିସଂସଂ ପକାସେସି। ଯଦା ତେ ଭଗୱା ଅଞ୍ଞାସି କଲ୍ଲଚିତ୍ତେ ମୁଦୁଚିତ୍ତେ ୱିନୀୱରଣଚିତ୍ତେ ଉଦଗ୍ଗଚିତ୍ତେ ପସନ୍ନଚିତ୍ତେ , ଅଥ ଯା ବୁଦ୍ଧାନଂ ସାମୁକ୍କଂସିକା ଧମ୍ମଦେସନା, ତଂ ପକାସେସି – ଦୁକ୍ଖଂ ସମୁଦଯଂ ନିରୋଧଂ ମଗ୍ଗଂ। ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ସୁଦ୍ଧଂ ୱତ୍ଥଂ ଅପଗତକାଳକଂ ସମ୍ମଦେୱ ରଜନଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହେଯ୍ୟ, ଏୱମେୱ ତେସଂ ଚତୁରାସୀତିପାଣସହସ୍ସାନଂ ତସ୍ମିଂଯେୱ ଆସନେ ୱିରଜଂ ୱୀତମଲଂ ଧମ୍ମଚକ୍ଖୁଂ ଉଦପାଦି – 'ଯଂ କିଞ୍ଚି ସମୁଦଯଧମ୍ମଂ ସବ୍ବଂ ତଂ ନିରୋଧଧମ୍ମ'ନ୍ତି।

୮୦। ''ତେ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମା ପତ୍ତଧମ୍ମା ୱିଦିତଧମ୍ମା ପରିଯୋଗାଳ୍ହଧମ୍ମା ତିଣ୍ଣୱିଚିକିଚ୍ଛା ୱିଗତକଥଂକଥା ୱେସାରଜ୍ଜପ୍ପତ୍ତା ଅପରପ୍ପଚ୍ଚଯା ସତ୍ଥୁସାସନେ ୱିପସ୍ସିଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଅରହନ୍ତଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – 'ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ, ଭନ୍ତେ, ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ, ଭନ୍ତେ। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭନ୍ତେ, ନିକ୍କୁଜ୍ଜିତଂ ୱା ଉକ୍କୁଜ୍ଜେଯ୍ୟ, ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ ୱା ୱିୱରେଯ୍ୟ, ମୂଳ୍ହସ୍ସ ୱା ମଗ୍ଗଂ ଆଚିକ୍ଖେଯ୍ୟ, ଅନ୍ଧକାରେ ୱା ତେଲପଜ୍ଜୋତଂ ଧାରେଯ୍ୟ ''ଚକ୍ଖୁମନ୍ତୋ ରୂପାନି ଦକ୍ଖନ୍ତୀ''ତି। ଏୱମେୱଂ ଭଗୱତା ଅନେକପରିଯାଯେନ ଧମ୍ମୋ ପକାସିତୋ। ଏତେ ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱନ୍ତଂ ସରଣଂ ଗଚ୍ଛାମ ଧମ୍ମଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଞ୍ଚ [( ) ନତ୍ଥି ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ,

ପାଠଦ୍ୱଯଂ ପନ ସଙ୍ଗହେପି ଦିସ୍ସତି]। ଲଭେଯ୍ୟାମ ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜ୍ଜଂ ଲଭେଯ୍ୟାମ ଉପସମ୍ପଦ''ନ୍ତି।

୮୧। ''ଅଲତ୍ଥୁଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତାନି ଚତୁରାସୀତିପାଣସହସ୍ସାନି ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜ୍ଜଂ, ଅଲତ୍ଥୁଂ ଉପସମ୍ପଦଂ। ତେ ୱିପସ୍ସୀ ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଧମ୍ମିଯା କଥାଯ ସନ୍ଦସ୍ସେସି ସମାଦପେସି ସମୁତ୍ତେଜେସି ସମ୍ପହଂସେସି; ସଙ୍ଖାରାନଂ ଆଦୀନୱଂ ଓକାରଂ ସଂକିଲେସଂ ନିବ୍ବାନେ ଆନିସଂସଂ ପକାସେସି। ତେସଂ ୱିପସ୍ସିନା ଭଗୱତା ଅରହତା ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ ଧମ୍ମିଯା କଥାଯ ସନ୍ଦସ୍ସିଯମାନାନଂ ସମାଦପିଯମାନାନଂ ସମୁତ୍ତେଜିଯମାନାନଂ ସମ୍ପହଂସିଯମାନାନଂ ନଚିରସ୍ସେୱ ଅନୁପାଦାଯ ଆସୱେହି ଚିତ୍ତାନି ୱିମୁଚ୍ଚିଂସୁ।

ପୁରିମପବ୍ବଜିତାନଂ ଧମ୍ମାଭିସମଯୋ

୮୨। ''ଅସ୍ସୋସୁଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତାନି ପୁରିମାନି ଚତୁରାସୀତିପବ୍ବଜିତସହସ୍ସାନି – 'ୱିପସ୍ସୀ କିର ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ବନ୍ଧୁମତିଂ ରାଜଧାନିଂ ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ ଖେମେ ମିଗଦାଯେ ୱିହରତି, ଧମ୍ମଞ୍ଚ କିର ଦେସେତୀ'ତି। ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତାନି ଚତୁରାସୀତିପବ୍ବଜିତସହସ୍ସାନି ଯେନ ବନ୍ଧୁମତୀ ରାଜଧାନୀ ଯେନ ଖେମୋ ମିଗଦାଯୋ ଯେନ ୱିପସ୍ସୀ ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସିଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଅରହନ୍ତଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ।

୮୩। ''ତେସଂ ୱିପସ୍ସୀ ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଅନୁପୁବ୍ବିଂ କଥଂ କଥେସି। ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ଦାନକଥଂ ସୀଲକଥଂ ସଗ୍ଗକଥଂ କାମାନଂ ଆଦୀନୱଂ ଓକାରଂ ସଂକିଲେସଂ ନେକ୍ଖମ୍ମେ ଆନିସଂସଂ ପକାସେସି। ଯଦା ତେ ଭଗୱା ଅଞ୍ଞାସି କଲ୍ଲଚିତ୍ତେ ମୁଦୁଚିତ୍ତେ ୱିନୀୱରଣଚିତ୍ତେ ଉଦଗ୍ଗଚିତ୍ତେ ପସନ୍ନଚିତ୍ତେ, ଅଥ ଯା ବୁଦ୍ଧାନଂ ସାମୁକ୍କଂସିକା ଧମ୍ମଦେସନା, ତଂ ପକାସେସି – ଦୁକ୍ଖଂ ସମୁଦଯଂ ନିରୋଧଂ ମଗ୍ଗଂ। ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ସୁଦ୍ଧଂ ୱତ୍ଥଂ ଅପଗତକାଳକଂ ସମ୍ମଦେୱ ରଜନଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହେଯ୍ୟ, ଏୱମେୱ ତେସଂ ଚତୁରାସୀତିପବ୍ବଜିତସହସ୍ସାନଂ ତସ୍ମିଂଯେୱ ଆସନେ ୱିରଜଂ ୱୀତମଲଂ ଧମ୍ମଚକ୍ଖୁଂ ଉଦପାଦି – 'ଯଂ କିଞ୍ଚି ସମୁଦଯଧମ୍ମଂ ସବ୍ବଂ ତଂ ନିରୋଧଧମ୍ମ'ନ୍ତି।

୮୪। ''ତେ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମା ପତ୍ତଧମ୍ମା ୱିଦିତଧମ୍ମା ପରିଯୋଗାଳ୍ହଧମ୍ମା ତିଣ୍ଣୱିଚିକିଚ୍ଛା ୱିଗତକଥଂକଥା ୱେସାରଜ୍ଜପ୍ପତ୍ତା ଅପରପ୍ପଚ୍ଚଯା ସତ୍ଥୁସାସନେ ୱିପସ୍ସିଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଅରହନ୍ତଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – 'ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ , ଭନ୍ତେ, ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ, ଭନ୍ତେ। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭନ୍ତେ, ନିକ୍କୁଜ୍ଜିତଂ ୱା ଉକ୍କୁଜ୍ଜେଯ୍ୟ, ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ ୱା ୱିୱରେଯ୍ୟ, ମୂଳ୍ହସ୍ସ ୱା ମଗ୍ଗଂ ଆଚିକ୍ଖେଯ୍ୟ, ଅନ୍ଧକାରେ ୱା ତେଲପଜ୍ଜୋତଂ ଧାରେଯ୍ୟ ''ଚକ୍ଖୁମନ୍ତୋ ରୂପାନି ଦକ୍ଖନ୍ତୀ''ତି। ଏୱମେୱଂ ଭଗୱତା ଅନେକପରିଯାଯେନ ଧମ୍ମୋ ପକାସିତୋ। ଏତେ ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱନ୍ତଂ ସରଣଂ ଗଚ୍ଛାମ ଧମ୍ମଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଞ୍ଚ। ଲଭେଯ୍ୟାମ ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜ୍ଜଂ ଲଭେଯ୍ୟାମ ଉପସମ୍ପଦ''ନ୍ତି।

୮୫। ''ଅଲତ୍ଥୁଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତାନି ଚତୁରାସୀତିପବ୍ବଜିତସହସ୍ସାନି ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜ୍ଜଂ ଅଲତ୍ଥୁଂ ଉପସମ୍ପଦଂ। ତେ ୱିପସ୍ସୀ ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଧମ୍ମିଯା କଥାଯ ସନ୍ଦସ୍ସେସି ସମାଦପେସି ସମୁତ୍ତେଜେସି ସମ୍ପହଂସେସି; ସଙ୍ଖାରାନଂ ଆଦୀନୱଂ ଓକାରଂ ସଂକିଲେସଂ ନିବ୍ବାନେ ଆନିସଂସଂ ପକାସେସି। ତେସଂ ୱିପସ୍ସିନା ଭଗୱତା ଅରହତା ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ ଧମ୍ମିଯା କଥାଯ ସନ୍ଦସ୍ସିଯମାନାନଂ ସମାଦପିଯମାନାନଂ ସମୁତ୍ତେଜିଯମାନାନଂ ସମ୍ପହଂସିଯମାନାନଂ ନଚିରସ୍ସେୱ ଅନୁପାଦାଯ ଆସୱେହି ଚିତ୍ତାନି ୱିମୁଚ୍ଚିଂସୁ।

ଚାରିକାଅନୁଜାନନଂ

୮୬। ''ତେନ ଖୋ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମଯେନ ବନ୍ଧୁମତିଯା ରାଜଧାନିଯା ମହାଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ ପଟିୱସତି ଅଟ୍ଠସଟ୍ଠିଭିକ୍ଖୁସତସହସ୍ସଂ। ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ରହୋଗତସ୍ସ ପଟିସଲ୍ଲୀନସ୍ସ ଏୱଂ ଚେତସୋ ପରିୱିତକ୍କୋ ଉଦପାଦି – 'ମହା ଖୋ ଏତରହି ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ ବନ୍ଧୁମତିଯା ରାଜଧାନିଯା ପଟିୱସତି ଅଟ୍ଠସଟ୍ଠିଭିକ୍ଖୁସତସହସ୍ସଂ, ଯଂନୂନାହଂ ଭିକ୍ଖୂ ଅନୁଜାନେଯ୍ୟଂ – 'ଚରଥ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚାରିକଂ ବହୁଜନହିତାଯ ବହୁଜନସୁଖାଯ ଲୋକାନୁକମ୍ପାଯ ଅତ୍ଥାଯ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ; ମା ଏକେନ ଦ୍ୱେ ଅଗମିତ୍ଥ; ଦେସେଥ, ଭିକ୍ଖୱେ , ଧମ୍ମଂ ଆଦିକଲ୍ୟାଣଂ ମଜ୍ଝେକଲ୍ୟାଣଂ ପରିଯୋସାନକଲ୍ୟାଣଂ ସାତ୍ଥଂ ସବ୍ୟଞ୍ଜନଂ କେୱଲପରିପୁଣ୍ଣଂ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ପକାସେଥ। ସନ୍ତି ସତ୍ତା ଅପ୍ପରଜକ୍ଖଜାତିକା, ଅସ୍ସୱନତା ଧମ୍ମସ୍ସ ପରିହାଯନ୍ତି, ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ଧମ୍ମସ୍ସ ଅଞ୍ଞାତାରୋ। ଅପି ଚ ଛନ୍ନଂ ଛନ୍ନଂ ୱସ୍ସାନଂ ଅଚ୍ଚଯେନ ବନ୍ଧୁମତୀ ରାଜଧାନୀ ଉପସଙ୍କମିତବ୍ବା ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସାଯା'''ତି।

୮୭। ''ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଞ୍ଞତରୋ ମହାବ୍ରହ୍ମା ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଚେତସା ଚେତୋପରିୱିତକ୍କମଞ୍ଞାଯ ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ବଲୱା ପୁରିସୋ ସମିଞ୍ଜିତଂ ୱା ବାହଂ ପସାରେଯ୍ୟ, ପସାରିତଂ ୱା ବାହଂ ସମିଞ୍ଜେଯ୍ୟ। ଏୱମେୱ ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ଅନ୍ତରହିତୋ ୱିପସ୍ସିସ୍ସ

ଭଗଓତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ପୁରତୋ ପାତୁରହୋସି। ଅଥ ଖୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖଓେ, ମହାବ୍ରହ୍ମା ଏକଂସଂ ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗଂ କରିତ୍ୱା ଯେନ ୱିପସ୍ସୀ ଭଗଓା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ତେନଞ୍ଜଲିଂ ପଣାମେତ୍ୱା ୱିପସ୍ସିଂ ଭଗଓନ୍ତଂ ଅରହନ୍ତଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ଏତଦୱୋଚ – 'ଏଓମେତଂ, ଭଗଓା, ଏଓମେତଂ, ସୁଗତ। ମହା ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଏତରହି ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ ବନ୍ଧୁମତିଯା ରାଜଧାନିଯା ପଟିଓସତି ଅଟ୍ଠସଟ୍ଠିଭିକ୍ଖୁସତସହସ୍ସଂ, ଅନୁଜାନାତୁ, ଭନ୍ତେ, ଭଗଓା ଭିକ୍ଖୂ – ''ଚରଥ, ଭିକ୍ଖଓେ, ଚାରିକଂ ବହୁଜନହିତାଯ ବହୁଜନସୁଖାଯ ଲୋକାନୁକମ୍ପାଯ ଅତ୍ଥାଯ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ଦେଓମନୁସ୍ସାନଂ; ମା ଏକେନ ଦ୍ୱେ ଅଗମିତ୍ଥ; ଦେସେଥ, ଭିକ୍ଖଓେ, ଧମ୍ମଂ ଆଦିକଲ୍ୟାଣଂ ମଜ୍ଝେକଲ୍ୟାଣଂ ପରିଯୋସାନକଲ୍ୟାଣଂ ସାତ୍ଥଂ ସବ୍ୟଞ୍ଜନଂ କେଓଲପରିପୁଣ୍ଣଂ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ପକାସେଥ। ସନ୍ତି ସତ୍ତା ଅପ୍ପରଜକ୍ଖଜାତିକା, ଅସ୍ସଓନତା ଧମ୍ମସ୍ସ ପରିହାଯନ୍ତି, ଭଓିସ୍ସନ୍ତି ଧମ୍ମସ୍ସ ଅଞ୍ଞାତାରୋ''ତି [ଅଞ୍ଞାତାରୋ (ସ୍ୟଦ୍ଧ)]। ଅପି ଚ, ଭନ୍ତେ, ମଯଂ ତଥା କରିସ୍ସାମ ଯଥା ଭିକ୍ଖୂ ଛନ୍ନଂ ଛନ୍ନଂ ଓସ୍ସାନଂ ଅଚ୍ଚଯେନ ବନ୍ଧୁମତିଂ ରାଜଧାନିଂ ଉପସଙ୍କମିସ୍ସନ୍ତି ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସାଯା'ତି। ଇଦମଓୋଚ, ଭିକ୍ଖଓେ, ସୋ ମହାବ୍ରହ୍ମା, ଇଦଂ ଓତ୍ୱା ୱିପସ୍ସିଂ ଭଗଓନ୍ତଂ ଅରହନ୍ତଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ଅଭିଓାଦେତ୍ୱା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ତତ୍ଥେଓ ଅନ୍ତରଧାଯି।

୮୮। ''ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଓେ, ୱିପସ୍ସୀ ଭଗଓା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ସାଯନ୍ହସମଯଂ ପଟିସଲ୍ଲାନା ଓୁଟ୍ଠିତୋ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – 'ଇଧ ମଯ୍ହଂ, ଭିକ୍ଖଓେ, ରହୋଗତସ୍ସ ପଟିସଲ୍ଲୀନସ୍ସ ଏଓଂ ଚେତସୋ ପରିଓିତକ୍କୋ ଉଦପାଦି – ମହା ଖୋ ଏତରହି ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ ବନ୍ଧୁମତିଯା ରାଜଧାନିଯା ପଟିଓସତି ଅଟ୍ଠସଟ୍ଠିଭିକ୍ଖୁସତସହସ୍ସଂ । ଯଂନୂନାହଂ ଭିକ୍ଖୂ ଅନୁଜାନେଯ୍ୟଂ – 'ଚରଥ, ଭିକ୍ଖଓେ, ଚାରିକଂ ବହୁଜନହିତାଯ ବହୁଜନସୁଖାଯ ଲୋକାନୁକମ୍ପାଯ ଅତ୍ଥାଯ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ଦେଓମନୁସ୍ସାନଂ; ମା ଏକେନ ଦ୍ୱେ ଅଗମିତ୍ଥ; ଦେସେଥ, ଭିକ୍ଖଓେ, ଧମ୍ମଂ ଆଦିକଲ୍ୟାଣଂ ମଜ୍ଝେକଲ୍ୟାଣଂ ପରିଯୋସାନକଲ୍ୟାଣଂ ସାତ୍ଥଂ ସବ୍ୟଞ୍ଜନଂ କେଓଲପରିପୁଣ୍ଣଂ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ପକାସେଥ। ସନ୍ତି ସତ୍ତା ଅପ୍ପରଜକ୍ଖଜାତିକା, ଅସ୍ସଓନତା ଧମ୍ମସ୍ସ ପରିହାଯନ୍ତି, ଭଓିସ୍ସନ୍ତି ଧମ୍ମସ୍ସ ଅଞ୍ଞାତାରୋ। ଅପି ଚ, ଛନ୍ନଂ ଛନ୍ନଂ ଓସ୍ସାନଂ ଅଚ୍ଚଯେନ ବନ୍ଧୁମତୀ ରାଜଧାନୀ ଉପସଙ୍କମିତବ୍ବା ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସାଯାତି।

'''ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଓେ, ଅଞ୍ଞତରୋ ମହାବ୍ରହ୍ମା ମମ ଚେତସା ଚେତୋପରିଓିତକ୍କମଞ୍ଞାଯ ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ବଲଓା ପୁରିସୋ ସମିଞ୍ଜିତଂ ଓା ବାହଂ ପସାରେଯ୍ୟ, ପସାରିତଂ ଓା ବାହଂ ସମିଞ୍ଜେଯ୍ୟ, ଏଓମେଓ ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ଅନ୍ତରହିତୋ ମମ ପୁରତୋ ପାତୁରହୋସି। ଅଥ ଖୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖଓେ, ମହାବ୍ରହ୍ମା ଏକଂସଂ ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗଂ କରିତ୍ୱା ଯେନାହଂ ତେନଞ୍ଜଲିଂ ପଣାମେତ୍ୱା ମଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ଏଓମେତଂ, ଭଗଓା, ଏଓମେତଂ, ସୁଗତ। ମହା ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଏତରହି ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ ବନ୍ଧୁମତିଯା ରାଜଧାନିଯା ପଟିଓସତି ଅଟ୍ଠସଟ୍ଠିଭିକ୍ଖୁସତସହସ୍ସଂ। ଅନୁଜାନାତୁ, ଭନ୍ତେ, ଭଗଓା ଭିକ୍ଖୂ – 'ଚରଥ, ଭିକ୍ଖଓେ, ଚାରିକଂ ବହୁଜନହିତାଯ ବହୁଜନସୁଖାଯ ଲୋକାନୁକମ୍ପାଯ ଅତ୍ଥାଯ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ଦେଓମନୁସ୍ସାନଂ; ମା ଏକେନ ଦ୍ୱେ ଅଗମିତ୍ଥ; ଦେସେଥ, ଭିକ୍ଖଓେ, ଧମ୍ମଂ…ପେ… ସନ୍ତି ସତ୍ତା ଅପ୍ପରଜକ୍ଖଜାତିକା , ଅସ୍ସଓନତା ଧମ୍ମସ୍ସ ପରିହାଯନ୍ତି, ଭଓିସ୍ସନ୍ତି ଧମ୍ମସ୍ସ ଅଞ୍ଞାତାରୋ'ତି। ଅପି ଚ, ଭନ୍ତେ, ମଯଂ ତଥା କରିସ୍ସାମ, ଯଥା ଭିକ୍ଖୂ ଛନ୍ନଂ ଛନ୍ନଂ ଓସ୍ସାନଂ ଅଚ୍ଚଯେନ ବନ୍ଧୁମତିଂ ରାଜଧାନିଂ ଉପସଙ୍କମିସ୍ସନ୍ତି ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସାଯା''ତି। ଇଦମଓୋଚ, ଭିକ୍ଖଓେ, ସୋ ମହାବ୍ରହ୍ମା, ଇଦଂ ଓତ୍ୱା ମଂ ଅଭିଓାଦେତ୍ୱା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ତତ୍ଥେଓ ଅନ୍ତରଧାଯି'।

'''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖଓେ, ଚରଥ ଚାରିକଂ ବହୁଜନହିତାଯ ବହୁଜନସୁଖାଯ ଲୋକାନୁକମ୍ପାଯ ଅତ୍ଥାଯ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ଦେଓମନୁସ୍ସାନଂ; ମା ଏକେନ ଦ୍ୱେ ଅଗମିତ୍ଥ; ଦେସେଥ, ଭିକ୍ଖଓେ, ଧମ୍ମଂ ଆଦିକଲ୍ୟାଣଂ ମଜ୍ଝେକଲ୍ୟାଣଂ ପରିଯୋସାନକଲ୍ୟାଣଂ ସାତ୍ଥଂ ସବ୍ୟଞ୍ଜନଂ କେଓଲପରିପୁଣ୍ଣଂ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ପକାସେଥ। ସନ୍ତି ସତ୍ତା ଅପ୍ପରଜକ୍ଖଜାତିକା, ଅସ୍ସଓନତା ଧମ୍ମସ୍ସ ପରିହାଯନ୍ତି, ଭଓିସ୍ସନ୍ତି ଧମ୍ମସ୍ସ ଅଞ୍ଞାତାରୋ। ଅପି ଚ, ଭିକ୍ଖଓେ, ଛନ୍ନଂ ଛନ୍ନଂ ଓସ୍ସାନଂ ଅଚ୍ଚଯେନ ବନ୍ଧୁମତୀ ରାଜଧାନୀ ଉପସଙ୍କମିତବ୍ବା ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସାଯା'ତି। ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଓେ, ଭିକ୍ଖୂ ଯେଭୁଯ୍ୟେନ ଏକାହେନେଓ ଜନପଦଚାରିକଂ ପକ୍କମିଂସୁ।

୮୯। ''ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ଜମ୍ବୁଦୀପେ ଚତୁରାସୀତି ଆଓାସସହସ୍ସାନି ହୋନ୍ତି। ଏକମ୍ହି ହି ଓସ୍ସେ ନିକ୍ଖନ୍ତେ ଦେଓତା ସଦ୍ଦମନୁସ୍ସାଓେସୁଂ – 'ନିକ୍ଖନ୍ତଂ ଖୋ, ମାରିସା, ଏକଂ ଓସ୍ସଂ; ପଞ୍ଚ ଦାନି ଓସ୍ସାନି ସେସାନି ; ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଓସ୍ସାନଂ ଅଚ୍ଚଯେନ ବନ୍ଧୁମତୀ ରାଜଧାନୀ ଉପସଙ୍କମିତବ୍ବା ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସାଯା'ତି। ଦ୍ୱୀସୁ ଓସ୍ସେସୁ ନିକ୍ଖନ୍ତେସୁ… ତୀସୁ ଓସ୍ସେସୁ ନିକ୍ଖନ୍ତେସୁ… ଚତୂସୁ ଓସ୍ସେସୁ ନିକ୍ଖନ୍ତେସୁ… ପଞ୍ଚସୁ ଓସ୍ସେସୁ ନିକ୍ଖନ୍ତେସୁ ଦେଓତା ସଦ୍ଦମନୁସ୍ସାଓେସୁଂ – 'ନିକ୍ଖନ୍ତାନି ଖୋ , ମାରିସା, ପଞ୍ଚଓସ୍ସାନି; ଏକଂ ଦାନି ଓସ୍ସଂ ସେସଂ; ଏକସ୍ସ ଓସ୍ସସ୍ସ ଅଚ୍ଚଯେନ ବନ୍ଧୁମତୀ ରାଜଧାନୀ ଉପସଙ୍କମିତବ୍ବା ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସାଯା'ତି। ଛସୁ ଓସ୍ସେସୁ ନିକ୍ଖନ୍ତେସୁ ଦେଓତା ସଦ୍ଦମନୁସ୍ସାଓେସୁଂ – 'ନିକ୍ଖନ୍ତାନି ଖୋ, ମାରିସା, ଛବ୍ବସ୍ସାନି, ସମଯୋ ଦାନି ବନ୍ଧୁମତିଂ ରାଜଧାନିଂ ଉପସଙ୍କମିତୁଂ ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସାଯା'ତି। ଅଥ ଖୋ ତେ, ଭିକ୍ଖଓେ, ଭିକ୍ଖୂ ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ସକେନ ଇଦ୍ଧାନୁଭାଓେନ ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ଦେଓତାନଂ ଇଦ୍ଧାନୁଭାଓେନ ଏକାହେନେଓ ବନ୍ଧୁମତିଂ ରାଜଧାନିଂ ଉପସଙ୍କମିଂସୁ ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସାଯାତି [ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସାଯ (?)]।

୯୦। ''ତତ୍ର ସୁଦଂ, ଭିକ୍ଖଓେ, ୱିପସ୍ସୀ ଭଗଓା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେ ଏଓଂ ପାତିମୋକ୍ଖଂ ଉଦ୍ଦିସତି –

'ଖନ୍ତୀ ପରମଂ ତପୋ ତିତିକ୍ଖା,

ନିବ୍ବାନଂ ପରମଂ ୱଦନ୍ତି ବୁଦ୍ଧା;

ନ ହି ପବ୍ବଜିତୋ ପରୂପଘାତୀ,

ନ ସମଣୋ [ସମଣୋ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ହୋତି ପରଂ ୱିହେଠଯନ୍ତୋ।

'ସବ୍ବପାପସ୍ସ ଅକରଣଂ, କୁସଲସ୍ସ ଉପସମ୍ପଦା;

ସଚିତ୍ତପରିଯୋଦପନଂ, ଏତଂ ବୁଦ୍ଧାନସାସନଂ।

'ଅନୂପୱାଦୋ ଅନୂପଘାତୋ [ଅନୁପୱାଦୋ ଅନୁପଘାତୋ (ପୀ। କ।)], ପାତିମୋକ୍ଖେ ଚ ସଂୱରୋ;

ମତ୍ତଞ୍ଞୁତା ଚ ଭତ୍ତସ୍ମିଂ, ପନ୍ତଞ୍ଚ ସଯନାସନଂ;

ଅଧିଚିତ୍ତେ ଚ ଆଯୋଗୋ, ଏତଂ ବୁଦ୍ଧାନସାସନ'ନ୍ତି।

ଦେୱତାରୋଚନଂ

୯୧। ''ଏକମିଦାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମଯଂ ଉକ୍କଟ୍ଠାଯଂ ୱିହରାମି ସୁଭଗୱନେ ସାଲରାଜମୂଲେ। ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ରହୋଗତସ୍ସ ପଟିସଲ୍ଲୀନସ୍ସ ଏୱଂ ଚେତସୋ ପରିୱିତକ୍କୋ ଉଦପାଦି – 'ନ ଖୋ ସୋ ସତ୍ତାୱାସୋ ସୁଲଭରୂପୋ, ଯୋ ମଯା ଅନାୱୁଟ୍ଠପୁବ୍ବୋ [ଅନଜ୍ଝାୱୁଟ୍ଠପୁବ୍ବୋ (କ। ସୀ। କ।)] ଇମିନା ଦୀଘେନ ଅଦ୍ଧୁନା ଅଞ୍ଞତ୍ର ସୁଦ୍ଧାୱାସେହି ଦେୱେହି। ଯଂନୂନାହଂ ଯେନ ସୁଦ୍ଧାୱାସା ଦେୱା ତେନୁପସଙ୍କମେଯ୍ୟ'ନ୍ତି। ଅଥ ଖ୍ୱାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ବଲୱା ପୁରିସୋ ସମିଞ୍ଜିତଂ ୱା ବାହଂ ପସାରେଯ୍ୟ, ପସାରିତଂ ୱା ବାହଂ ସମିଞ୍ଜେଯ୍ୟ, ଏୱମେୱ ଉକ୍କଟ୍ଠାଯଂ ସୁଭଗୱନେ ସାଲରାଜମୂଲେ ଅନ୍ତରହିତୋ ଅୱିହେସୁ ଦେୱେସୁ ପାତୁରହୋସିଂ । ତସ୍ମିଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦେୱନିକାଯେ ଅନେକାନି ଦେୱତାସହସ୍ସାନି ଅନେକାନି ଦେୱତାସତସହସ୍ସାନି [ଅନେକାନି ଦେୱତାସତାନି ଅନେକାନି ଦେୱତାସହସ୍ସାନି (ସ୍ୟା।)] ଯେନାହଂ ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ମଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠଂସୁ। ଏକମନ୍ତଂ ଠିତା ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତା ଦେୱତା ମଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – 'ଇତୋ ସୋ, ମାରିସା, ଏକନୱୁତିକପ୍ପେ ଯଂ ୱିପସ୍ସୀ ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଲୋକେ ଉଦପାଦି। ୱିପସ୍ସୀ, ମାରିସା, ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଖତ୍ତିଯୋ ଜାତିଯା ଅହୋସି, ଖତ୍ତିଯକୁଲେ ଉଦପାଦି। ୱିପସ୍ସୀ, ମାରିସା, ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ କୋଣ୍ଡଞ୍ଞୋ ଗୋତ୍ତେନ ଅହୋସି । ୱିପସ୍ସିସ୍ସ, ମାରିସା, ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଅସୀତିୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ ଅହୋସି। ୱିପସ୍ସୀ, ମାରିସା, ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ପାଟଲିଯା ମୂଲେ ଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ। ୱିପସ୍ସିସ୍ସ, ମାରିସା, ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଖଣ୍ଡତିସ୍ସଂ ନାମ ସାୱକଯୁଗଂ ଅହୋସି ଅଗ୍ଗଂ ଭଦ୍ଦଯୁଗଂ। ୱିପସ୍ସିସ୍ସ, ମାରିସା, ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ତଯୋ ସାୱକାନଂ ସନ୍ନିପାତା ଅହେସୁଂ। ଏକୋ ସାୱକାନଂ ସନ୍ନିପାତୋ ଅହୋସି ଅଟ୍ଠସଟ୍ଠିଭିକ୍ଖୁସତସହସ୍ସଂ। ଏକୋ ସାୱକାନଂ ସନ୍ନିପାତୋ ଅହୋସି ଭିକ୍ଖୁସତସହସ୍ସଂ। ଏକୋ ସାୱକାନଂ ସନ୍ନିପାତୋ ଅହୋସି ଅସୀତିଭିକ୍ଖୁସହସ୍ସାନି। ୱିପସ୍ସିସ୍ସ, ମାରିସା, ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଇମେ ତଯୋ ସାୱକାନଂ ସନ୍ନିପାତା ଅହେସୁଂ ସବ୍ବେସଂଯେୱ ଖୀଣାସୱାନଂ। ୱିପସ୍ସିସ୍ସ, ମାରିସା, ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଅସୋକୋ ନାମ ଭିକ୍ଖୁ ଉପଟ୍ଠାକୋ ଅହୋସି ଅଗ୍ଗୁପଟ୍ଠାକୋ। ୱିପସ୍ସିସ୍ସ, ମାରିସ, ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ବନ୍ଧୁମା ନାମ ରାଜା ପିତା ଅହୋସି। ବନ୍ଧୁମତୀ ନାମ ଦେୱୀ ମାତା ଅହୋସି ଜନେତ୍ତି। ବନ୍ଧୁମସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ବନ୍ଧୁମତୀ ନାମ ନଗରଂ ରାଜଧାନୀ ଅହୋସି। ୱିପସ୍ସିସ୍ସ, ମାରିସା , ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଏୱଂ ଅଭିନିକ୍ଖମନଂ ଅହୋସି ଏୱଂ ପବ୍ବଜ୍ଜା ଏୱଂ ପଧାନଂ ଏୱଂ ଅଭିସମ୍ବୋଧି ଏୱଂ ଧମ୍ମଚକ୍କପ୍ପୱତ୍ତନଂ। ତେ ମଯଂ, ମାରିସା, ୱିପସ୍ସିମ୍ହି ଭଗୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚରିତ୍ୱା କାମେସୁ କାମଚ୍ଛନ୍ଦଂ ୱିରାଜେତ୍ୱା ଇଧୂପପନ୍ନା'ତି …ପେ…

''ତସ୍ମିଂଯେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦେୱନିକାଯେ ଅନେକାନି ଦେୱତାସହସ୍ସାନି ଅନେକାନି ଦେୱତାସତସହସ୍ସାନି [ଅନେକାନି ଦେୱତାସତାନି ଅନେକାନି ଦେୱତାସହସ୍ସାନି (ସ୍ୟା। ଏୱମୁପରିପି)] ଯେନାହଂ ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ମଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠଂସୁ। ଏକମନ୍ତଂ ଠିତା ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତା ଦେୱତା ମଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – 'ଇମସ୍ମିଂଯେୱ ଖୋ, ମାରିସା, ଭଦ୍ଦକପ୍ପେ ଭଗୱା ଏତରହି ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଲୋକେ ଉପ୍ପନ୍ନୋ। ଭଗୱା, ମାରିସା, ଖତ୍ତିଯୋ ଜାତିଯା ଖତ୍ତିଯକୁଲେ ଉପ୍ପନ୍ନୋ। ଭଗୱା, ମାରିସା, ଗୋତମୋ ଗୋତ୍ତେନ। ଭଗୱତୋ, ମାରିସା, ଅପ୍ପକଂ ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ ପରିତ୍ତଂ ଲହୁକଂ ଯୋ ଚିରଂ ଜୀୱତି, ସୋ ୱସ୍ସସତଂ ଅପ୍ପଂ ୱା ଭିଯ୍ୟୋ। ଭଗୱା, ମାରିସା, ଅସ୍ସତ୍ଥସ୍ସ ମୂଲେ ଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ। ଭଗୱତୋ, ମାରିସା,

ସାରିପୁତ୍ତମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନଂ ନାମ ସାୱକଯୁଗଂ ଅହୋସି ଅଗ୍ଗଂ ଭଦ୍ଦଯୁଗଂ । ଭଗୱତୋ, ମାରିସା, ଏକୋ ସାୱକାନଂ ସନ୍ନିପାତୋ ଅହୋସି ଅଡ୍ଢତେଳସାନି ଭିକ୍ଖୁସତାନି। ଭଗୱତୋ, ମାରିସା, ଅଯଂ ଏକୋ ସାୱକାନଂ ସନ୍ନିପାତୋ ଅହୋସି ସବ୍ବେସଂୟେୱ ଖୀଣାସୱାନଂ। ଭଗୱତୋ, ମାରିସା, ଆନନ୍ଦୋ ନାମ ଭିକ୍ଖୁ ଉପଟ୍ଠାକୋ ଅହୋସି ଅଗ୍ଗୁପଟ୍ଠାକୋ। ଭଗୱତୋ, ମାରିସା, ସୁଦ୍ଧୋଦନୋ ନାମ ରାଜା ପିତା ଅହୋସି। ମାଯା ନାମ ଦେୱୀ ମାତା ଅହୋସି ଜନେତ୍ତି। କପିଲୱତ୍ଥୁ ନାମ ନଗରଂ ରାଜଧାନୀ ଅହୋସି। ଭଗୱତୋ, ମାରିସା, ଏୱଂ ଅଭିନିକ୍ଖମନଂ ଅହୋସି ଏୱଂ ପବ୍ବଜ୍ଜା ଏୱଂ ପଧାନଂ ଏୱଂ ଅଭିସମ୍ବୋଧି ଏୱଂ ଧମ୍ମଚକ୍କପ୍ପୱତ୍ତନଂ। ତେ ମଯଂ, ମାରିସା, ଭଗୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚରିତ୍ୱା କାମେସୁ କାମଚ୍ଛନ୍ଦଂ ୱିରାଜେତ୍ୱା ଇଧୂପପନ୍ନା’ତି।

୯୨। ‘‘ଅଥ ଖ୍ୱାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅୱିହେହି ଦେୱେହି ସଦ୍ଧିଂ ଯେନ ଅତପ୍ପା ଦେୱା ତେନୁପସଙ୍କମିଂ…ପେ… ଅଥ ଖ୍ୱାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅୱିହେହି ଚ ଦେୱେହି ଅତପ୍ପେହି ଚ ଦେୱେହି ସଦ୍ଧିଂ ଯେନ ସୁଦସ୍ସା ଦେୱା ତେନୁପସଙ୍କମିଂ। ଅଥ ଖ୍ୱାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅୱିହେହି ଚ ଦେୱେହି ଅତପ୍ପେହି ଚ ଦେୱେହି ସୁଦସ୍ସେହି ଚ ଦେୱେହି ସଦ୍ଧିଂ ଯେନ ସୁଦସ୍ସୀ ଦେୱା ତେନୁପସଙ୍କମିଂ। ଅଥ ଖ୍ୱାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅୱିହେହି ଚ ଦେୱେହି ଅତପ୍ପେହି ଚ ଦେୱେହି ସୁଦସ୍ସେହି ଚ ଦେୱେହି ସୁଦସ୍ସୀହି ଚ ଦେୱେହି ସଦ୍ଧିଂ ଯେନ ଅକନିଟ୍ଠା ଦେୱା ତେନୁପସଙ୍କମିଂ। ତସ୍ମିଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦେୱନିକାଯେ ଅନେକାନି ଦେୱତାସହସ୍ସାନି ଅନେକାନି ଦେୱତାସତସହସ୍ସାନି ଯେନାହଂ ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ, ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ମଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠଂସୁ ।

‘‘ଏକମନ୍ତଂ ଠିତା ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତା ଦେୱତା ମଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – ‘ଇତୋ ସୋ, ମାରିସା, ଏକନୱୁତିକପ୍ପେ ଯଂ ୱିପସ୍ସୀ ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଲୋକେ ଉଦପାଦି। ୱିପସ୍ସୀ, ମାରିସା, ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଖତ୍ତିଯୋ ଜାତିଯା ଅହୋସି। ଖତ୍ତିଯକୁଲେ ଉଦପାଦି। ୱିପସ୍ସୀ, ମାରିସା, ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ କୋଣ୍ଡଞ୍ଞୋ ଗୋତ୍ତେନ ଅହୋସି। ୱିପସ୍ସିସ୍ସ, ମାରିସା, ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଅସୀତିୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ ଅହୋସି। ୱିପସ୍ସୀ, ମାରିସା, ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ପାଟଲିଯା ମୂଲେ ଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ। ୱିପସ୍ସିସ୍ସ, ମାରିସା, ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଖଣ୍ଡତିସ୍ସଂ ନାମ ସାୱକଯୁଗଂ ଅହୋସି ଅଗ୍ଗଂ ଭଦ୍ଦଯୁଗଂ। ୱିପସ୍ସିସ୍ସ, ମାରିସା, ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ତଯୋ ସାୱକାନଂ ସନ୍ନିପାତା ଅହେସୁଂ। ଏକୋ ସାୱକାନଂ ସନ୍ନିପାତୋ ଅହୋସି ଅଟ୍ଠସଟ୍ଠିଭିକ୍ଖୁସତସହସ୍ସଂ। ଏକୋ ସାୱକାନଂ ସନ୍ନିପାତୋ ଅହୋସି ଭିକ୍ଖୁସତସହସ୍ସଂ। ଏକୋ ସାୱକାନଂ ସନ୍ନିପାତୋ ଅହୋସି ଅସୀତିଭିକ୍ଖୁସହସ୍ସାନି। ୱିପସ୍ସିସ୍ସ, ମାରିସା, ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଇମେ ତଯୋ ସାୱକାନଂ ସନ୍ନିପାତା ଅହେସୁଂ ସବ୍ବେସଂୟେୱ ଖୀଣାସୱାନଂ। ୱିପସ୍ସିସ୍ସ, ମାରିସା, ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଅସୋକୋ ନାମ ଭିକ୍ଖୁ ଉପଟ୍ଠାକୋ ଅହୋସି ଅଗ୍ଗୁପଟ୍ଠାକୋ। ୱିପସ୍ସିସ୍ସ, ମାରିସା, ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ବନ୍ଧୁମା ନାମ ରାଜା ପିତା ଅହୋସି ବନ୍ଧୁମତୀ ନାମ ଦେୱୀ ମାତା ଅହୋସି ଜନେତ୍ତି। ବନ୍ଧୁମସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ବନ୍ଧୁମତୀ ନାମ ନଗରଂ ରାଜଧାନୀ ଅହୋସି। ୱିପସ୍ସିସ୍ସ, ମାରିସା, ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଏୱଂ ଅଭିନିକ୍ଖମନଂ ଅହୋସି ଏୱଂ ପବ୍ବଜ୍ଜା ଏୱଂ ପଧାନଂ ଏୱଂ ଅଭିସମ୍ବୋଧି, ଏୱଂ ଧମ୍ମଚକ୍କପ୍ପୱତ୍ତନଂ। ତେ ମଯଂ, ମାରିସା, ୱିପସ୍ସିମ୍ହି ଭଗୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚରିତ୍ୱା କାମେସୁ କାମଚ୍ଛନ୍ଦଂ ୱିରାଜେତ୍ୱା ଇଧୂପପନ୍ନା’ତି। ତସ୍ମିଂୟେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦେୱନିକାଯେ ଅନେକାନି ଦେୱତାସହସ୍ସାନି ଅନେକାନି ଦେୱତାସତସହସ୍ସାନି ଯେନାହଂ ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ମଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠଂସୁ। ଏକମନ୍ତଂ ଠିତା ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତା ଦେୱତା ମଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – ‘ଇତୋ ସୋ, ମାରିସା, ଏକତିଂସେ କପ୍ପେ ଯଂ ସିଖୀ ଭଗୱା…ପେ… ତେ ମଯଂ, ମାରିସା, ସିଖିମ୍ହି ଭଗୱତି ତସ୍ମିଞ୍ଞେୱ ଖୋ ମାରିସା, ଏକତିଂସେ କପ୍ପେ ଯଂ ୱେସ୍ସଭୂ ଭଗୱା…ପେ… ତେ ମଯଂ, ମାରିସା, ୱେସ୍ସଭୁମ୍ହି ଭଗୱତି…ପେ… ଇମସ୍ମିଂୟେୱ ଖୋ, ମାରିସା, ଭଦ୍ଦକପ୍ପେ କକୁସନ୍ଧୋ କୋଣାଗମନୋ କସ୍ସପୋ ଭଗୱା…ପେ… ତେ ମଯଂ, ମାରିସା, କକୁସନ୍ଧମ୍ହି କୋଣାଗମନମ୍ହି କସ୍ସପମ୍ହି ଭଗୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚରିତ୍ୱା କାମେସୁ କାମଚ୍ଛନ୍ଦଂ ୱିରାଜେତ୍ୱା ଇଧୂପପନ୍ନା’ତି।

୯୩। ‘‘ତସ୍ମିଂୟେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦେୱନିକାଯେ ଅନେକାନି ଦେୱତାସହସ୍ସାନି ଅନେକାନି ଦେୱତାସତସହସ୍ସାନି ଯେନାହଂ ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ମଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠଂସୁ। ଏକମନ୍ତଂ ଠିତା ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତା ଦେୱତା ମଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – ‘ଇମସ୍ମିଂୟେୱ ଖୋ, ମାରିସା, ଭଦ୍ଦକପ୍ପେ ଭଗୱା ଏତରହି ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଲୋକେ ଉପ୍ପନ୍ନୋ। ଭଗୱା, ମାରିସା, ଖତ୍ତିଯୋ ଜାତିଯା, ଖତ୍ତିଯକୁଲେ ଉପ୍ପନ୍ନୋ। ଭଗୱା, ମାରିସା, ଗୋତମୋ ଗୋତ୍ତେନ। ଭଗୱତୋ, ମାରିସା, ଅପ୍ପକଂ ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ ପରିତ୍ତଂ ଲହୁକଂ ଯୋ ଚିରଂ ଜୀୱତି, ସୋ ୱସ୍ସସତଂ ଅପ୍ପଂ ୱା ଭିଯ୍ୟୋ। ଭଗୱା, ମାରିସା, ଅସ୍ସତ୍ଥସ୍ସ ମୂଲେ ଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ। ଭଗୱତୋ, ମାରିସା, ସାରିପୁତ୍ତମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନଂ ନାମ ସାୱକଯୁଗଂ ଅହୋସି ଅଗ୍ଗଂ ଭଦ୍ଦଯୁଗଂ। ଭଗୱତୋ , ମାରିସା, ଏକୋ ସାୱକାନଂ ସନ୍ନିପାତୋ ଅହୋସି ଅଡ୍ଢତେଳସାନି ଭିକ୍ଖୁସତାନି। ଭଗୱତୋ, ମାରିସା, ଅଯଂ ଏକୋ ସାୱକାନଂ ସନ୍ନିପାତୋ ଅହୋସି ସବ୍ବେସଂୟେୱ ଖୀଣାସୱାନଂ। ଭଗୱତୋ, ମାରିସା, ଆନନ୍ଦୋ ନାମ ଭିକ୍ଖୁ ଉପଟ୍ଠାକୋ ଅଗ୍ଗୁପଟ୍ଠାକୋ ଅହୋସି। ଭଗୱତୋ, ମାରିସା, ସୁଦ୍ଧୋଦନୋ ନାମ ରାଜା ପିତା ଅହୋସି। ମାଯା ନାମ ଦେୱୀ ମାତା ଅହୋସି ଜନେତ୍ତି। କପିଲୱତ୍ଥୁ ନାମ ନଗରଂ ରାଜଧାନୀ ଅହୋସି। ଭଗୱତୋ, ମାରିସା, ଏୱଂ ଅଭିନିକ୍ଖମନଂ ଅହୋସି, ଏୱଂ ପବ୍ବଜ୍ଜା, ଏୱଂ ପଧାନଂ, ଏୱଂ ଅଭିସମ୍ବୋଧି, ଏୱଂ ଧମ୍ମଚକ୍କପ୍ପୱତ୍ତନଂ। ତେ ମଯଂ, ମାରିସା, ଭଗୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚରିତ୍ୱା କାମେସୁ କାମଚ୍ଛନ୍ଦଂ ୱିରାଜେତ୍ୱା ଇଧୂପପନ୍ନା’ତି।

୯୪। ‘‘ଇତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତସ୍ସେୱେସା ଧମ୍ମଧାତୁ ସୁପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧା, ଯସ୍ସା ଧମ୍ମଧାତୁଯା ସୁପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧତ୍ତା ତଥାଗତୋ ଅତୀତେ ବୁଦ୍ଧେ ପରିନିବ୍ବୁତେ ଛିନ୍ନପପଞ୍ଚେ ଛିନ୍ନୱଟୁମେ ପରିଯାଦିନ୍ନୱଟ୍ଟେ ସବ୍ବଦୁକ୍ଖୱୀତିୱତ୍ତେ ଜାତିତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି, ନାମତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି, ଗୋତ୍ତତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି, ଆଯୁପ୍ପମାଣତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି, ସାୱକଯୁଗତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି, ସାୱକସନ୍ନିପାତତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି ‘ଏୱଂଜଚ୍ଚା ତେ ଭଗୱନ୍ତୋ ଅହେସୁଂ’ ଇତିପି। ‘ଏୱଂନାମା ଏୱଂଗୋତ୍ତା ଏୱଂସୀଲା ଏୱଂଧମ୍ମା ଏୱଂପଞ୍ଞା ଏୱଂୱିହାରୀ ଏୱଂୱିମୁତ୍ତା ତେ ଭଗୱନ୍ତୋ ଅହେସୁଂ’ ଇତିପୀତି।

‘‘ଦେୱତାପି ତଥାଗତସ୍ସ ଏତମତ୍ଥଂ ଆରୋଚେସୁଂ, ଯେନ ତଥାଗତୋ ଅତୀତେ ବୁଦ୍ଧେ ପରିନିବ୍ବୁତେ ଛିନ୍ନପପଞ୍ଚେ ଛିନ୍ନୱଟୁମେ ପରିଯାଦିନ୍ନୱଟ୍ଟେ ସବ୍ବଦୁକ୍ଖୱୀତିୱତ୍ତେ ଜାତିତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି, ନାମତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି, ଗୋତ୍ତତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି, ଆଯୁପ୍ପମାଣତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି, ସାୱକଯୁଗତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି, ସାୱକସନ୍ନିପାତତୋପି ଅନୁସ୍ସରତି ‘ଏୱଂଜଚ୍ଚା ତେ ଭଗୱନ୍ତୋ ଅହେସୁଂ’ ଇତିପି। ‘ଏୱଂନାମା ଏୱଂଗୋତ୍ତା ଏୱଂସୀଲା ଏୱଂଧମ୍ମା ଏୱଂପଞ୍ଞା ଏୱଂୱିହାରୀ ଏୱଂୱିମୁତ୍ତା ତେ ଭଗୱନ୍ତୋ ଅହେସୁଂ’ ଇତିପୀ’’ତି।

ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା। ଅତ୍ତମନା ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦୁନ୍ତି।

ମହାପଦାନସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ପଠମଂ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୨। ମହାନିଦାନସୁତ୍ତଂ

ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପାଦୋ

୯୫। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା କୁରୂସୁ ୱିହରତି କମ୍ମାସଧମ୍ମଂ ନାମ [କମ୍ମାସଦମ୍ମଂ ନାମ (ସ୍ଯା।)] କୁରୂନଂ ନିଗମୋ। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି, ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଅଚ୍ଛରିଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଅବ୍ଭୁତଂ, ଭନ୍ତେ! ଯାୱ ଗମ୍ଭୀରୋ ଚାଯଂ, ଭନ୍ତେ, ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପାଦୋ ଗମ୍ଭୀରାୱଭାସୋ ଚ, ଅଥ ଚ ପନ ମେ ଉତ୍ତାନକୁତ୍ତାନକୋ ୱିଯ ଖାଯତୀ’’ତି। ‘‘ମା ହେୱଂ, ଆନନ୍ଦ, ଅୱଚ, ମା ହେୱଂ, ଆନନ୍ଦ, ଅୱଚ। ଗମ୍ଭୀରୋ ଚାଯଂ, ଆନନ୍ଦ, ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପାଦୋ ଗମ୍ଭୀରାୱଭାସୋ ଚ। ଏତସ୍ସ, ଆନନ୍ଦ, ଧମ୍ମସ୍ସ ଅନନୁବୋଧା ଅପ୍ପଟିୱେଧା ଏୱମଯଂ ପଜା ତନ୍ତାକୁଲକଜାତା କୁଲଗଣ୍ଠିକଜାତା [ଗୁଲାଗୁଣ୍ଠିକଜାତା (ସୀ। ପୀ।), ଗୁଣଗଣ୍ଠିକଜାତା (ସ୍ଯା।)] ମୁଞ୍ଜପବ୍ବଜଭୂତା ଅପାଯଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ସଂସାରଂ ନାତିୱତ୍ତତି।

୯୬। ‘‘‘ଅତ୍ଥି ଇଦପ୍ପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣ’ନ୍ତି ଇତି ପୁଟ୍ଠେନ ସତା, ଆନନ୍ଦ, ଅତ୍ଥୀତିସ୍ସ ୱଚନୀଯଂ। ‘କିଂପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣ’ନ୍ତି ଇତି ଚେ ୱଦେଯ୍ଯ, ‘ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣ’ନ୍ତି ଇଚ୍ଚସ୍ସ ୱଚନୀଯଂ।

‘‘‘ଅତ୍ଥି ଇଦପ୍ପଚ୍ଚଯା ଜାତୀ’ତି ଇତି ପୁଟ୍ଠେନ ସତା, ଆନନ୍ଦ, ଅତ୍ଥୀତିସ୍ସ ୱଚନୀଯଂ। ‘କିଂପଚ୍ଚଯା ଜାତୀ’ତି ଇତି ଚେ ୱଦେଯ୍ଯ, ‘ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତୀ’ତି ଇଚ୍ଚସ୍ସ ୱଚନୀଯଂ।

‘‘‘ଅତ୍ଥି ଇଦପ୍ପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ’ତି ଇତି ପୁଟ୍ଠେନ ସତା, ଆନନ୍ଦ, ଅତ୍ଥୀତିସ୍ସ ୱଚନୀଯଂ । ‘କିଂପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ’ତି ଇତି ଚେ ୱଦେଯ୍ଯ, ‘ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ’ତି ଇଚ୍ଚସ୍ସ ୱଚନୀଯଂ।

‘‘‘ଅତ୍ଥି ଇଦପ୍ପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନ’ନ୍ତି ଇତି ପୁଟ୍ଠେନ ସତା, ଆନନ୍ଦ, ଅତ୍ଥୀତିସ୍ସ ୱଚନୀଯଂ। ‘କିଂପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନ’ନ୍ତି ଇତି ଚେ ୱଦେଯ୍ଯ, ‘ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନ’ନ୍ତି ଇଚ୍ଚସ୍ସ ୱଚନୀଯଂ।

‘‘‘ଅତ୍ଥି ଇଦପ୍ପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା’ତି ଇତି ପୁଟ୍ଠେନ ସତା, ଆନନ୍ଦ, ଅତ୍ଥୀତିସ୍ସ ୱଚନୀଯଂ। ‘କିଂପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା’ତି ଇତି ଚେ ୱଦେଯ୍ଯ, ‘ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା’ତି ଇଚ୍ଚସ୍ସ ୱଚନୀଯଂ।

‘‘‘ଅତ୍ଥି ଇଦପ୍ପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା’ତି ଇତି ପୁଟ୍ଠେନ ସତା, ଆନନ୍ଦ, ଅତ୍ଥୀତିସ୍ସ ୱଚନୀଯଂ। ‘କିଂପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା’ତି ଇତି ଚେ ୱଦେଯ୍ଯ, ‘ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା’ତି ଇଚ୍ଚସ୍ସ ୱଚନୀଯଂ।

‘‘‘ଅତ୍ଥି ଇଦପ୍ପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ’ତି ଇତି ପୁଟ୍ଠେନ ସତା, ଆନନ୍ଦ, ଅତ୍ଥୀତିସ୍ସ ୱଚନୀଯଂ। ‘କିଂପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ’ତି ଇତି ଚେ ୱଦେଯ୍ଯ, ‘ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ’ତି ଇଚ୍ଚସ୍ସ ୱଚନୀଯଂ।

‘‘‘ଅତ୍ଥି ଇଦପ୍ପଚ୍ଚଯା ନାମରୂପ’ନ୍ତି ଇତି ପୁଟ୍ଠେନ ସତା, ଆନନ୍ଦ, ଅତ୍ଥୀତିସ୍ସ ୱଚନୀଯଂ। ‘କିଂପଚ୍ଚଯା ନାମରୂପ’ନ୍ତି ଇତି ଚେ ୱଦେଯ୍ଯ, ‘ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମରୂପ’ନ୍ତି ଇଚ୍ଚସ୍ସ ୱଚନୀଯଂ।

‘‘‘ଅତ୍ଥି ଇଦପ୍ପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣ’ନ୍ତି ଇତି ପୁଟ୍ଠେନ ସତା, ଆନନ୍ଦ, ଅତ୍ଥୀତିସ୍ସ ୱଚନୀଯଂ। ‘କିଂପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣ’ନ୍ତି ଇତି ଚେ ୱଦେଯ୍ଯ, ‘ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣ’ନ୍ତି ଇଚ୍ଚସ୍ସ ୱଚନୀଯଂ।

୯୭। ‘‘ଇତି ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମରୂପଂ, ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା, ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନଂ, ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି , ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାଯାସା ସମ୍ଭୱନ୍ତି। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୯୮। '''ଜାତିପଚ୍ଚୟା ଜରାମରଣ'ନ୍ତି ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ତଦାନନ୍ଦ, ଇମିନାପେତଂ ପରିୟାୟେନ ୱେଦିତବ୍ବଂ, ଯଥା ଜାତିପଚ୍ଚୟା ଜରାମରଣଂ। ଜାତି ଚ ହି, ଆନନ୍ଦ, ନାଭୱିସ୍ସ ସବ୍ବେନ ସବ୍ବଂ ସବ୍ବଥା ସବ୍ବଂ କସ୍ସଚି କିମ୍ହିଚି, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ଦେୱାନଂ ୱା ଦେୱତ୍ତାୟ, ଗନ୍ଧବ୍ବାନଂ ୱା ଗନ୍ଧବ୍ବତ୍ତାୟ, ଯକ୍ଖାନଂ ୱା ଯକ୍ଖତ୍ତାୟ, ଭୂତାନଂ ୱା ଭୂତତ୍ତାୟ, ମନୁସ୍ସାନଂ ୱା ମନୁସ୍ସତ୍ତାୟ, ଚତୁପ୍ପଦାନଂ ୱା ଚତୁପ୍ପଦତ୍ତାୟ, ପକ୍ଖୀନଂ ୱା ପକ୍ଖିତ୍ତାୟ, ସରୀସପାନଂ ୱା ସରୀସପତ୍ତାୟ [ସିରିଂସପାନଂ ସିରିଂସପତ୍ତାୟ (ସୀ। ସ୍ୟା।)], ତେସଂ ତେସଞ୍ଚ ହି, ଆନନ୍ଦ, ସତ୍ତାନଂ ତଦତ୍ତାୟ ଜାତି ନାଭୱିସ୍ସ। ସବ୍ବସୋ ଜାତିୟା ଅସତି ଜାତିନିରୋଧା ଅପି ନୁ ଖୋ ଜରାମରଣଂ ପଞ୍ଞାୟେଥା''ତି? ''ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ''। ''ତସ୍ମାତିହାନନ୍ଦ, ଏସେୱ ହେତୁ ଏତଂ ନିଦାନଂ ଏସ ସମୁଦୟୋ ଏସ ପଚ୍ଚୟୋ ଜରାମରଣସ୍ସ, ଯଦିଦଂ ଜାତି''।

୯୯। '''ଭୱପଚ୍ଚୟା ଜାତୀ'ତି ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ତଦାନନ୍ଦ, ଇମିନାପେତଂ ପରିୟାୟେନ ୱେଦିତବ୍ବଂ, ଯଥା ଭୱପଚ୍ଚୟା ଜାତି। ଭୱୋ ଚ ହି, ଆନନ୍ଦ, ନାଭୱିସ୍ସ ସବ୍ବେନ ସବ୍ବଂ ସବ୍ବଥା ସବ୍ବଂ କସ୍ସଚି କିମ୍ହିଚି, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – କାମଭୱୋ ୱା ରୂପଭୱୋ ୱା ଅରୂପଭୱୋ ୱା, ସବ୍ବସୋ ଭୱେ ଅସତି ଭୱନିରୋଧା ଅପି ନୁ ଖୋ ଜାତି ପଞ୍ଞାୟେଥା''ତି? ''ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ''। ''ତସ୍ମାତିହାନନ୍ଦ, ଏସେୱ ହେତୁ ଏତଂ ନିଦାନଂ ଏସ ସମୁଦୟୋ ଏସ ପଚ୍ଚୟୋ ଜାତିୟା, ଯଦିଦଂ ଭୱୋ''।

୧୦୦। '''ଉପାଦାନପଚ୍ଚୟା ଭୱୋ'ତି ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ତଦାନନ୍ଦ, ଇମିନାପେତଂ ପରିୟାୟେନ ୱେଦିତବ୍ବଂ, ଯଥା ଉପାଦାନପଚ୍ଚୟା ଭୱୋ। ଉପାଦାନଞ୍ଚ ହି, ଆନନ୍ଦ, ନାଭୱିସ୍ସ ସବ୍ବେନ ସବ୍ବଂ ସବ୍ବଥା ସବ୍ବଂ କସ୍ସଚି କିମ୍ହିଚି , ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – କାମୁପାଦାନଂ ୱା ଦିଟ୍ଠୁପାଦାନଂ ୱା ସୀଲବ୍ବତୁପାଦାନଂ ୱା ଅତ୍ତୱାଦୁପାଦାନଂ ୱା, ସବ୍ବସୋ ଉପାଦାନେ ଅସତି ଉପାଦାନନିରୋଧା ଅପି ନୁ ଖୋ ଭୱୋ ପଞ୍ଞାୟେଥା''ତି? ''ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ''। ''ତସ୍ମାତିହାନନ୍ଦ, ଏସେୱ ହେତୁ ଏତଂ ନିଦାନଂ ଏସ ସମୁଦୟୋ ଏସ ପଚ୍ଚୟୋ ଭୱସ୍ସ, ଯଦିଦଂ ଉପାଦାନଂ''।

୧୦୧। '''ତଣ୍ହାପଚ୍ଚୟା ଉପାଦାନ'ନ୍ତି ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ ତଦାନନ୍ଦ, ଇମିନାପେତଂ ପରିୟାୟେନ ୱେଦିତବ୍ବଂ, ଯଥା ତଣ୍ହାପଚ୍ଚୟା ଉପାଦାନଂ। ତଣ୍ହା ଚ ହି, ଆନନ୍ଦ, ନାଭୱିସ୍ସ ସବ୍ବେନ ସବ୍ବଂ ସବ୍ବଥା ସବ୍ବଂ କସ୍ସଚି କିମ୍ହିଚି, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ରୂପତଣ୍ହା ସଦ୍ଦତଣ୍ହା ଗନ୍ଧତଣ୍ହା ରସତଣ୍ହା ଫୋଟ୍ଠବ୍ବତଣ୍ହା ଧମ୍ମତଣ୍ହା, ସବ୍ବସୋ ତଣ୍ହାୟ ଅସତି ତଣ୍ହାନିରୋଧା ଅପି ନୁ ଖୋ ଉପାଦାନଂ ପଞ୍ଞାୟେଥା''ତି? ''ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ''। ''ତସ୍ମାତିହାନନ୍ଦ, ଏସେୱ ହେତୁ ଏତଂ ନିଦାନଂ ଏସ ସମୁଦୟୋ ଏସ ପଚ୍ଚୟୋ ଉପାଦାନସ୍ସ, ଯଦିଦଂ ତଣ୍ହା''।

୧୦୨। '''ୱେଦନାପଚ୍ଚୟା ତଣ୍ହା'ତି ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ତଦାନନ୍ଦ, ଇମିନାପେତଂ ପରିୟାୟେନ ୱେଦିତବ୍ବଂ, ଯଥା ୱେଦନାପଚ୍ଚୟା ତଣ୍ହା। ୱେଦନା ଚ ହି, ଆନନ୍ଦ, ନାଭୱିସ୍ସ ସବ୍ବେନ ସବ୍ବଂ ସବ୍ବଥା ସବ୍ବଂ କସ୍ସଚି କିମ୍ହିଚି, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା ଘାନସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା କାୟସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା ମନୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ସବ୍ବସୋ ୱେଦନାୟ ଅସତି ୱେଦନାନିରୋଧା ଅପି ନୁ ଖୋ ତଣ୍ହା ପଞ୍ଞାୟେଥା''ତି ? ''ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ''। ''ତସ୍ମାତିହାନନ୍ଦ, ଏସେୱ ହେତୁ ଏତଂ ନିଦାନଂ ଏସ ସମୁଦୟୋ ଏସ ପଚ୍ଚୟୋ ତଣ୍ହାୟ, ଯଦିଦଂ ୱେଦନା''।

୧୦୩। ''ଇତି ଖୋ ପନେତଂ, ଆନନ୍ଦ, ୱେଦନଂ ପଟିଚ୍ଚ ତଣ୍ହା, ତଣ୍ହଂ ପଟିଚ୍ଚ ପରିୟେସନା, ପରିୟେସନଂ ପଟିଚ୍ଚ ଲାଭୋ, ଲାଭଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ, ୱିନିଚ୍ଛୟଂ ପଟିଚ୍ଚ ଛନ୍ଦରାଗୋ, ଛନ୍ଦରାଗଂ ପଟିଚ୍ଚ ଅଜ୍ଝୋସାନଂ, ଅଜ୍ଝୋସାନଂ ପଟିଚ୍ଚ ପରିଗ୍ଗହୋ, ପରିଗ୍ଗହଂ ପଟିଚ୍ଚ ମଚ୍ଛରିୟଂ, ମଚ୍ଛରିୟଂ ପଟିଚ୍ଚ ଆରକ୍ଖୋ। ଆରକ୍ଖାଧିକରଣଂ ଦଣ୍ଡାଦାନସତ୍ଥାଦାନକଲହୱିଗ୍ଗହୱିୱାଦତୁୱଂତୁୱଂପେସୁଞ୍ଞମୁସାୱାଦା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି।

୧୦୪। '''ଆରକ୍ଖାଧିକରଣଂ [ଆରକ୍ଖଂ ପଟିଚ୍ଚ ଆରକ୍ଖାଧିକରଣଂ (ସ୍ୟା।)] ଦଣ୍ଡାଦାନସତ୍ଥାଦାନକଲହୱିଗ୍ଗହୱିୱାଦତୁୱଂତୁୱଂପେସୁଞ୍ଞମୁସାୱାଦା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତୀ'ତି ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ତଦାନନ୍ଦ, ଇମିନାପେତଂ ପରିୟାୟେନ ୱେଦିତବ୍ବଂ, ଯଥା ଆରକ୍ଖାଧିକରଣଂ ଦଣ୍ଡାଦାନସତ୍ଥାଦାନକଲହୱିଗ୍ଗହୱିୱାଦତୁୱଂତୁୱଂପେସୁଞ୍ଞମୁସାୱାଦା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି। ଆରକ୍ଖୋ ଚ ହି, ଆନନ୍ଦ, ନାଭୱିସ୍ସ ସବ୍ବେନ ସବ୍ବଂ ସବ୍ବଥା ସବ୍ବଂ କସ୍ସଚି କିମ୍ହିଚି, ସବ୍ବସୋ ଆରକ୍ଖେ ଅସତି ଆରକ୍ଖନିରୋଧା ଅପି ନୁ ଖୋ ଦଣ୍ଡାଦାନସତ୍ଥାଦାନକଲହୱିଗ୍ଗହୱିୱାଦତୁୱଂତୁୱଂପେସୁଞ୍ଞମୁସାୱାଦା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱେୟ୍ୟୁ''ନ୍ତି? ''ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ''। ''ତସ୍ମାତିହାନନ୍ଦ, ଏସେୱ ହେତୁ ଏତଂ ନିଦାନଂ ଏସ ସମୁଦୟୋ ଏସ ପଚ୍ଚୟୋ ଦଣ୍ଡାଦାନସତ୍ଥାଦାନକଲହୱିଗ୍ଗହୱିୱାଦତୁୱଂତୁୱଂପେସୁଞ୍ଞମୁସାୱାଦାନଂ ଅନେକେସଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ସମ୍ଭୱାୟ ଯଦିଦଂ ଆରକ୍ଖୋ।

୧୦୫। "'ମଚ୍ଛରିୟଂ ପଟିଚ୍ଚ ଆରକ୍ଖୋ'ତି ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ତଦାନନ୍ଦ, ଇମିନାପେତଂ ପରିଯାଯେନ ୱେଦିତବ୍ବଂ, ଯଥା ମଚ୍ଛରିୟଂ ପଟିଚ୍ଚ ଆରକ୍ଖୋ। ମଚ୍ଛରିୟଞ୍ଚ ହି, ଆନନ୍ଦ, ନାଭୱିସ୍ସ ସବ୍ବେନ ସବ୍ବଂ ସବ୍ବଥା ସବ୍ବଂ କସ୍ସଚି କିମ୍ହିଚି , ସବ୍ବସୋ ମଚ୍ଛରିୟେ ଅସତି ମଚ୍ଛରିୟନିରୋଧା ଅପି ନୁ ଖୋ ଆରକ୍ଖୋ ପଞ୍ଞାଯେଥା"ତି? "ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ"। "ତସ୍ମାତିହାନନ୍ଦ, ଏସେୱ ହେତୁ ଏତଂ ନିଦାନଂ ଏସ ସମୁଦଯୋ ଏସ ପଚ୍ଚଯୋ ଆରକ୍ଖସ୍ସ, ଯଦିଦଂ ମଚ୍ଛରିୟଂ"।

୧୦୬। "'ପରିଗ୍ଗହଂ ପଟିଚ୍ଚ ମଚ୍ଛରିୟ'ନ୍ତି ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ତଦାନନ୍ଦ, ଇମିନାପେତଂ ପରିଯାଯେନ ୱେଦିତବ୍ବଂ, ଯଥା ପରିଗ୍ଗହଂ ପଟିଚ୍ଚ ମଚ୍ଛରିୟଂ। ପରିଗ୍ଗହୋ ଚ ହି, ଆନନ୍ଦ, ନାଭୱିସ୍ସ ସବ୍ବେନ ସବ୍ବଂ ସବ୍ବଥା ସବ୍ବଂ କସ୍ସଚି କିମ୍ହିଚି, ସବ୍ବସୋ ପରିଗ୍ଗହେ ଅସତି ପରିଗ୍ଗହନିରୋଧା ଅପି ନୁ ଖୋ ମଚ୍ଛରିୟଂ ପଞ୍ଞାଯେଥା"ତି? "ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ"। "ତସ୍ମାତିହାନନ୍ଦ, ଏସେୱ ହେତୁ ଏତଂ ନିଦାନଂ ଏସ ସମୁଦଯୋ ଏସ ପଚ୍ଚଯୋ ମଚ୍ଛରିୟସ୍ସ, ଯଦିଦଂ ପରିଗ୍ଗହୋ"।

୧୦୭। "'ଅଜ୍ଝୋସାନଂ ପଟିଚ୍ଚ ପରିଗ୍ଗହୋ'ତି ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ତଦାନନ୍ଦ, ଇମିନାପେତଂ ପରିଯାଯେନ ୱେଦିତବ୍ବଂ, ଯଥା ଅଜ୍ଝୋସାନଂ ପଟିଚ୍ଚ ପରିଗ୍ଗହୋ। ଅଜ୍ଝୋସାନଞ୍ଚ ହି, ଆନନ୍ଦ, ନାଭୱିସ୍ସ ସବ୍ବେନ ସବ୍ବଂ ସବ୍ବଥା ସବ୍ବଂ କସ୍ସଚି କିମ୍ହିଚି, ସବ୍ବସୋ ଅଜ୍ଝୋସାନେ ଅସତି ଅଜ୍ଝୋସାନନିରୋଧା ଅପି ନୁ ଖୋ ପରିଗ୍ଗହୋ ପଞ୍ଞାଯେଥା"ତି ? "ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ"। "ତସ୍ମାତିହାନନ୍ଦ, ଏସେୱ ହେତୁ ଏତଂ ନିଦାନଂ ଏସ ସମୁଦଯୋ ଏସ ପଚ୍ଚଯୋ ପରିଗ୍ଗହସ୍ସ – ଯଦିଦଂ ଅଜ୍ଝୋସାନଂ"।

୧୦୮। "'ଛନ୍ଦରାଗଂ ପଟିଚ୍ଚ ଅଜ୍ଝୋସାନ'ନ୍ତି ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ତଦାନନ୍ଦ, ଇମିନାପେତଂ ପରିଯାଯେନ ୱେଦିତବ୍ବଂ, ଯଥା ଛନ୍ଦରାଗଂ ପଟିଚ୍ଚ ଅଜ୍ଝୋସାନଂ। ଛନ୍ଦରାଗୋ ଚ ହି, ଆନନ୍ଦ, ନାଭୱିସ୍ସ ସବ୍ବେନ ସବ୍ବଂ ସବ୍ବଥା ସବ୍ବଂ କସ୍ସଚି କିମ୍ହିଚି, ସବ୍ବସୋ ଛନ୍ଦରାଗେ ଅସତି ଛନ୍ଦରାଗନିରୋଧା ଅପି ନୁ ଖୋ ଅଜ୍ଝୋସାନଂ ପଞ୍ଞାଯେଥା"ତି? "ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ"। "ତସ୍ମାତିହାନନ୍ଦ, ଏସେୱ ହେତୁ ଏତଂ ନିଦାନଂ ଏସ ସମୁଦଯୋ ଏସ ପଚ୍ଚଯୋ ଅଜ୍ଝୋସାନସ୍ସ, ଯଦିଦଂ ଛନ୍ଦରାଗୋ"।

୧୦୯। "'ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ପଟିଚ୍ଚ ଛନ୍ଦରାଗୋ'ତି ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ତଦାନନ୍ଦ, ଇମିନାପେତଂ ପରିଯାଯେନ ୱେଦିତବ୍ବଂ, ଯଥା ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ପଟିଚ୍ଚ ଛନ୍ଦରାଗୋ। ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ଚ ହି, ଆନନ୍ଦ, ନାଭୱିସ୍ସ ସବ୍ବେନ ସବ୍ବଂ ସବ୍ବଥା ସବ୍ବଂ କସ୍ସଚି କିମ୍ହିଚି, ସବ୍ବସୋ ୱିନିଚ୍ଛଯେ ଅସତି ୱିନିଚ୍ଛଯନିରୋଧା ଅପି ନୁ ଖୋ ଛନ୍ଦରାଗୋ ପଞ୍ଞାଯେଥା"ତି? "ନୋ ହେତଂ , ଭନ୍ତେ"। "ତସ୍ମାତିହାନନ୍ଦ, ଏସେୱ ହେତୁ ଏତଂ ନିଦାନଂ ଏସ ସମୁଦଯୋ ଏସ ପଚ୍ଚଯୋ ଛନ୍ଦରାଗସ୍ସ, ଯଦିଦଂ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ"।

୧୧୦। "'ଲାଭଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ'ତି ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ତଦାନନ୍ଦ, ଇମିନାପେତଂ ପରିଯାଯେନ ୱେଦିତବ୍ବଂ, ଯଥା ଲାଭଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ। ଲାଭୋ ଚ ହି, ଆନନ୍ଦ, ନାଭୱିସ୍ସ ସବ୍ବେନ ସବ୍ବଂ ସବ୍ବଥା ସବ୍ବଂ କସ୍ସଚି କିମ୍ହିଚି, ସବ୍ବସୋ ଲାଭେ ଅସତି ଲାଭନିରୋଧା ଅପି ନୁ ଖୋ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ପଞ୍ଞାଯେଥା"ତି? "ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ"। "ତସ୍ମାତିହାନନ୍ଦ ଏସେୱ ହେତୁ ଏତଂ ନିଦାନଂ ଏସ ସମୁଦଯୋ ଏସ ପଚ୍ଚଯୋ ୱିନିଚ୍ଛଯସ୍ସ, ଯଦିଦଂ ଲାଭୋ"।

୧୧୧। "'ପରିଯେସନଂ ପଟିଚ୍ଚ ଲାଭୋ'ତି ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ତଦାନନ୍ଦ, ଇମିନାପେତଂ ପରିଯାଯେନ ୱେଦିତବ୍ବଂ, ଯଥା ପରିଯେସନଂ ପଟିଚ୍ଚ ଲାଭୋ। ପରିଯେସନା ଚ ହି, ଆନନ୍ଦ, ନାଭୱିସ୍ସ ସବ୍ବେନ ସବ୍ବଂ ସବ୍ବଥା ସବ୍ବଂ କସ୍ସଚି କିମ୍ହିଚି, ସବ୍ବସୋ ପରିଯେସନାଯ ଅସତି ପରିଯେସନାନିରୋଧା ଅପି ନୁ ଖୋ ଲାଭୋ ପଞ୍ଞାଯେଥା"ତି? "ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ"। "ତସ୍ମାତିହାନନ୍ଦ, ଏସେୱ ହେତୁ ଏତଂ ନିଦାନଂ ଏସ ସମୁଦଯୋ ଏସ ପଚ୍ଚଯୋ ଲାଭସ୍ସ, ଯଦିଦଂ ପରିଯେସନା"।

୧୧୨। "'ତଣ୍ହଂ ପଟିଚ୍ଚ ପରିଯେସନା'ତି ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ତଦାନନ୍ଦ, ଇମିନାପେତଂ ପରିଯାଯେନ ୱେଦିତବ୍ବଂ, ଯଥା ତଣ୍ହଂ ପଟିଚ୍ଚ ପରିଯେସନା। ତଣ୍ହା ଚ ହି, ଆନନ୍ଦ, ନାଭୱିସ୍ସ ସବ୍ବେନ ସବ୍ବଂ ସବ୍ବଥା ସବ୍ବଂ କସ୍ସଚି କିମ୍ହିଚି, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – କାମତଣ୍ହା ଭୱତଣ୍ହା ୱିଭୱତଣ୍ହା, ସବ୍ବସୋ ତଣ୍ହାଯ ଅସତି ତଣ୍ହାନିରୋଧା ଅପି ନୁ ଖୋ ପରିଯେସନା ପଞ୍ଞାଯେଥା"ତି? "ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ"। "ତସ୍ମାତିହାନନ୍ଦ, ଏସେୱ ହେତୁ ଏତଂ ନିଦାନଂ ଏସ ସମୁଦଯୋ ଏସ ପଚ୍ଚଯୋ ପରିଯେସନାଯ, ଯଦିଦଂ ତଣ୍ହା। ଇତି ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଇମେ ଦ୍ୱେ ଧମ୍ମା [ଇମେ ଧମ୍ମା (କ।)] ଦ୍ୱଯେନ ୱେଦନାଯ ଏକସମୋସରଣା ଭୱନ୍ତି"।

୧୧୩। "'ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା'ତି ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ତଦାନନ୍ଦ, ଇମିନାପେତଂ ପରିଯାଯେନ ୱେଦିତବ୍ବଂ, ଯଥା 'ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା।

ଫସ୍ସୋ ଚ ହି, ଆନନ୍ଦ, ନାଭଖିସ୍ସ ସବ୍ବେନ ସବ୍ବଂ ସବ୍ବଥା ସବ୍ବଂ କସ୍ସଚି କିମ୍ହିଚି, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସୋ ସୋତସମ୍ଫସ୍ସୋ ଘାନସମ୍ଫସ୍ସୋ ଜିଵ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସୋ କାଯସମ୍ଫସ୍ସୋ ମନୋସମ୍ଫସ୍ସୋ, ସବ୍ବସୋ ଫସ୍ସେ ଅସତି ଫସ୍ସନିରୋଧା ଅପି ନୁ ଖୋ ୱେଦନା ପଞ୍ଞାଯେଥା’’ତି? ‘‘ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ’’। ‘‘ତସ୍ମାତିହାନନ୍ଦ , ଏସେୱ ହେତୁ ଏତଂ ନିଦାନଂ ଏସ ସମୁଦଯୋ ଏସ ପଚ୍ଚଯୋ ୱେଦନାଯ, ଯଦିଦଂ ଫସ୍ସୋ’’।

୧୧୪। ‘‘‘ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ’ତି ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ତଦାନନ୍ଦ, ଇମିନାପେତଂ ପରିଯାଯେନ ୱେଦିତବ୍ବଂ, ଯଥା ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ। ଯେହି, ଆନନ୍ଦ, ଆକାରେହି ଯେହି ଲିଙ୍ଗେହି ଯେହି ନିମିତ୍ତେହି ଯେହି ଉଦ୍ଦେସେହି ନାମକାଯସ୍ସ ପଞ୍ଞତ୍ତି ହୋତି, ତେସୁ ଆକାରେସୁ ତେସୁ ଲିଙ୍ଗେସୁ ତେସୁ ନିମିତ୍ତେସୁ ତେସୁ ଉଦ୍ଦେସେସୁ ଅସତି ଅପି ନୁ ଖୋ ରୂପକାଯେ ଅଧିୱଚନସମ୍ଫସ୍ସୋ ପଞ୍ଞାଯେଥା’’ତି? ‘‘ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ’’। ‘‘ଯେହି, ଆନନ୍ଦ, ଆକାରେହି ଯେହି ଲିଙ୍ଗେହି ଯେହି ନିମିତ୍ତେହି ଯେହି ଉଦ୍ଦେସେହି ରୂପକାଯସ୍ସ ପଞ୍ଞତ୍ତି ହୋତି, ତେସୁ ଆକାରେସୁ…ପେ… ତେସୁ ଉଦ୍ଦେସେସୁ ଅସତି ଅପି ନୁ ଖୋ ନାମକାଯେ ପଟିଘସମ୍ଫସ୍ସୋ ପଞ୍ଞାଯେଥା’’ତି? ‘‘ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ’’। ‘‘ଯେହି, ଆନନ୍ଦ, ଆକାରେହି… ପେ… ଯେହି ଉଦ୍ଦେସେହି ନାମକାଯସ୍ସ ଚ ରୂପକାଯସ୍ସ ଚ ପଞ୍ଞତ୍ତି ହୋତି , ତେସୁ ଆକାରେସୁ…ପେ… ତେସୁ ଉଦ୍ଦେସେସୁ ଅସତି ଅପି ନୁ ଖୋ ଅଧିୱଚନସମ୍ଫସ୍ସୋ ୱା ପଟିଘସମ୍ଫସ୍ସୋ ୱା ପଞ୍ଞାଯେଥା’’ତି? ‘‘ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ’’। ‘‘ଯେହି, ଆନନ୍ଦ, ଆକାରେହି…ପେ… ଯେହି ଉଦ୍ଦେସେହି ନାମରୂପସ୍ସ ପଞ୍ଞତ୍ତି ହୋତି, ତେସୁ ଆକାରେସୁ …ପେ… ତେସୁ ଉଦ୍ଦେସେସୁ ଅସତି ଅପି ନୁ ଖୋ ଫସ୍ସୋ ପଞ୍ଞାଯେଥା’’ତି? ‘‘ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ’’। ‘‘ତସ୍ମାତିହାନନ୍ଦ, ଏସେୱ ହେତୁ ଏତଂ ନିଦାନଂ ଏସ ସମୁଦଯୋ ଏସ ପଚ୍ଚଯୋ ଫସ୍ସସ୍ସ, ଯଦିଦଂ ନାମରୂପଂ’’।

୧୧୫। ‘‘‘ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମରୂପ’ନ୍ତି ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ତଦାନନ୍ଦ, ଇମିନାପେତଂ ପରିଯାଯେନ ୱେଦିତବ୍ବଂ, ଯଥା ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମରୂପଂ। ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ହି ହି, ଆନନ୍ଦ, ମାତୁକୁଚ୍ଛିସ୍ମିଂ ନ ଓକ୍କମିସ୍ସଥ, ଅପି ନୁ ଖୋ ନାମରୂପଂ ମାତୁକୁଚ୍ଛିସ୍ମିଂ ସମୁଚ୍ଚିସ୍ସଥା’’ତି? ‘‘ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ’’। ‘‘ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ହି ହି, ଆନନ୍ଦ, ମାତୁକୁଚ୍ଛିସ୍ମିଂ ଓକ୍କମିତ୍ୱା ୱୋକ୍କମିସ୍ସଥ, ଅପି ନୁ ଖୋ ନାମରୂପଂ ଇତ୍ଥତ୍ତାଯ ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତିସ୍ସଥା’’ତି? ‘‘ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ’’। ‘‘ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ହି ହି, ଆନନ୍ଦ, ଦହରସ୍ସେୱ ସତୋ ୱୋଚ୍ଛିଜ୍ଜିସ୍ସଥ କୁମାରକସ୍ସ ୱା କୁମାରିକାଯ ୱା, ଅପି ନୁ ଖୋ ନାମରୂପଂ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସଥା’’ତି? ‘‘ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ’’। ‘‘ତସ୍ମାତିହାନନ୍ଦ, ଏସେୱ ହେତୁ ଏତଂ ନିଦାନଂ ଏସ ସମୁଦଯୋ ଏସ ପଚ୍ଚଯୋ ନାମରୂପସ୍ସ – ଯଦିଦଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ’’।

୧୧୬। ‘‘‘ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣ’ନ୍ତି ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ତଦାନନ୍ଦ, ଇମିନାପେତଂ ପରିଯାଯେନ ୱେଦିତବ୍ବଂ, ଯଥା ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ। ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ହି ହି, ଆନନ୍ଦ, ନାମରୂପେ ପତିଟ୍ଠଂ ନ ଲଭିସ୍ସଥ, ଅପି ନୁ ଖୋ ଆଯତିଂ ଜାତିଜରାମରଣଂ ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯସମ୍ଭୱୋ [ଜାତିଜରାମରଣଦୁକ୍ଖସମୁଦଯସମ୍ଭୱୋ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ପଞ୍ଞାଯେଥା’’ତି? ‘‘ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ’’। ‘‘ତସ୍ମାତିହାନନ୍ଦ, ଏସେୱ ହେତୁ ଏତଂ ନିଦାନଂ ଏସ ସମୁଦଯୋ ଏସ ପଚ୍ଚଯୋ ୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ଯଦିଦଂ ନାମରୂପଂ। ଏତ୍ତାୱତା ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଜାଯେଥ ୱା ଜୀଯେଥ [ଜିଯ୍ୟେଥ (କ।)] ୱା ମୀଯେଥ [ମିଯ୍ୟେଥ (କ।)] ୱା ଚୱେଥ ୱା ଉପପଜ୍ଜେଥ ୱା। ଏତ୍ତାୱତା ଅଧିୱଚନପଥୋ, ଏତ୍ତାୱତା ନିରୁତ୍ତିପଥୋ, ଏତ୍ତାୱତା ପଞ୍ଞତ୍ତିପଥୋ, ଏତ୍ତାୱତା ପଞ୍ଞାୱଚରଂ, ଏତ୍ତାୱତା ୱଟ୍ଟଂ ୱତ୍ତତି ଇତ୍ଥତ୍ତଂ ପଞ୍ଞାପନାଯ ଯଦିଦଂ ନାମରୂପଂ ସହ ୱିଞ୍ଞାଣେନ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞପଚ୍ଚଯତା ପୱତ୍ତତି।

ଅତ୍ତପଞ୍ଞତ୍ତି

୧୧୭। ‘‘କିତ୍ତାୱତା ଚ, ଆନନ୍ଦ, ଅତ୍ତାନଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତୋ ପଞ୍ଞପେତି? ରୂପିଂ ୱା ହି, ଆନନ୍ଦ, ପରିତ୍ତଂ ଅତ୍ତାନଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତୋ ପଞ୍ଞପେତି – ‘‘ରୂପୀ ମେ ପରିତ୍ତୋ ଅତ୍ତା’’ତି। ରୂପିଂ ୱା ହି , ଆନନ୍ଦ, ଅନନ୍ତଂ ଅତ୍ତାନଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତୋ ପଞ୍ଞପେତି – ‘ରୂପୀ ମେ ଅନନ୍ତୋ ଅତ୍ତା’ତି। ଅରୂପିଂ ୱା ହି, ଆନନ୍ଦ, ପରିତ୍ତଂ ଅତ୍ତାନଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତୋ ପଞ୍ଞପେତି – ‘ଅରୂପୀ ମେ ପରିତ୍ତୋ ଅତ୍ତା’ତି। ଅରୂପିଂ ୱା ହି, ଆନନ୍ଦ, ଅନନ୍ତଂ ଅତ୍ତାନଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତୋ ପଞ୍ଞପେତି – ‘ଅରୂପୀ ମେ ଅନନ୍ତୋ ଅତ୍ତା’ତି।

୧୧୮। ‘‘ତତ୍ରାନନ୍ଦ, ଯୋ ସୋ ରୂପିଂ ପରିତ୍ତଂ ଅତ୍ତାନଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତୋ ପଞ୍ଞପେତି। ଏତରହି ୱା ସୋ ରୂପିଂ ପରିତ୍ତଂ ଅତ୍ତାନଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତୋ ପଞ୍ଞପେତି, ତତ୍ଥ ଭାୱିଂ ୱା ସୋ ରୂପିଂ ପରିତ୍ତଂ ଅତ୍ତାନଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତୋ ପଞ୍ଞପେତି, ‘ଅତଥଂ ୱା ପନ ସନ୍ତଂ ତଥତ୍ତାଯ ଉପକପ୍ପେସ୍ସାମୀ’ତି ଇତି ୱା ପନସ୍ସ ହୋତି। ଏୱଂ ସନ୍ତଂ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ରୂପିଂ [ରୂପୀ (କ।)] ପରିତ୍ତତ୍ତାନୁଦିଟ୍ଠି ଅନୁସେତୀତି ଇଚ୍ଚାଲଂ ୱଚନାଯ।

‘‘ତତ୍ରାନନ୍ଦ, ଯୋ ସୋ ରୂପିଂ ଅନନ୍ତଂ ଅତ୍ତାନଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତୋ ପଞ୍ଞପେତି। ଏତରହି ୱା ସୋ ରୂପିଂ ଅନନ୍ତଂ ଅତ୍ତାନଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତୋ ପଞ୍ଞପେତି, ତତ୍ଥ ଭାୱିଂ ୱା ସୋ ରୂପିଂ ଅନନ୍ତଂ ଅତ୍ତାନଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତୋ ପଞ୍ଞପେତି, ‘ଅତଥଂ ୱା ପନ ସନ୍ତଂ ତଥତ୍ତାଯ ଉପକପ୍ପେସ୍ସାମୀ’ତି ଇତି ୱା ପନସ୍ସ ହୋତି। ଏୱଂ ସନ୍ତଂ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ରୂପିଂ [ରୂପୀ (କ।)] ଅନନ୍ତତ୍ତାନୁଦିଟ୍ଠି ଅନୁସେତୀତି ଇଚ୍ଚାଲଂ ୱଚନାଯ।

‘‘ତତ୍ରାନନ୍ଦ, ଯୋ ସୋ ଅରୂପିଂ ପରିତ୍ତଂ ଅତ୍ତାନଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତୋ ପଞ୍ଞପେତି। ଏତରହି ୱା ସୋ ଅରୂପିଂ ପରିତ୍ତଂ ଅତ୍ତାନଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତୋ ପଞ୍ଞପେତି, ତତ୍ଥ ଭାୱିଂ ୱା ସୋ ଅରୂପିଂ ପରିତ୍ତଂ ଅତ୍ତାନଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତୋ ପଞ୍ଞପେତି, ‘ଅତଥଂ ୱା ପନ ସନ୍ତଂ ତଥତ୍ତାଯ ଉପକପ୍ପେସ୍ସାମୀ’ତି ଇତି ୱା ପନସ୍ସ ହୋତି। ଏୱଂ ସନ୍ତଂ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଅରୂପିଂ [ଅରୂପୀ (କ।)] ପରିତ୍ତତ୍ତାନୁଦିଟ୍ଠି ଅନୁସେତୀତି ଇଚ୍ଚାଲଂ ୱଚନାଯ।

‘‘ତତ୍ରାନନ୍ଦ, ଯୋ ସୋ ଅରୂପିଂ ଅନନ୍ତଂ ଅତ୍ତାନଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତୋ ପଞ୍ଞପେତି। ଏତରହି ୱା ସୋ ଅରୂପିଂ ଅନନ୍ତଂ ଅତ୍ତାନଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତୋ ପଞ୍ଞପେତି, ତତ୍ଥ ଭାୱିଂ ୱା ସୋ ଅରୂପିଂ ଅନନ୍ତଂ ଅତ୍ତାନଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତୋ ପଞ୍ଞପେତି, ‘ଅତଥଂ ୱା ପନ ସନ୍ତଂ ତଥତ୍ତାଯ ଉପକପ୍ପେସ୍ସାମୀ’ତି ଇତି ୱା ପନସ୍ସ ହୋତି। ଏୱଂ ସନ୍ତଂ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଅରୂପିଂ [ଅରୂପୀ (କ।)] ଅନନ୍ତତ୍ତାନୁଦିଟ୍ଠି ଅନୁସେତୀତି ଇଚ୍ଚାଲଂ ୱଚନାଯ। ଏତ୍ତାୱତା ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଅତ୍ତାନଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତୋ ପଞ୍ଞପେତି।

ନଅତ୍ତପଞ୍ଞତ୍ତି

୧୧୯। ‘‘କିତ୍ତାୱତା ଚ, ଆନନ୍ଦ, ଅତ୍ତାନଂ ନ ପଞ୍ଞପେନ୍ତୋ ନ ପଞ୍ଞପେତି? ରୂପିଂ ୱା ହି, ଆନନ୍ଦ, ପରିତ୍ତଂ ଅତ୍ତାନଂ ନ ପଞ୍ଞପେନ୍ତୋ ନ ପଞ୍ଞପେତି – ‘ରୂପୀ ମେ ପରିତ୍ତୋ ଅତ୍ତା’ତି। ରୂପିଂ ୱା ହି, ଆନନ୍ଦ, ଅନନ୍ତଂ ଅତ୍ତାନଂ ନ ପଞ୍ଞପେନ୍ତୋ ନ ପଞ୍ଞପେତି – ‘ରୂପୀ ମେ ଅନନ୍ତୋ ଅତ୍ତା’ତି। ଅରୂପିଂ ୱା ହି, ଆନନ୍ଦ, ପରିତ୍ତଂ ଅତ୍ତାନଂ ନ ପଞ୍ଞପେନ୍ତୋ ନ ପଞ୍ଞପେତି – ‘ଅରୂପୀ ମେ ପରିତ୍ତୋ ଅତ୍ତା’ତି। ଅରୂପିଂ ୱା ହି, ଆନନ୍ଦ, ଅନନ୍ତଂ ଅତ୍ତାନଂ ନ ପଞ୍ଞପେନ୍ତୋ ନ ପଞ୍ଞପେତି – ‘ଅରୂପୀ ମେ ଅନନ୍ତୋ ଅତ୍ତା’ତି।

୧୨୦। ‘‘ତତ୍ରାନନ୍ଦ, ଯୋ ସୋ ରୂପିଂ ପରିତ୍ତଂ ଅତ୍ତାନଂ ନ ପଞ୍ଞପେନ୍ତୋ ନ ପଞ୍ଞପେତି। ଏତରହି ୱା ସୋ ରୂପିଂ ପରିତ୍ତଂ ଅତ୍ତାନଂ ନ ପଞ୍ଞପେନ୍ତୋ ନ ପଞ୍ଞପେତି, ତତ୍ଥ ଭାୱିଂ ୱା ସୋ ରୂପିଂ ପରିତ୍ତଂ ଅତ୍ତାନଂ ନ ପଞ୍ଞପେନ୍ତୋ ନ ପଞ୍ଞପେତି, ‘ଅତଥଂ ୱା ପନ ସନ୍ତଂ ତଥତ୍ତାଯ ଉପକପ୍ପେସ୍ସାମୀ’ତି ଇତି ୱା ପନସ୍ସ ନ ହୋତି। ଏୱଂ ସନ୍ତଂ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ରୂପିଂ ପରିତ୍ତତ୍ତାନୁଦିଟ୍ଠି ନାନୁସେତୀତି ଇଚ୍ଚାଲଂ ୱଚନାଯ।

‘‘ତତ୍ରାନନ୍ଦ , ଯୋ ସୋ ରୂପିଂ ଅନନ୍ତଂ ଅତ୍ତାନଂ ନ ପଞ୍ଞପେନ୍ତୋ ନ ପଞ୍ଞପେତି। ଏତରହି ୱା ସୋ ରୂପିଂ ଅନନ୍ତଂ ଅତ୍ତାନଂ ନ ପଞ୍ଞପେନ୍ତୋ ନ ପଞ୍ଞପେତି, ତତ୍ଥ ଭାୱିଂ ୱା ସୋ ରୂପିଂ ଅନନ୍ତଂ ଅତ୍ତାନଂ ନ ପଞ୍ଞପେନ୍ତୋ ନ ପଞ୍ଞପେତି, ‘ଅତଥଂ ୱା ପନ ସନ୍ତଂ ତଥତ୍ତାଯ ଉପକପ୍ପେସ୍ସାମୀ’ତି ଇତି ୱା ପନସ୍ସ ନ ହୋତି। ଏୱଂ ସନ୍ତଂ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ରୂପିଂ ଅନନ୍ତତ୍ତାନୁଦିଟ୍ଠି ନାନୁସେତୀତି ଇଚ୍ଚାଲଂ ୱଚନାଯ।

‘‘ତତ୍ରାନନ୍ଦ, ଯୋ ସୋ ଅରୂପିଂ ପରିତ୍ତଂ ଅତ୍ତାନଂ ନ ପଞ୍ଞପେନ୍ତୋ ନ ପଞ୍ଞପେତି। ଏତରହି ୱା ସୋ ଅରୂପିଂ ପରିତ୍ତଂ ଅତ୍ତାନଂ ନ ପଞ୍ଞପେନ୍ତୋ ନ ପଞ୍ଞପେତି, ତତ୍ଥ ଭାୱିଂ ୱା ସୋ ଅରୂପିଂ ପରିତ୍ତଂ ଅତ୍ତାନଂ ନ ପଞ୍ଞପେନ୍ତୋ ନ ପଞ୍ଞପେତି, ‘ଅତଥଂ ୱା ପନ ସନ୍ତଂ ତଥତ୍ତାଯ ଉପକପ୍ପେସ୍ସାମୀ’ତି ଇତି ୱା ପନସ୍ସ ନ ହୋତି। ଏୱଂ ସନ୍ତଂ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଅରୂପିଂ ପରିତ୍ତତ୍ତାନୁଦିଟ୍ଠି ନାନୁସେତୀତି ଇଚ୍ଚାଲଂ ୱଚନାଯ।

‘‘ତତ୍ରାନନ୍ଦ, ଯୋ ସୋ ଅରୂପିଂ ଅନନ୍ତଂ ଅତ୍ତାନଂ ନ ପଞ୍ଞପେନ୍ତୋ ନ ପଞ୍ଞପେତି। ଏତରହି ୱା ସୋ ଅରୂପିଂ ଅନନ୍ତଂ ଅତ୍ତାନଂ ନ ପଞ୍ଞପେନ୍ତୋ ନ ପଞ୍ଞପେତି, ତତ୍ଥ ଭାୱିଂ ୱା ସୋ ଅରୂପିଂ ଅନନ୍ତଂ ଅତ୍ତାନଂ ନ ପଞ୍ଞପେନ୍ତୋ ନ ପଞ୍ଞପେତି, ‘ଅତଥଂ ୱା ପନ ସନ୍ତଂ ତଥତ୍ତାଯ ଉପକପ୍ପେସ୍ସାମୀ’ତି ଇତି ୱା ପନସ୍ସ ନ ହୋତି। ଏୱଂ ସନ୍ତଂ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଅରୂପିଂ ଅନନ୍ତତ୍ତାନୁଦିଟ୍ଠି ନାନୁସେତୀତି ଇଚ୍ଚାଲଂ ୱଚନାଯ। ଏତ୍ତାୱତା ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଅତ୍ତାନଂ ନ ପଞ୍ଞପେନ୍ତୋ ନ ପଞ୍ଞପେତି।

ଅତ୍ତସମନୁପସ୍ସନା

୧୨୧। ‘‘କିତ୍ତାୱତା ଚ, ଆନନ୍ଦ, ଅତ୍ତାନଂ ସମନୁପସ୍ସମାନୋ ସମନୁପସ୍ସତି? ୱେଦନଂ ୱା ହି, ଆନନ୍ଦ, ଅତ୍ତାନଂ ସମନୁପସ୍ସମାନୋ ସମନୁପସ୍ସତି – ‘ୱେଦନା ମେ ଅତ୍ତା’ତି। ‘ନ ହେୱ ଖୋ ମେ ୱେଦନା ଅତ୍ତା, ଅପ୍ପଟିସଂୱେଦନୋ ମେ ଅତ୍ତା’ତି ଇତି ୱା ହି, ଆନନ୍ଦ, ଅତ୍ତାନଂ ସମନୁପସ୍ସମାନୋ ସମନୁପସ୍ସତି। ‘ନ ହେୱ ଖୋ ମେ ୱେଦନା ଅତ୍ତା, ନୋପି ଅପ୍ପଟିସଂୱେଦନୋ ମେ ଅତ୍ତା, ଅତ୍ତା ମେ ୱେଦିଯତି, ୱେଦନାଧମ୍ମୋ ହି ମେ ଅତ୍ତା’ତି ଇତି ୱା ହି, ଆନନ୍ଦ, ଅତ୍ତାନଂ ସମନୁପସ୍ସମାନୋ ସମନୁପସ୍ସତି।

୧୨୨। ‘‘ତତ୍ରାନନ୍ଦ, ଯୋ ସୋ ଏୱମାହ – ‘ୱେଦନା ମେ ଅତ୍ତା’ତି, ସୋ ଏୱମସ୍ସ ୱଚନୀଯୋ – ‘ତିସ୍ସୋ ଖୋ ଇମା, ଆୱୁସୋ, ୱେଦନା – ସୁଖା ୱେଦନା ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖା ୱେଦନା। ଇମାସଂ ଖୋ ତ୍ୱଂ ତିସ୍ସନ୍ନଂ ୱେଦନାନଂ କତମଂ ଅତ୍ତତୋ ସମନୁପସ୍ସସୀ’ତି? ଯସ୍ମିଂ, ଆନନ୍ଦ,

ସମଯେ ସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦେତି, ନେୱ ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦେତି, ନ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦେତି; ସୁଖଂଯେୱ ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ୱେଦନଂ ୱେଦେତି। ଯସ୍ମିଂ, ଆନନ୍ଦ, ସମଯେ ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦେତି, ନେୱ ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦେତି, ନ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦେତି; ଦୁକ୍ଖଂଯେୱ ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ୱେଦନଂ ୱେଦେତି। ଯସ୍ମିଂ, ଆନନ୍ଦ, ସମଯେ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦେତି, ନେୱ ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦେତି, ନ ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦେତି; ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂଯେୱ ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ୱେଦନଂ ୱେଦେତି।

୧୨୩। ''ସୁଖାପି ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ୱେଦନା ଅନିଚ୍ଚା ସଙ୍ଖତା ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପନ୍ନା ଖଯଧମ୍ମା ୱଯଧମ୍ମା ୱିରାଗଧମ୍ମା ନିରୋଧଧମ୍ମା। ଦୁକ୍ଖାପି ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ୱେଦନା ଅନିଚ୍ଚା ସଙ୍ଖତା ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପନ୍ନା ଖଯଧମ୍ମା ୱଯଧମ୍ମା ୱିରାଗଧମ୍ମା ନିରୋଧଧମ୍ମା। ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାପି ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ୱେଦନା ଅନିଚ୍ଚା ସଙ୍ଖତା ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପନ୍ନା ଖଯଧମ୍ମା ୱଯଧମ୍ମା ୱିରାଗଧମ୍ମା ନିରୋଧଧମ୍ମା। ତସ୍ସ ସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦିଯମାନସ୍ସ 'ଏସୋ ମେ ଅତ୍ତା'ତି ହୋତି। ତସ୍ସାଯେୱ ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ନିରୋଧା 'ବ୍ଯଗା [ବ୍ଯଗ୍ଗା (ସୀ। କ।)] ମେ ଅତ୍ତା'ତି ହୋତି। ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦିଯମାନସ୍ସ 'ଏସୋ ମେ ଅତ୍ତା'ତି ହୋତି। ତସ୍ସାଯେୱ ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ନିରୋଧା 'ବ୍ଯଗା ମେ ଅତ୍ତା'ତି ହୋତି। ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦିଯମାନସ୍ସ 'ଏସୋ ମେ ଅତ୍ତା'ତି ହୋତି। ତସ୍ସାଯେୱ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ନିରୋଧା 'ବ୍ଯଗା ମେ ଅତ୍ତା'ତି ହୋତି। ଇତି ସୋ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଅନିଚ୍ଚସୁଖଦୁକ୍ଖୱୋକିଣ୍ଣଂ ଉପ୍ପାଦୱଯଧମ୍ମଂ ଅତ୍ତାନଂ ସମନୁପସ୍ସମାନୋ ସମନୁପସ୍ସତି, ଯୋ ସୋ ଏୱମାହ – 'ୱେଦନା ମେ ଅତ୍ତା'ତି। ତସ୍ମାତିହାନନ୍ଦ, ଏତେନ ପେତଂ ନକ୍ଖମତି – 'ୱେଦନା ମେ ଅତ୍ତା'ତି ସମନୁପସ୍ସିତୁଂ।

୧୨୪। ''ତତ୍ରାନନ୍ଦ , ଯୋ ସୋ ଏୱମାହ – 'ନ ହେୱ ଖୋ ମେ ୱେଦନା ଅତ୍ତା, ଅପ୍ପଟିସଂୱେଦନୋ ମେ ଅତ୍ତା'ତି, ସୋ ଏୱମସ୍ସ ୱଚନୀଯୋ – 'ଯତ୍ଥ ପନାୱୁସୋ, ସବ୍ବସୋ ୱେଦଯିତଂ ନତ୍ଥି ଅପି ନୁ ଖୋ, ତତ୍ଥ ''ଅଯମହମସ୍ମୀ''ତି ସିଯା'''ତି ? ''ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ''। ''ତସ୍ମାତିହାନନ୍ଦ, ଏତେନ ପେତଂ ନକ୍ଖମତି – 'ନ ହେୱ ଖୋ ମେ ୱେଦନା ଅତ୍ତା, ଅପ୍ପଟିସଂୱେଦନୋ ମେ ଅତ୍ତା'ତି ସମନୁପସ୍ସିତୁଂ।

୧୨୫। ''ତତ୍ରାନନ୍ଦ , ଯୋ ସୋ ଏୱମାହ – 'ନ ହେୱ ଖୋ ମେ ୱେଦନା ଅତ୍ତା, ନୋପି ଅପ୍ପଟିସଂୱେଦନୋ ମେ ଅତ୍ତା, ଅତ୍ତା ମେ ୱେଦିଯତି, ୱେଦନାଧମ୍ମୋ ହି ମେ ଅତ୍ତା'ତି। ସୋ ଏୱମସ୍ସ ୱଚନୀଯୋ – ୱେଦନା ଚ ହି, ଆୱୁସୋ, ସବ୍ବେନ ସବ୍ବଂ ସବ୍ବଥା ସବ୍ବଂ ଅପରିସେସା ନିରୁଜ୍ଝେଯ୍ୟୁଂ। ସବ୍ବସୋ ୱେଦନାଯ ଅସତି ୱେଦନାନିରୋଧା ଅପି ନୁ ଖୋ ତତ୍ଥ 'ଅଯମହମସ୍ମୀ'ତି ସିଯା''ତି? 'ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ''। ''ତସ୍ମାତିହାନନ୍ଦ, ଏତେନ ପେତଂ ନକ୍ଖମତି – ''ନ ହେୱ ଖୋ ମେ ୱେଦନା ଅତ୍ତା, ନୋପି ଅପ୍ପଟିସଂୱେଦନୋ ମେ ଅତ୍ତା, ଅତ୍ତା ମେ ୱେଦିଯତି, ୱେଦନାଧମ୍ମୋ ହି ମେ ଅତ୍ତା'ତି ସମନୁପସ୍ସିତୁଂ।

୧୨୬। ''ଯତୋ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ ନେୱ ୱେଦନଂ ଅତ୍ତାନଂ ସମନୁପସ୍ସତି, ନୋପି ଅପ୍ପଟିସଂୱେଦନଂ ଅତ୍ତାନଂ ସମନୁପସ୍ସତି, ନୋପି 'ଅତ୍ତା ମେ ୱେଦିଯତି, ୱେଦନାଧମ୍ମୋ ହି ମେ ଅତ୍ତା'ତି ସମନୁପସ୍ସତି। ସୋ ଏୱଂ ନ ସମନୁପସ୍ସନ୍ତୋ ନ ଚ କିଞ୍ଚି ଲୋକେ ଉପାଦିଯତି, ଅନୁପାଦିଯଂ ନ ପରିତସ୍ସତି, ଅପରିତସ୍ସଂ [ଅପରିତସ୍ସନଂ (କ।)] ପଚ୍ଚତ୍ତଞ୍ଞେୱ ପରିନିବ୍ବାଯତି, 'ଖୀଣା ଜାତି, ୱୁସିତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ, କତଂ କରଣୀଯଂ, ନାପରଂ ଇତ୍ଥତ୍ତାଯା'ତି ପଜାନାତି। ଏୱଂ ୱିମୁତ୍ତଚିତ୍ତଂ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁଂ ଯୋ ଏୱଂ ୱଦେଯ୍ୟ – 'ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା ଇତିସ୍ସ [ଇତି ସା (ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ପାଠନ୍ତରଂ)] ଦିଟ୍ଠୀ'ତି, ତଦକଲ୍ଲଂ। 'ନ ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା ଇତିସ୍ସ ଦିଟ୍ଠୀ'ତି, ତଦକଲ୍ଲଂ। 'ହୋତି ଚ ନ ଚ ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା ଇତିସ୍ସ ଦିଟ୍ଠୀ'ତି, ତଦକଲ୍ଲଂ। 'ନେୱ ହୋତି ନ ନ ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା ଇତିସ୍ସ ଦିଟ୍ଠୀ'ତି, ତଦକଲ୍ଲଂ। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଯାୱତା, ଆନନ୍ଦ, ଅଧିୱଚନଂ ଯାୱତା ଅଧିୱଚନପଥୋ, ଯାୱତା ନିରୁତ୍ତି ଯାୱତା ନିରୁତ୍ତିପଥୋ, ଯାୱତା ପଞ୍ଞତ୍ତି ଯାୱତା ପଞ୍ଞତ୍ତିପଥୋ, ଯାୱତା ପଞ୍ଞା ଯାୱତା ପଞ୍ଞାୱଚରଂ, ଯାୱତା ୱଟ୍ଟଂ [ଯାୱତା ୱଟ୍ଟଂ ୱଟ୍ଟତି (କ। ସୀ।)], ଯାୱତା ୱଟ୍ଟତି [ଯାୱତା ୱଟ୍ଟଂ ୱଟ୍ଟତି (କ। ସୀ।)], ତଦଭିଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୁ, ତଦଭିଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ 'ନ ଜାନାତି ନ ପସ୍ସତି ଇତିସ୍ସ ଦିଟ୍ଠୀ'ତି, ତଦକଲ୍ଲଂ।

ସତ୍ତ ୱିଞ୍ଞାଣଟ୍ଠିତି

୧୨୭। ''ସତ୍ତ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ [ସତ୍ତ ଖୋ ଇମା ଆନନ୍ଦ (କ। ସୀ। ସ୍ୟା।)], ୱିଞ୍ଞାଣଟ୍ଠିତିଯୋ, ଦ୍ୱେ ଆଯତନାନି। କତମା ସତ୍ତ? ସନ୍ତାନନ୍ଦ, ସତ୍ତା ନାନତ୍ତକାଯା ନାନତ୍ତସଞ୍ଞିନୋ, ସେଯ୍ୟଥାପି ମନୁସ୍ସା , ଏକଚ୍ଚେ ଚ ଦେୱା, ଏକଚ୍ଚେ ଚ ୱିନିପାତିକା। ଅଯଂ ପଠମା ୱିଞ୍ଞାଣଟ୍ଠିତି। ସନ୍ତାନନ୍ଦ, ସତ୍ତା ନାନତ୍ତକାଯା ଏକତ୍ତସଞ୍ଞିନୋ, ସେଯ୍ୟଥାପି ଦେୱା ବ୍ରହ୍ମକାଯିକା ପଠମାଭିନିବ୍ବତ୍ତା। ଅଯଂ ଦୁତିଯା ୱିଞ୍ଞାଣଟ୍ଠିତି। ସନ୍ତାନନ୍ଦ, ସତ୍ତା ଏକତ୍ତକାଯା ନାନତ୍ତସଞ୍ଞିନୋ, ସେଯ୍ୟଥାପି ଦେୱା ଆଭସ୍ସରା। ଅଯଂ ତତିଯା ୱିଞ୍ଞାଣଟ୍ଠିତି। ସନ୍ତାନନ୍ଦ, ସତ୍ତା ଏକତ୍ତକାଯା ଏକତ୍ତସଞ୍ଞିନୋ, ସେଯ୍ୟଥାପି ଦେୱା ସୁଭକିଣ୍ହା। ଅଯଂ ଚତୁତ୍ଥୀ ୱିଞ୍ଞାଣଟ୍ଠିତି। ସନ୍ତାନନ୍ଦ, ସତ୍ତା ସବ୍ବସୋ ରୂପସଞ୍ଞାନଂ ସମତିକ୍କମା ପଟିଘସଞ୍ଞାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ନାନତ୍ତସଞ୍ଞାନଂ ଅମନସିକାରା 'ଅନନ୍ତୋ ଆକାସୋ'ତି ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନୂପଗା। ଅଯଂ ପଞ୍ଚମୀ ୱିଞ୍ଞାଣଟ୍ଠିତି । ସନ୍ତାନନ୍ଦ, ସତ୍ତା ସବ୍ବସୋ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ

ସମତିକ୍କମ୍ମ ‘ଅନନ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାଣ’ନ୍ତି ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନୂପଗା। ଅୟଂ ଛଟ୍ଠୀ ୱିଞ୍ଞାଣଟ୍ଠିତି। ସନ୍ତାନନ୍ଦ, ସତ୍ତା ସବ୍ବସୋ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ‘ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚୀ’ତି ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନୂପଗା। ଅୟଂ ସତ୍ତମୀ ୱିଞ୍ଞାଣଟ୍ଠିତି। ଅସଞ୍ଞସତ୍ତାୟତନଂ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନମେୱ ଦୁତିୟଂ।

୧୨୮। ‘‘ତତ୍ରାନନ୍ଦ, ୟାୟଂ ପଠମା ୱିଞ୍ଞାଣଟ୍ଠିତି ନାନତ୍ତକାୟା ନାନତ୍ତସଞ୍ଞିନୋ, ସେୟ୍ୟଥାପି ମନୁସ୍ସା, ଏକଚ୍ଚେ ଚ ଦେୱା, ଏକଚ୍ଚେ ଚ ୱିନିପାତିକା। ୟୋ ନୁ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ତସ୍ସା ଚ ସମୁଦୟଂ ପଜାନାତି, ତସ୍ସା ଚ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମଂ ପଜାନାତି, ତସ୍ସା ଚ ଅସ୍ସାଦଂ ପଜାନାତି, ତସ୍ସା ଚ ଆଦୀନୱଂ ପଜାନାତି, ତସ୍ସା ଚ ନିସ୍ସରଣଂ ପଜାନାତି, କଲ୍ଲଂ ନୁ ତେନ ତଦଭିନନ୍ଦିତୁ’’ନ୍ତି? ‘‘ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ’’…ପେ… ‘‘ତତ୍ରାନନ୍ଦ, ୟମିଦଂ ଅସଞ୍ଞସତ୍ତାୟତନଂ। ୟୋ ନୁ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ତସ୍ସ ଚ ସମୁଦୟଂ ପଜାନାତି, ତସ୍ସ ଚ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମଂ ପଜାନାତି, ତସ୍ସ ଚ ଅସ୍ସାଦଂ ପଜାନାତି, ତସ୍ସ ଚ ଆଦୀନୱଂ ପଜାନାତି, ତସ୍ସ ଚ ନିସ୍ସରଣଂ ପଜାନାତି, କଲ୍ଲଂ ନୁ ତେନ ତଦଭିନନ୍ଦିତୁ’’ନ୍ତି? ‘‘ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ’’। ‘‘ତତ୍ରାନନ୍ଦ, ୟମିଦଂ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନଂ। ୟୋ ନୁ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ତସ୍ସ ଚ ସମୁଦୟଂ ପଜାନାତି, ତସ୍ସ ଚ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମଂ ପଜାନାତି, ତସ୍ସ ଚ ଅସ୍ସାଦଂ ପଜାନାତି, ତସ୍ସ ଚ ଆଦୀନୱଂ ପଜାନାତି, ତସ୍ସ ଚ ନିସ୍ସରଣଂ ପଜାନାତି, କଲ୍ଲଂ ନୁ ତେନ ତଦଭିନନ୍ଦିତୁ’’ନ୍ତି? ‘‘ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ’’। ୟତୋ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ ଇମାସଞ୍ଚ ସତ୍ତନ୍ନଂ ୱିଞ୍ଞାଣଟ୍ଠିତୀନଂ ଇମେସଞ୍ଚ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଆୟତନାନଂ ସମୁଦୟଞ୍ଚ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମଞ୍ଚ ଅସ୍ସାଦଞ୍ଚ ଆଦୀନୱଞ୍ଚ ନିସ୍ସରଣଞ୍ଚ ୟଥାଭୂତଂ ୱିଦିତ୍ୱା ଅନୁପାଦା ୱିମୁତ୍ତୋ ହୋତି, ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତାନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତୋ।

ଅଟ୍ଠ ୱିମୋକ୍ଖା

୧୨୯। ‘‘ଅଟ୍ଠ ଖୋ ଇମେ, ଆନନ୍ଦ, ୱିମୋକ୍ଖା। କତମେ ଅଟ୍ଠ? ରୂପୀ ରୂପାନି ପସ୍ସତି ଅୟଂ ପଠମୋ ୱିମୋକ୍ଖୋ। ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅରୂପସଞ୍ଞୀ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତି, ଅୟଂ ଦୁତିୟୋ ୱିମୋକ୍ଖୋ। ସୁଭନ୍ତେୱ ଅଧିମୁତ୍ତୋ ହୋତି, ଅୟଂ ତତିୟୋ ୱିମୋକ୍ଖୋ। ସବ୍ବସୋ ରୂପସଞ୍ଞାନଂ ସମତିକ୍କମା ପଟିଘସଞ୍ଞାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ନାନତ୍ତସଞ୍ଞାନଂ ଅମନସିକାରା ‘ଅନନ୍ତୋ ଆକାସୋ’ତି ଆକାସାନଞ୍ଚାୟତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ଅୟଂ ଚତୁତ୍ଥୋ ୱିମୋକ୍ଖୋ। ସବ୍ବସୋ ଆକାସାନଞ୍ଚାୟତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ‘ଅନନ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାଣ’ନ୍ତି ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ଅୟଂ ପଞ୍ଚମୋ ୱିମୋକ୍ଖୋ। ସବ୍ବସୋ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ‘ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚୀ’ତି ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ଅୟଂ ଛଟ୍ଠୋ ୱିମୋକ୍ଖୋ। ସବ୍ବସୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ‘ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞା’ୟତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ଅୟଂ ସତ୍ତମୋ ୱିମୋକ୍ଖୋ। ସବ୍ବସୋ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ସଞ୍ଞାୱେଦୟିତନିରୋଧଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ଅୟଂ ଅଟ୍ଠମୋ ୱିମୋକ୍ଖୋ। ଇମେ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଅଟ୍ଠ ୱିମୋକ୍ଖା।

୧୩୦। ‘‘ୟତୋ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ ଇମେ ଅଟ୍ଠ ୱିମୋକ୍ଖେ ଅନୁଲୋମମ୍ପି ସମାପଜ୍ଜତି, ପଟିଲୋମମ୍ପି ସମାପଜ୍ଜତି, ଅନୁଲୋମପଟିଲୋମମ୍ପି ସମାପଜ୍ଜତି, ୟତ୍ଥିଚ୍ଛକଂ ୟଦିଚ୍ଛକଂ ୟାୱତିଚ୍ଛକଂ ସମାପଜ୍ଜତିପି ୱୁଟ୍ଠାତିପି। ଆସୱାନଞ୍ଚ ଖୟା ଅନାସୱଂ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ସୟଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତାନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ ଉଭତୋଭାଗୱିମୁତ୍ତୋ। ଇମାୟ ଚ ଆନନ୍ଦ ଉଭତୋଭାଗୱିମୁତ୍ତିୟା ଅଞ୍ଞା ଉଭତୋଭାଗୱିମୁତ୍ତି ଉତ୍ତରିତରା ୱା ପଣୀତତରା ୱା ନତ୍ଥୀ’’ତି। ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା। ଅତ୍ତମନୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦୀତି।

ମହାନିଦାନସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ଦୁତିୟଂ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୩। ମହାପରିନିବ୍ବାନସୁତ୍ତଂ

୧୩୧। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ରାଜଗହେ ୱିହରତି ଗିଜ୍ଝକୂଟେ ପବ୍ବତେ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ରାଜା ମାଗଧୋ ଅଜାତସତ୍ତୁ ୱେଦେହିପୁତ୍ତୋ ୱଜ୍ଜୀ ଅଭିଯାତୁକାମୋ ହୋତି। ସୋ ଏୱମାହ – ''ଅହଂ ହିମେ ୱଜ୍ଜୀ ଏୱଂମହିଦ୍ଧିକେ ଏୱଂମହାନୁଭାୱେ ଉଚ୍ଛେଚ୍ଛାମି [ଉଚ୍ଛେଜ୍ଜାମି (ସ୍ୟା। ପୀ।), ଉଚ୍ଛିଜ୍ଜାମି (କ।)] ୱଜ୍ଜୀ, ୱିନାସେସ୍ସାମି ୱଜ୍ଜୀ, ଅନଯବ୍ୟସନଂ ଆପାଦେସ୍ସାମି ୱଜ୍ଜୀ''ତି [ଆପାଦେସ୍ସାମି ୱଜ୍ଜୀତି (ସବ୍ବତ୍ଥ) ଅ। ନି। ୭।୨୨ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ]।

୧୩୨। ଅଥ ଖୋ ରାଜା ମାଗଧୋ ଅଜାତସତ୍ତୁ ୱେଦେହିପୁତ୍ତୋ ୱସ୍ସକାରଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ମଗଧମହାମତ୍ତଂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଏହି ତ୍ୱଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ମମ ୱଚନେନ ଭଗୱତୋ ପାଦେ ସିରସା ୱନ୍ଦାହି, ଅପ୍ପାବାଧଂ ଅପ୍ପାତଙ୍କଂ ଲହୁଟ୍ଠାନଂ ବଲଂ ଫାସୁୱିହାରଂ ପୁଚ୍ଛ – 'ରାଜା, ଭନ୍ତେ, ମାଗଧୋ ଅଜାତସତ୍ତୁ ୱେଦେହିପୁତ୍ତୋ ଭଗୱତୋ ପାଦେ ସିରସା ୱନ୍ଦତି, ଅପ୍ପାବାଧଂ ଅପ୍ପାତଙ୍କଂ ଲହୁଟ୍ଠାନଂ ବଲଂ ଫାସୁୱିହାରଂ ପୁଚ୍ଛତୀ'ତି। ଏୱଞ୍ଚ ୱଦେହି – 'ରାଜା, ଭନ୍ତେ, ମାଗଧୋ ଅଜାତସତ୍ତୁ ୱେଦେହିପୁତ୍ତୋ ୱଜ୍ଜୀ ଅଭିଯାତୁକାମୋ। ସୋ ଏୱମାହ – ''ଅହଂ ହିମେ ୱଜ୍ଜୀ ଏୱଂମହିଦ୍ଧିକେ ଏୱଂମହାନୁଭାୱେ ଉଚ୍ଛେଚ୍ଛାମି ୱଜ୍ଜୀ, ୱିନାସେସ୍ସାମି ୱଜ୍ଜୀ, ଅନଯବ୍ୟସନଂ ଆପାଦେସ୍ସାମୀ'''ତି। ଯଥା ତେ ଭଗୱା ବ୍ୟାକରୋତି, ତଂ ସାଧୁକଂ ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱା ମମ ଆରୋଚେଯ୍ୟାସି। ନ ହି ତଥାଗତା ୱିତଥଂ ଭଣନ୍ତୀ''ତି।

ୱସ୍ସକାରବ୍ରାହ୍ମଣୋ

୧୩୩। ''ଏୱଂ, ଭୋ''ତି ଖୋ ୱସ୍ସକାରୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ମଗଧମହାମତ୍ତୋ ରଞ୍ଞୋ ମାଗଧସ୍ସ ଅଜାତସତ୍ତୁସ୍ସ ୱେଦେହିପୁତ୍ତସ୍ସ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ଭଦ୍ଦାନି ଭଦ୍ଦାନି ଯାନାନି ଯୋଜେତ୍ୱା ଭଦ୍ଦଂ ଭଦ୍ଦଂ ଯାନଂ ଅଭିରୁହିତ୍ୱା ଭଦ୍ଦେହି ଭଦ୍ଦେହି ଯାନେହି ରାଜଗହମ୍ହା ନିଯ୍ୟାସି, ଯେନ ଗିଜ୍ଝକୂଟୋ ପବ୍ବତୋ ତେନ ପାଯାସି। ଯାୱତିକା ଯାନସ୍ସ ଭୂମି, ଯାନେନ ଗନ୍ତ୍ୱା, ଯାନା ପଚ୍ଚୋରୋହିତ୍ୱା ପତ୍ତିକୋୱ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱତା ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦି। ସମ୍ମୋଦନୀଯଂ କଥଂ ସାରଣୀଯଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ୱସ୍ସକାରୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ମଗଧମହାମତ୍ତୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ରାଜା, ଭୋ ଗୋତମ, ମାଗଧୋ ଅଜାତସତ୍ତୁ ୱେଦେହିପୁତ୍ତୋ ଭୋତୋ ଗୋତମସ୍ସ ପାଦେ ସିରସା ୱନ୍ଦତି, ଅପ୍ପାବାଧଂ ଅପ୍ପାତଙ୍କଂ ଲହୁଟ୍ଠାନଂ ବଲଂ ଫାସୁୱିହାରଂ ପୁଚ୍ଛତି। ରାଜା [ଏୱଞ୍ଚ ୱଦେତି ରାଜା (କ।)], ଭୋ ଗୋତମ, ମାଗଧୋ ଅଜାତସତ୍ତୁ ୱେଦେହିପୁତ୍ତୋ ୱଜ୍ଜୀ ଅଭିଯାତୁକାମୋ। ସୋ ଏୱମାହ – 'ଅହଂ ହିମେ ୱଜ୍ଜୀ ଏୱଂମହିଦ୍ଧିକେ ଏୱଂମହାନୁଭାୱେ ଉଚ୍ଛେଚ୍ଛାମି ୱଜ୍ଜୀ, ୱିନାସେସ୍ସାମି ୱଜ୍ଜୀ, ଅନଯବ୍ୟସନଂ ଆପାଦେସ୍ସାମୀ'''ତି।

ରାଜଅପରିହାନିଯଧମ୍ମା

୧୩୪। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱତୋ ପିଟ୍ଠିତୋ ଠିତୋ ହୋତି ଭଗୱନ୍ତଂ ବୀଜଯମାନୋ [ୱୀଜଯମାନୋ (ସୀ।), ୱୀଜିଯମାନୋ (ସ୍ୟା।)]। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଆମନ୍ତେସି – ''କିନ୍ତି ତେ, ଆନନ୍ଦ, ସୁତଂ, 'ୱଜ୍ଜୀ ଅଭିଣ୍ହଂ ସନ୍ନିପାତା ସନ୍ନିପାତବହୁଲା'ତି? ''ସୁତଂ ମେତଂ, ଭନ୍ତେ – 'ୱଜ୍ଜୀ ଅଭିଣ୍ହଂ ସନ୍ନିପାତା ସନ୍ନିପାତବହୁଲା''ତି। ''ଯାୱକୀୱଞ୍ଚ, ଆନନ୍ଦ, ୱଜ୍ଜୀ ଅଭିଣ୍ହଂ ସନ୍ନିପାତା ସନ୍ନିପାତବହୁଲା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି, ୱୁଦ୍ଧିଯେୱ, ଆନନ୍ଦ, ୱଜ୍ଜୀନଂ ପାଟିକଙ୍ଖା, ନୋ ପରିହାନି।

''କିନ୍ତି ତେ, ଆନନ୍ଦ, ସୁତଂ , 'ୱଜ୍ଜୀ ସମଗ୍ଗା ସନ୍ନିପତନ୍ତି, ସମଗ୍ଗା ୱୁଟ୍ଠହନ୍ତି, ସମଗ୍ଗା ୱଜ୍ଜିକରଣୀଯାନି କରୋନ୍ତୀ'ତି? ''ସୁତଂ ମେତଂ, ଭନ୍ତେ – 'ୱଜ୍ଜୀ ସମଗ୍ଗା ସନ୍ନିପତନ୍ତି, ସମଗ୍ଗା ୱୁଟ୍ଠହନ୍ତି, ସମଗ୍ଗା ୱଜ୍ଜିକରଣୀଯାନି କରୋନ୍ତୀ''ତି। ''ଯାୱକୀୱଞ୍ଚ, ଆନନ୍ଦ, ୱଜ୍ଜୀ ସମଗ୍ଗା ସନ୍ନିପତିସ୍ସନ୍ତି, ସମଗ୍ଗା ୱୁଟ୍ଠହିସ୍ସନ୍ତି, ସମଗ୍ଗା ୱଜ୍ଜିକରଣୀଯାନି କରିସ୍ସନ୍ତି, ୱୁଦ୍ଧିଯେୱ, ଆନନ୍ଦ, ୱଜ୍ଜୀନଂ ପାଟିକଙ୍ଖା, ନୋ ପରିହାନି।

''କିନ୍ତି ତେ, ଆନନ୍ଦ, ସୁତଂ, 'ୱଜ୍ଜୀ ଅପଞ୍ଞତ୍ତଂ ନ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି, ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ନ ସମୁଚ୍ଛିନ୍ଦନ୍ତି, ଯଥାପଞ୍ଞତ୍ତେ ପୋରାଣେ ୱଜ୍ଜିଧମ୍ମେ ସମାଦାଯ ୱତ୍ତନ୍ତୀ'''ତି? ''ସୁତଂ ମେତଂ, ଭନ୍ତେ – 'ୱଜ୍ଜୀ ଅପଞ୍ଞତ୍ତଂ ନ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି, ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ନ ସମୁଚ୍ଛିନ୍ଦନ୍ତି, ଯଥାପଞ୍ଞତ୍ତେ ପୋରାଣେ ୱଜ୍ଜିଧମ୍ମେ ସମାଦାଯ ୱତ୍ତନ୍ତୀ'''ତି। ''ଯାୱକୀୱଞ୍ଚ, ଆନନ୍ଦ, ''ୱଜ୍ଜୀ ଅପଞ୍ଞତ୍ତଂ ନ ପଞ୍ଞପେସ୍ସନ୍ତି, ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ନ ସମୁଚ୍ଛିନ୍ଦିସ୍ସନ୍ତି, ଯଥାପଞ୍ଞତ୍ତେ ପୋରାଣେ ୱଜ୍ଜିଧମ୍ମେ ସମାଦାଯ ୱତ୍ତିସ୍ସନ୍ତି, ୱୁଦ୍ଧିଯେୱ, ଆନନ୍ଦ, ୱଜ୍ଜୀନଂ ପାଟିକଙ୍ଖା, ନୋ ପରିହାନି।

‘‘କିନ୍ତି ତେ, ଆନନ୍ଦ, ସୁତଂ, ‘ୱଜ୍ଜୀ ଯେ ତେ ୱଜ୍ଜୀନଂ ୱଜ୍ଜିମହଲ୍ଲକା, ତେ ସକ୍କରୋନ୍ତି ଗରୁଂ କରୋନ୍ତି [ଗରୁକରୋନ୍ତି (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ମାନେନ୍ତି ପୂଜେନ୍ତି, ତେସଞ୍ଚ ସୋତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞନ୍ତୀ’’’ତି? ‘‘ସୁତଂ ମେତଂ, ଭନ୍ତେ – ‘ୱଜ୍ଜୀ ଯେ ତେ ୱଜ୍ଜୀନଂ ୱଜ୍ଜିମହଲ୍ଲକା, ତେ ସକ୍କରୋନ୍ତି ଗରୁଂ କରୋନ୍ତି ମାନେନ୍ତି ପୂଜେନ୍ତି, ତେସଞ୍ଚ ସୋତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞନ୍ତୀ’’’ତି। ‘‘ଯାୱକୀୱଞ୍ଚ, ଆନନ୍ଦ, ୱଜ୍ଜୀ ଯେ ତେ ୱଜ୍ଜୀନଂ ୱଜ୍ଜିମହଲ୍ଲକା , ତେ ସକ୍କରିସ୍ସନ୍ତି ଗରୁଂ କରିସ୍ସନ୍ତି ମାନେସ୍ସନ୍ତି ପୂଜେସ୍ସନ୍ତି, ତେସଞ୍ଚ ସୋତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞିସ୍ସନ୍ତି, ୱୁଦ୍ଧିଯେୱ, ଆନନ୍ଦ, ୱଜ୍ଜୀନଂ ପାଟିକଙ୍ଖା, ନୋ ପରିହାନି।

‘‘କିନ୍ତି ତେ, ଆନନ୍ଦ, ସୁତଂ, ‘ୱଜ୍ଜୀ ଯା ତା କୁଲିତ୍ଥିୟୋ କୁଲକୁମାରିୟୋ, ତା ନ ଓକ୍କସ୍ସ ପସୟ୍ହ ୱାସେନ୍ତୀ’’’ତି? ‘‘ସୁତଂ ମେତଂ, ଭନ୍ତେ – ‘ୱଜ୍ଜୀ ଯା ତା କୁଲିତ୍ଥିୟୋ କୁଲକୁମାରିୟୋ ତା ନ ଓକ୍କସ୍ସ ପସୟ୍ହ ୱାସେନ୍ତୀ’’’ତି। ‘‘ଯାୱକୀୱଞ୍ଚ, ଆନନ୍ଦ, ୱଜ୍ଜୀ ଯା ତା କୁଲିତ୍ଥିୟୋ କୁଲକୁମାରିୟୋ, ତା ନ ଓକ୍କସ୍ସ ପସୟ୍ହ ୱାସେସ୍ସନ୍ତି, ୱୁଦ୍ଧିଯେୱ, ଆନନ୍ଦ, ୱଜ୍ଜୀନଂ ପାଟିକଙ୍ଖା, ନୋ ପରିହାନି।

‘‘କିନ୍ତି ତେ, ଆନନ୍ଦ, ସୁତଂ, ‘ୱଜ୍ଜୀ ଯାନି ତାନି

ୱଜ୍ଜୀନଂ ୱଜ୍ଜିଚେତିୟାନି ଅବ୍ଭନ୍ତରାନି ଚେୱ ବାହିରାନି ଚ, ତାନି ସକ୍କରୋନ୍ତି ଗରୁଂ କରୋନ୍ତି ମାନେନ୍ତି ପୂଜେନ୍ତି, ତେସଞ୍ଚ ଦିନ୍ନପୁବ୍ବଂ କତପୁବ୍ବଂ ଧମ୍ମିକଂ ବଲିଂ ନୋ ପରିହାପେନ୍ତୀ’’’ତି? ‘‘ସୁତଂ ମେତଂ, ଭନ୍ତେ – ‘ୱଜ୍ଜୀ ଯାନି ତାନି ୱଜ୍ଜୀନଂ ୱଜ୍ଜିଚେତିୟାନି ଅବ୍ଭନ୍ତରାନି ଚେୱ ବାହିରାନି ଚ, ତାନି ସକ୍କରୋନ୍ତି ଗରୁଂ କରୋନ୍ତି ମାନେନ୍ତି ପୂଜେନ୍ତି ତେସଞ୍ଚ ଦିନ୍ନପୁବ୍ବଂ କତପୁବ୍ବଂ ଧମ୍ମିକଂ ବଲିଂ ନୋ ପରିହାପେନ୍ତୀ’’’ତି। ‘‘ଯାୱକୀୱଞ୍ଚ, ଆନନ୍ଦ, ୱଜ୍ଜୀ ଯାନି ତାନି ୱଜ୍ଜୀନଂ ୱଜ୍ଜିଚେତିୟାନି ଅବ୍ଭନ୍ତରାନି ଚେୱ ବାହିରାନି ଚ, ତାନି ସକ୍କରିସ୍ସନ୍ତି ଗରୁଂ କରିସ୍ସନ୍ତି ମାନେସ୍ସନ୍ତି ପୂଜେସ୍ସନ୍ତି, ତେସଞ୍ଚ ଦିନ୍ନପୁବ୍ବଂ କତପୁବ୍ବଂ ଧମ୍ମିକଂ ବଲିଂ ନୋ ପରିହାପେସ୍ସନ୍ତି, ୱୁଦ୍ଧିଯେୱ, ଆନନ୍ଦ, ୱଜ୍ଜୀନଂ ପାଟିକଙ୍ଖା, ନୋ ପରିହାନି।

‘‘କିନ୍ତି ତେ, ଆନନ୍ଦ, ସୁତଂ, ‘ୱଜ୍ଜୀନଂ ଅରହନ୍ତେସୁ ଧମ୍ମିକା ରକ୍ଖାୱରଣଗୁତ୍ତି ସୁସଂୱିହିତା, କିନ୍ତି ଅନାଗତା ଚ ଅରହନ୍ତୋ ୱିଜିତଂ ଆଗଚ୍ଛେୟ୍ୟୁଂ, ଆଗତା ଚ ଅରହନ୍ତୋ ୱିଜିତେ ଫାସୁ ୱିହରେୟ୍ୟୁ’’’ନ୍ତି? ‘‘ସୁତଂ ମେତଂ, ଭନ୍ତେ ‘ୱଜ୍ଜୀନଂ ଅରହନ୍ତେସୁ ଧମ୍ମିକା ରକ୍ଖାୱରଣଗୁତ୍ତି ସୁସଂୱିହିତା କିନ୍ତି ଅନାଗତା ଚ ଅରହନ୍ତୋ ୱିଜିତଂ ଆଗଚ୍ଛେୟ୍ୟୁଂ, ଆଗତା ଚ ଅରହନ୍ତୋ ୱିଜିତେ ଫାସୁ ୱିହରେୟ୍ୟୁ’’’ନ୍ତି। ‘‘ଯାୱକୀୱଞ୍ଚ, ଆନନ୍ଦ, ୱଜ୍ଜୀନଂ ଅରହନ୍ତେସୁ ଧମ୍ମିକା ରକ୍ଖାୱରଣଗୁତ୍ତି ସୁସଂୱିହିତା ଭୱିସ୍ସତି, କିନ୍ତି ଅନାଗତା ଚ ଅରହନ୍ତୋ ୱିଜିତଂ ଆଗଚ୍ଛେୟ୍ୟୁଂ, ଆଗତା ଚ ଅରହନ୍ତୋ ୱିଜିତେ ଫାସୁ ୱିହରେୟ୍ୟୁନ୍ତି। ୱୁଦ୍ଧିଯେୱ, ଆନନ୍ଦ, ୱଜ୍ଜୀନଂ ପାଟିକଙ୍ଖା, ନୋ ପରିହାନୀ’’ତି।

୧୩୫। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ୱସ୍ସକାରଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ମଗଧମହାମତ୍ତଂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଏକମିଦାହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ସମଯଂ ୱେସାଲିଯଂ ୱିହରାମି ସାରନ୍ଦଦେ [ସାନନ୍ଦରେ (କ।)] ଚେତିୟେ। ତତ୍ରାହଂ ୱଜ୍ଜୀନଂ ଇମେ ସତ୍ତ ଅପରିହାନିୟେ ଧମ୍ମେ ଦେସେସିଂ। ଯାୱକୀୱଞ୍ଚ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଇମେ ସତ୍ତ ଅପରିହାନିୟା ଧମ୍ମା ୱଜ୍ଜୀସୁ ଠସ୍ସନ୍ତି, ଇମେସୁ ଚ ସତ୍ତସୁ ଅପରିହାନିୟେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ୱଜ୍ଜୀ ସନ୍ଦିସ୍ସିସ୍ସନ୍ତି, ୱୁଦ୍ଧିଯେୱ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ୱଜ୍ଜୀନଂ ପାଟିକଙ୍ଖା, ନୋ ପରିହାନୀ’’ତି।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ୱସ୍ସକାରୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ମଗଧମହାମତ୍ତୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଏକମେକେନପି, ଭୋ ଗୋତମ, ଅପରିହାନିୟେନ ଧମ୍ମେନ ସମନ୍ନାଗତାନଂ ୱଜ୍ଜୀନଂ ୱୁଦ୍ଧିଯେୱ ପାଟିକଙ୍ଖା, ନୋ ପରିହାନି । କୋ ପନ ୱାଦୋ ସତ୍ତହି ଅପରିହାନିୟେହି ଧମ୍ମେହି। ଅକରଣୀଯାୱ [ଅକରଣୀଯା ଚ (ସ୍ୟା। କ।)], ଭୋ ଗୋତମ, ୱଜ୍ଜୀ [ୱଜ୍ଜୀନଂ (କ।)] ରଞ୍ଞା ମାଗଧେନ ଅଜାତସତ୍ତୁନା ୱେଦେହିପୁତ୍ତେନ ଯଦିଦଂ ଯୁଦ୍ଧସ୍ସ, ଅଞ୍ଞତ୍ର ଉପଲାପନାଯ ଅଞ୍ଞତ୍ର ମିଥୁଭେଦା। ହନ୍ଦ ଚ ଦାନି ମଯଂ, ଭୋ ଗୋତମ, ଗଚ୍ଛାମ , ବହୁକିଚ୍ଚା ମଯଂ ବହୁକରଣୀଯା’’ତି। ‘‘ଯସ୍ସଦାନି ତ୍ୱଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, କାଲଂ ମଞ୍ଞସୀ’’ତି। ଅଥ ଖୋ ୱସ୍ସକାରୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ମଗଧମହାମତ୍ତୋ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦିତ୍ୱା ଅନୁମୋଦିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ପକ୍କାମି।

ଭିକ୍ଖୁଅପରିହାନିଯଧମ୍ମା

୧୩୬। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଅଚିରପକ୍କନ୍ତେ ୱସ୍ସକାରେ ବ୍ରାହ୍ମଣେ ମଗଧମହାମତ୍ତେ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଗଚ୍ଛ ତ୍ୱଂ, ଆନନ୍ଦ, ଯାୱତିକା ଭିକ୍ଖୂ ରାଜଗହଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରନ୍ତି, ତେ ସବ୍ବେ ଉପଟ୍ଠାନସାଲାଯଂ ସନ୍ନିପାତେହୀ’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱତୋ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ଯାୱତିକା ଭିକ୍ଖୂ ରାଜଗହଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରନ୍ତି, ତେ ସବ୍ବେ ଉପଟ୍ଠାନସାଲାଯଂ ସନ୍ନିପାତେତ୍ୱା ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠାସି। ଏକମନ୍ତଂ ଠିତୋ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ସନ୍ନିପତିତୋ, ଭନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ, ଯସ୍ସଦାନି, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା କାଲଂ ମଞ୍ଞତୀ’’ତି।

ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ଯେନ ଉପଟ୍ଠାନସାଲା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପଞ୍ଞତ୍ତେ ଆସନେ ନିସୀଦି। ନିସଜ୍ଜ ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ସତ୍ତ ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅପରିହାନିୟେ ଧମ୍ମେ ଦେସେସ୍ସାମି, ତଂ ସୁଣାଥ, ସାଧୁକଂ ମନସିକରୋଥ, ଭାସିସ୍ସାମୀ’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି

ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ଯାୱକୀୱଞ୍ଚ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂ ଅଭିଣ୍ହଂ ସନ୍ନିପାତା ସନ୍ନିପାତବହୁଲା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି, ୱୁଦ୍ଧିଯେୱ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାଟିକଙ୍ଖା, ନୋ ପରିହାନି।

‘‘ଯାୱକୀୱଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂ ସମଗ୍ଗା ସନ୍ନିପତିସ୍ସନ୍ତି, ସମଗ୍ଗା ୱୁଟ୍ଠହିସ୍ସନ୍ତି, ସମଗ୍ଗା ସଙ୍ଘକରଣୀଯାନି କରିସ୍ସନ୍ତି , ୱୁଦ୍ଧିଯେୱ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାଟିକଙ୍ଖା, ନୋ ପରିହାନି।

‘‘ଯାୱକୀୱଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂ ଅପଞ୍ଞତ୍ତଂ ନ ପଞ୍ଞପେସ୍ସନ୍ତି, ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ନ ସମୁଚ୍ଛିନ୍ଦିସ୍ସନ୍ତି, ଯଥାପଞ୍ଞତ୍ତେସୁ ସିକ୍ଖାପଦେସୁ ସମାଦାଯ ୱତ୍ତିସ୍ସନ୍ତି, ୱୁଦ୍ଧିଯେୱ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାଟିକଙ୍ଖା, ନୋ ପରିହାନି।

‘‘ଯାୱକୀୱଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂ ଯେ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଥେରା ରତ୍ତଞ୍ଞୂ ଚିରପବ୍ବଜିତା ସଙ୍ଘପିତରୋ ସଙ୍ଘପରିଣାଯକା, ତେ ସକ୍କରିସ୍ସନ୍ତି ଗରୁଂ କରିସ୍ସନ୍ତି ମାନେସ୍ସନ୍ତି ପୂଜେସ୍ସନ୍ତି, ତେସଞ୍ଚ ସୋତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞିସ୍ସନ୍ତି, ୱୁଦ୍ଧିଯେୱ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାଟିକଙ୍ଖା, ନୋ ପରିହାନି।

‘‘ଯାୱକୀୱଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂ ଉପ୍ପନ୍ନାଯ ତଣ୍ହାଯ ପୋନୋବ୍ଭୱିକାଯ ନ ୱସଂ ଗଚ୍ଛିସ୍ସନ୍ତି, ୱୁଦ୍ଧିଯେୱ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାଟିକଙ୍ଖା, ନୋ ପରିହାନି।

‘‘ଯାୱକୀୱଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂ ଆରଞ୍ଞକେସୁ ସେନାସନେସୁ ସାପେକ୍ଖା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି, ୱୁଦ୍ଧିଯେୱ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାଟିକଙ୍ଖା, ନୋ ପରିହାନି।

‘‘ଯାୱକୀୱଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂ ପଚ୍ଚତ୍ତଞ୍ଞେୱ ସତିଂ ଉପଟ୍ଠପେସ୍ସନ୍ତି – ‘କିନ୍ତି ଅନାଗତା ଚ ପେସଲା ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଆଗଚ୍ଛେଯ୍ୟୁଂ, ଆଗତା ଚ ପେସଲା ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଫାସୁ [ଫାସୁଂ (ସୀ। ସ୍ଯା। ପୀ।)] ୱିହରେଯ୍ୟୁ’ନ୍ତି। ୱୁଦ୍ଧିଯେୱ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାଟିକଙ୍ଖା, ନୋ ପରିହାନି।

‘‘ଯାୱକୀୱଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମେ ସତ୍ତ ଅପରିହାନିଯା ଧମ୍ମା ଭିକ୍ଖୂସୁ ଠସ୍ସନ୍ତି, ଇମେସୁ ଚ ସତ୍ତସୁ ଅପରିହାନିଯେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଭିକ୍ଖୂ ସନ୍ଦିସ୍ସିସ୍ସନ୍ତି, ୱୁଦ୍ଧିଯେୱ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାଟିକଙ୍ଖା, ନୋ ପରିହାନି।

୧୩୭। ‘‘ଅପରେପି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତ ଅପରିହାନିଯେ ଧମ୍ମେ ଦେସେସ୍ସାମି, ତଂ ସୁଣାଥ, ସାଧୁକଂ ମନସିକରୋଥ, ଭାସିସ୍ସାମୀ’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ଯାୱକୀୱଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂ ନ କମ୍ମାରାମା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ନ କମ୍ମରତା ନ କମ୍ମାରାମତମନୁଯୁତ୍ତା, ୱୁଦ୍ଧିଯେୱ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାଟିକଙ୍ଖା, ନୋ ପରିହାନି।

‘‘ଯାୱକୀୱଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂ ନ ଭସ୍ସାରାମା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ନ ଭସ୍ସରତା ନ ଭସ୍ସାରାମତମନୁଯୁତ୍ତା, ୱୁଦ୍ଧିଯେୱ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାଟିକଙ୍ଖା, ନୋ ପରିହାନି।

‘‘ଯାୱକୀୱଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂ ନ ନିଦ୍ଦାରାମା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ନ ନିଦ୍ଦାରତା ନ ନିଦ୍ଦାରାମତମନୁଯୁତ୍ତା, ୱୁଦ୍ଧିଯେୱ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାଟିକଙ୍ଖା, ନୋ ପରିହାନି।

‘‘ଯାୱକୀୱଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂ ନ ସଙ୍ଗଣିକାରାମା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ନ ସଙ୍ଗଣିକରତା ନ ସଙ୍ଗଣିକାରାମତମନୁଯୁତ୍ତା, ୱୁଦ୍ଧିଯେୱ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାଟିକଙ୍ଖା, ନୋ ପରିହାନି।

‘‘ଯାୱକୀୱଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂ ନ ପାପିଚ୍ଛା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ନ ପାପିକାନଂ ଇଚ୍ଛାନଂ ୱସଂ ଗତା, ୱୁଦ୍ଧିଯେୱ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାଟିକଙ୍ଖା, ନୋ ପରିହାନି।

‘‘ଯାୱକୀୱଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂ ନ ପାପମିତ୍ତା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ନ ପାପସହାଯା ନ ପାପସମ୍ପୱଙ୍କା, ୱୁଦ୍ଧିଯେୱ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାଟିକଙ୍ଖା, ନୋ ପରିହାନି।

‘‘ଯାୱକୀୱଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂ ନ ଓରମତ୍ତକେନ ୱିସେସାଧିଗମେନ ଅନ୍ତରାୱୋସାନଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସନ୍ତି, ୱୁଦ୍ଧିଯେୱ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାଟିକଙ୍ଖା, ନୋ ପରିହାନି।

‘‘ଯାୱକୀୱଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମେ ସତ୍ତ ଅପରିହାନିୟା ଧମ୍ମା ଭିକ୍ଖୂସୁ ଠସ୍ସନ୍ତି, ଇମେସୁ ଚ ସତ୍ତସୁ ଅପରିହାନିୟେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଭିକ୍ଖୂ ସନ୍ଦିସ୍ସିସ୍ସନ୍ତି, ୱୁଦ୍ଧିୟେୱ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାଟିକଙ୍ଖା, ନୋ ପରିହାନି।

୧୩୮। ‘‘ଅପରେପି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତ ଅପରିହାନିୟେ ଧମ୍ମେ ଦେସେସ୍ସାମି…ପେ… ‘‘ଯାୱକୀୱଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂ ସଦ୍ଧା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି…ପେ… ହିରିମନା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି… ଓତ୍ତପ୍ପୀ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି… ବହୁସ୍ସୁତା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି… ଆରଦ୍ଧୱୀରିୟା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି… ଉପଟ୍ଠିତସ୍ସତୀ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି… ପଞ୍ଞୱନ୍ତୋ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି, ୱୁଦ୍ଧିୟେୱ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାଟିକଙ୍ଖା, ନୋ ପରିହାନି। ଯାୱକୀୱଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମେ ସତ୍ତ ଅପରିହାନିୟା ଧମ୍ମା ଭିକ୍ଖୂସୁ ଠସ୍ସନ୍ତି, ଇମେସୁ ଚ ସତ୍ତସୁ ଅପରିହାନିୟେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଭିକ୍ଖୂ ସନ୍ଦିସ୍ସିସ୍ସନ୍ତି, ୱୁଦ୍ଧିୟେୱ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାଟିକଙ୍ଖା, ନୋ ପରିହାନି।

୧୩୯। ‘‘ଅପରେପି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତ ଅପରିହାନିୟେ ଧମ୍ମେ ଦେସେସ୍ସାମି, ତଂ ସୁଣାଥ, ସାଧୁକଂ ମନସିକରୋଥ, ଭାସିସ୍ସାମୀ’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ଯାୱକୀୱଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂ ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ଭାୱେସ୍ସନ୍ତି…ପେ… ଧମ୍ମୱିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ଭାୱେସ୍ସନ୍ତି… ୱୀରିୟସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ଭାୱେସ୍ସନ୍ତି… ପୀତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ଭାୱେସ୍ସନ୍ତି… ପସ୍ସଦ୍ଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ଭାୱେସ୍ସନ୍ତି… ସମାଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ଭାୱେସ୍ସନ୍ତି… ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ଭାୱେସ୍ସନ୍ତି, ୱୁଦ୍ଧିୟେୱ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାଟିକଙ୍ଖା, ନୋ ପରିହାନି।

‘‘ଯାୱକୀୱଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମେ ସତ୍ତ ଅପରିହାନିୟା ଧମ୍ମା ଭିକ୍ଖୂସୁ ଠସ୍ସନ୍ତି, ଇମେସୁ ଚ ସତ୍ତସୁ ଅପରିହାନିୟେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଭିକ୍ଖୂ ସନ୍ଦିସ୍ସିସ୍ସନ୍ତି, ୱୁଦ୍ଧିୟେୱ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାଟିକଙ୍ଖା ନୋ ପରିହାନି।

୧୪୦। ‘‘ଅପରେପି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତ ଅପରିହାନିୟେ ଧମ୍ମେ ଦେସେସ୍ସାମି, ତଂ ସୁଣାଥ, ସାଧୁକଂ ମନସିକରୋଥ, ଭାସିସ୍ସାମୀ’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ଯାୱକୀୱଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂ ଅନିଚ୍ଚସଞ୍ଞଂ ଭାୱେସ୍ସନ୍ତି…ପେ… ଅନତ୍ତସଞ୍ଞଂ ଭାୱେସ୍ସନ୍ତି… ଅସୁଭସଞ୍ଞଂ ଭାୱେସ୍ସନ୍ତି… ଆଦୀନୱସଞ୍ଞଂ ଭାୱେସ୍ସନ୍ତି… ପହାନସଞ୍ଞଂ ଭାୱେସ୍ସନ୍ତି… ୱିରାଗସଞ୍ଞଂ ଭାୱେସ୍ସନ୍ତି… ନିରୋଧସଞ୍ଞଂ ଭାୱେସ୍ସନ୍ତି, ୱୁଦ୍ଧିୟେୱ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାଟିକଙ୍ଖା, ନୋ ପରିହାନି।

‘‘ଯାୱକୀୱଞ୍ଚ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମେ ସତ୍ତ ଅପରିହାନିୟା ଧମ୍ମା ଭିକ୍ଖୂସୁ ଠସ୍ସନ୍ତି, ଇମେସୁ ଚ ସତ୍ତସୁ ଅପରିହାନିୟେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଭିକ୍ଖୂ ସନ୍ଦିସ୍ସିସ୍ସନ୍ତି, ୱୁଦ୍ଧିୟେୱ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାଟିକଙ୍ଖା, ନୋ ପରିହାନି।

୧୪୧। ‘‘ଛ, ୱୋ ଭିକ୍ଖୱେ, ଅପରିହାନିୟେ ଧମ୍ମେ ଦେସେସ୍ସାମି, ତଂ ସୁଣାଥ, ସାଧୁକଂ ମନସିକରୋଥ, ଭାସିସ୍ସାମୀ’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ଯାୱକୀୱଞ୍ଚ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂ ମେତ୍ତଂ କାୟକମ୍ମଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାପେସ୍ସନ୍ତି ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀସୁ ଆୱି ଚେୱ ରହୋ ଚ, ୱୁଦ୍ଧିୟେୱ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାଟିକଙ୍ଖା, ନୋ ପରିହାନି।

‘‘ଯାୱକୀୱଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂ ମେତ୍ତଂ ୱଚୀକମ୍ମଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାପେସ୍ସନ୍ତି …ପେ… ମେତ୍ତଂ ମନୋକମ୍ମଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାପେସ୍ସନ୍ତି ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀସୁ ଆୱି ଚେୱ ରହୋ ଚ, ୱୁଦ୍ଧିୟେୱ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାଟିକଙ୍ଖା, ନୋ ପରିହାନି।

‘‘ଯାୱକୀୱଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂ, ଯେ ତେ ଲାଭା ଧମ୍ମିକା ଧମ୍ମଲଦ୍ଧା ଅନ୍ତମସୋ ପତ୍ତପରିୟାପନ୍ନମତ୍ତମ୍ପି ତଥାରୂପେହି ଲାଭେହି ଅପ୍ପଟିୱିଭତ୍ତଭୋଗୀ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ସୀଲୱନ୍ତେହି ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀହି ସାଧାରଣଭୋଗୀ, ୱୁଦ୍ଧିୟେୱ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାଟିକଙ୍ଖା, ନୋ ପରିହାନି।

‘‘ଯାୱକୀୱଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂ ଯାନି କାନି ସୀଲାନି ଅଖଣ୍ଡାନି ଅଚ୍ଛିଦ୍ଦାନି ଅସବଲାନି ଅକମ୍ମାସାନି ଭୁଜିସ୍ସାନି ୱିଞ୍ଞୁପସତ୍ଥାନି [ୱିଞ୍ଞୁପ୍ପସତ୍ଥାନି (ସୀ।)] ଅପରାମଟ୍ଠାନି ସମାଧିସଂୱତ୍ତନିକାନି ତଥାରୂପେସୁ ସୀଲେସୁ ସୀଲସାମଞ୍ଞଗତା ୱିହରିସ୍ସନ୍ତି ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀହି ଆୱି ଚେୱ ରହୋ ଚ, ୱୁଦ୍ଧିୟେୱ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାଟିକଙ୍ଖା, ନୋ ପରିହାନି।

‘‘ଯାୱକୀୱଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂ ଯାୟଂ ଦିଟ୍ଠି ଅରିଯା ନିଯ୍ୟାନିକା, ନିଯ୍ୟାତି ତକ୍କରସ୍ସ ସମ୍ମା ଦୁକ୍ଖକ୍ଖଯାଯ, ତଥାରୂପାଯ ଦିଟ୍ଠିଯା ଦିଟ୍ଠିସାମଞ୍ଞଗତା ୱିହରିସ୍ସନ୍ତି ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀହି ଆୱି ଚେୱ ରହୋ ଚ, ୱୁଦ୍ଧିଯେୱ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାଟିକଙ୍ଖା, ନୋ ପରିହାନି।

‘‘ଯାୱକୀୱଞ୍ଚ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମେ ଛ ଅପରିହାନିଯା ଧମ୍ମା ଭିକ୍ଖୂସୁ ଠସ୍ସନ୍ତି, ଇମେସୁ ଚ ଛସୁ ଅପରିହାନିଯେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଭିକ୍ଖୂ ସନ୍ଦିସ୍ସିସ୍ସନ୍ତି, ୱୁଦ୍ଧିଯେୱ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାଟିକଙ୍ଖା, ନୋ ପରିହାନୀ’’ତି।

୧୪୨। ତତ୍ର ସୁଦଂ ଭଗୱା ରାଜଗହେ ୱିହରନ୍ତୋ ଗିଜ୍ଝକୂଟେ ପବ୍ବତେ ଏତଦେୱ ବହୁଲଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧମ୍ମିଂ କଥଂ କରୋତି – ‘‘ଇତି ସୀଲଂ, ଇତି ସମାଧି, ଇତି ପଞ୍ଞା। ସୀଲପରିଭାୱିତୋ ସମାଧି ମହପ୍ଫଲୋ ହୋତି ମହାନିସଂସୋ। ସମାଧିପରିଭାୱିତା ପଞ୍ଞା ମହପ୍ଫଲା ହୋତି ମହାନିସଂସା। ପଞ୍ଞାପରିଭାୱିତଂ ଚିତ୍ତଂ ସମ୍ମଦେୱ ଆସୱେହି ୱିମୁଚ୍ଚତି, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – କାମାସୱା, ଭୱାସୱା, ଅୱିଜ୍ଜାସୱା’’ତି।

୧୪୩। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ରାଜଗହେ ଯଥାଭିରନ୍ତଂ ୱିହରିତ୍ୱା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଆଯାମାନନ୍ଦ, ଯେନ ଅମ୍ବଲଟ୍ଠିକା ତେନୁପସଙ୍କମିସ୍ସାମା’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ମହତା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ ସଦ୍ଧିଂ ଯେନ ଅମ୍ବଲଟ୍ଠିକା ତଦୱସରି। ତତ୍ର ସୁଦଂ ଭଗୱା ଅମ୍ବଲଟ୍ଠିକାଯଂ ୱିହରତି ରାଜାଗାରକେ। ତତ୍ରାପି ସୁଦଂ ଭଗୱା ଅମ୍ବଲଟ୍ଠିକାଯଂ ୱିହରନ୍ତୋ ରାଜାଗାରକେ ଏତଦେୱ ବହୁଲଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧମ୍ମିଂ କଥଂ କରୋତି – ‘‘ଇତି ସୀଲଂ ଇତି ସମାଧି ଇତି ପଞ୍ଞା। ସୀଲପରିଭାୱିତୋ ସମାଧି ମହପ୍ଫଲୋ ହୋତି ମହାନିସଂସୋ। ସମାଧିପରିଭାୱିତା ପଞ୍ଞା ମହପ୍ଫଲା ହୋତି ମହାନିସଂସା। ପଞ୍ଞାପରିଭାୱିତଂ ଚିତ୍ତଂ ସମ୍ମଦେୱ ଆସୱେହି ୱିମୁଚ୍ଚତି, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – କାମାସୱା, ଭୱାସୱା, ଅୱିଜ୍ଜାସୱା’’ତି।

୧୪୪। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଅମ୍ବଲଟ୍ଠିକାଯଂ ଯଥାଭିରନ୍ତଂ ୱିହରିତ୍ୱା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଆଯାମାନନ୍ଦ, ଯେନ ନାଳନ୍ଦା ତେନୁପସଙ୍କମିସ୍ସାମା’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ମହତା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ ସଦ୍ଧିଂ ଯେନ ନାଳନ୍ଦା ତଦୱସରି, ତତ୍ର ସୁଦଂ ଭଗୱା ନାଳନ୍ଦାଯଂ ୱିହରତି ପାୱାରିକମ୍ବୱନେ ।

ସାରିପୁତ୍ତସୀହନାଦୋ

୧୪୫। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଏୱଂ ପସନ୍ନୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତି; ନ ଚାହୁ ନ ଚ ଭୱିସ୍ସତି ନ ଚେତରହି ୱିଜ୍ଜତି ଅଞ୍ଞୋ ସମଣୋ ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ୱା ଭଗୱତା ଭିଯ୍ୟୋଭିଞ୍ଞତରୋ ଯଦିଦଂ ସମ୍ବୋଧିଯ’’ନ୍ତି। ‘‘ଉଳାରା ଖୋ ତେ ଅଯଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଆସଭୀ ୱାଚା [ଆସଭିୱାଚା (ସ୍ୟା।)] ଭାସିତା, ଏକଂସୋ ଗହିତୋ, ସୀହନାଦୋ ନଦିତୋ – ‘ଏୱଂପସନ୍ନୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତି; ନ ଚାହୁ ନ ଚ ଭୱିସ୍ସତି ନ ଚେତରହି ୱିଜ୍ଜତି ଅଞ୍ଞୋ ସମଣୋ ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ୱା ଭଗୱତା ଭିଯ୍ୟୋଭିଞ୍ଞତରୋ ଯଦିଦଂ ସମ୍ବୋଧିଯ’ନ୍ତି।

‘‘କିଂ ତେ [କିଂ ନୁ (ସ୍ୟା। ପୀ। କ।)], ସାରିପୁତ୍ତ, ଯେ ତେ ଅହେସୁଂ ଅତୀତମଦ୍ଧାନଂ ଅରହନ୍ତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧା, ସବ୍ବେ ତେ ଭଗୱନ୍ତୋ ଚେତସା ଚେତୋ ପରିଚ୍ଚ ୱିଦିତା – ‘ଏୱଂସୀଲା ତେ ଭଗୱନ୍ତୋ ଅହେସୁଂ ଇତିପି, ଏୱଂଧମ୍ମା ଏୱଂପଞ୍ଞା ଏୱଂୱିହାରୀ ଏୱଂୱିମୁତ୍ତା ତେ ଭଗୱନ୍ତୋ ଅହେସୁଂ ଇତିପୀ’’’ତି? ‘‘ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ’’।

‘‘କିଂ ପନ ତେ [କିଂ ପନ (ସ୍ୟା। ପୀ। କ।)], ସାରିପୁତ୍ତ, ଯେ ତେ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ଅନାଗତମଦ୍ଧାନଂ ଅରହନ୍ତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧା, ସବ୍ବେ ତେ ଭଗୱନ୍ତୋ ଚେତସା ଚେତୋ ପରିଚ୍ଚ ୱିଦିତା – ‘ଏୱଂସୀଲା ତେ ଭଗୱନ୍ତୋ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ଇତିପି, ଏୱଂଧମ୍ମା ଏୱଂପଞ୍ଞା ଏୱଂୱିହାରୀ ଏୱଂୱିମୁତ୍ତା ତେ ଭଗୱନ୍ତୋ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ଇତିପୀ’’’ତି? ‘‘ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ’’।

‘‘କିଂ ପନ ତେ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଅହଂ ଏତରହି ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଚେତସା ଚେତୋ ପରିଚ୍ଚ ୱିଦିତୋ – ‘‘ଏୱଂସୀଲୋ ଭଗୱା ଇତିପି , ଏୱଂଧମ୍ମୋ ଏୱଂପଞ୍ଞୋ ଏୱଂୱିହାରୀ ଏୱଂୱିମୁତ୍ତୋ ଭଗୱା ଇତିପୀ’’’ତି? ‘‘ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ’’।

‘‘ଏତ୍ଥ ଚ ହି ତେ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଅତୀତାନାଗତପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନେସୁ ଅରହନ୍ତେସୁ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେସୁ ଚେତୋପରିଯଞାଣଂ [ଚେତୋପରିଞ୍ଞାଯଞାଣଂ (ସ୍ୟା।), ଚେତସା ଚେତୋପରିଯାଯଞାଣଂ (କ।)] ନତ୍ଥି। ଅଥ କିଞ୍ଚରହି ତେ ଅଯଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଉଳାରା ଆସଭୀ ୱାଚା ଭାସିତା, ଏକଂସୋ ଗହିତୋ, ସୀହନାଦୋ ନଦିତୋ – ‘ଏୱଂପସନ୍ନୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତି; ନ ଚାହୁ ନ ଚ ଭୱିସ୍ସତି ନ ଚେତରହି ୱିଜ୍ଜତି ଅଞ୍ଞୋ ସମଣୋ ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ୱା

ଭଗଵତା ଭିୟ୍ୟୋଭିଞ୍ଞତରୋ ଯଦିଦଂ ସମ୍ବୋଧିୟ’’’ନ୍ତି?

୧୪୬। ‘‘ନ ଖୋ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଅତୀତାନାଗତପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନେସୁ ଅରହନ୍ତେସୁ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେସୁ ଚେତୋପରିୟଞାଣଂ ଅତ୍ଥି, ଅପି ଚ ମେ ଧମ୍ମନ୍ୱୟୋ ଵିଦିତୋ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭନ୍ତେ, ରଞ୍ଞୋ ପଚ୍ଚନ୍ତିମଂ ନଗରଂ ଦଳ୍ହୁଦ୍ଧାପଂ ଦଳ୍ହପାକାରତୋରଣଂ ଏକଦ୍ୱାରଂ, ତତ୍ରସ୍ସ ଦୋଵାରିକୋ ପଣ୍ଡିତୋ ଵିୟତ୍ତୋ ମେଧାଵୀ ଅଞ୍ଞାତାନଂ ନିଵାରେତା ଞାତାନଂ ପଵେସେତା। ସୋ ତସ୍ସ ନଗରସ୍ସ ସମନ୍ତା ଅନୁପରିୟାୟପଥଂ [ଅନୁଚରିୟାୟପଥଂ (ସ୍ୟା।)] ଅନୁକ୍କମମାନୋ ନ ପସ୍ସେୟ୍ୟ ପାକାରସନ୍ଧିଂ ଵା ପାକାରଵିଵରଂ ଵା, ଅନ୍ତମସୋ ବିଳାରନିକ୍ଖମନମତ୍ତମ୍ପି। ତସ୍ସ ଏଵମସ୍ସ [ନ ପସ୍ସେୟ୍ୟ ତସ୍ସ ଏଵମସ୍ସ (ସ୍ୟା।)] – ‘ଯେ ଖୋ କେଚି ଓଳାରିକା ପାଣା ଇମଂ ନଗରଂ ପଵିସନ୍ତି ଵା ନିକ୍ଖମନ୍ତି ଵା, ସବ୍ବେ ତେ ଇମିନାଵ ଦ୍ୱାରେନ ପଵିସନ୍ତି ଵା ନିକ୍ଖମନ୍ତି ଵା’ତି। ଏଵମେଵ ଖୋ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଧମ୍ମନ୍ୱୟୋ ଵିଦିତୋ – ‘ଯେ ତେ, ଭନ୍ତେ, ଅହେସୁଂ ଅତୀତମଦ୍ଧାନଂ ଅରହନ୍ତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧା , ସବ୍ବେ ତେ ଭଗଵନ୍ତୋ ପଞ୍ଚ ନୀଵରଣେ ପହାୟ ଚେତସୋ ଉପକ୍କିଲେସେ ପଞ୍ଞାୟ ଦୁବ୍ବଲୀକରଣେ ଚତୂସୁ ସତିପଟ୍ଠାନେସୁ ସୁପତିଟ୍ଠିତଚିତ୍ତା ସତ୍ତବୋଜ୍ଝଙ୍ଗେ ଯଥାଭୂତଂ ଭାଵେତ୍ୱା ଅନୁତ୍ତରଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୋଧିଂ ଅଭିସମ୍ବୁଜ୍ଝିଂସୁ। ଯେପି ତେ, ଭନ୍ତେ, ଭଵିସ୍ସନ୍ତି ଅନାଗତମଦ୍ଧାନଂ ଅରହନ୍ତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧା , ସବ୍ବେ ତେ ଭଗଵନ୍ତୋ ପଞ୍ଚ ନୀଵରଣେ ପହାୟ ଚେତସୋ ଉପକ୍କିଲେସେ ପଞ୍ଞାୟ ଦୁବ୍ବଲୀକରଣେ ଚତୂସୁ ସତିପଟ୍ଠାନେସୁ ସୁପତିଟ୍ଠିତଚିତ୍ତା ସତ୍ତ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗେ ଯଥାଭୂତଂ ଭାଵେତ୍ୱା ଅନୁତ୍ତରଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୋଧିଂ ଅଭିସମ୍ବୁଜ୍ଝିସ୍ସନ୍ତି। ଭଗଵାପି, ଭନ୍ତେ, ଏତରହି ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ପଞ୍ଚ ନୀଵରଣେ ପହାୟ ଚେତସୋ ଉପକ୍କିଲେସେ ପଞ୍ଞାୟ ଦୁବ୍ବଲୀକରଣେ ଚତୂସୁ ସତିପଟ୍ଠାନେସୁ ସୁପତିଟ୍ଠିତଚିତ୍ତୋ ସତ୍ତ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗେ ଯଥାଭୂତଂ ଭାଵେତ୍ୱା ଅନୁତ୍ତରଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୋଧିଂ ଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ’’’ତି।

୧୪୭। ତତ୍ରପି ସୁଦଂ ଭଗଵା ନାଳନ୍ଦାୟଂ ଵିହରନ୍ତୋ ପାଵାରିକମ୍ବଵନେ ଏତଦେଵ ବହୁଲଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧମ୍ମିଂ କଥଂ କରୋତି – ‘‘ଇତି ସୀଲଂ, ଇତି ସମାଧି, ଇତି ପଞ୍ଞା। ସୀଲପରିଭାଵିତୋ ସମାଧି ମହପ୍ଫଲୋ ହୋତି ମହାନିସଂସୋ। ସମାଧିପରିଭାଵିତା ପଞ୍ଞା ମହପ୍ଫଲା ହୋତି ମହାନିସଂସା। ପଞ୍ଞାପରିଭାଵିତଂ ଚିତ୍ତଂ ସମ୍ମଦେଵ ଆସଵେହି ଵିମୁଚ୍ଚତି, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – କାମାସଵା, ଭଵାସଵା, ଅଵିଜ୍ଜାସଵା’’ତି।

ଦୁସ୍ସୀଲଆଦୀନଵା

୧୪୮। ଅଥ ଖୋ ଭଗଵା ନାଳନ୍ଦାୟଂ ଯଥାଭିରନ୍ତଂ ଵିହରିତ୍ୱା ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଆୟାମାନନ୍ଦ, ଯେନ ପାଟଲିଗାମୋ ତେନୁପସଙ୍କମିସ୍ସାମା’’ତି। ‘‘ଏଵଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗଵତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି । ଅଥ ଖୋ ଭଗଵା ମହତା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ ସଦ୍ଧିଂ ଯେନ ପାଟଲିଗାମୋ ତଦଵସରି। ଅସ୍ସୋସୁଂ ଖୋ ପାଟଲିଗାମିକା ଉପାସକା – ‘‘ଭଗଵା କିର ପାଟଲିଗାମଂ ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ’’ତି। ଅଥ ଖୋ ପାଟଲିଗାମିକା ଉପାସକା ଯେନ ଭଗଵା ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗଵନ୍ତଂ ଅଭିଵାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନା ଖୋ ପାଟଲିଗାମିକା ଉପାସକା ଭଗଵନ୍ତଂ ଏତଦଵୋଚୁଂ – ‘‘ଅଧିଵାସେତୁ ନୋ, ଭନ୍ତେ, ଭଗଵା ଆଵସଥାଗାର’’ନ୍ତି। ଅଧିଵାସେସି ଭଗଵା ତୁଣ୍ହୀଭାଵେନ। ଅଥ ଖୋ ପାଟଲିଗାମିକା ଉପାସକା ଭଗଵତୋ ଅଧିଵାସନଂ ଵିଦିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାୟାସନା ଭଗଵନ୍ତଂ ଅଭିଵାଦେତ୍ୱା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ଯେନ ଆଵସଥାଗାରଂ ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ସବ୍ବସନ୍ଥରିଂ [ସବ୍ବସନ୍ଥରିତଂ ସନ୍ଥତଂ (ସ୍ୟା।), ସବ୍ବସନ୍ଥରିଂ ସନ୍ଥତଂ (କ।)] ଆଵସଥାଗାରଂ ସନ୍ଥରିତ୍ୱା ଆସନାନି ପଞ୍ଞପେତ୍ୱା ଉଦକମଣିକଂ ପତିଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ତେଲପଦୀପଂ ଆରୋପେତ୍ୱା ଯେନ ଭଗଵା ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ, ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗଵନ୍ତଂ ଅଭିଵାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠଂସୁ। ଏକମନ୍ତଂ ଠିତା ଖୋ ପାଟଲିଗାମିକା ଉପାସକା ଭଗଵନ୍ତଂ ଏତଦଵୋଚୁଂ – ‘‘ସବ୍ବସନ୍ଥରିସନ୍ଥତଂ [ସବ୍ବସନ୍ଥରିଂ ସନ୍ଥତଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ। କ।)], ଭନ୍ତେ, ଆଵସଥାଗାରଂ, ଆସନାନି ପଞ୍ଞତ୍ତାନି, ଉଦକମଣିକୋ ପତିଟ୍ଠାପିତୋ, ତେଲପଦୀପୋ ଆରୋପିତୋ; ଯସ୍ସଦାନି, ଭନ୍ତେ, ଭଗଵା କାଲଂ ମଞ୍ଞତୀ’’ତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗଵା ସାୟନ୍ହସମୟଂ [ଇଦଂ ପଦଂ ଵିନୟମହାଵଗ୍ଗେ ନ ଦିସ୍ସତି]। ନିଵାସେତ୍ୱା ପତ୍ତଚୀଵରମାଦାୟ ସଦ୍ଧିଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ ଯେନ ଆଵସଥାଗାରଂ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପାଦେ ପକ୍ଖାଲେତ୍ୱା ଆଵସଥାଗାରଂ ପଵିସିତ୍ୱା ମଜ୍ଝିମଂ ଥମ୍ଭଂ ନିସ୍ସାୟ ପୁରତ୍ଥାଭିମୁଖୋ [ପୁରତ୍ଥିମାଭିମୁଖୋ (କ।)] ନିସୀଦି। ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋପି ଖୋ ପାଦେ ପକ୍ଖାଲେତ୍ୱା ଆଵସଥାଗାରଂ ପଵିସିତ୍ୱା ପଚ୍ଛିମଂ ଭିତ୍ତିଂ ନିସ୍ସାୟ ପୁରତ୍ଥାଭିମୁଖୋ ନିସୀଦି ଭଗଵନ୍ତମେଵ ପୁରକ୍ଖତ୍ୱା। ପାଟଲିଗାମିକାପି ଖୋ ଉପାସକା ପାଦେ ପକ୍ଖାଲେତ୍ୱା ଆଵସଥାଗାରଂ ପଵିସିତ୍ୱା ପୁରତ୍ଥିମଂ ଭିତ୍ତିଂ ନିସ୍ସାୟ ପଚ୍ଛିମାଭିମୁଖା ନିସୀଦିଂସୁ ଭଗଵନ୍ତମେଵ ପୁରକ୍ଖତ୍ୱା।

୧୪୯। ଅଥ ଖୋ ଭଗଵା ପାଟଲିଗାମିକେ ଉପାସକେ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ପଞ୍ଚିମେ, ଗହପତୟୋ, ଆଦୀନଵା ଦୁସ୍ସୀଲସ୍ସ ସୀଲଵିପତ୍ତିୟା। କତମେ ପଞ୍ଚ? ଇଧ, ଗହପତୟୋ, ଦୁସ୍ସୀଲୋ ସୀଲଵିପନ୍ନୋ ପମାଦାଧିକରଣଂ ମହତିଂ ଭୋଗଜାନିଂ ନିଗଚ୍ଛତି। ଅୟଂ ପଠମୋ ଆଦୀନଵୋ ଦୁସ୍ସୀଲସ୍ସ ସୀଲଵିପତ୍ତିୟା।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଗହପତୟୋ, ଦୁସ୍ସୀଲସ୍ସ ସୀଲଵିପନ୍ନସ୍ସ ପାପକୋ କିତ୍ତିସଦ୍ଦୋ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗଚ୍ଛତି। ଅୟଂ ଦୁତିୟୋ ଆଦୀନଵୋ ଦୁସ୍ସୀଲସ୍ସ ସୀଲଵିପତ୍ତିୟା।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଗହପତୟୋ, ଦୁସ୍ସୀଲୋ ସୀଲୱିପନ୍ନୋ ଯଞ୍ଞଦେୱ ପରିସଂ ଉପସଙ୍କମତି – ଯଦି ଖତ୍ତିୟପରିସଂ ଯଦି ବ୍ରାହ୍ମଣପରିସଂ ଯଦି ଗହପତିପରିସଂ ଯଦି ସମଣପରିସଂ – ଅୱିସାରଦୋ ଉପସଙ୍କମତି ମଙ୍କୁଭୂତୋ। ଅଯଂ ତତିୟୋ ଆଦୀନୱୋ ଦୁସ୍ସୀଲସ୍ସ ସୀଲୱିପତ୍ତିୟା।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଗହପତୟୋ, ଦୁସ୍ସୀଲୋ ସୀଲୱିପନ୍ନୋ ସମ୍ମୂଳ୍ହୋ କାଲଙ୍କରୋତି। ଅଯଂ ଚତୁତ୍ଥୋ ଆଦୀନୱୋ ଦୁସ୍ସୀଲସ୍ସ ସୀଲୱିପତ୍ତିୟା।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଗହପତୟୋ, ଦୁସ୍ସୀଲୋ ସୀଲୱିପନ୍ନୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାଯଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରଯଂ ଉପପଜ୍ଜତି। ଅଯଂ ପଞ୍ଚମୋ ଆଦୀନୱୋ ଦୁସ୍ସୀଲସ୍ସ ସୀଲୱିପତ୍ତିୟା। ଇମେ ଖୋ, ଗହପତୟୋ, ପଞ୍ଚ ଆଦୀନୱା ଦୁସ୍ସୀଲସ୍ସ ସୀଲୱିପତ୍ତିୟା।

ସୀଲୱନ୍ତଆନିସଂସ

୧୫୦। ‘‘ପଞ୍ଚିମେ , ଗହପତୟୋ, ଆନିସଂସା ସୀଲୱତୋ ସୀଲସମ୍ପଦାଯ। କତମେ ପଞ୍ଚ? ଇଧ, ଗହପତୟୋ, ସୀଲୱା ସୀଲସମ୍ପନ୍ନୋ ଅପ୍ପମାଦାଧିକରଣଂ ମହନ୍ତଂ ଭୋଗକ୍ଖନ୍ଧଂ ଅଧିଗଚ୍ଛତି। ଅଯଂ ପଠମୋ ଆନିସଂସୋ ସୀଲୱତୋ ସୀଲସମ୍ପଦାଯ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଗହପତୟୋ, ସୀଲୱତୋ ସୀଲସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ କଲ୍ୟାଣୋ କିତ୍ତିସଦ୍ଦୋ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗଚ୍ଛତି। ଅଯଂ ଦୁତିୟୋ ଆନିସଂସୋ ସୀଲୱତୋ ସୀଲସମ୍ପଦାଯ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଗହପତୟୋ, ସୀଲୱା ସୀଲସମ୍ପନ୍ନୋ ଯଞ୍ଞଦେୱ ପରିସଂ ଉପସଙ୍କମତି – ଯଦି ଖତ୍ତିୟପରିସଂ ଯଦି ବ୍ରାହ୍ମଣପରିସଂ ଯଦି ଗହପତିପରିସଂ ଯଦି ସମଣପରିସଂ ୱିସାରଦୋ ଉପସଙ୍କମତି ଅମଙ୍କୁଭୂତୋ। ଅଯଂ ତତିୟୋ ଆନିସଂସୋ ସୀଲୱତୋ ସୀଲସମ୍ପଦାଯ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଗହପତୟୋ, ସୀଲୱା ସୀଲସମ୍ପନ୍ନୋ ଅସମ୍ମୂଳ୍ହୋ କାଲଙ୍କରୋତି। ଅଯଂ ଚତୁତ୍ଥୋ ଆନିସଂସୋ ସୀଲୱତୋ ସୀଲସମ୍ପଦାଯ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଗହପତୟୋ, ସୀଲୱା ସୀଲସମ୍ପନ୍ନୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜତି। ଅଯଂ ପଞ୍ଚମୋ ଆନିସଂସୋ ସୀଲୱତୋ ସୀଲସମ୍ପଦାଯ। ଇମେ ଖୋ, ଗହପତୟୋ, ପଞ୍ଚ ଆନିସଂସା ସୀଲୱତୋ ସୀଲସମ୍ପଦାଯା’’ତି।

୧୫୧। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ପାଟଲିଗାମିକେ ଉପାସକେ ବହୁଦେୱ ରତ୍ତିଂ ଧମ୍ମିୟା କଥାଯ ସନ୍ଦସ୍ସେତ୍ୱା ସମାଦପେତ୍ୱା ସମୁତ୍ତେଜେତ୍ୱା ସମ୍ପହଂସେତ୍ୱା ଉଯ୍ୟୋଜେସି – ‘‘ଅଭିକ୍କନ୍ତା ଖୋ, ଗହପତୟୋ, ରତ୍ତି, ଯସ୍ସଦାନି ତୁମ୍ହେ କାଲଂ ମଞ୍ଞଥା’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଖୋ ପାଟଲିଗାମିକା ଉପାସକା ଭଗୱତୋ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ପକ୍କମିଂସୁ। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଅଚିରପକ୍କନ୍ତେସୁ ପାଟଲିଗାମିକେସୁ ଉପାସକେସୁ ସୁଞ୍ଞାଗାରଂ ପାୱିସି।

ପାଟଲିପୁତ୍ତନଗରମାପନଂ

୧୫୨। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ସୁନିଧୱସ୍ସକାରା [ସୁନୀଧୱସ୍ସକାରା (ସ୍ୟା। କ।)] ମଗଧମହାମତ୍ତା ପାଟଲିଗାମେ ନଗରଂ ମାପେନ୍ତି ୱଜ୍ଜୀନଂ ପଟିବାହାଯ। ତେନ ସମଯେନ ସମ୍ବହୁଲା ଦେୱତାୟୋ ସହସ୍ସେୱ [ସହସ୍ସସ୍ସେୱ (ସୀ। ପୀ। କ।), ସହସ୍ସସେୱ (ଟୀକାଯଂ ପାଠନ୍ତରଂ), ସହସ୍ସସହସ୍ସେୱ (ଉଦାନଟ୍ଠକଥା)] ପାଟଲିଗାମେ ୱତ୍ଥୂନି ପରିଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତି। ଯସ୍ମିଂ ପଦେସେ ମହେସକ୍ଖା ଦେୱତା ୱତ୍ଥୂନି ପରିଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତି, ମହେସକ୍ଖାନଂ ତତ୍ଥ ରଞ୍ଞଂ ରାଜମହାମତ୍ତାନଂ ଚିତ୍ତାନି ନମନ୍ତି ନିୱେସନାନି ମାପେତୁଂ। ଯସ୍ମିଂ ପଦେସେ ମଜ୍ଝିମା ଦେୱତା ୱତ୍ଥୂନି ପରିଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତି, ମଜ୍ଝିମାନଂ ତତ୍ଥ ରଞ୍ଞଂ ରାଜମହାମତ୍ତାନଂ ଚିତ୍ତାନି ନମନ୍ତି ନିୱେସନାନି ମାପେତୁଂ। ଯସ୍ମିଂ ପଦେସେ ନୀଚା ଦେୱତା ୱତ୍ଥୂନି ପରିଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତି, ନୀଚାନଂ ତତ୍ଥ ରଞ୍ଞଂ ରାଜମହାମତ୍ତାନଂ ଚିତ୍ତାନି ନମନ୍ତି ନିୱେସନାନି ମାପେତୁଂ। ଅଦ୍ଦସା ଖୋ ଭଗୱା ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ ତା ଦେୱତାୟୋ ସହସ୍ସେୱ ପାଟଲିଗାମେ ୱତ୍ଥୂନି ପରିଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତିୟୋ। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ରତ୍ତିୟା ପଚ୍ଚୂସସମଯଂ ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠାଯ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘କେ ନୁ ଖୋ [କୋ ନୁ ଖୋ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ। କ।)], ଆନନ୍ଦ, ପାଟଲିଗାମେ ନଗରଂ ମାପେନ୍ତୀ’’ତି [ମାପେତୀତି (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ। କ।)]? ‘‘ସୁନିଧୱସ୍ସକାରା, ଭନ୍ତେ, ମଗଧମହାମତ୍ତା ପାଟଲିଗାମେ ନଗରଂ ମାପେନ୍ତି ୱଜ୍ଜୀନଂ ପଟିବାହାଯା’’ତି। ‘‘ସେଯ୍ୟଥାପି, ଆନନ୍ଦ, ଦେୱେହି ତାୱତିଂସେହି ସଦ୍ଧିଂ ମନ୍ତେତ୍ୱା, ଏୱମେୱ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ସୁନିଧୱସ୍ସକାରା ମଗଧମହାମତ୍ତା ପାଟଲିଗାମେ ନଗରଂ ମାପେନ୍ତି ୱଜ୍ଜୀନଂ ପଟିବାହାଯ। ଇଧାହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଅଦ୍ଦସଂ ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ ସମ୍ବହୁଲା ଦେୱତାୟୋ ସହସ୍ସେୱ ପାଟଲିଗାମେ ୱତ୍ଥୂନି ପରିଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତିୟୋ। ଯସ୍ମିଂ , ଆନନ୍ଦ,

ପଦେସେ ମହେସକ୍ଖା ଦେୱତା ୱତ୍ଥୂନି ପରିଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତି, ମହେସକ୍ଖାନଂ ତତ୍ଥ ରଞ୍ଞଂ ରାଜମହାମତ୍ତାନଂ ଚିତ୍ତାନି ନମନ୍ତି ନିୱେସନାନି ମାପେତୁଂ। ଯସ୍ମିଂ ପଦେସେ ମଜ୍ଝିମା ଦେୱତା ୱତ୍ଥୂନି ପରିଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତି, ମଜ୍ଝିମାନଂ ତତ୍ଥ ରଞ୍ଞଂ ରାଜମହାମତ୍ତାନଂ ଚିତ୍ତାନି ନମନ୍ତି ନିୱେସନାନି ମାପେତୁଂ। ଯସ୍ମିଂ ପଦେସେ ନୀଚା ଦେୱତା ୱତ୍ଥୂନି ପରିଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତି, ନୀଚାନଂ ତତ୍ଥ ରଞ୍ଞଂ ରାଜମହାମତ୍ତାନଂ ଚିତ୍ତାନି ନମନ୍ତି ନିୱେସନାନି ମାପେତୁଂ। ଯାୱତା, ଆନନ୍ଦ, ଅରିୟଂ ଆୟତନଂ ଯାୱତା ୱଣିପ୍ପଥୋ ଇଦଂ ଅଗ୍ଗନଗରଂ ଭୱିସ୍ସତି ପାଟଲିପୁତ୍ତଂ ପୁଟଭେଦନଂ । ପାଟଲିପୁତ୍ତସ୍ସ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ତୟୋ ଅନ୍ତରାୟା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି – ଅଗ୍ଗିତୋ ୱା ଉଦକତୋ ୱା ମିଥୁଭେଦା ୱା’’ତି।

୧୫୩। ଅଥ ଖୋ ସୁନିଧୱସ୍ସକାରା ମଗଧମହାମତ୍ତା ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱତା ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦିଂସୁ, ସମ୍ମୋଦନୀୟଂ କଥଂ ସାରଣୀୟଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠଂସୁ, ଏକମନ୍ତଂ ଠିତା ଖୋ ସୁନିଧୱସ୍ସକାରା ମଗଧମହାମତ୍ତା ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – ‘‘ଅଧିୱାସେତୁ ନୋ ଭୱଂ ଗୋତମୋ ଅଜ୍ଜତନାୟ ଭତ୍ତଂ ସଦ୍ଧିଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନା’’ତି। ଅଧିୱାସେସି ଭଗୱା ତୁଣ୍ହୀଭାୱେନ। ଅଥ ଖୋ ସୁନିଧୱସ୍ସକାରା ମଗଧମହାମତ୍ତା ଭଗୱତୋ ଅଧିୱାସନଂ ୱିଦିତ୍ୱା ଯେନ ସକୋ ଆୱସଥୋ ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ସକେ ଆୱସଥେ ପଣୀତଂ ଖାଦନୀୟଂ ଭୋଜନୀୟଂ ପଟିୟାଦାପେତ୍ୱା ଭଗୱତୋ କାଲଂ ଆରୋଚାପେସୁଂ – ‘‘କାଲୋ, ଭୋ ଗୋତମ, ନିଟ୍ଠିତଂ ଭତ୍ତ’’ନ୍ତି।

ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ପୁବ୍ବଣ୍ହସମୟଂ ନିୱାସେତ୍ୱା ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାୟ ସଦ୍ଧିଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ ଯେନ ସୁନିଧୱସ୍ସକାରାନଂ ମଗଧମହାମତ୍ତାନଂ ଆୱସଥୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପଞ୍ଞତ୍ତେ ଆସନେ ନିସୀଦି। ଅଥ ଖୋ ସୁନିଧୱସ୍ସକାରା ମଗଧମହାମତ୍ତା ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ପଣୀତେନ ଖାଦନୀୟେନ ଭୋଜନୀୟେନ ସହତ୍ଥା ସନ୍ତପ୍ପେସୁଂ ସମ୍ପୱାରେସୁଂ। ଅଥ ଖୋ ସୁନିଧୱସ୍ସକାରା ମଗଧମହାମତ୍ତା ଭଗୱନ୍ତଂ ଭୁତ୍ତାୱିଂ ଓନୀତପତ୍ତପାଣିଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ନୀଚଂ ଆସନଂ ଗହେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନେ ଖୋ ସୁନିଧୱସ୍ସକାରେ ମଗଧମହାମତ୍ତେ ଭଗୱା ଇମାହି ଗାଥାହି ଅନୁମୋଦି –

‘‘ଯସ୍ମିଂ ପଦେସେ କପ୍ପେତି, ୱାସଂ ପଣ୍ଡିତଜାତିୟୋ;

ସୀଲୱନ୍ତେତ୍ଥ ଭୋଜେତ୍ୱା, ସଞ୍ଞତେ ବ୍ରହ୍ମଚାରୟୋ [ବ୍ରହ୍ମଚାରିନୋ (ସ୍ୟା।)]।

‘‘ଯା ତତ୍ଥ ଦେୱତା ଆସୁଂ, ତାସଂ ଦକ୍ଖିଣମାଦିସେ;

ତା ପୂଜିତା ପୂଜୟନ୍ତି [ପୂଜିତା ପୂଜୟନ୍ତି ନଂ (କ।)], ମାନିତା ମାନୟନ୍ତି ନଂ।

‘‘ତତୋ ନଂ ଅନୁକମ୍ପନ୍ତି, ମାତା ପୁତ୍ତଂୱ ଓରସଂ;

ଦେୱତାନୁକମ୍ପିତୋ ପୋସୋ, ସଦା ଭଦ୍ରାନି ପସ୍ସତୀ’’ତି।

ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ସୁନିଧୱସ୍ସକାରେ ମଗଧମହାମତ୍ତେ ଇମାହି ଗାଥାହି ଅନୁମୋଦିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାୟାସନା ପକ୍କାମି।

୧୫୪। ତେନ ଖୋ ପନ ସମୟେନ ସୁନିଧୱସ୍ସକାରା ମଗଧମହାମତ୍ତା ଭଗୱନ୍ତଂ ପିଟ୍ଠିତୋ ପିଟ୍ଠିତୋ ଅନୁବନ୍ଧା ହୋନ୍ତି – ‘‘ଯେନଜ୍ଜ ସମଣୋ ଗୋତମୋ ଦ୍ୱାରେନ ନିକ୍ଖମିସ୍ସତି, ତଂ ଗୋତମଦ୍ୱାରଂ ନାମ ଭୱିସ୍ସତି। ଯେନ ତିତ୍ଥେନ ଗଙ୍ଗଂ ନଦିଂ ତରିସ୍ସତି, ତଂ ଗୋତମତିତ୍ଥଂ ନାମ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଯେନ ଦ୍ୱାରେନ ନିକ୍ଖମି , ତଂ ଗୋତମଦ୍ୱାରଂ ନାମ ଅହୋସି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଯେନ ଗଙ୍ଗା ନଦୀ ତେନୁପସଙ୍କମି। ତେନ ଖୋ ପନ ସମୟେନ ଗଙ୍ଗା ନଦୀ ପୂରା ହୋତି ସମତିତ୍ତିକା କାକପେୟ୍ୟା। ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ମନୁସ୍ସା ନାୱଂ ପରିୟେସନ୍ତି, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ଉଳୁମ୍ପଂ ପରିୟେସନ୍ତି, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ କୁଲ୍ଲଂ ବନ୍ଧନ୍ତି ଅପାରା [ପାରା (ସୀ। ସ୍ୟା। କ।), ଓରା (ୱି। ମହାୱଗ୍ଗ)], ପାରଂ ଗନ୍ତୁକାମା। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା – ସେୟ୍ୟଥାପି ନାମ ବଲୱା ପୁରିସୋ ସମିଞ୍ଜିତଂ ୱା ବାହଂ ପସାରେୟ୍ୟ, ପସାରିତଂ ୱା ବାହଂ ସମିଞ୍ଜେୟ୍ୟ, ଏୱମେୱ – ଗଙ୍ଗାୟ ନଦିୟା ଓରିମତୀରେ ଅନ୍ତରହିତୋ ପାରିମତୀରେ ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠାସି ସଦ୍ଧିଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ। ଅଦ୍ଦସା ଖୋ ଭଗୱା ତେ ମନୁସ୍ସେ ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ନାୱଂ ପରିୟେସନ୍ତେ ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ଉଳୁମ୍ପଂ ପରିୟେସନ୍ତେ ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ କୁଲ୍ଲଂ ବନ୍ଧନ୍ତେ ଅପାରା ପାରଂ ଗନ୍ତୁକାମେ। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଏତମତ୍ଥଂ ୱିଦିତ୍ୱା ତାୟଂ ୱେଲାୟଂ ଇମଂ ଉଦାନଂ ଉଦାନେସି –

‘‘ଯେ ତରନ୍ତି ଅଣ୍ଣୱଂ ସରଂ, ସେତୁଂ କତ୍ୱାନ ୱିସଜ୍ଜ ପଲ୍ଲଲାନି;

କୁଲଞ୍ଚ ଜନୋ ବନ୍ଧତି [କୁଲଂ ଜନୋ ଚ ବନ୍ଧତି (ସ୍ୟା।), କୁଲଂ ହି ଜନୋ ପବନ୍ଧତି (ସୀ। ପୀ। କ।)], ତିଣ୍ଣା [ନିତିଣ୍ଣୋ, ନ ତିଣ୍ଣା (କ।)] ମେଧାୱିନୋ ଜନା’’ତି।

ପଠମଭାଣୱାରୋ।

ଅରିୟସଚ୍ଚକଥା

୧୫୫। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଆୟାମାନନ୍ଦ, ଯେନ କୋଟିଗାମୋ ତେନୁପସଙ୍କମିସ୍ସାମା’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ମହତା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ ସଦ୍ଧିଂ ଯେନ କୋଟିଗାମୋ ତଦୱସରି। ତତ୍ର ସୁଦଂ ଭଗୱା କୋଟିଗାମେ ୱିହରତି। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି –

‘‘ଚତୁନ୍ନଂ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିୟସଚ୍ଚାନଂ ଅନନୁବୋଧା ଅପ୍ପଟିୱେଧା ଏୱମିଦଂ ଦୀଘମଦ୍ଧାନଂ ସନ୍ଧାୱିତଂ ସଂସରିତଂ ମମଞ୍ଚେୱ ତୁମ୍ହାକଞ୍ଚ। କତମେସଂ ଚତୁନ୍ନଂ? ଦୁକ୍ଖସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିୟସଚ୍ଚସ୍ସ ଅନନୁବୋଧା ଅପ୍ପଟିୱେଧା ଏୱମିଦଂ ଦୀଘମଦ୍ଧାନଂ ସନ୍ଧାୱିତଂ ସଂସରିତଂ ମମଞ୍ଚେୱ ତୁମ୍ହାକଞ୍ଚ। ଦୁକ୍ଖସମୁଦୟସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିୟସଚ୍ଚସ୍ସ ଅନନୁବୋଧା ଅପ୍ପଟିୱେଧା ଏୱମିଦଂ ଦୀଘମଦ୍ଧାନଂ ସନ୍ଧାୱିତଂ ସଂସରିତଂ ମମଞ୍ଚେୱ ତୁମ୍ହାକଞ୍ଚ। ଦୁକ୍ଖନିରୋଧସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିୟସଚ୍ଚସ୍ସ ଅନନୁବୋଧା ଅପ୍ପଟିୱେଧା ଏୱମିଦଂ ଦୀଘମଦ୍ଧାନଂ ସନ୍ଧାୱିତଂ ସଂସରିତଂ ମମଞ୍ଚେୱ ତୁମ୍ହାକଞ୍ଚ। ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନିୟା ପଟିପଦାୟ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିୟସଚ୍ଚସ୍ସ ଅନନୁବୋଧା ଅପ୍ପଟିୱେଧା ଏୱମିଦଂ ଦୀଘମଦ୍ଧାନଂ ସନ୍ଧାୱିତଂ ସଂସରିତଂ ମମଞ୍ଚେୱ ତୁମ୍ହାକଞ୍ଚ। ତୟିଦଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁକ୍ଖଂ ଅରିୟସଚ୍ଚଂ ଅନୁବୁଦ୍ଧଂ ପଟିୱିଦ୍ଧଂ, ଦୁକ୍ଖସମୁଦୟଂ [ଦୁକ୍ଖସମୁଦୟୋ (ସ୍ୟା।)] ଅରିୟସଚ୍ଚଂ ଅନୁବୁଦ୍ଧଂ ପଟିୱିଦ୍ଧଂ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଂ [ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ (ସ୍ୟା।)] ଅରିୟସଚ୍ଚଂ ଅନୁବୁଦ୍ଧଂ ପଟିୱିଦ୍ଧଂ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା ଅରିୟସଚ୍ଚଂ ଅନୁବୁଦ୍ଧଂ ପଟିୱିଦ୍ଧଂ, ଉଚ୍ଛିନ୍ନା ଭୱତଣ୍ହା, ଖୀଣା ଭୱନେତ୍ତି, ନତ୍ଥିଦାନି ପୁନବ୍ଭୱୋ’’ତି। ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା। ଇଦଂ ୱତ୍ୱାନ ସୁଗତୋ ଅଥାପରଂ ଏତଦୱୋଚ ସତ୍ଥା –

‘‘ଚତୁନ୍ନଂ ଅରିୟସଚ୍ଚାନଂ, ଯଥାଭୂତଂ ଅଦସ୍ସନା;

ସଂସିତଂ ଦୀଘମଦ୍ଧାନଂ, ତାସୁ ତାସ୍ୱେୱ ଜାତିସୁ।

ତାନି ଏତାନି ଦିଟ୍ଠାନି, ଭୱନେତ୍ତି ସମୂହତା;

ଉଚ୍ଛିନ୍ନଂ ମୂଲଂ ଦୁକ୍ଖସ୍ସ, ନତ୍ଥି ଦାନି ପୁନବ୍ଭୱୋ’’ତି।

ତତ୍ରପି ସୁଦଂ ଭଗୱା କୋଟିଗାମେ ୱିହରନ୍ତୋ ଏତଦେୱ ବହୁଲଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧମ୍ମିଂ କଥଂ କରୋତି – ‘‘ଇତି ସୀଲଂ, ଇତି ସମାଧି, ଇତି ପଞ୍ଞା। ସୀଲପରିଭାୱିତୋ ସମାଧି ମହପ୍ଫଲୋ ହୋତି ମହାନିସଂସୋ। ସମାଧିପରିଭାୱିତା ପଞ୍ଞା ମହପ୍ଫଲା ହୋତି ମହାନିସଂସା। ପଞ୍ଞାପରିଭାୱିତଂ ଚିତ୍ତଂ ସମ୍ମଦେୱ ଆସୱେହି ୱିମୁଚ୍ଚତି, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – କାମାସୱା, ଭୱାସୱା, ଅୱିଜ୍ଜାସୱା’’ତି।

ଅନାୱତ୍ତିଧମ୍ମସମ୍ବୋଧିପରାୟଣା

୧୫୬। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା କୋଟିଗାମେ ଯଥାଭିରନ୍ତଂ ୱିହରିତ୍ୱା ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଆୟାମାନନ୍ଦ, ଯେନ ନାତିକା [ନାଦିକା (ସ୍ୟା। ପୀ।)] ତେନୁପଙ୍କମିସ୍ସାମା’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ମହତା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ ସଦ୍ଧିଂ ଯେନ ନାତିକା ତଦୱସରି। ତତ୍ରପି ସୁଦଂ ଭଗୱା ନାତିକେ ୱିହରତି ଗିଞ୍ଜକାୱସଥେ। ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ସାଳ୍ହୋ ନାମ, ଭନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୁ ନାତିକେ କାଲଙ୍କତୋ, ତସ୍ସ କା ଗତି, କୋ ଅଭିସମ୍ପରାୟୋ? ନନ୍ଦା ନାମ, ଭନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୁନୀ ନାତିକେ କାଲଙ୍କତା, ତସ୍ସା କା ଗତି, କୋ ଅଭିସମ୍ପରାୟୋ? ସୁଦତ୍ତୋ ନାମ, ଭନ୍ତେ, ଉପାସକୋ ନାତିକେ କାଲଙ୍କତୋ, ତସ୍ସ କା ଗତି, କୋ ଅଭିସମ୍ପରାୟୋ? ସୁଜାତା ନାମ, ଭନ୍ତେ, ଉପାସିକା ନାତିକେ କାଲଙ୍କତା, ତସ୍ସା କା ଗତି , କୋ ଅଭିସମ୍ପରାୟୋ? କୁକ୍କୁଟୋ [କକୁଧୋ (ସ୍ୟା।)] ନାମ, ଭନ୍ତେ, ଉପାସକୋ ନାତିକେ କାଲଙ୍କତୋ, ତସ୍ସ କା ଗତି, କୋ ଅଭିସମ୍ପରାୟୋ? କାଳିମ୍ବୋ [କାଲିଙ୍ଗୋ (ପୀ।), କାରଳିମ୍ବୋ (ସ୍ୟା।)] ନାମ, ଭନ୍ତେ, ଉପାସକୋ…ପେ… ନିକଟୋ ନାମ, ଭନ୍ତେ, ଉପାସକୋ… କଟିସ୍ସହୋ [କଟିସ୍ସଭୋ (ସୀ। ପୀ।)] ନାମ, ଭନ୍ତେ, ଉପାସକୋ… ତୁଟ୍ଠୋ ନାମ, ଭନ୍ତେ, ଉପାସକୋ…

ସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ ନାମ, ଭନ୍ତେ, ଉପାସକୋ… ଭଦ୍ଦୋ [ଭଟୋ (ସ୍ୟା।)] ନାମ, ଭନ୍ତେ, ଉପାସକୋ… ସୁଭଦ୍ଦୋ [ସୁଭଟୋ (ସ୍ୟା।)] ନାମ, ଭନ୍ତେ, ଉପାସକୋ ନାତିକେ କାଲଙ୍କତୋ, ତସ୍ସ କା ଗତି, କୋ ଅଭିସମ୍ପରାୟୋ’’ତି?

୧୫୭। ‘‘ସାଳ୍ହୋ, ଆନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ ଆସୱାନଂ ଖୟା ଅନାସୱଂ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ସୟଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହାସି। ନନ୍ଦା, ଆନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁନୀ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଓରମ୍ଭାଗିୟାନଂ ସଂୟୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖୟା ଓପପାତିକା ତତ୍ଥ ପରିନିବ୍ବାୟିନୀ ଅନାୱତ୍ତିଧମ୍ମା ତସ୍ମା ଲୋକା। ସୁଦତ୍ତୋ, ଆନନ୍ଦ, ଉପାସକୋ ତିଣ୍ଣଂ ସଂୟୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖୟା ରାଗଦୋସମୋହାନଂ ତନୁତ୍ତା ସକଦାଗାମୀ ସକିଦେୱ ଇମଂ ଲୋକଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତଂ କରିସ୍ସତି। ସୁଜାତା, ଆନନ୍ଦ, ଉପାସିକା ତିଣ୍ଣଂ ସଂୟୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖୟା ସୋତାପନ୍ନା ଅୱିନିପାତଧମ୍ମା ନିୟତା ସମ୍ବୋଧିପରାୟଣା [ପରାୟନା (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ। କ।)]। କୁକ୍କୁଟୋ, ଆନନ୍ଦ, ଉପାସକୋ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଓରମ୍ଭାଗିୟାନଂ ସଂୟୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖୟା ଓପପାତିକୋ ତତ୍ଥ ପରିନିବ୍ବାୟୀ ଅନାୱତ୍ତିଧମ୍ମୋ ତସ୍ମା ଲୋକା। କାଳିମ୍ବୋ, ଆନନ୍ଦ, ଉପାସକୋ…ପେ… ନିକଟୋ, ଆନନ୍ଦ, ଉପାସକୋ… କଟିସ୍ସହୋ , ଆନନ୍ଦ, ଉପାସକୋ… ତୁଟ୍ଠୋ, ଆନନ୍ଦ, ଉପାସକୋ … ସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ, ଆନନ୍ଦ, ଉପାସକୋ… ଭଦ୍ଦୋ, ଆନନ୍ଦ, ଉପାସକୋ… ସୁଭଦ୍ଦୋ, ଆନନ୍ଦ, ଉପାସକୋ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଓରମ୍ଭାଗିୟାନଂ ସଂୟୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖୟା ଓପପାତିକୋ ତତ୍ଥ ପରିନିବ୍ବାୟୀ ଅନାୱତ୍ତିଧମ୍ମୋ ତସ୍ମା ଲୋକା । ପରୋପଞ୍ଞାସଂ, ଆନନ୍ଦ, ନାତିକେ ଉପାସକା କାଲଙ୍କତା, ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଓରମ୍ଭାଗିୟାନଂ ସଂୟୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖୟା ଓପପାତିକା ତତ୍ଥ ପରିନିବ୍ବାୟିନୋ ଅନାୱତ୍ତିଧମ୍ମା ତସ୍ମା ଲୋକା। ସାଧିକା ନୱୁତି [ଛାଧିକା ନୱୁତି (ସ୍ୟା।)], ଆନନ୍ଦ, ନାତିକେ ଉପାସକା କାଲଙ୍କତା ତିଣ୍ଣଂ ସଂୟୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖୟା ରାଗଦୋସମୋହାନଂ ତନୁତ୍ତା ସକଦାଗାମିନୋ ସକିଦେୱ ଇମଂ ଲୋକଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତଂ କରିସ୍ସନ୍ତି। ସାତିରେକାନି [ଦସାତିରେକାନି (ସ୍ୟା।)], ଆନନ୍ଦ, ପଞ୍ଚସତାନି ନାତିକେ ଉପାସକା କାଲଙ୍କତା, ତିଣ୍ଣଂ ସଂୟୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖୟା ସୋତାପନ୍ନା ଅୱିନିପାତଧମ୍ମା ନିୟତା ସମ୍ବୋଧିପରାୟଣା।

ଧମ୍ମାଦାସଧମ୍ମପରିୟାୟା

୧୫୮। ‘‘ଅନଚ୍ଛରିୟଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଆନନ୍ଦ, ଯଂ ମନୁସ୍ସଭୂତୋ କାଲଙ୍କରେୟ୍ୟ। ତସ୍ମିଂଯେୱ [ତସ୍ମିଂ ତସ୍ମିଂ ଚେ (ସୀ। ପୀ।), ତସ୍ମିଂ ତସ୍ମିଂ ଖୋ (ସ୍ୟା।)] କାଲଙ୍କତେ ତଥାଗତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏତମତ୍ଥଂ ପୁଚ୍ଛିସ୍ସଥ, ୱିହେସା ହେସା, ଆନନ୍ଦ, ତଥାଗତସ୍ସ। ତସ୍ମାତିହାନନ୍ଦ, ଧମ୍ମାଦାସଂ ନାମ ଧମ୍ମପରିୟାୟଂ ଦେସେସ୍ସାମି, ଯେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ଅରିୟସାୱକୋ ଆକଙ୍ଖମାନୋ ଅତ୍ତନାୱ ଅତ୍ତାନଂ ବ୍ୟାକରେୟ୍ୟ – ‘ଖୀଣନିରୟୋମ୍ହି ଖୀଣତିରଚ୍ଛାନୟୋନି ଖୀଣପେତ୍ତିୱିସୟୋ ଖୀଣାପାୟଦୁଗ୍ଗତିୱିନିପାତୋ, ସୋତାପନ୍ନୋହମସ୍ମି ଅୱିନିପାତଧମ୍ମୋ ନିୟତୋ ସମ୍ବୋଧିପରାୟଣୋ’ତି।

୧୫୯। ‘‘କତମୋ ଚ ସୋ, ଆନନ୍ଦ, ଧମ୍ମାଦାସୋ ଧମ୍ମପରିୟାୟୋ, ଯେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ଅରିୟସାୱକୋ ଆକଙ୍ଖମାନୋ ଅତ୍ତନାୱ ଅତ୍ତାନଂ ବ୍ୟାକରେୟ୍ୟ – ‘ଖୀଣନିରୟୋମ୍ହି ଖୀଣତିରଚ୍ଛାନୟୋନି ଖୀଣପେତ୍ତିୱିସୟୋ ଖୀଣାପାୟଦୁଗ୍ଗତିୱିନିପାତୋ, ସୋତାପନ୍ନୋହମସ୍ମି ଅୱିନିପାତଧମ୍ମୋ ନିୟତୋ ସମ୍ବୋଧିପରାୟଣୋ’ତି?

‘‘ଇଧାନନ୍ଦ , ଅରିୟସାୱକୋ ବୁଦ୍ଧେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି – ‘ଇତିପି ସୋ ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ୱିଜ୍ଜାଚରଣସମ୍ପନ୍ନୋ ସୁଗତୋ ଲୋକୱିଦୂ ଅନୁତ୍ତରୋ ପୁରିସଦମ୍ମସାରଥି ସତ୍ଥା ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭଗୱା’ତି।

‘‘ଧମ୍ମେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି – ‘ସ୍ୱାକ୍ଖାତୋ ଭଗୱତା ଧମ୍ମୋ ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକୋ ଅକାଲିକୋ ଏହିପସ୍ସିକୋ ଓପନେୟ୍ୟିକୋ ପଚ୍ଚତ୍ତଂ ୱେଦିତବ୍ବୋ ୱିଞ୍ଞୂହୀ’ତି।

‘‘ସଙ୍ଘେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି – ‘ସୁପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଭଗୱତୋ ସାୱକସଙ୍ଘୋ, ଉଜୁପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଭଗୱତୋ ସାୱକସଙ୍ଘୋ, ଞାୟପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଭଗୱତୋ ସାୱକସଙ୍ଘୋ, ସାମୀଚିପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଭଗୱତୋ ସାୱକସଙ୍ଘୋ ଯଦିଦଂ ଚତ୍ତାରି ପୁରିସୟୁଗାନି ଅଟ୍ଠ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲା, ଏସ ଭଗୱତୋ ସାୱକସଙ୍ଘୋ ଆହୁନେୟ୍ୟୋ ପାହୁନେୟ୍ୟୋ ଦକ୍ଖିଣେୟ୍ୟୋ ଅଞ୍ଜଲିକରଣୀୟୋ ଅନୁତ୍ତରଂ ପୁଞ୍ଞକ୍ଖେତ୍ତଂ ଲୋକସ୍ସା’ତି।

‘‘ଅରିୟକନ୍ତେହି ସୀଲେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି ଅଖଣ୍ଡେହି ଅଚ୍ଛିଦ୍ଦେହି ଅସବଲେହି ଅକମ୍ମାସେହି ଭୁଜିସ୍ସେହି ୱିଞ୍ଞୁପସତ୍ଥେହି ଅପରାମଟ୍ଠେହି ସମାଧିସଂୱତ୍ତନିକେହି।

‘‘ଅୟଂ ଖୋ ସୋ, ଆନନ୍ଦ, ଧମ୍ମାଦାସୋ ଧମ୍ମପରିୟାୟୋ, ଯେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ଅରିୟସାୱକୋ ଆକଙ୍ଖମାନୋ ଅତ୍ତନାୱ ଅତ୍ତାନଂ ବ୍ୟାକରେୟ୍ୟ – ‘ଖୀଣନିରୟୋମ୍ହି ଖୀଣତିରଚ୍ଛାନୟୋନି ଖୀଣପେତ୍ତିୱିସୟୋ ଖୀଣାପାୟଦୁଗ୍ଗତିୱିନିପାତୋ, ସୋତାପନ୍ନୋହମସ୍ମି ଅୱିନିପାତଧମ୍ମୋ ନିୟତୋ ସମ୍ବୋଧିପରାୟଣୋ’’’ତି।

ତତ୍ରପି ସୁଦଂ ଭଗୱା ନାତିକେ ୱିହରନ୍ତୋ ଗିଞ୍ଜକାୱସଥେ ଏତଦେୱ ବହୁଲଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧମ୍ମିଂ କଥଂ କରୋତି –

''ଇତି ସୀଲଂ ଇତି ସମାଧି ଇତି ପଞ୍ଞା। ସୀଲପରିଭାୱିତୋ ସମାଧି ମହପ୍ଫଲୋ ହୋତି ମହାନିସଂସୋ। ସମାଧିପରିଭାୱିତା ପଞ୍ଞା ମହପ୍ଫଲା ହୋତି ମହାନିସଂସା। ପଞ୍ଞାପରିଭାୱିତଂ ଚିତ୍ତଂ ସମ୍ମଦେୱ ଆସୱେହି ୱିମୁଚ୍ଚତି, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – କାମାସୱା, ଭୱାସୱା, ଅୱିଜ୍ଜାସୱା''ତି।

୧୬୦। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ନାତିକେ ଯଥାଭିରନ୍ତଂ ୱିହରିତ୍ୱା ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଆୟାମାନନ୍ଦ, ଯେନ ୱେସାଲୀ ତେନୁପସଙ୍କମିସ୍ସାମା''ତି। ''ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ''ତି ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ମହତା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ ସଦ୍ଧିଂ ଯେନ ୱେସାଲୀ ତଦୱସରି। ତତ୍ର ସୁଦଂ ଭଗୱା ୱେସାଲିୟଂ ୱିହରତି ଅମ୍ବପାଲିୱନେ। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି –

''ସତୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ୱିହରେୟ୍ୟ ସମ୍ପଜାନୋ, ଅୟଂ ୱୋ ଅମ୍ହାକଂ ଅନୁସାସନୀ। କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସତୋ ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାୟେ କାୟାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା ୱିନେୟ୍ୟ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ। ୱେଦନାସୁ ୱେଦନାନୁପସ୍ସୀ…ପେ… ଚିତ୍ତେ ଚିତ୍ତାନୁପସ୍ସୀ…ପେ… ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା ୱିନେୟ୍ୟ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସତୋ ହୋତି।

''କଥଞ୍ଚ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସମ୍ପଜାନୋ ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅଭିକ୍କନ୍ତେ ପଟିକ୍କନ୍ତେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ଆଲୋକିତେ ୱିଲୋକିତେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ସମିଞ୍ଜିତେ ପସାରିତେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ସଙ୍ଘାଟିପତ୍ତଚୀୱରଧାରଣେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ଅସିତେ ପୀତେ ଖାୟିତେ ସାୟିତେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ଉଚ୍ଚାରପସ୍ସାୱକମ୍ମେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ଗତେ ଠିତେ ନିସିନ୍ନେ ସୁତ୍ତେ ଜାଗରିତେ ଭାସିତେ ତୁଣ୍ହୀଭାୱେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସମ୍ପଜାନୋ ହୋତି। ସତୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ୱିହରେୟ୍ୟ ସମ୍ପଜାନୋ, ଅୟଂ ୱୋ ଅମ୍ହାକଂ ଅନୁସାସନୀ''ତି।

ଅମ୍ବପାଲୀଗଣିକା

୧୬୧। ଅସ୍ସୋସି ଖୋ ଅମ୍ବପାଲୀ ଗଣିକା – ''ଭଗୱା କିର ୱେସାଲିଂ ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ ୱେସାଲିୟଂ ୱିହରତି ମୟ୍ହଂ ଅମ୍ବୱନେ''ତି। ଅଥ ଖୋ ଅମ୍ବପାଲୀ ଗଣିକା ଭଦ୍ଦାନି ଭଦ୍ଦାନି ଯାନାନି ଯୋଜାପେତ୍ୱା ଭଦ୍ଦଂ ଭଦ୍ଦଂ ଯାନଂ ଅଭିରୁହିତ୍ୱା ଭଦ୍ଦେହି ଭଦ୍ଦେହି ଯାନେହି ୱେସାଲିୟା ନିୟ୍ୟାସି। ଯେନ ସକୋ ଆରାମୋ ତେନ ପାୟାସି। ଯାୱତିକା ଯାନସ୍ସ ଭୂମି, ଯାନେନ ଗନ୍ତ୍ୱା, ଯାନା ପଚ୍ଚୋରୋହିତ୍ୱା ପତ୍ତିକାୱ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ ଖୋ ଅମ୍ବପାଲିଂ ଗଣିକଂ ଭଗୱା ଧମ୍ମିୟା କଥାୟ ସନ୍ଦସ୍ସେସି ସମାଦପେସି ସମୁତ୍ତେଜେସି ସମ୍ପହଂସେସି। ଅଥ ଖୋ ଅମ୍ବପାଲୀ ଗଣିକା ଭଗୱତା ଧମ୍ମିୟା କଥାୟ ସନ୍ଦସ୍ସିତା ସମାଦପିତା ସମୁତ୍ତେଜିତା ସମ୍ପହଂସିତା ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ଅଧିୱାସେତୁ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ସ୍ୱାତନାୟ ଭତ୍ତଂ ସଦ୍ଧିଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନା''ତି। ଅଧିୱାସେସି ଭଗୱା ତୁଣ୍ହୀଭାୱେନ। ଅଥ ଖୋ ଅମ୍ବପାଲୀ ଗଣିକା ଭଗୱତୋ ଅଧିୱାସନଂ ୱିଦିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାୟାସନା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ପକ୍କାମି।

ଅସ୍ସୋସୁଂ ଖୋ ୱେସାଲିକା ଲିଚ୍ଛୱୀ – ''ଭଗୱା କିର ୱେସାଲିଂ ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ ୱେସାଲିୟଂ ୱିହରତି ଅମ୍ବପାଲିୱନେ''ତି। ଅଥ ଖୋ ତେ ଲିଚ୍ଛୱୀ ଭଦ୍ଦାନି ଭଦ୍ଦାନି ଯାନାନି ଯୋଜାପେତ୍ୱା ଭଦ୍ଦଂ ଭଦ୍ଦଂ ଯାନଂ ଅଭିରୁହିତ୍ୱା ଭଦ୍ଦେହି ଭଦ୍ଦେହି ଯାନେହି ୱେସାଲିୟା ନିୟ୍ୟିଂସୁ। ତତ୍ର ଏକଚ୍ଚେ ଲିଚ୍ଛୱୀ ନୀଲା ହୋନ୍ତି ନୀଲୱଣ୍ଣା ନୀଲୱତ୍ଥା ନୀଲାଲଙ୍କାରା, ଏକଚ୍ଚେ ଲିଚ୍ଛୱୀ ପୀତା ହୋନ୍ତି ପୀତୱଣ୍ଣା ପୀତୱତ୍ଥା ପୀତାଲଙ୍କାରା, ଏକଚ୍ଚେ ଲିଚ୍ଛୱୀ ଲୋହିତା ହୋନ୍ତି ଲୋହିତୱଣ୍ଣା ଲୋହିତୱତ୍ଥା ଲୋହିତାଲଙ୍କାରା, ଏକଚ୍ଚେ ଲିଚ୍ଛୱୀ ଓଦାତା ହୋନ୍ତି ଓଦାତୱଣ୍ଣା ଓଦାତୱତ୍ଥା ଓଦାତାଲଙ୍କାରା। ଅଥ ଖୋ ଅମ୍ବପାଲୀ ଗଣିକା ଦହରାନଂ ଦହରାନଂ ଲିଚ୍ଛୱୀନଂ ଅକ୍ଖେନ ଅକ୍ଖଂ ଚକ୍କେନ ଚକ୍କଂ ଯୁଗେନ ଯୁଗଂ ପଟିୱଟ୍ଟେସି [ପରିୱତ୍ତେସି (ୱି। ମହାୱଗ୍ଗ)]। ଅଥ ଖୋ ତେ ଲିଚ୍ଛୱୀ ଅମ୍ବପାଲିଂ ଗଣିକଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – ''କିଂ, ଜେ ଅମ୍ବପାଲି , ଦହରାନଂ ଦହରାନଂ ଲିଚ୍ଛୱୀନଂ ଅକ୍ଖେନ ଅକ୍ଖଂ ଚକ୍କେନ ଚକ୍କଂ ଯୁଗେନ ଯୁଗଂ ପଟିୱଟ୍ଟେସୀ''ତି? ''ତଥା ହି ପନ ମେ, ଅୟ୍ୟପୁତ୍ତା, ଭଗୱା ନିମନ୍ତିତୋ ସ୍ୱାତନାୟ ଭତ୍ତଂ ସଦ୍ଧିଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନା''ତି। ''ଦେହି, ଜେ ଅମ୍ବପାଲି, ଏତଂ [ଏକଂ (କ।)] ଭତ୍ତଂ ସତସହସ୍ସେନା''ତି। ''ସଚେପି ମେ, ଅୟ୍ୟପୁତ୍ତା, ୱେସାଲିଂ ସାହାରଂ ଦସ୍ସଥ [ଦଜ୍ଜେୟ୍ୟାଥ (ୱି। ମହାୱଗ୍ଗ)], ଏୱମହଂ ତଂ [ଏୱମ୍ପି ମହନ୍ତଂ (ସ୍ୟା।), ଏୱଂ ମହନ୍ତଂ (ସୀ। ପୀ।)] ଭତ୍ତଂ ନ ଦସ୍ସାମୀ''ତି [ନେୱ ଦଜ୍ଜାହଂ ତଂ ଭତ୍ତନ୍ତି (ୱି। ମହାୱଗ୍ଗ)]। ଅଥ ଖୋ ତେ ଲିଚ୍ଛୱୀ ଅଙ୍ଗୁଲିଂ ଫୋଟେସୁଂ – ''ଜିତମ୍ହ [ଜିତମ୍ହା (ବହୂସୁ)] ୱତ ଭୋ ଅମ୍ବକାୟ, ଜିତମ୍ହ ୱତ ଭୋ ଅମ୍ବକାୟା''ତି [''ଜିତମ୍ହା ୱତ ଭୋ ଅମ୍ବପାଲିକାୟ ୱଞ୍ଚିତମ୍ହା ୱତ ଭୋ ଅମ୍ବପାଲିକାୟା''ତି (ସ୍ୟା।)]।

ଅଥ ଖୋ ତେ ଲିଚ୍ଛୱୀ ଯେନ ଅମ୍ବପାଲିୱନଂ ତେନ ପାୟିଂସୁ। ଅଦ୍ଦସା ଖୋ ଭଗୱା ତେ ଲିଚ୍ଛୱୀ ଦୂରତୋୱ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତେ। ଦିସ୍ୱାନ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଯେସଂ [ଯେହି (ୱି। ମହାୱଗ୍ଗ)], ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ଦେୱା ତାୱତିଂସା ଅଦିଟ୍ଠପୁବ୍ବା, ଓଲୋକେଥ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଲିଚ୍ଛୱିପରିସଂ; ଅପଲୋକେଥ, ଭିକ୍ଖୱେ , ଲିଚ୍ଛୱିପରିସଂ; ଉପସଂହରଥ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଲିଚ୍ଛୱିପରିସଂ – ତାୱତିଂସସଦିସ''ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ତେ ଲିଚ୍ଛୱୀ ଯାୱତିକା ଯାନସ୍ସ ଭୂମି, ଯାନେନ ଗନ୍ତ୍ୱା, ଯାନା ପଚ୍ଚୋରୋହିତ୍ୱା ପତ୍ତିକାୱ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନେ ଖୋ ତେ ଲିଚ୍ଛୱୀ ଭଗୱା ଧମ୍ମିଯା କଥାଯ ସନ୍ଦସ୍ସେସି ସମାଦପେସି ସମୁତ୍ତେଜେସି ସମ୍ପହଂସେସି। ଅଥ ଖୋ ତେ ଲିଚ୍ଛୱୀ ଭଗୱତା ଧମ୍ମିଯା କଥାଯ ସନ୍ଦସ୍ସିତା ସମାଦପିତା ସମୁତ୍ତେଜିତା ସମ୍ପହଂସିତା ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – ''ଅଧିୱାସେତୁ ନୋ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ସ୍ୱାତନାଯ ଭତ୍ତଂ ସଦ୍ଧିଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନା''ତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ତେ ଲିଚ୍ଛୱୀ ଏତଦୱୋଚ – ''ଅଧିୱୁତ୍ଥଂ [ଅଧିୱାସିତଂ (ସ୍ୟା।)] ଖୋ ମେ, ଲିଚ୍ଛୱୀ, ସ୍ୱାତନାଯ ଅମ୍ବପାଲିଯା ଗଣିକାଯ ଭତ୍ତ''ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ତେ ଲିଚ୍ଛୱୀ ଅଙ୍ଗୁଲିଂ ଫୋଟେସୁଂ – ''ଜିତମ୍ହ ୱତ ଭୋ ଅମ୍ବକାଯ, ଜିତମ୍ହ ୱତ ଭୋ ଅମ୍ବକାଯା''ତି। ଅଥ ଖୋ ତେ ଲିଚ୍ଛୱୀ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦିତ୍ୱା ଅନୁମୋଦିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ପକ୍କମିଂସୁ।

୧୬୨। ଅଥ ଖୋ ଅମ୍ବପାଲୀ ଗଣିକା ତସ୍ସା ରତ୍ତିଯା ଅଚ୍ଚଯେନ ସକେ ଆରାମେ ପଣୀତଂ ଖାଦନୀଯଂ ଭୋଜନୀଯଂ ପଟିଯାଦାପେତ୍ୱା ଭଗୱତୋ କାଲଂ ଆରୋଚାପେସି – ''କାଲୋ, ଭନ୍ତେ, ନିଟ୍ଠିତଂ ଭତ୍ତ''ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ପୁବ୍ବଣ୍ହସମଯଂ ନିୱାସେତ୍ୱା ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାଯ ସଦ୍ଧିଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ ଯେନ ଅମ୍ବପାଲିଯା ଗଣିକାଯ ନିୱେସନଂ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପଞ୍ଞତ୍ତେ ଆସନେ ନିସୀଦି। ଅଥ ଖୋ ଅମ୍ବପାଲୀ ଗଣିକା ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ପଣୀତେନ ଖାଦନୀଯେନ ଭୋଜନୀଯେନ ସହତ୍ଥା ସନ୍ତପ୍ପେସି ସମ୍ପୱାରେସି। ଅଥ ଖୋ ଅମ୍ବପାଲୀ ଗଣିକା ଭଗୱନ୍ତଂ ଭୁତ୍ତାୱିଂ ଓନୀତପତ୍ତପାଣିଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ନୀଚଂ ଆସନଂ ଗହେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନା ଖୋ ଅମ୍ବପାଲୀ ଗଣିକା ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ଇମାହଂ, ଭନ୍ତେ, ଆରାମଂ ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ଦମ୍ମୀ''ତି। ପଟିଗ୍ଗହେସି ଭଗୱା ଆରାମଂ। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଅମ୍ବପାଲିଂ ଗଣିକଂ ଧମ୍ମିଯା କଥାଯ ସନ୍ଦସ୍ସେତ୍ୱା ସମାଦପେତ୍ୱା ସମୁତ୍ତେଜେତ୍ୱା ସମ୍ପହଂସେତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ପକ୍କାମି। ତତ୍ରପି ସୁଦଂ ଭଗୱା ୱେସାଲିଯଂ ୱିହରନ୍ତୋ ଅମ୍ବପାଲିୱନେ ଏତଦେୱ ବହୁଲଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧମ୍ମିଂ କଥଂ କରୋତି – ''ଇତି ସୀଲଂ, ଇତି ସମାଧି, ଇତି ପଞ୍ଞା। ସୀଲପରିଭାୱିତୋ ସମାଧି ମହପ୍ଫଲୋ ହୋତି ମହାନିସଂସୋ। ସମାଧିପରିଭାୱିତା ପଞ୍ଞା ମହପ୍ଫଲା ହୋତି ମହାନିସଂସା। ପଞ୍ଞାପରିଭାୱିତଂ ଚିତ୍ତଂ ସମ୍ମଦେୱ ଆସୱେହି ୱିମୁଚ୍ଚତି, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – କାମାସୱା, ଭୱାସୱା, ଅୱିଜ୍ଜାସୱା''ତି।

ୱେଳୁୱଗାମୱସ୍ସୂପଗମନଂ

୧୬୩। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଅମ୍ବପାଲିୱନେ ଯଥାଭିରନ୍ତଂ ୱିହରିତ୍ୱା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଆଯାମାନନ୍ଦ, ଯେନ ୱେଳୁୱଗାମକୋ [ବେଳୁୱଗାମକୋ (ସୀ। ପୀ।)] ତେନୁପସଙ୍କମିସ୍ସାମା''ତି। ''ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ''ତି ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ମହତା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ ସଦ୍ଧିଂ ଯେନ ୱେଳୁୱଗାମକୋ ତଦୱସରି। ତତ୍ର ସୁଦଂ ଭଗୱା ୱେଳୁୱଗାମକେ ୱିହରତି। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଏଥ ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମନ୍ତା ୱେସାଲିଂ ଯଥାମିତ୍ତଂ ଯଥାସନ୍ଦିଟ୍ଠଂ ଯଥାସମ୍ଭତ୍ତଂ ୱସ୍ସଂ ଉପେଥ [ଉପଗଚ୍ଛଥ (ସ୍ୟା।)]। ଅହଂ ପନ ଇଧେୱ ୱେଳୁୱଗାମକେ ୱସ୍ସଂ ଉପଗଚ୍ଛାମୀ''ତି। ''ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ''ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ସମନ୍ତା ୱେସାଲିଂ ଯଥାମିତ୍ତଂ ଯଥାସନ୍ଦିଟ୍ଠଂ ଯଥାସମ୍ଭତ୍ତଂ ୱସ୍ସଂ ଉପଗଚ୍ଛିଂସୁ। ଭଗୱା ପନ ତତ୍ଥେୱ ୱେଳୁୱଗାମକେ ୱସ୍ସଂ ଉପଗଚ୍ଛି।

୧୬୪। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱତୋ ୱସ୍ସୂପଗତସ୍ସ ଖରୋ ଆବାଧୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜି, ବାଳ୍ହା ୱେଦନା ୱତ୍ତନ୍ତି ମାରଣନ୍ତିକା। ତା ସୁଦଂ ଭଗୱା ସତୋ ସମ୍ପଜାନୋ ଅଧିୱାସେସି ଅୱିହଞ୍ଞମାନୋ। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱତୋ ଏତଦହୋସି – ''ନ ଖୋ ମେତଂ ପତିରୂପଂ, ଯ୍ୱାହଂ ଅନାମନ୍ତେତ୍ୱା ଉପଟ୍ଠାକେ ଅନପଲୋକେତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ପରିନିବ୍ବାଯେଯ୍ୟଂ। ଯଂନୂନାହଂ ଇମଂ ଆବାଧଂ ୱୀରିଯେନ ପଟିପଣାମେତ୍ୱା ଜୀୱିତସଙ୍ଖାରଂ ଅଧିଟ୍ଠାଯ ୱିହରେଯ୍ୟ''ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ତଂ ଆବାଧଂ ୱୀରିଯେନ ପଟିପଣାମେତ୍ୱା ଜୀୱିତସଙ୍ଖାରଂ ଅଧିଟ୍ଠାଯ ୱିହାସି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱତୋ ସୋ ଆବାଧୋ ପଟିପସ୍ସମ୍ଭି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଗିଲାନା ୱୁଟ୍ଠିତୋ [ଗିଲାନୱୁଟ୍ଠିତୋ (ସଦ୍ଦନୀତି)] ଅଚିରୱୁଟ୍ଠିତୋ ଗେଲଞ୍ଞା ୱିହାରା ନିକ୍ଖମ୍ମ ୱିହାରପଚ୍ଛାଯାଯଂ ପଞ୍ଞତ୍ତେ ଆସନେ ନିସୀଦି। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ଦିଟ୍ଠୋ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତୋ ଫାସୁ; ଦିଟ୍ଠଂ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତୋ ଖମନୀଯଂ, ଅପି ଚ ମେ, ଭନ୍ତେ, ମଧୁରକଜାତୋ ୱିଯ କାଯୋ। ଦିସାପି ମେ ନ ପକ୍ଖାଯନ୍ତି; ଧମ୍ମାପି ମଂ ନ ପଟିଭନ୍ତି ଭଗୱତୋ ଗେଲଞ୍ଞେନ, ଅପି ଚ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଅହୋସି କାଚିଦେୱ ଅସ୍ସାସମତ୍ତା – 'ନ ତାୱ ଭଗୱା ପରିନିବ୍ବାଯିସ୍ସତି, ନ ଯାୱ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ଆରବ୍ଭ କିଞ୍ଚିଦେୱ ଉଦାହରତୀ'''ତି।

୧୬୫। ''କିଂ ପନାନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ ମଯି ପଚ୍ଚାସୀସତି [ପଚ୍ଚାସିଂସତି (ସୀ। ସ୍ୟା।)]? ଦେସିତୋ, ଆନନ୍ଦ, ମଯା ଧମ୍ମୋ ଅନନ୍ତରଂ ଅବାହିରଂ

କରିତ୍ୱା। ନତ୍ଥାନନ୍ଦ, ତଥାଗତସ୍ସ ଧମ୍ମେସୁ ଆଚରିଯମୁଟ୍ଠି। ଯସ୍ସ ନୂନ, ଆନନ୍ଦ, ଏୱମସ୍ସ – 'ଅହଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ପରିହରିସ୍ସାମୀ'ତି ୱା 'ମମୁଦ୍ଦେସିକୋ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ'ତି ୱା, ସୋ ନୂନ, ଆନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ଆରବ୍ଭ କିଞ୍ଚିଦେୱ ଉଦାହରେଯ୍ୟ। ତଥାଗତସ୍ସ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ନ ଏୱଂ ହୋତି – 'ଅହଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ପରିହରିସ୍ସାମୀ'ତି ୱା 'ମମୁଦ୍ଦେସିକୋ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ'ତି ୱା। ସକିଂ [କିଂ (ସୀ। ପୀ।)], ଆନନ୍ଦ, ତଥାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ଆରବ୍ଭ କିଞ୍ଚିଦେୱ ଉଦାହରିସ୍ସତି। ଅହଂ ଖୋ ପନାନନ୍ଦ, ଏତରହି ଜିଣ୍ଣୋ ୱୁଦ୍ଧୋ ମହଲ୍ଲକୋ ଅଦ୍ଧଗତୋ ୱଯୋଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ। ଆସୀତିକୋ ମେ ୱଯୋ ୱତ୍ତତି। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଆନନ୍ଦ, ଜଜ୍ଜରସକଟଂ ୱେଠମିସ୍ସକେନ [ୱେଳୁମିସ୍ସକେନ (ସ୍ୟା।), ୱେଘମିସ୍ସକେନ (ପୀ।), ୱେଧମିସ୍ସକେନ, ୱେଖମିସ୍ସକେନ (କ।)] ଯାପେତି, ଏୱମେୱ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ୱେଠମିସ୍ସକେନ ମଞ୍ଞେ ତଥାଗତସ୍ସ କାଯୋ ଯାପେତି। ଯସ୍ମିଂ, ଆନନ୍ଦ, ସମଯେ ତଥାଗତୋ ସବ୍ବନିମିତ୍ତାନଂ ଅମନସିକାରା ଏକଚ୍ଚାନଂ ୱେଦନାନଂ ନିରୋଧା ଅନିମିତ୍ତଂ ଚେତୋସମାଧିଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ଫାସୁତରୋ, ଆନନ୍ଦ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ତଥାଗତସ୍ସ କାଯୋ ହୋତି। ତସ୍ମାତିହାନନ୍ଦ, ଅତ୍ତଦୀପା ୱିହରଥ ଅତ୍ତସରଣା ଅନଞ୍ଞସରଣା, ଧମ୍ମଦୀପା ଧମ୍ମସରଣା ଅନଞ୍ଞସରଣା। କଥଞ୍ଚାନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ ଅତ୍ତଦୀପୋ ୱିହରତି ଅତ୍ତସରଣୋ ଅନଞ୍ଞସରଣୋ, ଧମ୍ମଦୀପୋ ଧମ୍ମସରଣୋ ଅନଞ୍ଞସରଣୋ? ଇଧାନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଅତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା, ୱିନେଯ୍ୟ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ। ୱେଦନାସୁ…ପେ… ଚିତ୍ତେ…ପେ… ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା, ୱିନେଯ୍ୟ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ। ଏୱଂ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ ଅତ୍ତଦୀପୋ ୱିହରତି ଅତ୍ତସରଣୋ ଅନଞ୍ଞସରଣୋ, ଧମ୍ମଦୀପୋ ଧମ୍ମସରଣୋ ଅନଞ୍ଞସରଣୋ । ଯେ ହି କେଚି, ଆନନ୍ଦ, ଏତରହି ୱା ମମ ୱା ଅଚ୍ଚଯେନ ଅତ୍ତଦୀପା ୱିହରିସ୍ସନ୍ତି ଅତ୍ତସରଣା ଅନଞ୍ଞସରଣା, ଧମ୍ମଦୀପା ଧମ୍ମସରଣା ଅନଞ୍ଞସରଣା, ତମତଗ୍ଗେ ମେ ତେ, ଆନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୂ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ଯେ କେଚି ସିକ୍ଖାକାମା''ତି।

ଦୁତିଯଭାଣୱାରୋ।

ନିମିତ୍ତୋଭାସକଥା

୧୬୬। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ପୁବ୍ବଣ୍ହସମଯଂ ନିୱାସେତ୍ୱା ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାଯ ୱେସାଲିଂ ପିଣ୍ଡାଯ ପାୱିସି। ୱେସାଲିଯଂ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରିତ୍ୱା ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ପିଣ୍ଡପାତପଟିକ୍କନ୍ତୋ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଗଣ୍ହାହି, ଆନନ୍ଦ, ନିସୀଦନଂ, ଯେନ ଚାପାଲଂ ଚେତିଯଂ [ପାୱାଲଂ (ଚେତିଯଂ (ସ୍ୟା।)] ତେନୁପସଙ୍କମିସ୍ସାମ ଦିୱା ୱିହାରାଯା''ତି। ''ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ''ତି ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱତୋ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ନିସୀଦନଂ ଆଦାଯ ଭଗୱନ୍ତଂ ପିଟ୍ଠିତୋ ପିଟ୍ଠିତୋ ଅନୁବନ୍ଧି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଯେନ ଚାପାଲଂ ଚେତିଯଂ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପଞ୍ଞତ୍ତେ ଆସନେ ନିସୀଦି। ଆଯସ୍ମାପି ଖୋ ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି।

୧୬୭। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ ଖୋ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ – ''ରମଣୀଯା, ଆନନ୍ଦ, ୱେସାଲୀ, ରମଣୀଯଂ ଉଦେନଂ ଚେତିଯଂ, ରମଣୀଯଂ ଗୋତମକଂ ଚେତିଯଂ, ରମଣୀଯଂ ସତ୍ତମ୍ବଂ [ସତ୍ତମ୍ବକଂ (ପୀ।)] ଚେତିଯଂ, ରମଣୀଯଂ ବହୁପୁତ୍ତଂ ଚେତିଯଂ, ରମଣୀଯଂ ସାରନ୍ଦଦଂ ଚେତିଯଂ, ରମଣୀଯଂ ଚାପାଲଂ ଚେତିଯଂ। ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି, ଆନନ୍ଦ, ଚତ୍ତାରୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା ଭାୱିତା ବହୁଲୀକତା ଯାନୀକତା ୱତ୍ଥୁକତା ଅନୁଟ୍ଠିତା ପରିଚିତା ସୁସମାରଦ୍ଧା, ସୋ ଆକଙ୍ଖମାନୋ କପ୍ପଂ ୱା ତିଟ୍ଠେଯ୍ୟ କପ୍ପାୱସେସଂ ୱା। ତଥାଗତସ୍ସ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଚତ୍ତାରୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା ଭାୱିତା ବହୁଲୀକତା ଯାନୀକତା ୱତ୍ଥୁକତା ଅନୁଟ୍ଠିତା ପରିଚିତା ସୁସମାରଦ୍ଧା, ସୋ ଆକଙ୍ଖମାନୋ [ଆକଙ୍ଖମାନୋ (?)], ଆନନ୍ଦ, ତଥାଗତୋ କପ୍ପଂ ୱା ତିଟ୍ଠେଯ୍ୟ କପ୍ପାୱସେସଂ ୱା''ତି। ଏୱମ୍ପି ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱତା ଓଳାରିକେ ନିମିତ୍ତେ କଯିରମାନେ ଓଳାରିକେ ଓଭାସେ କଯିରମାନେ ନାସକ୍ଖି ପଟିୱିଜ୍ଝିତୁଂ; ନ ଭଗୱନ୍ତଂ ଯାଚି – ''ତିଟ୍ଠତୁ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା କପ୍ପଂ, ତିଟ୍ଠତୁ ସୁଗତୋ କପ୍ପଂ ବହୁଜନହିତାଯ ବହୁଜନସୁଖାଯ ଲୋକାନୁକମ୍ପାଯ ଅତ୍ଥାଯ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ଦେୱମନୁସ୍ସାନ''ନ୍ତି, ଯଥା ତଂ ମାରେନ ପରିଯୁଟ୍ଠିତଚିତ୍ତୋ। ଦୁତିଯମ୍ପି ଖୋ ଭଗୱା…ପେ… ତତିଯମ୍ପି ଖୋ ଭଗୱା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଆମନ୍ତେସି – ''ରମଣୀଯା, ଆନନ୍ଦ, ୱେସାଲୀ, ରମଣୀଯଂ ଉଦେନଂ ଚେତିଯଂ, ରମଣୀଯଂ ଗୋତମକଂ ଚେତିଯଂ, ରମଣୀଯଂ ସତ୍ତମ୍ବଂ ଚେତିଯଂ, ରମଣୀଯଂ ବହୁପୁତ୍ତଂ ଚେତିଯଂ, ରମଣୀଯଂ ସାରନ୍ଦଦଂ ଚେତିଯଂ, ରମଣୀଯଂ ଚାପାଲଂ ଚେତିଯଂ। ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି, ଆନନ୍ଦ, ଚତ୍ତାରୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା ଭାୱିତା ବହୁଲୀକତା ଯାନୀକତା ୱତ୍ଥୁକତା ଅନୁଟ୍ଠିତା ପରିଚିତା ସୁସମାରଦ୍ଧା, ସୋ ଆକଙ୍ଖମାନୋ କପ୍ପଂ ୱା ତିଟ୍ଠେଯ୍ୟ କପ୍ପାୱସେସଂ ୱା। ତଥାଗତସ୍ସ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଚତ୍ତାରୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା ଭାୱିତା ବହୁଲୀକତା ଯାନୀକତା ୱତ୍ଥୁକତା ଅନୁଟ୍ଠିତା ପରିଚିତା ସୁସମାରଦ୍ଧା, ସୋ ଆକଙ୍ଖମାନୋ, ଆନନ୍ଦ, ତଥାଗତୋ କପ୍ପଂ ୱା ତିଟ୍ଠେଯ୍ୟ କପ୍ପାୱସେସଂ ୱା''ତି। ଏୱମ୍ପି ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱତା ଓଳାରିକେ ନିମିତ୍ତେ କଯିରମାନେ ଓଳାରିକେ ଓଭାସେ କଯିରମାନେ ନାସକ୍ଖି ପଟିୱିଜ୍ଝିତୁଂ ; ନ ଭଗୱନ୍ତଂ ଯାଚି – ''ତିଟ୍ଠତୁ , ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା କପ୍ପଂ, ତିଟ୍ଠତୁ ସୁଗତୋ କପ୍ପଂ ବହୁଜନହିତାଯ ବହୁଜନସୁଖାଯ ଲୋକାନୁକମ୍ପାଯ ଅତ୍ଥାଯ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ଦେୱମନୁସ୍ସାନ''ନ୍ତି, ଯଥା ତଂ ମାରେନ ପରିଯୁଟ୍ଠିତଚିତ୍ତୋ। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଗଚ୍ଛ ତ୍ୱଂ, ଆନନ୍ଦ, ଯସ୍ସଦାନି କାଲଂ ମଞ୍ଞସୀ''ତି। ''ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ''ତି ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱତୋ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ଅୱିଦୂରେ ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ରୁକ୍ଖମୂଲେ ନିସୀଦି।

ମାରଯାଚନକଥା

୧୬୮। ଅଥ ଖୋ ମାରୋ ପାପିମା ଅଚିରପକ୍କନ୍ତେ ଆୟସ୍ମନ୍ତେ ଆନନ୍ଦେ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠାସି। ଏକମନ୍ତଂ ଠିତୋ ଖୋ ମାରୋ ପାପିମା ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ପରିନିବ୍ବାତୁଦାନି, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା, ପରିନିବ୍ବାତୁ ସୁଗତୋ, ପରିନିବ୍ବାନକାଲୋ ଦାନି, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତୋ। ଭାସିତା ଖୋ ପନେସା, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତା ୱାଚା – ‘ନ ତାୱାହଂ, ପାପିମ, ପରିନିବ୍ବାୟିସ୍ସାମି, ଯାୱ ମେ ଭିକ୍ଖୂ ନ ସାୱକା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱିୟତ୍ତା ୱିନୀତା ୱିସାରଦା ବହୁସ୍ସୁତା ଧମ୍ମଧରା ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନା ସାମୀଚିପ୍ପଟିପନ୍ନା ଅନୁଧମ୍ମଚାରିନୋ, ସକଂ ଆଚରିୟକଂ ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଆଚିକ୍ଖିସ୍ସନ୍ତି ଦେସେସ୍ସନ୍ତି ପଞ୍ଞପେସ୍ସନ୍ତି ପଟ୍ଠପେସ୍ସନ୍ତି ୱିୱରିସ୍ସନ୍ତି ୱିଭଜିସ୍ସନ୍ତି ଉତ୍ତାନୀ [ଉତ୍ତାନିଂ (କ।), ଉତ୍ତାନି (ସୀ। ପୀ।)] କରିସ୍ସନ୍ତି, ଉପ୍ପନ୍ନଂ ପରପ୍ପୱାଦଂ ସହଧମ୍ମେନ ସୁନିଗ୍ଗହିତଂ ନିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ସପ୍ପାଟିହାରିୟଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେସ୍ସନ୍ତୀ’ତି । ଏତରହି ଖୋ ପନ, ଭନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ସାୱକା ୱିୟତ୍ତା ୱିନୀତା ୱିସାରଦା ବହୁସ୍ସୁତା ଧମ୍ମଧରା ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନା ସାମୀଚିପ୍ପଟିପନ୍ନା ଅନୁଧମ୍ମଚାରିନୋ, ସକଂ ଆଚରିୟକଂ ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଆଚିକ୍ଖନ୍ତି ଦେସେନ୍ତି ପଞ୍ଞପେନ୍ତି ପଟ୍ଠପେନ୍ତି ୱିୱରନ୍ତି ୱିଭଜନ୍ତି ଉତ୍ତାନୀକରୋନ୍ତି, ଉପ୍ପନ୍ନଂ ପରପ୍ପୱାଦଂ ସହଧମ୍ମେନ ସୁନିଗ୍ଗହିତଂ ନିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ସପ୍ପାଟିହାରିୟଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେନ୍ତି। ପରିନିବ୍ବାତୁଦାନି, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା, ପରିନିବ୍ବାତୁ ସୁଗତୋ, ପରିନିବ୍ବାନକାଲୋଦାନି, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତୋ।

‘‘ଭାସିତା ଖୋ ପନେସା, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତା ୱାଚା – ‘ନ ତାୱାହଂ, ପାପିମ, ପରିନିବ୍ବାୟିସ୍ସାମି, ଯାୱ ମେ ଭିକ୍ଖୁନିୟୋ ନ ସାୱିକା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱିୟତ୍ତା ୱିନୀତା ୱିସାରଦା ବହୁସ୍ସୁତା ଧମ୍ମଧରା ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନା ସାମୀଚିପ୍ପଟିପନ୍ନା ଅନୁଧମ୍ମଚାରିନିୟୋ, ସକଂ ଆଚରିୟକଂ ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଆଚିକ୍ଖିସ୍ସନ୍ତି ଦେସେସ୍ସନ୍ତି ପଞ୍ଞପେସ୍ସନ୍ତି ପଟ୍ଠପେସ୍ସନ୍ତି ୱିୱରିସ୍ସନ୍ତି ୱିଭଜିସ୍ସନ୍ତି ଉତ୍ତାନୀକରିସ୍ସନ୍ତି, ଉପ୍ପନ୍ନଂ ପରପ୍ପୱାଦଂ ସହଧମ୍ମେନ ସୁନିଗ୍ଗହିତଂ ନିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ସପ୍ପାଟିହାରିୟଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେସ୍ସନ୍ତୀ’ତି । ଏତରହି ଖୋ ପନ, ଭନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୁନିୟୋ ଭଗୱତୋ ସାୱିକା ୱିୟତ୍ତା ୱିନୀତା ୱିସାରଦା ବହୁସ୍ସୁତା ଧମ୍ମଧରା ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନା ସାମୀଚିପ୍ପଟିପନ୍ନା ଅନୁଧମ୍ମଚାରିନିୟୋ , ସକଂ ଆଚରିୟକଂ ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଆଚିକ୍ଖନ୍ତି ଦେସେନ୍ତି ପଞ୍ଞପେନ୍ତି ପଟ୍ଠପେନ୍ତି ୱିୱରନ୍ତି ୱିଭଜନ୍ତି ଉତ୍ତାନୀକରୋନ୍ତି, ଉପ୍ପନ୍ନଂ ପରପ୍ପୱାଦଂ ସହଧମ୍ମେନ ସୁନିଗ୍ଗହିତଂ ନିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ସପ୍ପାଟିହାରିୟଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେନ୍ତି। ପରିନିବ୍ବାତୁଦାନି, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା, ପରିନିବ୍ବାତୁ ସୁଗତୋ, ପରିନିବ୍ବାନକାଲୋଦାନି, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତୋ।

‘‘ଭାସିତା ଖୋ ପନେସା, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତା ୱାଚା – ‘ନ ତାୱାହଂ, ପାପିମ, ପରିନିବ୍ବାୟିସ୍ସାମି, ଯାୱ ମେ ଉପାସକା ନ ସାୱକା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱିୟତ୍ତା ୱିନୀତା ୱିସାରଦା ବହୁସ୍ସୁତା ଧମ୍ମଧରା ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନା ସାମୀଚିପ୍ପଟିପନ୍ନା ଅନୁଧମ୍ମଚାରିନୋ, ସକଂ ଆଚରିୟକଂ ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଆଚିକ୍ଖିସ୍ସନ୍ତି ଦେସେସ୍ସନ୍ତି ପଞ୍ଞପେସ୍ସନ୍ତି ପଟ୍ଠପେସ୍ସନ୍ତି ୱିୱରିସ୍ସନ୍ତି ୱିଭଜିସ୍ସନ୍ତି ଉତ୍ତାନୀକରିସ୍ସନ୍ତି, ଉପ୍ପନ୍ନଂ ପରପ୍ପୱାଦଂ ସହଧମ୍ମେନ ସୁନିଗ୍ଗହିତଂ ନିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ସପ୍ପାଟିହାରିୟଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେସ୍ସନ୍ତୀ’ତି। ଏତରହି ଖୋ ପନ, ଭନ୍ତେ, ଉପାସକା ଭଗୱତୋ ସାୱକା ୱିୟତ୍ତା ୱିନୀତା ୱିସାରଦା ବହୁସ୍ସୁତା ଧମ୍ମଧରା ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନା ସାମୀଚିପ୍ପଟିପନ୍ନା ଅନୁଧମ୍ମଚାରିନୋ, ସକଂ ଆଚରିୟକଂ ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଆଚିକ୍ଖନ୍ତି ଦେସେନ୍ତି ପଞ୍ଞପେନ୍ତି ପଟ୍ଠପେନ୍ତି ୱିୱରନ୍ତି ୱିଭଜନ୍ତି ଉତ୍ତାନୀକରୋନ୍ତି, ଉପ୍ପନ୍ନଂ ପରପ୍ପୱାଦଂ ସହଧମ୍ମେନ ସୁନିଗ୍ଗହିତଂ ନିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ସପ୍ପାଟିହାରିୟଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେନ୍ତି। ପରିନିବ୍ବାତୁଦାନି , ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା, ପରିନିବ୍ବାତୁ ସୁଗତୋ, ପରିନିବ୍ବାନକାଲୋଦାନି , ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତୋ।

‘‘ଭାସିତା ଖୋ ପନେସା, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତା ୱାଚା – ‘ନ ତାୱାହଂ, ପାପିମ ପରିନିବ୍ବାୟିସ୍ସାମି, ଯାୱ ମେ ଉପାସିକା ନ ସାୱିକା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱିୟତ୍ତା ୱିନୀତା ୱିସାରଦା ବହୁସ୍ସୁତା ଧମ୍ମଧରା ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନା ସାମୀଚିପ୍ପଟିପନ୍ନା ଅନୁଧମ୍ମଚାରିନିୟୋ, ସକଂ ଆଚରିୟକଂ ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଆଚିକ୍ଖିସ୍ସନ୍ତି ଦେସେସ୍ସନ୍ତି ପଞ୍ଞପେସ୍ସନ୍ତି ପଟ୍ଠପେସ୍ସନ୍ତି ୱିୱରିସ୍ସନ୍ତି ୱିଭଜିସ୍ସନ୍ତି ଉତ୍ତାନୀକରିସ୍ସନ୍ତି, ଉପ୍ପନ୍ନଂ ପରପ୍ପୱାଦଂ ସହଧମ୍ମେନ ସୁନିଗ୍ଗହିତଂ ନିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ସପ୍ପାଟିହାରିୟଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେସ୍ସନ୍ତୀ’ତି। ଏତରହି ଖୋ ପନ, ଭନ୍ତେ, ଉପାସିକା ଭଗୱତୋ ସାୱିକା ୱିୟତ୍ତା ୱିନୀତା ୱିସାରଦା ବହୁସ୍ସୁତା ଧମ୍ମଧରା ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନା ସାମୀଚିପ୍ପଟିପନ୍ନା ଅନୁଧମ୍ମଚାରିନିୟୋ, ସକଂ ଆଚରିୟକଂ ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଆଚିକ୍ଖନ୍ତି ଦେସେନ୍ତି ପଞ୍ଞପେନ୍ତି ପଟ୍ଠପେନ୍ତି ୱିୱରନ୍ତି ୱିଭଜନ୍ତି ଉତ୍ତାନୀକରୋନ୍ତି, ଉପ୍ପନ୍ନଂ ପରପ୍ପୱାଦଂ ସହଧମ୍ମେନ ସୁନିଗ୍ଗହିତଂ ନିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ସପ୍ପାଟିହାରିୟଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେନ୍ତି। ପରିନିବ୍ବାତୁଦାନି, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା, ପରିନିବ୍ବାତୁ ସୁଗତୋ, ପରିନିବ୍ବାନକାଲୋଦାନି, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତୋ।

‘‘ଭାସିତା ଖୋ ପନେସା, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତା ୱାଚା – ‘ନ ତାୱାହଂ, ପାପିମ, ପରିନିବ୍ବାୟିସ୍ସାମି , ଯାୱ ମେ ଇଦଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ନ ଇଦ୍ଧଂ ଚେୱ ଭୱିସ୍ସତି ଫୀତଞ୍ଚ ୱିତ୍ଥାରିକଂ ବାହୁଜଞ୍ଞଂ ପୁଥୁଭୂତଂ ଯାୱ ଦେୱମନୁସ୍ସେହି ସୁପ୍ପକାସିତ’ନ୍ତି। ଏତରହି ଖୋ ପନ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତୋ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ଇଦ୍ଧଂ ଚେୱ ଫୀତଞ୍ଚ ୱିତ୍ଥାରିକଂ ବାହୁଜଞ୍ଞଂ ପୁଥୁଭୂତଂ, ଯାୱ ଦେୱମନୁସ୍ସେହି ସୁପ୍ପକାସିତଂ। ପରିନିବ୍ବାତୁଦାନି, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା, ପରିନିବ୍ବାତୁ ସୁଗତୋ, ପରିନିବ୍ବାନକାଲୋଦାନି, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତୋ’’ତି ।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ଭଗୱା ମାରଂ ପାପିମନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଅପ୍ପୋସ୍ସୁକ୍କୋ ତ୍ୱଂ, ପାପିମ, ହୋହି, ନ ଚିରଂ ତଥାଗତସ୍ସ ପରିନିବ୍ବାନଂ ଭୱିସ୍ସତି। ଇତୋ ତିଣ୍ଣଂ ମାସାନଂ ଅଚ୍ଚୟେନ ତଥାଗତୋ ପରିନିବ୍ବାୟିସ୍ସତୀ’’ତି।

ଆୟୁସଙ୍ଖାରଓସ୍ସଜ୍ଜନଂ

୧୬୯। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଚାପାଲେ ଚେତିୟେ ସତୋ ସମ୍ପଜାନୋ ଆୟୁସଙ୍ଖାରଂ ଓସ୍ସଜି। ଓସ୍ସଟ୍ଠେ ଚ ଭଗୱତା ଆୟୁସଙ୍ଖାରେ ମହାଭୂମିଚାଲୋ ଅହୋସି ଭିଂସନକୋ ସଲୋମହଂସୋ [ଲୋମହଂସୋ (ସ୍ୟା।)], ଦେୱଦୁନ୍ଦୁଭିୟୋ [ଦେୱଦୁନ୍ଦ୍ରଭିୟୋ (କ।)] ଚ ଫଲିଂସୁ । ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଏତମତ୍ଥଂ ୱିଦିତ୍ୱା ତାୟଂ ୱେଲାୟଂ ଇମଂ ଉଦାନଂ ଉଦାନେସି –

‘‘ତୁଲମତୁଲଞ୍ଚ ସମ୍ଭୱଂ, ଭୱସଙ୍ଖାରମୱସ୍ସଜି ମୁନି;

ଅଜ୍ଝତ୍ତରତୋ ସମାହିତୋ, ଅଭିନ୍ଦି କୱଚମିୱତ୍ତସମ୍ଭୱ’’ନ୍ତି।

ମହାଭୂମିଚାଲହେତୁ

୧୭୦। ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମତୋ ଆନନ୍ଦସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘‘ଅଚ୍ଛରିୟଂ ୱତ ଭୋ, ଅବ୍ଭୁତଂ ୱତ ଭୋ, ମହା ୱତାୟଂ ଭୂମିଚାଲୋ; ସୁମହା ୱତାୟଂ ଭୂମିଚାଲୋ ଭିଂସନକୋ ସଲୋମହଂସୋ; ଦେୱଦୁନ୍ଦୁଭିୟୋ ଚ ଫଲିଂସୁ। କୋ ନୁ ଖୋ ହେତୁ କୋ ପଚ୍ଚୟୋ ମହତୋ ଭୂମିଚାଲସ୍ସ ପାତୁଭାୱାୟା’’ତି?

ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ୟେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି, ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି, ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଅଚ୍ଛରିୟଂ, ଭନ୍ତେ, ଅବ୍ଭୁତଂ, ଭନ୍ତେ, ମହା ୱତାୟଂ, ଭନ୍ତେ, ଭୂମିଚାଲୋ; ସୁମହା ୱତାୟଂ , ଭନ୍ତେ, ଭୂମିଚାଲୋ ଭିଂସନକୋ ସଲୋମହଂସୋ; ଦେୱଦୁନ୍ଦୁଭିୟୋ ଚ ଫଲିଂସୁ। କୋ ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ , ହେତୁ କୋ ପଚ୍ଚୟୋ ମହତୋ ଭୂମିଚାଲସ୍ସ ପାତୁଭାୱାୟା’’ତି?

୧୭୧। ‘‘ଅଟ୍ଠ ଖୋ ଇମେ, ଆନନ୍ଦ, ହେତୂ, ଅଟ୍ଠ ପଚ୍ଚୟା ମହତୋ ଭୂମିଚାଲସ୍ସ ପାତୁଭାୱାୟ। କତମେ ଅଟ୍ଠ? ଅୟଂ, ଆନନ୍ଦ, ମହାପଥୱୀ ଉଦକେ ପତିଟ୍ଠିତା, ଉଦକଂ ୱାତେ ପତିଟ୍ଠିତଂ, ୱାତୋ ଆକାସଟ୍ଠୋ। ହୋତି ଖୋ ସୋ, ଆନନ୍ଦ, ସମୟୋ, ୟଂ ମହାୱାତା ୱାୟନ୍ତି। ମହାୱାତା ୱାୟନ୍ତା ଉଦକଂ କମ୍ପେନ୍ତି। ଉଦକଂ କମ୍ପିତଂ ପଥୱିଂ କମ୍ପେତି। ଅୟଂ ପଠମୋ ହେତୁ ପଠମୋ ପଚ୍ଚୟୋ ମହତୋ ଭୂମିଚାଲସ୍ସ ପାତୁଭାୱାୟ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆନନ୍ଦ, ସମଣୋ ୱା ହୋତି ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ୱା ଇଦ୍ଧିମା ଚେତୋୱସିପ୍ପତ୍ତୋ, ଦେୱୋ ୱା ମହିଦ୍ଧିକୋ ମହାନୁଭାୱୋ, ତସ୍ସ ପରିତ୍ତା ପଥୱୀସଞ୍ଞା ଭାୱିତା ହୋତି, ଅପ୍ପମାଣା ଆପୋସଞ୍ଞା। ସୋ ଇମଂ ପଥୱିଂ କମ୍ପେତି ସଙ୍କମ୍ପେତି ସମ୍ପକମ୍ପେତି ସମ୍ପୱେଧେତି। ଅୟଂ ଦୁତିୟୋ ହେତୁ ଦୁତିୟୋ ପଚ୍ଚୟୋ ମହତୋ ଭୂମିଚାଲସ୍ସ ପାତୁଭାୱାୟ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆନନ୍ଦ, ୟଦା ବୋଧିସତ୍ତୋ ତୁସିତକାୟା ଚୱିତ୍ୱା ସତୋ ସମ୍ପଜାନୋ ମାତୁକୁଚ୍ଛିଂ ଓକ୍କମତି, ତଦାୟଂ ପଥୱୀ କମ୍ପତି ସଙ୍କମ୍ପତି ସମ୍ପକମ୍ପତି ସମ୍ପୱେଧତି। ଅୟଂ ତତିୟୋ ହେତୁ ତତିୟୋ ପଚ୍ଚୟୋ ମହତୋ ଭୂମିଚାଲସ୍ସ ପାତୁଭାୱାୟ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆନନ୍ଦ, ୟଦା ବୋଧିସତ୍ତୋ ସତୋ ସମ୍ପଜାନୋ ମାତୁକୁଚ୍ଛିସ୍ମା ନିକ୍ଖମତି, ତଦାୟଂ ପଥୱୀ କମ୍ପତି ସଙ୍କମ୍ପତି ସମ୍ପକମ୍ପତି ସମ୍ପୱେଧତି। ଅୟଂ ଚତୁତ୍ଥୋ ହେତୁ ଚତୁତ୍ଥୋ ପଚ୍ଚୟୋ ମହତୋ ଭୂମିଚାଲସ୍ସ ପାତୁଭାୱାୟ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆନନ୍ଦ, ୟଦା ତଥାଗତୋ ଅନୁତ୍ତରଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୋଧିଂ ଅଭିସମ୍ବୁଜ୍ଝତି, ତଦାୟଂ ପଥୱୀ କମ୍ପତି ସଙ୍କମ୍ପତି ସମ୍ପକମ୍ପତି ସମ୍ପୱେଧତି। ଅୟଂ ପଞ୍ଚମୋ ହେତୁ ପଞ୍ଚମୋ ପଚ୍ଚୟୋ ମହତୋ ଭୂମିଚାଲସ୍ସ ପାତୁଭାୱାୟ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆନନ୍ଦ, ୟଦା ତଥାଗତୋ ଅନୁତ୍ତରଂ ଧମ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେତି, ତଦାୟଂ ପଥୱୀ କମ୍ପତି ସଙ୍କମ୍ପତି ସମ୍ପକମ୍ପତି ସମ୍ପୱେଧତି। ଅୟଂ ଛଟ୍ଠୋ ହେତୁ ଛଟ୍ଠୋ ପଚ୍ଚୟୋ ମହତୋ ଭୂମିଚାଲସ୍ସ ପାତୁଭାୱାୟ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆନନ୍ଦ, ଯଦା ତଥାଗତୋ ସତୋ ସମ୍ପଜାନୋ ଆୟୁସଙ୍ଖାରଂ ଓସ୍ସଜ୍ଜତି, ତଦାଯଂ ପଥଵୀ କମ୍ପତି ସଙ୍କମ୍ପତି ସମ୍ପକମ୍ପତି ସମ୍ପଵେଧତି। ଅଯଂ ସତ୍ତମୋ ହେତୁ ସତ୍ତମୋ ପଚ୍ଚଯୋ ମହତୋ ଭୂମିଚାଲସ୍ସ ପାତୁଭାଵାଯ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆନନ୍ଦ, ଯଦା ତଥାଗତୋ ଅନୁପାଦିସେସାଯ ନିବ୍ବାନଧାତୁଯା ପରିନିବ୍ବାଯତି, ତଦାଯଂ ପଥଵୀ କମ୍ପତି ସଙ୍କମ୍ପତି ସମ୍ପକମ୍ପତି ସମ୍ପଵେଧତି। ଅଯଂ ଅଟ୍ଠମୋ ହେତୁ ଅଟ୍ଠମୋ ପଚ୍ଚଯୋ ମହତୋ ଭୂମିଚାଲସ୍ସ ପାତୁଭାଵାଯ। ଇମେ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଅଟ୍ଠ ହେତୂ, ଅଟ୍ଠ ପଚ୍ଚଯା ମହତୋ ଭୂମିଚାଲସ୍ସ ପାତୁଭାଵାଯା’’ତି।

ଅଟ୍ଠ ପରିସା

୧୭୨। ‘‘ଅଟ୍ଠ ଖୋ ଇମା, ଆନନ୍ଦ, ପରିସା। କତମା ଅଟ୍ଠ? ଖତ୍ତିଯପରିସା, ବ୍ରାହ୍ମଣପରିସା, ଗହପତିପରିସା, ସମଣପରିସା, ଚାତୁମହାରାଜିକପରିସା [ଚାତୁମ୍ମହାରାଜିକପରିସା (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)], ତାଵତିଂସପରିସା, ମାରପରିସା, ବ୍ରହ୍ମପରିସା। ଅଭିଜାନାମି ଖୋ ପନାହଂ, ଆନନ୍ଦ , ଅନେକସତଂ ଖତ୍ତିଯପରିସଂ ଉପସଙ୍କମିତା। ତତ୍ରପି ମଯା ସନ୍ନିସିନ୍ନପୁବ୍ବଂ ଚେଵ ସଲ୍ଲପିତପୁବ୍ବଞ୍ଚ ସାକଚ୍ଛା ଚ ସମାପଜ୍ଜିତପୁବ୍ବା । ତତ୍ଥ ଯାଦିସକୋ ତେସଂ ଵଣ୍ଣୋ ହୋତି, ତାଦିସକୋ ମଯ୍ହଂ ଵଣ୍ଣୋ ହୋତି। ଯାଦିସକୋ ତେସଂ ସରୋ ହୋତି, ତାଦିସକୋ ମଯ୍ହଂ ସରୋ ହୋତି। ଧମ୍ମିଯା କଥାଯ ସନ୍ଦସ୍ସେମି ସମାଦପେମି ସମୁତ୍ତେଜେମି ସମ୍ପହଂସେମି। ଭାସମାନଞ୍ଚ ମଂ ନ ଜାନନ୍ତି – ‘କୋ ନୁ ଖୋ ଅଯଂ ଭାସତି ଦେଵୋ ଵା ମନୁସ୍ସୋ ଵା’ତି? ଧମ୍ମିଯା କଥାଯ ସନ୍ଦସ୍ସେତ୍ଵା ସମାଦପେତ୍ଵା ସମୁତ୍ତେଜେତ୍ଵା ସମ୍ପହଂସେତ୍ଵା ଅନ୍ତରଧାଯାମି। ଅନ୍ତରହିତଞ୍ଚ ମଂ ନ ଜାନନ୍ତି – ‘କୋ ନୁ ଖୋ ଅଯଂ ଅନ୍ତରହିତୋ ଦେଵୋ ଵା ମନୁସ୍ସୋ ଵା’ତି? ଅଭିଜାନାମି ଖୋ ପନାହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଅନେକସତଂ ବ୍ରାହ୍ମଣପରିସଂ…ପେ… ଗହପତିପରିସଂ… ସମଣପରିସଂ… ଚାତୁମହାରାଜିକପରିସଂ… ତାଵତିଂସପରିସଂ… ମାରପରିସଂ… ବ୍ରହ୍ମପରିସଂ ଉପସଙ୍କମିତା। ତତ୍ରପି ମଯା ସନ୍ନିସିନ୍ନପୁବ୍ବଂ ଚେଵ ସଲ୍ଲପିତପୁବ୍ବଞ୍ଚ ସାକଚ୍ଛା ଚ ସମାପଜ୍ଜିତପୁବ୍ବା। ତତ୍ଥ ଯାଦିସକୋ ତେସଂ ଵଣ୍ଣୋ ହୋତି, ତାଦିସକୋ ମଯ୍ହଂ ଵଣ୍ଣୋ ହୋତି। ଯାଦିସକୋ ତେସଂ ସରୋ ହୋତି, ତାଦିସକୋ ମଯ୍ହଂ ସରୋ ହୋତି। ଧମ୍ମିଯା କଥାଯ ସନ୍ଦସ୍ସେମି ସମାଦପେମି ସମୁତ୍ତେଜେମି ସମ୍ପହଂସେମି। ଭାସମାନଞ୍ଚ ମଂ ନ ଜାନନ୍ତି – ‘କୋ ନୁ ଖୋ ଅଯଂ ଭାସତି ଦେଵୋ ଵା ମନୁସ୍ସୋ ଵା’ତି? ଧମ୍ମିଯା କଥାଯ ସନ୍ଦସ୍ସେତ୍ଵା ସମାଦପେତ୍ଵା ସମୁତ୍ତେଜେତ୍ଵା ସମ୍ପହଂସେତ୍ଵା ଅନ୍ତରଧାଯାମି। ଅନ୍ତରହିତଞ୍ଚ ମଂ ନ ଜାନନ୍ତି – ‘କୋ ନୁ ଖୋ ଅଯଂ ଅନ୍ତରହିତୋ ଦେଵୋ ଵା ମନୁସ୍ସୋ ଵା’ତି? ଇମା ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଅଟ୍ଠ ପରିସା।

ଅଟ୍ଠ ଅଭିଭାଯତନାନି

୧୭୩। ‘‘ଅଟ୍ଠ ଖୋ ଇମାନି, ଆନନ୍ଦ, ଅଭିଭାଯତନାନି। କତମାନି ଅଟ୍ଠ ? ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ରୂପସଞ୍ଞୀ ଏକୋ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତି ପରିତ୍ତାନି ସୁଵଣ୍ଣଦୁବ୍ବଣ୍ଣାନି। ‘ତାନି ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ଜାନାମି ପସ୍ସାମୀ’ତି ଏଵଂସଞ୍ଞୀ ହୋତି। ଇଦଂ ପଠମଂ ଅଭିଭାଯତନଂ।

‘‘ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ରୂପସଞ୍ଞୀ ଏକୋ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତି ଅପ୍ପମାଣାନି ସୁଵଣ୍ଣଦୁବ୍ବଣ୍ଣାନି। ‘ତାନି ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ଜାନାମି ପସ୍ସାମୀ’ତି ଏଵଂସଞ୍ଞୀ ହୋତି। ଇଦଂ ଦୁତିଯଂ ଅଭିଭାଯତନଂ।

‘‘ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅରୂପସଞ୍ଞୀ ଏକୋ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତି ପରିତ୍ତାନି ସୁଵଣ୍ଣଦୁବ୍ବଣ୍ଣାନି। ‘ତାନି ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ଜାନାମି ପସ୍ସାମୀ’ତି ଏଵଂସଞ୍ଞୀ ହୋତି। ଇଦଂ ତତିଯଂ ଅଭିଭାଯତନଂ।

‘‘ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅରୂପସଞ୍ଞୀ ଏକୋ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତି ଅପ୍ପମାଣାନି ସୁଵଣ୍ଣଦୁବ୍ବଣ୍ଣାନି। ‘ତାନି ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ଜାନାମି ପସ୍ସାମୀ’ତି ଏଵଂସଞ୍ଞୀ ହୋତି। ଇଦଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ଅଭିଭାଯତନଂ।

‘‘ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅରୂପସଞ୍ଞୀ ଏକୋ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତି ନୀଲାନି ନୀଲଵଣ୍ଣାନି ନୀଲନିଦସ୍ସନାନି ନୀଲନିଭାସାନି। ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ଉମାପୁପ୍ଫଂ ନୀଲଂ ନୀଲଵଣ୍ଣଂ ନୀଲନିଦସ୍ସନଂ ନୀଲନିଭାସଂ। ସେଯ୍ୟଥା ଵା ପନ ତଂ ଵତ୍ଥଂ ବାରାଣସେଯ୍ୟକଂ ଉଭତୋଭାଗଵିମଟ୍ଠଂ ନୀଲଂ ନୀଲଵଣ୍ଣଂ ନୀଲନିଦସ୍ସନଂ ନୀଲନିଭାସଂ। ଏଵମେଵ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅରୂପସଞ୍ଞୀ ଏକୋ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତି ନୀଲାନି ନୀଲଵଣ୍ଣାନି ନୀଲନିଦସ୍ସନାନି ନୀଲନିଭାସାନି। ‘ତାନି ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ଜାନାମି ପସ୍ସାମୀ’ତି ଏଵଂସଞ୍ଞୀ ହୋତି। ଇଦଂ ପଞ୍ଚମଂ ଅଭିଭାଯତନଂ।

‘‘ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅରୂପସଞ୍ଞୀ ଏକୋ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତି ପୀତାନି ପୀତଵଣ୍ଣାନି ପୀତନିଦସ୍ସନାନି ପୀତନିଭାସାନି। ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ କଣିକାରପୁପ୍ଫଂ ପୀତଂ ପୀତଵଣ୍ଣଂ ପୀତନିଦସ୍ସନଂ ପୀତନିଭାସଂ। ସେଯ୍ୟଥା ଵା ପନ ତଂ ଵତ୍ଥଂ ବାରାଣସେଯ୍ୟକଂ ଉଭତୋଭାଗଵିମଟ୍ଠଂ ପୀତଂ ପୀତଵଣ୍ଣଂ

ପୀତନିଦସ୍ସନଂ ପୀତନିଭାସଂ। ଏୱମେୱ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅରୂପସଞ୍ଞୀ ଏକୋ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତି ପୀତାନି ପୀତୱଣ୍ଣାନି ପୀତନିଦସ୍ସନାନି ପୀତନିଭାସାନି। 'ତାନି ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ଜାନାମି ପସ୍ସାମୀ'ତି ଏୱଂସଞ୍ଞୀ ହୋତି। ଇଦଂ ଛଟ୍ଠଂ ଅଭିଭାଯତନଂ।

''ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅରୂପସଞ୍ଞୀ ଏକୋ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତି ଲୋହିତକାନି ଲୋହିତକୱଣ୍ଣାନି ଲୋହିତକନିଦସ୍ସନାନି ଲୋହିତକନିଭାସାନି। ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ବନ୍ଧୁଜୀୱକପୁପ୍ଫଂ ଲୋହିତକଂ ଲୋହିତକୱଣ୍ଣଂ ଲୋହିତକନିଦସ୍ସନଂ ଲୋହିତକନିଭାସଂ। ସେଯ୍ୟଥା ୱା ପନ ତଂ ୱତ୍ଥଂ ବାରାଣସେଯ୍ୟକଂ ଉଭତୋଭାଗୱିମଟ୍ଠଂ ଲୋହିତକଂ ଲୋହିତକୱଣ୍ଣଂ ଲୋହିତକନିଦସ୍ସନଂ ଲୋହିତକନିଭାସଂ। ଏୱମେୱ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅରୂପସଞ୍ଞୀ ଏକୋ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତି ଲୋହିତକାନି ଲୋହିତକୱଣ୍ଣାନି ଲୋହିତକନିଦସ୍ସନାନି ଲୋହିତକନିଭାସାନି। 'ତାନି ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ଜାନାମି ପସ୍ସାମୀ'ତି ଏୱଂସଞ୍ଞୀ ହୋତି। ଇଦଂ ସତ୍ତମଂ ଅଭିଭାଯତନଂ।

''ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅରୂପସଞ୍ଞୀ ଏକୋ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତି ଓଦାତାନି ଓଦାତୱଣ୍ଣାନି ଓଦାତନିଦସ୍ସନାନି ଓଦାତନିଭାସାନି। ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ଓସଧିତାରକା ଓଦାତା ଓଦାତୱଣ୍ଣା ଓଦାତନିଦସ୍ସନା ଓଦାତନିଭାସା। ସେଯ୍ୟଥା ୱା ପନ ତଂ ୱତ୍ଥଂ ବାରାଣସେଯ୍ୟକଂ ଉଭତୋଭାଗୱିମଟ୍ଠଂ ଓଦାତଂ ଓଦାତୱଣ୍ଣଂ ଓଦାତନିଦସ୍ସନଂ ଓଦାତନିଭାସଂ। ଏୱମେୱ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅରୂପସଞ୍ଞୀ ଏକୋ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତି ଓଦାତାନି ଓଦାତୱଣ୍ଣାନି ଓଦାତନିଦସ୍ସନାନି ଓଦାତନିଭାସାନି। 'ତାନି ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ଜାନାମି ପସ୍ସାମୀ'ତି ଏୱଂସଞ୍ଞୀ ହୋତି। ଇଦଂ ଅଟ୍ଠମଂ ଅଭିଭାଯତନଂ । ଇମାନି ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଅଟ୍ଠ ଅଭିଭାଯତନାନି।

ଅଟ୍ଠ ୱିମୋକ୍ଖା

୧୭୪। ''ଅଟ୍ଠ ଖୋ ଇମେ, ଆନନ୍ଦ, ୱିମୋକ୍ଖା। କତମେ ଅଟ୍ଠ? ରୂପୀ ରୂପାନି ପସ୍ସତି, ଅଯଂ ପଠମୋ ୱିମୋକ୍ଖୋ। ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅରୂପସଞ୍ଞୀ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତି, ଅଯଂ ଦୁତିଯୋ ୱିମୋକ୍ଖୋ। ସୁଭନ୍ତେୱ ଅଧିମୁତ୍ତୋ ହୋତି, ଅଯଂ ତତିଯୋ ୱିମୋକ୍ଖୋ। ସବ୍ବସୋ ରୂପସଞ୍ଞାନଂ ସମତିକ୍କମା ପଟିଘସଞ୍ଞାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ନାନତ୍ତସଞ୍ଞାନଂ ଅମନସିକାରା 'ଅନନ୍ତୋ ଆକାସୋ'ତି ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ଅଯଂ ଚତୁତ୍ଥୋ ୱିମୋକ୍ଖୋ। ସବ୍ବସୋ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ 'ଅନନ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାଣ'ନ୍ତି ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ଅଯଂ ପଞ୍ଚମୋ ୱିମୋକ୍ଖୋ। ସବ୍ବସୋ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ 'ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚୀ'ତି ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ଅଯଂ ଛଟ୍ଠୋ ୱିମୋକ୍ଖୋ। ସବ୍ବସୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଅଯଂ ସତ୍ତମୋ ୱିମୋକ୍ଖୋ। ସବ୍ବସୋ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ସଞ୍ଞାୱେଦଯିତନିରୋଧଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ଅଯଂ ଅଟ୍ଠମୋ ୱିମୋକ୍ଖୋ। ଇମେ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଅଟ୍ଠ ୱିମୋକ୍ଖା।

୧୭୫। ''ଏକମିଦାହଂ , ଆନନ୍ଦ, ସମଯଂ ଉରୁୱେଲାଯଂ ୱିହରାମି ନଜ୍ଜା ନେରଞ୍ଜରାଯ ତୀରେ ଅଜପାଲନିଗ୍ରୋଧେ ପଠମାଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ। ଅଥ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ମାରୋ ପାପିମା ଯେନାହଂ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠାସି। ଏକମନ୍ତଂ ଠିତୋ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ମାରୋ ପାପିମା ମଂ ଏତଦୱୋଚ – 'ପରିନିବ୍ବାତୁଦାନି, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା; ପରିନିବ୍ବାତୁ ସୁଗତୋ, ପରିନିବ୍ବାନକାଲୋଦାନି, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତୋ'ତି। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ଅହଂ, ଆନନ୍ଦ, ମାରଂ ପାପିମନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚଂ –

'''ନ ତାୱାହଂ, ପାପିମ, ପରିନିବ୍ବାଯିସ୍ସାମି, ଯାୱ ମେ ଭିକ୍ଖୂ ନ ସାୱକା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱିଯତ୍ତା ୱିନୀତା ୱିସାରଦା ବହୁସ୍ସୁତା ଧମ୍ମଧରା ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନା ସାମୀଚିପ୍ପଟିପନ୍ନା ଅନୁଧମ୍ମଚାରିନୋ, ସକଂ ଆଚରିଯକଂ ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଆଚିକ୍ଖିସ୍ସନ୍ତି ଦେସେସ୍ସନ୍ତି ପଞ୍ଞପେସ୍ସନ୍ତି ପଟ୍ଠପେସ୍ସନ୍ତି ୱିୱରିସ୍ସନ୍ତି ୱିଭଜିସ୍ସନ୍ତି ଉତ୍ତାନୀକରିସ୍ସନ୍ତି, ଉପ୍ପନ୍ନଂ ପରପ୍ପୱାଦଂ ସହଧମ୍ମେନ ସୁନିଗ୍ଗହିତଂ ନିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ସପ୍ପାଟିହାରିଯଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେସ୍ସନ୍ତି।

'''ନ ତାୱାହଂ, ପାପିମ, ପରିନିବ୍ବାଯିସ୍ସାମି, ଯାୱ ମେ ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ନ ସାୱିକା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱିଯତ୍ତା ୱିନୀତା ୱିସାରଦା ବହୁସ୍ସୁତା ଧମ୍ମଧରା ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନା ସାମୀଚିପ୍ପଟିପନ୍ନା ଅନୁଧମ୍ମଚାରିନିଯୋ, ସକଂ ଆଚରିଯକଂ ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଆଚିକ୍ଖିସ୍ସନ୍ତି ଦେସେସ୍ସନ୍ତି ପଞ୍ଞପେସ୍ସନ୍ତି ପଟ୍ଠପେସ୍ସନ୍ତି ୱିୱରିସ୍ସନ୍ତି ୱିଭଜିସ୍ସନ୍ତି ଉତ୍ତାନୀକରିସ୍ସନ୍ତି, ଉପ୍ପନ୍ନଂ ପରପ୍ପୱାଦଂ ସହଧମ୍ମେନ ସୁନିଗ୍ଗହିତଂ ନିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ସପ୍ପାଟିହାରିଯଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେସ୍ସନ୍ତି।

'''ନ ତାୱାହଂ, ପାପିମ, ପରିନିବ୍ବାଯିସ୍ସାମି, ଯାୱ ମେ ଉପାସକା ନ ସାୱକା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱିଯତ୍ତା ୱିନୀତା ୱିସାରଦା ବହୁସ୍ସୁତା ଧମ୍ମଧରା ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନା ସାମୀଚିପ୍ପଟିପନ୍ନା ଅନୁଧମ୍ମଚାରିନୋ, ସକଂ ଆଚରିଯକଂ ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଆଚିକ୍ଖିସ୍ସନ୍ତି ଦେସେସ୍ସନ୍ତି ପଞ୍ଞପେସ୍ସନ୍ତି ପଟ୍ଠପେସ୍ସନ୍ତି ୱିୱରିସ୍ସନ୍ତି ୱିଭଜିସ୍ସନ୍ତି ଉତ୍ତାନୀକରିସ୍ସନ୍ତି, ଉପ୍ପନ୍ନଂ ପରପ୍ପୱାଦଂ ସହଧମ୍ମେନ ସୁନିଗ୍ଗହିତଂ ନିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ସପ୍ପାଟିହାରିଯଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେସ୍ସନ୍ତି।

‘‘‘ନ ତାୱାହଂ, ପାପିମ, ପରିନିବ୍ବାୟିସ୍ସାମି, ଯାୱ ମେ ଉପାସିକା ନ ସାୱିକା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱିୟତ୍ତା ୱିନୀତା ୱିସାରଦା ବହୁସ୍ସୁତା ଧମ୍ମଧରା ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନା ସାମୀଚିପ୍ପଟିପନ୍ନା ଅନୁଧମ୍ମଚାରିନିୟୋ, ସକଂ ଆଚରିୟକଂ ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଆଚିକ୍ଖିସ୍ସନ୍ତି ଦେସେସ୍ସନ୍ତି ପଞ୍ଞପେସ୍ସନ୍ତି ପଟ୍ଠପେସ୍ସନ୍ତି ୱିୱରିସ୍ସନ୍ତି ୱିଭଜିସ୍ସନ୍ତି ଉତ୍ତାନୀକରିସ୍ସନ୍ତି, ଉପ୍ପନ୍ନଂ ପରପ୍ପୱାଦଂ ସହଧମ୍ମେନ ସୁନିଗ୍ଗହିତଂ ନିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ସପ୍ପାଟିହାରିୟଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେସ୍ସନ୍ତି।

‘‘‘ନ ତାୱାହଂ, ପାପିମ, ପରିନିବ୍ବାୟିସ୍ସାମି, ଯାୱ ମେ ଇଦଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ନ ଇଦ୍ଧଞ୍ଚେୱ ଭୱିସ୍ସତି ଫୀତଞ୍ଚ ୱିତ୍ଥାରିକଂ ବାହୁଜଞ୍ଞଂ ପୁଥୁଭୂତଂ ଯାୱ ଦେୱମନୁସ୍ସେହି ସୁପ୍ପକାସିତ’ନ୍ତି।

୧୭୬। ‘‘ଇଦାନେୱ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଅଜ୍ଜ ଚାପାଲେ ଚେତିୟେ ମାରୋ ପାପିମା ଯେନାହଂ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠାସି। ଏକମନ୍ତଂ ଠିତୋ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ମାରୋ ପାପିମା ମଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘ପରିନିବ୍ବାତୁଦାନି, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା, ପରିନିବ୍ବାତୁ ସୁଗତୋ, ପରିନିବ୍ବାନକାଲୋଦାନି, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତୋ। ଭାସିତା ଖୋ ପନେସା, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତା ୱାଚା – ‘‘ନ ତାୱାହଂ, ପାପିମ , ପରିନିବ୍ବାୟିସ୍ସାମି , ଯାୱ ମେ ଭିକ୍ଖୂ ନ ସାୱକା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି…ପେ… ଯାୱ ମେ ଭିକ୍ଖୁନିୟୋ ନ ସାୱିକା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି…ପେ… ଯାୱ ମେ ଉପାସକା ନ ସାୱକା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି…ପେ… ଯାୱ ମେ ଉପାସିକା ନ ସାୱିକା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି…ପେ… ଯାୱ ମେ ଇଦଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ନ ଇଦ୍ଧଞ୍ଚେୱ ଭୱିସ୍ସତି ଫୀତଞ୍ଚ ୱିତ୍ଥାରିକଂ ବାହୁଜଞ୍ଞଂ ପୁଥୁଭୂତଂ, ଯାୱ ଦେୱମନୁସ୍ସେହି ସୁପ୍ପକାସିତ’’ନ୍ତି। ଏତରହି ଖୋ ପନ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତୋ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ଇଦ୍ଧଞ୍ଚେୱ ଫୀତଞ୍ଚ ୱିତ୍ଥାରିକଂ ବାହୁଜଞ୍ଞଂ ପୁଥୁଭୂତଂ, ଯାୱ ଦେୱମନୁସ୍ସେହି ସୁପ୍ପକାସିତଂ। ପରିନିବ୍ବାତୁଦାନି, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା, ପରିନିବ୍ବାତୁ ସୁଗତୋ, ପରିନିବ୍ବାନକାଲୋଦାନି, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତୋ’ତି।

୧୭୭। ‘‘ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ଅହଂ, ଆନନ୍ଦ, ମାରଂ ପାପିମନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚଂ – ‘ଅପ୍ପୋସ୍ସୁକ୍କୋ ତ୍ୱଂ, ପାପିମ, ହୋହି, ନଚିରଂ ତଥାଗତସ୍ସ ପରିନିବ୍ବାନଂ ଭୱିସ୍ସତି। ଇତୋ ତିଣ୍ଣଂ ମାସାନଂ ଅଚ୍ଚୟେନ ତଥାଗତୋ ପରିନିବ୍ବାୟିସ୍ସତୀ’ତି। ଇଦାନେୱ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଅଜ୍ଜ ଚାପାଲେ ଚେତିୟେ ତଥାଗତେନ ସତେନ ସମ୍ପଜାନେନ ଆୟୁସଙ୍ଖାରୋ ଓସ୍ସଟ୍ଠୋ’’ତି।

ଆନନ୍ଦୟାଚନକଥା

୧୭୮। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ତିଟ୍ଠତୁ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା କପ୍ପଂ, ତିଟ୍ଠତୁ ସୁଗତୋ କପ୍ପଂ ବହୁଜନହିତାୟ ବହୁଜନସୁଖାୟ ଲୋକାନୁକମ୍ପାୟ ଅତ୍ଥାୟ ହିତାୟ ସୁଖାୟ ଦେୱମନୁସ୍ସାନ’’ନ୍ତି।

‘‘ଅଲଂଦାନି, ଆନନ୍ଦ। ମା ତଥାଗତଂ ଯାଚି, ଅକାଲୋଦାନି, ଆନନ୍ଦ, ତଥାଗତଂ ଯାଚନାୟା’’ତି। ଦୁତିୟମ୍ପି ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ…ପେ… ତତିୟମ୍ପି ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ତିଟ୍ଠତୁ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା କପ୍ପଂ, ତିଟ୍ଠତୁ ସୁଗତୋ କପ୍ପଂ ବହୁଜନହିତାୟ ବହୁଜନସୁଖାୟ ଲୋକାନୁକମ୍ପାୟ ଅତ୍ଥାୟ ହିତାୟ ସୁଖାୟ ଦେୱମନୁସ୍ସାନ’’ନ୍ତି।

‘‘ସଦ୍ଦହସି ତ୍ୱଂ, ଆନନ୍ଦ, ତଥାଗତସ୍ସ ବୋଧି’’ନ୍ତି? ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’। ‘‘ଅଥ କିଞ୍ଚରହି ତ୍ୱଂ, ଆନନ୍ଦ, ତଥାଗତଂ ଯାୱତତିୟକଂ ଅଭିନିପ୍ପୀଳେସୀ’’ତି? ‘‘ସମ୍ମୁଖା ମେତଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତୋ ସୁତଂ ସମ୍ମୁଖା ପଟିଗ୍ଗହିତଂ – ‘ୟସ୍ସ କସ୍ସଚି, ଆନନ୍ଦ, ଚତ୍ତାରୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା ଭାୱିତା ବହୁଲୀକତା ଯାନୀକତା ୱତ୍ଥୁକତା ଅନୁଟ୍ଠିତା ପରିଚିତା ସୁସମାରଦ୍ଧା, ସୋ ଆକଙ୍ଖମାନୋ କପ୍ପଂ ୱା ତିଟ୍ଠେୟ୍ୟ କପ୍ପାୱସେସଂ ୱା। ତଥାଗତସ୍ସ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଚତ୍ତାରୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା ଭାୱିତା ବହୁଲୀକତା ଯାନୀକତା ୱତ୍ଥୁକତା ଅନୁଟ୍ଠିତା ପରିଚିତା ସୁସମାରଦ୍ଧା। ସୋ ଆକଙ୍ଖମାନୋ, ଆନନ୍ଦ, ତଥାଗତୋ କପ୍ପଂ ୱା ତିଟ୍ଠେୟ୍ୟ କପ୍ପାୱସେସଂ ୱା’’’ତି। ‘‘ସଦ୍ଦହସି ତ୍ୱଂ, ଆନନ୍ଦା’’ତି? ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’। ‘‘ତସ୍ମାତିହାନନ୍ଦ, ତୁୟ୍ହେୱେତଂ ଦୁକ୍କଟଂ, ତୁୟ୍ହେୱେତଂ ଅପରଦ୍ଧଂ, ଯଂ ତ୍ୱଂ ତଥାଗତେନ ଏୱଂ ଓଳାରିକେ ନିମିତ୍ତେ କୟିରମାନେ ଓଳାରିକେ ଓଭାସେ କୟିରମାନେ ନାସକ୍ଖି ପଟିୱିଜ୍ଝିତୁଂ, ନ ତଥାଗତଂ ଯାଚି – ‘ତିଟ୍ଠତୁ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା କପ୍ପଂ, ତିଟ୍ଠତୁ ସୁଗତୋ କପ୍ପଂ ବହୁଜନହିତାୟ ବହୁଜନସୁଖାୟ ଲୋକାନୁକମ୍ପାୟ ଅତ୍ଥାୟ ହିତାୟ ସୁଖାୟ ଦେୱମନୁସ୍ସାନ’’ନ୍ତି। ସଚେ ତ୍ୱଂ, ଆନନ୍ଦ, ତଥାଗତଂ ଯାଚେୟ୍ୟାସି, ଦ୍ୱେୱ ତେ ୱାଚା ତଥାଗତୋ ପଟିକ୍ଖିପେୟ୍ୟ, ଅଥ ତତିୟକଂ ଅଧିୱାସେୟ୍ୟ। ତସ୍ମାତିହାନନ୍ଦ, ତୁୟ୍ହେୱେତଂ ଦୁକ୍କଟଂ, ତୁୟ୍ହେୱେତଂ ଅପରଦ୍ଧଂ।

୧୭୯। ‘‘ଏକମିଦାହଂ, ଆନନ୍ଦ, ସମୟଂ ରାଜଗହେ ୱିହରାମି ଗିଜ୍ଝକୂଟେ ପବ୍ବତେ। ତତ୍ରାପି ଖୋ ତାହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଆମନ୍ତେସିଂ – ‘ରମଣୀୟଂ, ଆନନ୍ଦ, ରାଜଗହଂ, ରମଣୀୟୋ, ଆନନ୍ଦ, ଗିଜ୍ଝକୂଟୋ ପବ୍ବତୋ। ୟସ୍ସ କସ୍ସଚି, ଆନନ୍ଦ, ଚତ୍ତାରୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା ଭାୱିତା ବହୁଲୀକତା ଯାନୀକତା ୱତ୍ଥୁକତା ଅନୁଟ୍ଠିତା ପରିଚିତା ସୁସମାରଦ୍ଧା, ସୋ ଆକଙ୍ଖମାନୋ କପ୍ପଂ ୱା ତିଟ୍ଠେୟ୍ୟ କପ୍ପାୱସେସଂ ୱା। ତଥାଗତସ୍ସ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଚତ୍ତାରୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା ଭାୱିତା ବହୁଲୀକତା ଯାନୀକତା ୱତ୍ଥୁକତା ଅନୁଟ୍ଠିତା ପରିଚିତା ସୁସମାରଦ୍ଧା, ସୋ ଆକଙ୍ଖମାନୋ, ଆନନ୍ଦ, ତଥାଗତୋ କପ୍ପଂ ୱା ତିଟ୍ଠେୟ୍ୟ

କପ୍ପାୱସେସଂ ୱା’ତି। ଏୱମ୍ପି ଖୋ ତ୍ୱଂ, ଆନନ୍ଦ, ତଥାଗତେନ ଓଳାରିକେ ନିମିତ୍ତେ କୟିରମାନେ ଓଳାରିକେ ଓଭାସେ କୟିରମାନେ ନାସକ୍ଖି ପଟିୱିଜ୍ଝିତୁଂ, ନ ତଥାଗତଂ ଯାଚି – ‘ତିଟ୍ଠତୁ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା କପ୍ପଂ, ତିଟ୍ଠତୁ ସୁଗତୋ କପ୍ପଂ ବହୁଜନହିତାୟ ବହୁଜନସୁଖାୟ ଲୋକାନୁକମ୍ପାୟ ଅତ୍ଥାୟ ହିତାୟ ସୁଖାୟ ଦେୱମନୁସ୍ସାନ’ନ୍ତି। ସଚେ ତ୍ୱଂ, ଆନନ୍ଦ, ତଥାଗତଂ ଯାଚେୟ୍ୟାସି, ଦ୍ୱେ ତେ ୱାଚା ତଥାଗତୋ ପଟିକ୍ଖିପେୟ୍ୟ, ଅଥ ତତିୟକଂ ଅଧିୱାସେୟ୍ୟ। ତସ୍ମାତିହାନନ୍ଦ, ତୁୟ୍ହେୱେତଂ ଦୁକ୍କଟଂ, ତୁୟ୍ହେୱେତଂ ଅପରଦ୍ଧଂ।

୧୮୦। ‘‘ଏକମିଦାହଂ, ଆନନ୍ଦ, ସମୟଂ ତତ୍ଥେୱ ରାଜଗହେ ୱିହରାମି ଗୋତମନିଗ୍ରୋଧେ…ପେ… ତତ୍ଥେୱ ରାଜଗହେ ୱିହରାମି ଚୋରପପାତେ… ତତ୍ଥେୱ ରାଜଗହେ ୱିହରାମି ୱେଭାରପସ୍ସେ ସତ୍ତପଣ୍ଣିଗୁହାୟଂ… ତତ୍ଥେୱ ରାଜଗହେ ୱିହରାମି ଇସିଗିଲିପସ୍ସେ କାଳସିଲାୟଂ… ତତ୍ଥେୱ ରାଜଗହେ ୱିହରାମି ସୀତୱନେ ସପ୍ପସୋଣ୍ଡିକପବ୍ଭାରେ… ତତ୍ଥେୱ ରାଜଗହେ ୱିହରାମି ତପୋଦାରାମେ… ତତ୍ଥେୱ ରାଜଗହେ ୱିହରାମି ୱେଳୁୱନେ କଲନ୍ଦକନିୱାପେ… ତତ୍ଥେୱ ରାଜଗହେ ୱିହରାମି ଜୀୱକମ୍ବୱନେ… ତତ୍ଥେୱ ରାଜଗହେ ୱିହରାମି ମଦ୍ଦକୁଚ୍ଛିସ୍ମିଂ ମିଗଦାୟେ ତତ୍ରାପି ଖୋ ତାହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଆମନ୍ତେସିଂ – ‘ରମଣୀୟଂ, ଆନନ୍ଦ, ରାଜଗହଂ, ରମଣୀୟୋ ଗିଜ୍ଝକୂଟୋ ପବ୍ବତୋ, ରମଣୀୟୋ ଗୋତମନିଗ୍ରୋଧୋ, ରମଣୀୟୋ ଚୋରପପାତୋ, ରମଣୀୟା ୱେଭାରପସ୍ସେ ସତ୍ତପଣ୍ଣିଗୁହା, ରମଣୀୟା ଇସିଗିଲିପସ୍ସେ କାଳସିଲା, ରମଣୀୟୋ ସୀତୱନେ ସପ୍ପସୋଣ୍ଡିକପବ୍ଭାରୋ , ରମଣୀୟୋ ତପୋଦାରାମୋ, ରମଣୀୟୋ ୱେଳୁୱନେ କଲନ୍ଦକନିୱାପୋ, ରମଣୀୟଂ ଜୀୱକମ୍ବୱନଂ, ରମଣୀୟୋ ମଦ୍ଦକୁଚ୍ଛିସ୍ମିଂ ମିଗଦାୟୋ। ୟସ୍ସ କସ୍ସଚି, ଆନନ୍ଦ, ଚତ୍ତାରୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା ଭାୱିତା ବହୁଲୀକତା ୟାନୀକତା ୱତ୍ଥୁକତା ଅନୁଟ୍ଠିତା ପରିଚିତା ସୁସମାରଦ୍ଧା…ପେ… ଆକଙ୍ଖମାନୋ, ଆନନ୍ଦ, ତଥାଗତୋ କପ୍ପଂ ୱା ତିଟ୍ଠେୟ୍ୟ କପ୍ପାୱସେସଂ ୱା’ତି। ଏୱମ୍ପି ଖୋ ତ୍ୱଂ, ଆନନ୍ଦ, ତଥାଗତେନ ଓଳାରିକେ ନିମିତ୍ତେ କୟିରମାନେ ଓଳାରିକେ ଓଭାସେ କୟିରମାନେ ନାସକ୍ଖି ପଟିୱିଜ୍ଝିତୁଂ, ନ ତଥାଗତଂ ଯାଚି – ‘ତିଟ୍ଠତୁ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା କପ୍ପଂ, ତିଟ୍ଠତୁ ସୁଗତୋ କପ୍ପଂ ବହୁଜନହିତାୟ ବହୁଜନସୁଖାୟ ଲୋକାନୁକମ୍ପାୟ ଅତ୍ଥାୟ ହିତାୟ ସୁଖାୟ ଦେୱମନୁସ୍ସାନ’ନ୍ତି। ସଚେ ତ୍ୱଂ, ଆନନ୍ଦ, ତଥାଗତଂ ଯାଚେୟ୍ୟାସି, ଦ୍ୱେୱ ତେ ୱାଚା ତଥାଗତୋ ପଟିକ୍ଖିପେୟ୍ୟ, ଅଥ ତତିୟକଂ ଅଧିୱାସେୟ୍ୟ। ତସ୍ମାତିହାନନ୍ଦ, ତୁୟ୍ହେୱେତଂ ଦୁକ୍କଟଂ, ତୁୟ୍ହେୱେତଂ ଅପରଦ୍ଧଂ।

୧୮୧। ‘‘ଏକମିଦାହଂ, ଆନନ୍ଦ, ସମୟଂ ଇଧେୱ ୱେସାଲିୟଂ ୱିହରାମି ଉଦେନେ ଚେତିୟେ। ତତ୍ରାପି ଖୋ ତାହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଆମନ୍ତେସିଂ – ‘ରମଣୀୟା, ଆନନ୍ଦ, ୱେସାଲୀ, ରମଣୀୟଂ ଉଦେନଂ ଚେତିୟଂ। ୟସ୍ସ କସ୍ସଚି, ଆନନ୍ଦ, ଚତ୍ତାରୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା ଭାୱିତା ବହୁଲୀକତା ୟାନୀକତା ୱତ୍ଥୁକତା ଅନୁଟ୍ଠିତା ପରିଚିତା ସୁସମାରଦ୍ଧା, ସୋ ଆକଙ୍ଖମାନୋ କପ୍ପଂ ୱା ତିଟ୍ଠେୟ୍ୟ କପ୍ପାୱସେସଂ ୱା। ତଥାଗତସ୍ସ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଚତ୍ତାରୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା ଭାୱିତା ବହୁଲୀକତା ୟାନୀକତା ୱତ୍ଥୁକତା ଅନୁଟ୍ଠିତା ପରିଚିତା ସୁସମାରଦ୍ଧା, ସୋ ଆକଙ୍ଖମାନୋ, ଆନନ୍ଦ, ତଥାଗତୋ କପ୍ପଂ ୱା ତିଟ୍ଠେୟ୍ୟ କପ୍ପାୱସେସଂ ୱା’ତି। ଏୱମ୍ପି ଖୋ ତ୍ୱଂ, ଆନନ୍ଦ, ତଥାଗତେନ ଓଳାରିକେ ନିମିତ୍ତେ କୟିରମାନେ ଓଳାରିକେ ଓଭାସେ କୟିରମାନେ ନାସକ୍ଖି ପଟିୱିଜ୍ଝିତୁଂ, ନ ତଥାଗତଂ ଯାଚି – ‘ତିଟ୍ଠତୁ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା କପ୍ପଂ, ତିଟ୍ଠତୁ ସୁଗତୋ କପ୍ପଂ ବହୁଜନହିତାୟ ବହୁଜନସୁଖାୟ ଲୋକାନୁକମ୍ପାୟ ଅତ୍ଥାୟ ହିତାୟ ସୁଖାୟ ଦେୱମନୁସ୍ସାନ’ନ୍ତି। ସଚେ ତ୍ୱଂ, ଆନନ୍ଦ, ତଥାଗତଂ ଯାଚେୟ୍ୟାସି, ଦ୍ୱେୱ ତେ ୱାଚା ତଥାଗତୋ ପଟିକ୍ଖିପେୟ୍ୟ, ଅଥ ତତିୟକଂ ଅଧିୱାସେୟ୍ୟ, ତସ୍ମାତିହାନନ୍ଦ, ତୁୟ୍ହେୱେତଂ ଦୁକ୍କଟଂ, ତୁୟ୍ହେୱେତଂ ଅପରଦ୍ଧଂ।

୧୮୨। ‘‘ଏକମିଦାହଂ , ଆନନ୍ଦ, ସମୟଂ ଇଧେୱ ୱେସାଲିୟଂ ୱିହରାମି ଗୋତମକେ ଚେତିୟେ …ପେ… ଇଧେୱ ୱେସାଲିୟଂ ୱିହରାମି ସତ୍ତମ୍ବେ ଚେତିୟେ… ଇଧେୱ ୱେସାଲିୟଂ ୱିହରାମି ବହୁପୁତ୍ତେ ଚେତିୟେ… ଇଧେୱ ୱେସାଲିୟଂ ୱିହରାମି ସାରନ୍ଦଦେ ଚେତିୟେ… ଇଦାନେୱ ଖୋ ତାହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଅଜ୍ଜ ଚାପାଲେ ଚେତିୟେ ଆମନ୍ତେସିଂ – ‘ରମଣୀୟା, ଆନନ୍ଦ, ୱେସାଲୀ, ରମଣୀୟଂ ଉଦେନଂ ଚେତିୟଂ, ରମଣୀୟଂ ଗୋତମକଂ ଚେତିୟଂ, ରମଣୀୟଂ ସତ୍ତମ୍ବଂ ଚେତିୟଂ, ରମଣୀୟଂ ବହୁପୁତ୍ତଂ ଚେତିୟଂ, ରମଣୀୟଂ ସାରନ୍ଦଦଂ ଚେତିୟଂ, ରମଣୀୟଂ ଚାପାଲଂ ଚେତିୟଂ। ୟସ୍ସ କସ୍ସଚି, ଆନନ୍ଦ, ଚତ୍ତାରୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା ଭାୱିତା ବହୁଲୀକତା ୟାନୀକତା ୱତ୍ଥୁକତା ଅନୁଟ୍ଠିତା ପରିଚିତା ସୁସମାରଦ୍ଧା, ସୋ ଆକଙ୍ଖମାନୋ କପ୍ପଂ ୱା ତିଟ୍ଠେୟ୍ୟ କପ୍ପାୱସେସଂ ୱା। ତଥାଗତସ୍ସ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଚତ୍ତାରୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା ଭାୱିତା ବହୁଲୀକତା ୟାନୀକତା ୱତ୍ଥୁକତା ଅନୁଟ୍ଠିତା ପରିଚିତା ସୁସମାରଦ୍ଧା, ସୋ ଆକଙ୍ଖମାନୋ, ଆନନ୍ଦ, ତଥାଗତୋ କପ୍ପଂ ୱା ତିଟ୍ଠେୟ୍ୟ କପ୍ପାୱସେସଂ ୱା’ତି। ଏୱମ୍ପି ଖୋ ତ୍ୱଂ, ଆନନ୍ଦ, ତଥାଗତେନ ଓଳାରିକେ ନିମିତ୍ତେ କୟିରମାନେ ଓଳାରିକେ ଓଭାସେ କୟିରମାନେ ନାସକ୍ଖି ପଟିୱିଜ୍ଝିତୁଂ, ନ ତଥାଗତଂ ଯାଚି – ‘ତିଟ୍ଠତୁ ଭଗୱା କପ୍ପଂ, ତିଟ୍ଠତୁ ସୁଗତୋ କପ୍ପଂ ବହୁଜନହିତାୟ ବହୁଜନସୁଖାୟ ଲୋକାନୁକମ୍ପାୟ ଅତ୍ଥାୟ ହିତାୟ ସୁଖାୟ ଦେୱମନୁସ୍ସାନ’ନ୍ତି। ସଚେ ତ୍ୱଂ, ଆନନ୍ଦ, ତଥାଗତଂ ଯାଚେୟ୍ୟାସି, ଦ୍ୱେୱ ତେ ୱାଚା ତଥାଗତୋ ପଟିକ୍ଖିପେୟ୍ୟ, ଅଥ ତତିୟକଂ ଅଧିୱାସେୟ୍ୟ। ତସ୍ମାତିହାନନ୍ଦ, ତୁୟ୍ହେୱେତଂ ଦୁକ୍କଟଂ, ତୁୟ୍ହେୱେତଂ ଅପରଦ୍ଧଂ।

୧୮୩। ‘‘ନନୁ ଏତଂ [ଏୱଂ (ସ୍ୟା। ପୀ।)], ଆନନ୍ଦ, ମୟା ପଟିକଚ୍ଚେୱ [ପଟିଗଚ୍ଚେୱ (ସୀ। ପୀ।)] ଅକ୍ଖାତଂ – ‘ସବ୍ବେହେୱ ପିୟେହି ମନାପେହି

ନାନାଭାୱୋ ୱିନାଭାୱୋ ଅଞ୍ଞଥାଭାୱୋ। ତଂ କୁତେତ୍ଥ, ଆନନ୍ଦ, ଲବ୍ଭା, ଯଂ ତଂ ଜାତଂ ଭୂତଂ ସଙ୍ଖତଂ ପଲୋକଧମ୍ମଂ, ତଂ ୱତ ମା ପଲୁଜ୍ଜୀତି ନେତଂ ଠାନଂ ୱିଜ୍ଜତି'। ଯଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଆନନ୍ଦ, ତଥାଗତେନ ଚତ୍ତଂ ୱନ୍ତଂ ମୁତ୍ତଂ ପହୀନଂ ପଟିନିସ୍ସଟ୍ଠଂ ଓସ୍ସଟ୍ଠୋ ଆୟୁସଙ୍ଖାରୋ, ଏକଂସେନ ୱାଚା ଭାସିତା – 'ନ ଚିରଂ ତଥାଗତସ୍ସ ପରିନିବ୍ବାନଂ ଭୱିସ୍ସତି। ଇତୋ ତିଣ୍ଣଂ ମାସାନଂ ଅଚ୍ଚୟେନ ତଥାଗତୋ ପରିନିବ୍ବାୟିସ୍ସତୀ'ତି। ତଞ୍ଚ [ତଂ ୱଚନଂ (ସୀ।)] ତଥାଗତୋ ଜୀୱିତହେତୁ ପୁନ ପଚ୍ଚାୱମିସ୍ସତୀତି [ପଚ୍ଚାଗମିସ୍ସତୀତି (ସ୍ୟା। କ।)] ନେତଂ ଠାନଂ ୱିଜ୍ଜତି। ଆୟାମାନନ୍ଦ, ଯେନ ମହାୱନଂ କୂଟାଗାରସାଲା ତେନୁପସଙ୍କମିସ୍ସାମା''ତି। ''ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ''ତି ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି।

ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଆୟସ୍ମତା ଆନନ୍ଦେନ ସଦ୍ଧିଂ ଯେନ ମହାୱନଂ କୂଟାଗାରସାଲା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଗଚ୍ଛ ତ୍ୱଂ, ଆନନ୍ଦ, ଯାୱତିକା ଭିକ୍ଖୂ ୱେସାଲିଂ ଉପନିସ୍ସାୟ ୱିହରନ୍ତି, ତେ ସବ୍ବେ ଉପଟ୍ଠାନସାଲାୟଂ ସନ୍ନିପାତେହୀ''ତି। ''ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ''ତି ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱତୋ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ଯାୱତିକା ଭିକ୍ଖୂ ୱେସାଲିଂ ଉପନିସ୍ସାୟ ୱିହରନ୍ତି, ତେ ସବ୍ବେ ଉପଟ୍ଠାନସାଲାୟଂ ସନ୍ନିପାତେତ୍ୱା ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠାସି। ଏକମନ୍ତଂ ଠିତୋ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ସନ୍ନିପତିତୋ, ଭନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ, ଯସ୍ସଦାନି, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା କାଲଂ ମଞ୍ଞତୀ''ତି।

୧୮୪। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଯେନୁପଟ୍ଠାନସାଲା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପଞ୍ଞତ୍ତେ ଆସନେ ନିସୀଦି। ନିସଜ୍ଜ ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ''ତସ୍ମାତିହ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯେ ତେ ମୟା ଧମ୍ମା ଅଭିଞ୍ଞା ଦେସିତା, ତେ ୱୋ ସାଧୁକଂ ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଆସେୱିତବ୍ବା ଭାୱେତବ୍ବା ବହୁଲୀକାତବ୍ବା, ଯଥୟିଦଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ଅଦ୍ଧନିୟଂ ଅସ୍ସ ଚିରଟ୍ଠିତିକଂ, ତଦସ୍ସ ବହୁଜନହିତାୟ ବହୁଜନସୁଖାୟ ଲୋକାନୁକମ୍ପାୟ ଅତ୍ଥାୟ ହିତାୟ ସୁଖାୟ ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ। କତମେ ଚ ତେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମା ମୟା ଅଭିଞ୍ଞା ଦେସିତା, ଯେ ୱୋ ସାଧୁକଂ ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଆସେୱିତବ୍ବା ଭାୱେତବ୍ବା ବହୁଲୀକାତବ୍ବା, ଯଥୟିଦଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ଅଦ୍ଧନିୟଂ ଅସ୍ସ ଚିରଟ୍ଠିତିକଂ, ତଦସ୍ସ ବହୁଜନହିତାୟ ବହୁଜନସୁଖାୟ ଲୋକାନୁକମ୍ପାୟ ଅତ୍ଥାୟ ହିତାୟ ସୁଖାୟ ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ। ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନା ଚତ୍ତାରୋ ସମ୍ମପ୍ପଧାନା ଚତ୍ତାରୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା ପଞ୍ଚିନ୍ଦ୍ରିୟାନି ପଞ୍ଚ ବଲାନି ସତ୍ତ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା ଅରିୟୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ। ଇମେ ଖୋ ତେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମା ମୟା ଅଭିଞ୍ଞା ଦେସିତା, ଯେ ୱୋ ସାଧୁକଂ ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଆସେୱିତବ୍ବା ଭାୱେତବ୍ବା ବହୁଲୀକାତବ୍ବା, ଯଥୟିଦଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ଅଦ୍ଧନିୟଂ ଅସ୍ସ ଚିରଟ୍ଠିତିକଂ, ତଦସ୍ସ ବହୁଜନହିତାୟ ବହୁଜନସୁଖାୟ ଲୋକାନୁକମ୍ପାୟ ଅତ୍ଥାୟ ହିତାୟ ସୁଖାୟ ଦେୱମନୁସ୍ସାନ''ନ୍ତି।

୧୮୫। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ''ହନ୍ଦଦାନି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆମନ୍ତୟାମି ୱୋ, ୱୟଧମ୍ମା ସଙ୍ଖାରା, ଅପ୍ପମାଦେନ ସମ୍ପାଦେଥ। ନଚିରଂ ତଥାଗତସ୍ସ ପରିନିବ୍ବାନଂ ଭୱିସ୍ସତି। ଇତୋ ତିଣ୍ଣଂ ମାସାନଂ ଅଚ୍ଚୟେନ ତଥାଗତୋ ପରିନିବ୍ବାୟିସ୍ସତୀ''ତି। ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା, ଇଦଂ ୱତ୍ୱାନ ସୁଗତୋ ଅଥାପରଂ ଏତଦୱୋଚ ସତ୍ଥା [ଇତୋ ପରଂ ସ୍ୟାମପୋତ୍ଥକେ ଏୱଂପି ପାଠୋ ଦିସ୍ସତି –§ଦହରାପି ଚ ଯେ ୱୁଦ୍ଧା, ଯେ ବାଲା ଯେ ଚ ପଣ୍ଡିତା।§ଅଡ୍ଢାଚେୱ ଦଲିଦ୍ଦା ଚ, ସବ୍ବେ ମଚ୍ଚୁପରାୟନା।§ଯଥାପି କୁମ୍ଭକାରସ୍ସ, କତଂ ମତ୍ତିକଭାଜନଂ।§ଖୁଦ୍ଦକଞ୍ଚ ମହନ୍ତଞ୍ଚ, ଯଞ୍ଚ ପକ୍କଂ ଯଞ୍ଚ ଆମକଂ।§ସବ୍ବଂ ଭେଦପରିୟନ୍ତଂ, ଏୱଂ ମଚ୍ଚାନ ଜୀୱିତଂ।§ଅଥାପରଂ ଏତଦୱୋଚ ସତ୍ଥା]। –

''ପରିପକ୍କୋ ୱୟୋ ମୟ୍ହଂ, ପରିତ୍ତଂ ମମ ଜୀୱିତଂ;

ପହାୟ ୱୋ ଗମିସ୍ସାମି, କତଂ ମେ ସରଣମତ୍ତନୋ।

''ଅପ୍ପମତ୍ତା ସତୀମନ୍ତୋ, ସୁସୀଲା ହୋଥ ଭିକ୍ଖୱୋ;

ସୁସମାହିତସଙ୍କପ୍ପା, ସଚିତ୍ତମନୁରକ୍ଖଥ।

''ଯୋ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନୟେ, ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ୱିହସ୍ସତି;

ପହାୟ ଜାତିସଂସାରଂ, ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତଂ କରିସ୍ସତୀ''ତି [ୱିହରିସ୍ସତି (ସ୍ୟା।), ୱିହେସ୍ସତି (ସୀ।)]।

ତତିୟୋ ଭାଣୱାରୋ।

ନାଗାପଲୋକିତଂ

୧୮୬। ଅଥ ଖୋ ଭଗଵା ପୁବ୍ବଣ୍ହସମଯଂ ନିଵାସେତ୍ଵା ପତ୍ତଚୀଵରମାଦାଯ ଵେସାଲିଂ ପିଣ୍ଡାଯ ପାଵିସି। ଵେସାଲିଯଂ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରିତ୍ଵା ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ପିଣ୍ଡପାତପଟିକ୍କନ୍ତୋ ନାଗାପଲୋକିତଂ ଵେସାଲିଂ ଅପଲୋକେତ୍ଵା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଇଦଂ ପଚ୍ଛିମକଂ, ଆନନ୍ଦ, ତଥାଗତସ୍ସ ଵେସାଲିଯା ଦସ୍ସନଂ ଭଵିସ୍ସତି। ଆଯାମାନନ୍ଦ, ଯେନ ଭଣ୍ଡଗାମୋ [ଭଣ୍ଡୁଗାମୋ (କ।)] ତେନୁପସଙ୍କମିସ୍ସାମା''ତି। ''ଏଵଂ, ଭନ୍ତେ''ତି ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗଵତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି।

ଅଥ ଖୋ ଭଗଵା ମହତା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ ସଦ୍ଧିଂ ଯେନ ଭଣ୍ଡଗାମୋ ତଦଵସରି। ତତ୍ର ସୁଦଂ ଭଗଵା ଭଣ୍ଡଗାମେ ଵିହରତି। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗଵା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଚତୁନ୍ନଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଧମ୍ମାନଂ ଅନନୁବୋଧା ଅପ୍ପଟିଵେଧା ଏଵମିଦଂ ଦୀଘମଦ୍ଧାନଂ ସନ୍ଧାଵିତଂ ସଂସରିତଂ ମମଞ୍ଚେଵ ତୁମ୍ହାକଞ୍ଚ। କତମେସଂ ଚତୁନ୍ନଂ? ଅରିଯସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସୀଲସ୍ସ ଅନନୁବୋଧା ଅପ୍ପଟିଵେଧା ଏଵମିଦଂ ଦୀଘମଦ୍ଧାନଂ ସନ୍ଧାଵିତଂ ସଂସରିତଂ ମମଂ ଚେଵ ତୁମ୍ହାକଞ୍ଚ। ଅରିଯସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସମାଧିସ୍ସ ଅନନୁବୋଧା ଅପ୍ପଟିଵେଧା ଏଵମିଦଂ ଦୀଘମଦ୍ଧାନଂ ସନ୍ଧାଵିତଂ ସଂସରିତଂ ମମଂ ଚେଵ ତୁମ୍ହାକଞ୍ଚ। ଅରିଯାଯ, ଭିକ୍ଖଵେ, ପଞ୍ଞାଯ ଅନନୁବୋଧା ଅପ୍ପଟିଵେଧା ଏଵମିଦଂ ଦୀଘମଦ୍ଧାନଂ ସନ୍ଧାଵିତଂ ସଂସରିତଂ ମମଂ ଚେଵ ତୁମ୍ହାକଞ୍ଚ। ଅରିଯାଯ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଵିମୁତ୍ତିଯା ଅନନୁବୋଧା ଅପ୍ପଟିଵେଧା ଏଵମିଦଂ ଦୀଘମଦ୍ଧାନଂ ସନ୍ଧାଵିତଂ ସଂସରିତଂ ମମଂ ଚେଵ ତୁମ୍ହାକଞ୍ଚ। ତଯିଦଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅରିଯଂ ସୀଲଂ ଅନୁବୁଦ୍ଧଂ ପଟିଵିଦ୍ଧଂ, ଅରିଯୋ ସମାଧି ଅନୁବୁଦ୍ଧୋ ପଟିଵିଦ୍ଧୋ, ଅରିଯା ପଞ୍ଞା ଅନୁବୁଦ୍ଧା ପଟିଵିଦ୍ଧା, ଅରିଯା ଵିମୁତ୍ତି ଅନୁବୁଦ୍ଧା ପଟିଵିଦ୍ଧା, ଉଚ୍ଛିନ୍ନା ଭଵତଣ୍ହା, ଖୀଣା ଭଵନେତ୍ତି, ନତ୍ଥି ଦାନି ପୁନବ୍ଭଵୋ''ତି। ଇଦମଵୋଚ ଭଗଵା, ଇଦଂ ଵତ୍ଵାନ ସୁଗତୋ ଅଥାପରଂ ଏତଦଵୋଚ ସତ୍ଥା –

''ସୀଲଂ ସମାଧି ପଞ୍ଞା ଚ, ଵିମୁତ୍ତି ଚ ଅନୁତ୍ତରା;

ଅନୁବୁଦ୍ଧା ଇମେ ଧମ୍ମା, ଗୋତମେନ ଯସସ୍ସିନା।

''ଇତି ବୁଦ୍ଧୋ ଅଭିଞ୍ଞାଯ, ଧମ୍ମମକ୍ଖାସି ଭିକ୍ଖୁନଂ;

ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ସତ୍ଥା, ଚକ୍ଖୁମା ପରିନିବ୍ବୁତୋ''ତି।

ତତ୍ରାପି ସୁଦଂ ଭଗଵା ଭଣ୍ଡଗାମେ ଵିହରନ୍ତୋ ଏତଦେଵ ବହୁଲଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧମ୍ମିଂ କଥଂ କରୋତି – ''ଇତି ସୀଲଂ, ଇତି ସମାଧି, ଇତି ପଞ୍ଞା। ସୀଲପରିଭାଵିତୋ ସମାଧି ମହପ୍ଫଲୋ ହୋତି ମହାନିସଂସୋ। ସମାଧିପରିଭାଵିତା ପଞ୍ଞା ମହପ୍ଫଲା ହୋତି ମହାନିସଂସା। ପଞ୍ଞାପରିଭାଵିତଂ ଚିତ୍ତଂ ସମ୍ମଦେଵ ଆସଵେହି ଵିମୁଚ୍ଚତି, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – କାମାସଵା, ଭଵାସଵା, ଅଵିଜ୍ଜାସଵା''ତି।

ଚତୁମହାପଦେସକଥା

୧୮୭। ଅଥ ଖୋ ଭଗଵା ଭଣ୍ଡଗାମେ ଯଥାଭିରନ୍ତଂ ଵିହରିତ୍ଵା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଆଯାମାନନ୍ଦ, ଯେନ ହତ୍ଥିଗାମୋ, ଯେନ ଅମ୍ବଗାମୋ, ଯେନ ଜମ୍ବୁଗାମୋ, ଯେନ ଭୋଗନଗରଂ ତେନୁପସଙ୍କମିସ୍ସାମା''ତି। ''ଏଵଂ, ଭନ୍ତେ''ତି ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗଵତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି। ଅଥ ଖୋ ଭଗଵା ମହତା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ ସଦ୍ଧିଂ ଯେନ ଭୋଗନଗରଂ ତଦଵସରି। ତତ୍ର ସୁଦଂ ଭଗଵା ଭୋଗନଗରେ ଵିହରତି ଆନନ୍ଦେ [ସାନନ୍ଦରେ (କ।)] ଚେତିଯେ। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗଵା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଚତ୍ତାରୋମେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ମହାପଦେସେ ଦେସେସ୍ସାମି, ତଂ ସୁଣାଥ, ସାଧୁକଂ ମନସିକରୋଥ, ଭାସିସ୍ସାମୀ''ତି। ''ଏଵଂ , ଭନ୍ତେ''ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗଵତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗଵା ଏତଦଵୋଚ –

୧୮୮। ''ଇଧ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ଏଵଂ ଵଦେଯ୍ୟ – 'ସମ୍ମୁଖା ମେତଂ, ଆଵୁସୋ, ଭଗଵତୋ ସୁତଂ ସମ୍ମୁଖା ପଟିଗ୍ଗହିତଂ, ଅଯଂ ଧମ୍ମୋ ଅଯଂ ଵିନଯୋ ଇଦଂ ସତ୍ଥୁସାସନ'ନ୍ତି। ତସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଭାସିତଂ ନେଵ ଅଭିନନ୍ଦିତବ୍ବଂ ନପ୍ପଟିକ୍କୋସିତବ୍ବଂ। ଅନଭିନନ୍ଦିତ୍ଵା ଅପ୍ପଟିକ୍କୋସିତ୍ଵା ତାନି ପଦବ୍ୟଞ୍ଜନାନି ସାଧୁକଂ ଉଗ୍ଗହେତ୍ଵା ସୁତ୍ତେ ଓସାରେତବ୍ବାନି [ଓତାରେତବ୍ବାନି], ଵିନଯେ ସନ୍ଦସ୍ସେତବ୍ବାନି। ତାନି ଚେ ସୁତ୍ତେ ଓସାରିଯମାନାନି [ଓତାରିଯମାନାନି] ଵିନଯେ ସନ୍ଦସ୍ସିଯମାନାନି ନ ଚେଵ ସୁତ୍ତେ ଓସରନ୍ତି [ଓତରନ୍ତି (ସୀ। ପୀ। ଅ। ନି। ୪।୧୮୦)], ନ ଚ ଵିନଯେ ସନ୍ଦିସ୍ସନ୍ତି, ନିଟ୍ଠମେତ୍ଥ ଗନ୍ତବ୍ବଂ – 'ଅଦ୍ଧା, ଇଦଂ ନ ଚେଵ ତସ୍ସ ଭଗଵତୋ ଵଚନଂ; ଇମସ୍ସ ଚ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦୁଗ୍ଗହିତ'ନ୍ତି। ଇତିହେତଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଛଡ୍ଡେଯ୍ୟାଥ। ତାନି ଚେ ସୁତ୍ତେ ଓସାରିଯମାନାନି ଵିନଯେ ସନ୍ଦସ୍ସିଯମାନାନି ସୁତ୍ତେ ଚେଵ ଓସରନ୍ତି, ଵିନଯେ ଚ ସନ୍ଦିସ୍ସନ୍ତି, ନିଟ୍ଠମେତ୍ଥ ଗନ୍ତବ୍ବଂ – 'ଅଦ୍ଧା, ଇଦଂ ତସ୍ସ ଭଗଵତୋ ଵଚନଂ; ଇମସ୍ସ ଚ ଭିକ୍ଖୁନୋ ସୁଗ୍ଗହିତ'ନ୍ତି। ଇଦଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ପଠମଂ ମହାପଦେସଂ ଧାରେଯ୍ୟାଥ।

''ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ଏଵଂ ଵଦେଯ୍ୟ – 'ଅମୁକସ୍ମିଂ ନାମ ଆଵାସେ ସଙ୍ଘୋ ଵିହରତି ସଥେରୋ ସପାମୋକ୍ଖୋ। ତସ୍ସ ମେ ସଙ୍ଘସ୍ସ ସମ୍ମୁଖା ସୁତଂ

ସମ୍ମୁଖା ପଟିଗ୍ଗହିତଂ, ଅଯଂ ଧମ୍ମୋ ଅଯଂ ୱିନଯୋ ଇଦଂ ସତ୍ଥୁସାସନ'ନ୍ତି। ତସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଭାସିତଂ ନେୱ ଅଭିନନ୍ଦିତବ୍ବଂ ନପ୍ପଟିକ୍କୋସିତବ୍ବଂ। ଅନଭିନନ୍ଦିତ୍ୱା ଅପ୍ପଟିକ୍କୋସିତ୍ୱା ତାନି ପଦବ୍ଯଞ୍ଜନାନି ସାଧୁକଂ ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱା ସୁତ୍ତେ ଓସାରେତବ୍ବାନି, ୱିନଯେ ସନ୍ଦସ୍ସେତବ୍ବାନି। ତାନି ଚେ ସୁତ୍ତେ ଓସାରିଯମାନାନି ୱିନଯେ ସନ୍ଦସ୍ସିଯମାନାନି ନ ଚେୱ ସୁତ୍ତେ ଓସରନ୍ତି, ନ ଚ ୱିନଯେ ସନ୍ଦିସ୍ସନ୍ତି, ନିଟ୍ଠମେତ୍ଥ ଗନ୍ତବ୍ବଂ – 'ଅଦ୍ଧା, ଇଦଂ ନ ଚେୱ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ୱଚନଂ; ତସ୍ସ ଚ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଦୁଗ୍ଗହିତ'ନ୍ତି। ଇତିହେତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଛଡ୍ଡେଯ୍ଯାଥ। ତାନି ଚେ ସୁତ୍ତେ ଓସାରିଯମାନାନି ୱିନଯେ ସନ୍ଦସ୍ସିଯମାନାନି ସୁତ୍ତେ ଚେୱ ଓସରନ୍ତି ୱିନଯେ ଚ ସନ୍ଦିସ୍ସନ୍ତି, ନିଟ୍ଠମେତ୍ଥ ଗନ୍ତବ୍ବଂ – 'ଅଦ୍ଧା , ଇଦଂ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ୱଚନଂ; ତସ୍ସ ଚ ସଙ୍ଘସ୍ସ ସୁଗ୍ଗହିତ'ନ୍ତି। ଇଦଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁତିଯଂ ମହାପଦେସଂ ଧାରେଯ୍ଯାଥ।

''ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଏୱଂ ୱଦେଯ୍ଯ – 'ଅମୁକସ୍ମିଂ ନାମ ଆୱାସେ ସମ୍ବହୁଲା ଥେରା ଭିକ୍ଖୂ ୱିହରନ୍ତି ବହୁସ୍ସୁତା ଆଗତାଗମା ଧମ୍ମଧରା ୱିନଯଧରା ମାତିକାଧରା। ତେସଂ ମେ ଥେରାନଂ ସମ୍ମୁଖା ସୁତଂ ସମ୍ମୁଖା ପଟିଗ୍ଗହିତଂ – ଅଯଂ ଧମ୍ମୋ ଅଯଂ ୱିନଯୋ ଇଦଂ ସତ୍ଥୁସାସନ'ନ୍ତି। ତସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଭାସିତଂ ନେୱ ଅଭିନନ୍ଦିତବ୍ବଂ…ପେ… ନ ଚ ୱିନଯେ ସନ୍ଦିସ୍ସନ୍ତି, ନିଟ୍ଠମେତ୍ଥ ଗନ୍ତବ୍ବଂ – 'ଅଦ୍ଧା, ଇଦଂ ନ ଚେୱ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ୱଚନଂ; ତେସଞ୍ଚ ଥେରାନଂ ଦୁଗ୍ଗହିତ'ନ୍ତି। ଇତିହେତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଛଡ୍ଡେଯ୍ଯାଥ। ତାନି ଚେ ସୁତ୍ତେ ଓସାରିଯମାନାନି…ପେ… ୱିନଯେ ଚ ସନ୍ଦିସ୍ସନ୍ତି, ନିଟ୍ଠମେତ୍ଥ ଗନ୍ତବ୍ବଂ – 'ଅଦ୍ଧା, ଇଦଂ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ୱଚନଂ; ତେସଞ୍ଚ ଥେରାନଂ ସୁଗ୍ଗହିତ'ନ୍ତି। ଇଦଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତତିଯଂ ମହାପଦେସଂ ଧାରେଯ୍ଯାଥ।

''ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଏୱଂ ୱଦେଯ୍ଯ – 'ଅମୁକସ୍ମିଂ ନାମ ଆୱାସେ ଏକୋ ଥେରୋ ଭିକ୍ଖୁ ୱିହରତି ବହୁସ୍ସୁତୋ ଆଗତାଗମୋ ଧମ୍ମଧରୋ ୱିନଯଧରୋ ମାତିକାଧରୋ। ତସ୍ସ ମେ ଥେରସ୍ସ ସମ୍ମୁଖା ସୁତଂ ସମ୍ମୁଖା ପଟିଗ୍ଗହିତଂ – ଅଯଂ ଧମ୍ମୋ ଅଯଂ ୱିନଯୋ ଇଦଂ ସତ୍ଥୁସାସନ'ନ୍ତି। ତସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଭାସିତଂ ନେୱ ଅଭିନନ୍ଦିତବ୍ବଂ ନପ୍ପଟିକ୍କୋସିତବ୍ବଂ। ଅନଭିନନ୍ଦିତ୍ୱା ଅପ୍ପଟିକ୍କୋସିତ୍ୱା ତାନି ପଦବ୍ଯଞ୍ଜନାନି ସାଧୁକଂ ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱା ସୁତ୍ତେ ଓସାରିତବ୍ବାନି, ୱିନଯେ ସନ୍ଦସ୍ସେତବ୍ବାନି। ତାନି ଚେ ସୁତ୍ତେ ଓସାରିଯମାନାନି ୱିନଯେ ସନ୍ଦସ୍ସିଯମାନାନି ନ ଚେୱ ସୁତ୍ତେ ଓସରନ୍ତି, ନ ଚ ୱିନଯେ ସନ୍ଦିସ୍ସନ୍ତି, ନିଟ୍ଠମେତ୍ଥ ଗନ୍ତବ୍ବଂ – 'ଅଦ୍ଧା, ଇଦଂ ନ ଚେୱ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ୱଚନଂ; ତସ୍ସ ଚ ଥେରସ୍ସ ଦୁଗ୍ଗହିତ'ନ୍ତି। ଇତିହେତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଛଡ୍ଡେଯ୍ଯାଥ। ତାନି ଚ ସୁତ୍ତେ ଓସାରିଯମାନାନି ୱିନଯେ ସନ୍ଦସ୍ସିଯମାନାନି ସୁତ୍ତେ ଚେୱ ଓସରନ୍ତି, ୱିନଯେ ଚ ସନ୍ଦିସ୍ସନ୍ତି , ନିଟ୍ଠମେତ୍ଥ ଗନ୍ତବ୍ବଂ – 'ଅଦ୍ଧା , ଇଦଂ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ୱଚନଂ; ତସ୍ସ ଚ ଥେରସ୍ସ ସୁଗ୍ଗହିତ'ନ୍ତି। ଇଦଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତୁତ୍ଥଂ ମହାପଦେସଂ ଧାରେଯ୍ଯାଥ। ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତ୍ତାରୋ ମହାପଦେସେ ଧାରେଯ୍ଯାଥା''ତି।

ତତ୍ରପି ସୁଦଂ ଭଗୱା ଭୋଗନଗରେ ୱିହରନ୍ତୋ ଆନନ୍ଦେ ଚେତିଯେ ଏତଦେୱ ବହୁଲଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧମ୍ମିଂ କଥଂ କରୋତି – ''ଇତି ସୀଲଂ, ଇତି ସମାଧି, ଇତି ପଞ୍ଞା। ସୀଲପରିଭାୱିତୋ ସମାଧି ମହପ୍ଫଲୋ ହୋତି ମହାନିସଂସୋ । ସମାଧିପରିଭାୱିତା ପଞ୍ଞା ମହପ୍ଫଲା ହୋତି ମହାନିସଂସା। ପଞ୍ଞାପରିଭାୱିତଂ ଚିତ୍ତଂ ସମ୍ମଦେୱ ଆସୱେହି ୱିମୁଚ୍ଚତି, ସେଯ୍ଯଥିଦଂ – କାମାସୱା, ଭୱାସୱା, ଅୱିଜ୍ଜାସୱା''ତି।

କମ୍ମାରପୁତ୍ତଚୁନ୍ଦୱତ୍ଥୁ

୧୮୯। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଭୋଗନଗରେ ଯଥାଭିରନ୍ତଂ ୱିହରିତ୍ୱା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଆଯାମାନନ୍ଦ, ଯେନ ପାୱା ତେନୁପସଙ୍କମିସ୍ସାମା''ତି। ''ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ''ତି ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ମହତା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ ସଦ୍ଧିଂ ଯେନ ପାୱା ତଦୱସରି। ତତ୍ର ସୁଦଂ ଭଗୱା ପାୱାଯଂ ୱିହରତି ଚୁନ୍ଦସ୍ସ କମ୍ମାରପୁତ୍ତସ୍ସ ଅମ୍ବୱନେ। ଅସ୍ସୋସି ଖୋ ଚୁନ୍ଦୋ କମ୍ମାରପୁତ୍ତୋ – ''ଭଗୱା କିର ପାୱଂ ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ, ପାୱାଯଂ ୱିହରତି ମଯ୍ହଂ ଅମ୍ବୱନେ''ତି। ଅଥ ଖୋ ଚୁନ୍ଦୋ କମ୍ମାରପୁତ୍ତୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ ଖୋ ଚୁନ୍ଦଂ କମ୍ମାରପୁତ୍ତଂ ଭଗୱା ଧମ୍ମିଯା କଥାଯ ସନ୍ଦସ୍ସେସି ସମାଦପେସି ସମୁତ୍ତେଜେସି ସମ୍ପହଂସେସି। ଅଥ ଖୋ ଚୁନ୍ଦୋ କମ୍ମାରପୁତ୍ତୋ ଭଗୱତା ଧମ୍ମିଯା କଥାଯ ସନ୍ଦସ୍ସିତୋ ସମାଦପିତୋ ସମୁତ୍ତେଜିତୋ ସମ୍ପହଂସିତୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ଅଧିୱାସେତୁ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ସ୍ୱାତନାଯ ଭତ୍ତଂ ସଦ୍ଧିଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନା''ତି। ଅଧିୱାସେସି ଭଗୱା ତୁଣ୍ହୀଭାୱେନ। ଅଥ ଖୋ ଚୁନ୍ଦୋ କମ୍ମାରପୁତ୍ତୋ ଭଗୱତୋ ଅଧିୱାସନଂ ୱିଦିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ପକ୍କାମି।

ଅଥ ଖୋ ଚୁନ୍ଦୋ କମ୍ମାରପୁତ୍ତୋ ତସ୍ସା ରତ୍ତିଯା ଅଚ୍ଚଯେନ ସକେ ନିୱେସନେ ପଣୀତଂ ଖାଦନୀଯଂ ଭୋଜନୀଯଂ ପଟିଯାଦାପେତ୍ୱା ପହୂତଞ୍ଚ ସୂକରମଦ୍ଦୱଂ ଭଗୱତୋ କାଲଂ ଆରୋଚାପେସି – ''କାଲୋ, ଭନ୍ତେ, ନିଟ୍ଠିତଂ ଭତ୍ତ''ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ପୁବ୍ବଣ୍ହସମଯଂ ନିୱାସେତ୍ୱା ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାଯ ସଦ୍ଧିଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ ଯେନ ଚୁନ୍ଦସ୍ସ କମ୍ମାରପୁତ୍ତସ୍ସ ନିୱେସନଂ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପଞ୍ଞତ୍ତେ ଆସନେ ନିସୀଦି। ନିସଜ୍ଜ ଖୋ ଭଗୱା ଚୁନ୍ଦଂ କମ୍ମାରପୁତ୍ତଂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଯଂ ତେ, ଚୁନ୍ଦ, ସୂକରମଦ୍ଦୱଂ ପଟିଯତ୍ତଂ, ତେନ ମଂ ପରିୱିସ। ଯଂ ପନଞ୍ଞଂ ଖାଦନୀଯଂ ଭୋଜନୀଯଂ ପଟିଯତ୍ତଂ, ତେନ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ପରିୱିସା''ତି। ''ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ''ତି ଖୋ ଚୁନ୍ଦୋ କମ୍ମାରପୁତ୍ତୋ ଭଗୱତୋ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ଯଂ ଅହୋସି

ସୂକରମଦ୍ଦଵଂ ପଟିଯତ୍ତଂ, ତେନ ଭଗଵନ୍ତଂ ପରିଵିସି। ଯଂ ପନଞ୍ଞଂ ଖାଦନୀଯଂ ଭୋଜନୀଯଂ ପଟିଯତ୍ତଂ , ତେନ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ପରିଵିସି। ଅଥ ଖୋ ଭଗଵା ଚୁନ୍ଦଂ କମ୍ମାରପୁତ୍ତଂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଯଂ ତେ, ଚୁନ୍ଦ, ସୂକରମଦ୍ଦଵଂ ଅଵସିଟ୍ଠଂ, ତଂ ସୋବ୍ଭେ ନିଖଣାହି। ନାହଂ ତଂ, ଚୁନ୍ଦ, ପସ୍ସାମି ସଦେଵକେ ଲୋକେ ସମାରକେ ସବ୍ରହ୍ମକେ ସସ୍ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣିଯା ପଜାଯ ସଦେଵମନୁସ୍ସାଯ, ଯସ୍ସ ତଂ ପରିଭୁତ୍ତଂ ସମ୍ମା ପରିଣାମଂ ଗଚ୍ଛେଯ୍ଯ ଅଞ୍ଞତ୍ର ତଥାଗତସ୍ସା''ତି। ''ଏଵଂ, ଭନ୍ତେ''ତି ଖୋ ଚୁନ୍ଦୋ କମ୍ମାରପୁତ୍ତୋ ଭଗଵତୋ ପଟିସ୍ସୁତ୍ଵା ଯଂ ଅହୋସି ସୂକରମଦ୍ଦଵଂ ଅଵସିଟ୍ଠଂ, ତଂ ସୋବ୍ଭେ ନିଖଣିତ୍ଵା ଯେନ ଭଗଵା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ଭଗଵନ୍ତଂ ଅଭିଵାଦେତ୍ଵା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ ଖୋ ଚୁନ୍ଦଂ କମ୍ମାରପୁତ୍ତଂ ଭଗଵା ଧମ୍ମିଯା କଥାଯ ସନ୍ଦସ୍ସେତ୍ଵା ସମାଦପେତ୍ଵା ସମୁତ୍ତେଜେତ୍ଵା ସମ୍ପହଂସେତ୍ଵା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ପକ୍କାମି।

୧୯୦। ଅଥ ଖୋ ଭଗଵତୋ ଚୁନ୍ଦସ୍ସ କମ୍ମାରପୁତ୍ତସ୍ସ ଭତ୍ତଂ ଭୁତ୍ତାଵିସ୍ସ ଖରୋ ଆବାଧୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜି, ଲୋହିତପକ୍ଖନ୍ଦିକା ପବାଳ୍ହା ଵେଦନା ଵତ୍ତନ୍ତି ମାରଣନ୍ତିକା। ତା ସୁଦଂ ଭଗଵା ସତୋ ସମ୍ପଜାନୋ ଅଧିଵାସେସି ଅଵିହଞ୍ଞମାନୋ। ଅଥ ଖୋ ଭଗଵା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଆଯାମାନନ୍ଦ, ଯେନ କୁସିନାରା ତେନୁପସଙ୍କମିସ୍ସାମା''ତି। ''ଏଵଂ, ଭନ୍ତେ''ତି ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗଵତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି।

ଚୁନ୍ଦସ୍ସ ଭତ୍ତଂ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ଵା, କମ୍ମାରସ୍ସାତି ମେ ସୁତଂ;

ଆବାଧଂ ସମ୍ଫୁସୀ ଧୀରୋ, ପବାଳ୍ହଂ ମାରଣନ୍ତିକଂ।

ଭୁତ୍ତସ୍ସ ଚ ସୂକରମଦ୍ଦଵେନ,

ବ୍ୟାଧିପ୍ପବାଳ୍ହୋ ଉଦପାଦି ସତ୍ଥୁନୋ;

ଵିରେଚମାନୋ [ଵିରିଚ୍ଚମାନୋ (ସୀ। ସ୍ୟା। କ।), ଵିରିଞ୍ଚମାନୋ (?)] ଭଗଵା ଅଵୋଚ,

ଗଚ୍ଛାମହଂ କୁସିନାରଂ ନଗରନ୍ତି।

ପାନୀଯାହରଣଂ

୧୯୧। ଅଥ ଖୋ ଭଗଵା ମଗ୍ଗା ଓକ୍କମ୍ମ ଯେନ ଅଞ୍ଞତରଂ ରୁକ୍ଖମୂଲଂ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଇଙ୍ଘ ମେ ତ୍ଵଂ, ଆନନ୍ଦ, ଚତୁଗ୍ଗୁଣଂ ସଙ୍ଘାଟିଂ ପଞ୍ଞପେହି, କିଲନ୍ତୋସ୍ମି, ଆନନ୍ଦ, ନିସୀଦିସ୍ସାମୀ''ତି। ''ଏଵଂ, ଭନ୍ତେ''ତି ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗଵତୋ ପଟିସ୍ସୁତ୍ଵା ଚତୁଗ୍ଗୁଣଂ ସଙ୍ଘାଟିଂ ପଞ୍ଞପେସି। ନିସୀଦି ଭଗଵା ପଞ୍ଞତ୍ତେ ଆସନେ। ନିସଜ୍ଜ ଖୋ ଭଗଵା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଇଙ୍ଘ ମେ ତ୍ଵଂ, ଆନନ୍ଦ, ପାନୀଯଂ ଆହର, ପିପାସିତୋସ୍ମି, ଆନନ୍ଦ, ପିଵିସ୍ସାମୀ''ତି। ଏଵଂ ଵୁତ୍ତେ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗଵନ୍ତଂ ଏତଦଵୋଚ – ''ଇଦାନି, ଭନ୍ତେ, ପଞ୍ଚମତ୍ତାନି ସକଟସତାନି ଅତିକ୍କନ୍ତାନି, ତଂ ଚକ୍କଚ୍ଛିନ୍ନଂ ଉଦକଂ ପରିତ୍ତଂ ଲୁଳିତଂ ଆଵିଲଂ ସନ୍ଦତି। ଅଯଂ, ଭନ୍ତେ, କକୁଧା [କକୁଥା (ସୀ। ପୀ।)] ନଦୀ ଅଵିଦୂରେ ଅଚ୍ଛୋଦକା ସାତୋଦକା ସୀତୋଦକା ସେତୋଦକା [ସେତକା (ସୀ।)] ସୁପ୍ପତିତ୍ଥା ରମଣୀଯା। ଏତ୍ଥ ଭଗଵା ପାନୀଯଞ୍ଚ ପିଵିସ୍ସତି, ଗତ୍ତାନି ଚ ସୀତୀ [ସୀତଂ (ସୀ। ପୀ। କ।)] କରିସ୍ସତୀ''ତି।

ଦୁତିଯମ୍ପି ଖୋ ଭଗଵା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଇଙ୍ଘ ମେ ତ୍ଵଂ, ଆନନ୍ଦ, ପାନୀଯଂ ଆହର, ପିପାସିତୋସ୍ମି, ଆନନ୍ଦ, ପିଵିସ୍ସାମୀ''ତି। ଦୁତିଯମ୍ପି ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗଵନ୍ତଂ ଏତଦଵୋଚ – ''ଇଦାନି, ଭନ୍ତେ, ପଞ୍ଚମତ୍ତାନି ସକଟସତାନି ଅତିକ୍କନ୍ତାନି, ତଂ ଚକ୍କଚ୍ଛିନ୍ନଂ ଉଦକଂ ପରିତ୍ତଂ ଲୁଳିତଂ ଆଵିଲଂ ସନ୍ଦତି। ଅଯଂ, ଭନ୍ତେ, କକୁଧା ନଦୀ ଅଵିଦୂରେ ଅଚ୍ଛୋଦକା ସାତୋଦକା ସୀତୋଦକା ସେତୋଦକା ସୁପ୍ପତିତ୍ଥା ରମଣୀଯା। ଏତ୍ଥ ଭଗଵା ପାନୀଯଞ୍ଚ ପିଵିସ୍ସତି, ଗତ୍ତାନି ଚ ସୀତୀକରିସ୍ସତୀ''ତି।

ତତିଯମ୍ପି ଖୋ ଭଗଵା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଇଙ୍ଘ ମେ ତ୍ଵଂ, ଆନନ୍ଦ, ପାନୀଯଂ ଆହର, ପିପାସିତୋସ୍ମି, ଆନନ୍ଦ, ପିଵିସ୍ସାମୀ''ତି। ''ଏଵଂ, ଭନ୍ତେ''ତି ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗଵତୋ ପଟିସ୍ସୁତ୍ଵା ପତ୍ତଂ ଗହେତ୍ଵା ଯେନ ସା ନଦିକା ତେନୁପସଙ୍କମି। ଅଥ ଖୋ ସା ନଦିକା ଚକ୍କଚ୍ଛିନ୍ନା ପରିତ୍ତା ଲୁଳିତା ଆଵିଲା ସନ୍ଦମାନା, ଆଯସ୍ମନ୍ତେ ଆନନ୍ଦେ ଉପସଙ୍କମନ୍ତେ ଅଚ୍ଛା ଵିପ୍ପସନ୍ନା ଅନାଵିଲା ସନ୍ଦିତ୍ଥ [ସନ୍ଦତି (ସ୍ୟା।)]। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମତୋ ଆନନ୍ଦସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ''ଅଚ୍ଛରିଯଂ ଵତ, ଭୋ, ଅବ୍ଭୁତଂ ଵତ, ଭୋ, ତଥାଗତସ୍ସ ମହିଦ୍ଧିକତା ମହାନୁଭାଵତା। ଅଯଞ୍ହି ସା ନଦିକା ଚକ୍କଚ୍ଛିନ୍ନା ପରିତ୍ତା ଲୁଳିତା ଆଵିଲା ସନ୍ଦମାନା ମଯି ଉପସଙ୍କମନ୍ତେ ଅଚ୍ଛା ଵିପ୍ପସନ୍ନା ଅନାଵିଲା ସନ୍ଦତୀ''ତି। ପତ୍ତେନ ପାନୀଯଂ ଆଦାଯ ଯେନ ଭଗଵା ତେନୁପସଙ୍କମି;

ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ଅଚ୍ଛରିଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଅବ୍ଭୁତଂ, ଭନ୍ତେ, ତଥାଗତସ୍ସ ମହିଦ୍ଧିକତା ମହାନୁଭାୱତା। ଇଦାନି ସା ଭନ୍ତେ ନଦିକା ଚକ୍କଚ୍ଛିନ୍ନା ପରିତ୍ତା ଲୁଳିତା ଆୱିଲା ସନ୍ଦମାନା ମଯି ଉପସଙ୍କମନ୍ତେ ଅଚ୍ଛା ୱିପ୍ପସନ୍ନା ଅନାୱିଲା ସନ୍ଦିତ୍ଥ। ପିୱତୁ ଭଗୱା ପାନୀଯଂ ପିୱତୁ ସୁଗତୋ ପାନୀଯ''ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ପାନୀଯଂ ଅପାଯି।

ପୁକ୍କୁସମଲ୍ଲପୁତ୍ତୱତ୍ଥୁ

୧୯୨। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ପୁକ୍କୁସୋ ମଲ୍ଲପୁତ୍ତୋ ଆଳାରସ୍ସ କାଲାମସ୍ସ ସାୱକୋ କୁସିନାରାଯ ପାୱଂ ଅଦ୍ଧାନମଗ୍ଗପ୍ପଟିପ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି। ଅଦ୍ଦସା ଖୋ ପୁକ୍କୁସୋ ମଲ୍ଲପୁତ୍ତୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ରୁକ୍ଖମୂଲେ ନିସିନ୍ନଂ। ଦିସ୍ୱା ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ପୁକ୍କୁସୋ ମଲ୍ଲପୁତ୍ତୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ଅଚ୍ଛରିଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଅବ୍ଭୁତଂ, ଭନ୍ତେ, ସନ୍ତେନ ୱତ, ଭନ୍ତେ, ପବ୍ବଜିତା ୱିହାରେନ ୱିହରନ୍ତି। ଭୂତପୁବ୍ବଂ, ଭନ୍ତେ , ଆଳାରୋ କାଲାମୋ ଅଦ୍ଧାନମଗ୍ଗପ୍ପଟିପ୍ପନ୍ନୋ ମଗ୍ଗା ଓକ୍କମ୍ମ ଅୱିଦୂରେ ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ରୁକ୍ଖମୂଲେ ଦିୱାୱିହାରଂ ନିସୀଦି। ଅଥ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ପଞ୍ଚମତ୍ତାନି ସକଟସତାନି ଆଳାରଂ କାଲାମଂ ନିସ୍ସାଯ ନିସ୍ସାଯ ଅତିକ୍କମିଂସୁ। ଅଥ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଅଞ୍ଞତରୋ ପୁରିସୋ ତସ୍ସ ସକଟସତ୍ଥସ୍ସ [ସକଟସତସ୍ସ (କ।)] ପିଟ୍ଠିତୋ ପିଟ୍ଠିତୋ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଯେନ ଆଳାରୋ କାଲାମୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆଳାରଂ କାଲାମଂ ଏତଦୱୋଚ – 'ଅପି, ଭନ୍ତେ, ପଞ୍ଚମତ୍ତାନି ସକଟସତାନି ଅତିକ୍କନ୍ତାନି ଅଦ୍ଦସା'ତି? 'ନ ଖୋ ଅହଂ, ଆୱୁସୋ, ଅଦ୍ଦସ'ନ୍ତି। 'କିଂ ପନ, ଭନ୍ତେ, ସଦ୍ଦଂ ଅସ୍ସୋସୀ'ତି? 'ନ ଖୋ ଅହଂ, ଆୱୁସୋ, ସଦ୍ଦଂ ଅସ୍ସୋସି'ନ୍ତି। 'କିଂ ପନ, ଭନ୍ତେ, ସୁତ୍ତୋ ଅହୋସୀ'ତି? 'ନ ଖୋ ଅହଂ, ଆୱୁସୋ, ସୁତ୍ତୋ ଅହୋସି'ନ୍ତି। 'କିଂ ପନ, ଭନ୍ତେ, ସଞ୍ଞୀ ଅହୋସୀ'ତି? 'ଏୱମାୱୁସୋ'ତି। 'ସୋ ତ୍ୱଂ, ଭନ୍ତେ, ସଞ୍ଞୀ ସମାନୋ ଜାଗରୋ ପଞ୍ଚମତ୍ତାନି ସକଟସତାନି ନିସ୍ସାଯ ନିସ୍ସାଯ ଅତିକ୍କନ୍ତାନି ନେୱ ଅଦ୍ଦସ, ନ ପନ ସଦ୍ଦଂ ଅସ୍ସୋସି; ଅପିସୁ [ଅପି ହି (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ତେ, ଭନ୍ତେ, ସଙ୍ଘାଟି ରଜେନ ଓକିଣ୍ଣା'ତି? 'ଏୱମାୱୁସୋ'ତି। ଅଥ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ତସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ଏତଦହୋସି – 'ଅଚ୍ଛରିଯଂ ୱତ ଭୋ, ଅବ୍ଭୁତଂ ୱତ ଭୋ, ସନ୍ତେନ ୱତ ଭୋ ପବ୍ବଜିତା ୱିହାରେନ ୱିହରନ୍ତି। ଯତ୍ର ହି ନାମ ସଞ୍ଞୀ ସମାନୋ ଜାଗରୋ ପଞ୍ଚମତ୍ତାନି ସକଟସତାନି ନିସ୍ସାଯ ନିସ୍ସାଯ ଅତିକ୍କନ୍ତାନି ନେୱ ଦକ୍ଖତି, ନ ପନ ସଦ୍ଦଂ ସୋସ୍ସତୀ'ତି! ଆଳାରେ କାଲାମେ ଉଳାରଂ ପସାଦଂ ପୱେଦେତ୍ୱା ପକ୍କାମୀ''ତି।

୧୯୩। ''ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞସି, ପୁକ୍କୁସ, କତମଂ ନୁ ଖୋ ଦୁକ୍କରତରଂ ୱା ଦୁରଭିସମ୍ଭୱତରଂ ୱା – ଯୋ ୱା ସଞ୍ଞୀ ସମାନୋ ଜାଗରୋ ପଞ୍ଚମତ୍ତାନି ସକଟସତାନି ନିସ୍ସାଯ ନିସ୍ସାଯ ଅତିକ୍କନ୍ତାନି ନେୱ ପସ୍ସେଯ୍ୟ, ନ ପନ ସଦ୍ଦଂ ସୁଣେଯ୍ୟ; ଯୋ ୱା ସଞ୍ଞୀ ସମାନୋ ଜାଗରୋ ଦେୱେ ୱସ୍ସନ୍ତେ ଦେୱେ ଗଳଗଳାଯନ୍ତେ ୱିଜ୍ଜୁଲ୍ଲତାସୁ [ୱିଜ୍ଜୁତାସୁ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ନିଚ୍ଛରନ୍ତୀସୁ ଅସନିଯା ଫଲନ୍ତିଯା ନେୱ ପସ୍ସେଯ୍ୟ, ନ ପନ ସଦ୍ଦଂ ସୁଣେଯ୍ୟା''ତି? ''କିଞ୍ହି, ଭନ୍ତେ, କରିସ୍ସନ୍ତି ପଞ୍ଚ ୱା ସକଟସତାନି ଛ ୱା ସକଟସତାନି ସତ୍ତ ୱା ସକଟସତାନି ଅଟ୍ଠ ୱା ସକଟସତାନି ନୱ ୱା ସକଟସତାନି [ନୱ ୱା ସକଟସତାନି ଦସ ୱା ସକଟସତାନି (ସୀ।)], ସକଟସହସ୍ସଂ ୱା ସକଟସତସହସ୍ସଂ ୱା। ଅଥ ଖୋ ଏତଦେୱ ଦୁକ୍କରତରଂ ଚେୱ ଦୁରଭିସମ୍ଭୱତରଞ୍ଚ ଯୋ ସଞ୍ଞୀ ସମାନୋ ଜାଗରୋ ଦେୱେ ୱସ୍ସନ୍ତେ ଦେୱେ ଗଳଗଳାଯନ୍ତେ ୱିଜ୍ଜୁଲ୍ଲତାସୁ ନିଚ୍ଛରନ୍ତୀସୁ ଅସନିଯା ଫଲନ୍ତିଯା ନେୱ ପସ୍ସେଯ୍ୟ, ନ ପନ ସଦ୍ଦଂ ସୁଣେଯ୍ୟା''ତି।

''ଏକମିଦାହଂ, ପୁକ୍କୁସ, ସମଯଂ ଆତୁମାଯଂ ୱିହରାମି ଭୁସାଗାରେ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ଦେୱେ ୱସ୍ସନ୍ତେ ଦେୱେ ଗଳଗଳାଯନ୍ତେ ୱିଜ୍ଜୁଲ୍ଲତାସୁ ନିଚ୍ଛରନ୍ତୀସୁ ଅସନିଯା ଫଲନ୍ତିଯା ଅୱିଦୂରେ ଭୁସାଗାରସ୍ସ ଦ୍ୱେ କସ୍ସକା ଭାତରୋ ହତା ଚତ୍ତାରୋ ଚ ବଲିବଦ୍ଦା [ବଲିବଦ୍ଦା (ସୀ। ପୀ।)]। ଅଥ ଖୋ, ପୁକ୍କୁସ, ଆତୁମାଯ ମହାଜନକାଯୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଯେନ ତେ ଦ୍ୱେ କସ୍ସକା ଭାତରୋ ହତା ଚତ୍ତାରୋ ଚ ବଲିବଦ୍ଦା ତେନୁପସଙ୍କମି। ତେନ ଖୋ ପନାହଂ, ପୁକ୍କୁସ, ସମଯେନ ଭୁସାଗାରା ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଭୁସାଗାରଦ୍ୱାରେ ଅବ୍ଭୋକାସେ ଚଙ୍କମାମି। ଅଥ ଖୋ, ପୁକ୍କୁସ, ଅଞ୍ଞତରୋ ପୁରିସୋ ତମ୍ହା ମହାଜନକାଯା ଯେନାହଂ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ମଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠାସି। ଏକମନ୍ତଂ ଠିତଂ ଖୋ ଅହଂ, ପୁକ୍କୁସ, ତଂ ପୁରିସଂ ଏତଦୱୋଚଂ – 'କିଂ ନୁ ଖୋ ଏସୋ, ଆୱୁସୋ, ମହାଜନକାଯୋ ସନ୍ନିପତିତୋ'ତି? 'ଇଦାନି , ଭନ୍ତେ, ଦେୱେ ୱସ୍ସନ୍ତେ ଦେୱେ ଗଳଗଳାଯନ୍ତେ ୱିଜ୍ଜୁଲ୍ଲତାସୁ ନିଚ୍ଛରନ୍ତୀସୁ ଅସନିଯା ଫଲନ୍ତିଯା ଦ୍ୱେ କସ୍ସକା ଭାତରୋ ହତା ଚତ୍ତାରୋ ଚ ବଲିବଦ୍ଦା। ଏତ୍ଥେସୋ ମହାଜନକାଯୋ ସନ୍ନିପତିତୋ। ତ୍ୱଂ ପନ, ଭନ୍ତେ, କ୍ୱ ଅହୋସୀ'ତି? 'ଇଧେୱ ଖୋ ଅହଂ, ଆୱୁସୋ, ଅହୋସି'ନ୍ତି। 'କିଂ ପନ, ଭନ୍ତେ, ଅଦ୍ଦସା'ତି? 'ନ ଖୋ ଅହଂ, ଆୱୁସୋ, ଅଦ୍ଦସ'ନ୍ତି। 'କିଂ ପନ, ଭନ୍ତେ, ସଦ୍ଦଂ ଅସ୍ସୋସୀ'ତି? 'ନ ଖୋ ଅହଂ, ଆୱୁସୋ, ସଦ୍ଦଂ ଅସ୍ସୋସି'ନ୍ତି। 'କିଂ ପନ, ଭନ୍ତେ, ସୁତ୍ତୋ ଅହୋସୀ'ତି? 'ନ ଖୋ ଅହଂ, ଆୱୁସୋ, ସୁତ୍ତୋ ଅହୋସି'ନ୍ତି। 'କିଂ ପନ, ଭନ୍ତେ, ସଞ୍ଞୀ ଅହୋସୀ'ତି? 'ଏୱମାୱୁସୋ'ତି। 'ସୋ ତ୍ୱଂ, ଭନ୍ତେ, ସଞ୍ଞୀ ସମାନୋ ଜାଗରୋ ଦେୱେ ୱସ୍ସନ୍ତେ ଦେୱେ ଗଳଗଳାଯନ୍ତେ ୱିଜ୍ଜୁଲ୍ଲତାସୁ ନିଚ୍ଛରନ୍ତୀସୁ ଅସନିଯା ଫଲନ୍ତିଯା ନେୱ ଅଦ୍ଦସ, ନ ପନ ସଦ୍ଦଂ ଅସ୍ସୋସୀ'ତି? ''ଏୱମାୱୁସୋ''ତି?

''ଅଥ ଖୋ, ପୁକ୍କୁସ, ପୁରିସସ୍ସ ଏତଦହୋସି – 'ଅଚ୍ଛରିଯଂ ୱତ ଭୋ, ଅବ୍ଭୁତଂ ୱତ ଭୋ, ସନ୍ତେନ ୱତ ଭୋ ପବ୍ବଜିତା ୱିହାରେନ ୱିହରନ୍ତି। ଯତ୍ର ହି

ନାମ ସଞ୍ଞୀ ସମାନୋ ଜାଗରୋ ଦେୱେ ୱସ୍ସନ୍ତେ ଦେୱେ ଗଳଅଗଳଆୟନ୍ତେ ୱିଜ୍ଜୁଲ୍ଲତାସୁ ନିଚ୍ଛରନ୍ତୀସୁ ଅସନିୟା ଫଲନ୍ତିୟା ନେୱ ଦକ୍ଖତି, ନ ପନ ସଦ୍ଦଂ ସୋସ୍ସତୀ'ତି [ସୁଣିସ୍ସତି (ସ୍ୟା.)]। ମୟି ଉଳାରଂ ପସାଦଂ ପୱେଦେତ୍ୱା ମଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ପକ୍କାମୀ''ତି।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ପୁକ୍କୁସୋ ମଲ୍ଲପୁତ୍ତୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ଏସାହଂ, ଭନ୍ତେ, ଯୋ ମେ ଆଳାରେ କାଲାମେ ପସାଦୋ ତଂ ମହାୱାତେ ୱା ଓଫୁଣାମି ସୀଘସୋତାୟ [ସିଘସୋତାୟ (କ.)] ୱା ନଦିୟା ପୱାହେମି। ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ, ଭନ୍ତେ, ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ, ଭନ୍ତେ! ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭନ୍ତେ, ନିକ୍କୁଜ୍ଜିତଂ ୱା ଉକ୍କୁଜ୍ଜେୟ୍ୟ, ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ ୱା ୱିୱରେୟ୍ୟ, ମୂଳ୍ହସ୍ସ ୱା ମଗ୍ଗଂ ଆଚିକ୍ଖେୟ୍ୟ, ଅନ୍ଧକାରେ ୱା ତେଲପଜ୍ଜୋତଂ ଧାରେୟ୍ୟ 'ଚକ୍ଖୁମନ୍ତୋ ରୂପାନି ଦକ୍ଖନ୍ତୀ'ତି; ଏୱମେୱଂ ଭଗୱତା ଅନେକପରିୟାୟେନ ଧମ୍ମୋ ପକାସିତୋ। ଏସାହଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱନ୍ତଂ ସରଣଂ ଗଚ୍ଛାମି ଧମ୍ମଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଞ୍ଚ। ଉପାସକଂ ମଂ ଭଗୱା ଧାରେତୁ ଅଜ୍ଜତଗ୍ଗେ ପାଣୁପେତଂ ସରଣଂ ଗତ''ନ୍ତି।

୧୯୪। ଅଥ ଖୋ ପୁକ୍କୁସୋ ମଲ୍ଲପୁତ୍ତୋ ଅଞ୍ଞତରଂ ପୁରିସଂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଇଙ୍ଘ ମେ ତ୍ୱଂ, ଭଣେ, ସିଙ୍ଗୀୱଣ୍ଣଂ ଯୁଗମଟ୍ଠଂ ଧାରଣୀୟଂ ଆହରା''ତି। ''ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ''ତି ଖୋ ସୋ ପୁରିସୋ ପୁକ୍କୁସସ୍ସ ମଲ୍ଲପୁତ୍ତସ୍ସ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ତଂ ସିଙ୍ଗୀୱଣ୍ଣଂ ଯୁଗମଟ୍ଠଂ ଧାରଣୀୟଂ ଆହରି [ଆହରସି (କ.)]। ଅଥ ଖୋ ପୁକ୍କୁସୋ ମଲ୍ଲପୁତ୍ତୋ ତଂ ସିଙ୍ଗୀୱଣ୍ଣଂ ଯୁଗମଟ୍ଠଂ ଧାରଣୀୟଂ ଭଗୱତୋ ଉପନାମେସି – ''ଇଦଂ, ଭନ୍ତେ, ସିଙ୍ଗୀୱଣ୍ଣଂ ଯୁଗମଟ୍ଠଂ ଧାରଣୀୟଂ, ତଂ ମେ ଭଗୱା ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତୁ ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାୟା''ତି। ''ତେନ ହି, ପୁକ୍କୁସ, ଏକେନ ମଂ ଅଚ୍ଛାଦେହି, ଏକେନ ଆନନ୍ଦ''ନ୍ତି। ''ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ''ତି ଖୋ ପୁକ୍କୁସୋ ମଲ୍ଲପୁତ୍ତୋ ଭଗୱତୋ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ଏକେନ ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଚ୍ଛାଦେତି, ଏକେନ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ପୁକ୍କୁସଂ ମଲ୍ଲପୁତ୍ତଂ ଧମ୍ମିୟା କଥାୟ ସନ୍ଦସ୍ସେସି ସମାଦପେସି ସମୁତ୍ତେଜେସି ସମ୍ପହଂସେସି। ଅଥ ଖୋ ପୁକ୍କୁସୋ ମଲ୍ଲପୁତ୍ତୋ ଭଗୱତା ଧମ୍ମିୟା କଥାୟ ସନ୍ଦସ୍ସିତୋ ସମାଦପିତୋ ସମୁତ୍ତେଜିତୋ ସମ୍ପହଂସିତୋ ଉଟ୍ଠାୟାସନା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ପକ୍କାମି।

୧୯୫। ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଅଚିରପକ୍କନ୍ତେ ପୁକ୍କୁସେ ମଲ୍ଲପୁତ୍ତେ ତଂ ସିଙ୍ଗୀୱଣ୍ଣଂ ଯୁଗମଟ୍ଠଂ ଧାରଣୀୟଂ ଭଗୱତୋ କାୟଂ ଉପନାମେସି। ତଂ ଭଗୱତୋ କାୟଂ ଉପନାମିତଂ ହତଚ୍ଚିକଂ ୱିୟ [ୱୀତଚ୍ଚିକଂୱିୟ (ସୀ. ପୀ.)] ଖାୟତି। ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ଅଚ୍ଛରିୟଂ, ଭନ୍ତେ, ଅବ୍ଭୁତଂ, ଭନ୍ତେ, ଯାୱ ପରିସୁଦ୍ଧୋ, ଭନ୍ତେ, ତଥାଗତସ୍ସ ଛୱିୱଣ୍ଣୋ ପରିଯୋଦାତୋ। ଇଦଂ, ଭନ୍ତେ, ସିଙ୍ଗୀୱଣ୍ଣଂ ଯୁଗମଟ୍ଠଂ ଧାରଣୀୟଂ ଭଗୱତୋ କାୟଂ ଉପନାମିତଂ ହତଚ୍ଚିକଂ ୱିୟ ଖାୟତୀ''ତି। ''ଏୱମେତଂ, ଆନନ୍ଦ, ଏୱମେତଂ, ଆନନ୍ଦ ଦ୍ୱୀସୁ କାଲେସୁ ଅତିୱିୟ ତଥାଗତସ୍ସ କାୟୋ ପରିସୁଦ୍ଧୋ ହୋତି ଛୱିୱଣ୍ଣୋ ପରିଯୋଦାତୋ। କତମେସୁ ଦ୍ୱୀସୁ? ଯଞ୍ଚ, ଆନନ୍ଦ, ରତ୍ତିଂ ତଥାଗତୋ ଅନୁତ୍ତରଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୋଧିଂ ଅଭିସମ୍ବୁଜ୍ଝତି, ଯଞ୍ଚ ରତ୍ତିଂ ଅନୁପାଦିସେସାୟ ନିବ୍ବାନଧାତୁୟା ପରିନିବ୍ବାୟତି। ଇମେସୁ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଦ୍ୱୀସୁ କାଲେସୁ ଅତିୱିୟ ତଥାଗତସ୍ସ କାୟୋ ପରିସୁଦ୍ଧୋ ହୋତି ଛୱିୱଣ୍ଣୋ ପରିଯୋଦାତୋ। ''ଅଜ୍ଜ ଖୋ, ପନାନନ୍ଦ, ରତ୍ତିୟା ପଚ୍ଛିମେ ଯାମେ କୁସିନାରାୟଂ ଉପୱତ୍ତନେ ମଲ୍ଲାନଂ ସାଲୱନେ ଅନ୍ତରେନ [ଅନ୍ତରେ (ସ୍ୟା.)] ଯମକସାଲାନଂ ତଥାଗତସ୍ସ ପରିନିବ୍ବାନଂ ଭୱିସ୍ସତି [ଭୱିସ୍ସତୀତି (କ.)]। ଆୟାମାନନ୍ଦ, ଯେନ କକୁଧା ନଦୀ ତେନୁପସଙ୍କମିସ୍ସାମା''ତି। ''ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ''ତି ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି।

ସିଙ୍ଗୀୱଣ୍ଣଂ ଯୁଗମଟ୍ଠଂ, ପୁକ୍କୁସୋ ଅଭିହାରୟି;

ତେନ ଅଚ୍ଛାଦିତୋ ସତ୍ଥା, ହେମୱଣ୍ଣୋ ଅସୋଭଥାତି।

୧୯୬। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ମହତା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ ସଦ୍ଧିଂ ଯେନ କକୁଧା ନଦୀ ତେନୁପସଙ୍କମି ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା କକୁଧଂ ନଦିଂ ଅଜ୍ଝୋଗାହେତ୍ୱା ନ୍ହତ୍ୱା ଚ ପିୱିତ୍ୱା ଚ ପଚ୍ଚୁତ୍ତରିତ୍ୱା ଯେନ ଅମ୍ବୱନଂ ତେନୁପସଙ୍କମି। ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଚୁନ୍ଦକଂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଇଙ୍ଘ ମେ ତ୍ୱଂ, ଚୁନ୍ଦକ, ଚତୁଗ୍ଗୁଣଂ ସଙ୍ଘାଟିଂ ପଞ୍ଞପେହି, କିଲନ୍ତୋସ୍ମି, ଚୁନ୍ଦକ, ନିପଜ୍ଜିସ୍ସାମୀ''ତି।

''ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ''ତି ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଚୁନ୍ଦକୋ ଭଗୱତୋ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ଚତୁଗ୍ଗୁଣଂ ସଙ୍ଘାଟିଂ ପଞ୍ଞପେସି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଦକ୍ଖିଣେନ ପସ୍ସେନ ସୀହସେୟ୍ୟଂ କପ୍ପେସି ପାଦେ ପାଦଂ ଅଚ୍ଚାଧାୟ ସତୋ ସମ୍ପଜାନୋ ଉଟ୍ଠାନସଞ୍ଞଂ ମନସିକରିତ୍ୱା। ଆୟସ୍ମା ପନ ଚୁନ୍ଦକୋ ତତ୍ଥେୱ ଭଗୱତୋ ପୁରତୋ ନିସୀଦି।

ଗନ୍ତ୍ୱାନ ବୁଦ୍ଧୋ ନଦିକଂ କକୁଧଂ,

ଅଚ୍ଛୋଦକଂ ସାତୁଦକଂ ୱିପ୍ପସନ୍ନଂ;

ଓଗାହି ସତ୍ଥା ଅକିଲନ୍ତରୂପୋ [ସୁକିଲନ୍ତରୂପୋ (ସୀ। ପୀ।)],

ତଥାଗତୋ ଅପ୍ପଟିମୋ ଚ [ଅପ୍ପଟିମୋଧ (ପୀ।)] ଲୋକେ।

ନ୍ହତ୍ୱା ଚ ପିୱିତ୍ୱା ଚୁନ୍ଦତାରି ସତ୍ଥା [ପିୱିତ୍ୱା ଚୁନ୍ଦକେନ, ପିୱିତ୍ୱା ଚ ଉତ୍ତରି (କ।)],

ପୁରକ୍ଖତୋ ଭିକ୍ଖୁଗଣସ୍ସ ମଜ୍ଝେ;

ୱତ୍ତା [ସତ୍ଥା (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ପୱତ୍ତା ଭଗୱା ଇଧ ଧମ୍ମେ,

ଉପାଗମି ଅମ୍ବୱନଂ ମହେସି।

ଆମନ୍ତଯି ଚୁନ୍ଦକଂ ନାମ ଭିକ୍ଖୁଂ,

ଚତୁଗ୍ଗୁଣଂ ସନ୍ଥର ମେ ନିପଜ୍ଜଂ;

ସୋ ଚୋଦିତୋ ଭାୱିତତ୍ତେନ ଚୁନ୍ଦୋ,

ଚତୁଗ୍ଗୁଣଂ ସନ୍ଥରି ଖିପ୍ପମେୱ।

ନିପଜ୍ଜି ସତ୍ଥା ଅକିଲନ୍ତରୂପୋ,

ଚୁନ୍ଦୋପି ତତ୍ଥ ପମୁଖେ [ସମୁଖେ (କ।)] ନିସୀଦୀତି।

୧୯୭। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଆମନ୍ତେସି – ''ସିଯା ଖୋ [ଯୋ ଖୋ (କ।)], ପନାନନ୍ଦ, ଚୁନ୍ଦସ୍ସ କମ୍ମାରପୁତ୍ତସ୍ସ କୋଚି ୱିପ୍ପଟିସାରଂ ଉପ୍ପାଦେଯ୍ଯ – 'ତସ୍ସ ତେ, ଆୱୁସୋ ଚୁନ୍ଦ, ଅଲାଭା ତସ୍ସ ତେ ଦୁଲ୍ଲଦ୍ଧଂ, ଯସ୍ସ ତେ ତଥାଗତୋ ପଚ୍ଛିମଂ ପିଣ୍ଡପାତଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ପରିନିବ୍ବୁତୋ'ତି। ଚୁନ୍ଦସ୍ସ, ଆନନ୍ଦ, କମ୍ମାରପୁତ୍ତସ୍ସ ଏୱଂ ୱିପ୍ପଟିସାରୋ ପଟିୱିନେତବ୍ବୋ – 'ତସ୍ସ ତେ, ଆୱୁସୋ ଚୁନ୍ଦ, ଲାଭା ତସ୍ସ ତେ ସୁଲଦ୍ଧଂ, ଯସ୍ସ ତେ ତଥାଗତୋ ପଚ୍ଛିମଂ ପିଣ୍ଡପାତଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ପରିନିବ୍ବୁତୋ। ସମ୍ମୁଖା ମେତଂ, ଆୱୁସୋ ଚୁନ୍ଦ, ଭଗୱତୋ ସୁତଂ ସମ୍ମୁଖା ପଟିଗ୍ଗହିତଂ – ଦ୍ୱେ ମେ ପିଣ୍ଡପାତା ସମସମଫଲା [ସମା ସମଫଲା (କ।)] ସମୱିପାକା [ସମସମୱିପାକା (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)], ଅତିୱିଯ ଅଞ୍ଞେହି ପିଣ୍ଡପାତେହି ମହପ୍ଫଲତରା ଚ ମହାନିସଂସତରା ଚ। କତମେ ଦ୍ୱେ? ଯଞ୍ଚ ପିଣ୍ଡପାତଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ତଥାଗତୋ ଅନୁତ୍ତରଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୋଧିଂ ଅଭିସମ୍ବୁଜ୍ଝତି, ଯଞ୍ଚ ପିଣ୍ଡପାତଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ତଥାଗତୋ ଅନୁପାଦିସେସାଯ ନିବ୍ବାନଧାତୁଯା ପରିନିବ୍ବାଯତି। ଇମେ ଦ୍ୱେ ପିଣ୍ଡପାତା ସମସମଫଲା ସମୱିପାକା , ଅତିୱିଯ ଅଞ୍ଞେହି ପିଣ୍ଡପାତେହି ମହପ୍ଫଲତରା ଚ ମହାନିସଂସତରା ଚ। ଆଯୁସଂୱତ୍ତନିକଂ ଆଯସ୍ମତା ଚୁନ୍ଦେନ କମ୍ମାରପୁତ୍ତେନ କମ୍ମଂ ଉପଚିତଂ, ୱଣ୍ଣସଂୱତ୍ତନିକଂ ଆଯସ୍ମତା ଚୁନ୍ଦେନ କମ୍ମାରପୁତ୍ତେନ କମ୍ମଂ ଉପଚିତଂ, ସୁଖସଂୱତ୍ତନିକଂ ଆଯସ୍ମତା ଚୁନ୍ଦେନ କମ୍ମାରପୁତ୍ତେନ କମ୍ମଂ ଉପଚିତଂ, ଯସସଂୱତ୍ତନିକଂ ଆଯସ୍ମତା ଚୁନ୍ଦେନ କମ୍ମାରପୁତ୍ତେନ କମ୍ମଂ ଉପଚିତଂ, ସଗ୍ଗସଂୱତ୍ତନିକଂ ଆଯସ୍ମତା ଚୁନ୍ଦେନ କମ୍ମାରପୁତ୍ତେନ କମ୍ମଂ ଉପଚିତଂ, ଆଧିପତେଯ୍ଯସଂୱତ୍ତନିକଂ ଆଯସ୍ମତା ଚୁନ୍ଦେନ କମ୍ମାରପୁତ୍ତେନ କମ୍ମଂ ଉପଚିତ'ନ୍ତି। ଚୁନ୍ଦସ୍ସ, ଆନନ୍ଦ, କମ୍ମାରପୁତ୍ତସ୍ସ ଏୱଂ ୱିପ୍ପଟିସାରୋ ପଟିୱିନେତବ୍ବୋ''ତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଏତମତ୍ଥଂ ୱିଦିତ୍ୱା ତାଯଂ ୱେଲାଯଂ ଇମଂ ଉଦାନଂ ଉଦାନେସି –

''ଦଦତୋ ପୁଞ୍ଞଂ ପୱଡ୍ଢତି,

ସଂଯମତୋ ୱେରଂ ନ ଚୀଯତି;

କୁସଲୋ ଚ ଜହାତି ପାପକଂ,

ରାଗଦୋସମୋହକ୍ଖଯା ସନିବ୍ବୁତୋ''ତି।

ଚତୁତ୍ଥୋ ଭାଣୱାରୋ।

ଯମକସାଲା

୧୯୮। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଆୟାମାନନ୍ଦ, ଯେନ ହିରଞ୍ଞୱତିୟା ନଦିୟା ପାରିମଂ ତୀରଂ, ଯେନ କୁସିନାରା ଉପୱତ୍ତନଂ ମଲ୍ଲାନଂ ସାଲୱନଂ ତେନୁପସଙ୍କମିସ୍ସାମା’’ତି । ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ମହତା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ ସଦ୍ଧିଂ ଯେନ ହିରଞ୍ଞୱତିୟା ନଦିୟା ପାରିମଂ ତୀରଂ, ଯେନ କୁସିନାରା ଉପୱତ୍ତନଂ ମଲ୍ଲାନଂ ସାଲୱନଂ ତେନୁପସଙ୍କମି। ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଇଙ୍ଘ ମେ ତ୍ୱଂ, ଆନନ୍ଦ, ଅନ୍ତରେନ ଯମକସାଲାନଂ ଉତ୍ତରସୀସକଂ ମଞ୍ଚକଂ ପଞ୍ଞପେହି, କିଲନ୍ତୋସ୍ମି, ଆନନ୍ଦ, ନିପଜ୍ଜିସ୍ସାମୀ’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱତୋ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ଅନ୍ତରେନ ଯମକସାଲାନଂ ଉତ୍ତରସୀସକଂ ମଞ୍ଚକଂ ପଞ୍ଞପେସି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଦକ୍ଖିଣେନ ପସ୍ସେନ ସୀହସେୟ୍ୟଂ କପ୍ପେସି ପାଦେ ପାଦଂ ଅଚ୍ଚାଧାୟ ସତୋ ସମ୍ପଜାନୋ।

ତେନ ଖୋ ପନ ସମୟେନ ଯମକସାଲା ସବ୍ବଫାଲିଫୁଲ୍ଲା ହୋନ୍ତି ଅକାଲପୁପ୍ଫେହି। ତେ ତଥାଗତସ୍ସ ସରୀରଂ ଓକିରନ୍ତି ଅଜ୍ଝୋକିରନ୍ତି ଅଭିପ୍ପକିରନ୍ତି ତଥାଗତସ୍ସ ପୂଜାୟ। ଦିବ୍ବାନିପି ମନ୍ଦାରୱପୁପ୍ଫାନି ଅନ୍ତଲିକ୍ଖା ପପତନ୍ତି, ତାନି ତଥାଗତସ୍ସ ସରୀରଂ ଓକିରନ୍ତି ଅଜ୍ଝୋକିରନ୍ତି ଅଭିପ୍ପକିରନ୍ତି ତଥାଗତସ୍ସ ପୂଜାୟ। ଦିବ୍ବାନିପି ଚନ୍ଦନଚୁଣ୍ଣାନି ଅନ୍ତଲିକ୍ଖା ପପତନ୍ତି, ତାନି ତଥାଗତସ୍ସ ସରୀରଂ ଓକିରନ୍ତି ଅଜ୍ଝୋକିରନ୍ତି ଅଭିପ୍ପକିରନ୍ତି ତଥାଗତସ୍ସ ପୂଜାୟ। ଦିବ୍ବାନିପି ତୂରିୟାନି ଅନ୍ତଲିକ୍ଖେ ୱଜ୍ଜନ୍ତି ତଥାଗତସ୍ସ ପୂଜାୟ। ଦିବ୍ବାନିପି ସଙ୍ଗୀତାନି ଅନ୍ତଲିକ୍ଖେ ୱତ୍ତନ୍ତି ତଥାଗତସ୍ସ ପୂଜାୟ।

୧୯୯। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ସବ୍ବଫାଲିଫୁଲ୍ଲା ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଯମକସାଲା ଅକାଲପୁପ୍ଫେହି। ତେ ତଥାଗତସ୍ସ ସରୀରଂ ଓକିରନ୍ତି ଅଜ୍ଝୋକିରନ୍ତି ଅଭିପ୍ପକିରନ୍ତି ତଥାଗତସ୍ସ ପୂଜାୟ। ଦିବ୍ବାନିପି ମନ୍ଦାରୱପୁପ୍ଫାନି ଅନ୍ତଲିକ୍ଖା ପପତନ୍ତି, ତାନି ତଥାଗତସ୍ସ ସରୀରଂ ଓକିରନ୍ତି ଅଜ୍ଝୋକିରନ୍ତି ଅଭିପ୍ପକିରନ୍ତି ତଥାଗତସ୍ସ ପୂଜାୟ। ଦିବ୍ବାନିପି ଚନ୍ଦନଚୁଣ୍ଣାନି ଅନ୍ତଲିକ୍ଖା ପପତନ୍ତି, ତାନି ତଥାଗତସ୍ସ ସରୀରଂ ଓକିରନ୍ତି ଅଜ୍ଝୋକିରନ୍ତି ଅଭିପ୍ପକିରନ୍ତି ତଥାଗତସ୍ସ ପୂଜାୟ। ଦିବ୍ବାନିପି ତୂରିୟାନି ଅନ୍ତଲିକ୍ଖେ ୱଜ୍ଜନ୍ତି ତଥାଗତସ୍ସ ପୂଜାୟ। ଦିବ୍ବାନିପି ସଙ୍ଗୀତାନି ଅନ୍ତଲିକ୍ଖେ ୱତ୍ତନ୍ତି ତଥାଗତସ୍ସ ପୂଜାୟ। ନ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଏତ୍ତାୱତା ତଥାଗତୋ ସକ୍କତୋ ୱା ହୋତି ଗରୁକତୋ ୱା ମାନିତୋ ୱା ପୂଜିତୋ ୱା ଅପଚିତୋ ୱା। ଯୋ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ ୱା ଭିକ୍ଖୁନୀ ୱା ଉପାସକୋ ୱା ଉପାସିକା ୱା ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ୱିହରତି ସାମୀଚିପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଅନୁଧମ୍ମଚାରୀ, ସୋ ତଥାଗତଂ ସକ୍କରୋତି ଗରୁଂ କରୋତି ମାନେତି ପୂଜେତି ଅପଚିୟତି [ଇଦଂ ପଦଂ ସୀସ୍ୟାଇପୋତ୍ଥକେସୁ ନ ଦିସ୍ସତି], ପରମାୟ ପୂଜାୟ। ତସ୍ମାତିହାନନ୍ଦ, ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନା ୱିହରିସ୍ସାମ ସାମୀଚିପ୍ପଟିପନ୍ନା ଅନୁଧମ୍ମଚାରିନୋତି। ଏୱଞ୍ହି ୱୋ, ଆନନ୍ଦ, ସିକ୍ଖିତବ୍ବ’’ନ୍ତି।

ଉପୱାଣତ୍ଥେରୋ

୨୦୦। ତେନ ଖୋ ପନ ସମୟେନ ଆୟସ୍ମା ଉପୱାଣୋ ଭଗୱତୋ ପୁରତୋ ଠିତୋ ହୋତି ଭଗୱନ୍ତଂ ବୀଜୟମାନୋ। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଉପୱାଣଂ ଅପସାରେସି – ‘‘ଅପେହି, ଭିକ୍ଖୁ, ମା ମେ ପୁରତୋ ଅଟ୍ଠାସୀ’’ତି। ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମତୋ ଆନନ୍ଦସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘‘ଅୟଂ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଉପୱାଣୋ ଦୀଘରତ୍ତଂ ଭଗୱତୋ ଉପଟ୍ଠାକୋ ସନ୍ତିକାୱଚରୋ ସମୀପଚାରୀ। ଅଥ ଚ ପନ ଭଗୱା ପଚ୍ଛିମେ କାଲେ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଉପୱାଣଂ ଅପସାରେତି – ‘ଅପେହି ଭିକ୍ଖୁ, ମା ମେ ପୁରତୋ ଅଟ୍ଠାସୀ’ତି। କୋ ନୁ ଖୋ ହେତୁ, କୋ ପଚ୍ଚୟୋ, ଯଂ ଭଗୱା ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଉପୱାଣଂ ଅପସାରେତି – ‘ଅପେହି, ଭିକ୍ଖୁ, ମା ମେ ପୁରତୋ ଅଟ୍ଠାସୀ’ତି? ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘ଅୟଂ, ଭନ୍ତେ, ଆୟସ୍ମା ଉପୱାଣୋ ଦୀଘରତ୍ତଂ ଭଗୱତୋ ଉପଟ୍ଠାକୋ ସନ୍ତିକାୱଚରୋ ସମୀପଚାରୀ। ଅଥ ଚ ପନ ଭଗୱା ପଚ୍ଛିମେ କାଲେ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଉପୱାଣଂ ଅପସାରେତି – ‘‘ଅପେହି, ଭିକ୍ଖୁ, ମା ମେ ପୁରତୋ ଅଟ୍ଠାସୀ’’ତି। କୋ ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ହେତୁ, କୋ ପଚ୍ଚୟୋ, ଯଂ ଭଗୱା ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଉପୱାଣଂ ଅପସାରେତି – ‘‘ଅପେହି, ଭିକ୍ଖୁ, ମା ମେ ପୁରତୋ ଅଟ୍ଠାସୀ’’ତି? ‘‘ଯେଭୁୟ୍ୟେନ, ଆନନ୍ଦ, ଦସସୁ ଲୋକଧାତୂସୁ ଦେୱତା ସନ୍ନିପତିତା ତଥାଗତଂ ଦସ୍ସନାୟ। ଯାୱତା, ଆନନ୍ଦ, କୁସିନାରା ଉପୱତ୍ତନଂ ମଲ୍ଲାନଂ ସାଲୱନଂ ସମନ୍ତତୋ ଦ୍ୱାଦସ ଯୋଜନାନି, ନତ୍ଥି ସୋ ପଦେସୋ ୱାଲଗ୍ଗକୋଟିନିତୁଦନମତ୍ତୋପି ମହେସକ୍ଖାହି ଦେୱତାହି ଅପ୍ଫୁଟୋ। ଦେୱତା, ଆନନ୍ଦ, ଉଜ୍ଝାୟନ୍ତି – ‘ଦୂରା ଚ ୱତମ୍ହ ଆଗତା ତଥାଗତଂ ଦସ୍ସନାୟ। କଦାଚି କରହଚି ତଥାଗତା ଲୋକେ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି ଅରହନ୍ତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧା। ଅଜ୍ଜେୱ ରତ୍ତିୟା ପଚ୍ଛିମେ ଯାମେ ତଥାଗତସ୍ସ ପରିନିବ୍ବାନଂ ଭୱିସ୍ସତି। ଅୟଞ୍ଚ ମହେସକ୍ଖୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭଗୱତୋ ପୁରତୋ ଠିତୋ ଓୱାରେନ୍ତୋ, ନ ମୟଂ ଲଭାମ ପଚ୍ଛିମେ କାଲେ ତଥାଗତଂ ଦସ୍ସନାୟା’’’ତି।

୨୦୧। ‘‘କଥଂଭୂତା ପନ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ଦେୱତା ମନସିକରୋତୀ’’ତି [ମନସି କରୋନ୍ତୀତି (ସ୍ୟା। କ।)]? ‘‘ସନ୍ତାନନ୍ଦ, ଦେୱତା ଆକାସେ ପଥୱୀସଞ୍ଞିନିୟୋ କେସେ ପକିରିୟ କନ୍ଦନ୍ତି, ବାହା ପଗ୍ଗୟ୍ହ କନ୍ଦନ୍ତି, ଛିନ୍ନପାତଂ ପପତନ୍ତି [ଛିନ୍ନଂପାଦଂୱିୟ ପପତନ୍ତି (ସ୍ୟା।)], ଆୱଟ୍ଟନ୍ତି, ୱିୱଟ୍ଟନ୍ତି –

‘ଅତିଖିପ୍ପଂ ଭଗୱା ପରିନିବ୍ବାୟିସ୍ସତି, ଅତିଖିପ୍ପଂ ସୁଗତୋ ପରିନିବ୍ବାୟିସ୍ସତି, ଅତିଖିପ୍ପଂ ଚକ୍ଖୁଂ [ଚକ୍ଖୁମା (ସ୍ୟା। କ।)] ଲୋକେ ଅନ୍ତରଧାୟିସ୍ସତୀ’ତି।

‘‘ସନ୍ତାନନ୍ଦ, ଦେୱତା ପଥୱିଯଂ ପଥୱୀସଞ୍ଞିନିଯୋ କେସେ ପକିରିଯ କନ୍ଦନ୍ତି, ବାହା ପଗ୍ଗୟ୍ହ କନ୍ଦନ୍ତି, ଛିନ୍ନପାତଂ ପପତନ୍ତି, ଆୱଟ୍ଟନ୍ତି, ୱିୱଟ୍ଟନ୍ତି – ‘ଅତିଖିପ୍ପଂ ଭଗୱା ପରିନିବ୍ବାୟିସ୍ସତି, ଅତିଖିପ୍ପଂ ସୁଗତୋ ପରିନିବ୍ବାୟିସ୍ସତି, ଅତିଖିପ୍ପଂ ଚକ୍ଖୁଂ ଲୋକେ ଅନ୍ତରଧାୟିସ୍ସତୀ’’’ତି।

‘‘ୟା ପନ ତା ଦେୱତା ୱୀତରାଗା, ତା ସତା ସମ୍ପଜାନା ଅଧିୱାସେନ୍ତି – ‘ଅନିଚ୍ଚା ସଙ୍ଖାରା, ତଂ କୁତେତ୍ଥ ଲବ୍ଭା’ତି।

ଚତୁସଂୱେଜନୀୟଟ୍ଠାନାନି

୨୦୨। ‘‘ପୁବ୍ବେ , ଭନ୍ତେ, ଦିସାସୁ ୱସ୍ସଂ ୱୁଟ୍ଠା [ୱସ୍ସଂୱୁତ୍ଥା (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)] ଭିକ୍ଖୂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତି ତଥାଗତଂ ଦସ୍ସନାୟ। ତେ ମୟଂ ଲଭାମ ମନୋଭାୱନୀୟେ ଭିକ୍ଖୂ ଦସ୍ସନାୟ, ଲଭାମ ପୟିରୁପାସନାୟ। ଭଗୱତୋ ପନ ମୟଂ, ଭନ୍ତେ, ଅଚ୍ଚୟେନ ନ ଲଭିସ୍ସାମ ମନୋଭାୱନୀୟେ ଭିକ୍ଖୂ ଦସ୍ସନାୟ, ନ ଲଭିସ୍ସାମ ପୟିରୁପାସନାୟା’’ତି।

‘‘ଚତ୍ତାରିମାନି, ଆନନ୍ଦ, ସଦ୍ଧସ୍ସ କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ ଦସ୍ସନୀୟାନି ସଂୱେଜନୀୟାନି ଠାନାନି। କତମାନି ଚତ୍ତାରି? ‘ଇଧ ତଥାଗତୋ ଜାତୋ’ତି, ଆନନ୍ଦ, ସଦ୍ଧସ୍ସ କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ ଦସ୍ସନୀୟଂ ସଂୱେଜନୀୟଂ ଠାନଂ। ‘ଇଧ ତଥାଗତୋ ଅନୁତ୍ତରଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୋଧିଂ ଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ’ତି, ଆନନ୍ଦ, ସଦ୍ଧସ୍ସ କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ ଦସ୍ସନୀୟଂ ସଂୱେଜନୀୟଂ ଠାନଂ। ‘ଇଧ ତଥାଗତେନ ଅନୁତ୍ତରଂ ଧମ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତିତ’ନ୍ତି, ଆନନ୍ଦ, ସଦ୍ଧସ୍ସ କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ ଦସ୍ସନୀୟଂ ସଂୱେଜନୀୟଂ ଠାନଂ। ‘ଇଧ ତଥାଗତୋ ଅନୁପାଦିସେସାୟ ନିବ୍ବାନଧାତୁୟା ପରିନିବ୍ବୁତୋ’ତି, ଆନନ୍ଦ, ସଦ୍ଧସ୍ସ କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ ଦସ୍ସନୀୟଂ ସଂୱେଜନୀୟଂ ଠାନଂ। ଇମାନି ଖୋ , ଆନନ୍ଦ, ଚତ୍ତାରି ସଦ୍ଧସ୍ସ କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ ଦସ୍ସନୀୟାନି ସଂୱେଜନୀୟାନି ଠାନାନି।

‘‘ଆଗମିସ୍ସନ୍ତି ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ସଦ୍ଧା ଭିକ୍ଖୂ ଭିକ୍ଖୁନିୟୋ ଉପାସକା ଉପାସିକାୟୋ – ‘ଇଧ ତଥାଗତୋ ଜାତୋ’ତିପି, ‘ଇଧ ତଥାଗତୋ ଅନୁତ୍ତରଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୋଧିଂ ଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ’ତିପି, ‘ଇଧ ତଥାଗତେନ ଅନୁତ୍ତରଂ ଧମ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତିତ’ନ୍ତିପି, ‘ଇଧ ତଥାଗତୋ ଅନୁପାଦିସେସାୟ ନିବ୍ବାନଧାତୁୟା ପରିନିବ୍ବୁତୋ’ତିପି। ୟେ ହି କେଚି, ଆନନ୍ଦ, ଚେତିୟଚାରିକଂ ଆହିଣ୍ଡନ୍ତା ପସନ୍ନଚିତ୍ତା କାଲଙ୍କରିସ୍ସନ୍ତି, ସବ୍ବେ ତେ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜିସ୍ସନ୍ତୀ’’ତି।

ଆନନ୍ଦପୁଚ୍ଛାକଥା

୨୦୩। ‘‘କଥଂ ମୟଂ, ଭନ୍ତେ, ମାତୁଗାମେ ପଟିପଜ୍ଜାମା’’ତି? ‘‘ଅଦସ୍ସନଂ, ଆନନ୍ଦା’’ତି। ‘‘ଦସ୍ସନେ, ଭଗୱା, ସତି କଥଂ ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବ’’ନ୍ତି? ‘‘ଅନାଲାପୋ, ଆନନ୍ଦା’’ତି । ‘‘ଆଲପନ୍ତେନ ପନ, ଭନ୍ତେ, କଥଂ ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବ’’ନ୍ତି? ‘‘ସତି, ଆନନ୍ଦ, ଉପଟ୍ଠାପେତବ୍ବା’’ତି।

୨୦୪। ‘‘କଥଂ ମୟଂ, ଭନ୍ତେ, ତଥାଗତସ୍ସ ସରୀରେ ପଟିପଜ୍ଜାମା’’ତି? ‘‘ଅବ୍ୟାୱଟା ତୁମ୍ହେ, ଆନନ୍ଦ, ହୋଥ ତଥାଗତସ୍ସ ସରୀରପୂଜାୟ। ଇଙ୍ଘ ତୁମ୍ହେ, ଆନନ୍ଦ, ସାରତ୍ଥେ ଘଟଥ ଅନୁୟୁଞ୍ଜଥ [ସଦତ୍ଥେ ଅନୁୟୁଞ୍ଜଥ (ସୀ। ସ୍ୟା।), ସଦତ୍ଥଂ ଅନୁୟୁଞ୍ଜଥ (ପୀ।), ସାରତ୍ଥେ ଅନୁୟୁଞ୍ଜଥ (କ।)], ସାରତ୍ଥେ ଅପ୍ପମତ୍ତା ଆତାପିନୋ ପହିତତ୍ତା ୱିହରଥ। ସନ୍ତାନନ୍ଦ, ଖତ୍ତିୟପଣ୍ଡିତାପି ବ୍ରାହ୍ମଣପଣ୍ଡିତାପି ଗହପତିପଣ୍ଡିତାପି ତଥାଗତେ ଅଭିପ୍ପସନ୍ନା, ତେ ତଥାଗତସ୍ସ ସରୀରପୂଜଂ କରିସ୍ସନ୍ତୀ’’ତି।

୨୦୫। ‘‘କଥଂ ପନ, ଭନ୍ତେ, ତଥାଗତସ୍ସ ସରୀରେ ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବ’’ନ୍ତି? ‘‘ୟଥା ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ରଞ୍ଞୋ ଚକ୍କୱତ୍ତିସ୍ସ ସରୀରେ ପଟିପଜ୍ଜନ୍ତି, ଏୱଂ ତଥାଗତସ୍ସ ସରୀରେ ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବ’’ନ୍ତି। ‘‘କଥଂ ପନ, ଭନ୍ତେ, ରଞ୍ଞୋ ଚକ୍କୱତ୍ତିସ୍ସ ସରୀରେ ପଟିପଜ୍ଜନ୍ତୀ’’ତି? ‘‘ରଞ୍ଞୋ, ଆନନ୍ଦ, ଚକ୍କୱତ୍ତିସ୍ସ ସରୀରଂ ଅହତେନ ୱତ୍ଥେନ ୱେଠେନ୍ତି, ଅହତେନ ୱତ୍ଥେନ ୱେଠେତ୍ୱା ୱିହତେନ କପ୍ପାସେନ ୱେଠେନ୍ତି, ୱିହତେନ କପ୍ପାସେନ ୱେଠେତ୍ୱା ଅହତେନ ୱତ୍ଥେନ ୱେଠେନ୍ତି। ଏତେନୁପାୟେନ ପଞ୍ଚହି ୟୁଗସତେହି ରଞ୍ଞୋ ଚକ୍କୱତ୍ତିସ୍ସ ସରୀରଂ [ସରୀରେ (ସ୍ୟା। କ।)] ୱେଠେତ୍ୱା ଆୟସାୟ ତେଲଦୋଣିୟା ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଅଞ୍ଞିସ୍ସା ଆୟସାୟ ଦୋଣିୟା ପଟିକୁଜ୍ଜିତ୍ୱା ସବ୍ବଗନ୍ଧାନଂ ଚିତକଂ କରିତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ଚକ୍କୱତ୍ତିସ୍ସ ସରୀରଂ ଝାପେନ୍ତି। ଚାତୁମହାପଥେ [ଚାତୁମ୍ମହାପଥେ (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)] ରଞ୍ଞୋ ଚକ୍କୱତ୍ତିସ୍ସ ଥୂପଂ କରୋନ୍ତି । ଏୱଂ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ରଞ୍ଞୋ ଚକ୍କୱତ୍ତିସ୍ସ ସରୀରେ ପଟିପଜ୍ଜନ୍ତି। ୟଥା ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ରଞ୍ଞୋ ଚକ୍କୱତ୍ତିସ୍ସ ସରୀରେ ପଟିପଜ୍ଜନ୍ତି, ଏୱଂ ତଥାଗତସ୍ସ ସରୀରେ ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବଂ। ଚାତୁମହାପଥେ ତଥାଗତସ୍ସ ଥୂପୋ କାତବ୍ବୋ। ତତ୍ଥ ୟେ ମାଲଂ ୱା ଗନ୍ଧଂ ୱା ଚୁଣ୍ଣକଂ [ୱଣ୍ଣକଂ (ସୀ। ପୀ।)] ୱା ଆରୋପେସ୍ସନ୍ତି ୱା ଅଭିୱାଦେସ୍ସନ୍ତି ୱା ଚିତ୍ତଂ ୱା ପସାଦେସ୍ସନ୍ତି ତେସଂ ତଂ ଭୱିସ୍ସତି ଦୀଘରତ୍ତଂ ହିତାୟ ସୁଖାୟ।

ଥୂପାରହପୁଗ୍ଗଲୋ

୨୦୬। ''ଚତ୍ତାରୋମେ, ଆନନ୍ଦ, ଥୂପାରହା। କତମେ ଚତ୍ତାରୋ? ତଥାଗତୋ ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଥୂପାରହୋ, ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଥୂପାରହୋ, ତଥାଗତସ୍ସ ସାୱକୋ ଥୂପାରହୋ, ରାଜା ଚକ୍କୱତ୍ତୀ [ଚକ୍କୱତ୍ତି (ସ୍ୟା। କ।)] ଥୂପାରହୋତି।

''କିଞ୍ଚାନନ୍ଦ , ଅତ୍ଥୱସଂ ପଟିଚ୍ଚ ତଥାଗତୋ ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଥୂପାରହୋ? 'ଅଯଂ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଥୂପୋ'ତି, ଆନନ୍ଦ, ବହୁଜନା ଚିତ୍ତଂ ପସାଦେନ୍ତି। ତେ ତତ୍ଥ ଚିତ୍ତଂ ପସାଦେତ୍ୱା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି। ଇଦଂ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଅତ୍ଥୱସଂ ପଟିଚ୍ଚ ତଥାଗତୋ ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଥୂପାରହୋ।

''କିଞ୍ଚାନନ୍ଦ, ଅତ୍ଥୱସଂ ପଟିଚ୍ଚ ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଥୂପାରହୋ? 'ଅଯଂ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଥୂପୋ'ତି, ଆନନ୍ଦ, ବହୁଜନା ଚିତ୍ତଂ ପସାଦେନ୍ତି। ତେ ତତ୍ଥ ଚିତ୍ତଂ ପସାଦେତ୍ୱା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି। ଇଦଂ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଅତ୍ଥୱସଂ ପଟିଚ୍ଚ ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଥୂପାରହୋ।

''କିଞ୍ଚାନନ୍ଦ, ଅତ୍ଥୱସଂ ପଟିଚ୍ଚ ତଥାଗତସ୍ସ ସାୱକୋ ଥୂପାରହୋ? 'ଅଯଂ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସାୱକସ୍ସ ଥୂପୋ'ତି ଆନନ୍ଦ, ବହୁଜନା ଚିତ୍ତଂ ପସାଦେନ୍ତି। ତେ ତତ୍ଥ ଚିତ୍ତଂ ପସାଦେତ୍ୱା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି। ଇଦଂ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଅତ୍ଥୱସଂ ପଟିଚ୍ଚ ତଥାଗତସ୍ସ ସାୱକୋ ଥୂପାରହୋ।

''କିଞ୍ଚାନନ୍ଦ, ଅତ୍ଥୱସଂ ପଟିଚ୍ଚ ରାଜା ଚକ୍କୱତ୍ତୀ ଥୂପାରହୋ? 'ଅଯଂ ତସ୍ସ ଧମ୍ମିକସ୍ସ ଧମ୍ମରଞ୍ଞୋ ଥୂପୋ'ତି, ଆନନ୍ଦ, ବହୁଜନା ଚିତ୍ତଂ ପସାଦେନ୍ତି। ତେ ତତ୍ଥ ଚିତ୍ତଂ ପସାଦେତ୍ୱା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି। ଇଦଂ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଅତ୍ଥୱସଂ ପଟିଚ୍ଚ ରାଜା ଚକ୍କୱତ୍ତୀ ଥୂପାରହୋ। ଇମେ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ ଚତ୍ତାରୋ ଥୂପାରହା''ତି।

ଆନନ୍ଦଅଚ୍ଛରିଯଧମ୍ମୋ

୨୦୭। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ୱିହାରଂ ପୱିସିତ୍ୱା କପିସୀସଂ ଆଲମ୍ବିତ୍ୱା ରୋଦମାନୋ ଅଟ୍ଠାସି – ''ଅହଞ୍ଚ ୱତମ୍ହି ସେଖୋ ସକରଣୀଯୋ, ସତ୍ଥୁ ଚ ମେ ପରିନିବ୍ବାନଂ ଭୱିସ୍ସତି, ଯୋ ମମ ଅନୁକମ୍ପକୋ''ତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ''କହଂ ନୁ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆନନ୍ଦୋ''ତି? ''ଏସୋ, ଭନ୍ତେ, ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ୱିହାରଂ ପୱିସିତ୍ୱା କପିସୀସଂ ଆଲମ୍ବିତ୍ୱା ରୋଦମାନୋ ଠିତୋ – 'ଅହଞ୍ଚ ୱତମ୍ହି ସେଖୋ ସକରଣୀଯୋ, ସତ୍ଥୁ ଚ ମେ ପରିନିବ୍ବାନଂ ଭୱିସ୍ସତି, ଯୋ ମମ ଅନୁକମ୍ପକୋ'''ତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଅଞ୍ଞତରଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଏହି ତ୍ୱଂ, ଭିକ୍ଖୁ, ମମ ୱଚନେନ ଆନନ୍ଦଂ ଆମନ୍ତେହି – 'ସତ୍ଥା ତଂ, ଆୱୁସୋ ଆନନ୍ଦ, ଆମନ୍ତେତୀ'''ତି। ''ଏୱଂ , ଭନ୍ତେ''ତି ଖୋ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭଗୱତୋ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ଯେନାଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ସତ୍ଥା ତଂ, ଆୱୁସୋ ଆନନ୍ଦ, ଆମନ୍ତେତୀ''ତି। ''ଏୱମାୱୁସୋ''ତି ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ ଖୋ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ – ''ଅଲଂ, ଆନନ୍ଦ, ମା ସୋଚି ମା ପରିଦେୱି, ନନୁ ଏତଂ, ଆନନ୍ଦ, ମଯା ପଟିକଚ୍ଚେୱ ଅକ୍ଖାତଂ – 'ସବ୍ବେହେୱ ପିଯେହି ମନାପେହି ନାନାଭାୱୋ ୱିନାଭାୱୋ ଅଞ୍ଞଥାଭାୱୋ'; ତଂ କୁତେତ୍ଥ, ଆନନ୍ଦ, ଲବ୍ଭା। ଯଂ ତଂ ଜାତଂ ଭୂତଂ ସଙ୍ଖତଂ ପଲୋକଧମ୍ମଂ, ତଂ ୱତ ତଥାଗତସ୍ସାପି ସରୀରଂ ମା ପଲୁଜ୍ଜୀ'ତି ନେତଂ ଠାନଂ ୱିଜ୍ଜତି। ଦୀଘରତ୍ତଂ ଖୋ ତେ, ଆନନ୍ଦ, ତଥାଗତୋ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତୋ ମେତ୍ତେନ କାଯକମ୍ମେନ ହିତେନ ସୁଖେନ ଅଦ୍ୱଯେନ ଅପ୍ପମାଣେନ, ମେତ୍ତେନ ୱଚୀକମ୍ମେନ ହିତେନ ସୁଖେନ ଅଦ୍ୱଯେନ ଅପ୍ପମାଣେନ, ମେତ୍ତେନ ମନୋକମ୍ମେନ ହିତେନ ସୁଖେନ ଅଦ୍ୱଯେନ ଅପ୍ପମାଣେନ। କତପୁଞ୍ଞୋସି ତ୍ୱଂ, ଆନନ୍ଦ, ପଧାନମନୁଯୁଞ୍ଜ, ଖିପ୍ପଂ ହୋହିସି ଅନାସୱୋ''ତି।

୨୦୮। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଯେପି ତେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅହେସୁଂ ଅତୀତମଦ୍ଧାନଂ ଅରହନ୍ତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧା, ତେସମ୍ପି ଭଗୱନ୍ତାନଂ ଏତପ୍ପରମାଯେୱ ଉପଟ୍ଠାକା ଅହେସୁଂ, ସେଯ୍ୟଥାପି ମଯ୍ହଂ ଆନନ୍ଦୋ। ଯେପି ତେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ଅନାଗତମଦ୍ଧାନଂ ଅରହନ୍ତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧା, ତେସମ୍ପି ଭଗୱନ୍ତାନଂ ଏତପ୍ପରମାଯେୱ ଉପଟ୍ଠାକା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି, ସେଯ୍ୟଥାପି ମଯ୍ହଂ ଆନନ୍ଦୋ। ପଣ୍ଡିତୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆନନ୍ଦୋ; ମେଧାୱୀ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆନନ୍ଦୋ। ଜାନାତି 'ଅଯଂ କାଲୋ ତଥାଗତଂ ଦସ୍ସନାଯ ଉପସଙ୍କମିତୁଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ, ଅଯଂ କାଲୋ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ, ଅଯଂ କାଲୋ ଉପାସକାନଂ , ଅଯଂ କାଲୋ ଉପାସିକାନଂ, ଅଯଂ କାଲୋ ରଞ୍ଞୋ ରାଜମହାମତ୍ତାନଂ ତିତ୍ଥିଯାନଂ ତିତ୍ଥିଯସାୱକାନ'ନ୍ତି।

୨୦୯। ‘‘ଚତ୍ତାରୋମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଚ୍ଛରିଯା ଅବ୍ଭୁତା ଧମ୍ମା [ଅବ୍ଭୁତଧମ୍ମା (ସ୍ୟା। କ।)] ଆନନ୍ଦେ। କତମେ ଚତ୍ତାରୋ? ସଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁପରିସା ଆନନ୍ଦଂ ଦସ୍ସନାଯ ଉପସଙ୍କମତି, ଦସ୍ସନେନ ସା ଅତ୍ତମନା ହୋତି। ତତ୍ର ଚେ ଆନନ୍ଦୋ ଧମ୍ମଂ ଭାସତି, ଭାସିତେନପି ସା ଅତ୍ତମନା ହୋତି। ଅତିତ୍ତାୱ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁପରିସା ହୋତି, ଅଥ ଖୋ ଆନନ୍ଦୋ ତୁଣ୍ହୀ ହୋତି। ସଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୀପରିସା ଆନନ୍ଦଂ ଦସ୍ସନାଯ ଉପସଙ୍କମତି, ଦସ୍ସନେନ ସା ଅତ୍ତମନା ହୋତି। ତତ୍ର ଚେ ଆନନ୍ଦୋ ଧମ୍ମଂ ଭାସତି, ଭାସିତେନପି ସା ଅତ୍ତମନା ହୋତି। ଅତିତ୍ତାୱ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୀପରିସା ହୋତି, ଅଥ ଖୋ ଆନନ୍ଦୋ ତୁଣ୍ହୀ ହୋତି। ସଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉପାସକପରିସା ଆନନ୍ଦଂ ଦସ୍ସନାଯ ଉପସଙ୍କମତି, ଦସ୍ସନେନ ସା ଅତ୍ତମନା ହୋତି। ତତ୍ର ଚେ ଆନନ୍ଦୋ ଧମ୍ମଂ ଭାସତି, ଭାସିତେନପି ସା ଅତ୍ତମନା ହୋତି। ଅତିତ୍ତାୱ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉପାସକପରିସା ହୋତି, ଅଥ ଖୋ ଆନନ୍ଦୋ ତୁଣ୍ହୀ ହୋତି। ସଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉପାସିକାପରିସା ଆନନ୍ଦଂ ଦସ୍ସନାଯ ଉପସଙ୍କମତି, ଦସ୍ସନେନ ସା ଅତ୍ତମନା ହୋତି। ତତ୍ର ଚେ, ଆନନ୍ଦୋ, ଧମ୍ମଂ ଭାସତି, ଭାସିତେନପି ସା ଅତ୍ତମନା ହୋତି। ଅତିତ୍ତାୱ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉପାସିକାପରିସା ହୋତି, ଅଥ ଖୋ ଆନନ୍ଦୋ ତୁଣ୍ହୀ ହୋତି। ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତ୍ତାରୋ ଅଚ୍ଛରିଯା ଅବ୍ଭୁତା ଧମ୍ମା ଆନନ୍ଦେ।

‘‘ଚତ୍ତାରୋମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଚ୍ଛରିଯା ଅବ୍ଭୁତା ଧମ୍ମା ରଞ୍ଞେ ଚକ୍କୱତ୍ତିମ୍ହି। କତମେ ଚତ୍ତାରୋ ? ସଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଖତ୍ତିଯପରିସା ରାଜାନଂ ଚକ୍କୱତ୍ତିଂ ଦସ୍ସନାଯ ଉପସଙ୍କମତି, ଦସ୍ସନେନ ସା ଅତ୍ତମନା ହୋତି। ତତ୍ର ଚେ ରାଜା ଚକ୍କୱତ୍ତୀ ଭାସତି, ଭାସିତେନପି ସା ଅତ୍ତମନା ହୋତି। ଅତିତ୍ତାୱ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଖତ୍ତିଯପରିସା ହୋତି। ଅଥ ଖୋ ରାଜା ଚକ୍କୱତ୍ତୀ ତୁଣ୍ହୀ ହୋତି। ସଚେ ଭିକ୍ଖୱେ, ବ୍ରାହ୍ମଣପରିସା…ପେ… ଗହପତିପରିସା…ପେ… ସମଣପରିସା ରାଜାନଂ ଚକ୍କୱତ୍ତିଂ ଦସ୍ସନାଯ ଉପସଙ୍କମତି, ଦସ୍ସନେନ ସା ଅତ୍ତମନା ହୋତି। ତତ୍ର ଚେ ରାଜା ଚକ୍କୱତ୍ତୀ ଭାସତି, ଭାସିତେନପି ସା ଅତ୍ତମନା ହୋତି। ଅତିତ୍ତାୱ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମଣପରିସା ହୋତି, ଅଥ ଖୋ ରାଜା ଚକ୍କୱତ୍ତୀ ତୁଣ୍ହୀ ହୋତି। ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତ୍ତାରୋମେ ଅଚ୍ଛରିଯା ଅବ୍ଭୁତା ଧମ୍ମା ଆନନ୍ଦେ। ସଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁପରିସା ଆନନ୍ଦଂ ଦସ୍ସନାଯ ଉପସଙ୍କମତି, ଦସ୍ସନେନ ସା ଅତ୍ତମନା ହୋତି। ତତ୍ର ଚେ ଆନନ୍ଦୋ ଧମ୍ମଂ ଭାସତି, ଭାସିତେନପି ସା ଅତ୍ତମନା ହୋତି। ଅତିତ୍ତାୱ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁପରିସା ହୋତି। ଅଥ ଖୋ ଆନନ୍ଦୋ ତୁଣ୍ହୀ ହୋତି। ସଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ ଭିକ୍ଖୁନୀପରିସା… ପେ… ଉପାସକପରିସା…ପେ… ଉପାସିକାପରିସା ଆନନ୍ଦଂ ଦସ୍ସନାଯ ଉପସଙ୍କମତି, ଦସ୍ସନେନ ସା ଅତ୍ତମନା ହୋତି। ତତ୍ର ଚେ ଆନନ୍ଦୋ ଧମ୍ମଂ ଭାସତି, ଭାସିତେନପି ସା ଅତ୍ତମନା ହୋତି। ଅତିତ୍ତାୱ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉପାସିକାପରିସା ହୋତି। ଅଥ ଖୋ ଆନନ୍ଦୋ ତୁଣ୍ହୀ ହୋତି। ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତ୍ତାରୋ ଅଚ୍ଛରିଯା ଅବ୍ଭୁତା ଧମ୍ମା ଆନନ୍ଦେ’’ତି।

ମହାସୁଦସ୍ସନସୁତ୍ତଦେସନା

୨୧୦। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ମା, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ଇମସ୍ମିଂ ଖୁଦ୍ଦକନଗରକେ ଉଜ୍ଜଙ୍ଗଲନଗରକେ ସାଖାନଗରକେ ପରିନିବ୍ବାଯି। ସନ୍ତି, ଭନ୍ତେ, ଅଞ୍ଞାନି ମହାନଗରାନି, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ଚମ୍ପା ରାଜଗହଂ ସାୱତ୍ଥୀ ସାକେତଂ କୋସମ୍ବୀ ବାରାଣସୀ; ଏତ୍ଥ ଭଗୱା ପରିନିବ୍ବାଯତୁ। ଏତ୍ଥ ବହୂ ଖତ୍ତିଯମହାସାଲା, ବ୍ରାହ୍ମଣମହାସାଲା ଗହପତିମହାସାଲା ତଥାଗତେ ଅଭିପ୍ପସନ୍ନା। ତେ ତଥାଗତସ୍ସ ସରୀରପୂଜଂ କରିସ୍ସନ୍ତୀ’’ତି ‘‘ମାହେୱଂ, ଆନନ୍ଦ, ଅୱଚ; ମାହେୱଂ, ଆନନ୍ଦ, ଅୱଚ – ‘ଖୁଦ୍ଦକନଗରକଂ ଉଜ୍ଜଙ୍ଗଲନଗରକଂ ସାଖାନଗରକ’ନ୍ତି।

‘‘ଭୂତପୁବ୍ବଂ, ଆନନ୍ଦ, ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ନାମ ଅହୋସି ଚକ୍କୱତ୍ତୀ ଧମ୍ମିକୋ ଧମ୍ମରାଜା ଚାତୁରନ୍ତୋ ୱିଜିତାୱୀ ଜନପଦତ୍ଥାୱରିଯପ୍ପତ୍ତୋ ସତ୍ତରତନସମନ୍ନାଗତୋ। ରଞ୍ଞୋ, ଆନନ୍ଦ, ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ଅଯଂ କୁସିନାରା କୁସାୱତୀ ନାମ ରାଜଧାନୀ ଅହୋସି, ପୁରତ୍ଥିମେନ ଚ ପଚ୍ଛିମେନ ଚ ଦ୍ୱାଦସଯୋଜନାନି ଆଯାମେନ; ଉତ୍ତରେନ ଚ ଦକ୍ଖିଣେନ ଚ ସତ୍ତଯୋଜନାନି ୱିତ୍ଥାରେନ। କୁସାୱତୀ, ଆନନ୍ଦ, ରାଜଧାନୀ ଇଦ୍ଧା ଚେୱ ଅହୋସି ଫୀତା ଚ ବହୁଜନା ଚ ଆକିଣ୍ଣମନୁସ୍ସା ଚ ସୁଭିକ୍ଖା ଚ। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଆନନ୍ଦ, ଦେୱାନଂ ଆଳକମନ୍ଦା ନାମ ରାଜଧାନୀ ଇଦ୍ଧା ଚେୱ ହୋତି ଫୀତା ଚ ବହୁଜନା ଚ ଆକିଣ୍ଣଯକ୍ଖା ଚ ସୁଭିକ୍ଖା ଚ; ଏୱମେୱ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, କୁସାୱତୀ ରାଜଧାନୀ ଇଦ୍ଧା ଚେୱ ଅହୋସି ଫୀତା ଚ ବହୁଜନା ଚ ଆକିଣ୍ଣମନୁସ୍ସା ଚ ସୁଭିକ୍ଖା ଚ। କୁସାୱତୀ, ଆନନ୍ଦ, ରାଜଧାନୀ ଦସହି ସଦ୍ଦେହି ଅୱିୱିତ୍ତା ଅହୋସି ଦିୱା ଚେୱ ରତ୍ତିଞ୍ଚ, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ହତ୍ଥିସଦ୍ଦେନ ଅସ୍ସସଦ୍ଦେନ ରଥସଦ୍ଦେନ ଭେରିସଦ୍ଦେନ ମୁଦିଙ୍ଗସଦ୍ଦେନ ୱୀଣାସଦ୍ଦେନ ଗୀତସଦ୍ଦେନ ସଙ୍ଖସଦ୍ଦେନ ସମ୍ମସଦ୍ଦେନ ପାଣିତାଳସଦ୍ଦେନ ‘ଅସ୍ନାଥ ପିୱଥ ଖାଦଥା’ତି ଦସମେନ ସଦ୍ଦେନ।

‘‘ଗଚ୍ଛ ତ୍ୱଂ, ଆନନ୍ଦ, କୁସିନାରଂ ପୱିସିତ୍ୱା କୋସିନାରକାନଂ ମଲ୍ଲାନଂ ଆରୋଚେହି – ‘ଅଜ୍ଜ ଖୋ, ୱାସେଟ୍ଠା, ରତ୍ତିଯା ପଚ୍ଛିମେ ଯାମେ ତଥାଗତସ୍ସ ପରିନିବ୍ବାନଂ ଭୱିସ୍ସତି। ଅଭିକ୍କମଥ ୱାସେଟ୍ଠା, ଅଭିକ୍କମଥ ୱାସେଟ୍ଠା। ମା ପଚ୍ଛା ୱିପ୍ପଟିସାରିନୋ ଅହୁୱତ୍ଥ – ଅମ୍ହାକଞ୍ଚ ନୋ ଗାମକ୍ଖେତ୍ତେ ତଥାଗତସ୍ସ ପରିନିବ୍ବାନଂ ଅହୋସି, ନ ମଯଂ ଲଭିମ୍ହା ପଚ୍ଛିମେ କାଲେ ତଥାଗତଂ ଦସ୍ସନାଯା’’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱତୋ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ନିୱାସେତ୍ୱା ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାଯ ଅତ୍ତଦୁତିଯୋ କୁସିନାରଂ ପାୱିସି।

ମଲ୍ଲାନଂ ୱନ୍ଦନା

୨୧୧। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ କୋସିନାରକା ମଲ୍ଲା ସନ୍ଧାଗାରେ [ସନ୍ଥାଗାରେ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ସନ୍ନିପତିତା ହୋନ୍ତି କେନଚିଦେୱ କରଣୀଯେନ। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଯେନ କୋସିନାରକାନଂ ମଲ୍ଲାନଂ ସନ୍ଧାଗାରଂ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା କୋସିନାରକାନଂ ମଲ୍ଲାନଂ ଆରୋଚେସି – ''ଅଜ୍ଜ ଖୋ, ୱାସେଟ୍ଠା, ରତ୍ତିଯା ପଚ୍ଛିମେ ଯାମେ ତଥାଗତସ୍ସ ପରିନିବ୍ବାନଂ ଭୱିସ୍ସତି। ଅଭିକ୍କମଥ ୱାସେଟ୍ଠା ଅଭିକ୍କମଥ ୱାସେଟ୍ଠା। ମା ପଚ୍ଛା ୱିପ୍ପଟିସାରିନୋ ଅହୁୱତ୍ଥ – 'ଅମ୍ହାକଞ୍ଚ ନୋ ଗାମକ୍ଖେତ୍ତେ ତଥାଗତସ୍ସ ପରିନିବ୍ବାନଂ ଅହୋସି, ନ ମଯଂ ଲଭିମ୍ହା ପଚ୍ଛିମେ କାଲେ ତଥାଗତଂ ଦସ୍ସନାଯା'''ତି। ଇଦମାଯସ୍ମତୋ ଆନନ୍ଦସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ମଲ୍ଲା ଚ ମଲ୍ଲପୁତ୍ତା ଚ ମଲ୍ଲସୁଣିସା ଚ ମଲ୍ଲପଜାପତିଯୋ ଚ ଅଘାୱିନୋ ଦୁମ୍ମନା ଚେତୋଦୁକ୍ଖସମପ୍ପିତା ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ କେସେ ପକିରିଯ କନ୍ଦନ୍ତି, ବାହା ପଗ୍ଗଯ୍ହ କନ୍ଦନ୍ତି, ଛିନ୍ନପାତଂ ପପତନ୍ତି, ଆୱଟ୍ଟନ୍ତି ୱିୱଟ୍ଟନ୍ତି – 'ଅତିଖିପ୍ପଂ ଭଗୱା ପରିନିବ୍ବାଯିସ୍ସତି, ଅତିଖିପ୍ପଂ ସୁଗତୋ ପରିନିବ୍ବାଯିସ୍ସତି, ଅତିଖିପ୍ପଂ ଚକ୍ଖୁଂ ଲୋକେ ଅନ୍ତରଧାଯିସ୍ସତୀ'ତି। ଅଥ ଖୋ ମଲ୍ଲା ଚ ମଲ୍ଲପୁତ୍ତା ଚ ମଲ୍ଲସୁଣିସା ଚ ମଲ୍ଲପଜାପତିଯୋ ଚ ଅଘାୱିନୋ ଦୁମ୍ମନା ଚେତୋଦୁକ୍ଖସମପ୍ପିତା ଯେନ ଉପୱତ୍ତନଂ ମଲ୍ଲାନଂ ସାଲୱନଂ ଯେନାଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମତୋ ଆନନ୍ଦସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ''ସଚେ ଖୋ ଅହଂ କୋସିନାରକେ ମଲ୍ଲେ ଏକମେକଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ୱନ୍ଦାପେସ୍ସାମି, ଅୱନ୍ଦିତୋ ଭଗୱା କୋସିନାରକେହି ମଲ୍ଲେହି ଭୱିସ୍ସତି, ଅଥାଯଂ ରତ୍ତି ୱିଭାଯିସ୍ସତି। ଯଂନୂନାହଂ କୋସିନାରକେ ମଲ୍ଲେ କୁଲପରିୱତ୍ତସୋ କୁଲପରିୱତ୍ତସୋ ଠପେତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ୱନ୍ଦାପେଯ୍ୟଂ – 'ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ, ଭନ୍ତେ, ମଲ୍ଲୋ ସପୁତ୍ତୋ ସଭରିଯୋ ସପରିସୋ ସାମଚ୍ଚୋ ଭଗୱତୋ ପାଦେ ସିରସା ୱନ୍ଦତୀ'ତି। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ କୋସିନାରକେ ମଲ୍ଲେ କୁଲପରିୱତ୍ତସୋ କୁଲପରିୱତ୍ତସୋ ଠପେତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ୱନ୍ଦାପେସି – 'ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ, ଭନ୍ତେ, ମଲ୍ଲୋ ସପୁତ୍ତୋ ସଭରିଯୋ ସପରିସୋ ସାମଚ୍ଚୋ ଭଗୱତୋ ପାଦେ ସିରସା ୱନ୍ଦତୀ'''ତି। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଏତେନ ଉପାଯେନ ପଠମେନେୱ ଯାମେନ କୋସିନାରକେ ମଲ୍ଲେ ଭଗୱନ୍ତଂ ୱନ୍ଦାପେସି।

ସୁଭଦ୍ଦପରିବ୍ବାଜକୱତ୍ଥୁ

୨୧୨। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ସୁଭଦ୍ଦୋ ନାମ ପରିବ୍ବାଜକୋ କୁସିନାରାଯଂ ପଟିୱସତି। ଅସ୍ସୋସି ଖୋ ସୁଭଦ୍ଦୋ ପରିବ୍ବାଜକୋ – ''ଅଜ୍ଜ କିର ରତ୍ତିଯା ପଚ୍ଛିମେ ଯାମେ ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ପରିନିବ୍ବାନଂ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି। ଅଥ ଖୋ ସୁଭଦ୍ଦସ୍ସ ପରିବ୍ବାଜକସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ''ସୁତଂ ଖୋ ପନ ମେତଂ ପରିବ୍ବାଜକାନଂ ୱୁଡ୍ଢାନଂ ମହଲ୍ଲକାନଂ ଆଚରିଯପାଚରିଯାନଂ ଭାସମାନାନଂ – 'କଦାଚି କରହଚି ତଥାଗତା ଲୋକେ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି ଅରହନ୍ତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧା'ତି। ଅଜ୍ଜେୱ ରତ୍ତିଯା ପଚ୍ଛିମେ ଯାମେ ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ପରିନିବ୍ବାନଂ ଭୱିସ୍ସତି। ଅତ୍ଥି ଚ ମେ ଅଯଂ କଙ୍ଖାଧମ୍ମୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ, ଏୱଂ ପସନ୍ନୋ ଅହଂ ସମଣେ ଗୋତମେ, 'ପହୋତି ମେ ସମଣୋ ଗୋତମୋ ତଥା ଧମ୍ମଂ ଦେସେତୁଂ, ଯଥାହଂ ଇମଂ କଙ୍ଖାଧମ୍ମଂ ପଜହେଯ୍ୟ'''ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ସୁଭଦ୍ଦୋ ପରିବ୍ବାଜକୋ ଯେନ ଉପୱତ୍ତନଂ ମଲ୍ଲାନଂ ସାଲୱନଂ, ଯେନାଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ସୁତଂ ମେତଂ, ଭୋ ଆନନ୍ଦ, ପରିବ୍ବାଜକାନଂ ୱୁଡ୍ଢାନଂ ମହଲ୍ଲକାନଂ ଆଚରିଯପାଚରିଯାନଂ ଭାସମାନାନଂ – 'କଦାଚି କରହଚି ତଥାଗତା ଲୋକେ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି ଅରହନ୍ତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧା'ତି। ଅଜ୍ଜେୱ ରତ୍ତିଯା ପଚ୍ଛିମେ ଯାମେ ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ପରିନିବ୍ବାନଂ ଭୱିସ୍ସତି। ଅତ୍ଥି ଚ ମେ ଅଯଂ କଙ୍ଖାଧମ୍ମୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ – ଏୱଂ ପସନ୍ନୋ ଅହଂ ସମଣେ ଗୋତମେ 'ପହୋତି ମେ ସମଣୋ ଗୋତମୋ ତଥା ଧମ୍ମଂ ଦେସେତୁଂ, ଯଥାହଂ ଇମଂ କଙ୍ଖାଧମ୍ମଂ ପଜହେଯ୍ୟ'ନ୍ତି। ସାଧାହଂ, ଭୋ ଆନନ୍ଦ, ଲଭେଯ୍ୟଂ ସମଣଂ ଗୋତମଂ ଦସ୍ସନାଯା''ତି। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ସୁଭଦ୍ଦଂ ପରିବ୍ବାଜକଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ଅଲଂ, ଆୱୁସୋ ସୁଭଦ୍ଦ, ମା ତଥାଗତଂ ୱିହେଠେସି, କିଲନ୍ତୋ ଭଗୱା''ତି। ଦୁତିଯମ୍ପି ଖୋ ସୁଭଦ୍ଦୋ ପରିବ୍ବାଜକୋ… ପେ… ତତିଯମ୍ପି ଖୋ ସୁଭଦ୍ଦୋ ପରିବ୍ବାଜକୋ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ସୁତଂ ମେତଂ, ଭୋ ଆନନ୍ଦ, ପରିବ୍ବାଜକାନଂ ୱୁଡ୍ଢାନଂ ମହଲ୍ଲକାନଂ ଆଚରିଯପାଚରିଯାନଂ ଭାସମାନାନଂ – 'କଦାଚି କରହଚି ତଥାଗତା ଲୋକେ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି ଅରହନ୍ତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧା'ତି। ଅଜ୍ଜେୱ ରତ୍ତିଯା ପଚ୍ଛିମେ ଯାମେ ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ପରିନିବ୍ବାନଂ ଭୱିସ୍ସତି। ଅତ୍ଥି ଚ ମେ ଅଯଂ କଙ୍ଖାଧମ୍ମୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ – ଏୱଂ ପସନ୍ନୋ ଅହଂ ସମଣେ ଗୋତମେ, 'ପହୋତି ମେ ସମଣୋ ଗୋତମୋ ତଥା ଧମ୍ମଂ ଦେସେତୁଂ, ଯଥାହଂ ଇମଂ କଙ୍ଖାଧମ୍ମଂ ପଜହେଯ୍ୟ'ନ୍ତି। ସାଧାହଂ, ଭୋ ଆନନ୍ଦ, ଲଭେଯ୍ୟଂ ସମଣଂ ଗୋତମଂ ଦସ୍ସନାଯା''ତି। ତତିଯମ୍ପି ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ସୁଭଦ୍ଦଂ ପରିବ୍ବାଜକଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ଅଲଂ, ଆୱୁସୋ ସୁଭଦ୍ଦ, ମା ତଥାଗତଂ ୱିହେଠେସି, କିଲନ୍ତୋ ଭଗୱା''ତି।

୨୧୩। ଅସ୍ସୋସି ଖୋ ଭଗୱା ଆଯସ୍ମତୋ ଆନନ୍ଦସ୍ସ ସୁଭଦ୍ଦେନ ପରିବ୍ବାଜକେନ ସଦ୍ଧିଂ ଇମଂ କଥାସଲ୍ଲାପଂ। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଅଲଂ, ଆନନ୍ଦ, ମା ସୁଭଦ୍ଦଂ ୱାରେସି, ଲଭତଂ, ଆନନ୍ଦ, ସୁଭଦ୍ଦୋ ତଥାଗତଂ ଦସ୍ସନାଯ। ଯଂ କିଞ୍ଚି ମଂ ସୁଭଦ୍ଦୋ ପୁଚ୍ଛିସ୍ସତି, ସବ୍ବଂ ତଂ ଅଞ୍ଞାପେକ୍ଖୋୱ ପୁଚ୍ଛିସ୍ସତି, ନୋ ୱିହେସାପେକ୍ଖୋ। ଯଂ ଚସ୍ସାହଂ ପୁଟ୍ଠୋ ବ୍ୟାକରିସ୍ସାମି, ତଂ ଖିପ୍ପମେୱ ଆଜାନିସ୍ସତୀ''ତି। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ

ସୁଭଦ୍ଦଂ ପରିବ୍ବାଜକଂ ଏତଦବୋଚ – ‘‘ଗଚ୍ଛାବୁସୋ ସୁଭଦ୍ଦ, କରୋତି ତେ ଭଗବା ଓକାସ’’ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ସୁଭଦ୍ଦୋ ପରିବ୍ବାଜକୋ ଯେନ ଭଗବା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗବତା ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦି, ସମ୍ମୋଦନୀୟଂ କଥଂ ସାରଣୀୟଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ସୁଭଦ୍ଦୋ ପରିବ୍ବାଜକୋ ଭଗବନ୍ତଂ ଏତଦବୋଚ – ‘‘ଯେମେ, ଭୋ ଗୋତମ, ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ସଙ୍ଘିନୋ ଗଣିନୋ ଗଣାଚରିୟା ଞାତା ଯସସ୍ସିନୋ ତିତ୍ଥକରା ସାଧୁସମ୍ମତା ବହୁଜନସ୍ସ, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ପୂରଣୋ କସ୍ସପୋ, ମକ୍ଖଲି ଗୋସାଲୋ, ଅଜିତୋ କେସକମ୍ବଲୋ, ପକୁଧୋ କଚ୍ଚାୟନୋ, ସଞ୍ଚୟୋ ବେଲଟ୍ଠପୁତ୍ତୋ, ନିଗଣ୍ଠୋ ନାଟପୁତ୍ତୋ, ସବ୍ବେତେ ସକାୟ ପଟିଞ୍ଞାୟ ଅବ୍ଭଞ୍ଞିଂସୁ, ସବ୍ବେୱ ନ ଅବ୍ଭଞ୍ଞିଂସୁ , ଉଦାହୁ ଏକଚ୍ଚେ ଅବ୍ଭଞ୍ଞିଂସୁ, ଏକଚ୍ଚେ ନ ଅବ୍ଭଞ୍ଞିଂସୂ’’ତି? ‘‘ଅଲଂ, ସୁଭଦ୍ଦ, ତିଟ୍ଠତେତଂ – ‘ସବ୍ବେତେ ସକାୟ ପଟିଞ୍ଞାୟ ଅବ୍ଭଞ୍ଞିଂସୁ, ସବ୍ବେୱ ନ ଅବ୍ଭଞ୍ଞିଂସୁ, ଉଦାହୁ ଏକଚ୍ଚେ ଅବ୍ଭଞ୍ଞିଂସୁ, ଏକଚ୍ଚେ ନ ଅବ୍ଭଞ୍ଞିଂସୂ’ତି। ଧମ୍ମଂ ତେ, ସୁଭଦ୍ଦ, ଦେସେସ୍ସାମି; ତଂ ସୁଣାହି ସାଧୁକଂ ମନସିକରୋହି, ଭାସିସ୍ସାମୀ’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଖୋ ସୁଭଦ୍ଦୋ ପରିବ୍ବାଜକୋ ଭଗବତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି। ଭଗବା ଏତଦବୋଚ –

୨୧୪। ‘‘ଯସ୍ମିଂ ଖୋ, ସୁଭଦ୍ଦ, ଧମ୍ମୱିନୟେ ଅରିୟୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ ନ ଉପଲବ୍ଭତି, ସମଣୋପି ତତ୍ଥ ନ ଉପଲବ୍ଭତି। ଦୁତିୟୋପି ତତ୍ଥ ସମଣୋ ନ ଉପଲବ୍ଭତି। ତତିୟୋପି ତତ୍ଥ ସମଣୋ ନ ଉପଲବ୍ଭତି। ଚତୁତ୍ଥୋପି ତତ୍ଥ ସମଣୋ ନ ଉପଲବ୍ଭତି। ଯସ୍ମିଞ୍ଚ ଖୋ, ସୁଭଦ୍ଦ, ଧମ୍ମୱିନୟେ ଅରିୟୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ ଉପଲବ୍ଭତି, ସମଣୋପି ତତ୍ଥ ଉପଲବ୍ଭତି, ଦୁତିୟୋପି ତତ୍ଥ ସମଣୋ ଉପଲବ୍ଭତି, ତତିୟୋପି ତତ୍ଥ ସମଣୋ ଉପଲବ୍ଭତି, ଚତୁତ୍ଥୋପି ତତ୍ଥ ସମଣୋ ଉପଲବ୍ଭତି। ଇମସ୍ମିଂ ଖୋ, ସୁଭଦ୍ଦ, ଧମ୍ମୱିନୟେ ଅରିୟୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ ଉପଲବ୍ଭତି, ଇଧେୱ, ସୁଭଦ୍ଦ, ସମଣୋ, ଇଧ ଦୁତିୟୋ ସମଣୋ, ଇଧ ତତିୟୋ ସମଣୋ, ଇଧ ଚତୁତ୍ଥୋ ସମଣୋ, ସୁଞ୍ଞା ପରପ୍ପୱାଦା ସମଣେଭି ଅଞ୍ଞେହି [ଅଞ୍ଞେ (ପୀ।)]। ଇମେ ଚ [ଇଧେୱ (କ।)], ସୁଭଦ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୂ ସମ୍ମା ୱିହରେୟ୍ୟୁଂ, ଅସୁଞ୍ଞୋ ଲୋକୋ ଅରହନ୍ତେହି ଅସ୍ସାତି।

‘‘ଏକୂନତିଂସୋ ୱୟସା ସୁଭଦ୍ଦ,

ଯଂ ପବ୍ବଜିଂ କିଂକୁସଲାନୁଏସୀ;

ୱସ୍ସାନି ପଞ୍ଞାସ ସମାଧିକାନି,

ଯତୋ ଅହଂ ପବ୍ବଜିତୋ ସୁଭଦ୍ଦ।

ଞାୟସ୍ସ ଧମ୍ମସ୍ସ ପଦେସୱତ୍ତୀ,

ଇତୋ ବହିଦ୍ଧା ସମଣୋପି ନତ୍ଥି।

‘‘ଦୁତିୟୋପି ସମଣୋ ନତ୍ଥି। ତତିୟୋପି ସମଣୋ ନତ୍ଥି। ଚତୁତ୍ଥୋପି ସମଣୋ ନତ୍ଥି। ସୁଞ୍ଞା ପରପ୍ପୱାଦା ସମଣେଭି ଅଞ୍ଞେହି। ଇମେ ଚ, ସୁଭଦ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୂ ସମ୍ମା ୱିହରେୟ୍ୟୁଂ, ଅସୁଞ୍ଞୋ ଲୋକୋ ଅରହନ୍ତେହି ଅସ୍ସା’’ତି।

୨୧୫। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ସୁଭଦ୍ଦୋ ପରିବ୍ବାଜକୋ ଭଗବନ୍ତଂ ଏତଦବୋଚ – ‘‘ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ, ଭନ୍ତେ, ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ, ଭନ୍ତେ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭନ୍ତେ, ନିକ୍କୁଜ୍ଜିତଂ ୱା ଉକ୍କୁଜ୍ଜେୟ୍ୟ, ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ ୱା ୱିୱରେୟ୍ୟ, ମୂଳ୍ହସ୍ସ ୱା ମଗ୍ଗଂ ଆଚିକ୍ଖେୟ୍ୟ, ଅନ୍ଧକାରେ ୱା ତେଲପଜ୍ଜୋତଂ ଧାରେୟ୍ୟ, ‘ଚକ୍ଖୁମନ୍ତୋ ରୂପାନି ଦକ୍ଖନ୍ତୀ’ତି, ଏୱମେୱଂ ଭଗବତା ଅନେକପରିୟାୟେନ ଧମ୍ମୋ ପକାସିତୋ। ଏସାହଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗବନ୍ତଂ ସରଣଂ ଗଚ୍ଛାମି ଧମ୍ମଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଞ୍ଚ। ଲଭେୟ୍ୟାହଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗବତୋ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜ୍ଜଂ, ଲଭେୟ୍ୟଂ ଉପସମ୍ପଦ’’ନ୍ତି। ‘‘ଯୋ ଖୋ, ସୁଭଦ୍ଦ, ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିୟପୁବ୍ବୋ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନୟେ ଆକଙ୍ଖତି ପବ୍ବଜ୍ଜଂ, ଆକଙ୍ଖତି ଉପସମ୍ପଦଂ, ସୋ ଚତ୍ତାରୋ ମାସେ ପରିୱସତି। ଚତୁନ୍ନଂ ମାସାନଂ ଅଚ୍ଚୟେନ ଆରଦ୍ଧଚିତ୍ତା ଭିକ୍ଖୂ ପବ୍ବାଜେନ୍ତି ଉପସମ୍ପାଦେନ୍ତି ଭିକ୍ଖୁଭାୱାୟ। ଅପି ଚ ମେତ୍ଥ ପୁଗ୍ଗଲୱେମତ୍ତତା ୱିଦିତା’’ତି। ‘‘ସଚେ, ଭନ୍ତେ, ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିୟପୁବ୍ବା ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନୟେ ଆକଙ୍ଖନ୍ତା ପବ୍ବଜ୍ଜଂ ଆକଙ୍ଖନ୍ତା ଉପସମ୍ପଦଂ ଚତ୍ତାରୋ ମାସେ ପରିୱସନ୍ତି, ଚତୁନ୍ନଂ ମାସାନଂ ଅଚ୍ଚୟେନ ଆରଦ୍ଧଚିତ୍ତା ଭିକ୍ଖୂ ପବ୍ବାଜେନ୍ତି ଉପସମ୍ପାଦେନ୍ତି ଭିକ୍ଖୁଭାୱାୟ। ଅହଂ ଚତ୍ତାରି ୱସ୍ସାନି ପରିୱସିସ୍ସାମି, ଚତୁନ୍ନଂ ୱସ୍ସାନଂ ଅଚ୍ଚୟେନ ଆରଦ୍ଧଚିତ୍ତା ଭିକ୍ଖୂ ପବ୍ବାଜେନ୍ତୁ ଉପସମ୍ପାଦେନ୍ତୁ ଭିକ୍ଖୁଭାୱାୟା’’ତି।

ଅଥ ଖୋ ଭଗବା ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ତେନହାନନ୍ଦ, ସୁଭଦ୍ଦଂ ପବ୍ବାଜେହୀ’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗବତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି। ଅଥ ଖୋ ସୁଭଦ୍ଦୋ ପରିବ୍ବାଜକୋ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଏତଦବୋଚ – ‘‘ଲାଭା ୱୋ, ଆୱୁସୋ ଆନନ୍ଦ; ସୁଲଦ୍ଧଂ ୱୋ, ଆୱୁସୋ ଆନନ୍ଦ, ଯେ ଏତ୍ଥ ସତ୍ଥୁ [ସତ୍ଥାରା (ସ୍ୟା।)] ସମ୍ମୁଖା ଅନ୍ତେୱାସିକାଭିସେକେନ ଅଭିସିତ୍ତା’’ତି। ଅଲତ୍ଥ ଖୋ ସୁଭଦ୍ଦୋ ପରିବ୍ବାଜକୋ

ଭଗଵତୋ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜ୍ଜଂ, ଅଲତ୍ଥ ଉପସମ୍ପଦଂ। ଅଚିରୂପସମ୍ପନ୍ନୋ ଖୋ ପନାୟସ୍ମା ସୁଭଦ୍ଦୋ ଏକୋ ଵୂପକଟ୍ଠୋ ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ଆତାପୀ ପହିତତ୍ତୋ ଵିହରନ୍ତୋ ନଚିରସ୍ସେଵ – 'ଯସ୍ସତ୍ଥାୟ କୁଲପୁତ୍ତା ସମ୍ମଦେଵ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜନ୍ତି' ତଦନୁତ୍ତରଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟପରିୟୋସାନଂ ଦିଟ୍ଠେଵ ଧମ୍ମେ ସୟଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହାସି। 'ଖୀଣା ଜାତି, ଵୁସିତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ, କତଂ କରଣୀୟଂ, ନାପରଂ ଇତ୍ଥତ୍ତାୟା'ତି ଅବ୍ଭଞ୍ଞାସି। ଅଞ୍ଞତରୋ ଖୋ ପନାୟସ୍ମା ସୁଭଦ୍ଦୋ ଅରହତଂ ଅହୋସି। ସୋ ଭଗଵତୋ ପଚ୍ଛିମୋ ସକ୍ଖିସାଵକୋ ଅହୋସୀତି।

ପଞ୍ଚମୋ ଭାଣଵାରୋ।

ତଥାଗତପଚ୍ଛିମଵାଚା

୨୧୬। ଅଥ ଖୋ ଭଗଵା ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଆମନ୍ତେସି – ''ସିୟା ଖୋ ପନାନନ୍ଦ, ତୁମ୍ହାକଂ ଏଵମସ୍ସ – 'ଅତୀତସତ୍ଥୁକଂ ପାଵଚନଂ, ନତ୍ଥି ନୋ ସତ୍ଥା'ତି। ନ ଖୋ ପନେତଂ, ଆନନ୍ଦ, ଏଵଂ ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଯୋ ଵୋ, ଆନନ୍ଦ, ମୟା ଧମ୍ମୋ ଚ ଵିନୟୋ ଚ ଦେସିତୋ ପଞ୍ଞତ୍ତୋ, ସୋ ଵୋ ମମଚ୍ଚୟେନ ସତ୍ଥା। ଯଥା ଖୋ ପନାନନ୍ଦ, ଏତରହି ଭିକ୍ଖୂ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ଆଵୁସୋଵାଦେନ ସମୁଦାଚରନ୍ତି, ନ ଖୋ ମମଚ୍ଚୟେନ ଏଵଂ ସମୁଦାଚରିତବ୍ବଂ। ଥେରତରେନ, ଆନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁନା ନଵକତରୋ ଭିକ୍ଖୁ ନାମେନ ଵା ଗୋତ୍ତେନ ଵା ଆଵୁସୋଵାଦେନ ଵା ସମୁଦାଚରିତବ୍ବୋ। ନଵକତରେନ ଭିକ୍ଖୁନା ଥେରତରୋ ଭିକ୍ଖୁ 'ଭନ୍ତେ'ତି ଵା 'ଆୟସ୍ମା'ତି ଵା ସମୁଦାଚରିତବ୍ବୋ। ଆକଙ୍ଖମାନୋ, ଆନନ୍ଦ, ସଙ୍ଘୋ ମମଚ୍ଚୟେନ ଖୁଦ୍ଦାନୁଖୁଦ୍ଦକାନି ସିକ୍ଖାପଦାନି ସମୂହନତୁ। ଛନ୍ନସ୍ସ, ଆନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ମମଚ୍ଚୟେନ ବ୍ରହ୍ମଦଣ୍ଡୋ ଦାତବ୍ବୋ''ତି। ''କତମୋ ପନ, ଭନ୍ତେ, ବ୍ରହ୍ମଦଣ୍ଡୋ''ତି? ''ଛନ୍ନୋ, ଆନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ ଯଂ ଇଚ୍ଛେୟ୍ୟ, ତଂ ଵଦେୟ୍ୟ। ସୋ ଭିକ୍ଖୂହି ନେଵ ଵତ୍ତବ୍ବୋ, ନ ଓଵଦିତବ୍ବୋ, ନ ଅନୁସାସିତବ୍ବୋ''ତି।

୨୧୭। ଅଥ ଖୋ ଭଗଵା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ''ସିୟା ଖୋ ପନ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଏକଭିକ୍ଖୁସ୍ସାପି କଙ୍ଖା ଵା ଵିମତି ଵା ବୁଦ୍ଧେ ଵା ଧମ୍ମେ ଵା ସଙ୍ଘେ ଵା ମଗ୍ଗେ ଵା ପଟିପଦାୟ ଵା, ପୁଚ୍ଛଥ, ଭିକ୍ଖଵେ, ମା ପଚ୍ଛା ଵିପ୍ପଟିସାରିନୋ ଅହୁଵତ୍ଥ – 'ସମ୍ମୁଖୀଭୂତୋ ନୋ ସତ୍ଥା ଅହୋସି , ନ ମୟଂ ସକ୍ଖିମ୍ହା ଭଗଵନ୍ତଂ ସମ୍ମୁଖା ପଟିପୁଚ୍ଛିତୁ''' ନ୍ତି। ଏଵଂ ଵୁତ୍ତେ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ତୁଣ୍ହୀ ଅହେସୁଂ। ଦୁତିୟମ୍ପି ଖୋ ଭଗଵା…ପେ… ତତିୟମ୍ପି ଖୋ ଭଗଵା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ''ସିୟା ଖୋ ପନ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଏକଭିକ୍ଖୁସ୍ସାପି କଙ୍ଖା ଵା ଵିମତି ଵା ବୁଦ୍ଧେ ଵା ଧମ୍ମେ ଵା ସଙ୍ଘେ ଵା ମଗ୍ଗେ ଵା ପଟିପଦାୟ ଵା, ପୁଚ୍ଛଥ, ଭିକ୍ଖଵେ, ମା ପଚ୍ଛା ଵିପ୍ପଟିସାରିନୋ ଅହୁଵତ୍ଥ – 'ସମ୍ମୁଖୀଭୂତୋ ନୋ ସତ୍ଥା ଅହୋସି , ନ ମୟଂ ସକ୍ଖିମ୍ହା ଭଗଵନ୍ତଂ ସମ୍ମୁଖା ପଟିପୁଚ୍ଛିତୁ''' ନ୍ତି। ତତିୟମ୍ପି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ତୁଣ୍ହୀ ଅହେସୁଂ। ଅଥ ଖୋ ଭଗଵା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ''ସିୟା ଖୋ ପନ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସତ୍ଥୁଗାରଵେନପି ନ ପୁଚ୍ଛେୟ୍ୟାଥ। ସହାୟକୋପି, ଭିକ୍ଖଵେ, ସହାୟକସ୍ସ ଆରୋଚେତୂ''ତି। ଏଵଂ ଵୁତ୍ତେ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ତୁଣ୍ହୀ ଅହେସୁଂ। ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗଵନ୍ତଂ ଏତଦଵୋଚ – ''ଅଚ୍ଛରିୟଂ, ଭନ୍ତେ, ଅବ୍ଭୁତଂ, ଭନ୍ତେ, ଏଵଂ ପସନ୍ନୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଇମସ୍ମିଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେ, 'ନତ୍ଥି ଏକଭିକ୍ଖୁସ୍ସାପି କଙ୍ଖା ଵା ଵିମତି ଵା ବୁଦ୍ଧେ ଵା ଧମ୍ମେ ଵା ସଙ୍ଘେ ଵା ମଗ୍ଗେ ଵା ପଟିପଦାୟ ଵା'''ତି। ''ପସାଦା ଖୋ ତ୍ୱଂ, ଆନନ୍ଦ, ଵଦେସି, ଞାଣମେଵ ହେତ୍ଥ, ଆନନ୍ଦ, ତଥାଗତସ୍ସ। ନତ୍ଥି ଇମସ୍ମିଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେ ଏକଭିକ୍ଖୁସ୍ସାପି କଙ୍ଖା ଵା ଵିମତି ଵା ବୁଦ୍ଧେ ଵା ଧମ୍ମେ ଵା ସଙ୍ଘେ ଵା ମଗ୍ଗେ ଵା ପଟିପଦାୟ ଵା। ଇମେସଞ୍ହି, ଆନନ୍ଦ, ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଭିକ୍ଖୁସତାନଂ ଯୋ ପଚ୍ଛିମକୋ ଭିକ୍ଖୁ, ସୋ ସୋତାପନ୍ନୋ ଅଵିନିପାତଧମ୍ମୋ ନିୟତୋ ସମ୍ବୋଧିପରାୟଣୋ''ତି।

୨୧୮। ଅଥ ଖୋ ଭଗଵା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ''ହନ୍ଦ ଦାନି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଆମନ୍ତୟାମି ଵୋ, ଵୟଧମ୍ମା ସଙ୍ଖାରା ଅପ୍ପମାଦେନ ସମ୍ପାଦେଥା''ତି। ଅୟଂ ତଥାଗତସ୍ସ ପଚ୍ଛିମା ଵାଚା।

ପରିନିବ୍ବୁତକଥା

୨୧୯। ଅଥ ଖୋ ଭଗଵା ପଠମଂ ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜି, ପଠମଜ୍ଝାନା ଵୁଟ୍ଠହିତ୍ୱା ଦୁତିୟଂ ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜି, ଦୁତିୟଜ୍ଝାନା ଵୁଟ୍ଠହିତ୍ୱା ତତିୟଂ ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜି, ତତିୟଜ୍ଝାନା ଵୁଟ୍ଠହିତ୍ୱା ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜି। ଚତୁତ୍ଥଜ୍ଝାନା ଵୁଟ୍ଠହିତ୍ୱା ଆକାସାନଞ୍ଚାୟତନଂ ସମାପଜ୍ଜି, ଆକାସାନଞ୍ଚାୟତନସମାପତ୍ତିୟା ଵୁଟ୍ଠହିତ୍ୱା ଵିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନଂ ସମାପଜ୍ଜି, ଵିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନସମାପତ୍ତିୟା ଵୁଟ୍ଠହିତ୍ୱା ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନଂ ସମାପଜ୍ଜି, ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନସମାପତ୍ତିୟା ଵୁଟ୍ଠହିତ୍ୱା ନେଵସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନଂ ସମାପଜ୍ଜି, ନେଵସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନସମାପତ୍ତିୟା ଵୁଟ୍ଠହିତ୍ୱା ସଞ୍ଞାଵେଦୟିତନିରୋଧଂ ସମାପଜ୍ଜି।

ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଅନୁରୁଦ୍ଧଂ ଏତଦଵୋଚ – ''ପରିନିବ୍ବୁତୋ, ଭନ୍ତେ ଅନୁରୁଦ୍ଧ , ଭଗଵା''ତି। ''ନାଵୁସୋ ଆନନ୍ଦ, ଭଗଵା ପରିନିବ୍ବୁତୋ, ସଞ୍ଞାଵେଦୟିତନିରୋଧଂ ସମାପନ୍ନୋ''ତି।

ଅଥ ଖୋ ଭଗଵା ସଞ୍ଞାଵେଦୟିତନିରୋଧସମାପତ୍ତିୟା ଵୁଟ୍ଠହିତ୍ୱା ନେଵସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନଂ ସମାପଜ୍ଜି,

ନେଓସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନସମାପତ୍ତିୟା ୱୁଟ୍ଠହିତ୍ୱା ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନଂ ସମାପଜ୍ଜି, ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନସମାପତ୍ତିୟା ୱୁଟ୍ଠହିତ୍ୱା ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନଂ ସମାପଜ୍ଜି, ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନସମାପତ୍ତିୟା ୱୁଟ୍ଠହିତ୍ୱା ଆକାସାନଞ୍ଚାୟତନଂ ସମାପଜ୍ଜି, ଆକାସାନଞ୍ଚାୟତନସମାପତ୍ତିୟା ୱୁଟ୍ଠହିତ୍ୱା ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜି, ଚତୁତ୍ଥଜ୍ଝାନା ୱୁଟ୍ଠହିତ୍ୱା ତତିୟଂ ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜି, ତତିୟଜ୍ଝାନା ୱୁଟ୍ଠହିତ୍ୱା ଦୁତିୟଂ ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜି, ଦୁତିୟଜ୍ଝାନା ୱୁଟ୍ଠହିତ୍ୱା ପଠମଂ ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜି, ପଠମଜ୍ଝାନା ୱୁଟ୍ଠହିତ୍ୱା ଦୁତିୟଂ ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜି, ଦୁତିୟଜ୍ଝାନା ୱୁଟ୍ଠହିତ୍ୱା ତତିୟଂ ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜି, ତତିୟଜ୍ଝାନା ୱୁଟ୍ଠହିତ୍ୱା ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜି, ଚତୁତ୍ଥଜ୍ଝାନା ୱୁଟ୍ଠହିତ୍ୱା ସମନନ୍ତରା ଭଗୱା ପରିନିବ୍ବାୟି।

୨୨୦। ପରିନିବ୍ବୁତେ ଭଗୱତି ସହ ପରିନିବ୍ବାନା ମହାଭୂମିଚାଲୋ ଅହୋସି ଭିଂସନକୋ ସଲୋମହଂସୋ। ଦେୱଦୁନ୍ଦୁଭିୟୋ ଚ ଫଲିଂସୁ। ପରିନିବ୍ବୁତେ ଭଗୱତି ସହ ପରିନିବ୍ବାନା ବ୍ରହ୍ମାସହମ୍ପତି ଇମଂ ଗାଥଂ ଅଭାସି –

''ସବ୍ବେୱ ନିକ୍ଖିପିସ୍ସନ୍ତି, ଭୂତା ଲୋକେ ସମୁସ୍ସୟଂ;

ୟତ୍ଥ ଏତାଦିସୋ ସତ୍ଥା, ଲୋକେ ଅପ୍ପଟିପୁଗ୍ଗଲୋ;

ତଥାଗତୋ ବଲପ୍ପତ୍ତୋ, ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ପରିନିବ୍ବୁତୋ''ତି।

୨୨୧। ପରିନିବ୍ବୁତେ ଭଗୱତି ସହ ପରିନିବ୍ବାନା ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ଇମଂ ଗାଥଂ ଅଭାସି –

''ଅନିଚ୍ଚା ୱତ ସଙ୍ଖାରା, ଉପ୍ପାଦୱୟଧମ୍ମିନୋ;

ଉପ୍ପଜ୍ଜିତ୍ୱା ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତି, ତେସଂ ୱୂପସମୋ ସୁଖୋ''ତି।

୨୨୨। ପରିନିବ୍ବୁତେ ଭଗୱତି ସହ ପରିନିବ୍ବାନା ଆୟସ୍ମା ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ ଇମା ଗାଥାୟୋ ଅଭାସି –

''ନାହୁ ଅସ୍ସାସପସ୍ସାସୋ, ଠିତଚିତ୍ତସ୍ସ ତାଦିନୋ;

ଅନେଜୋ ସନ୍ତିମାରବ୍ଭ, ୟଂ କାଲମକରୀ ମୁନି।

''ଅସଲ୍ଲୀନେନ ଚିତ୍ତେନ, ୱେଦନଂ ଅଜ୍ଝୱାସୟି;

ପଜ୍ଜୋତସ୍ସେୱ ନିବ୍ବାନଂ, ୱିମୋକ୍ଖୋ ଚେତସୋ ଅହୂ''ତି।

୨୨୩। ପରିନିବ୍ବୁତେ ଭଗୱତି ସହ ପରିନିବ୍ବାନା ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଇମଂ ଗାଥଂ ଅଭାସି –

''ତଦାସି ୟଂ ଭିଂସନକଂ, ତଦାସି ଲୋମହଂସନଂ;

ସବ୍ବାକାରୱରୂପେତେ, ସମ୍ବୁଦ୍ଧେ ପରିନିବ୍ବୁତେ''ତି।

୨୨୪। ପରିନିବ୍ବୁତେ ଭଗୱତି ୟେ ତେ ତତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୂ ଅୱୀତରାଗା ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ବାହା ପଗ୍ଗୟ୍ହ କନ୍ଦନ୍ତି, ଛିନ୍ନପାତଂ ପପତନ୍ତି, ଆୱଟ୍ଟନ୍ତି ୱିୱଟ୍ଟନ୍ତି, ''ଅତିଖିପ୍ପଂ ଭଗୱା ପରିନିବ୍ବୁତୋ , ଅତିଖିପ୍ପଂ ସୁଗତୋ ପରିନିବ୍ବୁତୋ, ଅତିଖିପ୍ପଂ ଚକ୍ଖୁଂ ଲୋକେ ଅନ୍ତରହିତୋ''ତି। ୟେ ପନ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ୱୀତରାଗା, ତେ ସତା ସମ୍ପଜାନା ଅଧିୱାସେନ୍ତି – ''ଅନିଚ୍ଚା ସଙ୍ଖାରା, ତଂ କୁତେତ୍ଥ ଲବ୍ଭା''ତି।

୨୨୫। ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଅଲଂ, ଆୱୁସୋ, ମା ସୋଚିତ୍ଥ ମା ପରିଦେୱିତ୍ଥ। ନନୁ ଏତଂ, ଆୱୁସୋ, ଭଗୱତା ପଟିକଚ୍ଚେୱ ଅକ୍ଖାତଂ – 'ସବ୍ବେହେୱ ପିୟେହି ମନାପେହି ନାନାଭାୱୋ ୱିନାଭାୱୋ ଅଞ୍ଞଥାଭାୱୋ'। ତଂ କୁତେତ୍ଥ, ଆୱୁସୋ, ଲବ୍ଭା। 'ୟଂ ତଂ ଜାତଂ ଭୂତଂ ସଙ୍ଖତଂ ପଲୋକଧମ୍ମଂ, ତଂ ୱତ ମା ପଲୁଜ୍ଜୀ'ତି, ନେତଂ ଠାନଂ ୱିଜ୍ଜତି । ଦେୱତା, ଆୱୁସୋ, ଉଜ୍ଝାୟନ୍ତୀ''ତି। ''କଥଂଭୂତା ପନ, ଭନ୍ତେ, ଆୟସ୍ମା ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ ଦେୱତା ମନସି କରୋତୀ''ତି [ଭନ୍ତେ ଅନୁରୁଦ୍ଧ ଦେୱତା ମନସି କରୋନ୍ତୀତି (ସ୍ୟା। କ।)]?

‘‘ସନ୍ତାୱୁସୋ ଆନନ୍ଦ, ଦେୱତା ଆକାସେ ପଥୱୀସଞ୍ଞିନିୟୋ କେସେ ପକିରିୟ କନ୍ଦନ୍ତି, ବାହା ପଗ୍ଗୟ୍ହ କନ୍ଦନ୍ତି, ଛିନ୍ନପାତଂ ପପତନ୍ତି, ଆୱଟ୍ଟନ୍ତି, ୱିୱଟ୍ଟନ୍ତି – ‘ଅତିଖିପ୍ପଂ ଭଗୱା ପରିନିବ୍ବୁତୋ, ଅତିଖିପ୍ପଂ ସୁଗତୋ ପରିନିବ୍ବୁତୋ, ଅତିଖିପ୍ପଂ ଚକ୍ଖୁଂ ଲୋକେ ଅନ୍ତରହିତୋ’ତି। ସନ୍ତାୱୁସୋ ଆନନ୍ଦ, ଦେୱତା ପଥୱିୟା ପଥୱୀସଞ୍ଞିନିୟୋ କେସେ ପକିରିୟ କନ୍ଦନ୍ତି, ବାହା ପଗ୍ଗୟ୍ହ କନ୍ଦନ୍ତି, ଛିନ୍ନପାତଂ ପପତନ୍ତି, ଆୱଟ୍ଟନ୍ତି, ୱିୱଟ୍ଟନ୍ତି – ‘ଅତିଖିପ୍ପଂ ଭଗୱା ପରିନିବ୍ବୁତୋ , ଅତିଖିପ୍ପଂ ସୁଗତୋ ପରିନିବ୍ବୁତୋ, ଅତିଖିପ୍ପଂ ଚକ୍ଖୁଂ ଲୋକେ ଅନ୍ତରହିତୋ’ତି। ଯା ପନ ତା ଦେୱତା ୱୀତରାଗା, ତା ସତା ସମ୍ପଜାନା ଅଧିୱାସେନ୍ତି – ‘ଅନିଚ୍ଚା ସଙ୍ଖାରା, ତଂ କୁତେତ୍ଥ ଲବ୍ଭା’ତି। ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଚ ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ ଆୟସ୍ମା ଚ ଆନନ୍ଦୋ ତଂ ରତ୍ତାୱସେସଂ ଧମ୍ମିୟା କଥାୟ ୱୀତିନାମେସୁଂ।

୨୨୬। ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଗଚ୍ଛାୱୁସୋ ଆନନ୍ଦ, କୁସିନାରଂ ପୱିସିତ୍ୱା କୋସିନାରକାନଂ ମଲ୍ଲାନଂ ଆରୋଚେହି – ‘ପରିନିବ୍ବୁତୋ, ୱାସେଟ୍ଠା, ଭଗୱା, ୟସ୍ସଦାନି କାଲଂ ମଞ୍ଞଥା’’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଆୟସ୍ମତୋ ଅନୁରୁଦ୍ଧସ୍ସ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ପୁବ୍ବଣ୍ହସମୟଂ ନିୱାସେତ୍ୱା ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାୟ ଅତ୍ତଦୁତିୟୋ କୁସିନାରଂ ପାୱିସି। ତେନ ଖୋ ପନ ସମୟେନ କୋସିନାରକା ମଲ୍ଲା ସନ୍ଧାଗାରେ ସନ୍ନିପତିତା ହୋନ୍ତି ତେନେୱ କରଣୀୟେନ। ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ୟେନ କୋସିନାରକାନଂ ମଲ୍ଲାନଂ ସନ୍ଧାଗାରଂ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା କୋସିନାରକାନଂ ମଲ୍ଲାନଂ ଆରୋଚେସି – ‘ପରିନିବ୍ବୁତୋ, ୱାସେଟ୍ଠା, ଭଗୱା, ୟସ୍ସଦାନି କାଲଂ ମଞ୍ଞଥା’ତି। ଇଦମାୟସ୍ମତୋ ଆନନ୍ଦସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ମଲ୍ଲା ଚ ମଲ୍ଲପୁତ୍ତା ଚ ମଲ୍ଲସୁଣିସା ଚ ମଲ୍ଲପଜାପତିୟୋ ଚ ଅଘାୱିନୋ ଦୁମ୍ମନା ଚେତୋଦୁକ୍ଖସମପ୍ପିତା ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ କେସେ ପକିରିୟ କନ୍ଦନ୍ତି, ବାହା ପଗ୍ଗୟ୍ହ କନ୍ଦନ୍ତି, ଛିନ୍ନପାତଂ ପପତନ୍ତି, ଆୱଟ୍ଟନ୍ତି, ୱିୱଟ୍ଟନ୍ତି – ‘‘ଅତିଖିପ୍ପଂ ଭଗୱା ପରିନିବ୍ବୁତୋ, ଅତିଖିପ୍ପଂ ସୁଗତୋ ପରିନିବ୍ବୁତୋ, ଅତିଖିପ୍ପଂ ଚକ୍ଖୁଂ ଲୋକେ ଅନ୍ତରହିତୋ’’ତି।

ବୁଦ୍ଧସରୀରପୂଜା

୨୨୭। ଅଥ ଖୋ କୋସିନାରକା ମଲ୍ଲା ପୁରିସେ ଆଣାପେସୁଂ – ‘‘ତେନ ହି, ଭଣେ, କୁସିନାରାୟଂ ଗନ୍ଧମାଲଞ୍ଚ ସବ୍ବଞ୍ଚ ତାଳାୱଚରଂ ସନ୍ନିପାତେଥା’’ତି। ଅଥ ଖୋ କୋସିନାରକା ମଲ୍ଲା ଗନ୍ଧମାଲଞ୍ଚ ସବ୍ବଞ୍ଚ ତାଳାୱଚରଂ ପଞ୍ଚ ଚ ଦୁସ୍ସୟୁଗସତାନି ଆଦାୟ ୟେନ ଉପୱତ୍ତନଂ ମଲ୍ଲାନଂ ସାଲୱନଂ, ୟେନ ଭଗୱତୋ ସରୀରଂ ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱତୋ ସରୀରଂ ନଚ୍ଚେହି ଗୀତେହି ୱାଦିତେହି ମାଲେହି ଗନ୍ଧେହି ସକ୍କରୋନ୍ତା ଗରୁଂ କରୋନ୍ତା ମାନେନ୍ତା ପୂଜେନ୍ତା ଚେଲୱିତାନାନି କରୋନ୍ତା ମଣ୍ଡଲମାଳେ ପଟିୟାଦେନ୍ତା ଏକଦିୱସଂ ୱୀତିନାମେସୁଂ।

ଅଥ ଖୋ କୋସିନାରକାନଂ ମଲ୍ଲାନଂ ଏତଦହୋସି – ‘‘ଅତିୱିକାଲୋ ଖୋ ଅଜ୍ଜ ଭଗୱତୋ ସରୀରଂ ଝାପେତୁଂ, ସ୍ୱେ ଦାନି ମୟଂ ଭଗୱତୋ ସରୀରଂ ଝାପେସ୍ସାମା’’ତି। ଅଥ ଖୋ କୋସିନାରକା ମଲ୍ଲା ଭଗୱତୋ ସରୀରଂ ନଚ୍ଚେହି ଗୀତେହି ୱାଦିତେହି ମାଲେହି ଗନ୍ଧେହି ସକ୍କରୋନ୍ତା ଗରୁଂ କରୋନ୍ତା ମାନେନ୍ତା ପୂଜେନ୍ତା ଚେଲୱିତାନାନି କରୋନ୍ତା ମଣ୍ଡଲମାଳେ ପଟିୟାଦେନ୍ତା ଦୁତିୟମ୍ପି ଦିୱସଂ ୱୀତିନାମେସୁଂ, ତତିୟମ୍ପି ଦିୱସଂ ୱୀତିନାମେସୁଂ, ଚତୁତ୍ଥମ୍ପି ଦିୱସଂ ୱୀତିନାମେସୁଂ, ପଞ୍ଚମମ୍ପି ଦିୱସଂ ୱୀତିନାମେସୁଂ, ଛଟ୍ଠମ୍ପି ଦିୱସଂ ୱୀତିନାମେସୁଂ।

ଅଥ ଖୋ ସତ୍ତମଂ ଦିୱସଂ କୋସିନାରକାନଂ ମଲ୍ଲାନଂ ଏତଦହୋସି – ‘‘ମୟଂ ଭଗୱତୋ ସରୀରଂ ନଚ୍ଚେହି ଗୀତେହି ୱାଦିତେହି ମାଲେହି ଗନ୍ଧେହି ସକ୍କରୋନ୍ତା ଗରୁଂ କରୋନ୍ତା ମାନେନ୍ତା ପୂଜେନ୍ତା ଦକ୍ଖିଣେନ ଦକ୍ଖିଣଂ ନଗରସ୍ସ ହରିତ୍ୱା ବାହିରେନ ବାହିରଂ ଦକ୍ଖିଣତୋ ନଗରସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସରୀରଂ ଝାପେସ୍ସାମା’’ତି।

୨୨୮। ତେନ ଖୋ ପନ ସମୟେନ ଅଟ୍ଠ ମଲ୍ଲପାମୋକ୍ଖା ସୀସଂନ୍ହାତା ଅହତାନି ୱତ୍ଥାନି ନିୱତ୍ଥା ‘‘ମୟଂ ଭଗୱତୋ ସରୀରଂ ଉଚ୍ଚାରେସ୍ସାମା’’ତି ନ ସକ୍କୋନ୍ତି ଉଚ୍ଚାରେତୁଂ। ଅଥ ଖୋ କୋସିନାରକା ମଲ୍ଲା ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଅନୁରୁଦ୍ଧଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – ‘‘କୋ ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ ଅନୁରୁଦ୍ଧ, ହେତୁ କୋ ପଚ୍ଚୟୋ, ୟେନିମେ ଅଟ୍ଠ ମଲ୍ଲପାମୋକ୍ଖା ସୀସଂନ୍ହାତା ଅହତାନି ୱତ୍ଥାନି ନିୱତ୍ଥା ‘ମୟଂ ଭଗୱତୋ ସରୀରଂ ଉଚ୍ଚାରେସ୍ସାମା’ତି ନ ସକ୍କୋନ୍ତି ଉଚ୍ଚାରେତୁ’’ନ୍ତି? ‘‘ଅଞ୍ଞଥା ଖୋ, ୱାସେଟ୍ଠା, ତୁମ୍ହାକଂ ଅଧିପ୍ପାୟୋ, ଅଞ୍ଞଥା ଦେୱତାନଂ ଅଧିପ୍ପାୟୋ’’ତି। ‘‘କଥଂ ପନ, ଭନ୍ତେ, ଦେୱତାନଂ ଅଧିପ୍ପାୟୋ’’ତି? ‘‘ତୁମ୍ହାକଂ ଖୋ, ୱାସେଟ୍ଠା, ଅଧିପ୍ପାୟୋ – ‘ମୟଂ ଭଗୱତୋ ସରୀରଂ ନଚ୍ଚେହି ଗୀତେହି ୱାଦିତେହି ମାଲେହି ଗନ୍ଧେହି ସକ୍କରୋନ୍ତା ଗରୁଂ କରୋନ୍ତା ମାନେନ୍ତା ପୂଜେନ୍ତା ଦକ୍ଖିଣେନ ଦକ୍ଖିଣଂ ନଗରସ୍ସ ହରିତ୍ୱା ବାହିରେନ ବାହିରଂ ଦକ୍ଖିଣତୋ ନଗରସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସରୀରଂ ଝାପେସ୍ସାମା’ତି; ଦେୱତାନଂ ଖୋ, ୱାସେଟ୍ଠା, ଅଧିପ୍ପାୟୋ – ‘ମୟଂ ଭଗୱତୋ ସରୀରଂ ଦିବ୍ବେହି ନଚ୍ଚେହି ଗୀତେହି ୱାଦିତେହି ଗନ୍ଧେହି ସକ୍କରୋନ୍ତା ଗରୁଂ କରୋନ୍ତା ମାନେନ୍ତା ପୂଜେନ୍ତା ଉତ୍ତରେନ ଉତ୍ତରଂ ନଗରସ୍ସ ହରିତ୍ୱା ଉତ୍ତରେନ ଦ୍ୱାରେନ ନଗରଂ ପୱେସେତ୍ୱା ମଜ୍ଝେନ ମଜ୍ଝଂ ନଗରସ୍ସ ହରିତ୍ୱା ପୁରତ୍ଥିମେନ ଦ୍ୱାରେନ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ପୁରତ୍ଥିମତୋ ନଗରସ୍ସ ମକୁଟବନ୍ଧନଂ ନାମ ମଲ୍ଲାନଂ ଚେତିୟଂ ଏତ୍ଥ ଭଗୱତୋ ସରୀରଂ ଝାପେସ୍ସାମା’ତି। ‘‘ୟଥା,

ଭନ୍ତେ, ଦେୱତାନଂ ଅଧିପ୍ପାୟୋ, ତଥା ହୋତୂ’’ତି।

୨୨୯। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ କୁସିନାରା ଯାୱ ସନ୍ଧିସମଲସଂକଟୀରା ଜଣ୍ଣୁମତ୍ତେନ ଓଧିନା ମନ୍ଦାରୱପୁପ୍ଫେହି ସନ୍ଥତା [ସଣ୍ଠିତା (ସ୍ୟା।)] ହୋତି। ଅଥ ଖୋ ଦେୱତା ଚ କୋସିନାରକା ଚ ମଲ୍ଲା ଭଗୱତୋ ସରୀରଂ ଦିବ୍ବେହି ଚ ମାନୁସକେହି ଚ ନଚ୍ଚେହି ଗୀତେହି ୱାଦିତେହି ମାଲେହି ଗନ୍ଧେହି ସକ୍କରୋନ୍ତା ଗରୁଂ କରୋନ୍ତା ମାନେନ୍ତା ପୂଜେନ୍ତା ଉତ୍ତରେନ ଉତ୍ତରଂ ନଗରସ୍ସ ହରିତ୍ୱା ଉତ୍ତରେନ ଦ୍ୱାରେନ ନଗରଂ ପୱେସେତ୍ୱା ମଜ୍ଝେନ ମଜ୍ଝଂ ନଗରସ୍ସ ହରିତ୍ୱା ପୁରତ୍ଥିମେନ ଦ୍ୱାରେନ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ପୁରତ୍ଥିମତୋ ନଗରସ୍ସ ମକୁଟବନ୍ଧନଂ ନାମ ମଲ୍ଲାନଂ ଚେତିଯଂ ଏତ୍ଥ ଚ ଭଗୱତୋ ସରୀରଂ ନିକ୍ଖିପିଂସୁ।

୨୩୦। ଅଥ ଖୋ କୋସିନାରକା ମଲ୍ଲା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – ‘‘କଥଂ ମଯଂ, ଭନ୍ତେ ଆନନ୍ଦ, ତଥାଗତସ୍ସ ସରୀରେ ପଟିପଜ୍ଜାମା’’ତି? ‘‘ଯଥା ଖୋ, ୱାସେଟ୍ଠା, ରଞ୍ଞୋ ଚକ୍କୱତ୍ତିସ୍ସ ସରୀରେ ପଟିପଜ୍ଜନ୍ତି, ଏୱଂ ତଥାଗତସ୍ସ ସରୀରେ ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବ’’ନ୍ତି। ‘‘କଥଂ ପନ, ଭନ୍ତେ ଆନନ୍ଦ, ରଞ୍ଞୋ ଚକ୍କୱତ୍ତିସ୍ସ ସରୀରେ ପଟିପଜ୍ଜନ୍ତୀ’’ତି? ‘‘ରଞ୍ଞୋ, ୱାସେଟ୍ଠା, ଚକ୍କୱତ୍ତିସ୍ସ ସରୀରଂ ଅହତେନ ୱତ୍ଥେନ ୱେଠେନ୍ତି, ଅହତେନ ୱତ୍ଥେନ ୱେଠେତ୍ୱା ୱିହତେନ କପ୍ପାସେନ ୱେଠେନ୍ତି, ୱିହତେନ କପ୍ପାସେନ ୱେଠେତ୍ୱା ଅହତେନ ୱତ୍ଥେନ ୱେଠେନ୍ତି। ଏତେନ ଉପାଯେନ ପଞ୍ଚହି ଯୁଗସତେହି ରଞ୍ଞୋ ଚକ୍କୱତ୍ତିସ୍ସ ସରୀରଂ ୱେଠେତ୍ୱା ଆଯସାଯ ତେଲଦୋଣିଯା ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଅଞ୍ଞିସ୍ସା ଆଯସାଯ ଦୋଣିଯା ପଟିକୁଜ୍ଜିତ୍ୱା ସବ୍ବଗନ୍ଧାନଂ ଚିତକଂ କରିତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ଚକ୍କୱତ୍ତିସ୍ସ ସରୀରଂ ଝାପେନ୍ତି। ଚାତୁମହାପଥେ ରଞ୍ଞୋ ଚକ୍କୱତ୍ତିସ୍ସ ଥୂପଂ କରୋନ୍ତି । ଏୱଂ ଖୋ, ୱାସେଟ୍ଠା, ରଞ୍ଞୋ ଚକ୍କୱତ୍ତିସ୍ସ ସରୀରେ ପଟିପଜ୍ଜନ୍ତି। ଯଥା ଖୋ, ୱାସେଟ୍ଠା, ରଞ୍ଞୋ ଚକ୍କୱତ୍ତିସ୍ସ ସରୀରେ ପଟିପଜ୍ଜନ୍ତି, ଏୱଂ ତଥାଗତସ୍ସ ସରୀରେ ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବଂ। ଚାତୁମହାପଥେ ତଥାଗତସ୍ସ ଥୂପୋ କାତବ୍ବୋ। ତତ୍ଥ ଯେ ମାଲଂ ୱା ଗନ୍ଧଂ ୱା ଚୁଣ୍ଣକଂ ୱା ଆରୋପେସ୍ସନ୍ତି ୱା ଅଭିୱାଦେସ୍ସନ୍ତି ୱା ଚିତ୍ତଂ ୱା ପସାଦେସ୍ସନ୍ତି, ତେସଂ ତଂ ଭୱିସ୍ସତି ଦୀଘରତ୍ତଂ ହିତାଯ ସୁଖାଯା’’ତି। ଅଥ ଖୋ କୋସିନାରକା ମଲ୍ଲା ପୁରିସେ ଆଣାପେସୁଂ – ‘‘ତେନ ହି, ଭଣେ, ମଲ୍ଲାନଂ ୱିହତଂ କପ୍ପାସଂ ସନ୍ନିପାତେଥା’’ତି।

ଅଥ ଖୋ କୋସିନାରକା ମଲ୍ଲା ଭଗୱତୋ ସରୀରଂ ଅହତେନ ୱତ୍ଥେନ ୱେଠେତ୍ୱା ୱିହତେନ କପ୍ପାସେନ ୱେଠେସୁଂ, ୱିହତେନ କପ୍ପାସେନ ୱେଠେତ୍ୱା ଅହତେନ ୱତ୍ଥେନ ୱେଠେସୁଂ। ଏତେନ ଉପାଯେନ ପଞ୍ଚହି ଯୁଗସତେହି ଭଗୱତୋ ସରୀରଂ ୱେଠେତ୍ୱା ଆଯସାଯ ତେଲଦୋଣିଯା ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଅଞ୍ଞିସ୍ସା ଆଯସାଯ ଦୋଣିଯା ପଟିକୁଜ୍ଜିତ୍ୱା ସବ୍ବଗନ୍ଧାନଂ ଚିତକଂ କରିତ୍ୱା ଭଗୱତୋ ସରୀରଂ ଚିତକଂ ଆରୋପେସୁଂ।

ମହାକସ୍ସପତ୍ଥେରୱତ୍ଥୁ

୨୩୧। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ଆଯସ୍ମା ମହାକସ୍ସପୋ ପାୱାଯ କୁସିନାରଂ ଅଦ୍ଧାନମଗ୍ଗପ୍ପଟିପ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି ମହତା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ ସଦ୍ଧିଂ ପଞ୍ଚମତ୍ତେହି ଭିକ୍ଖୁସତେହି। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ମହାକସ୍ସପୋ ମଗ୍ଗା ଓକ୍କମ୍ମ ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ରୁକ୍ଖମୂଲେ ନିସୀଦି। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ଅଞ୍ଞତରୋ ଆଜୀୱକୋ କୁସିନାରାଯ ମନ୍ଦାରୱପୁପ୍ଫଂ ଗହେତ୍ୱା ପାୱଂ ଅଦ୍ଧାନମଗ୍ଗପ୍ପଟିପ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି। ଅଦ୍ଦସା ଖୋ ଆଯସ୍ମା ମହାକସ୍ସପୋ ତଂ ଆଜୀୱକଂ ଦୂରତୋୱ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ, ଦିସ୍ୱା ତଂ ଆଜୀୱକଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଅପାୱୁସୋ, ଅମ୍ହାକଂ ସତ୍ଥାରଂ ଜାନାସୀ’’ତି? ‘‘ଆମାୱୁସୋ, ଜାନାମି, ଅଜ୍ଜ ସତ୍ତାହପରିନିବ୍ବୁତୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ। ତତୋ ମେ ଇଦଂ ମନ୍ଦାରୱପୁପ୍ଫଂ ଗହିତ’’ନ୍ତି। ତତ୍ଥ ଯେ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଅୱୀତରାଗା ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ବାହା ପଗ୍ଗୟ୍ହ କନ୍ଦନ୍ତି, ଛିନ୍ନପାତଂ ପପତନ୍ତି, ଆୱଟ୍ଟନ୍ତି, ୱିୱଟ୍ଟନ୍ତି – ‘‘ଅତିଖିପ୍ପଂ ଭଗୱା ପରିନିବ୍ବୁତୋ, ଅତିଖିପ୍ପଂ ସୁଗତୋ ପରିନିବ୍ବୁତୋ, ଅତିଖିପ୍ପଂ ଚକ୍ଖୁଂ ଲୋକେ ଅନ୍ତରହିତୋ’’ତି। ଯେ ପନ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ୱୀତରାଗା, ତେ ସତା ସମ୍ପଜାନା ଅଧିୱାସେନ୍ତି – ‘‘ଅନିଚ୍ଚା ସଙ୍ଖାରା, ତଂ କୁତେତ୍ଥ ଲବ୍ଭା’’ତି।

୨୩୨। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ସୁଭଦ୍ଦୋ ନାମ ୱୁଦ୍ଧପବ୍ବଜିତୋ ତସ୍ସଂ ପରିସାଯଂ ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି। ଅଥ ଖୋ ସୁଭଦ୍ଦୋ ୱୁଦ୍ଧପବ୍ବଜିତୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଅଲଂ, ଆୱୁସୋ, ମା ସୋଚିତ୍ଥ, ମା ପରିଦେୱିତ୍ଥ, ସୁମୁତ୍ତା ମଯଂ ତେନ ମହାସମଣେନ। ଉପଦ୍ଦୁତା ଚ ହୋମ – ‘ଇଦଂ ୱୋ କପ୍ପତି, ଇଦଂ ୱୋ ନ କପ୍ପତୀ’ତି। ଇଦାନି ପନ ମଯଂ ଯଂ ଇଚ୍ଛିସ୍ସାମ, ତଂ କରିସ୍ସାମ, ଯଂ ନ ଇଚ୍ଛିସ୍ସାମ, ନ ତଂ କରିସ୍ସାମା’’ତି। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ମହାକସ୍ସପୋ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଅଲଂ, ଆୱୁସୋ, ମା ସୋଚିତ୍ଥ, ମା ପରିଦେୱିତ୍ଥ। ନନୁ ଏତଂ , ଆୱୁସୋ, ଭଗୱତା ପଟିକଚ୍ଚେୱ ଅକ୍ଖାତଂ – ‘ସବ୍ବେହେୱ ପିଯେହି ମନାପେହି ନାନାଭାୱୋ ୱିନାଭାୱୋ ଅଞ୍ଞଥାଭାୱୋ’। ତଂ କୁତେତ୍ଥ, ଆୱୁସୋ, ଲବ୍ଭା। ‘ଯଂ ତଂ ଜାତଂ ଭୂତଂ ସଙ୍ଖତଂ ପଲୋକଧମ୍ମଂ, ତଂ ତଥାଗତସ୍ସାପି ସରୀରଂ ମା ପଲୁଜ୍ଜୀ’ତି, ନେତଂ ଠାନଂ ୱିଜ୍ଜତୀ’’ତି।

୨୩୩। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ଚତ୍ତାରୋ ମଲ୍ଲପାମୋକ୍ଖା ସୀସଂନ୍ହାତା ଅହତାନି ୱତ୍ଥାନି ନିୱତ୍ଥା – ‘‘ମଯଂ ଭଗୱତୋ ଚିତକଂ ଆଳିମ୍ପେସ୍ସାମା’’ତି ନ ସକ୍କୋନ୍ତି ଆଳିମ୍ପେତୁଂ। ଅଥ ଖୋ କୋସିନାରକା ମଲ୍ଲା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଅନୁରୁଦ୍ଧଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – ‘‘କୋ ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ

ଅନୁରୁଦ୍ଧ, ହେତୁ କୋ ପଚ୍ଚୟୋ, ୟେନିମେ ଚତ୍ତାରୋ ମଲ୍ଲପାମୋକ୍ଖା ସୀସଂନ୍ହାତା ଅହତାନି ୱତ୍ଥାନି ନିୱତ୍ଥା – 'ମୟଂ ଭଗୱତୋ ଚିତକଂ ଆଳିମ୍ପେସ୍ସାମା'ତି ନ ସକ୍କୋନ୍ତି ଆଳିମ୍ପେତୁ''ନ୍ତି? ''ଅଞ୍ଞଥା ଖୋ, ୱାସେଟ୍ଠା, ଦେୱତାନଂ ଅଧିପ୍ପାୟୋ''ତି। ''କଥଂ ପନ, ଭନ୍ତେ, ଦେୱତାନଂ ଅଧିପ୍ପାୟୋ''ତି? ''ଦେୱତାନଂ ଖୋ, ୱାସେଟ୍ଠା, ଅଧିପ୍ପାୟୋ – 'ଅୟଂ ଆୟସ୍ମା ମହାକସ୍ସପୋ ପାୱାୟ କୁସିନାରଂ ଅଦ୍ଧାନମଗ୍ଗପ୍ପଟିପ୍ପନ୍ନୋ ମହତା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ ସଦ୍ଧିଂ ପଞ୍ଚମତ୍ତେହି ଭିକ୍ଖୁସତେହି। ନ ତାୱ ଭଗୱତୋ ଚିତକୋ ପଜ୍ଜଲିସ୍ସତି, ୟାୱାୟସ୍ମା ମହାକସ୍ସପୋ ଭଗୱତୋ ପାଦେ ସିରସା ନ ୱନ୍ଦିସ୍ସତୀ'''ତି। ''ୟଥା, ଭନ୍ତେ, ଦେୱତାନଂ ଅଧିପ୍ପାୟୋ, ତଥା ହୋତୂ''ତି।

୨୩୪। ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ମହାକସ୍ସପୋ ୟେନ କୁସିନାରା ମକୁଟବନ୍ଧନଂ ନାମ ମଲ୍ଲାନଂ ଚେତିୟଂ, ୟେନ ଭଗୱତୋ ଚିତକୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏକଂସଂ ଚୀୱରଂ କତ୍ୱା ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଣାମେତ୍ୱା ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଚିତକଂ ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ଭଗୱତୋ ପାଦେ ସିରସା ୱନ୍ଦି। ତାନିପି ଖୋ ପଞ୍ଚଭିକ୍ଖୁସତାନି ଏକଂସଂ ଚୀୱରଂ କତ୍ୱା ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଣାମେତ୍ୱା ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଚିତକଂ ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ଭଗୱତୋ ପାଦେ ସିରସା ୱନ୍ଦିଂସୁ। ୱନ୍ଦିତେ ଚ ପନାୟସ୍ମତା ମହାକସ୍ସପେନ ତେହି ଚ ପଞ୍ଚହି ଭିକ୍ଖୁସତେହି ସୟମେୱ ଭଗୱତୋ ଚିତକୋ ପଜ୍ଜଲି।

୨୩୫। ଝାୟମାନସ୍ସ ଖୋ ପନ ଭଗୱତୋ ସରୀରସ୍ସ ୟଂ ଅହୋସି ଛୱୀତି ୱା ଚମ୍ମନ୍ତି ୱା ମଂସନ୍ତି ୱା ନ୍ହାରୂତି ୱା ଲସିକାତି ୱା, ତସ୍ସ ନେୱ ଛାରିକା ପଞ୍ଞାୟିତ୍ଥ, ନ ମସି; ସରୀରାନେୱ ଅୱସିସ୍ସିଂସୁ। ସେୟ୍ୟଥାପି ନାମ ସପ୍ପିସ୍ସ ୱା ତେଲସ୍ସ ୱା ଝାୟମାନସ୍ସ ନେୱ ଛାରିକା ପଞ୍ଞାୟତି, ନ ମସି; ଏୱମେୱ ଭଗୱତୋ ସରୀରସ୍ସ ଝାୟମାନସ୍ସ ୟଂ ଅହୋସି ଛୱୀତି ୱା ଚମ୍ମନ୍ତି ୱା ମଂସନ୍ତି ୱା ନ୍ହାରୂତି ୱା ଲସିକାତି ୱା, ତସ୍ସ ନେୱ ଛାରିକା ପଞ୍ଞାୟିତ୍ଥ, ନ ମସି; ସରୀରାନେୱ ଅୱସିସ୍ସିଂସୁ। ତେସଞ୍ଚ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଦୁସ୍ସୟୁଗସତାନଂ ଦ୍ୱେୱ ଦୁସ୍ସାନି ନ ଡୟ୍ହିଂସୁ ୟଞ୍ଚ ସବ୍ବଅବ୍ଭନ୍ତରିମଂ ୟଞ୍ଚ ବାହିରଂ। ଦଡ୍ଢେ ଚ ଖୋ ପନ ଭଗୱତୋ ସରୀରେ ଅନ୍ତଲିକ୍ଖା ଉଦକଧାରା ପାତୁଭୱିତ୍ୱା ଭଗୱତୋ ଚିତକଂ ନିବ୍ବାପେସି। ଉଦକସାଲତୋପି [ଉଦକଂ ସାଲତୋପି (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ।)] ଅବ୍ଭୁନ୍ନମିତ୍ୱା ଭଗୱତୋ ଚିତକଂ ନିବ୍ବାପେସି। କୋସିନାରକାପି ମଲ୍ଲା ସବ୍ବଗନ୍ଧୋଦକେନ ଭଗୱତୋ ଚିତକଂ ନିବ୍ବାପେସୁଂ। ଅଥ ଖୋ କୋସିନାରକା ମଲ୍ଲା ଭଗୱତୋ ସରୀରାନି ସତ୍ତାହଂ ସନ୍ଧାଗାରେ ସତ୍ତିପଞ୍ଜରଂ କରିତ୍ୱା ଧନୁପାକାରଂ ପରିକ୍ଖିପାପେତ୍ୱା [ପରିକ୍ଖିପିତ୍ୱା (ସ୍ୟା।)] ନଚ୍ଚେହି ଗୀତେହି ୱାଦିତେହି ମାଲେହି ଗନ୍ଧେହି ସକ୍କରିଂସୁ ଗରୁଂ କରିଂସୁ ମାନେସୁଂ ପୂଜେସୁଂ।

ସରୀରଧାତୁୱିଭାଜନଂ

୨୩୬। ଅସ୍ସୋସି ଖୋ ରାଜା ମାଗଧୋ ଅଜାତସତ୍ତୁ ୱେଦେହିପୁତ୍ତୋ – ''ଭଗୱା କିର କୁସିନାରାୟଂ ପରିନିବ୍ବୁତୋ''ତି। ଅଥ ଖୋ ରାଜା ମାଗଧୋ ଅଜାତସତ୍ତୁ ୱେଦେହିପୁତ୍ତୋ କୋସିନାରକାନଂ ମଲ୍ଲାନଂ ଦୂତଂ ପାହେସି – ''ଭଗୱାପି ଖତ୍ତିୟୋ ଅହମ୍ପି ଖତ୍ତିୟୋ, ଅହମ୍ପି ଅରହାମି ଭଗୱତୋ ସରୀରାନଂ ଭାଗଂ, ଅହମ୍ପି ଭଗୱତୋ ସରୀରାନଂ ଥୂପଞ୍ଚ ମହଞ୍ଚ କରିସ୍ସାମୀ''ତି।

ଅସ୍ସୋସୁଂ ଖୋ ୱେସାଲିକା ଲିଚ୍ଛୱୀ – ''ଭଗୱା କିର କୁସିନାରାୟଂ ପରିନିବ୍ବୁତୋ''ତି। ଅଥ ଖୋ ୱେସାଲିକା ଲିଚ୍ଛୱୀ କୋସିନାରକାନଂ ମଲ୍ଲାନଂ ଦୂତଂ ପାହେସୁଂ – ''ଭଗୱାପି ଖତ୍ତିୟୋ ମୟମ୍ପି ଖତ୍ତିୟା, ମୟମ୍ପି ଅରହାମ ଭଗୱତୋ ସରୀରାନଂ ଭାଗଂ, ମୟମ୍ପି ଭଗୱତୋ ସରୀରାନଂ ଥୂପଞ୍ଚ ମହଞ୍ଚ କରିସ୍ସାମା''ତି।

ଅସ୍ସୋସୁଂ ଖୋ କପିଲୱତ୍ଥୁୱାସୀ ସକ୍ୟା – ''ଭଗୱା କିର କୁସିନାରାୟଂ ପରିନିବ୍ବୁତୋ''ତି। ଅଥ ଖୋ କପିଲୱତ୍ଥୁୱାସୀ ସକ୍ୟା କୋସିନାରକାନଂ ମଲ୍ଲାନଂ ଦୂତଂ ପାହେସୁଂ – ''ଭଗୱା ଅମ୍ହାକଂ ଞାତିସେଟ୍ଠୋ , ମୟମ୍ପି ଅରହାମ ଭଗୱତୋ ସରୀରାନଂ ଭାଗଂ, ମୟମ୍ପି ଭଗୱତୋ ସରୀରାନଂ ଥୂପଞ୍ଚ ମହଞ୍ଚ କରିସ୍ସାମା''ତି।

ଅସ୍ସୋସୁଂ ଖୋ ଅଲ୍ଲକପ୍ପକା ବୁଲୟୋ [ଥୂଲୟୋ (ସ୍ୟା।)] – ''ଭଗୱା କିର କୁସିନାରାୟଂ ପରିନିବ୍ବୁତୋ''ତି। ଅଥ ଖୋ ଅଲ୍ଲକପ୍ପକା ବୁଲୟୋ କୋସିନାରକାନଂ ମଲ୍ଲାନଂ ଦୂତଂ ପାହେସୁଂ – ''ଭଗୱାପି ଖତ୍ତିୟୋ ମୟମ୍ପି ଖତ୍ତିୟା, ମୟମ୍ପି ଅରହାମ ଭଗୱତୋ ସରୀରାନଂ ଭାଗଂ, ମୟମ୍ପି ଭଗୱତୋ ସରୀରାନଂ ଥୂପଞ୍ଚ ମହଞ୍ଚ କରିସ୍ସାମା''ତି ।

ଅସ୍ସୋସୁଂ ଖୋ ରାମଗାମକା କୋଳିୟା – ''ଭଗୱା କିର କୁସିନାରାୟଂ ପରିନିବ୍ବୁତୋ''ତି। ଅଥ ଖୋ ରାମଗାମକା କୋଳିୟା କୋସିନାରକାନଂ ମଲ୍ଲାନଂ ଦୂତଂ ପାହେସୁଂ – ''ଭଗୱାପି ଖତ୍ତିୟୋ ମୟମ୍ପି ଖତ୍ତିୟା, ମୟମ୍ପି ଅରହାମ ଭଗୱତୋ ସରୀରାନଂ ଭାଗଂ, ମୟମ୍ପି ଭଗୱତୋ ସରୀରାନଂ ଥୂପଞ୍ଚ ମହଞ୍ଚ କରିସ୍ସାମା''ତି।

ଅସ୍ସୋସି ଖୋ ୱେଟ୍ଠଦୀପକୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ – ''ଭଗୱା କିର କୁସିନାରାୟଂ ପରିନିବ୍ବୁତୋ''ତି। ଅଥ ଖୋ ୱେଟ୍ଠଦୀପକୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ କୋସିନାରକାନଂ

ମଲ୍ଲାନଂ ଦୂତଂ ପାହେସି – ‘‘ଭଗଵାପି ଖତ୍ତିୟୋ ଅହଂ ପିସ୍ମି ବ୍ରାହ୍ମଣୋ, ଅହମ୍ପି ଅରହାମି ଭଗଵତୋ ସରୀରାନଂ ଭାଗଂ, ଅହମ୍ପି ଭଗଵତୋ ସରୀରାନଂ ଥୂପଞ୍ଚ ମହଞ୍ଚ କରିସ୍ସାମୀ’’ତି।

ଅସ୍ସୋସୁଂ ଖୋ ପାଵେୟ୍ୟକା ମଲ୍ଲା – ‘‘ଭଗଵା କିର କୁସିନାରାୟଂ ପରିନିବ୍ବୁତୋ’’ତି। ଅଥ ଖୋ ପାଵେୟ୍ୟକା ମଲ୍ଲା କୋସିନାରକାନଂ ମଲ୍ଲାନଂ ଦୂତଂ ପାହେସୁଂ – ‘‘ଭଗଵାପି ଖତ୍ତିୟୋ ମୟମ୍ପି ଖତ୍ତିୟା, ମୟମ୍ପି ଅରହାମ ଭଗଵତୋ ସରୀରାନଂ ଭାଗଂ, ମୟମ୍ପି ଭଗଵତୋ ସରୀରାନଂ ଥୂପଞ୍ଚ ମହଞ୍ଚ କରିସ୍ସାମା’’ତି।

ଏଵଂ ଵୁତ୍ତେ କୋସିନାରକା ମଲ୍ଲା ତେ ସଙ୍ଘେ ଗଣେ ଏତଦଵୋଚୁଂ – ‘‘ଭଗଵା ଅମ୍ହାକଂ ଗାମକ୍ଖେତ୍ତେ ପରିନିବ୍ବୁତୋ, ନ ମୟଂ ଦସ୍ସାମ ଭଗଵତୋ ସରୀରାନଂ ଭାଗ’’ନ୍ତି।

୨୩୭। ଏଵଂ ଵୁତ୍ତେ ଦୋଣୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ତେ ସଙ୍ଘେ ଗଣେ ଏତଦଵୋଚ –

‘‘ସୁଣନ୍ତୁ ଭୋନ୍ତୋ ମମ ଏକଵାଚଂ,

ଅମ୍ହାକ [ଛନ୍ଦାନୁରକ୍ଖଣତ୍ଥଂ ନିଗ୍ଗହୀତଲୋପୋ]; ବୁଦ୍ଧୋ ଅହୁ ଖନ୍ତିଵାଦୋ;

ନ ହି ସାଧୁ ୟଂ ଉତ୍ତମପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ,

ସରୀରଭାଗେ ସିୟା ସମ୍ପହାରୋ।

ସବ୍ବେଵ ଭୋନ୍ତୋ ସହିତା ସମଗ୍ଗା,

ସମ୍ମୋଦମାନା କରୋମଟ୍ଠଭାଗେ;

ଵିତ୍ଥାରିକା ହୋନ୍ତୁ ଦିସାସୁ ଥୂପା,

ବହୂ ଜନା ଚକ୍ଖୁମତୋ ପସନ୍ନା’’ତି।

୨୩୮। ‘‘ତେନ ହି, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ତ୍ଵଞ୍ଞେଵ ଭଗଵତୋ ସରୀରାନି ଅଟ୍ଠଧା ସମଂ ସଵିଭତ୍ତଂ ଵିଭଜାହୀ’’ତି। ‘‘ଏଵଂ, ଭୋ’’ତି ଖୋ ଦୋଣୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ତେସଂ ସଙ୍ଘାନଂ ଗଣାନଂ ପଟିସ୍ସୁତ୍ଵା ଭଗଵତୋ ସରୀରାନି ଅଟ୍ଠଧା ସମଂ ସୁଵିଭତ୍ତଂ ଵିଭଜିତ୍ଵା ତେ ସଙ୍ଘେ ଗଣେ ଏତଦଵୋଚ – ‘‘ଇମଂ ମେ ଭୋନ୍ତୋ ତୁମ୍ବଂ ଦଦନ୍ତୁ ଅହମ୍ପି ତୁମ୍ବସ୍ସ ଥୂପଞ୍ଚ ମହଞ୍ଚ କରିସ୍ସାମୀ’’ତି। ଅଦଂସୁ ଖୋ ତେ ଦୋଣସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ତୁମ୍ବଂ।

ଅସ୍ସୋସୁଂ ଖୋ ପିପ୍ପଲିଵନିୟା [ପିପ୍ଫଲିଵନିୟା (ସ୍ୟା।)] ମୋରିୟା – ‘‘ଭଗଵା କିର କୁସିନାରାୟଂ ପରିନିବ୍ବୁତୋ’’ତି। ଅଥ ଖୋ ପିପ୍ପଲିଵନିୟା ମୋରିୟା କୋସିନାରକାନଂ ମଲ୍ଲାନଂ ଦୂତଂ ପାହେସୁଂ – ‘‘ଭଗଵାପି ଖତ୍ତିୟୋ ମୟମ୍ପି ଖତ୍ତିୟା, ମୟମ୍ପି ଅରହାମ ଭଗଵତୋ ସରୀରାନଂ ଭାଗଂ, ମୟମ୍ପି ଭଗଵତୋ ସରୀରାନଂ ଥୂପଞ୍ଚ ମହଞ୍ଚ କରିସ୍ସାମା’’ତି। ‘‘ନତ୍ଥି ଭଗଵତୋ ସରୀରାନଂ ଭାଗୋ, ଵିଭତ୍ତାନି ଭଗଵତୋ ସରୀରାନି। ଇତୋ ଅଙ୍ଗାରଂ ହରଥା’’ତି। ତେ ତତୋ ଅଙ୍ଗାରଂ ହରିଂସୁ [ଆହରିଂସୁ (ସ୍ୟା। କ।)]।

ଧାତୁଥୂପପୂଜା

୨୩୯। ଅଥ ଖୋ ରାଜା ମାଗଧୋ ଅଜାତସତ୍ତୁ ଵେଦେହିପୁତ୍ତୋ ରାଜଗହେ ଭଗଵତୋ ସରୀରାନଂ ଥୂପଞ୍ଚ ମହଞ୍ଚ ଅକାସି। ଵେସାଲିକାପି ଲିଚ୍ଛଵୀ ଵେସାଲିୟଂ ଭଗଵତୋ ସରୀରାନଂ ଥୂପଞ୍ଚ ମହଞ୍ଚ ଅକଂସୁ। କପିଲଵତ୍ଥୁଵାସୀପି ସକ୍ୟା କପିଲଵତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ଭଗଵତୋ ସରୀରାନଂ ଥୂପଞ୍ଚ ମହଞ୍ଚ ଅକଂସୁ। ଅଲ୍ଲକପ୍ପକାପି ବୁଲୟୋ ଅଲ୍ଲକପ୍ପେ ଭଗଵତୋ ସରୀରାନଂ ଥୂପଞ୍ଚ ମହଞ୍ଚ ଅକଂସୁ। ରାମଗାମକାପି କୋଳିୟା ରାମଗାମେ ଭଗଵତୋ ସରୀରାନଂ ଥୂପଞ୍ଚ ମହଞ୍ଚ ଅକଂସୁ। ଵେଟ୍ଠଦୀପକୋପି ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଵେଟ୍ଠଦୀପେ ଭଗଵତୋ ସରୀରାନଂ ଥୂପଞ୍ଚ ମହଞ୍ଚ ଅକାସି। ପାଵେୟ୍ୟକାପି ମଲ୍ଲା ପାଵାୟଂ ଭଗଵତୋ ସରୀରାନଂ ଥୂପଞ୍ଚ ମହଞ୍ଚ ଅକଂସୁ। କୋସିନାରକାପି ମଲ୍ଲା କୁସିନାରାୟଂ ଭଗଵତୋ ସରୀରାନଂ ଥୂପଞ୍ଚ ମହଞ୍ଚ ଅକଂସୁ। ଦୋଣୋପି

ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ତୁମ୍ବସ୍ସ ଥୂପଞ୍ଚ ମହଞ୍ଚ ଅକାସି। ପିପ୍ପଲିୱନିଯାପି ମୋରିଯା ପିପ୍ପଲିୱନେ ଅଙ୍ଗାରାନଂ ଥୂପଞ୍ଚ ମହଞ୍ଚ ଅକଂସୁ। ଇତି ଅଟ୍ଠ ସରୀରଥୂପା ନୱମୋ ତୁମ୍ବଥୂପୋ ଦସମୋ ଅଙ୍ଗାରଥୂପୋ। ଏୱମେତଂ ଭୂତପୁବ୍ବନ୍ତି।

୨୪୦। ଅଟ୍ଠଦୋଣଂ ଚକ୍ଖୁମତୋ ସରୀରଂ, ସତ୍ତଦୋଣଂ ଜମ୍ବୁଦୀପେ ମହେନ୍ତି।

ଏକଞ୍ଚ ଦୋଣଂ ପୁରିସୱରୁତ୍ତମସ୍ସ, ରାମଗାମେ ନାଗରାଜା ମହେତି।

ଏକାହି ଦାଠା ତିଦିୱେହି ପୂଜିତା, ଏକା ପନ ଗନ୍ଧାରପୁରେ ମହୀଯତି;

କାଲିଙ୍ଗରଞ୍ଞୋ ୱିଜିତେ ପୁନେକଂ, ଏକଂ ପନ ନାଗରାଜା ମହେତି।

ତସ୍ସେୱ ତେଜେନ ଅଯଂ ୱସୁନ୍ଧରା,

ଆଯାଗସେଟ୍ଠେହି ମହୀ ଅଲଙ୍କତା;

ଏୱଂ ଇମଂ ଚକ୍ଖୁମତୋ ସରୀରଂ,

ସୁସକ୍କତଂ ସକ୍କତସକ୍କତେହି।

ଦେୱିନ୍ଦନାଗିନ୍ଦନରିନ୍ଦପୂଜିତୋ ,

ମନୁସ୍ସିନ୍ଦସେଟ୍ଠେହି ତଥେୱ ପୂଜିତୋ;

ତଂ ୱନ୍ଦଥ [ତଂ ତଂ ୱନ୍ଦଥ (ସ୍ଯା।)] ପଞ୍ଜଲିକା ଲଭିତ୍ୱା,

ବୁଦ୍ଧୋ ହୱେ କପ୍ପସତେହି ଦୁଲ୍ଲଭୋତି।

ଚତ୍ତାଲୀସ ସମା ଦନ୍ତା, କେସା ଲୋମା ଚ ସବ୍ବସୋ;

ଦେୱା ହରିଂସୁ ଏକେକଂ, ଚକ୍କୱାଳଅପରମ୍ପରାତି।

ମହାପରିନିବ୍ବାନସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ତତିଯଂ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୪। ମହାସୁଦସ୍ସନସୁତ୍ତଂ

୨୪୧। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା କୁସିନାରାଯଂ ୱିହରତି ଉପୱତ୍ତନେ ମଲ୍ଲାନଂ ସାଲୱନେ ଅନ୍ତରେନ ଯମକସାଲାନଂ ପରିନିବ୍ବାନସମଯେ। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ମା, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ଇମସ୍ମିଂ ଖୁଦ୍ଦକନଗରକେ ଉଜ୍ଜଙ୍ଗଲନଗରକେ ସାଖାନଗରକେ ପରିନିବ୍ବାଯି। ସନ୍ତି, ଭନ୍ତେ, ଅଞ୍ଞାନି ମହାନଗରାନି। ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ଚମ୍ପା, ରାଜଗହଂ, ସାୱତ୍ଥି, ସାକେତଂ, କୋସମ୍ବୀ, ବାରାଣସୀ; ଏତ୍ଥ ଭଗୱା ପରିନିବ୍ବାଯତୁ। ଏତ୍ଥ ବହୂ ଖତ୍ତିଯମହାସାଲା ବ୍ରାହ୍ମଣମହାସାଲା ଗହପତିମହାସାଲା ତଥାଗତେ ଅଭିପ୍ପସନ୍ନା, ତେ ତଥାଗତସ୍ସ ସରୀରପୂଜଂ କରିସ୍ସନ୍ତୀ''ତି।

୨୪୨। ''ମା ହେୱଂ, ଆନନ୍ଦ, ଅୱଚ; ମା ହେୱଂ, ଆନନ୍ଦ, ଅୱଚ – ଖୁଦ୍ଦକନଗରକଂ ଉଜ୍ଜଙ୍ଗଲନଗରକଂ ସାଖାନଗରକ''ନ୍ତି।

କୁସାୱତୀରାଜଧାନୀ

''ଭୂତପୁବ୍ବଂ, ଆନନ୍ଦ, ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ନାମ ଅହୋସି ଖତ୍ତିଯୋ ମୁଦ୍ଧାୱସିତ୍ତୋ [ଖତ୍ତିଯୋ ମୁଦ୍ଧାଭିସିତ୍ତୋ (କ।), ଚକ୍କୱତ୍ତୀଧମ୍ମିକୋ ଧମ୍ମରାଜା (ମହାପରିନିବ୍ବାନସୁତ୍ତ)] ଚାତୁରନ୍ତୋ ୱିଜିତାୱୀ ଜନପଦତ୍ଥାୱରିଯପ୍ପତ୍ତୋ । ରଞ୍ଞୋ, ଆନନ୍ଦ, ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ଅଯଂ କୁସିନାରା କୁସାୱତୀ ନାମ ରାଜଧାନୀ ଅହୋସି। ପୁରତ୍ଥିମେନ ଚ ପଚ୍ଛିମେନ ଚ ଦ୍ୱାଦସଯୋଜନାନି ଆଯାମେନ, ଉତ୍ତରେନ ଚ ଦକ୍ଖିଣେନ ଚ ସତ୍ତଯୋଜନାନି ୱିତ୍ଥାରେନ। କୁସାୱତୀ, ଆନନ୍ଦ, ରାଜଧାନୀ ଇଦ୍ଧା ଚେୱ ଅହୋସି ଫୀତା ଚ ବହୁଜନା ଚ ଆକିଣ୍ଣମନୁସ୍ସା ଚ ସୁଭିକ୍ଖା ଚ। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଆନନ୍ଦ , ଦେୱାନଂ ଆଳକମନ୍ଦା ନାମ ରାଜଧାନୀ ଇଦ୍ଧା ଚେୱ ହୋତି ଫୀତା ଚ [ଇଦ୍ଧା ଚେୱ ଅହୋସି ଫୀତା ଚ (ସ୍ୟା।)] ବହୁଜନା ଚ ଆକିଣ୍ଣଯକ୍ଖା ଚ ସୁଭିକ୍ଖା ଚ; ଏୱମେୱ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, କୁସାୱତୀ ରାଜଧାନୀ ଇଦ୍ଧା ଚେୱ ଅହୋସି ଫୀତା ଚ ବହୁଜନା ଚ ଆକିଣ୍ଣମନୁସ୍ସା ଚ ସୁଭିକ୍ଖା ଚ। କୁସାୱତୀ, ଆନନ୍ଦ , ରାଜଧାନୀ ଦସହି ସଦ୍ଦେହି ଅୱିୱିତ୍ତା ଅହୋସି ଦିୱା ଚେୱ ରତ୍ତିଞ୍ଚ, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ହତ୍ଥିସଦ୍ଦେନ ଅସ୍ସସଦ୍ଦେନ ରଥସଦ୍ଦେନ ଭେରିସଦ୍ଦେନ ମୁଦିଙ୍ଗସଦ୍ଦେନ ୱୀଣାସଦ୍ଦେନ ଗୀତସଦ୍ଦେନ ସଙ୍ଖସଦ୍ଦେନ ସମ୍ମସଦ୍ଦେନ ପାଣିତାଳସଦ୍ଦେନ 'ଅସ୍ନାଥ ପିୱଥ ଖାଦଥା'ତି ଦସମେନ ସଦ୍ଦେନ।

''କୁସାୱତୀ, ଆନନ୍ଦ, ରାଜଧାନୀ ସତ୍ତହି ପାକାରେହି ପରିକ୍ଖିତ୍ତା ଅହୋସି। ଏକୋ ପାକାରୋ ସୋୱଣ୍ଣମଯୋ, ଏକୋ ରୂପିଯମଯୋ, ଏକୋ ୱେଳୁରିଯମଯୋ, ଏକୋ ଫଲିକମଯୋ, ଏକୋ ଲୋହିତଙ୍କମଯୋ [ଲୋହିତଙ୍ଗମଯୋ (କ।), ଲୋହିତକମଯୋ (ବ୍ୟାକରଣେସୁ)], ଏକୋ ମସାରଗଲ୍ଲମଯୋ, ଏକୋ ସବ୍ବରତନମଯୋ। କୁସାୱତିଯା, ଆନନ୍ଦ, ରାଜଧାନିଯା ଚତୁନ୍ନଂ ୱଣ୍ଣାନଂ ଦ୍ୱାରାନି ଅହେସୁଂ। ଏକଂ ଦ୍ୱାରଂ ସୋୱଣ୍ଣମଯଂ, ଏକଂ ରୂପିଯମଯଂ, ଏକଂ ୱେଳୁରିଯମଯଂ, ଏକଂ ଫଲିକମଯଂ । ଏକେକସ୍ମିଂ ଦ୍ୱାରେ ସତ୍ତ ସତ୍ତ ଏସିକା ନିଖାତା ଅହେସୁଂ ତିପୋରିସଙ୍ଗା ତିପୋରିସନିଖାତା ଦ୍ୱାଦସପୋରିସା ଉବ୍ବେଧେନ। ଏକା ଏସିକା ସୋୱଣ୍ଣମଯା, ଏକା ରୂପିଯମଯା, ଏକା ୱେଳୁରିଯମଯା, ଏକା ଫଲିକମଯା, ଏକା ଲୋହିତଙ୍କମଯା, ଏକା ମସାରଗଲ୍ଲମଯା, ଏକା ସବ୍ବରତନମଯା। କୁସାୱତୀ, ଆନନ୍ଦ, ରାଜଧାନୀ ସତ୍ତହି ତାଲପନ୍ତୀହି ପରିକ୍ଖିତ୍ତା ଅହୋସି। ଏକା ତାଲପନ୍ତି ସୋୱଣ୍ଣମଯା, ଏକା ରୂପିଯମଯା, ଏକା ୱେଳୁରିଯମଯା, ଏକା ଫଲିକମଯା, ଏକା ଲୋହିତଙ୍କମଯା, ଏକା ମସାରଗଲ୍ଲମଯା, ଏକା ସବ୍ବରତନମଯା। ସୋୱଣ୍ଣମଯସ୍ସ ତାଲସ୍ସ ସୋୱଣ୍ଣମଯୋ ଖନ୍ଧୋ ଅହୋସି, ରୂପିଯମଯାନି ପତ୍ତାନି ଚ ଫଲାନି ଚ। ରୂପିଯମଯସ୍ସ ତାଲସ୍ସ ରୂପିଯମଯୋ ଖନ୍ଧୋ ଅହୋସି, ସୋୱଣ୍ଣମଯାନି ପତ୍ତାନି ଚ ଫଲାନି ଚ। ୱେଳୁରିଯମଯସ୍ସ ତାଲସ୍ସ ୱେଳୁରିଯମଯୋ ଖନ୍ଧୋ ଅହୋସି, ଫଲିକମଯାନି ପତ୍ତାନି ଚ ଫଲାନି ଚ। ଫଲିକମଯସ୍ସ ତାଲସ୍ସ ଫଲିକମଯୋ ଖନ୍ଧୋ ଅହୋସି, ୱେଳୁରିଯମଯାନି ପତ୍ତାନି ଚ ଫଲାନି ଚ। ଲୋହିତଙ୍କମଯସ୍ସ ତାଲସ୍ସ ଲୋହିତଙ୍କମଯୋ ଖନ୍ଧୋ ଅହୋସି, ମସାରଗଲ୍ଲମଯାନି ପତ୍ତାନି ଚ ଫଲାନି ଚ। ମସାରଗଲ୍ଲମଯସ୍ସ ତାଲସ୍ସ ମସାରଗଲ୍ଲମଯୋ ଖନ୍ଧୋ ଅହୋସି, ଲୋହିତଙ୍କମଯାନି ପତ୍ତାନି ଚ ଫଲାନି ଚ। ସବ୍ବରତନମଯସ୍ସ ତାଲସ୍ସ ସବ୍ବରତନମଯୋ ଖନ୍ଧୋ ଅହୋସି, ସବ୍ବରତନମଯାନି ପତ୍ତାନି ଚ ଫଲାନି ଚ। ତାସଂ ଖୋ ପନାନନ୍ଦ, ତାଲପନ୍ତୀନଂ ୱାତେରିତାନଂ ସଦ୍ଦୋ ଅହୋସି ୱଗ୍ଗୁ ଚ ରଜନୀଯୋ ଚ ଖମନୀଯୋ [କମନୀଯୋ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଚ ମଦନୀଯୋ ଚ। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଆନନ୍ଦ, ପଞ୍ଚଙ୍ଗିକସ୍ସ ତୂରିଯସ୍ସ ସୁୱିନୀତସ୍ସ ସୁପ୍ପଟିତାଳିତସ୍ସ ସୁକୁସଲେହି ସମନ୍ନାହତସ୍ସ ସଦ୍ଦୋ ହୋତି ୱଗ୍ଗୁ ଚ ରଜନୀଯୋ ଚ ଖମନୀଯୋ ଚ ମଦନୀଯୋ ଚ , ଏୱମେୱ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ତାସଂ ତାଲପନ୍ତୀନଂ ୱାତେରିତାନଂ ସଦ୍ଦୋ ଅହୋସି ୱଗ୍ଗୁ ଚ ରଜନୀଯୋ ଚ ଖମନୀଯୋ ଚ ମଦନୀଯୋ ଚ। ଯେ ଖୋ ପନାନନ୍ଦ, ତେନ ସମଯେନ କୁସାୱତିଯା ରାଜଧାନିଯା ଧୁତ୍ତା ଅହେସୁଂ ସୋଣ୍ଡା ପିପାସା, ତେ ତାସଂ ତାଲପନ୍ତୀନଂ ୱାତେରିତାନଂ ସଦ୍ଦେନ ପରିଚାରେସୁଂ।

ଚକ୍କରତନଂ

୨୪୩। ''ରାଜା , ଆନନ୍ଦ, ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ସତ୍ତହି ରତନେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଅହୋସି ଚତୂହି ଚ ଇଦ୍ଧୀହି। କତମେହି ସତ୍ତହି? ଇଧାନନ୍ଦ, ରଞ୍ଞୋ ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ତଦହୁପୋସଥେ ପନ୍ନରସେ ସୀସଂନ୍ହାତସ୍ସ ଉପୋସଥିକସ୍ସ ଉପରିପାସାଦୱରଗତସ୍ସ ଦିବ୍ବଂ ଚକ୍କରତନଂ ପାତୁରହୋସି ସହସ୍ସାରଂ ସନେମିକଂ ସନାଭିକଂ ସବ୍ବାକାରପରିପୂରଂ। ଦିସ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ଏତଦହୋସି – 'ସୁତଂ ଖୋ ପନେତଂ – ''ଯସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ଖତ୍ତିୟସ୍ସ ମୁଦ୍ଧାୱସିତ୍ତସ୍ସ ତଦହୁପୋସଥେ ପନ୍ନରସେ ସୀସଂନ୍ହାତସ୍ସ ଉପୋସଥିକସ୍ସ ଉପରିପାସାଦୱରଗତସ୍ସ ଦିବ୍ବଂ ଚକ୍କରତନଂ ପାତୁଭୱତି ସହସ୍ସାରଂ ସନେମିକଂ ସନାଭିକଂ ସବ୍ବାକାରପରିପୂରଂ, ସୋ ହୋତି ରାଜା ଚକ୍କୱତ୍ତୀ''ତି। ଅସ୍ସଂ ନୁ ଖୋ ଅହଂ ରାଜା ଚକ୍କୱତ୍ତୀ'ତି।

୨୪୪। ''ଅଥ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ଉଟ୍ଠାଯାସନା ଏକଂସଂ ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗଂ କରିତ୍ୱା ୱାମେନ ହତ୍ଥେନ ସୁୱଣ୍ଣଭିଙ୍କାରଂ ଗହେତ୍ୱା ଦକ୍ଖିଣେନ ହତ୍ଥେନ ଚକ୍କରତନଂ ଅବ୍ଭୁକ୍କିରି – 'ପୱତ୍ତତୁ ଭୱଂ ଚକ୍କରତନଂ, ଅଭିୱିଜିନାତୁ ଭୱଂ ଚକ୍କରତନ'ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ତଂ, ଆନନ୍ଦ, ଚକ୍କରତନଂ ପୁରତ୍ଥିମଂ ଦିସଂ ପୱତ୍ତି [ପୱତ୍ତତି (ସ୍ୟା। କ।)], ଅନ୍ୱଦେୱ [ଅନୁଦେୱ (ସ୍ୟା।)] ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ସଦ୍ଧିଂ ଚତୁରଙ୍ଗିନିଯା ସେନାଯ, ଯସ୍ମିଂ ଖୋ ପନାନନ୍ଦ, ପଦେସେ ଚକ୍କରତନଂ ପତିଟ୍ଠାସି, ତତ୍ଥ ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ୱାସଂ ଉପଗଚ୍ଛି ସଦ୍ଧିଂ ଚତୁରଙ୍ଗିନିଯା ସେନାଯ। ଯେ ଖୋ ପନାନନ୍ଦ, ପୁରତ୍ଥିମାଯ ଦିସାଯ ପଟିରାଜାନୋ, ତେ ରାଜାନଂ ମହାସୁଦସ୍ସନଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏୱମାହଂସୁ – 'ଏହି ଖୋ ମହାରାଜ, ସ୍ୱାଗତଂ ତେ ମହାରାଜ, ସକଂ ତେ ମହାରାଜ, ଅନୁସାସ ମହାରାଜା'ତି। ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ଏୱମାହ – 'ପାଣୋ ନ ହନ୍ତବ୍ବୋ, ଅଦିନ୍ନଂ ନ ଆଦାତବ୍ବଂ, କାମେସୁ ମିଚ୍ଛା ନ ଚରିତବ୍ବା, ମୁସା ନ ଭଣିତବ୍ବା, ମଜ୍ଜଂ ନ ପାତବ୍ବଂ, ଯଥାଭୁତ୍ତଞ୍ଚ ଭୁଞ୍ଜଥା'ତି । ଯେ ଖୋ ପନାନନ୍ଦ, ପୁରତ୍ଥିମାଯ ଦିସାଯ ପଟିରାଜାନୋ, ତେ ରଞ୍ଞୋ ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ଅନୁଯନ୍ତା ଅହେସୁଂ। ଅଥ ଖୋ ତଂ, ଆନନ୍ଦ, ଚକ୍କରତନଂ ପୁରତ୍ଥିମଂ ସମୁଦ୍ଦଂ ଅଜ୍ଝୋଗାହେତ୍ୱା ପଚ୍ଚୁତ୍ତରିତ୍ୱା ଦକ୍ଖିଣଂ ଦିସଂ ପୱତ୍ତି... ପେ... ଦକ୍ଖିଣଂ ସମୁଦ୍ଦଂ ଅଜ୍ଝୋଗାହେତ୍ୱା ପଚ୍ଚୁତ୍ତରିତ୍ୱା ପଚ୍ଛିମଂ ଦିସଂ ପୱତ୍ତି...ପେ... ପଚ୍ଛିମଂ ସମୁଦ୍ଦଂ ଅଜ୍ଝୋଗାହେତ୍ୱା ପଚ୍ଚୁତ୍ତରିତ୍ୱା ଉତ୍ତରଂ ଦିସଂ ପୱତ୍ତି, ଅନ୍ୱଦେୱ ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ସଦ୍ଧିଂ ଚତୁରଙ୍ଗିନିଯା ସେନାଯ। ଯସ୍ମିଂ ଖୋ ପନାନନ୍ଦ, ପଦେସେ ଚକ୍କରତନଂ ପତିଟ୍ଠାସି, ତତ୍ଥ ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ୱାସଂ ଉପଗଚ୍ଛି ସଦ୍ଧିଂ ଚତୁରଙ୍ଗିନିଯା ସେନାଯ। ଯେ ଖୋ ପନାନନ୍ଦ, ଉତ୍ତରାଯ ଦିସାଯ ପଟିରାଜାନୋ, ତେ ରାଜାନଂ ମହାସୁଦସ୍ସନଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏୱମାହଂସୁ – 'ଏହି ଖୋ ମହାରାଜ, ସ୍ୱାଗତଂ ତେ ମହାରାଜ, ସକଂ ତେ ମହାରାଜ, ଅନୁସାସ ମହାରାଜା'ତି। ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ଏୱମାହ – 'ପାଣୋ ନ ହନ୍ତବ୍ବୋ, ଅଦିନ୍ନଂ ନ ଆଦାତବ୍ବଂ, କାମେସୁ ମିଚ୍ଛା ନ ଚରିତବ୍ବା, ମୁସା ନ ଭଣିତବ୍ବା, ମଜ୍ଜଂ ନ ପାତବ୍ବଂ , ଯଥାଭୁତ୍ତଞ୍ଚ ଭୁଞ୍ଜଥା'ତି। ଯେ ଖୋ ପନାନନ୍ଦ, ଉତ୍ତରାଯ ଦିସାଯ ପଟିରାଜାନୋ , ତେ ରଞ୍ଞୋ ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ଅନୁଯନ୍ତା ଅହେସୁଂ।

୨୪୫। ''ଅଥ ଖୋ ତଂ, ଆନନ୍ଦ, ଚକ୍କରତନଂ ସମୁଦ୍ଦପରିଯନ୍ତଂ ପଥୱିଂ ଅଭିୱିଜିନିତ୍ୱା କୁସାୱତିଂ ରାଜଧାନିଂ ପଚ୍ଚାଗନ୍ତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ଅନ୍ତେପୁରଦ୍ୱାରେ ଅତ୍ଥକରଣପମୁଖେ ଅକ୍ଖାହତଂ ମଞ୍ଞେ ଅଟ୍ଠାସି ରଞ୍ଞୋ ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ଅନ୍ତେପୁରଂ ଉପସୋଭଯମାନଂ। ରଞ୍ଞୋ, ଆନନ୍ଦ, ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ଏୱରୂପଂ ଚକ୍କରତନଂ ପାତୁରହୋସି।

ହତ୍ଥିରତନଂ

୨୪୬। ''ପୁନ ଚପରଂ, ଆନନ୍ଦ, ରଞ୍ଞୋ ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ହତ୍ଥିରତନଂ ପାତୁରହୋସି ସବ୍ବସେତୋ ସତ୍ତପ୍ପତିଟ୍ଠୋ ଇଦ୍ଧିମା ୱେହାସଙ୍ଗମୋ ଉପୋସଥୋ ନାମ ନାଗରାଜା। ତଂ ଦିସ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ପସୀଦି – 'ଭଦ୍ଦକଂ ୱତ ଭୋ ହତ୍ଥିଯାନଂ, ସଚେ ଦମଥଂ ଉପେଯ୍ୟା'ତି। ଅଥ ଖୋ ତଂ, ଆନନ୍ଦ, ହତ୍ଥିରତନଂ – ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ଗନ୍ଧହତ୍ଥାଜାନିଯୋ ଦୀଘରତ୍ତଂ ସୁପରିଦନ୍ତୋ, ଏୱମେୱ ଦମଥଂ ଉପଗଚ୍ଛି। ଭୂତପୁବ୍ବଂ, ଆନନ୍ଦ, ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ତମେୱ ହତ୍ଥିରତନଂ ୱୀମଂସମାନୋ ପୁବ୍ବଣ୍ହସମଯଂ ଅଭିରୁହିତ୍ୱା ସମୁଦ୍ଦପରିଯନ୍ତଂ ପଥୱିଂ ଅନୁଯାଯିତ୍ୱା କୁସାୱତିଂ ରାଜଧାନିଂ ପଚ୍ଚାଗନ୍ତ୍ୱା ପାତରାସମକାସି। ରଞ୍ଞୋ, ଆନନ୍ଦ, ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ଏୱରୂପଂ ହତ୍ଥିରତନଂ ପାତୁରହୋସି।

ଅସ୍ସରତନଂ

୨୪୭। ''ପୁନ ଚପରଂ, ଆନନ୍ଦ, ରଞ୍ଞୋ ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ଅସ୍ସରତନଂ ପାତୁରହୋସି ସବ୍ବସେତୋ କାଳସୀସୋ ମୁଞ୍ଜକେସୋ ଇଦ୍ଧିମା ୱେହାସଙ୍ଗମୋ ୱଲାହକୋ ନାମ ଅସ୍ସରାଜା। ତଂ ଦିସ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ପସୀଦି – 'ଭଦ୍ଦକଂ ୱତ ଭୋ ଅସ୍ସଯାନଂ ସଚେ ଦମଥଂ ଉପେଯ୍ୟା'ତି। ଅଥ ଖୋ ତଂ , ଆନନ୍ଦ, ଅସ୍ସରତନଂ ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ଭଦ୍ଦୋ ଅସ୍ସାଜାନିଯୋ ଦୀଘରତ୍ତଂ ସୁପରିଦନ୍ତୋ, ଏୱମେୱ ଦମଥଂ ଉପଗଚ୍ଛି। ଭୂତପୁବ୍ବଂ, ଆନନ୍ଦ, ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ତମେୱ ଅସ୍ସରତନଂ ୱୀମଂସମାନୋ ପୁବ୍ବଣ୍ହସମଯଂ ଅଭିରୁହିତ୍ୱା ସମୁଦ୍ଦପରିଯନ୍ତଂ ପଥୱିଂ ଅନୁଯାଯିତ୍ୱା କୁସାୱତିଂ ରାଜଧାନିଂ ପଚ୍ଚାଗନ୍ତ୍ୱା ପାତରାସମକାସି। ରଞ୍ଞୋ, ଆନନ୍ଦ, ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ଏୱରୂପଂ ଅସ୍ସରତନଂ ପାତୁରହୋସି।

ମଣିରତନଂ

୨୪୮। ''ପୁନ ଚପରଂ, ଆନନ୍ଦ, ରଞ୍ଞୋ ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ମଣିରତନଂ ପାତୁରହୋସି। ସୋ ଅହୋସି ମଣି ୱେଳୁରିୟୋ ସୁଭୋ ଜାତିମା ଅଟ୍ଠଂସୋ ସୁପରିକମ୍ମକତୋ ଅଚ୍ଛୋ ୱିପ୍ପସନ୍ନୋ ଅନାୱିଲୋ ସବ୍ବାକାରସମ୍ପନ୍ନୋ। ତସ୍ସ ଖୋ ପନାନନ୍ଦ, ମଣିରତନସ୍ସ ଆଭା ସମନ୍ତା ୟୋଜନଂ ଫୁଟା ଅହୋସି। ଭୂତପୁବ୍ବଂ, ଆନନ୍ଦ, ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ତମେୱ ମଣିରତନଂ ୱୀମଂସମାନୋ ଚତୁରଙ୍ଗିନିଂ ସେନଂ ସନ୍ନୟ୍ହିତ୍ୱା ମଣିଂ ଧଜଗ୍ଗଂ ଆରୋପେତ୍ୱା ରତ୍ତନ୍ଧକାରତିମିସାୟ ପାୟାସି। ୟେ ଖୋ ପନାନନ୍ଦ, ସମନ୍ତା ଗାମା ଅହେସୁଂ, ତେ ତେନୋଭାସେନ କମ୍ମନ୍ତେ ପୟୋଜେସୁଂ ଦିୱାତି ମଞ୍ଞମାନା। ରଞ୍ଞୋ, ଆନନ୍ଦ, ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ଏୱରୂପଂ ମଣିରତନଂ ପାତୁରହୋସି।

ଇତ୍ଥିରତନଂ

୨୪୯। ''ପୁନ ଚପରଂ, ଆନନ୍ଦ, ରଞ୍ଞୋ ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ଇତ୍ଥିରତନଂ ପାତୁରହୋସି ଅଭିରୂପା ଦସ୍ସନୀୟା ପାସାଦିକା ପରମାୟ ୱଣ୍ଣପୋକ୍ଖରତାୟ ସମନ୍ନାଗତା ନାତିଦୀଘା ନାତିରସ୍ସା ନାତିକିସା ନାତିଥୂଲା ନାତିକାଳିକା ନାଚ୍ଚୋଦାତା ଅତିକ୍କନ୍ତା ମାନୁସିୱଣ୍ଣଂ [ମାନୁସ୍ସିୱଣ୍ଣଂ (ସ୍ୟା।)] ଅପ୍ପତ୍ତା ଦିବ୍ବୱଣ୍ଣଂ। ତସ୍ସ ଖୋ ପନାନନ୍ଦ, ଇତ୍ଥିରତନସ୍ସ ଏୱରୂପୋ କାୟସମ୍ଫସ୍ସୋ ହୋତି, ସେୟ୍ୟଥାପି ନାମ ତୂଲପିଚୁନୋ ୱା କପ୍ପାସପିଚୁନୋ ୱା। ତସ୍ସ ଖୋ ପନାନନ୍ଦ, ଇତ୍ଥିରତନସ୍ସ ସୀତେ ଉଣ୍ହାନି ଗତ୍ତାନି ହୋନ୍ତି, ଉଣ୍ହେ ସୀତାନି। ତସ୍ସ ଖୋ ପନାନନ୍ଦ, ଇତ୍ଥିରତନସ୍ସ କାୟତୋ ଚନ୍ଦନଗନ୍ଧୋ ୱାୟତି, ମୁଖତୋ ଉପ୍ପଲଗନ୍ଧୋ। ତଂ ଖୋ ପନାନନ୍ଦ, ଇତ୍ଥିରତନଂ ରଞ୍ଞୋ ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ପୁବ୍ବୁଟ୍ଠାୟିନୀ ଅହୋସି ପଚ୍ଛାନିପାତିନୀ କିଙ୍କାରପଟିସ୍ସାୱିନୀ ମନାପଚାରିନୀ ପିୟୱାଦିନୀ। ତଂ ଖୋ ପନାନନ୍ଦ, ଇତ୍ଥିରତନଂ ରାଜାନଂ ମହାସୁଦସ୍ସନଂ ମନସାପି ନୋ ଅତିଚରି [ଅତିଚରୀ (କ।), ଅତିଚାରୀ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)], କୁତୋ ପନ କାୟେନ। ରଞ୍ଞୋ, ଆନନ୍ଦ, ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ଏୱରୂପଂ ଇତ୍ଥିରତନଂ ପାତୁରହୋସି।

ଗହପତିରତନଂ

୨୫୦। ''ପୁନ ଚପରଂ, ଆନନ୍ଦ, ରଞ୍ଞୋ ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ଗହପତିରତନଂ ପାତୁରହୋସି। ତସ୍ସ କମ୍ମୱିପାକଜଂ ଦିବ୍ବଚକ୍ଖୁ ପାତୁରହୋସି ୟେନ ନିଧିଂ ପସ୍ସତି ସସ୍ସାମିକମ୍ପି ଅସ୍ସାମିକମ୍ପି। ସୋ ରାଜାନଂ ମହାସୁଦସ୍ସନଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏୱମାହ – 'ଅପ୍ପୋସ୍ସୁକ୍କୋ ତ୍ୱଂ, ଦେୱ, ହୋହି, ଅହଂ ତେ ଧନେନ ଧନକରଣୀୟଂ କରିସ୍ସାମୀ'ତି। ଭୂତପୁବ୍ବଂ, ଆନନ୍ଦ, ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ତମେୱ ଗହପତିରତନଂ ୱୀମଂସମାନୋ ନାୱଂ ଅଭିରୁହିତ୍ୱା ମଜ୍ଝେ ଗଙ୍ଗାୟ ନଦିୟା ସୋତଂ ଓଗାହିତ୍ୱା ଗହପତିରତନଂ ଏତଦୱୋଚ – 'ଅତ୍ଥୋ ମେ, ଗହପତି, ହିରଞ୍ଞସୁୱଣ୍ଣେନା'ତି। 'ତେନ ହି, ମହାରାଜ, ଏକଂ ତୀରଂ ନାୱା ଉପେତୂ'ତି। 'ଇଧେୱ ମେ, ଗହପତି, ଅତ୍ଥୋ ହିରଞ୍ଞସୁୱଣ୍ଣେନା'ତି। ଅଥ ଖୋ ତଂ, ଆନନ୍ଦ, ଗହପତିରତନଂ ଉଭୋହି ହତ୍ଥେହି ଉଦକଂ ଓମସିତ୍ୱା ପୂରଂ ହିରଞ୍ଞସୁୱଣ୍ଣସ୍ସ କୁମ୍ଭିଂ ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱା ରାଜାନଂ ମହାସୁଦସ୍ସନଂ ଏତଦୱୋଚ – 'ଅଲମେତ୍ତାୱତା ମହାରାଜ, କତମେତ୍ତାୱତା ମହାରାଜ, ପୂଜିତମେତ୍ତାୱତା ମହାରାଜା'ତି? ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ଏୱମାହ – 'ଅଲମେତ୍ତାୱତା ଗହପତି, କତମେତ୍ତାୱତା ଗହପତି, ପୂଜିତମେତ୍ତାୱତା ଗହପତୀ'ତି। ରଞ୍ଞୋ , ଆନନ୍ଦ, ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ଏୱରୂପଂ ଗହପତିରତନଂ ପାତୁରହୋସି।

ପରିଣାୟକରତନଂ

୨୫୧। ''ପୁନ ଚପରଂ, ଆନନ୍ଦ, ରଞ୍ଞୋ ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ପରିଣାୟକରତନଂ ପାତୁରହୋସି ପଣ୍ଡିତୋ ୱିୟତ୍ତୋ ମେଧାୱୀ ପଟିବଲୋ ରାଜାନଂ ମହାସୁଦସ୍ସନଂ ଉପୟାପେତବ୍ବଂ ଉପୟାପେତୁଂ, ଅପୟାପେତବ୍ବଂ ଅପୟାପେତୁଂ, ଠପେତବ୍ବଂ ଠପେତୁଂ। ସୋ ରାଜାନଂ ମହାସୁଦସ୍ସନଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏୱମାହ – 'ଅପ୍ପୋସ୍ସୁକ୍କୋ ତ୍ୱଂ, ଦେୱ, ହୋହି, ଅହମନୁସାସିସ୍ସାମୀ'ତି। ରଞ୍ଞୋ, ଆନନ୍ଦ, ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ଏୱରୂପଂ ପରିଣାୟକରତନଂ ପାତୁରହୋସି।

''ରାଜା, ଆନନ୍ଦ, ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ଇମେହି ସତ୍ତହି ରତନେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଅହୋସି।

ଚତୁଇଦ୍ଧିସମନ୍ନାଗତୋ

୨୫୨। ''ରାଜା, ଆନନ୍ଦ, ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ଚତୂହି ଇଦ୍ଧୀହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଅହୋସି। କତମାହି ଚତୂହି ଇଦ୍ଧୀହି? ଇଧାନନ୍ଦ, ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ଅଭିରୂପୋ ଅହୋସି ଦସ୍ସନୀୟୋ ପାସାଦିକୋ ପରମାୟ ୱଣ୍ଣପୋକ୍ଖରତାୟ ସମନ୍ନାଗତୋ ଅତିୱିୟ ଅଞ୍ଞେହି ମନୁସ୍ସେହି। ରାଜା, ଆନନ୍ଦ,

ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ଇମାଯ ପଠମାଯ ଇଦ୍ଧିଯା ସମନ୍ନାଗତୋ ଅହୋସି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଆନନ୍ଦ, ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ଦୀଘାଯୁକୋ ଅହୋସି ଚିରଟ୍ଠିତିକୋ ଅତିୱିଯ ଅଞ୍ଞେହି ମନୁସ୍ସେହି। ରାଜା, ଆନନ୍ଦ, ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ଇମାଯ ଦୁତିଯାଯ ଇଦ୍ଧିଯା ସମନ୍ନାଗତୋ ଅହୋସି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଆନନ୍ଦ, ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ଅପ୍ପାବାଧୋ ଅହୋସି ଅପ୍ପାତଙ୍କୋ ସମୱେପାକିନିଯା ଗହଣିଯା ସମନ୍ନାଗତୋ ନାତିସୀତାଯ ନାଚ୍ଚୁଣ୍ହାଯ ଅତିୱିଯ ଅଞ୍ଞେହି ମନୁସ୍ସେହି। ରାଜା, ଆନନ୍ଦ, ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ଇମାଯ ତତିଯାଯ ଇଦ୍ଧିଯା ସମନ୍ନାଗତୋ ଅହୋସି।

''ପୁନ ଚପରଂ , ଆନନ୍ଦ, ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକାନଂ ପିଯୋ ଅହୋସି ମନାପୋ। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଆନନ୍ଦ, ପିତା ପୁତ୍ତାନଂ ପିଯୋ ହୋତି ମନାପୋ, ଏୱମେୱ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକାନଂ ପିଯୋ ଅହୋସି ମନାପୋ। ରଞ୍ଞୋପି, ଆନନ୍ଦ, ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକା ପିଯା ଅହେସୁଂ ମନାପା। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଆନନ୍ଦ, ପିତୁ ପୁତ୍ତା ପିଯା ହୋନ୍ତି ମନାପା, ଏୱମେୱ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ରଞ୍ଞୋପି ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକା ପିଯା ଅହେସୁଂ ମନାପା।

''ଭୂତପୁବ୍ବଂ, ଆନନ୍ଦ, ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ଚତୁରଙ୍ଗିନିଯା ସେନାଯ ଉଯ୍ୟାନଭୂମିଂ ନିଯ୍ୟାସି। ଅଥ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକା ରାଜାନଂ ମହାସୁଦସ୍ସନଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏୱମାହଂସୁ – 'ଅତରମାନୋ, ଦେୱ, ଯାହି, ଯଥା ତଂ ମଯଂ ଚିରତରଂ ପସ୍ସେଯ୍ୟାମା'ତି। ରାଜାପି, ଆନନ୍ଦ, ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ସାରଥିଂ ଆମନ୍ତେସି – 'ଅତରମାନୋ, ସାରଥି, ରଥଂ ପେସେହି, ଯଥା ଅହଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକେ ଚିରତରଂ ପସ୍ସେଯ୍ୟ'ନ୍ତି। ରାଜା, ଆନନ୍ଦ, ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ଇମାଯ ଚତୁତ୍ଥିଯା [ଚତୁତ୍ଥାଯ (ସ୍ୟା।)] ଇଦ୍ଧିଯା ସମନ୍ନାଗତୋ ଅହୋସି। ରାଜା, ଆନନ୍ଦ, ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ଇମାହି ଚତୂହି ଇଦ୍ଧୀହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଅହୋସି।

ଧମ୍ମପାସାଦପୋକ୍ଖରଣୀ

୨୫୩। ''ଅଥ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ରଞ୍ଞୋ ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ଏତଦହୋସି – 'ଯଂନୂନାହଂ ଇମାସୁ ତାଲନ୍ତରିକାସୁ ଧନୁସତେ ଧନୁସତେ ପୋକ୍ଖରଣିଯୋ ମାପେଯ୍ୟ'ନ୍ତି।

''ମାପେସି ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ତାସୁ ତାଲନ୍ତରିକାସୁ ଧନୁସତେ ଧନୁସତେ ପୋକ୍ଖରଣିଯୋ। ତା ଖୋ ପନାନନ୍ଦ, ପୋକ୍ଖରଣିଯୋ ଚତୁନ୍ନଂ ୱଣ୍ଣାନଂ ଇଟ୍ଠକାହି ଚିତା ଅହେସୁଂ – ଏକା ଇଟ୍ଠକା ସୋୱଣ୍ଣମଯା, ଏକା ରୂପିଯମଯା, ଏକା ୱେଳୁରିଯମଯା, ଏକା ଫଲିକମଯା।

''ତାସୁ ଖୋ ପନାନନ୍ଦ, ପୋକ୍ଖରଣୀସୁ ଚତ୍ତାରି ଚତ୍ତାରି ସୋପାନାନି ଅହେସୁଂ ଚତୁନ୍ନଂ ୱଣ୍ଣାନଂ, ଏକଂ ସୋପାନଂ ସୋୱଣ୍ଣମଯଂ ଏକଂ ରୂପିଯମଯଂ ଏକଂ ୱେଳୁରିଯମଯଂ ଏକଂ ଫଲିକମଯଂ। ସୋୱଣ୍ଣମଯସ୍ସ ସୋପାନସ୍ସ ସୋୱଣ୍ଣମଯା ଥମ୍ଭା ଅହେସୁଂ, ରୂପିଯମଯା ସୂଚିଯୋ ଚ ଉଣ୍ହୀସଞ୍ଚ। ରୂପିଯମଯସ୍ସ ସୋପାନସ୍ସ ରୂପିଯମଯା ଥମ୍ଭା ଅହେସୁଂ, ସୋୱଣ୍ଣମଯା ସୂଚିଯୋ ଚ ଉଣ୍ହୀସଞ୍ଚ। ୱେଳୁରିଯମଯସ୍ସ ସୋପାନସ୍ସ ୱେଳୁରିଯମଯା ଥମ୍ଭା ଅହେସୁଂ, ଫଲିକମଯା ସୂଚିଯୋ ଚ ଉଣ୍ହୀସଞ୍ଚ। ଫଲିକମଯସ୍ସ ସୋପାନସ୍ସ ଫଲିକମଯା ଥମ୍ଭା ଅହେସୁଂ, ୱେଳୁରିଯମଯା ସୂଚିଯୋ ଚ ଉଣ୍ହୀସଞ୍ଚ। ତା ଖୋ ପନାନନ୍ଦ, ପୋକ୍ଖରଣିଯୋ ଦ୍ୱୀହି ୱେଦିକାହି ପରିକ୍ଖିତ୍ତା ଅହେସୁଂ ଏକା ୱେଦିକା ସୋୱଣ୍ଣମଯା, ଏକା ରୂପିଯମଯା। ସୋୱଣ୍ଣମଯାଯ ୱେଦିକାଯ ସୋୱଣ୍ଣମଯା ଥମ୍ଭା ଅହେସୁଂ, ରୂପିଯମଯା ସୂଚିଯୋ ଚ ଉଣ୍ହୀସଞ୍ଚ। ରୂପିଯମଯାଯ ୱେଦିକାଯ ରୂପିଯମଯା ଥମ୍ଭା ଅହେସୁଂ, ସୋୱଣ୍ଣମଯା ସୂଚିଯୋ ଚ ଉଣ୍ହୀସଞ୍ଚ। ଅଥ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ , ରଞ୍ଞୋ ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ଏତଦହୋସି – 'ଯଂନୂନାହଂ ଇମାସୁ ପୋକ୍ଖରଣୀସୁ ଏୱରୂପଂ ମାଲଂ ରୋପାପେଯ୍ୟଂ ଉପ୍ପଲଂ ପଦୁମଂ କୁମୁଦଂ ପୁଣ୍ଡରୀକଂ ସବ୍ବୋତୁକଂ ସବ୍ବଜନସ୍ସ ଅନାୱଟ'ନ୍ତି। ରୋପାପେସି ଖୋ , ଆନନ୍ଦ, ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ତାସୁ ପୋକ୍ଖରଣୀସୁ ଏୱରୂପଂ ମାଲଂ ଉପ୍ପଲଂ ପଦୁମଂ କୁମୁଦଂ ପୁଣ୍ଡରୀକଂ ସବ୍ବୋତୁକଂ ସବ୍ବଜନସ୍ସ ଅନାୱଟଂ।

୨୫୪। ''ଅଥ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ରଞ୍ଞୋ ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ଏତଦହୋସି – 'ଯଂନୂନାହଂ ଇମାସଂ ପୋକ୍ଖରଣୀନଂ ତୀରେ ନ୍ହାପକେ ପୁରିସେ ଠପେଯ୍ୟଂ, ଯେ ଆଗତାଗତଂ ଜନଂ ନ୍ହାପେସ୍ସନ୍ତୀ'ତି। ଠପେସି ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ତାସଂ ପୋକ୍ଖରଣୀନଂ ତୀରେ ନ୍ହାପକେ ପୁରିସେ, ଯେ ଆଗତାଗତଂ ଜନଂ ନ୍ହାପେସୁଂ।

''ଅଥ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ରଞ୍ଞୋ ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ଏତଦହୋସି – 'ଯଂନୂନାହଂ ଇମାସଂ ପୋକ୍ଖରଣୀନଂ ତୀରେ ଏୱରୂପଂ ଦାନଂ ପଟ୍ଠପେଯ୍ୟଂ – ଅନ୍ନଂ ଅନ୍ନଟ୍ଠିକସ୍ସ [ଅନ୍ନତ୍ଥିତସ୍ସ (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।), ଏୱଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ପଦଭିରୂପେନେୱ ଦିସ୍ସତି], ପାନଂ ପାନଟ୍ଠିକସ୍ସ, ୱତ୍ଥଂ ୱତ୍ଥଟ୍ଠିକସ୍ସ, ଯାନଂ ଯାନଟ୍ଠିକସ୍ସ,

ସଯନଂ ସଯନଟ୍ଠିକସ୍ସ, ଇଦ୍ଧିଂ ଇଦ୍ଧିଟ୍ଠିକସ୍ସ, ହିରଞ୍ଞଂ ହିରଞ୍ଞଟ୍ଠିକସ୍ସ, ସୁୱଣ୍ଣଂ ସୁୱଣ୍ଣଟ୍ଠିକସ୍ସା'ତି। ପଟ୍ଠପେସି ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ତାସଂ ପୋକ୍ଖରଣୀନଂ ତୀରେ ଏୱରୂପଂ ଦାନଂ – ଅନ୍ନଂ ଅନ୍ନଟ୍ଠିକସ୍ସ, ପାନଂ ପାନଟ୍ଠିକସ୍ସ, ୱତ୍ଥଂ ୱତ୍ଥଟ୍ଠିକସ୍ସ, ଯାନଂ ଯାନଟ୍ଠିକସ୍ସ, ସଯନଂ ସଯନଟ୍ଠିକସ୍ସ, ଇଦ୍ଧିଂ ଇଦ୍ଧିଟ୍ଠିକସ୍ସ, ହିରଞ୍ଞଂ ହିରଞ୍ଞଟ୍ଠିକସ୍ସ, ସୁୱଣ୍ଣଂ ସୁୱଣ୍ଣଟ୍ଠିକସ୍ସ।

୨୫୫। ''ଅଥ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକା ପହୂତଂ ସାପତେଯ୍ୟଂ ଆଦାଯ ରାଜାନଂ ମହାସୁଦସ୍ସନଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏୱମାହଂସୁ – 'ଇଦଂ, ଦେୱ, ପହୂତଂ ସାପତେଯ୍ୟଂ ଦେୱଞ୍ଞେୱ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ଆଭତଂ, ତଂ ଦେୱୋ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହତୂ'ତି। 'ଅଲଂ ଭୋ, ମମପିଦଂ ପହୂତଂ ସାପତେଯ୍ୟଂ ଧମ୍ମିକେନ ବଲିନା ଅଭିସଙ୍ଖତଂ, ତଞ୍ଚ ୱୋ ହୋତୁ, ଇତୋ ଚ ଭିଯ୍ୟୋ ହରଥା'ତି। ତେ ରଞ୍ଞା ପଟିକ୍ଖିତ୍ତା ଏକମନ୍ତଂ ଅପକ୍କମ୍ମ ଏୱଂ ସମଚିନ୍ତେସୁଂ – 'ନ ଖୋ ଏତଂ ଅମ୍ହାକଂ ପତିରୂପଂ, ଯଂ ମଯଂ ଇମାନି ସାପତେଯ୍ୟାନି ପୁନଦେୱ ସକାନି ଘରାନି ପଟିହରେଯ୍ୟାମ। ଯଂନୂନ ମଯଂ ରଞ୍ଞୋ ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ନିୱେସନଂ ମାପେଯ୍ୟାମା'ତି। ତେ ରାଜାନଂ ମହାସୁଦସ୍ସନଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏୱମାହଂସୁ – 'ନିୱେସନଂ ତେ ଦେୱ, ମାପେସ୍ସାମା'ତି। ଅଧିୱାସେସି ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ତୁଣ୍ହୀଭାୱେନ।

୨୫୬। ''ଅଥ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ରଞ୍ଞୋ ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ଚେତସା ଚେତୋପରିୱିତକ୍କମଞ୍ଞାଯ ୱିସ୍ସକମ୍ମଂ [ୱିସୁକମ୍ମଂ (କ।)] ଦେୱପୁତ୍ତଂ ଆମନ୍ତେସି – 'ଏହି ତ୍ୱଂ, ସମ୍ମ ୱିସ୍ସକମ୍ମ, ରଞ୍ଞୋ ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ନିୱେସନଂ ମାପେହି ଧମ୍ମଂ ନାମ ପାସାଦ'ନ୍ତି। 'ଏୱଂ ଭଦ୍ଦନ୍ତୱା'ତି ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ୱିସ୍ସକମ୍ମୋ ଦେୱପୁତ୍ତୋ ସକ୍କସ୍ସ ଦେୱାନମିନ୍ଦସ୍ସ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ବଲୱା ପୁରିସୋ ସମିଞ୍ଜିତଂ ୱା ବାହଂ ପସାରେଯ୍ୟ ପସାରିତଂ ୱା ବାହଂ ସମିଞ୍ଜେଯ୍ୟ, ଏୱମେୱ ଦେୱେସୁ ତାୱତିଂସେସୁ ଅନ୍ତରହିତୋ ରଞ୍ଞୋ ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ପୁରତୋ ପାତୁରହୋସି। ଅଥ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ୱିସ୍ସକମ୍ମୋ ଦେୱପୁତ୍ତୋ ରାଜାନଂ ମହାସୁଦସ୍ସନଂ ଏତଦୱୋଚ – 'ନିୱେସନଂ ତେ ଦେୱ, ମାପେସ୍ସାମି ଧମ୍ମଂ ନାମ ପାସାଦ'ନ୍ତି। ଅଧିୱାସେସି ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ତୁଣ୍ହୀଭାୱେନ।

''ମାପେସି ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ୱିସ୍ସକମ୍ମୋ ଦେୱପୁତ୍ତୋ ରଞ୍ଞୋ ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ନିୱେସନଂ ଧମ୍ମଂ ନାମ ପାସାଦଂ। ଧମ୍ମୋ, ଆନନ୍ଦ, ପାସାଦୋ ପୁରତ୍ଥିମେନ ପଚ୍ଛିମେନ ଚ ଯୋଜନଂ ଆଯାମେନ ଅହୋସି। ଉତ୍ତରେନ ଦକ୍ଖିଣେନ ଚ ଅଡ୍ଢଯୋଜନଂ ୱିତ୍ଥାରେନ। ଧମ୍ମସ୍ସ, ଆନନ୍ଦ, ପାସାଦସ୍ସ ତିପୋରିସଂ ଉଚ୍ଚତରେନ ୱତ୍ଥୁ ଚିତଂ ଅହୋସି ଚତୁନ୍ନଂ ୱଣ୍ଣାନଂ ଇଟ୍ଠକାହି – ଏକା ଇଟ୍ଠକା ସୋୱଣ୍ଣମଯା, ଏକା ରୂପିଯମଯା, ଏକା ୱେଳୁରିଯମଯା, ଏକା ଫଲିକମଯା।

''ଧମ୍ମସ୍ସ, ଆନନ୍ଦ, ପାସାଦସ୍ସ ଚତୁରାସୀତି ଥମ୍ଭସହସ୍ସାନି ଅହେସୁଂ ଚତୁନ୍ନଂ ୱଣ୍ଣାନଂ – ଏକୋ ଥମ୍ଭୋ ସୋୱଣ୍ଣମଯୋ, ଏକୋ ରୂପିଯମଯୋ, ଏକୋ ୱେଳୁରିଯମଯୋ, ଏକୋ ଫଲିକମଯୋ। ଧମ୍ମୋ, ଆନନ୍ଦ, ପାସାଦୋ ଚତୁନ୍ନଂ ୱଣ୍ଣାନଂ ଫଲକେହି ସନ୍ଥତୋ ଅହୋସି – ଏକଂ ଫଲକଂ ସୋୱଣ୍ଣମଯଂ, ଏକଂ ରୂପିଯମଯଂ, ଏକଂ ୱେଳୁରିଯମଯଂ, ଏକଂ ଫଲିକମଯଂ।

''ଧମ୍ମସ୍ସ, ଆନନ୍ଦ, ପାସାଦସ୍ସ ଚତୁୱୀସତି ସୋପାନାନି ଅହେସୁଂ ଚତୁନ୍ନଂ ୱଣ୍ଣାନଂ – ଏକଂ ସୋପାନଂ ସୋୱଣ୍ଣମଯଂ, ଏକଂ ରୂପିଯମଯଂ, ଏକଂ ୱେଳୁରିଯମଯଂ, ଏକଂ ଫଲିକମଯଂ। ସୋୱଣ୍ଣମଯସ୍ସ ସୋପାନସ୍ସ ସୋୱଣ୍ଣମଯା ଥମ୍ଭା ଅହେସୁଂ ରୂପିଯମଯା ସୂଚିଯୋ ଚ ଉଣ୍ହୀସଞ୍ଚ। ରୂପିଯମଯସ୍ସ ସୋପାନସ୍ସ ରୂପିଯମଯା ଥମ୍ଭା ଅହେସୁଂ ସୋୱଣ୍ଣମଯା ସୂଚିଯୋ ଚ ଉଣ୍ହୀସଞ୍ଚ। ୱେଳୁରିଯମଯସ୍ସ ସୋପାନସ୍ସ ୱେଳୁରିଯମଯା ଥମ୍ଭା ଅହେସୁଂ ଫଲିକମଯା ସୂଚିଯୋ ଚ ଉଣ୍ହୀସଞ୍ଚ। ଫଲିକମଯସ୍ସ ସୋପାନସ୍ସ ଫଲିକମଯା ଥମ୍ଭା ଅହେସୁଂ ୱେଳୁରିଯମଯା ସୂଚିଯୋ ଚ ଉଣ୍ହୀସଞ୍ଚ।

''ଧମ୍ମେ, ଆନନ୍ଦ, ପାସାଦେ ଚତୁରାସୀତି କୂଟାଗାରସହସ୍ସାନି ଅହେସୁଂ ଚତୁନ୍ନଂ ୱଣ୍ଣାନଂ – ଏକଂ କୂଟାଗାରଂ ସୋୱଣ୍ଣମଯଂ, ଏକଂ ରୂପିଯମଯଂ, ଏକଂ ୱେଳୁରିଯମଯଂ , ଏକଂ ଫଲିକମଯଂ। ସୋୱଣ୍ଣମଯେ କୂଟାଗାରେ ରୂପିଯମଯୋ ପଲ୍ଲଙ୍କୋ ପଞ୍ଞତ୍ତୋ ଅହୋସି, ରୂପିଯମଯେ କୂଟାଗାରେ ସୋୱଣ୍ଣମଯୋ ପଲ୍ଲଙ୍କୋ ପଞ୍ଞତ୍ତୋ ଅହୋସି, ୱେଳୁରିଯମଯେ କୂଟାଗାରେ ଦନ୍ତମଯୋ ପଲ୍ଲଙ୍କୋ ପଞ୍ଞତ୍ତୋ ଅହୋସି, ଫଲିକମଯେ କୂଟାଗାରେ ସାରମଯୋ ପଲ୍ଲଙ୍କୋ ପଞ୍ଞତ୍ତୋ ଅହୋସି। ସୋୱଣ୍ଣମଯସ୍ସ କୂଟାଗାରସ୍ସ ଦ୍ୱାରେ ରୂପିଯମଯୋ ତାଲୋ ଠିତୋ ଅହୋସି, ତସ୍ସ ରୂପିଯମଯୋ ଖନ୍ଧୋ ସୋୱଣ୍ଣମଯାନି ପତ୍ତାନି ଚ ଫଲାନି ଚ। ରୂପିଯମଯସ୍ସ କୂଟାଗାରସ୍ସ ଦ୍ୱାରେ ସୋୱଣ୍ଣମଯୋ ତାଲୋ ଠିତୋ ଅହୋସି, ତସ୍ସ ସୋୱଣ୍ଣମଯୋ ଖନ୍ଧୋ, ରୂପିଯମଯାନି ପତ୍ତାନି ଚ ଫଲାନି ଚ। ୱେଳୁରିଯମଯସ୍ସ କୂଟାଗାରସ୍ସ ଦ୍ୱାରେ ଫଲିକମଯୋ ତାଲୋ ଠିତୋ ଅହୋସି, ତସ୍ସ ଫଲିକମଯୋ ଖନ୍ଧୋ, ୱେଳୁରିଯମଯାନି ପତ୍ତାନି ଚ ଫଲାନି ଚ। ଫଲିକମଯସ୍ସ କୂଟାଗାରସ୍ସ ଦ୍ୱାରେ ୱେଳୁରିଯମଯୋ ତାଲୋ ଠିତୋ ଅହୋସି, ତସ୍ସ ୱେଳୁରିଯମଯୋ ଖନ୍ଧୋ, ଫଲିକମଯାନି ପତ୍ତାନି ଚ ଫଲାନି ଚ।

୨୫୭। ''ଅଥ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ରଞ୍ଞୋ ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ଏତଦହୋସି – 'ଯଂନୂନାହଂ ମହାୱିୟୂହସ୍ସ କୂଟାଗାରସ୍ସ ଦ୍ୱାରେ ସବ୍ବସୋୱଣ୍ଣମଯଂ

ତାଲଓନଂ ମାପେଯ୍ୟଂ, ଯତ୍ଥ ଦିୱାୱିହାରଂ ନିସୀଦିସ୍ସାମୀ’ତି। ମାପେସି ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ମହାୱିୟୂହସ୍ସ କୂଟାଗାରସ୍ସ ଦ୍ୱାରେ ସବ୍ବସୋୱଣ୍ଣମଯଂ ତାଲଓନଂ, ଯତ୍ଥ ଦିୱାୱିହାରଂ ନିସୀଦି। ଧମ୍ମୋ, ଆନନ୍ଦ , ପାସାଦୋ ଦ୍ୱୀହି ୱେଦିକାହି ପରିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଅହୋସି, ଏକା ୱେଦିକା ସୋୱଣ୍ଣମଯା, ଏକା ରୂପିଯମଯା। ସୋୱଣ୍ଣମଯାଯ ୱେଦିକାଯ ସୋୱଣ୍ଣମଯା ଥମ୍ଭା ଅହେସୁଂ, ରୂପିଯମଯା ସୂଚିଯୋ ଚ ଉଣ୍ହୀସଞ୍ଚ। ରୂପିଯମଯାଯ ୱେଦିକାଯ ରୂପିଯମଯା ଥମ୍ଭା ଅହେସୁଂ, ସୋୱଣ୍ଣମଯା ସୂଚିଯୋ ଚ ଉଣ୍ହୀସଞ୍ଚ।

୨୫୮। ‘‘ଧମ୍ମୋ, ଆନନ୍ଦ, ପାସାଦୋ ଦ୍ୱୀହି କିଙ୍କଣିକଜାଲେହି [କିଙ୍କଣିକଜାଲେହି (ସ୍ୟା। କ।)] ପରିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଅହୋସି – ଏକଂ ଜାଲଂ ସୋୱଣ୍ଣମଯଂ ଏକଂ ରୂପିଯମଯଂ। ସୋୱଣ୍ଣମଯସ୍ସ ଜାଲସ୍ସ ରୂପିଯମଯା କିଙ୍କଣିକା ଅହେସୁଂ, ରୂପିଯମଯସ୍ସ ଜାଲସ୍ସ ସୋୱଣ୍ଣମଯା କିଙ୍କଣିକା ଅହେସୁଂ। ତେସଂ ଖୋ ପନାନନ୍ଦ, କିଙ୍କଣିକଜାଲାନଂ ୱାତେରିତାନଂ ସଦ୍ଦୋ ଅହୋସି ୱଗ୍ଗୁ ଚ ରଜନୀଯୋ ଚ ଖମନୀଯୋ ଚ ମଦନୀଯୋ ଚ। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଆନନ୍ଦ, ପଞ୍ଚଙ୍ଗିକସ୍ସ ତୂରିଯସ୍ସ ସୁୱିନୀତସ୍ସ ସୁପ୍ପଟିତାଳିତସ୍ସ ସୁକୁସଲେହି [କୁସଲେହି (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)] ସମନ୍ନାହତସ୍ସ ସଦ୍ଦୋ ହୋତି, ୱଗ୍ଗୁ ଚ ରଜନୀଯୋ ଚ ଖମନୀଯୋ ଚ ମଦନୀଯୋ ଚ, ଏୱମେୱ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ତେସଂ କିଙ୍କଣିକଜାଲାନଂ ୱାତେରିତାନଂ ସଦ୍ଦୋ ଅହୋସି ୱଗ୍ଗୁ ଚ ରଜନୀଯୋ ଚ ଖମନୀଯୋ ଚ ମଦନୀଯୋ ଚ। ଯେ ଖୋ ପନାନନ୍ଦ, ତେନ ସମଯେନ କୁସାୱତିଯା ରାଜଧାନିଯା ଧୁତ୍ତା ଅହେସୁଂ ସୋଣ୍ଡା ପିପାସା, ତେ ତେସଂ କିଙ୍କଣିକଜାଲାନଂ ୱାତେରିତାନଂ ସଦ୍ଦେନ ପରିଚାରେସୁଂ। ନିଟ୍ଠିତୋ ଖୋ ପନାନନ୍ଦ, ଧମ୍ମୋ ପାସାଦୋ ଦୁଦ୍ଦିକ୍ଖୋ ଅହୋସି ମୁସତି ଚକ୍ଖୂନି। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଆନନ୍ଦ, ୱସ୍ସାନଂ ପଚ୍ଛିମେ ମାସେ ସରଦସମଯେ ୱିଦ୍ଧେ ୱିଗତୱଲାହକେ ଦେୱେ ଆଦିଚ୍ଚୋ ନଭଂ ଅବ୍ଭୁସ୍ସକ୍କମାନୋ [ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗମମାନୋ (ସୀ। ପୀ। କ।)] ଦୁଦ୍ଦିକ୍ଖୋ [ଦୁଦ୍ଦିକ୍ଖୋ (ପୀ।)] ହୋତି ମୁସତି ଚକ୍ଖୂନି; ଏୱମେୱ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଧମ୍ମୋ ପାସାଦୋ ଦୁଦ୍ଦିକ୍ଖୋ ଅହୋସି ମୁସତି ଚକ୍ଖୂନି।

୨୫୯। ‘‘ଅଥ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ରଞ୍ଞୋ ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘ଯଂନୂନାହଂ ଧମ୍ମସ୍ସ ପାସାଦସ୍ସ ପୁରତୋ ଧମ୍ମଂ ନାମ ପୋକ୍ଖରଣିଂ ମାପେଯ୍ୟ’ନ୍ତି। ମାପେସି ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ଧମ୍ମସ୍ସ ପାସାଦସ୍ସ ପୁରତୋ ଧମ୍ମଂ ନାମ ପୋକ୍ଖରଣିଂ। ଧମ୍ମା, ଆନନ୍ଦ, ପୋକ୍ଖରଣୀ ପୁରତ୍ଥିମେନ ପଚ୍ଛିମେନ ଚ ଯୋଜନଂ ଆଯାମେନ ଅହୋସି, ଉତ୍ତରେନ ଦକ୍ଖିଣେନ ଚ ଅଡ୍ଢଯୋଜନଂ ୱିତ୍ଥାରେନ। ଧମ୍ମା, ଆନନ୍ଦ, ପୋକ୍ଖରଣୀ ଚତୁନ୍ନଂ ୱଣ୍ଣାନଂ ଇଟ୍ଠକାହି ଚିତା ଅହୋସି – ଏକା ଇଟ୍ଠକା ସୋୱଣ୍ଣମଯା, ଏକା ରୂପିଯମଯା, ଏକା ୱେଳୁରିଯମଯା, ଏକା ଫଲିକମଯା।

‘‘ଧମ୍ମାଯ, ଆନନ୍ଦ, ପୋକ୍ଖରଣିଯା ଚତୁୱୀସତି ସୋପାନାନି ଅହେସୁଂ ଚତୁନ୍ନଂ ୱଣ୍ଣାନଂ – ଏକଂ ସୋପାନଂ ସୋୱଣ୍ଣମଯଂ, ଏକଂ ରୂପିଯମଯଂ, ଏକଂ ୱେଳୁରିଯମଯଂ, ଏକଂ ଫଲିକମଯଂ। ସୋୱଣ୍ଣମଯସ୍ସ ସୋପାନସ୍ସ ସୋୱଣ୍ଣମଯା ଥମ୍ଭା ଅହେସୁଂ ରୂପିଯମଯା ସୂଚିଯୋ ଚ ଉଣ୍ହୀସଞ୍ଚ। ରୂପିଯମଯସ୍ସ ସୋପାନସ୍ସ ରୂପିଯମଯା ଥମ୍ଭା ଅହେସୁଂ ସୋୱଣ୍ଣମଯା ସୂଚିଯୋ ଚ ଉଣ୍ହୀସଞ୍ଚ। ୱେଳୁରିଯମଯସ୍ସ ସୋପାନସ୍ସ ୱେଳୁରିଯମଯା ଥମ୍ଭା ଅହେସୁଂ ଫଲିକମଯା ସୂଚିଯୋ ଚ ଉଣ୍ହୀସଞ୍ଚ। ଫଲିକମଯସ୍ସ ସୋପାନସ୍ସ ଫଲିକମଯା ଥମ୍ଭା ଅହେସୁଂ ୱେଳୁରିଯମଯା ସୂଚିଯୋ ଚ ଉଣ୍ହୀସଞ୍ଚ।

‘‘ଧମ୍ମା, ଆନନ୍ଦ, ପୋକ୍ଖରଣୀ ଦ୍ୱୀହି ୱେଦିକାହି ପରିକ୍ଖିତ୍ତା ଅହୋସି – ଏକା ୱେଦିକା ସୋୱଣ୍ଣମଯା, ଏକା ରୂପିଯମଯା। ସୋୱଣ୍ଣମଯାଯ ୱେଦିକାଯ ସୋୱଣ୍ଣମଯା ଥମ୍ଭା ଅହେସୁଂ ରୂପିଯମଯା ସୂଚିଯୋ ଚ ଉଣ୍ହୀସଞ୍ଚ। ରୂପିଯମଯାଯ ୱେଦିକାଯ ରୂପିଯମଯା ଥମ୍ଭା ଅହେସୁଂ ସୋୱଣ୍ଣମଯା ସୂଚିଯୋ ଚ ଉଣ୍ହୀସଞ୍ଚ।

‘‘ଧମ୍ମା, ଆନନ୍ଦ, ପୋକ୍ଖରଣୀ ସତ୍ତହି ତାଲପନ୍ତୀହି ପରିକ୍ଖିତ୍ତା ଅହୋସି – ଏକା ତାଲପନ୍ତି ସୋୱଣ୍ଣମଯା, ଏକା ରୂପିଯମଯା, ଏକା ୱେଳୁରିଯମଯା, ଏକା ଫଲିକମଯା, ଏକା ଲୋହିତଙ୍କମଯା, ଏକା ମସାରଗଲ୍ଲମଯା, ଏକା ସବ୍ବରତନମଯା। ସୋୱଣ୍ଣମଯସ୍ସ ତାଲସ୍ସ ସୋୱଣ୍ଣମଯୋ ଖନ୍ଧୋ ଅହୋସି ରୂପିଯମଯାନି ପତ୍ତାନି ଚ ଫଲାନି ଚ। ରୂପିଯମଯସ୍ସ ତାଲସ୍ସ ରୂପିଯମଯୋ ଖନ୍ଧୋ ଅହୋସି ସୋୱଣ୍ଣମଯାନି ପତ୍ତାନି ଚ ଫଲାନି ଚ। ୱେଳୁରିଯମଯସ୍ସ ତାଲସ୍ସ ୱେଳୁରିଯମଯୋ ଖନ୍ଧୋ ଅହୋସି ଫଲିକମଯାନି ପତ୍ତାନି ଚ ଫଲାନି ଚ। ଫଲିକମଯସ୍ସ ତାଲସ୍ସ ଫଲିକମଯୋ ଖନ୍ଧୋ ଅହୋସି ୱେଳୁରିଯମଯାନି ପତ୍ତାନି ଚ ଫଲାନି ଚ। ଲୋହିତଙ୍କମଯସ୍ସ ତାଲସ୍ସ ଲୋହିତଙ୍କମଯୋ ଖନ୍ଧୋ ଅହୋସି ମସାରଗଲ୍ଲମଯାନି ପତ୍ତାନି ଚ ଫଲାନି ଚ। ମସାରଗଲ୍ଲମଯସ୍ସ ତାଲସ୍ସ ମସାରଗଲ୍ଲମଯୋ ଖନ୍ଧୋ ଅହୋସି ଲୋହିତଙ୍କମଯାନି ପତ୍ତାନି ଚ ଫଲାନି ଚ। ସବ୍ବରତନମଯସ୍ସ ତାଲସ୍ସ ସବ୍ବରତନମଯୋ ଖନ୍ଧୋ ଅହୋସି, ସବ୍ବରତନମଯାନି ପତ୍ତାନି ଚ ଫଲାନି ଚ। ତାସଂ ଖୋ ପନାନନ୍ଦ, ତାଲପନ୍ତୀନଂ ୱାତେରିତାନଂ ସଦ୍ଦୋ ଅହୋସି, ୱଗ୍ଗୁ ଚ ରଜନୀଯୋ ଚ ଖମନୀଯୋ ଚ ମଦନୀଯୋ ଚ। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଆନନ୍ଦ, ପଞ୍ଚଙ୍ଗିକସ୍ସ ତୂରିଯସ୍ସ ସୁୱିନୀତସ୍ସ ସୁପ୍ପଟିତାଳିତସ୍ସ ସୁକୁସଲେହି ସମନ୍ନାହତସ୍ସ ସଦ୍ଦୋ ହୋତି ୱଗ୍ଗୁ ଚ ରଜନୀଯୋ ଚ ଖମନୀଯୋ ଚ ମଦନୀଯୋ ଚ, ଏୱମେୱ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ତାସଂ ତାଲପନ୍ତୀନଂ ୱାତେରିତାନଂ ସଦ୍ଦୋ ଅହୋସି ୱଗ୍ଗୁ ଚ ରଜନୀଯୋ ଚ ଖମନୀଯୋ ଚ ମଦନୀଯୋ ଚ। ଯେ ଖୋ ପନାନନ୍ଦ, ତେନ ସମଯେନ କୁସାୱତିଯା ରାଜଧାନିଯା ଧୁତ୍ତା ଅହେସୁଂ ସୋଣ୍ଡା ପିପାସା, ତେ ତାସଂ ତାଲପନ୍ତୀନଂ ୱାତେରିତାନଂ ସଦ୍ଦେନ ପରିଚାରେସୁଂ।

‘‘ନିଟ୍ଠିତେ ଖୋ ପନାନନ୍ଦ, ଧମ୍ମେ ପାସାଦେ ନିଟ୍ଠିତାଯ ଧମ୍ମାଯ ଚ ପୋକ୍ଖରଣିଯା ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ‘ଯେ [ଯେ କୋ ପନାନନ୍ଦ (ସ୍ୟା। କ।)] ତେନ

ସମଯେନ ସମଣେସୁ ୱା ସମଣସମ୍ମତା ବ୍ରାହ୍ମଣେସୁ ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣସମ୍ମତା’, ତେ ସଵ୍ଵକାମେହି ସନ୍ତପ୍ପେତ୍ଵା ଧମ୍ମଂ ପାସାଦଂ ଅଭିରୁହି।

ପଠମଭାଣୱାରୋ।

ଝାନସମ୍ପତ୍ତି

୨୬୦। ‘‘ଅଥ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ରଞ୍ଞୋ ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘କିସ୍ସ ନୁ ଖୋ ମେ ଇଦଂ କମ୍ମସ୍ସ ଫଲଂ କିସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ ୱିପାକୋ, ଯେନାହଂ ଏତରହି ଏୱଂମହିଦ୍ଧିକୋ ଏୱଂମହାନୁଭାୱୋ’ତି? ଅଥ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ରଞ୍ଞୋ ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘ତିଣ୍ଣଂ ଖୋ ମେ ଇଦଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ତିଣ୍ଣଂ କମ୍ମାନଂ ୱିପାକୋ, ଯେନାହଂ ଏତରହି ଏୱଂମହିଦ୍ଧିକୋ ଏୱଂମହାନୁଭାୱୋ, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ ଦାନସ୍ସ ଦମସ୍ସ ସଂଯମସ୍ସା’ତି।

‘‘ଅଥ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ଯେନ ମହାୱିଯୂହଂ କୂଟାଗାରଂ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ମହାୱିଯୂହସ୍ସ କୂଟାଗାରସ୍ସ ଦ୍ଵାରେ ଠିତୋ ଉଦାନଂ ଉଦାନେସି – ‘ତିଟ୍ଠ, କାମୱିତକ୍କ, ତିଟ୍ଠ, ବ୍ୟାପାଦୱିତକ୍କ, ତିଟ୍ଠ, ୱିହିଂସାୱିତକ୍କ। ଏତ୍ତାୱତା କାମୱିତକ୍କ, ଏତ୍ତାୱତା ବ୍ୟାପାଦୱିତକ୍କ, ଏତ୍ତାୱତା ୱିହିଂସାୱିତକ୍କା’ତି।

୨୬୧। ‘‘ଅଥ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ମହାୱିଯୂହଂ କୂଟାଗାରଂ ପୱିସିତ୍ଵା ସୋୱଣ୍ଣମଯେ ପଲ୍ଲଙ୍କେ ନିସିନ୍ନୋ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି ୱିୱିଚ୍ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ସୱିତକ୍କଂ ସୱିଚାରଂ ୱିୱେକଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହାସି। ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସମ୍ପସାଦନଂ ଚେତସୋ ଏକୋଦିଭାୱଂ ଅୱିତକ୍କଂ ଅୱିଚାରଂ ସମାଧିଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହାସି। ପୀତିଯା ଚ ୱିରାଗା ଉପେକ୍ଖକୋ ଚ ୱିହାସି, ସତୋ ଚ ସମ୍ପଜାନୋ ସୁଖଞ୍ଚ କାଯେନ ପଟିସଂୱେଦେସି, ଯଂ ତଂ ଅରିଯା ଆଚିକ୍ଖନ୍ତି – ‘ଉପେକ୍ଖକୋ ସତିମା ସୁଖୱିହାରୀ’ତି ତତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହାସି। ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ପୁବ୍ବେୱ ସୋମନସ୍ସଦୋମନସ୍ସାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ଉପେକ୍ଖାସତିପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହାସି।

୨୬୨। ‘‘ଅଥ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ମହାୱିଯୂହା କୂଟାଗାରା ନିକ୍ଖମିତ୍ଵା ସୋୱଣ୍ଣମଯଂ କୂଟାଗାରଂ ପୱିସିତ୍ଵା ରୂପିଯମଯେ ପଲ୍ଲଙ୍କେ ନିସିନ୍ନୋ ମେତ୍ତାସହଗତେନ ଚେତସା ଏକଂ ଦିସଂ ଫରିତ୍ଵା ୱିହାସି। ତଥା ଦୁତିଯଂ ତଥା ତତିଯଂ ତଥା ଚତୁତ୍ଥଂ। ଇତି ଉଦ୍ଧମଧୋ ତିରିଯଂ ସଵ୍ଵଧି ସଵ୍ଵତ୍ତତାଯ ସଵ୍ଵାୱନ୍ତଂ ଲୋକଂ ମେତ୍ତାସହଗତେନ ଚେତସା ୱିପୁଲେନ ମହଗ୍ଗତେନ ଅପ୍ପମାଣେନ ଅୱେରେନ ଅବ୍ୟାପଜ୍ଜେନ ଫରିତ୍ଵା ୱିହାସି। କରୁଣାସହଗତେନ ଚେତସା…ପେ… ମୁଦିତାସହଗତେନ ଚେତସା…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତେନ ଚେତସା ଏକଂ ଦିସଂ ଫରିତ୍ଵା ୱିହାସି ତଥା ଦୁତିଯଂ ତଥା ତତିଯଂ ତଥା ଚତୁତ୍ଥଂ। ଇତି ଉଦ୍ଧମଧୋ ତିରିଯଂ ସଵ୍ଵଧି ସଵ୍ଵତ୍ତତାଯ ସଵ୍ଵାୱନ୍ତଂ ଲୋକଂ ଉପେକ୍ଖାସହଗତେନ ଚେତସା ୱିପୁଲେନ ମହଗ୍ଗତେନ ଅପ୍ପମାଣେନ ଅୱେରେନ ଅବ୍ୟାପଜ୍ଜେନ ଫରିତ୍ଵା ୱିହାସି।

ଚତୁରାସୀତି ନଗରସହସ୍ସାଦି

୨୬୩। ‘‘ରଞ୍ଞୋ, ଆନନ୍ଦ, ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ଚତୁରାସୀତି ନଗରସହସ୍ସାନି ଅହେସୁଂ କୁସାୱତୀରାଜଧାନିପ୍ପମୁଖାନି; ଚତୁରାସୀତି ପାସାଦସହସ୍ସାନି ଅହେସୁଂ ଧମ୍ମପାସାଦପ୍ପମୁଖାନି; ଚତୁରାସୀତି କୂଟାଗାରସହସ୍ସାନି ଅହେସୁଂ ମହାୱିଯୂହକୂଟାଗାରପ୍ପମୁଖାନି; ଚତୁରାସୀତି ପଲ୍ଲଙ୍କସହସ୍ସାନି ଅହେସୁଂ ସୋୱଣ୍ଣମଯାନି ରୂପିଯମଯାନି ଦନ୍ତମଯାନି ସାରମଯାନି ଗୋନକତ୍ଥତାନି ପଟିକତ୍ଥତାନି ପଟଲିକତ୍ଥତାନି କଦଲିମିଗପୱରପଚ୍ଚତ୍ଥରଣାନି ସଉତ୍ତରଚ୍ଛଦାନି ଉଭତୋଲୋହିତକୂପଧାନାନି; ଚତୁରାସୀତି ନାଗସହସ୍ସାନି ଅହେସୁଂ ସୋୱଣ୍ଣାଲଙ୍କାରାନି ସୋୱଣ୍ଣଧଜାନି ହେମଜାଲପଟିଚ୍ଛନ୍ନାନି ଉପୋସଥନାଗରାଜପ୍ପମୁଖାନି; ଚତୁରାସୀତି ଅସ୍ସସହସ୍ସାନି ଅହେସୁଂ ସୋୱଣ୍ଣାଲଙ୍କାରାନି ସୋୱଣ୍ଣଧଜାନି ହେମଜାଲପଟିଚ୍ଛନ୍ନାନି ୱଲାହକଅସ୍ସରାଜପ୍ପମୁଖାନି; ଚତୁରାସୀତି ରଥସହସ୍ସାନି ଅହେସୁଂ ସୀହଚମ୍ମପରିୱାରାନି ବ୍ୟଗ୍ଘଚମ୍ମପରିୱାରାନି ଦୀପିଚମ୍ମପରିୱାରାନି ପଣ୍ଡୁକମ୍ବଲପରିୱାରାନି ସୋୱଣ୍ଣାଲଙ୍କାରାନି ସୋୱଣ୍ଣଧଜାନି ହେମଜାଲପଟିଚ୍ଛନ୍ନାନି ୱେଜଯନ୍ତରଥପ୍ପମୁଖାନି; ଚତୁରାସୀତି ମଣିସହସ୍ସାନି ଅହେସୁଂ ମଣିରତନପ୍ପମୁଖାନି; ଚତୁରାସୀତି ଇତ୍ଥିସହସ୍ସାନି ଅହେସୁଂ ସୁଭଦ୍ଦାଦେୱିପ୍ପମୁଖାନି; ଚତୁରାସୀତି ଗହପତିସହସ୍ସାନି ଅହେସୁଂ ଗହପତିରତନପ୍ପମୁଖାନି; ଚତୁରାସୀତି ଖତ୍ତିଯସହସ୍ସାନି ଅହେସୁଂ ଅନୁଯନ୍ତାନି ପରିଣାଯକରତନପ୍ପମୁଖାନି; ଚତୁରାସୀତି ଧେନୁସହସ୍ସାନି ଅହେସୁଂ ଦୁହସନ୍ଦନାନି [ଦୁକୂଲସନ୍ଦନାନି(ପୀ।)] ଦୁକୂଲସନ୍ଦାନାନି [ଦୁକୂଲସନ୍ଦନାନି (ପୀ।) ଦୁକୂଲସନ୍ଦାନାନି (ସଂ। ନି। ୩।୯୬)] କଂସୂପଧାରଣାନି; ଚତୁରାସୀତି ୱତ୍ଥକୋଟିସହସ୍ସାନି ଅହେସୁଂ ଖୋମସୁଖୁମାନଂ କପ୍ପାସିକସୁଖୁମାନଂ କୋସେଯ୍ୟସୁଖୁମାନଂ କମ୍ବଲସୁଖୁମାନଂ ; (ରଞ୍ଞୋ, ଆନନ୍ଦ, ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ) [( ) ସୀ। ଇପୋତ୍ଥକେସୁ ନତ୍ଥି] ଚତୁରାସୀତି ଥାଲିପାକସହସ୍ସାନି ଅହେସୁଂ ସାଯଂ ପାତଂ ଭତ୍ତାଭିହାରୋ ଅଭିହରିଯିତ୍ଥ।

୨୬୪। ''ତେନ ଖୋ ପନାନନ୍ଦ, ସମଯେନ ରଞ୍ଞୋ ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ଚତୁରାସୀତି ନାଗସହସ୍ସାନି ସାଯଂ ପାତଂ ଉପଟ୍ଠାନଂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ରଞ୍ଞୋ ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ଏତଦହୋସି – 'ଇମାନି ଖୋ ମେ ଚତୁରାସୀତି ନାଗସହସ୍ସାନି ସାଯଂ ପାତଂ ଉପଟ୍ଠାନଂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଯଂନୂନ ୱସ୍ସସତସ୍ସ ୱସ୍ସସତସ୍ସ ଅଚ୍ଚଯେନ ଦ୍ୱେଚତ୍ତାଲୀସଂ ଦ୍ୱେଚତ୍ତାଲୀସଂ ନାଗସହସ୍ସାନି ସକିଂ ସକିଂ ଉପଟ୍ଠାନଂ ଆଗଚ୍ଛେଯ୍ୟୁ'ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ପରିଣାଯକରତନଂ ଆମନ୍ତେସି – 'ଇମାନି ଖୋ ମେ, ସମ୍ମ ପରିଣାଯକରତନ, ଚତୁରାସୀତି ନାଗସହସ୍ସାନି ସାଯଂ ପାତଂ ଉପଟ୍ଠାନଂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତି, ତେନ ହି, ସମ୍ମ ପରିଣାଯକରତନ, ୱସ୍ସସତସ୍ସ ୱସ୍ସସତସ୍ସ ଅଚ୍ଚଯେନ ଦ୍ୱେଚତ୍ତାଲୀସଂ ଦ୍ୱେଚତ୍ତାଲୀସଂ ନାଗସହସ୍ସାନି ସକିଂ ସକିଂ ଉପଟ୍ଠାନଂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତୂ'ତି। 'ଏୱଂ, ଦେୱା'ତି ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ପରିଣାଯକରତନଂ ରଞ୍ଞୋ ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି। ଅଥ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ରଞ୍ଞୋ ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ଅପରେନ ସମଯେନ ୱସ୍ସସତସ୍ସ ୱସ୍ସସତସ୍ସ ଅଚ୍ଚଯେନ ଦ୍ୱେଚତ୍ତାଲୀସଂ ଦ୍ୱେଚତ୍ତାଲୀସଂ ନାଗସହସ୍ସାନି ସକିଂ ସକିଂ ଉପଟ୍ଠାନଂ ଆଗମଂସୁ।

ସୁଭଦ୍ଦାଦେୱିଉପସଙ୍କମନଂ

୨୬୫। ''ଅଥ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ସୁଭଦ୍ଦାଯ ଦେୱିଯା ବହୁନ୍ନଂ ୱସ୍ସାନଂ ବହୁନ୍ନଂ ୱସ୍ସସତାନଂ ବହୁନ୍ନଂ ୱସ୍ସସହସ୍ସାନଂ ଅଚ୍ଚଯେନ ଏତଦହୋସି – 'ଚିରଂ ଦିଟ୍ଠୋ ଖୋ ମେ ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ। ଯଂନୂନାହଂ ରାଜାନଂ ମହାସୁଦସ୍ସନଂ ଦସ୍ସନାଯ ଉପସଙ୍କମେଯ୍ୟ'ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ସୁଭଦ୍ଦା ଦେୱୀ ଇତ୍ଥାଗାରଂ ଆମନ୍ତେସି – 'ଏଥ ତୁମ୍ହେ ସୀସାନି ନ୍ହାଯଥ ପୀତାନି ୱତ୍ଥାନି ପାରୁପଥ। ଚିରଂ ଦିଟ୍ଠୋ ନୋ ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ, ରାଜାନଂ ମହାସୁଦସ୍ସନଂ ଦସ୍ସନାଯ ଉପସଙ୍କମିସ୍ସାମା'ତି। 'ଏୱଂ, ଅଯ୍ୟେ'ତି ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଇତ୍ଥାଗାରଂ ସୁଭଦ୍ଦାଯ ଦେୱିଯା ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ସୀସାନି ନ୍ହାଯିତ୍ୱା ପୀତାନି ୱତ୍ଥାନି ପାରୁପିତ୍ୱା ଯେନ ସୁଭଦ୍ଦା ଦେୱୀ ତେନୁପସଙ୍କମି। ଅଥ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ସୁଭଦ୍ଦା ଦେୱୀ ପରିଣାଯକରତନଂ ଆମନ୍ତେସି – 'କପ୍ପେହି, ସମ୍ମ ପରିଣାଯକରତନ, ଚତୁରଙ୍ଗିନିଂ ସେନଂ, ଚିରଂ ଦିଟ୍ଠୋ ନୋ ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ, ରାଜାନଂ ମହାସୁଦସ୍ସନଂ ଦସ୍ସନାଯ ଉପସଙ୍କମିସ୍ସାମା'ତି। 'ଏୱଂ, ଦେୱୀ'ତି ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ପରିଣାଯକରତନଂ ସୁଭଦ୍ଦାଯ ଦେୱିଯା ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ଚତୁରଙ୍ଗିନିଂ ସେନଂ କପ୍ପାପେତ୍ୱା ସୁଭଦ୍ଦାଯ ଦେୱିଯା ପଟିୱେଦେସି – 'କପ୍ପିତା ଖୋ, ଦେୱି, ଚତୁରଙ୍ଗିନୀ ସେନା, ଯସ୍ସଦାନି କାଲଂ ମଞ୍ଞସୀ'ତି। ଅଥ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ସୁଭଦ୍ଦା ଦେୱୀ ଚତୁରଙ୍ଗିନିଯା ସେନାଯ ସଦ୍ଧିଂ ଇତ୍ଥାଗାରେନ ଯେନ ଧମ୍ମୋ ପାସାଦୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ ପାସାଦଂ ଅଭିରୁହିତ୍ୱା ଯେନ ମହାୱିଯୂହଂ କୂଟାଗାରଂ ତେନୁପସଙ୍କମି। ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ମହାୱିଯୂହସ୍ସ କୂଟାଗାରସ୍ସ ଦ୍ୱାରବାହଂ ଆଲମ୍ବିତ୍ୱା ଅଟ୍ଠାସି। ଅଥ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା – 'କିଂ ନୁ ଖୋ ମହତୋ ୱିଯ ଜନକାଯସ୍ସ ସଦ୍ଦୋ'ତି ମହାୱିଯୂହା କୂଟାଗାରା ନିକ୍ଖମନ୍ତୋ ଅଦ୍ଦସ ସୁଭଦ୍ଦଂ ଦେୱିଂ ଦ୍ୱାରବାହଂ ଆଲମ୍ବିତ୍ୱା ଠିତଂ, ଦିସ୍ୱାନ ସୁଭଦ୍ଦଂ ଦେୱିଂ ଏତଦୱୋଚ – 'ଏତ୍ଥେୱ, ଦେୱି, ତିଟ୍ଠ ମା ପାୱିସୀ'ତି। ଅଥ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ଅଞ୍ଞତରଂ ପୁରିସଂ ଆମନ୍ତେସି – 'ଏହି ତ୍ୱଂ, ଅମ୍ଭୋ ପୁରିସ, ମହାୱିଯୂହା କୂଟାଗାରା ସୋୱଣ୍ଣମଯଂ ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ନୀହରିତ୍ୱା ସବ୍ବସୋୱଣ୍ଣମଯେ ତାଲୱନେ ପଞ୍ଞପେହୀ'ତି। 'ଏୱଂ, ଦେୱା'ତି ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ସୋ ପୁରିସୋ ରଞ୍ଞୋ ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ମହାୱିଯୂହା କୂଟାଗାରା ସୋୱଣ୍ଣମଯଂ ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ନୀହରିତ୍ୱା ସବ୍ବସୋୱଣ୍ଣମଯେ ତାଲୱନେ ପଞ୍ଞପେସି। ଅଥ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ଦକ୍ଖିଣେନ ପସ୍ସେନ ସୀହସେଯ୍ୟଂ କପ୍ପେସି ପାଦେ ପାଦଂ ଅଚ୍ଚାଧାଯ ସତୋ ସମ୍ପଜାନୋ।

୨୬୬। ''ଅଥ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ସୁଭଦ୍ଦାଯ ଦେୱିଯା ଏତଦହୋସି – 'ୱିପ୍ପସନ୍ନାନି ଖୋ ରଞ୍ଞୋ ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ଇନ୍ଦ୍ରିଯାନି, ପରିସୁଦ୍ଧୋ ଛୱିୱଣ୍ଣୋ ପରିଯୋଦାତୋ, ମା ହେୱ ଖୋ ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ କାଲମକାସୀ'ତି ରାଜାନଂ ମହାସୁଦସ୍ସନଂ ଏତଦୱୋଚ –

'ଇମାନି ତେ, ଦେୱ, ଚତୁରାସୀତି ନଗରସହସ୍ସାନି କୁସାୱତୀରାଜଧାନିପ୍ପମୁଖାନି। ଏତ୍ଥ, ଦେୱ, ଛନ୍ଦଂ ଜନେହି ଜୀୱିତେ ଅପେକ୍ଖଂ କରୋହି। ଇମାନି ତେ, ଦେୱ, ଚତୁରାସୀତି ପାସାଦସହସ୍ସାନି ଧମ୍ମପାସାଦପ୍ପମୁଖାନି। ଏତ୍ଥ, ଦେୱ, ଛନ୍ଦଂ ଜନେହି ଜୀୱିତେ ଅପେକ୍ଖଂ କରୋହି। ଇମାନି ତେ, ଦେୱ, ଚତୁରାସୀତି କୂଟାଗାରସହସ୍ସାନି ମହାୱିଯୂହକୂଟାଗାରପ୍ପମୁଖାନି। ଏତ୍ଥ, ଦେୱ, ଛନ୍ଦଂ ଜନେହି ଜୀୱିତେ ଅପେକ୍ଖଂ କରୋହି। ଇମାନି ତେ, ଦେୱ, ଚତୁରାସୀତି ପଲ୍ଲଙ୍କସହସ୍ସାନି ସୋୱଣ୍ଣମଯାନି ରୂପିଯମଯାନି ଦନ୍ତମଯାନି ସାରମଯାନି ଗୋନକତ୍ଥତାନି ପଟିକତ୍ଥତାନି ପଟଲିକତ୍ଥତାନି କଦଲିମିଗପୱରପଚ୍ଚତ୍ଥରଣାନି ସଉତ୍ତରଚ୍ଛଦାନି ଉଭତୋଲୋହିତକୂପଧାନାନି। ଏତ୍ଥ, ଦେୱ, ଛନ୍ଦଂ ଜନେହି, ଜୀୱିତେ ଅପେକ୍ଖଂ କରୋହି। ଇମାନି ତେ, ଦେୱ, ଚତୁରାସୀତି ନାଗସହସ୍ସାନି ସୋୱଣ୍ଣାଲଙ୍କାରାନି ସୋୱଣ୍ଣଧଜାନି ହେମଜାଲପଟିଚ୍ଛନ୍ନାନି ଉପୋସଥନାଗରାଜପ୍ପମୁଖାନି। ଏତ୍ଥ, ଦେୱ , ଛନ୍ଦଂ ଜନେହି ଜୀୱିତେ ଅପେକ୍ଖଂ କରୋହି। ଇମାନି ତେ, ଦେୱ, ଚତୁରାସୀତି ଅସ୍ସସହସ୍ସାନି ସୋୱଣ୍ଣାଲଙ୍କାରାନି ସୋୱଣ୍ଣଧଜାନି ହେମଜାଲପଟିଚ୍ଛନ୍ନାନି ୱଲାହକଅସ୍ସରାଜପ୍ପମୁଖାନି। ଏତ୍ଥ, ଦେୱ, ଛନ୍ଦଂ ଜନେହି ଜୀୱିତେ ଅପେକ୍ଖଂ କରୋହି। ଇମାନି ତେ, ଦେୱ ଚତୁରାସୀତି ରଥସହସ୍ସାନି ସୀହଚମ୍ମପରିୱାରାନି ବ୍ୟଗ୍ଘଚମ୍ମପରିୱାରାନି ଦୀପିଚମ୍ମପରିୱାରାନି ପଣ୍ଡୁକମ୍ବଲପରିୱାରାନି ସୋୱଣ୍ଣାଲଙ୍କାରାନି ସୋୱଣ୍ଣଧଜାନି ହେମଜାଲପଟିଚ୍ଛନ୍ନାନି ୱେଜଯନ୍ତରଥପ୍ପମୁଖାନି। ଏତ୍ଥ, ଦେୱ, ଛନ୍ଦଂ ଜନେହି ଜୀୱିତେ ଅପେକ୍ଖଂ କରୋହି। ଇମାନି ତେ, ଦେୱ, ଚତୁରାସୀତି ମଣିସହସ୍ସାନି ମଣିରତନପ୍ପମୁଖାନି। ଏତ୍ଥ, ଦେୱ, ଛନ୍ଦଂ ଜନେହି ଜୀୱିତେ ଅପେକ୍ଖଂ କରୋହି। ଇମାନି ତେ, ଦେୱ, ଚତୁରାସୀତି ଇତ୍ଥିସହସ୍ସାନି

ଇତ୍ଥିରତନପ୍ପମୁଖାନି। ଏତ୍ଥ, ଦେୱ, ଛନ୍ଦଂ ଜନେହି ଜୀୱିତେ ଅପେକ୍ଖଂ କରୋହି। ଇମାନି ତେ, ଦେୱ, ଚତୁରାସୀତି ଗହପତିସହସ୍ସାନି ଗହପତିରତନପ୍ପମୁଖାନି। ଏତ୍ଥ, ଦେୱ, ଛନ୍ଦଂ ଜନେହି ଜୀୱିତେ ଅପେକ୍ଖଂ କରୋହି। ଇମାନି ତେ, ଦେୱ, ଚତୁରାସୀତି ଖତ୍ତିଯସହସ୍ସାନି ଅନୁଯନ୍ତାନି ପରିଣାଯକରତନପ୍ପମୁଖାନି। ଏତ୍ଥ, ଦେୱ, ଛନ୍ଦଂ ଜନେହି ଜୀୱିତେ ଅପେକ୍ଖଂ କରୋହି। ଇମାନି ତେ, ଦେୱ, ଚତୁରାସୀତି ଧେନୁସହସ୍ସାନି ଦୁହସନ୍ଦନାନି କଂସୂପଧାରଣାନି। ଏତ୍ଥ, ଦେୱ, ଛନ୍ଦଂ ଜନେହି ଜୀୱିତେ ଅପେକ୍ଖଂ କରୋହି। ଇମାନି ତେ, ଦେୱ, ଚତୁରାସୀତି ୱତ୍ଥକୋଟିସହସ୍ସାନି ଖୋମସୁଖୁମାନଂ କପ୍ପାସିକସୁଖୁମାନଂ କୋସେଯ୍ୟସୁଖୁମାନଂ କମ୍ବଲସୁଖୁମାନଂ। ଏତ୍ଥ, ଦେୱ, ଛନ୍ଦଂ ଜନେହି, ଜୀୱିତେ ଅପେକ୍ଖଂ କରୋହି। ଇମାନି ତେ, ଦେୱ, ଚତୁରାସୀତି ଥାଲିପାକସହସ୍ସାନି ସାଯଂ ପାତଂ ଭତ୍ତାଭିହାରୋ ଅଭିହରିଯତି। ଏତ୍ଥ, ଦେୱ, ଛନ୍ଦଂ ଜନେହି ଜୀୱିତେ ଅପେକ୍ଖଂ କରୋହୀ'ତି।

୨୬୭। ''ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ଆନନ୍ଦ, ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ସୁଭଦ୍ଦଂ ଦେୱିଂ ଏତଦୱୋଚ –

'ଦୀଘରତ୍ତଂ ଖୋ ମଂ ତ୍ୱଂ, ଦେୱି, ଇଟ୍ଠେହି କନ୍ତେହି ପିଯେହି ମନାପେହି ସମୁଦାଚରିତ୍ଥ; ଅଥ ଚ ପନ ମଂ ତ୍ୱଂ ପଚ୍ଛିମେ କାଲେ ଅନିଟ୍ଠେହି ଅକନ୍ତେହି ଅପ୍ପିଯେହି ଅମନାପେହି ସମୁଦାଚରସୀ'ତି। 'କଥଂ ଚରହି ତଂ, ଦେୱ, ସମୁଦାଚରାମୀ'ତି? 'ଏୱଂ ଖୋ ମଂ ତ୍ୱଂ, ଦେୱି, ସମୁଦାଚର – ''ସବ୍ବେହେୱ, ଦେୱ, ପିଯେହି ମନାପେହି ନାନାଭାୱୋ ୱିନାଭାୱୋ ଅଞ୍ଞଥାଭାୱୋ, ମା ଖୋ ତ୍ୱଂ, ଦେୱ, ସାପେକ୍ଖୋ କାଲମକାସି, ଦୁକ୍ଖା ସାପେକ୍ଖସ୍ସ କାଲଙ୍କିରିଯା, ଗରହିତା ଚ ସାପେକ୍ଖସ୍ସ କାଲଙ୍କିରିଯା। ଇମାନି ତେ, ଦେୱ, ଚତୁରାସୀତି ନଗରସହସ୍ସାନି କୁସାୱତୀରାଜଧାନିପ୍ପମୁଖାନି। ଏତ୍ଥ, ଦେୱ, ଛନ୍ଦଂ ପଜହ ଜୀୱିତେ ଅପେକ୍ଖଂ ମାକାସି। ଇମାନି ତେ, ଦେୱ, ଚତୁରାସୀତି ପାସାଦସହସ୍ସାନି ଧମ୍ମପାସାଦପ୍ପମୁଖାନି। ଏତ୍ଥ, ଦେୱ, ଛନ୍ଦଂ ପଜହ ଜୀୱିତେ ଅପେକ୍ଖଂ ମାକାସି। ଇମାନି ତେ , ଦେୱ, ଚତୁରାସୀତି କୂଟାଗାରସହସ୍ସାନି ମହାୱିଯୂହକୂଟାଗାରପ୍ପମୁଖାନି। ଏତ୍ଥ, ଦେୱ, ଛନ୍ଦଂ ପଜହ ଜୀୱିତେ ଅପେକ୍ଖଂ ମାକାସି। ଇମାନି ତେ, ଦେୱ, ଚତୁରାସୀତି ପଲ୍ଲଙ୍କସହସ୍ସାନି ସୋୱଣ୍ଣମଯାନି ରୂପିଯମଯାନି ଦନ୍ତମଯାନି ସାରମଯାନି ଗୋନକତ୍ଥତାନି ପଟିକତ୍ଥତାନି ପଟଲିକତ୍ଥତାନି କଦଲିମିଗପୱରପଚ୍ଚତ୍ଥରଣାନି ସଉତ୍ତରଚ୍ଛଦାନି ଉଭତୋଲୋହିତକୂପଧାନାନି। ଏତ୍ଥ, ଦେୱ, ଛନ୍ଦଂ ପଜହ ଜୀୱିତେ ଅପେକ୍ଖଂ ମାକାସି। ଇମାନି ତେ, ଦେୱ, ଚତୁରାସୀତି ନାଗସହସ୍ସାନି ସୋୱଣ୍ଣାଲଙ୍କାରାନି ସୋୱଣ୍ଣଧଜାନି ହେମଜାଲପଟିଚ୍ଛନ୍ନାନି ଉପୋସଥନାଗରାଜପ୍ପମୁଖାନି। ଏତ୍ଥ, ଦେୱ, ଛନ୍ଦଂ ପଜହ ଜୀୱିତେ ଅପେକ୍ଖଂ ମାକାସି। ଇମାନି ତେ, ଦେୱ, ଚତୁରାସୀତି ଅସ୍ସସହସ୍ସାନି ସୋୱଣ୍ଣାଲଙ୍କାରାନି ସୋୱଣ୍ଣଧଜାନି ହେମଜାଲପଟିଚ୍ଛନ୍ନାନି ୱଲାହକଅସ୍ସରାଜପ୍ପମୁଖାନି। ଏତ୍ଥ, ଦେୱ, ଛନ୍ଦଂ ପଜହ ଜୀୱିତେ ଅପେକ୍ଖଂ ମାକାସି। ଇମାନି ତେ, ଦେୱ, ଚତୁରାସୀତି ରଥସହସ୍ସାନି ସୀହଚମ୍ମପରିୱାରାନି ବ୍ଯଗ୍ଘଚମ୍ମପରିୱାରାନି ଦୀପିଚମ୍ମପରିୱାରାନି ପଣ୍ଡୁକମ୍ବଲପରିୱାରାନି ସୋୱଣ୍ଣାଲଙ୍କାରାନି ସୋୱଣ୍ଣଧଜାନି ହେମଜାଲପଟିଚ୍ଛନ୍ନାନି ୱେଜଯନ୍ତରଥପ୍ପମୁଖାନି। ଏତ୍ଥ, ଦେୱ, ଛନ୍ଦଂ ପଜହ ଜୀୱିତେ ଅପେକ୍ଖଂ ମାକାସି। ଇମାନି ତେ, ଦେୱ, ଚତୁରାସୀତି ମଣିସହସ୍ସାନି ମଣିରତନପ୍ପମୁଖାନି। ଏତ୍ଥ, ଦେୱ, ଛନ୍ଦଂ ପଜହ ଜୀୱିତେ ଅପେକ୍ଖଂ ମାକାସି। ଇମାନି ତେ, ଦେୱ, ଚତୁରାସୀତି ଇତ୍ଥିସହସ୍ସାନି ସୁଭଦ୍ଦାଦେୱିପ୍ପମୁଖାନି। ଏତ୍ଥ, ଦେୱ, ଛନ୍ଦଂ ପଜହ ଜୀୱିତେ ଅପେକ୍ଖଂ ମାକାସି। ଇମାନି ତେ, ଦେୱ, ଚତୁରାସୀତି ଗହପତିସହସ୍ସାନି ଗହପତିରତନପ୍ପମୁଖାନି। ଏତ୍ଥ, ଦେୱ, ଛନ୍ଦଂ ପଜହ ଜୀୱିତେ ଅପେକ୍ଖଂ ମାକାସି। ଇମାନି ତେ, ଦେୱ, ଚତୁରାସୀତି ଖତ୍ତିଯସହସ୍ସାନି ଅନୁଯନ୍ତାନି ପରିଣାଯକରତନପ୍ପମୁଖାନି। ଏତ୍ଥ, ଦେୱ, ଛନ୍ଦଂ ପଜହ ଜୀୱିତେ ଅପେକ୍ଖଂ ମାକାସି। ଇମାନି ତେ, ଦେୱ, ଚତୁରାସୀତି ଧେନୁସହସ୍ସାନି ଦୁହସନ୍ଦନାନି କଂସୂପଧାରଣାନି। ଏତ୍ଥ ଦେୱ, ଛନ୍ଦଂ ପଜହ ଜୀୱିତେ ଅପେକ୍ଖଂ ମାକାସି। ଇମାନି ତେ, ଦେୱ, ଚତୁରାସୀତି ୱତ୍ଥକୋଟିସହସ୍ସାନି ଖୋମସୁଖୁମାନଂ କପ୍ପାସିକସୁଖୁମାନଂ କୋସେଯ୍ୟସୁଖୁମାନଂ କମ୍ବଲସୁଖୁମାନଂ। ଏତ୍ଥ, ଦେୱ, ଛନ୍ଦଂ ପଜହ ଜୀୱିତେ ଅପେକ୍ଖଂ ମାକାସି। ଇମାନି ତେ ଦେୱ ଚତୁରାସୀତି ଥାଲିପାକସହସ୍ସାନି ସାଯଂ ପାତଂ ଭତ୍ତାଭିହାରୋ ଅଭିହରିଯତି। ଏତ୍ଥ, ଦେୱ, ଛନ୍ଦଂ ପଜହ ଜୀୱିତେ ଅପେକ୍ଖଂ ମାକାସୀ'''ତି।

୨୬୮। ''ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ଆନନ୍ଦ, ସୁଭଦ୍ଦା ଦେୱୀ ପରୋଦି ଅସ୍ସୂନି ପୱତ୍ତେସି। ଅଥ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ସୁଭଦ୍ଦା ଦେୱୀ ଅସ୍ସୂନି ପୁଞ୍ଛିତ୍ୱା [ପମଜ୍ଜିତ୍ୱା (ସୀ। ସ୍ଯା। ପୀ।), ପୁଞ୍ଜିତ୍ୱା (କ।)] ରାଜାନଂ ମହାସୁଦସ୍ସନଂ ଏତଦୱୋଚ –

'ସବ୍ବେହେୱ , ଦେୱ, ପିଯେହି ମନାପେହି ନାନାଭାୱୋ ୱିନାଭାୱୋ ଅଞ୍ଞଥାଭାୱୋ, ମା ଖୋ ତ୍ୱଂ, ଦେୱ, ସାପେକ୍ଖୋ କାଲମକାସି, ଦୁକ୍ଖା ସାପେକ୍ଖସ୍ସ କାଲଙ୍କିରିଯା, ଗରହିତା ଚ ସାପେକ୍ଖସ୍ସ କାଲଙ୍କିରିଯା। ଇମାନି ତେ, ଦେୱ, ଚତୁରାସୀତି ନଗରସହସ୍ସାନି କୁସାୱତୀରାଜଧାନିପ୍ପମୁଖାନି। ଏତ୍ଥ, ଦେୱ, ଛନ୍ଦଂ ପଜହ ଜୀୱିତେ ଅପେକ୍ଖଂ ମାକାସି। ଇମାନି ତେ, ଦେୱ, ଚତୁରାସୀତି ପାସାଦସହସ୍ସାନି ଧମ୍ମପାସାଦପ୍ପମୁଖାନି। ଏତ୍ଥ, ଦେୱ, ଛନ୍ଦଂ ପଜହ ଜୀୱିତେ ଅପେକ୍ଖଂ ମାକାସି। ଇମାନି ତେ, ଦେୱ, ଚତୁରାସୀତି କୂଟାଗାରସହସ୍ସାନି ମହାୱିଯୂହକୂଟାଗାରପ୍ପମୁଖାନି। ଏତ୍ଥ, ଦେୱ, ଛନ୍ଦଂ ପଜହ ଜୀୱିତେ ଅପେକ୍ଖଂ ମାକାସି। ଇମାନି ତେ, ଦେୱ, ଚତୁରାସୀତି ପଲ୍ଲଙ୍କସହସ୍ସାନି ସୋୱଣ୍ଣମଯାନି ରୂପିଯମଯାନି ଦନ୍ତମଯାନି ସାରମଯାନି ଗୋନକତ୍ଥତାନି ପଟିକତ୍ଥତାନି ପଟଲିକତ୍ଥତାନି କଦଲିମିଗପୱରପଚ୍ଚତ୍ଥରଣାନି ସଉତ୍ତରଚ୍ଛଦାନି ଉଭତୋଲୋହିତକୂପଧାନାନି। ଏତ୍ଥ, ଦେୱ, ଛନ୍ଦଂ

ପଜହ ଜୀୱିତେ ଅପେକ୍ଖଂ ମାକାସି। ଇମାନି ତେ, ଦେୱ, ଚତୁରାସୀତି ନାଗସହସ୍ସାନି ସୋୱଣ୍ଣାଲଙ୍କାରାନି ସୋୱଣ୍ଣଧଜାନି ହେମଜାଲପଟିଚ୍ଛନ୍ନାନି ଉପୋସଥନାଗରାଜପ୍ପମୁଖାନି। ଏତ୍ଥ, ଦେୱ, ଛନ୍ଦଂ ପଜହ ଜୀୱିତେ ଅପେକ୍ଖଂ ମାକାସି। ଇମାନି ତେ , ଦେୱ, ଚତୁରାସୀତି ଅସ୍ସସହସ୍ସାନି ସୋୱଣ୍ଣାଲଙ୍କାରାନି ସୋୱଣ୍ଣଧଜାନି ହେମଜାଲପଟିଚ୍ଛନ୍ନାନି ୱଲାହକଅସ୍ସରାଜପ୍ପମୁଖାନି । ଏତ୍ଥ, ଦେୱ, ଛନ୍ଦଂ ପଜହ, ଜୀୱିତେ ଅପେକ୍ଖଂ ମାକାସି। ଇମାନି ତେ, ଦେୱ, ଚତୁରାସୀତି ରଥସହସ୍ସାନି ସୀହଚମ୍ମପରିୱାରାନି ବ୍ୟଗ୍ଘଚମ୍ମପରିୱାରାନି ଦୀପିଚମ୍ମପରିୱାରାନି ପଣ୍ଡୁକମ୍ବଲପରିୱାରାନି ସୋୱଣ୍ଣାଲଙ୍କାରାନି ସୋୱଣ୍ଣଧଜାନି ହେମଜାଲପଟିଚ୍ଛନ୍ନାନି ୱେଜଯନ୍ତରଥପ୍ପମୁଖାନି। ଏତ୍ଥ, ଦେୱ, ଛନ୍ଦଂ ପଜହ ଜୀୱିତେ ଅପେକ୍ଖଂ ମାକାସି। ଇମାନି ତେ, ଦେୱ, ଚତୁରାସୀତି ମଣିସହସ୍ସାନି ମଣିରତନପ୍ପମୁଖାନି। ଏତ୍ଥ, ଦେୱ, ଛନ୍ଦଂ ପଜହ ଜୀୱିତେ ଅପେକ୍ଖଂ ମାକାସି। ଇମାନି ତେ, ଦେୱ, ଚତୁରାସୀତି ଇତ୍ଥିସହସ୍ସାନି ଇତ୍ଥିରତନପ୍ପମୁଖାନି। ଏତ୍ଥ, ଦେୱ, ଛନ୍ଦଂ ପଜହ, ଜୀୱିତେ ଅପେକ୍ଖଂ ମାକାସି। ଇମାନି ତେ , ଦେୱ, ଚତୁରାସୀତି ଗହପତିସହସ୍ସାନି ଗହପତିରତନପ୍ପମୁଖାନି। ଏତ୍ଥ, ଦେୱ, ଛନ୍ଦଂ ପଜହ ଜୀୱିତେ ଅପେକ୍ଖଂ ମାକାସି। ଇମାନି ତେ, ଦେୱ, ଚତୁରାସୀତି ଖତ୍ତିଯସହସ୍ସାନି ଅନୁଯନ୍ତାନି ପରିଣାଯକରତନପ୍ପମୁଖାନି। ଏତ୍ଥ, ଦେୱ, ଛନ୍ଦଂ ପଜହ ଜୀୱିତେ ଅପେକ୍ଖଂ ମାକାସି। ଇମାନି ତେ, ଦେୱ, ଚତୁରାସୀତି ଧେନୁସହସ୍ସାନି ଦୁହସନ୍ଦନାନି କଂସୂପଧାରଣାନି। ଏତ୍ଥ, ଦେୱ, ଛନ୍ଦଂ ପଜହ ଜୀୱିତେ ଅପେକ୍ଖଂ ମାକାସି। ଇମାନି ତେ, ଦେୱ, ଚତୁରାସୀତି ୱତ୍ଥକୋଟିସହସ୍ସାନି ଖୋମସୁଖୁମାନଂ କପ୍ପାସିକସୁଖୁମାନଂ କୋସେଯ୍ୟସୁଖୁମାନଂ କମ୍ବଲସୁଖୁମାନଂ। ଏତ୍ଥ, ଦେୱ, ଛନ୍ଦଂ ପଜହ ଜୀୱିତେ ଅପେକ୍ଖଂ ମାକାସି। ଇମାନି ତେ, ଦେୱ, ଚତୁରାସୀତି ଥାଲିପାକସହସ୍ସାନି ସାଯଂ ପାତଂ ଭତ୍ତାଭିହାରୋ ଅଭିହରିଯତି। ଏତ୍ଥ , ଦେୱ, ଛନ୍ଦଂ ପଜହ ଜୀୱିତେ ଅପେକ୍ଖଂ ମାକାସୀ'ତି।

ବ୍ରହ୍ମଲୋକୂପଗମଂ

୨୬୯। ''ଅଥ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ନଚିରସ୍ସେୱ କାଲମକାସି। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଆନନ୍ଦ, ଗହପତିସ୍ସ ୱା ଗହପତିପୁତ୍ତସ୍ସ ୱା ମନୁଞ୍ଞଂ ଭୋଜନଂ ଭୁତ୍ତାୱିସ୍ସ ଭତ୍ତସମ୍ମଦୋ ହୋତି, ଏୱମେୱ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ରଞ୍ଞୋ ମହାସୁଦସ୍ସନସ୍ସ ମାରଣନ୍ତିକା ୱେଦନା ଅହୋସି। କାଲଙ୍କତୋ ଚ, ଆନନ୍ଦ, ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ସୁଗତିଂ ବ୍ରହ୍ମଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜି। ରାଜା, ଆନନ୍ଦ, ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ଚତୁରାସୀତି ୱସ୍ସସହସ୍ସାନି କୁମାରକୀଳଂ [କୀଳିତଂ (କ।), କୀଳିକଂ (ସୀ। ପୀ।)] କୀଳି। ଚତୁରାସୀତି ୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ଓପରଜ୍ଜଂ କାରେସି। ଚତୁରାସୀତି ୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ରଜ୍ଜଂ କାରେସି। ଚତୁରାସୀତି ୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ଗିହିଭୂତୋ [ଗିହୀଭୂତୋ (ସୀ। ପୀ।)] ଧମ୍ମେ ପାସାଦେ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚରି [ବ୍ରହ୍ମଚରିଯମଚରି (କ।)]। ସୋ ଚତ୍ତାରୋ ବ୍ରହ୍ମୱିହାରେ ଭାୱେତ୍ୱା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ବ୍ରହ୍ମଲୋକୂପଗୋ ଅହୋସି।

୨୭୦। ''ସିଯା ଖୋ ପନାନନ୍ଦ, ଏୱମସ୍ସ – 'ଅଞ୍ଞୋ ନୂନ ତେନ ସମଯେନ ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ଅହୋସୀ'ତି, ନ ଖୋ ପନେତଂ, ଆନନ୍ଦ, ଏୱଂ ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଅହଂ ତେନ ସମଯେନ ରାଜା ମହାସୁଦସ୍ସନୋ ଅହୋସିଂ। ମମ ତାନି ଚତୁରାସୀତି ନଗରସହସ୍ସାନି କୁସାୱତୀରାଜଧାନିପ୍ପମୁଖାନି, ମମ ତାନି ଚତୁରାସୀତି ପାସାଦସହସ୍ସାନି ଧମ୍ମପାସାଦପ୍ପମୁଖାନି, ମମ ତାନି ଚତୁରାସୀତି କୂଟାଗାରସହସ୍ସାନି ମହାୱିଯୂହକୂଟାଗାରପ୍ପମୁଖାନି, ମମ ତାନି ଚତୁରାସୀତି ପଲ୍ଲଙ୍କସହସ୍ସାନି ସୋୱଣ୍ଣମଯାନି ରୂପିଯମଯାନି ଦନ୍ତମଯାନି ସାରମଯାନି ଗୋନକତ୍ଥତାନି ପଟିକତ୍ଥତାନି ପଟଲିକତ୍ଥତାନି କଦଲିମିଗପୱରପଚ୍ଚତ୍ଥରଣାନି ସଉତ୍ତରଚ୍ଛଦାନି ଉଭତୋଲୋହିତକୂପଧାନାନି, ମମ ତାନି ଚତୁରାସୀତି ନାଗସହସ୍ସାନି ସୋୱଣ୍ଣାଲଙ୍କାରାନି ସୋୱଣ୍ଣଧଜାନି ହେମଜାଲପଟିଚ୍ଛନ୍ନାନି ଉପୋସଥନାଗରାଜପ୍ପମୁଖାନି, ମମ ତାନି ଚତୁରାସୀତି ଅସ୍ସସହସ୍ସାନି ସୋୱଣ୍ଣାଲଙ୍କାରାନି ସୋୱଣ୍ଣଧଜାନି ହେମଜାଲପଟିଚ୍ଛନ୍ନାନି ୱଲାହକଅସ୍ସରାଜପ୍ପମୁଖାନି, ମମ ତାନି ଚତୁରାସୀତି ରଥସହସ୍ସାନି ସୀହଚମ୍ମପରିୱାରାନି ବ୍ୟଗ୍ଘଚମ୍ମପରିୱାରାନି ଦୀପିଚମ୍ମପରିୱାରାନି ପଣ୍ଡୁକମ୍ବଲପରିୱାରାନି ସୋୱଣ୍ଣାଲଙ୍କାରାନି ସୋୱଣ୍ଣଧଜାନି ହେମଜାଲପଟିଚ୍ଛନ୍ନାନି ୱେଜଯନ୍ତରଥପ୍ପମୁଖାନି, ମମ ତାନି ଚତୁରାସୀତି ମଣିସହସ୍ସାନି ମଣିରତନପ୍ପମୁଖାନି, ମମ ତାନି ଚତୁରାସୀତି ଇତ୍ଥିସହସ୍ସାନି ସୁଭଦ୍ଦାଦେୱିପ୍ପମୁଖାନି, ମମ ତାନି ଚତୁରାସୀତି ଗହପତିସହସ୍ସାନି ଗହପତିରତନପ୍ପମୁଖାନି, ମମ ତାନି ଚତୁରାସୀତି ଖତ୍ତିଯସହସ୍ସାନି ଅନୁଯନ୍ତାନି ପରିଣାଯକରତନପ୍ପମୁଖାନି, ମମ ତାନି ଚତୁରାସୀତି ଧେନୁସହସ୍ସାନି ଦୁହସନ୍ଦନାନି କଂସୂପଧାରଣାନି, ମମ ତାନି ଚତୁରାସୀତି ୱତ୍ଥକୋଟିସହସ୍ସାନି ଖୋମସୁଖୁମାନଂ କପ୍ପାସିକସୁଖୁମାନଂ କୋସେଯ୍ୟସୁଖୁମାନଂ କମ୍ବଲସୁଖୁମାନଂ, ମମ ତାନି ଚତୁରାସୀତି ଥାଲିପାକସହସ୍ସାନି ସାଯଂ ପାତଂ ଭତ୍ତାଭିହାରୋ ଅଭିହରିଯିତ୍ଥ।

୨୭୧। ''ତେସଂ ଖୋ ପନାନନ୍ଦ, ଚତୁରାସୀତିନଗରସହସ୍ସାନଂ ଏକଞ୍ଞେୱ ତଂ ନଗରଂ ହୋତି, ଯଂ ତେନ ସମଯେନ ଅଜ୍ଝାୱସାମି ଯଦିଦଂ କୁସାୱତୀ ରାଜଧାନୀ। ତେସଂ ଖୋ ପନାନନ୍ଦ, ଚତୁରାସୀତିପାସାଦସହସ୍ସାନଂ ଏକୋଯେୱ ସୋ ପାସାଦୋ ହୋତି, ଯଂ ତେନ ସମଯେନ ଅଜ୍ଝାୱସାମି ଯଦିଦଂ ଧମ୍ମୋ ପାସାଦୋ। ତେସଂ ଖୋ ପନାନନ୍ଦ, ଚତୁରାସୀତିକୂଟାଗାରସହସ୍ସାନଂ ଏକଞ୍ଞେୱ ତଂ କୂଟାଗାରଂ ହୋତି, ଯଂ ତେନ ସମଯେନ ଅଜ୍ଝାୱସାମି ଯଦିଦଂ ମହାୱିଯୂହଂ କୂଟାଗାରଂ। ତେସଂ ଖୋ ପନାନନ୍ଦ, ଚତୁରାସୀତିପଲ୍ଲଙ୍କସହସ୍ସାନଂ ଏକୋଯେୱ ସୋ ପଲ୍ଲଙ୍କୋ ହୋତି, ଯଂ ତେନ ସମଯେନ ପରିଭୁଞ୍ଜାମି ଯଦିଦଂ ସୋୱଣ୍ଣମଯୋ ୱା ରୂପିଯମଯୋ ୱା ଦନ୍ତମଯୋ ୱା ସାରମଯୋ ୱା। ତେସଂ ଖୋ ପନାନନ୍ଦ,

ଚତୁରାସୀତିନାଗସହସ୍ସାନଂ ଏକୋଯେୱ ସୋ ନାଗୋ ହୋତି, ଯଂ ତେନ ସମଯେନ ଅଭିରୁହାମି ଯଦିଦଂ ଉପୋସଥୋ ନାଗରାଜା। ତେସଂ ଖୋ ପନାନନ୍ଦ, ଚତୁରାସୀତିଅସ୍ସସହସ୍ସାନଂ ଏକୋଯେୱ ସୋ ଅସ୍ସୋ ହୋତି, ଯଂ ତେନ ସମଯେନ ଅଭିରୁହାମି ଯଦିଦଂ ୱଲାହକୋ ଅସ୍ସରାଜା। ତେସଂ ଖୋ ପନାନନ୍ଦ, ଚତୁରାସୀତିରଥସହସ୍ସାନଂ ଏକୋଯେୱ ସୋ ରଥୋ ହୋତି, ଯଂ ତେନ ସମଯେନ ଅଭିରୁହାମି ଯଦିଦଂ ୱେଜଯନ୍ତରଥୋ। ତେସଂ ଖୋ ପନାନନ୍ଦ, ଚତୁରାସୀତିଇତ୍ଥିସହସ୍ସାନଂ ଏକାଯେୱ ସା ଇତ୍ଥୀ ହୋତି, ଯା ତେନ ସମଯେନ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାତି ଖତ୍ତିଯାନୀ ୱା ୱେସ୍ସିନୀ [ୱେସ୍ସାଯିନୀ (ସ୍ୟା।), ୱେଲାମିକାନୀ (କ। ସୀ। ପୀ।) ୱେଲାମିକା (ସଂ। ନି। ୩।୯୬)] ୱା। ତେସଂ ଖୋ ପନାନନ୍ଦ, ୱା। ତେସଂ ଖୋ ପନାନନ୍ଦ, ଚତୁରାସୀତିୱତ୍ଥକୋଟିସହସ୍ସାନଂ ଏକଂଯେୱ ତଂ ଦୁସ୍ସଯୁଗଂ ହୋତି, ଯଂ ତେନ ସମଯେନ ପରିଦହାମି ଖୋମସୁଖୁମଂ ୱା କପ୍ପାସିକସୁଖୁମଂ ୱା କୋସେଯ୍ୟସୁଖୁମଂ ୱା କମ୍ବଲସୁଖୁମଂ ୱା। ତେସଂ ଖୋ ପନାନନ୍ଦ, ଚତୁରାସୀତିଥାଲିପାକସହସ୍ସାନଂ ଏକୋଯେୱ ସୋ ଥାଲିପାକୋ ହୋତି, ଯତୋ ନାଳିକୋଦନପରମଂ ଭୁଞ୍ଜାମି ତଦୁପିଯଞ୍ଚ ସୂପେଯ୍ୟଂ।

୨୭୨। ''ପସ୍ସାନନ୍ଦ, ସବ୍ବେତେ ସଙ୍ଖାରା ଅତୀତା ନିରୁଦ୍ଧା ୱିପରିଣତା। ଏୱଂ ଅନିଚ୍ଚା ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ସଙ୍ଖାରା; ଏୱଂ ଅଦ୍ଧୁୱା ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ସଙ୍ଖାରା; ଏୱଂ ଅନସ୍ସାସିକା ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ସଙ୍ଖାରା! ଯାୱଞ୍ଚିଦଂ, ଆନନ୍ଦ , ଅଲମେୱ ସବ୍ବସଙ୍ଖାରେସୁ ନିବ୍ବିନ୍ଦିତୁଂ, ଅଲଂ ୱିରଜ୍ଜିତୁଂ, ଅଲଂ ୱିମୁଚ୍ଚିତୁଂ।

''ଛକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଖୋ ପନାହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଅଭିଜାନାମି ଇମସ୍ମିଂ ପଦେସେ ସରୀରଂ ନିକ୍ଖିପିତଂ, ତଞ୍ଚ ଖୋ ରାଜାୱ ସମାନୋ ଚକ୍କୱତ୍ତୀ ଧମ୍ମିକୋ ଧମ୍ମରାଜା ଚାତୁରନ୍ତୋ ୱିଜିତାୱୀ ଜନପଦତ୍ଥାୱରିଯପତ୍ତୋ ସତ୍ତରତନସମନ୍ନାଗତୋ, ଅଯଂ ସତ୍ତମୋ ସରୀରନିକ୍ଖେପୋ। ନ ଖୋ ପନାହଂ, ଆନନ୍ଦ, ତଂ ପଦେସଂ ସମନୁପସ୍ସାମି ସଦେୱକେ ଲୋକେ ସମାରକେ ସବ୍ରହ୍ମକେ ସସ୍ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣିଯା ପଜାଯ ସଦେୱମନୁସ୍ସାଯ ଯତ୍ଥ ତଥାଗତୋ ଅଟ୍ଠମଂ ସରୀରଂ ନିକ୍ଖିପେଯ୍ୟା''ତି। ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା, ଇଦଂ ୱତ୍ୱାନ ସୁଗତୋ ଅଥାପରଂ ଏତଦୱୋଚ ସତ୍ଥା –

''ଅନିଚ୍ଚା ୱତ ସଙ୍ଖାରା, ଉପ୍ପାଦୱଯଧମ୍ମିନୋ;

ଉପ୍ପଜ୍ଜିତ୍ୱା ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତି, ତେସଂ ୱୂପସମୋ ସୁଖୋ''ତି।

ମହାସୁଦସ୍ସନସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ଚତୁତ୍ଥଂ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୫। ଜନଓସଭସୁତ୍ତଂ

ନାତିକିୟାଦିବ୍ୟାକରଣଂ

୨୭୩। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମୟଂ ଭଗୱା ନାତିକେ [ନାଦିକେ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ୱିହରତି ଗିଞ୍ଜକାୱସଥେ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମୟେନ ଭଗୱା ପରିତୋ ପରିତୋ ଜନପଦେସୁ ପରିଚାରକେ ଅବ୍ଭୂତୀତେ କାଲଙ୍କତେ ଉପପତ୍ତୀସୁ ବ୍ୟାକରୋତି କାସିକୋସଲେସୁ ୱଜ୍ଜିମଲ୍ଲେସୁ ଚେତିୱଂସେସୁ [ଚେତିୟୱଂସେସୁ (କ।)] କୁରୁପଞ୍ଚାଲେସୁ ମଜ୍ଝସୂରସେନେସୁ [ମଚ୍ଛସୁରସେନେସୁ (ସ୍ୟା।), ମଚ୍ଛସୂରସେନେସୁ (ସୀ। ପୀ।)] – ''ଅସୁ ଅମୁତ୍ର ଉପପନ୍ନୋ, ଅସୁ ଅମୁତ୍ର ଉପପନ୍ନୋ [ଉପପନ୍ନୋତି (କ।)]। ପରୋପଞ୍ଞାସ ନାତିକିୟା ପରିଚାରକା ଅବ୍ଭୂତୀତା କାଲଙ୍କତା ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଓରମ୍ଭାଗିୟାନଂ ସଂୟୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖୟା ଓପପାତିକା ତତ୍ଥ ପରିନିବ୍ବାୟିନୋ ଅନାୱତ୍ତିଧମ୍ମା ତସ୍ମା ଲୋକା। ସାଧିକା ନୱୁତି ନାତିକିୟା ପରିଚାରକା ଅବ୍ଭୂତୀତା କାଲଙ୍କତା ତିଣ୍ଣଂ ସଂୟୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖୟା ରାଗଦୋସମୋହାନଂ ତନୁତ୍ତା ସକଦାଗାମିନୋ, ସକିଦେୱ [ସକିଂଦେୱ (କ।)] ଇମଂ ଲୋକଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତଂ କରିସ୍ସନ୍ତି। ସାତିରେକାନି ପଞ୍ଚସତାନି ନାତିକିୟା ପରିଚାରକା ଅବ୍ଭୂତୀତା କାଲଙ୍କତା ତିଣ୍ଣଂ ସଂୟୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖୟା ସୋତାପନ୍ନା ଅୱିନିପାତଧମ୍ମା ନିୟତା ସମ୍ବୋଧିପରାୟଣା''ତି।

୨୭୪। ଅସ୍ସୋସୁଂ ଖୋ ନାତିକିୟା ପରିଚାରକା – ''ଭଗୱା କିର ପରିତୋ ପରିତୋ ଜନପଦେସୁ ପରିଚାରକେ ଅବ୍ଭୂତୀତେ କାଲଙ୍କତେ ଉପପତ୍ତୀସୁ ବ୍ୟାକରୋତି କାସିକୋସଲେସୁ ୱଜ୍ଜିମଲ୍ଲେସୁ ଚେତିୱଂସେସୁ କୁରୁପଞ୍ଚାଲେସୁ ମଜ୍ଝସୂରସେନେସୁ – 'ଅସୁ ଅମୁତ୍ର ଉପପନ୍ନୋ, ଅସୁ ଅମୁତ୍ର ଉପପନ୍ନୋ। ପରୋପଞ୍ଞାସ ନାତିକିୟା ପରିଚାରକା ଅବ୍ଭୂତୀତା କାଲଙ୍କତା ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଓରମ୍ଭାଗିୟାନଂ ସଂୟୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖୟା ଓପପାତିକା ତତ୍ଥ ପରିନିବ୍ବାୟିନୋ ଅନାୱତ୍ତିଧମ୍ମା ତସ୍ମା ଲୋକା। ସାଧିକା ନୱୁତି ନାତିକିୟା ପରିଚାରକା ଅବ୍ଭୂତୀତା କାଲଙ୍କତା ତିଣ୍ଣଂ ସଂୟୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖୟା ରାଗଦୋସମୋହାନଂ ତନୁତ୍ତା ସକଦାଗାମିନୋ ସକିଦେୱ ଇମଂ ଲୋକଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତଂ କରିସ୍ସନ୍ତି। ସାତିରେକାନି ପଞ୍ଚସତାନି ନାତିକିୟା ପରିଚାରକା ଅବ୍ଭୂତୀତା କାଲଙ୍କତା ତିଣ୍ଣଂ ସଂୟୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖୟା ସୋତାପନ୍ନା ଅୱିନିପାତଧମ୍ମା ନିୟତା ସମ୍ବୋଧିପରାୟଣା'ତି। ତେନ ଚ ନାତିକିୟା ପରିଚାରକା ଅତ୍ତମନା ଅହେସୁଂ ପମୁଦିତା ପୀତିସୋମନସ୍ସଜାତା ଭଗୱତୋ ପଞ୍ହୱେୟ୍ୟାକରଣଂ [ପଞ୍ହାୱେୟ୍ୟାକରଣଂ (ସ୍ୟା। କ।)] ସୁତ୍ୱା।

୨୭୫। ଅସ୍ସୋସି ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ – ''ଭଗୱା କିର ପରିତୋ ପରିତୋ ଜନପଦେସୁ ପରିଚାରକେ ଅବ୍ଭୂତୀତେ କାଲଙ୍କତେ ଉପପତ୍ତୀସୁ ବ୍ୟାକରୋତି କାସିକୋସଲେସୁ ୱଜ୍ଜିମଲ୍ଲେସୁ ଚେତିୱଂସେସୁ କୁରୁପଞ୍ଚାଲେସୁ ମଜ୍ଝସୂରସେନେସୁ – 'ଅସୁ ଅମୁତ୍ର ଉପପନ୍ନୋ, ଅସୁ ଅମୁତ୍ର ଉପପନ୍ନୋ। ପରୋପଞ୍ଞାସ ନାତିକିୟା ପରିଚାରକା ଅବ୍ଭୂତୀତା କାଲଙ୍କତା ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଓରମ୍ଭାଗିୟାନଂ ସଂୟୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖୟା ଓପପାତିକା ତତ୍ଥ ପରିନିବ୍ବାୟିନୋ ଅନାୱତ୍ତିଧମ୍ମା ତସ୍ମା ଲୋକା। ସାଧିକା ନୱୁତି ନାତିକିୟା ପରିଚାରକା ଅବ୍ଭୂତୀତା କାଲଙ୍କତା ତିଣ୍ଣଂ ସଂୟୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖୟା ରାଗଦୋସମୋହାନଂ ତନୁତ୍ତା ସକଦାଗାମିନୋ ସକିଦେୱ ଇମଂ ଲୋକଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତଂ କରିସ୍ସନ୍ତି। ସାତିରେକାନି ପଞ୍ଚସତାନି ନାତିକିୟା ପରିଚାରକା ଅବ୍ଭୂତୀତା କାଲଙ୍କତା ତିଣ୍ଣଂ ସଂୟୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖୟା ସୋତାପନ୍ନା ଅୱିନିପାତଧମ୍ମା ନିୟତା ସମ୍ବୋଧିପରାୟଣା'ତି। ତେନ ଚ ନାତିକିୟା ପରିଚାରକା ଅତ୍ତମନା ଅହେସୁଂ ପମୁଦିତା ପୀତିସୋମନସ୍ସଜାତା ଭଗୱତୋ ପଞ୍ହୱେୟ୍ୟାକରଣଂ ସୁତ୍ୱା''ତି।

ଆନନ୍ଦପରିକଥା

୨୭୬। ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମତୋ ଆନନ୍ଦସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ''ଇମେ ଖୋ ପନାପି ଅହେସୁଂ ମାଗଧକା ପରିଚାରକା ବହୂ ଚେୱ ରତ୍ତଞ୍ଞୂ ଚ ଅବ୍ଭୂତୀତା କାଲଙ୍କତା। ସୁଞ୍ଞା ମଞ୍ଞେ ଅଙ୍ଗମଗଧା ଅଙ୍ଗମାଗଧକେହି [ଅଙ୍ଗମାଗଧିକେହି (ସ୍ୟା।)] ପରିଚାରକେହି ଅବ୍ଭୂତୀତେହି କାଲଙ୍କତେହି। ତେ ଖୋ ପନାପି [ତେନ ଖୋ ପନାପି (ସ୍ୟା।)] ଅହେସୁଂ ବୁଦ୍ଧେ ପସନ୍ନା ଧମ୍ମେ ପସନ୍ନା ସଙ୍ଘେ ପସନ୍ନା ସୀଲେସୁ ପରିପୂରକାରିନୋ। ତେ ଅବ୍ଭୂତୀତା କାଲଙ୍କତା ଭଗୱତା ଅବ୍ୟାକତା; ତେସମ୍ପିସ୍ସ ସାଧୁ ୱେୟ୍ୟାକରଣଂ, ବହୁଜନୋ ପସୀଦେୟ୍ୟ, ତତୋ ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ ସୁଗତିଂ। ଅୟଂ ଖୋ ପନାପି ଅହୋସି ରାଜା ମାଗଧୋ ସେନିୟୋ ବିମ୍ବିସାରୋ ଧମ୍ମିକୋ ଧମ୍ମରାଜା ହିତୋ ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକାନଂ ନେଗମାନଞ୍ଚେୱ ଜାନପଦାନଞ୍ଚ। ଅପିସ୍ସୁଦଂ ମନୁସ୍ସା କିତ୍ତୟମାନରୂପା ୱିହରନ୍ତି – 'ଏୱଂ ନୋ ସୋ ଧମ୍ମିକୋ ଧମ୍ମରାଜା ସୁଖାପେତ୍ୱା କାଲଙ୍କତୋ, ଏୱଂ ମୟଂ ତସ୍ସ ଧମ୍ମିକସ୍ସ ଧମ୍ମରଞ୍ଞୋ ୱିଜିତେ ଫାସୁ [ଫାସୁକଂ (ସ୍ୟା।)] ୱିହରିମ୍ହା'ତି। ସୋ ଖୋ ପନାପି ଅହୋସି ବୁଦ୍ଧେ ପସନ୍ନୋ ଧମ୍ମେ ପସନ୍ନୋ ସଙ୍ଘେ ପସନ୍ନୋ ସୀଲେସୁ ପରିପୂରକାରୀ। ଅପିସ୍ସୁଦଂ ମନୁସ୍ସା ଏୱମାହଂସୁ – 'ଯାୱ ମରଣକାଲାପି ରାଜା ମାଗଧୋ ସେନିୟୋ ବିମ୍ବିସାରୋ ଭଗୱନ୍ତଂ କିତ୍ତୟମାନରୂପୋ କାଲଙ୍କତୋ'ତି। ସୋ ଅବ୍ଭୂତୀତୋ କାଲଙ୍କତୋ ଭଗୱତା ଅବ୍ୟାକତୋ। ତସ୍ସପିସ୍ସ ସାଧୁ ୱେୟ୍ୟାକରଣଂ ବହୁଜନୋ ପସୀଦେୟ୍ୟ, ତତୋ ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ ସୁଗତିଂ। ଭଗୱତୋ ଖୋ

ପନ ସମ୍ବୋଧି ମଗଧେସୁ। ଯଞ୍ଚ ଖୋ ପନ ଭଗଵତୋ ସମ୍ବୋଧି ମଗଧେସୁ, କଥଂ ତତ୍ର ଭଗଵା ମାଗଧକେ ପରିଚାରକେ ଅବ୍ଭୁତୀତେ କାଲଙ୍କତେ ଉପପତ୍ତୀସୁ ନ ବ୍ୟାକରେଯ୍ୟ। ଭଗଵା ଚେ ଖୋ ପନ ମାଗଧକେ ପରିଚାରକେ ଅବ୍ଭୁତୀତେ କାଲଙ୍କତେ ଉପପତ୍ତୀସୁ ନ ବ୍ୟାକରେଯ୍ୟ, ଦୀନମନା [ଦିନ୍ନମନା (ସ୍ୟା।), ଦୀନମାନା (ସୀ। ପୀ।)] ତେନସ୍ସୁ ମାଗଧକା ପରିଚାରକା; ଯେନ ଖୋ ପନସ୍ସୁ ଦୀନମନା ମାଗଧକା ପରିଚାରକା କଥଂ ତେ ଭଗଵା ନ ବ୍ୟାକରେଯ୍ୟା''ତି?

୨୭୭। ଇଦମାଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ମାଗଧକେ ପରିଚାରକେ ଆରବ୍ଭ ଏକୋ ରହୋ ଅନୁଵିଚିନ୍ତେତ୍ଵା ରତ୍ତିଯା ପଚ୍ଚୂସସମଯଂ ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠାଯ ଯେନ ଭଗଵା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ଭଗଵନ୍ତଂ ଅଭିଵାଦେତ୍ଵା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗଵନ୍ତଂ ଏତଦଵୋଚ – ''ସୁତଂ ମେତଂ, ଭନ୍ତେ – 'ଭଗଵା କିର ପରିତୋ ପରିତୋ ଜନପଦେସୁ ପରିଚାରକେ ଅବ୍ଭୁତୀତେ କାଲଙ୍କତେ ଉପପତ୍ତୀସୁ ବ୍ୟାକରୋତି କାସିକୋସଲେସୁ ଵଜ୍ଜିମଲ୍ଲେସୁ ଚେତିଵଂସେସୁ କୁରୁପଞ୍ଚାଲେସୁ ମଜ୍ଝସୂରସେନେସୁ – ''ଅସୁ ଅମୁତ୍ର ଉପପନ୍ନୋ, ଅସୁ ଅମୁତ୍ର ଉପପନ୍ନୋ। ପରୋପଞ୍ଞାସ ନାତିକିଯା ପରିଚାରକା ଅବ୍ଭୁତୀତା କାଲଙ୍କତା ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଓରମ୍ଭାଗିଯାନଂ ସଂଯୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖଯା ଓପପାତିକା ତତ୍ଥ ପରିନିବ୍ବାଯିନୋ ଅନାଵତ୍ତିଧମ୍ମା ତସ୍ମା ଲୋକା। ସାଧିକା ନଵୁତି ନାତିକିଯା ପରିଚାରକା ଅବ୍ଭୁତୀତା କାଲଙ୍କତା ତିଣ୍ଣଂ ସଂଯୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖଯା ରାଗଦୋସମୋହାନଂ ତନୁତ୍ତା ସକଦାଗାମିନୋ, ସକିଦେଵ ଇମଂ ଲୋକଂ ଆଗନ୍ତ୍ଵା ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତଂ କରିସ୍ସନ୍ତି। ସାତିରେକାନି ପଞ୍ଚସତାନି ନାତିକିଯା ପରିଚାରକା ଅବ୍ଭୁତୀତା କାଲଙ୍କତା ତିଣ୍ଣଂ ସଂଯୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖଯା ସୋତାପନ୍ନା ଅଵିନିପାତଧମ୍ମା ନିଯତା ସମ୍ବୋଧିପରାଯଣାତି। ତେନ ଚ ନାତିକିଯା ପରିଚାରକା ଅତ୍ତମନା ଅହେସୁଂ ପମୁଦିତା ପୀତିସୋମନସ୍ସଜାତା ଭଗଵତୋ ପଞ୍ହବେଯ୍ୟାକରଣଂ ସୁତ୍ଵା''ତି । ଇମେ ଖୋ ପନାପି, ଭନ୍ତେ, ଅହେସୁଂ ମାଗଧକା ପରିଚାରକା ବହୂ ଚେଵ ରତ୍ତଞ୍ଞୂ ଚ ଅବ୍ଭୁତୀତା କାଲଙ୍କତା। ସୁଞ୍ଞା ମଞ୍ଞେ ଅଙ୍ଗମଗଧା ଅଙ୍ଗମାଗଧକେହି ପରିଚାରକେହି ଅବ୍ଭୁତୀତେହି କାଲଙ୍କତେହି। ତେ ଖୋ ପନାପି, ଭନ୍ତେ, ଅହେସୁଂ ବୁଦ୍ଧେ ପସନ୍ନା ଧମ୍ମେ ପସନ୍ନା ସଙ୍ଘେ ପସନ୍ନା ସୀଲେସୁ ପରିପୂରକାରିନୋ, ତେ ଅବ୍ଭୁତୀତା କାଲଙ୍କତା ଭଗଵତା ଅବ୍ୟାକତା। ତେସମ୍ପିସ୍ସ ସାଧୁ ଵେଯ୍ୟାକରଣଂ, ବହୁଜନୋ ପସୀଦେଯ୍ୟ, ତତୋ ଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ ସୁଗତିଂ। ଅଯଂ ଖୋ ପନାପି, ଭନ୍ତେ, ଅହୋସି ରାଜା ମାଗଧୋ ସେନିଯୋ ବିମ୍ବିସାରୋ ଧମ୍ମିକୋ ଧମ୍ମରାଜା ହିତୋ ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକାନଂ ନେଗମାନଞ୍ଚେଵ ଜାନପଦାନଞ୍ଚ। ଅପିସୁଦଂ ମନୁସ୍ସା କିତ୍ତଯମାନରୂପା ଵିହରନ୍ତି – 'ଏଵଂ ନୋ ସୋ ଧମ୍ମିକୋ ଧମ୍ମରାଜା ସୁଖାପେତ୍ଵା କାଲଙ୍କତୋ। ଏଵଂ ମଯଂ ତସ୍ସ ଧମ୍ମିକସ୍ସ ଧମ୍ମରଞ୍ଞୋ ଵିଜିତେ ଫାସୁ ଵିହରିମ୍ହା'ତି। ସୋ ଖୋ ପନାପି, ଭନ୍ତେ, ଅହୋସି ବୁଦ୍ଧେ ପସନ୍ନୋ ଧମ୍ମେ ପସନ୍ନୋ ସଙ୍ଘେ ପସନ୍ନୋ ସୀଲେସୁ ପରିପୂରକାରୀ। ଅପିସୁଦଂ ମନୁସ୍ସା ଏଵମାହଂସୁ – 'ଯାଵ ମରଣକାଲାପି ରାଜା ମାଗଧୋ ସେନିଯୋ ବିମ୍ବିସାରୋ ଭଗଵନ୍ତଂ କିତ୍ତଯମାନରୂପୋ କାଲଙ୍କତୋ'ତି। ସୋ ଅବ୍ଭୁତୀତୋ କାଲଙ୍କତୋ ଭଗଵତା ଅବ୍ୟାକତୋ; ତସ୍ସପିସ୍ସ ସାଧୁ ଵେଯ୍ୟାକରଣଂ, ବହୁଜନୋ ପସୀଦେଯ୍ୟ, ତତୋ ଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ ସୁଗତିଂ। ଭଗଵତୋ ଖୋ ପନ, ଭନ୍ତେ, ସମ୍ବୋଧି ମଗଧେସୁ। ଯଞ୍ଚ ଖୋ ପନ , ଭନ୍ତେ, ଭଗଵତୋ ସମ୍ବୋଧି ମଗଧେସୁ, କଥଂ ତତ୍ର ଭଗଵା ମାଗଧକେ ପରିଚାରକେ ଅବ୍ଭୁତୀତେ କାଲଙ୍କତେ ଉପପତ୍ତୀସୁ ନ ବ୍ୟାକରେଯ୍ୟ? ଭଗଵା ଚେ ଖୋ ପନ, ଭନ୍ତେ, ମାଗଧକେ ପରିଚାରକେ ଅବ୍ଭୁତୀତେ କାଲଙ୍କତେ ଉପପତ୍ତୀସୁ ନ ବ୍ୟାକରେଯ୍ୟ ଦୀନମନା ତେନସ୍ସୁ ମାଗଧକା ପରିଚାରକା; ଯେନ ଖୋ ପନସ୍ସୁ ଦୀନମନା ମାଗଧକା ପରିଚାରକା କଥଂ ତେ ଭଗଵା ନ ବ୍ୟାକରେଯ୍ୟା''ତି। ଇଦମାଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ମାଗଧକେ ପରିଚାରକେ ଆରବ୍ଭ ଭଗଵତୋ ସମ୍ମୁଖା ପରିକଥଂ କତ୍ଵା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ଭଗଵନ୍ତଂ ଅଭିଵାଦେତ୍ଵା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ଵା ପକ୍କାମି।

୨୭୮। ଅଥ ଖୋ ଭଗଵା ଅଚିରପକ୍କନ୍ତେ ଆଯସ୍ମନ୍ତେ ଆନନ୍ଦେ ପୁବ୍ବଣ୍ହସମଯଂ ନିଵାସେତ୍ଵା ପତ୍ତଚୀଵରମାଦାଯ ନାତିକଂ ପିଣ୍ଡାଯ ପାଵିସି। ନାତିକେ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରିତ୍ଵା ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ପିଣ୍ଡପାତପଟିକ୍କନ୍ତୋ ପାଦେ ପକ୍ଖାଲେତ୍ଵା ଗିଞ୍ଜକାଵସଥଂ ପଵିସିତ୍ଵା ମାଗଧକେ ପରିଚାରକେ ଆରବ୍ଭ ଅଟ୍ଠିଂ କତ୍ଵା [ଅଟ୍ଠିକତ୍ଵା (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ମନସିକତ୍ଵା ସବ୍ବଂ ଚେତସା [ସବ୍ବଚେତସା (ପୀ।)] ସମନ୍ନାହରିତ୍ଵା ପଞ୍ଞତ୍ତେ ଆସନେ ନିସୀଦି – ''ଗତିଂ ନେସଂ ଜାନିସ୍ସାମି ଅଭିସମ୍ପରାଯଂ, ଯଂଗତିକା ତେ ଭଵନ୍ତୋ ଯଂଅଭିସମ୍ପରାଯା''ତି। ଅଦ୍ଦସା ଖୋ ଭଗଵା ମାଗଧକେ ପରିଚାରକେ ''ଯଂଗତିକା ତେ ଭଵନ୍ତୋ ଯଂଅଭିସମ୍ପରାଯା''ତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗଵା ସାଯନ୍ହସମଯଂ ପଟିସଲ୍ଲାନା ଵୁଟ୍ଠିତୋ ଗିଞ୍ଜକାଵସଥା ନିକ୍ଖମିତ୍ଵା ଵିହାରପଚ୍ଛାଯାଯଂ ପଞ୍ଞତ୍ତେ ଆସନେ ନିସୀଦି।

୨୭୯। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଯେନ ଭଗଵା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ଭଗଵନ୍ତଂ ଅଭିଵାଦେତ୍ଵା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗଵନ୍ତଂ ଏତଦଵୋଚ – ''ଉପସନ୍ତପଦିସ୍ସୋ [ଉପସନ୍ତପତିସୋ (କ।)] ଭନ୍ତେ ଭଗଵା ଭାତିରିଵ ଭଗଵତୋ ମୁଖଵଣ୍ଣୋ ଵିପ୍ପସନ୍ନତ୍ତା ଇନ୍ଦ୍ରିଯାନଂ। ସନ୍ତେନ ନୂନଜ୍ଜ ଭନ୍ତେ ଭଗଵା ଵିହାରେନ ଵିହାସୀ''ତି? ''ଯଦେଵ ଖୋ ମେ ତ୍ଵଂ, ଆନନ୍ଦ, ମାଗଧକେ ପରିଚାରକେ ଆରବ୍ଭ ସମ୍ମୁଖା ପରିକଥଂ କତ୍ଵା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ପକ୍କନ୍ତୋ, ତଦେଵାହଂ ନାତିକେ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରିତ୍ଵା ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ପିଣ୍ଡପାତପଟିକ୍କନ୍ତୋ ପାଦେ ପକ୍ଖାଲେତ୍ଵା ଗିଞ୍ଜକାଵସଥଂ ପଵିସିତ୍ଵା ମାଗଧକେ ପରିଚାରକେ ଆରବ୍ଭ ଅଟ୍ଠିଂ କତ୍ଵା ମନସିକତ୍ଵା ସବ୍ବଂ ଚେତସା ସମନ୍ନାହରିତ୍ଵା ପଞ୍ଞତ୍ତେ ଆସନେ ନିସୀଦିଂ – 'ଗତିଂ ନେସଂ ଜାନିସ୍ସାମି ଅଭିସମ୍ପରାଯଂ, ଯଂଗତିକା ତେ ଭଵନ୍ତୋ ଯଂଅଭିସମ୍ପରାଯା'ତି। ଅଦ୍ଦସଂ ଖୋ ଅହଂ, ଆନନ୍ଦ, ମାଗଧକେ ପରିଚାରକେ 'ଯଂଗତିକା ତେ ଭଵନ୍ତୋ ଯଂଅଭିସମ୍ପରାଯା'''ତି।

ଜନୱସଭଯକ୍ଖୋ

୨୮୦। ''ଅଥ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଅନ୍ତରହିତୋ ଯକ୍ଖୋ ସଦ୍ଦମନୁସ୍ସାୱେସି – 'ଜନୱସଭୋ ଅହଂ ଭଗୱା ; ଜନୱସଭୋ ଅହଂ ସୁଗତା'ତି। ଅଭିଜାନାସି ନୋ ତ୍ୱଂ, ଆନନ୍ଦ, ଇତୋ ପୁବ୍ବେ ଏୱରୂପଂ ନାମଧେୟ୍ୟଂ ସୁତଂ [ସୁତ୍ୱା (ପୀ।)] ଯଦିଦଂ ଜନୱସଭୋ''ତି?

''ନ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଅଭିଜାନାମି ଇତୋ ପୁବ୍ବେ ଏୱରୂପଂ ନାମଧେୟ୍ୟଂ ସୁତଂ ଯଦିଦଂ ଜନୱସଭୋତି, ଅପି ଚ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଲୋମାନି ହଟ୍ଠାନି 'ଜନୱସଭୋ'ତି ନାମଧେୟ୍ୟଂ ସୁତ୍ୱା। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଭନ୍ତେ, ଏତଦହୋସି – 'ନ ହି ନୂନ ସୋ ଓରକୋ ଯକ୍ଖୋ ଭୱିସ୍ସତି ଯଦିଦଂ ଏୱରୂପଂ ନାମଧେୟ୍ୟଂ ସୁପଞ୍ଞତ୍ତଂ ଯଦିଦଂ ଜନୱସଭୋ''ତି। ''ଅନନ୍ତରା ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ସଦ୍ଦପାତୁଭାୱା ଉଳାରୱଣ୍ଣୋ ମେ ଯକ୍ଖୋ ସମ୍ମୁଖେ ପାତୁରହୋସି । ଦୁତିଯମ୍ପି ସଦ୍ଦମନୁସ୍ସାୱେସି – 'ବିମ୍ବିସାରୋ ଅହଂ ଭଗୱା; ବିମ୍ବିସାରୋ ଅହଂ ସୁଗତାତି। ଇଦଂ ସତ୍ତମଂ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ୱେସ୍ସୱଣସ୍ସ ମହାରାଜସ୍ସ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜାମି, ସୋ ତତୋ ଚୁତୋ ମନୁସ୍ସରାଜା ଭୱିତୁଂ ପହୋମି [ସୋ ତତୋ ଚୁତୋ ମନୁସ୍ସରାଜା, ଅମନୁସ୍ସରାଜା ଦିୱି ହୋମି (ସୀ। ପୀ।)]।

ଇତୋ ସତ୍ତ ତତୋ ସତ୍ତ, ସଂସାରାନି ଚତୁଦ୍ଦସ;

ନିୱାସମଭିଜାନାମି, ଯତ୍ଥ ମେ ୱୁସିତଂ ପୁରେ।

୨୮୧। 'ଦୀଘରତ୍ତଂ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଅୱିନିପାତୋ ଅୱିନିପାତଂ ସଞ୍ଜାନାମି, ଆସା ଚ ପନ ମେ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ସକଦାଗାମିତାଯା'ତି। 'ଅଚ୍ଛରିଯମିଦଂ ଆଯସ୍ମତୋ ଜନୱସଭସ୍ସ ଯକ୍ଖସ୍ସ, ଅବ୍ଭୁତମିଦଂ ଆଯସ୍ମତୋ ଜନୱସଭସ୍ସ ଯକ୍ଖସ୍ସ। ''ଦୀଘରତ୍ତଂ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଅୱିନିପାତୋ ଅୱିନିପାତଂ ସଞ୍ଜାନାମୀ''ତି ଚ ୱଦେସି, ''ଆସା ଚ ପନ ମେ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ସକଦାଗାମିତାଯା''ତି ଚ ୱଦେସି, କୁତୋନିଦାନଂ ପନାଯସ୍ମା ଜନୱସଭୋ ଯକ୍ଖୋ ଏୱରୂପଂ ଉଳାରଂ ୱିସେସାଧିଗମଂ ସଞ୍ଜାନାତୀତି? ନ ଅଞ୍ଞତ୍ର, ଭଗୱା, ତୱ ସାସନା, ନ ଅଞ୍ଞତ୍ର [ଅଞ୍ଞତ୍ଥ (ସୀ। ପୀ।)], ସୁଗତ, ତୱ ସାସନା; ଯଦଗ୍ଗେ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତି ଏକନ୍ତିକତୋ [ଏକନ୍ତତୋ (ସ୍ୟା।), ଏକନ୍ତଗତୋ (ପୀ।)] ଅଭିପ୍ପସନ୍ନୋ, ତଦଗ୍ଗେ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଦୀଘରତ୍ତଂ ଅୱିନିପାତୋ ଅୱିନିପାତଂ ସଞ୍ଜାନାମି, ଆସା ଚ ପନ ମେ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ସକଦାଗାମିତାଯ। ଇଧାହଂ, ଭନ୍ତେ, ୱେସ୍ସୱଣେନ ମହାରାଜେନ ପେସିତୋ ୱିରୂଳ୍ହକସ୍ସ ମହାରାଜସ୍ସ ସନ୍ତିକେ କେନଚିଦେୱ କରଣୀଯେନ ଅଦ୍ଦସଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ ଗିଞ୍ଜକାୱସଥଂ ପୱିସିତ୍ୱା ମାଗଧକେ ପରିଚାରକେ ଆରବ୍ଭ ଅଟ୍ଠିଂ କତ୍ୱା ମନସିକତ୍ୱା ସବ୍ବଂ ଚେତସା ସମନ୍ନାହରିତ୍ୱା ନିସିନ୍ନଂ – ''ଗତିଂ ନେସଂ ଜାନିସ୍ସାମି ଅଭିସମ୍ପରାଯଂ, ଯଂଗତିକା ତେ ଭୱନ୍ତୋ ଯଂଅଭିସମ୍ପରାଯା''ତି। ଅନଚ୍ଛରିଯଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଭନ୍ତେ, ଯଂ ୱେସ୍ସୱଣସ୍ସ ମହାରାଜସ୍ସ ତସ୍ସଂ ପରିସାଯଂ ଭାସତୋ ସମ୍ମୁଖା ସୁତଂ ସମ୍ମୁଖା ପଟିଗ୍ଗହିତଂ – ''ଯଂଗତିକା ତେ ଭୱନ୍ତୋ ଯଂଅଭିସମ୍ପରାଯା''ତି। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଭନ୍ତେ, ଏତଦହୋସି – ଭଗୱନ୍ତଞ୍ଚ ଦକ୍ଖାମି, ଇଦଞ୍ଚ ଭଗୱତୋ ଆରୋଚେସ୍ସାମୀତି। ଇମେ ଖୋ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଦ୍ୱେପଚ୍ଚଯା ଭଗୱନ୍ତଂ ଦସ୍ସନାଯ ଉପସଙ୍କମିତୁଂ'।

ଦେୱସଭା

୨୮୨। 'ପୁରିମାନି , ଭନ୍ତେ, ଦିୱସାନି ପୁରିମତରାନି ତଦହୁପୋସଥେ ପନ୍ନରସେ ୱସ୍ସୂପନାଯିକାଯ ପୁଣ୍ଣାଯ ପୁଣ୍ଣମାଯ ରତ୍ତିଯା କେୱଲକପ୍ପା ଚ ଦେୱା ତାୱତିଂସା ସୁଧମ୍ମାଯଂ ସଭାଯଂ ସନ୍ନିସିନ୍ନା ହୋନ୍ତି ସନ୍ନିପତିତା। ମହତୀ ଚ ଦିବ୍ବପରିସା [ଦିବ୍ବା ପରିସା (ସୀ। ପୀ।)] ସମନ୍ତତୋ ନିସିନ୍ନା ହୋନ୍ତି [ନିସିନ୍ନା ହୋତି (ସୀ।), ସନ୍ନିସିନ୍ନା ହୋନ୍ତି ସନ୍ନିପତିତା (କ।)], ଚତ୍ତାରୋ ଚ ମହାରାଜାନୋ ଚତୁଦ୍ଦିସା ନିସିନ୍ନା ହୋନ୍ତି। ପୁରତ୍ଥିମାଯ ଦିସାଯ ଧତରଟ୍ଠୋ ମହାରାଜା ପଚ୍ଛିମାଭିମୁଖୋ [ପଚ୍ଛାଭିମୁଖୋ (କ।)] ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି ଦେୱେ ପୁରକ୍ଖତ୍ୱା; ଦକ୍ଖିଣାଯ ଦିସାଯ ୱିରୂଳ୍ହକୋ ମହାରାଜା ଉତ୍ତରାଭିମୁଖୋ ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି ଦେୱେ ପୁରକ୍ଖତ୍ୱା; ପଚ୍ଛିମାଯ ଦିସାଯ ୱିରୂପକ୍ଖୋ ମହାରାଜା ପୁରତ୍ଥାଭିମୁଖୋ ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି ଦେୱେ ପୁରକ୍ଖତ୍ୱା; ଉତ୍ତରାଯ ଦିସାଯ ୱେସ୍ସୱଣୋ ମହାରାଜା ଦକ୍ଖିଣାଭିମୁଖୋ ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି ଦେୱେ ପୁରକ୍ଖତ୍ୱା । ଯଦା, ଭନ୍ତେ, କେୱଲକପ୍ପା ଚ ଦେୱା ତାୱତିଂସା ସୁଧମ୍ମାଯଂ ସଭାଯଂ ସନ୍ନିସିନ୍ନା ହୋନ୍ତି ସନ୍ନିପତିତା, ମହତୀ ଚ ଦିବ୍ବପରିସା ସମନ୍ତତୋ ନିସିନ୍ନା ହୋନ୍ତି, ଚତ୍ତାରୋ ଚ ମହାରାଜାନୋ ଚତୁଦ୍ଦିସା ନିସିନ୍ନା ହୋନ୍ତି। ଇଦଂ ନେସଂ ହୋତି ଆସନସ୍ମିଂ; ଅଥ ପଚ୍ଛା ଅମ୍ହାକଂ ଆସନଂ ହୋତି। ଯେ ତେ, ଭନ୍ତେ, ଦେୱା ଭଗୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚରିତ୍ୱା ଅଧୁନୂପପନ୍ନା ତାୱତିଂସକାଯଂ, ତେ ଅଞ୍ଞେ ଦେୱେ ଅତିରୋଚନ୍ତି ୱଣ୍ଣେନ ଚେୱ ଯସସା ଚ। ତେନ ସୁଦଂ, ଭନ୍ତେ, ଦେୱା ତାୱତିଂସା ଅତ୍ତମନା ହୋନ୍ତି ପମୁଦିତା ପୀତିସୋମନସ୍ସଜାତା ''ଦିବ୍ବା ୱତ ଭୋ କାଯା ପରିପୂରେନ୍ତି, ହାଯନ୍ତି ଅସୁରକାଯା''ତି। ଅଥ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ଦେୱାନଂ ତାୱତିଂସାନଂ ସମ୍ପସାଦଂ ୱିଦିତ୍ୱା ଇମାହି ଗାଥାହି ଅନୁମୋଦି –

''ମୋଦନ୍ତି ୱତ ଭୋ ଦେୱା, ତାୱତିଂସା ସହିନ୍ଦକା [ସଇନ୍ଦକା (ସୀ।)];

ତଥାଗତଂ ନମସ୍ସନ୍ତା, ଧମ୍ମସ୍ସ ଚ ସୁଧମ୍ମତଂ।

ନୱେ ଦେୱେ ଚ ପସ୍ସନ୍ତା, ୱଣ୍ଣୱନ୍ତେ ଯସସ୍ସିନେ [ଯସସ୍ସିନୋ (ସ୍ୟା।)];

ସୁଗତସ୍ମିଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ, ଚରିତ୍ୱାନ ଇଧାଗତେ।

ତେ ଅଞ୍ଞେ ଅତିରୋଚନ୍ତି, ୱଣ୍ଣେନ ଯସସାଯୁନା;

ସାୱକା ଭୂରିପଞ୍ଞସ୍ସ, ୱିସେସୂପଗତା ଇଧ।

ଇଦଂ ଦିସ୍ୱାନ ନନ୍ଦନ୍ତି, ତାୱତିଂସା ସହିନ୍ଦକା;

ତଥାଗତଂ ନମସ୍ସନ୍ତା, ଧମ୍ମସ୍ସ ଚ ସୁଧମ୍ମତ''ନ୍ତି।

'ତେନ ସୁଦଂ, ଭନ୍ତେ, ଦେୱା ତାୱତିଂସା ଭିଯ୍ୟୋସୋମତ୍ତାଯ ଅତ୍ତମନା ହୋନ୍ତି ପମୁଦିତା ପୀତିସୋମନସ୍ସଜାତା ''ଦିବ୍ବା ୱତ, ଭୋ, କାଯା ପରିପୂରେନ୍ତି, ହାଯନ୍ତି ଅସୁରକାଯା''ତି। ଅଥ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଯେନତ୍ଥେନ ଦେୱା ତାୱତିଂସା ସୁଧମ୍ମାଯଂ ସଭାଯଂ ସନ୍ନିସିନ୍ନା ହୋନ୍ତି ସନ୍ନିପତିତା, ତଂ ଅତ୍ଥଂ ଚିନ୍ତଯିତ୍ୱା ତଂ ଅତ୍ଥଂ ମନ୍ତଯିତ୍ୱା ୱୁତ୍ତୱଚନାପି ତଂ [ୱୁତ୍ତୱଚନା ନାମିଦଂ (କ।)] ଚତ୍ତାରୋ ମହାରାଜାନୋ ତସ୍ମିଂ ଅତ୍ଥେ ହୋନ୍ତି। ପଚ୍ଚାନୁସିଟ୍ଠୱଚନାପି ତଂ [ପଚ୍ଚାନୁସିଟ୍ଠୱଚନା ନାମିଦଂ (କ।)] ଚତ୍ତାରୋ ମହାରାଜାନୋ ତସ୍ମିଂ ଅତ୍ଥେ ହୋନ୍ତି, ସକେସୁ ସକେସୁ ଆସନେସୁ ଠିତା ଅୱିପକ୍କନ୍ତା [ଅଧିପକ୍କନ୍ତା (କ।)]।

ତେ ୱୁତ୍ତୱାକ୍ୟା ରାଜାନୋ, ପଟିଗ୍ଗଯ୍ହାନୁସାସନିଂ;

ୱିପ୍ପସନ୍ନମନା ସନ୍ତା, ଅଟ୍ଠଂସୁ ସମ୍ହି ଆସନେତି।

୨୮୩। 'ଅଥ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଉତ୍ତରାଯ ଦିସାଯ ଉଳାରୋ ଆଲୋକୋ ସଞ୍ଜାୟି, ଓଭାସୋ ପାତୁରହୋସି ଅତିକ୍କମ୍ମେୱ ଦେୱାନଂ ଦେୱାନୁଭାୱଂ। ଅଥ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ଦେୱେ ତାୱତିଂସେ ଆମନ୍ତେସି – ''ଯଥା ଖୋ, ମାରିସା, ନିମିତ୍ତାନି ଦିସ୍ସନ୍ତି, ଉଳାରୋ ଆଲୋକୋ ସଞ୍ଜାଯତି, ଓଭାସୋ ପାତୁଭୱତି, ବ୍ରହ୍ମା ପାତୁଭୱିସ୍ସତି। ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ହେତଂ ପୁବ୍ବନିମିତ୍ତଂ ପାତୁଭାୱାଯ ଯଦିଦଂ ଆଲୋକୋ ସଞ୍ଜାଯତି ଓଭାସୋ ପାତୁଭୱତୀତି।

''ଯଥା ନିମିତ୍ତା ଦିସ୍ସନ୍ତି, ବ୍ରହ୍ମା ପାତୁଭୱିସ୍ସତି;

ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ହେତଂ ନିମିତ୍ତଂ, ଓଭାସୋ ୱିପୁଲୋ ମହା''ତି।

ସନଙ୍କୁମାରକଥା

୨୮୪। 'ଅଥ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଦେୱା ତାୱତିଂସା ଯଥାସକେସୁ ଆସନେସୁ ନିସୀଦିଂସୁ – ''ଓଭାସମେତଂ ଞସ୍ସାମ, ଯଂୱିପାକୋ ଭୱିସ୍ସତି, ସଚ୍ଛିକତ୍ୱାୱ ନଂ ଗମିସ୍ସାମା''ତି। ଚତ୍ତାରୋପି ମହାରାଜାନୋ ଯଥାସକେସୁ ଆସନେସୁ ନିସୀଦିଂସୁ – ''ଓଭାସମେତଂ ଞସ୍ସାମ ଯଂୱିପାକୋ ଭୱିସ୍ସତି, ସଚ୍ଛିକତ୍ୱାୱ ନଂ ଗମିସ୍ସାମା''ତି। ଇଦଂ ସୁତ୍ୱା ଦେୱା ତାୱତିଂସା ଏକଗ୍ଗା ସମାପଜ୍ଜିଂସୁ – ''ଓଭାସମେତଂ ଞସ୍ସାମ, ଯଂୱିପାକୋ ଭୱିସ୍ସତି, ସଚ୍ଛିକତ୍ୱାୱ ନଂ ଗମିସ୍ସାମା''ତି।

'ଯଦା, ଭନ୍ତେ, ବ୍ରହ୍ମା ସନଙ୍କୁମାରୋ ଦେୱାନଂ ତାୱତିଂସାନଂ ପାତୁଭୱତି, ଓଳାରିକଂ ଅତ୍ତଭାୱଂ ଅଭିନିମ୍ମିନିତ୍ୱା ପାତୁଭୱତି। ଯୋ ଖୋ ପନ, ଭନ୍ତେ, ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ପକତିୱଣ୍ଣୋ ଅନଭିସମ୍ଭୱନୀଯୋ ସୋ ଦେୱାନଂ ତାୱତିଂସାନଂ ଚକ୍ଖୁପଥସ୍ମିଂ। ଯଦା, ଭନ୍ତେ, ବ୍ରହ୍ମା ସନଙ୍କୁମାରୋ ଦେୱାନଂ ତାୱତିଂସାନଂ ପାତୁଭୱତି , ସୋ ଅଞ୍ଞେ ଦେୱେ ଅତିରୋଚତି ୱଣ୍ଣେନ ଚେୱ ଯସସା ଚ। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭନ୍ତେ, ସୋୱଣ୍ଣୋ ୱିଗ୍ଗହୋ ମାନୁସଂ ୱିଗ୍ଗହଂ ଅତିରୋଚତି; ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଯଦା ବ୍ରହ୍ମା ସନଙ୍କୁମାରୋ ଦେୱାନଂ ତାୱତିଂସାନଂ ପାତୁଭୱତି, ସୋ ଅଞ୍ଞେ ଦେୱେ ଅତିରୋଚତି ୱଣ୍ଣେନ

ଚେଓ୍ୱ ଯସସା ଚ। ଯଦା, ଭନ୍ତେ, ବ୍ରହ୍ମା ସନଙ୍କୁମାରୋ ଦେୱାନଂ ତାୱତିଂସାନଂ ପାତୁଭୱତି, ନ ତସ୍ସଂ ପରିସାଯଂ କୋଚି ଦେୱୋ ଅଭିୱାଦେତି ୱା ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠେତି ୱା ଆସନେନ ୱା ନିମନ୍ତେତି। ସବ୍ବେୱ ତୁଣ୍ହୀଭୂତା ପଞ୍ଜଲିକା ପଲ୍ଲଙ୍କେନ ନିସୀଦନ୍ତି – ''ଯସ୍ସଦାନି ଦେୱସ୍ସ ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ଇଚ୍ଛିସ୍ସତି ବ୍ରହ୍ମା ସନଙ୍କୁମାରୋ, ତସ୍ସ ଦେୱସ୍ସ ପଲ୍ଲଙ୍କେ ନିସୀଦିସ୍ସତୀ''ତି।

'ଯସ୍ସ ଖୋ ପନ, ଭନ୍ତେ, ଦେୱସ୍ସ ବ୍ରହ୍ମା ସନଙ୍କୁମାରୋ ପଲ୍ଲଙ୍କେ ନିସୀଦତି, ଉଳାରଂ ସୋ ଲଭତି ଦେୱୋ ୱେଦପଟିଲାଭଂ; ଉଳାରଂ ସୋ ଲଭତି ଦେୱୋ ସୋମନସ୍ସପଟିଲାଭଂ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭନ୍ତେ, ରାଜା ଖତ୍ତିଯୋ ମୁଦ୍ଧାୱସିତ୍ତୋ ଅଧୁନାଭିସିତ୍ତୋ ରଜ୍ଜେନ, ଉଳାରଂ ସୋ ଲଭତି ୱେଦପଟିଲାଭଂ, ଉଳାରଂ ସୋ ଲଭତି ସୋମନସ୍ସପଟିଲାଭଂ। ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଯସ୍ସ ଦେୱସ୍ସ ବ୍ରହ୍ମା ସନଙ୍କୁମାରୋ ପଲ୍ଲଙ୍କେ ନିସୀଦତି, ଉଳାରଂ ସୋ ଲଭତି ଦେୱୋ ୱେଦପଟିଲାଭଂ, ଉଳାରଂ ସୋ ଲଭତି ଦେୱୋ ସୋମନସ୍ସପଟିଲାଭଂ। ଅଥ , ଭନ୍ତେ, ବ୍ରହ୍ମା ସନଙ୍କୁମାରୋ ଓଳାରିକଂ ଅତ୍ତଭାୱଂ ଅଭିନିମ୍ମିନିତ୍ୱା କୁମାରୱଣ୍ଣୀ [କୁମାରୱଣ୍ଣୋ (ସ୍ୟା। କ।)] ହୁତ୍ୱା ପଞ୍ଚସିଖୋ ଦେୱାନଂ ତାୱତିଂସାନଂ ପାତୁରହୋସି। ସୋ ୱେହାସଂ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ଆକାସେ ଅନ୍ତଲିକ୍ଖେ ପଲ୍ଲଙ୍କେନ ନିସୀଦି। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭନ୍ତେ, ବଲୱା ପୁରିସୋ ସୁପଚ୍ଚତ୍ଥତେ ୱା ପଲ୍ଲଙ୍କେ ସମେ ୱା ଭୂମିଭାଗେ ପଲ୍ଲଙ୍କେନ ନିସୀଦେୟ୍ୟ; ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ବ୍ରହ୍ମା ସନଙ୍କୁମାରୋ ୱେହାସଂ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ଆକାସେ ଅନ୍ତଲିକ୍ଖେ ପଲ୍ଲଙ୍କେନ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଦେୱାନଂ ତାୱତିଂସାନଂ ସମ୍ପସାଦଂ ୱିଦିତ୍ୱା ଇମାହି ଗାଥାହି ଅନୁମୋଦି –

''ମୋଦନ୍ତି ୱତ ଭୋ ଦେୱା, ତାୱତିଂସା ସହିନ୍ଦକା;

ତଥାଗତଂ ନମସ୍ସନ୍ତା, ଧମ୍ମସ୍ସ ଚ ସୁଧମ୍ମତଂ।

''ନୱେ ଦେୱେ ଚ ପସ୍ସନ୍ତା, ୱଣ୍ଣୱନ୍ତେ ଯସସ୍ସିନେ;

ସୁଗତସ୍ମିଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ, ଚରିତ୍ୱାନ ଇଧାଗତେ।

''ତେ ଅଞ୍ଞେ ଅତିରୋଚନ୍ତି, ୱଣ୍ଣେନ ଯସସାଯୁନା;

ସାୱକା ଭୂରିପଞ୍ଞସ୍ସ, ୱିସେସୂପଗତା ଇଧ।

''ଇଦଂ ଦିସ୍ୱାନ ନନ୍ଦନ୍ତି, ତାୱତିଂସା ସହିନ୍ଦକା;

ତଥାଗତଂ ନମସ୍ସନ୍ତା, ଧମ୍ମସ୍ସ ଚ ସୁଧମ୍ମତ''ନ୍ତି।

୨୮୫। 'ଇମମତ୍ଥଂ, ଭନ୍ତେ, ବ୍ରହ୍ମା ସନଙ୍କୁମାରୋ ଭାସିତ୍ଥ; ଇମମତ୍ଥଂ, ଭନ୍ତେ, ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ସନଙ୍କୁମାରସ୍ସ ଭାସତୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋ ସରୋ ହୋତି ୱିସ୍ସଟ୍ଠୋ ଚ ୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟୋ ଚ ମଞ୍ଜୁ ଚ ସୱନୀଯୋ ଚ ବିନ୍ଦୁ ଚ ଅୱିସାରୀ ଚ ଗମ୍ଭୀରୋ ଚ ନିନ୍ନାଦୀ ଚ। ଯଥାପରିସଂ ଖୋ ପନ, ଭନ୍ତେ, ବ୍ରହ୍ମା ସନଙ୍କୁମାରୋ ସରେନ ୱିଞ୍ଞାପେତି; ନ ଚସ୍ସ ବହିଦ୍ଧା ପରିସାଯ ଘୋସୋ ନିଚ୍ଛରତି। ଯସ୍ସ ଖୋ ପନ, ଭନ୍ତେ, ଏୱଂ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋ ସରୋ ହୋତି, ସୋ ୱୁଚ୍ଚତି ''ବ୍ରହ୍ମସ୍ସରୋ''ତି।

'ଅଥ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ବ୍ରହ୍ମା ସନଙ୍କୁମାରୋ ତେତ୍ତିଂସେ ଅତ୍ତଭାୱେ ଅଭିନିମ୍ମିନିତ୍ୱା ଦେୱାନଂ ତାୱତିଂସାନଂ ପଚ୍ଚେକପଲ୍ଲଙ୍କେସୁ ପଲ୍ଲଙ୍କେନ [ପଚ୍ଚେକପଲ୍ଲଙ୍କେନ (କ।)] ନିସୀଦିତ୍ୱା ଦେୱେ ତାୱତିଂସେ ଆମନ୍ତେସି – ''ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞନ୍ତି, ଭୋନ୍ତୋ ଦେୱା ତାୱତିଂସା, ଯାୱଞ୍ଚ ସୋ ଭଗୱା ବହୁଜନହିତାଯ ପଟିପନ୍ନୋ ବହୁଜନସୁଖାଯ ଲୋକାନୁକମ୍ପାଯ ଅତ୍ଥାଯ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ। ଯେ ହି କେଚି, ଭୋ, ବୁଦ୍ଧଂ ସରଣଂ ଗତା ଧମ୍ମଂ ସରଣଂ ଗତା ସଙ୍ଘଂ ସରଣଂ ଗତା ସୀଲେସୁ ପରିପୂରକାରିନୋ ତେ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ପରନିମ୍ମିତୱସୱତ୍ତୀନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ନିମ୍ମାନରତୀନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ତୁସିତାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ଯାମାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ତାୱତିଂସାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ଚାତୁମହାରାଜିକାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି। ଯେ ସବ୍ବନିହୀନଂ କାଯଂ ପରିପୂରେନ୍ତି, ତେ ଗନ୍ଧବ୍ବକାଯଂ ପରିପୂରେନ୍ତୀ'''ତି।

୨୮୬। 'ଇମମତ୍ଥଂ , ଭନ୍ତେ, ବ୍ରହ୍ମା ସନଙ୍କୁମାରୋ ଭାସିତ୍ଥ; ଇମମତ୍ଥଂ, ଭନ୍ତେ, ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ସନଙ୍କୁମାରସ୍ସ ଭାସତୋ ଘୋସୋଯେୱ ଦେୱା ମଞ୍ଞନ୍ତି –

‘‘ୟ୍ୱାୟଂ ମମ ପଲ୍ଲଙ୍କେ ସ୍ୱାୟଂ ଏକୋୱ ଭାସତୀ’’ତି।

ଏକସ୍ମିଂ ଭାସମାନସ୍ମିଂ, ସବ୍ବେ ଭାସନ୍ତି ନିମ୍ମିତା;

ଏକସ୍ମିଂ ତୁଣ୍ହିମାସୀନେ, ସବ୍ବେ ତୁଣ୍ହୀ ଭୱନ୍ତି ତେ।

ତଦାସୁ ଦେୱା ମଞ୍ଞନ୍ତି, ତାୱତିଂସା ସହିନ୍ଦକା;

ୟ୍ୱାୟଂ ମମ ପଲ୍ଲଙ୍କସ୍ମିଂ, ସ୍ୱାୟଂ ଏକୋୱ ଭାସତୀତି।

‘ଅଥ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ବ୍ରହ୍ମା ସନଙ୍କୁମାରୋ ଏକତ୍ତେନ ଅତ୍ତାନଂ ଉପସଂହରତି, ଏକତ୍ତେନ ଅତ୍ତାନଂ ଉପସଂହରିତ୍ୱା ସକ୍କସ୍ସ ଦେୱାନମିନ୍ଦସ୍ସ ପଲ୍ଲଙ୍କେ ପଲ୍ଲଙ୍କେନ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଦେୱେ ତାୱତିଂସେ ଆମନ୍ତେସି –

ଭାୱିତୈଦ୍ଧିପାଦୋ

୨୮୭। ‘‘‘ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞନ୍ତି, ଭୋନ୍ତୋ ଦେୱା ତାୱତିଂସା, ୟାୱ ସୁପଞ୍ଞତ୍ତା ଚିମେ ତେନ ଭଗୱତା ଜାନତା ପସ୍ସତା ଅରହତା ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ ଚତ୍ତାରୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା ପଞ୍ଞତ୍ତା ଇଦ୍ଧିପହୁତାୟ [ଇଦ୍ଧିବହୁଲୀକତାୟ (ସ୍ୟା।)] ଇଦ୍ଧିୱିସୱିତାୟ [ଇଦ୍ଧିୱିସେୱିତାୟ (ସ୍ୟା।)] ଇଦ୍ଧିୱିକୁବ୍ବନତାୟ। କତମେ ଚତ୍ତାରୋ? ଇଧ ଭୋ ଭିକ୍ଖୁ ଛନ୍ଦସମାଧିପ୍ପଧାନସଙ୍ଖାରସମନ୍ନାଗତଂ ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତି। ୱୀରିୟସମାଧିପ୍ପଧାନସଙ୍ଖାରସମନ୍ନାଗତଂ ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତି। ଚିତ୍ତସମାଧିପ୍ପଧାନସଙ୍ଖାରସମନ୍ନାଗତଂ ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତି। ୱୀମଂସାସମାଧିପ୍ପଧାନସଙ୍ଖାରସମନ୍ନାଗତଂ ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତି। ଇମେ ଖୋ, ଭୋ, ତେନ ଭଗୱତା ଜାନତା ପସ୍ସତା ଅରହତା ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ ଚତ୍ତାରୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା ପଞ୍ଞତ୍ତା ଇଦ୍ଧିପହୁତାୟ ଇଦ୍ଧିୱିସୱିତାୟ ଇଦ୍ଧିୱିକୁବ୍ବନତାୟ।

‘‘‘ୟେ ହି କେଚି ଭୋ ଅତୀତମଦ୍ଧାନଂ ସମଣା ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣା ୱା ଅନେକୱିହିତଂ ଇଦ୍ଧିୱିଧଂ ପଚ୍ଚନୁଭୋସୁଂ, ସବ୍ବେ ତେ ଇମେସଂୟେୱ ଚତୁନ୍ନଂ ଇଦ୍ଧିପାଦାନଂ ଭାୱିତତ୍ତା ବହୁଲୀକତତ୍ତା। ୟେପି ହି କେଚି ଭୋ ଅନାଗତମଦ୍ଧାନଂ ସମଣା ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣା ୱା ଅନେକୱିହିତଂ ଇଦ୍ଧିୱିଧଂ ପଚ୍ଚନୁଭୋସ୍ସନ୍ତି, ସବ୍ବେ ତେ ଇମେସଂୟେୱ ଚତୁନ୍ନଂ ଇଦ୍ଧିପାଦାନଂ ଭାୱିତତ୍ତା ବହୁଲୀକତତ୍ତା। ୟେପି ହି କେଚି ଭୋ ଏତରହି ସମଣା ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣା ୱା ଅନେକୱିହିତଂ ଇଦ୍ଧିୱିଧଂ ପଚ୍ଚନୁଭୋନ୍ତି, ସବ୍ବେ ତେ ଇମେସଂୟେୱ ଚତୁନ୍ନଂ ଇଦ୍ଧିପାଦାନଂ ଭାୱିତତ୍ତା ବହୁଲୀକତତ୍ତା। ପସ୍ସନ୍ତି ନୋ ଭୋନ୍ତୋ ଦେୱା ତାୱତିଂସା ମମପିମଂ ଏୱରୂପଂ ଇଦ୍ଧାନୁଭାୱ’’ନ୍ତି? ‘‘ଏୱଂ ମହାବ୍ରହ୍ମେ’’ତି। ‘‘ଅହମ୍ପି ଖୋ ଭୋ ଇମେସଂୟେୱ ଚତୁନ୍ନଞ୍ଚ ଇଦ୍ଧିପାଦାନଂ ଭାୱିତତ୍ତା ବହୁଲୀକତତ୍ତା ଏୱଂ ମହିଦ୍ଧିକୋ ଏୱଂମହାନୁଭାୱୋ’’ତି। ଇମମତ୍ଥଂ, ଭନ୍ତେ, ବ୍ରହ୍ମା ସନଙ୍କୁମାରୋ ଭାସିତ୍ଥ। ଇମମତ୍ଥଂ, ଭନ୍ତେ, ବ୍ରହ୍ମା ସନଙ୍କୁମାରୋ ଭାସିତ୍ୱା ଦେୱେ ତାୱତିଂସେ ଆମନ୍ତେସି –

ତିୱିଧୋ ଓକାସାଧିଗମୋ

୨୮୮। ‘‘‘ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞନ୍ତି, ଭୋନ୍ତୋ ଦେୱା ତାୱତିଂସା, ୟାୱଞ୍ଚିଦଂ ତେନ ଭଗୱତା ଜାନତା ପସ୍ସତା ଅରହତା ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ ତୟୋ ଓକାସାଧିଗମା ଅନୁବୁଦ୍ଧା ସୁଖସ୍ସାଧିଗମାୟ। କତମେ ତୟୋ? ଇଧ ଭୋ ଏକଚ୍ଚୋ ସଂସଟ୍ଠୋ ୱିହରତି କାମେହି ସଂସଟ୍ଠୋ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି। ସୋ ଅପରେନ ସମୟେନ ଅରିୟଧମ୍ମଂ ସୁଣାତି, ୟୋନିସୋ ମନସି କରୋତି, ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମଂ ପଟିପଜ୍ଜତି। ସୋ ଅରିୟଧମ୍ମସ୍ସୱନଂ ଆଗମ୍ମ ୟୋନିସୋମନସିକାରଂ ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପତ୍ତିଂ ଅସଂସଟ୍ଠୋ ୱିହରତି କାମେହି ଅସଂସଟ୍ଠୋ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି। ତସ୍ସ ଅସଂସଟ୍ଠସ୍ସ କାମେହି ଅସଂସଟ୍ଠସ୍ସ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ସୁଖଂ, ସୁଖା ଭିୟ୍ୟୋ ସୋମନସ୍ସଂ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭୋ, ପମୁଦା ପାମୋଜ୍ଜଂ [ପାମୁଜ୍ଜଂ (ପୀ। କ।)] ଜାୟେଥ, ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭୋ, ଅସଂସଟ୍ଠସ୍ସ କାମେହି ଅସଂସଟ୍ଠସ୍ସ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ସୁଖଂ, ସୁଖା ଭିୟ୍ୟୋ ସୋମନସ୍ସଂ। ଅୟଂ ଖୋ, ଭୋ, ତେନ ଭଗୱତା ଜାନତା ପସ୍ସତା ଅରହତା ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ ପଠମୋ ଓକାସାଧିଗମୋ ଅନୁବୁଦ୍ଧୋ ସୁଖସ୍ସାଧିଗମାୟ।

‘‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭୋ, ଇଧେକଚ୍ଚସ୍ସ ଓଳାରିକା କାୟସଙ୍ଖାରା ଅପ୍ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧା ହୋନ୍ତି, ଓଳାରିକା ୱଚୀସଙ୍ଖାରା ଅପ୍ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧା ହୋନ୍ତି, ଓଳାରିକା ଚିତ୍ତସଙ୍ଖାରା ଅପ୍ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧା ହୋନ୍ତି। ସୋ ଅପରେନ ସମୟେନ ଅରିୟଧମ୍ମଂ ସୁଣାତି, ୟୋନିସୋ ମନସି କରୋତି, ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମଂ ପଟିପଜ୍ଜତି। ତସ୍ସ ଅରିୟଧମ୍ମସ୍ସୱନଂ ଆଗମ୍ମ ୟୋନିସୋମନସିକାରଂ ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପତ୍ତିଂ ଓଳାରିକା କାୟସଙ୍ଖାରା ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭନ୍ତି, ଓଳାରିକା ୱଚୀସଙ୍ଖାରା

ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭନ୍ତି, ଓଳାରିକା ଚିତ୍ତସଙ୍ଖାରା ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭନ୍ତି। ତସ୍ସ ଓଳାରିକାନଂ କାଯସଙ୍ଖାରାନଂ ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧିଯା ଓଳାରିକାନଂ ୱଚୀସଙ୍ଖାରାନଂ ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧିଯା ଓଳାରିକାନଂ ଚିତ୍ତସଙ୍ଖାରାନଂ ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧିଯା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ସୁଖଂ, ସୁଖା ଭିଯ୍ୟୋ ସୋମନସ୍ସଂ। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭୋ, ପମୁଦା ପାମୋଜ୍ଜଂ ଜାଯେଥ, ଏୱମେୱ ଖୋ ଭୋ ଓଳାରିକାନଂ କାଯସଙ୍ଖାରାନଂ ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧିଯା ଓଳାରିକାନଂ ୱଚୀସଙ୍ଖାରାନଂ ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧିଯା ଓଳାରିକାନଂ ଚିତ୍ତସଙ୍ଖାରାନଂ ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧିଯା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ସୁଖଂ, ସୁଖା ଭିଯ୍ୟୋ ସୋମନସ୍ସଂ। ଅଯଂ ଖୋ, ଭୋ, ତେନ ଭଗୱତା ଜାନତା ପସ୍ସତା ଅରହତା ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ ଦୁତିଯୋ ଓକାସାଧିଗମୋ ଅନୁବୁଦ୍ଧୋ ସୁଖସ୍ସାଧିଗମାଯ।

‘‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭୋ, ଇଧେକଚ୍ଚୋ ‘ଇଦଂ କୁସଲ’ନ୍ତି ଯଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନାତି, ‘ଇଦଂ ଅକୁସଲ’ନ୍ତି ଯଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନାତି। ‘ଇଦଂ ସାୱଜ୍ଜଂ ଇଦଂ ଅନୱଜ୍ଜଂ, ଇଦଂ ସେୱିତବ୍ବଂ ଇଦଂ ନ ସେୱିତବ୍ବଂ, ଇଦଂ ହୀନଂ ଇଦଂ ପଣୀତଂ, ଇଦଂ କଣ୍ହସୁକ୍କସପ୍ପଟିଭାଗ’ନ୍ତି ଯଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନାତି। ସୋ ଅପରେନ ସମଯେନ ଅରିଯଧମ୍ମଂ ସୁଣାତି, ଯୋନିସୋ ମନସି କରୋତି, ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମଂ ପଟିପଜ୍ଜତି। ସୋ ଅରିଯଧମ୍ମସ୍ସୱନଂ ଆଗମ୍ମ ଯୋନିସୋମନସିକାରଂ ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପତ୍ତିଂ, ‘ଇଦଂ କୁସଲ’ନ୍ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, ‘ଇଦଂ ଅକୁସଲ’ନ୍ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଇଦଂ ସାୱଜ୍ଜଂ ଇଦଂ ଅନୱଜ୍ଜଂ, ଇଦଂ ସେୱିତବ୍ବଂ ଇଦଂ ନ ସେୱିତବ୍ବଂ, ଇଦଂ ହୀନଂ ଇଦଂ ପଣୀତଂ, ଇଦଂ କଣ୍ହସୁକ୍କସପ୍ପଟିଭାଗ’ନ୍ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ତସ୍ସ ଏୱଂ ଜାନତୋ ଏୱଂ ପସ୍ସତୋ ଅୱିଜ୍ଜା ପହୀଯତି, ୱିଜ୍ଜା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। ତସ୍ସ ଅୱିଜ୍ଜାୱିରାଗା ୱିଜ୍ଜୁପ୍ପାଦା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ସୁଖଂ, ସୁଖା ଭିଯ୍ୟୋ ସୋମନସ୍ସଂ। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭୋ, ପମୁଦା ପାମୋଜ୍ଜଂ ଜାଯେଥ , ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭୋ, ଅୱିଜ୍ଜାୱିରାଗା ୱିଜ୍ଜୁପ୍ପାଦା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ସୁଖଂ, ସୁଖା ଭିଯ୍ୟୋ ସୋମନସ୍ସଂ। ଅଯଂ ଖୋ, ଭୋ, ତେନ ଭଗୱତା ଜାନତା ପସ୍ସତା ଅରହତା ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ ତତିଯୋ ଓକାସାଧିଗମୋ ଅନୁବୁଦ୍ଧୋ ସୁଖସ୍ସାଧିଗମାଯ। ଇମେ ଖୋ, ଭୋ, ତେନ ଭଗୱତା ଜାନତା ପସ୍ସତା ଅରହତା ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ ତଯୋ ଓକାସାଧିଗମା ଅନୁବୁଦ୍ଧା ସୁଖସ୍ସାଧିଗମାଯା’’ତି। ଇମମତ୍ଥଂ, ଭନ୍ତେ, ବ୍ରହ୍ମା ସନଙ୍କୁମାରୋ ଭାସିତ୍ଥ, ଇମମତ୍ଥଂ, ଭନ୍ତେ, ବ୍ରହ୍ମା ସନଙ୍କୁମାରୋ ଭାସିତ୍ୱା ଦେୱେ ତାୱତିଂସେ ଆମନ୍ତେସି –

ଚତୁସତିପଟ୍ଠାନଂ

୨୮୯। ‘‘‘ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞନ୍ତି, ଭୋନ୍ତୋ ଦେୱା ତାୱତିଂସା, ଯାୱ ସୁପଞ୍ଞତ୍ତା ଚିମେ ତେନ ଭଗୱତା ଜାନତା ପସ୍ସତା ଅରହତା ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନା ପଞ୍ଞତ୍ତା କୁସଲସ୍ସାଧିଗମାଯ। କତମେ ଚତ୍ତାରୋ? ଇଧ , ଭୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା ୱିନେଯ୍ୟ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ। ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରନ୍ତୋ ତତ୍ଥ ସମ୍ମା ସମାଧିଯତି, ସମ୍ମା ୱିପ୍ପସୀଦତି। ସୋ ତତ୍ଥ ସମ୍ମା ସମାହିତୋ ସମ୍ମା ୱିପ୍ପସନ୍ନୋ ବହିଦ୍ଧା ପରକାଯେ ଞାଣଦସ୍ସନଂ ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତେତି। ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱେଦନାସୁ ୱେଦନାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି…ପେ… ବହିଦ୍ଧା ପରୱେଦନାସୁ ଞାଣଦସ୍ସନଂ ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତେତି। ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଚିତ୍ତେ ଚିତ୍ତାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି…ପେ… ବହିଦ୍ଧା ପରଚିତ୍ତେ ଞାଣଦସ୍ସନଂ ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତେତି। ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା ୱିନେଯ୍ୟ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ। ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରନ୍ତୋ ତତ୍ଥ ସମ୍ମା ସମାଧିଯତି, ସମ୍ମା ୱିପ୍ପସୀଦତି। ସୋ ତତ୍ଥ ସମ୍ମା ସମାହିତୋ ସମ୍ମା ୱିପ୍ପସନ୍ନୋ ବହିଦ୍ଧା ପରଧମ୍ମେସୁ ଞାଣଦସ୍ସନଂ ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତେତି। ଇମେ ଖୋ, ଭୋ, ତେନ ଭଗୱତା ଜାନତା ପସ୍ସତା ଅରହତା ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନା ପଞ୍ଞତ୍ତା କୁସଲସ୍ସାଧିଗମାଯା’’ତି। ଇମମତ୍ଥଂ, ଭନ୍ତେ, ବ୍ରହ୍ମା ସନଙ୍କୁମାରୋ ଭାସିତ୍ଥ। ଇମମତ୍ଥଂ, ଭନ୍ତେ, ବ୍ରହ୍ମା ସନଙ୍କୁମାରୋ ଭାସିତ୍ୱା ଦେୱେ ତାୱତିଂସେ ଆମନ୍ତେସି –

ସତ୍ତ ସମାଧିପରିକ୍ଖାରା

୨୯୦। ‘‘‘ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞନ୍ତି, ଭୋନ୍ତୋ ଦେୱା ତାୱତିଂସା, ଯାୱ ସୁପଞ୍ଞତ୍ତା ଚିମେ ତେନ ଭଗୱତା ଜାନତା ପସ୍ସତା ଅରହତା ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ ସତ୍ତ ସମାଧିପରିକ୍ଖାରା ସମ୍ମାସମାଧିସ୍ସ ପରିଭାୱନାଯ ସମ୍ମାସମାଧିସ୍ସ ପାରିପୂରିଯା। କତମେ ସତ୍ତ? ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ ସମ୍ମାୱାଚା ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ ସମ୍ମାଆଜୀୱୋ ସମ୍ମାୱାଯାମୋ ସମ୍ମାସତି। ଯା ଖୋ, ଭୋ, ଇମେହି ସତ୍ତହଙ୍ଗେହି ଚିତ୍ତସ୍ସ ଏକଗ୍ଗତା ପରିକ୍ଖତା, ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭୋ, ଅରିଯୋ ସମ୍ମାସମାଧି ସଉପନିସୋ ଇତିପି ସପରିକ୍ଖାରୋ ଇତିପି। ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିସ୍ସ ଭୋ, ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ ପହୋତି, ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପସ୍ସ ସମ୍ମାୱାଚା ପହୋତି, ସମ୍ମାୱାଚସ୍ସ ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ ପହୋତି। ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତସ୍ସ ସମ୍ମାଆଜୀୱୋ ପହୋତି, ସମ୍ମାଆଜୀୱସ୍ସ ସମ୍ମାୱାଯାମୋ ପହୋତି, ସମ୍ମାୱାଯାମସ୍ସ ସମ୍ମାସତି ପହୋତି , ସମ୍ମାସତିସ୍ସ ସମ୍ମାସମାଧି ପହୋତି, ସମ୍ମାସମାଧିସ୍ସ ସମ୍ମାଞାଣଂ ପହୋତି, ସମ୍ମାଞାଣସ୍ସ ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତି ପହୋତି। ଯଞ୍ହି ତଂ, ଭୋ, ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେଯ୍ୟ – ‘ସ୍ୱାକ୍ଖାତୋ ଭଗୱତା ଧମ୍ମୋ ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକୋ ଅକାଲିକୋ ଏହିପସ୍ସିକୋ ଓପନେଯ୍ୟିକୋ ପଚ୍ଚତ୍ତଂ ୱେଦିତବ୍ବୋ ୱିଞ୍ଞୂହି ଅପାରୁତା ଅମତସ୍ସ ଦ୍ୱାରା’ତି ଇଦମେୱ ତଂ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେଯ୍ୟ। ସ୍ୱାକ୍ଖାତୋ ହି, ଭୋ, ଭଗୱତା ଧମ୍ମୋ ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକୋ, ଅକାଲିକୋ ଏହିପସ୍ସିକୋ ଓପନେଯ୍ୟିକୋ ପଚ୍ଚତ୍ତଂ ୱେଦିତବ୍ବୋ ୱିଞ୍ଞୂହି ଅପାରୁତା ଅମତସ୍ସ ଦ୍ୱାରା [ଦ୍ୱାରାତି (ସ୍ୟା। କ।)]।

‘‘‘ଯେ ହି କେଚି, ଭୋ, ବୁଦ୍ଧେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତା, ଧମ୍ମେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତା, ସଙ୍ଘେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତା, ଅରିଯକନ୍ତେହି ସୀଲେହି ସମନ୍ନାଗତା , ଯେ ଚିମେ ଓପପାତିକା ଧମ୍ମୱିନୀତା ସାତିରେକାନି ଚତୁୱୀସତିସତସହସ୍ସାନି ମାଗଧକା ପରିଚାରକା ଅବ୍ଭତୀତା କାଲଙ୍କତା ତିଣ୍ଣଂ ସଂଯୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖଯା ସୋତାପନ୍ନା ଅୱିନିପାତଧମ୍ମା ନିଯତା ସମ୍ବୋଧିପରାଯଣା। ଅତ୍ଥି ଚେୱେତ୍ଥ ସକଦାଗାମିନୋ।

‘‘ଅତ୍ଥାଯଂ [ଅଥାଯଂ (ସୀ। ସ୍ଯା।)] ଇତରା ପଜା, ପୁଞ୍ଞଭାଗାତି ମେ ମନୋ;

ସଙ୍ଖାତୁଂ ନୋପି ସକ୍କୋମି, ମୁସାୱାଦସ୍ସ ଓତ୍ତପ୍ପ’’ନ୍ତି।

୨୯୧। ‘ଇମମତ୍ଥଂ, ଭନ୍ତେ, ବ୍ରହ୍ମା ସନଙ୍କୁମାରୋ ଭାସିତ୍ଥ, ଇମମତ୍ଥଂ, ଭନ୍ତେ, ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ସନଙ୍କୁମାରସ୍ସ ଭାସତୋ ୱେସ୍ସୱଣସ୍ସ ମହାରାଜସ୍ସ ଏୱଂ ଚେତସୋ ପରିୱିତକ୍କୋ ଉଦପାଦି – ‘‘ଅଚ୍ଛରିଯଂ ୱତ ଭୋ, ଅବ୍ଭୁତଂ ୱତ ଭୋ, ଏୱରୂପୋପି ନାମ ଉଳାରୋ ସତ୍ଥା ଭୱିସ୍ସତି, ଏୱରୂପଂ ଉଳାରଂ ଧମ୍ମକ୍ଖାନଂ, ଏୱରୂପା ଉଳାରା ୱିସେସାଧିଗମା ପଞ୍ଞାଯିସ୍ସନ୍ତୀ’’ତି। ଅଥ, ଭନ୍ତେ, ବ୍ରହ୍ମା ସନଙ୍କୁମାରୋ ୱେସ୍ସୱଣସ୍ସ ମହାରାଜସ୍ସ ଚେତସା ଚେତୋପରିୱିତକ୍କମଞ୍ଞାଯ ୱେସ୍ସୱଣଂ ମହାରାଜାନଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞତି ଭୱଂ ୱେସ୍ସୱଣୋ ମହାରାଜା ଅତୀତମ୍ପି ଅଦ୍ଧାନଂ ଏୱରୂପୋ ଉଳାରୋ ସତ୍ଥା ଅହୋସି, ଏୱରୂପଂ ଉଳାରଂ ଧମ୍ମକ୍ଖାନଂ, ଏୱରୂପା ଉଳାରା ୱିସେସାଧିଗମା ପଞ୍ଞାଯିଂସୁ। ଅନାଗତମ୍ପି ଅଦ୍ଧାନଂ ଏୱରୂପୋ ଉଳାରୋ ସତ୍ଥା ଭୱିସ୍ସତି, ଏୱରୂପଂ ଉଳାରଂ ଧମ୍ମକ୍ଖାନଂ, ଏୱରୂପା ଉଳାରା ୱିସେସାଧିଗମା ପଞ୍ଞାଯିସ୍ସନ୍ତୀ’’’ତି।

୨୯୨। ‘‘‘ଇମମତ୍ଥଂ, ଭନ୍ତେ, ବ୍ରହ୍ମା ସନଙ୍କୁମାରୋ ଦେୱାନଂ ତାୱତିଂସାନଂ ଅଭାସି, ଇମମତ୍ଥଂ ୱେସ୍ସୱଣୋ ମହାରାଜା ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ସନଙ୍କୁମାରସ୍ସ ଦେୱାନଂ ତାୱତିଂସାନଂ ଭାସତୋ ସମ୍ମୁଖା ସୁତଂ [ସୁତ୍ୱା (ସୀ। ପୀ।)] ସମ୍ମୁଖା ପଟିଗ୍ଗହିତଂ ସଯଂ ପରିସାଯଂ ଆରୋଚେସି’’।

ଇମମତ୍ଥଂ ଜନୱସଭୋ ଯକ୍ଖୋ ୱେସ୍ସୱଣସ୍ସ ମହାରାଜସ୍ସ ସଯଂ ପରିସାଯଂ ଭାସତୋ ସମ୍ମୁଖା ସୁତଂ ସମ୍ମୁଖା ପଟିଗ୍ଗହିତଂ [ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା (ସୀ। ପୀ।)] ଭଗୱତୋ ଆରୋଚେସି। ଇମମତ୍ଥଂ ଭଗୱା ଜନୱସଭସ୍ସ ଯକ୍ଖସ୍ସ ସମ୍ମୁଖା ସୁତ୍ୱା ସମ୍ମୁଖା ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ସାମଞ୍ଚ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ଆଯସ୍ମତୋ ଆନନ୍ଦସ୍ସ ଆରୋଚେସି, ଇମମତ୍ଥମାଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱତୋ ସମ୍ମୁଖା ସୁତ୍ୱା ସମ୍ମୁଖା ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଆରୋଚେସି ଭିକ୍ଖୂନଂ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଉପାସକାନଂ ଉପାସିକାନଂ। ତଯିଦଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଇଦ୍ଧଞ୍ଚେୱ ଫୀତଞ୍ଚ ୱିତ୍ଥାରିକଂ ବାହୁଜଞ୍ଞଂ ପୁଥୁଭୂତଂ ଯାୱ ଦେୱମନୁସ୍ସେହି ସୁପ୍ପକାସିତନ୍ତି।

ଜନୱସଭସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ପଞ୍ଚମଂ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୬। ମହାଗୋୱିନ୍ଦସୁତ୍ତଂ

୨୯୩। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ରାଜଗହେ ୱିହରତି ଗିଜ୍ଝକୂଟେ ପଦ୍ଭତେ। ଅଥ ଖୋ ପଞ୍ଚସିଖୋ ଗନ୍ଧବ୍ବପୁତ୍ତୋ ଅଭିକ୍କନ୍ତାଯ ରତ୍ତିଯା ଅଭିକ୍କନ୍ତୱଣ୍ଣୋ କେୱଲକପ୍ପଂ ଗିଜ୍ଝକୂଟଂ ପଦ୍ଭତଂ ଓଭାସେତ୍ୱା ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠାସି। ଏକମନ୍ତଂ ଠିତୋ ଖୋ ପଞ୍ଚସିଖୋ ଗନ୍ଧବ୍ବପୁତ୍ତୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ଯଂ ଖୋ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଦେୱାନଂ ତାୱତିଂସାନଂ ସମ୍ମୁଖା ସୁତଂ ସମ୍ମୁଖା ପଟିଗ୍ଗହିତଂ, ଆରୋଚେମି ତଂ ଭଗୱତୋ''ତି। ''ଆରୋଚେହି ମେ ତ୍ୱଂ, ପଞ୍ଚସିଖା''ତି ଭଗୱା ଅୱୋଚ।

ଦେୱସଭା

୨୯୪। ''ପୁରିମାନି, ଭନ୍ତେ, ଦିୱସାନି ପୁରିମତରାନି ତଦହୁପୋସଥେ ପନ୍ନରସେ ପୱାରଣାଯ ପୁଣ୍ଣାଯ ପୁଣ୍ଣମାଯ ରତ୍ତିଯା କେୱଲକପ୍ପା ଚ ଦେୱା ତାୱତିଂସା ସୁଧମ୍ମାଯଂ ସଭାଯଂ ସନ୍ନିସିନ୍ନା ହୋନ୍ତି ସନ୍ନିପତିତା; ମହତୀ ଚ ଦିବ୍ବପରିସା ସମନ୍ତତୋ ନିସିନ୍ନା ହୋନ୍ତି, ଚତ୍ତାରୋ ଚ ମହାରାଜାନୋ ଚତୁଦ୍ଦିସା ନିସିନ୍ନା ହୋନ୍ତି; ପୁରତ୍ଥିମାଯ ଦିସାଯ ଧତରଟ୍ଠୋ ମହାରାଜା ପଚ୍ଛିମାଭିମୁଖୋ ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି ଦେୱେ ପୁରକ୍ଖତ୍ୱା; ଦକ୍ଖିଣାଯ ଦିସାଯ ୱିରୂଳ୍ହକୋ ମହାରାଜା ଉତ୍ତରାଭିମୁଖୋ ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି ଦେୱେ ପୁରକ୍ଖତ୍ୱା; ପଚ୍ଛିମାଯ ଦିସାଯ ୱିରୂପକ୍ଖୋ ମହାରାଜା ପୁରତ୍ଥାଭିମୁଖୋ ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି ଦେୱେ ପୁରକ୍ଖତ୍ୱା; ଉତ୍ତରାଯ ଦିସାଯ ୱେସ୍ସୱଣୋ ମହାରାଜା ଦକ୍ଖିଣାଭିମୁଖୋ ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି ଦେୱେ ପୁରକ୍ଖତ୍ୱା। ଯଦା ଭନ୍ତେ, କେୱଲକପ୍ପା ଚ ଦେୱା ତାୱତିଂସା ସୁଧମ୍ମାଯଂ ସଭାଯଂ ସନ୍ନିସିନ୍ନା ହୋନ୍ତି ସନ୍ନିପତିତା, ମହତୀ ଚ ଦିବ୍ବପରିସା ସମନ୍ତତୋ ନିସିନ୍ନା ହୋନ୍ତି, ଚତ୍ତାରୋ ଚ ମହାରାଜାନୋ ଚତୁଦ୍ଦିସା ନିସିନ୍ନା ହୋନ୍ତି, ଇଦଂ ନେସଂ ହୋତି ଆସନସ୍ମିଂ; ଅଥ ପଚ୍ଛା ଅମ୍ହାକଂ ଆସନଂ ହୋତି।

''ଯେ ତେ, ଭନ୍ତେ, ଦେୱା ଭଗୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚରିତ୍ୱା ଅଧୁନୂପପନ୍ନା ତାୱତିଂସକାଯଂ, ତେ ଅଞ୍ଞେ ଦେୱେ ଅତିରୋଚନ୍ତି ୱଣ୍ଣେନ ଚେୱ ଯସସା ଚ। ତେନ ସୁଦଂ, ଭନ୍ତେ, ଦେୱା ତାୱତିଂସା ଅତ୍ତମନା ହୋନ୍ତି ପମୁଦିତା ପୀତିସୋମନସ୍ସଜାତା; 'ଦିବ୍ବା ୱତ, ଭୋ, କାଯା ପରିପୂରେନ୍ତି, ହାଯନ୍ତି ଅସୁରକାଯା'ତି।

୨୯୫। ''ଅଥ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ଦେୱାନଂ ତାୱତିଂସାନଂ ସମ୍ପସାଦଂ ୱିଦିତ୍ୱା ଇମାହି ଗାଥାହି ଅନୁମୋଦି –

'ମୋଦନ୍ତି ୱତ ଭୋ ଦେୱା, ତାୱତିଂସା ସହିନ୍ଦକା;

ତଥାଗତଂ ନମସ୍ସନ୍ତା, ଧମ୍ମସ୍ସ ଚ ସୁଧମ୍ମତଂ।

ନୱେ ଦେୱେ ଚ ପସ୍ସନ୍ତା, ୱଣ୍ଣୱନ୍ତେ ଯସସ୍ସିନେ;

ସୁଗତସ୍ମିଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ, ଚରିତ୍ୱାନ ଇଧାଗତେ।

ତେ ଅଞ୍ଞେ ଅତିରୋଚନ୍ତି, ୱଣ୍ଣେନ ଯସସାଯୁନା;

ସାୱକା ଭୂରିପଞ୍ଞସ୍ସ, ୱିସେସୂପଗତା ଇଧ।

ଇଦଂ ଦିସ୍ୱାନ ନନ୍ଦନ୍ତି, ତାୱତିଂସା ସହିନ୍ଦକା;

ତଥାଗତଂ ନମସ୍ସନ୍ତା, ଧମ୍ମସ୍ସ ଚ ସୁଧମ୍ମତ'ନ୍ତି।

''ତେନ ସୁଦଂ , ଭନ୍ତେ, ଦେୱା ତାୱତିଂସା ଭିୟ୍ୟୋସୋ ମତ୍ତାଯ ଅତ୍ତମନା ହୋନ୍ତି ପମୁଦିତା ପୀତିସୋମନସ୍ସଜାତା; 'ଦିବ୍ବା ୱତ, ଭୋ, କାଯା ପରିପୂରେନ୍ତି, ହାଯନ୍ତି ଅସୁରକାଯା'''ତି।

ଅଟ୍ଠ ଯଥାଭୁଚ୍ଚୱଣ୍ଣା

୨୯୬। ''ଅଥ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ଦେୱାନଂ ତାୱତିଂସାନଂ ସମ୍ପସାଦଂ ୱିଦିତ୍ୱା ଦେୱେ ତାୱତିଂସେ ଆମନ୍ତେସି – 'ଇଚ୍ଛେଯ୍ୟାଥ ନୋ ତୁମ୍ହେ, ମାରିସା, ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅଟ୍ଠ ଯଥାଭୁଚ୍ଚେ ୱଣ୍ଣେ ସୋତୁ'ନ୍ତି? 'ଇଚ୍ଛାମ ମଯଂ, ମାରିସ, ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅଟ୍ଠ ଯଥାଭୁଚ୍ଚେ ୱଣ୍ଣେ ସୋତୁ'ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ଦେୱାନଂ ତାୱତିଂସାନଂ ଭଗୱତୋ ଅଟ୍ଠ ଯଥାଭୁଚ୍ଚେ ୱଣ୍ଣେ ପଯିରୁଦାହାସି – 'ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞନ୍ତି, ଭୋନ୍ତୋ ଦେୱା ତାୱତିଂସା? ଯାୱଞ୍ଚ ସୋ ଭଗୱା ବହୁଜନହିତାଯ ପଟିପନ୍ନୋ ବହୁଜନସୁଖାଯ ଲୋକାନୁକମ୍ପାଯ ଅତ୍ଥାଯ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ। ଏୱଂ ବହୁଜନହିତାଯ ପଟିପନ୍ନଂ ବହୁଜନସୁଖାଯ ଲୋକାନୁକମ୍ପାଯ ଅତ୍ଥାଯ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ ଇମିନାପଙ୍ଗେନ ସମନ୍ନାଗତଂ ସତ୍ଥାରଂ ନେୱ ଅତୀତଂସେ ସମନୁପସ୍ସାମ, ନ ପନେତରହି, ଅଞ୍ଞତ୍ର ତେନ ଭଗୱତା।

''ସ୍ୱାକ୍ଖାତୋ ଖୋ ପନ ତେନ ଭଗୱତା ଧମ୍ମୋ ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକୋ ଅକାଲିକୋ ଏହିପସ୍ସିକୋ ଓପନେଯ୍ୟିକୋ ପଚ୍ଚତ୍ତଂ ୱେଦିତବ୍ବୋ ୱିଞ୍ଞୂହି। ଏୱଂ ଓପନେଯ୍ୟିକସ୍ସ ଧମ୍ମସ୍ସ ଦେସେତାରଂ ଇମିନାପଙ୍ଗେନ ସମନ୍ନାଗତଂ ସତ୍ଥାରଂ ନେୱ ଅତୀତଂସେ ସମନୁପସ୍ସାମ, ନ ପନେତରହି, ଅଞ୍ଞତ୍ର ତେନ ଭଗୱତା।

''ଇଦଂ କୁସଲନ୍ତି ଖୋ ପନ ତେନ ଭଗୱତା ସୁପଞ୍ଞତ୍ତଂ, ଇଦଂ ଅକୁସଲନ୍ତି ସୁପଞ୍ଞତ୍ତଂ। ଇଦଂ ସାୱଜ୍ଜଂ ଇଦଂ ଅନୱଜ୍ଜଂ, ଇଦଂ ସେୱିତବ୍ବଂ ଇଦଂ ନ ସେୱିତବ୍ବଂ, ଇଦଂ ହୀନଂ ଇଦଂ ପଣୀତଂ, ଇଦଂ କଣ୍ହସୁକ୍କସପ୍ପଟିଭାଗନ୍ତି ସୁପଞ୍ଞତ୍ତଂ। ଏୱଂ କୁସଲାକୁସଲସାୱଜ୍ଜାନୱଜ୍ଜସେୱିତବ୍ବାସେୱିତବ୍ବହୀନ-ପଣୀତକଣ୍ହସୁକ୍କସପ୍ପଟିଭାଗାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପଞ୍ଞପେତାରଂ ଇମିନାପଙ୍ଗେନ ସମନ୍ନାଗତଂ ସତ୍ଥାରଂ ନେୱ ଅତୀତଂସେ ସମନୁପସ୍ସାମ, ନ ପନେତରହି, ଅଞ୍ଞତ୍ର ତେନ ଭଗୱତା।

''ସୁପଞ୍ଞତ୍ତା ଖୋ ପନ ତେନ ଭଗୱତା ସାୱକାନଂ ନିବ୍ବାନଗାମିନୀ ପଟିପଦା, ସଂସନ୍ଦତି ନିବ୍ବାନଞ୍ଚ ପଟିପଦା ଚ। ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ଗଙ୍ଗୋଦକଂ ଯମୁନୋଦକେନ ସଂସନ୍ଦତି ସମେତି, ଏୱମେୱ ସୁପଞ୍ଞତ୍ତା ତେନ ଭଗୱତା ସାୱକାନଂ ନିବ୍ବାନଗାମିନୀ ପଟିପଦା, ସଂସନ୍ଦତି ନିବ୍ବାନଞ୍ଚ ପଟିପଦା ଚ। ଏୱଂ ନିବ୍ବାନଗାମିନିଯା ପଟିପଦାଯ ପଞ୍ଞପେତାରଂ ଇମିନାପଙ୍ଗେନ ସମନ୍ନାଗତଂ ସତ୍ଥାରଂ ନେୱ ଅତୀତଂସେ ସମନୁପସ୍ସାମ, ନ ପନେତରହି, ଅଞ୍ଞତ୍ର ତେନ ଭଗୱତା।

''ଅଭିନିପ୍ଫନ୍ନୋ [ଅଭିନିପ୍ପନ୍ନୋ (ପୀ। କ।)] ଖୋ ପନ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଲାଭୋ ଅଭିନିପ୍ଫନ୍ନୋ ସିଲୋକୋ, ଯାୱ ମଞ୍ଞେ ଖତ୍ତିଯା ସମ୍ପିଯାଯମାନରୂପା ୱିହରନ୍ତି, ୱିଗତମଦୋ ଖୋ ପନ ସୋ ଭଗୱା ଆହାରଂ ଆହାରେତି। ଏୱଂ ୱିଗତମଦଂ ଆହାରଂ ଆହରଯମାନଂ ଇମିନାପଙ୍ଗେନ ସମନ୍ନାଗତଂ ସତ୍ଥାରଂ ନେୱ ଅତୀତଂସେ ସମନୁପସ୍ସାମ, ନ ପନେତରହି, ଅଞ୍ଞତ୍ର ତେନ ଭଗୱତା।

''ଲଦ୍ଧସହାଯୋ ଖୋ ପନ ସୋ ଭଗୱା ସେଖାନଞ୍ଚେୱ ପଟିପନ୍ନାନଂ ଖୀଣାସୱାନଞ୍ଚ ୱୁସିତୱତଂ। ତେ ଭଗୱା ଅପନୁଜ୍ଜ ଏକାରାମତଂ ଅନୁଯୁତ୍ତୋ ୱିହରତି। ଏୱଂ ଏକାରାମତଂ ଅନୁଯୁତ୍ତଂ ଇମିନାପଙ୍ଗେନ ସମନ୍ନାଗତଂ ସତ୍ଥାରଂ ନେୱ ଅତୀତଂସେ ସମନୁପସ୍ସାମ, ନ ପନେତରହି, ଅଞ୍ଞତ୍ର ତେନ ଭଗୱତା।

''ଯଥାୱାଦୀ ଖୋ ପନ ସୋ ଭଗୱା ତଥାକାରୀ, ଯଥାକାରୀ ତଥାୱାଦୀ, ଇତି ଯଥାୱାଦୀ ତଥାକାରୀ, ଯଥାକାରୀ ତଥାୱାଦୀ। ଏୱଂ ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନଂ ଇମିନାପଙ୍ଗେନ ସମନ୍ନାଗତଂ ସତ୍ଥାରଂ ନେୱ ଅତୀତଂସେ ସମନୁପସ୍ସାମ, ନ ପନେତରହି, ଅଞ୍ଞତ୍ର ତେନ ଭଗୱତା।

''ତିଣ୍ଣୱିଚିକିଚ୍ଛୋ ଖୋ ପନ ସୋ ଭଗୱା ୱିଗତକଥଂକଥୋ ପରିଯୋସିତସଙ୍କପ୍ପୋ ଅଜ୍ଝାସଯଂ ଆଦିବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ। ଏୱଂ ତିଣ୍ଣୱିଚିକିଚ୍ଛଂ ୱିଗତକଥଂକଥଂ ପରିଯୋସିତସଙ୍କପ୍ପଂ ଅଜ୍ଝାସଯଂ ଆଦିବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଇମିନାପଙ୍ଗେନ ସମନ୍ନାଗତଂ ସତ୍ଥାରଂ ନେୱ ଅତୀତଂସେ ସମନୁପସ୍ସାମ, ନ ପନେତରହି, ଅଞ୍ଞତ୍ର ତେନ ଭଗୱତା'ତି।

୨୯୭। ''ଇମେ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ଦେୱାନଂ ତାୱତିଂସାନଂ ଭଗୱତୋ ଅଟ୍ଠ ଯଥାଭୁଚ୍ଚେ ୱଣ୍ଣେ ପଯିରୁଦାହାସି। ତେନ ସୁଦଂ, ଭନ୍ତେ, ଦେୱା ତାୱତିଂସା ଭିଯ୍ୟୋସୋ ମତ୍ତାଯ ଅତ୍ତମନା ହୋନ୍ତି ପମୁଦିତା ପୀତିସୋମନସ୍ସଜାତା ଭଗୱତୋ ଅଟ୍ଠ ଯଥାଭୁଚ୍ଚେ ୱଣ୍ଣେ ସୁତ୍ୱା। ତତ୍ର, ଭନ୍ତେ, ଏକଚ୍ଚେ ଦେୱା ଏୱମାହଂସୁ – 'ଅହୋ ୱତ, ମାରିସା, ଚତ୍ତାରୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧା ଲୋକେ ଉପ୍ପଜ୍ଜେଯ୍ୟୁଂ ଧମ୍ମଞ୍ଚ ଦେସେଯ୍ୟୁଂ ଯଥରିୱ ଭଗୱା। ତଦସ୍ସ ବହୁଜନହିତାଯ ବହୁଜନସୁଖାଯ ଲୋକାନୁକମ୍ପାଯ ଅତ୍ଥାଯ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ଦେୱମନୁସ୍ସାନ'ନ୍ତି। ଏକଚ୍ଚେ ଦେୱା ଏୱମାହଂସୁ – 'ତିଟ୍ଠନ୍ତୁ, ମାରିସା, ଚତ୍ତାରୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧା, ଅହୋ ୱତ, ମାରିସା, ତଯୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧା ଲୋକେ ଉପ୍ପଜ୍ଜେଯ୍ୟୁଂ ଧମ୍ମଞ୍ଚ ଦେସେଯ୍ୟୁଂ ଯଥରିୱ ଭଗୱା। ତଦସ୍ସ ବହୁଜନହିତାଯ ବହୁଜନସୁଖାଯ ଲୋକାନୁକମ୍ପାଯ ଅତ୍ଥାଯ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ଦେୱମନୁସ୍ସାନ'ନ୍ତି। ଏକଚ୍ଚେ ଦେୱା ଏୱମାହଂସୁ – 'ତିଟ୍ଠନ୍ତୁ, ମାରିସା,

ତଯୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧା, ଅହୋ ୱତ, ମାରିସା, ହେ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧା ଲୋକେ ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟୁଂ ଧମ୍ମଞ୍ଚ ଦେସେୟ୍ୟୁଂ ଯଥରିୱ ଭଗୱା। ତଦସ୍ସ ବହୁଜନହିତାଯ ବହୁଜନସୁଖାଯ ଲୋକାନୁକମ୍ପାଯ ଅତ୍ଥାଯ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ଦେୱମନୁସ୍ସାନ'ନ୍ତି।

୨୯୮। ''ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ , ଭନ୍ତେ, ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ଦେୱେ ତାୱତିଂସେ ଏତଦୱୋଚ – 'ଅଟ୍ଠାନଂ ଖୋ ଏତଂ, ମାରିସା, ଅନୱକାସୋ, ଯଂ ଏକିସ୍ସା ଲୋକଧାତୁଯା ଦ୍ୱେ ଅରହନ୍ତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧା ଅପୁବ୍ବଂ ଅଚରିମଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟୁଂ, ନେତଂ ଠାନଂ ୱିଜ୍ଜତି। ଅହୋ ୱତ, ମାରିସା, ସୋ ଭଗୱା ଅପ୍ପାବାଧୋ ଅପ୍ପାତଙ୍କୋ ଚିରଂ ଦୀଘମଦ୍ଧାନଂ ତିଟ୍ଠେୟ୍ୟ। ତଦସ୍ସ ବହୁଜନହିତାଯ ବହୁଜନସୁଖାଯ ଲୋକାନୁକମ୍ପାଯ ଅତ୍ଥାଯ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ଦେୱମନୁସ୍ସାନ'ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଯେନତ୍ଥେନ ଦେୱା ତାୱତିଂସା ସୁଧମ୍ମାଯଂ ସଭାଯଂ ସନ୍ନିସିନ୍ନା ହୋନ୍ତି ସନ୍ନିପତିତା, ତଂ ଅତ୍ଥଂ ଚିନ୍ତଯିତ୍ୱା ତଂ ଅତ୍ଥଂ ମନ୍ତଯିତ୍ୱା ୱୁତ୍ତୱଚନାପି ତଂ ଚତ୍ତାରୋ ମହାରାଜାନୋ ତସ୍ମିଂ ଅତ୍ଥେ ହୋନ୍ତି। ପଚ୍ଚାନୁସିଟ୍ଠୱଚନାପି ତଂ ଚତ୍ତାରୋ ମହାରାଜାନୋ ତସ୍ମିଂ ଅତ୍ଥେ ହୋନ୍ତି, ସକେସୁ ସକେସୁ ଆସନେସୁ ଠିତା ଅୱିପକ୍କନ୍ତା।

ତେ ୱୁତ୍ତୱାକ୍ୟା ରାଜାନୋ, ପଟିଗ୍ଗୟ୍ହାନୁସାସନିଂ;

ୱିପ୍ପସନ୍ନମନା ସନ୍ତା, ଅଟ୍ଠଂସୁ ସମ୍ହି ଆସନେତି।

୨୯୯। ''ଅଥ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଉତ୍ତରାଯ ଦିସାଯ ଉଳାରୋ ଆଲୋକୋ ସଞ୍ଜାଯି, ଓଭାସୋ ପାତୁରହୋସି ଅତିକ୍କମ୍ମେୱ ଦେୱାନଂ ଦେୱାନୁଭାୱଂ। ଅଥ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ଦେୱେ ତାୱତିଂସେ ଆମନ୍ତେସି – 'ଯଥା ଖୋ, ମାରିସା, ନିମିତ୍ତାନି ଦିସ୍ସନ୍ତି, ଉଳାରୋ ଆଲୋକୋ ସଞ୍ଜାଯତି, ଓଭାସୋ ପାତୁଭୱତି , ବ୍ରହ୍ମା ପାତୁଭୱିସ୍ସତି; ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ହେତଂ ପୁବ୍ବନିମିତ୍ତଂ ପାତୁଭାୱାଯ, ଯଦିଦଂ ଆଲୋକୋ ସଞ୍ଜାଯତି ଓଭାସୋ ପାତୁଭୱତୀତି।

'ଯଥା ନିମିତ୍ତା ଦିସ୍ସନ୍ତି, ବ୍ରହ୍ମା ପାତୁଭୱିସ୍ସତି;

ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ହେତଂ ନିମିତ୍ତଂ, ଓଭାସୋ ୱିପୁଲୋ ମହା'ତି।

ସନଙ୍କୁମାରକଥା

୩୦୦। ''ଅଥ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଦେୱା ତାୱତିଂସା ଯଥାସକେସୁ ଆସନେସୁ ନିସୀଦିଂସୁ – 'ଓଭାସମେତଂ ଞସ୍ସାମ, ଯଂୱିପାକୋ ଭୱିସ୍ସତି, ସଚ୍ଛିକତ୍ୱାୱ ନଂ ଗମିସ୍ସାମା'ତି। ଚତ୍ତାରୋପି ମହାରାଜାନୋ ଯଥାସକେସୁ ଆସନେସୁ ନିସୀଦିଂସୁ – 'ଓଭାସମେତଂ ଞସ୍ସାମ, ଯଂୱିପାକୋ ଭୱିସ୍ସତି, ସଚ୍ଛିକତ୍ୱାୱ ନଂ ଗମିସ୍ସାମା'ତି। ଇଦଂ ସୁତ୍ୱା ଦେୱା ତାୱତିଂସା ଏକଗ୍ଗା ସମାପଜ୍ଜିଂସୁ – 'ଓଭାସମେତଂ ଞସ୍ସାମ, ଯଂୱିପାକୋ ଭୱିସ୍ସତି, ସଚ୍ଛିକତ୍ୱାୱ ନଂ ଗମିସ୍ସାମା'ତି।

''ଯଦା, ଭନ୍ତେ, ବ୍ରହ୍ମା ସନଙ୍କୁମାରୋ ଦେୱାନଂ ତାୱତିଂସାନଂ ପାତୁଭୱତି, ଓଳାରିକଂ ଅତ୍ତଭାୱଂ ଅଭିନିମ୍ମିନିତ୍ୱା ପାତୁଭୱତି। ଯୋ ଖୋ ପନ, ଭନ୍ତେ, ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ପକତିୱଣ୍ଣୋ, ଅନଭିସମ୍ଭୱନୀଯୋ ସୋ ଦେୱାନଂ ତାୱତିଂସାନଂ ଚକ୍ଖୁପଥସ୍ମିଂ। ଯଦା, ଭନ୍ତେ, ବ୍ରହ୍ମା ସନଙ୍କୁମାରୋ ଦେୱାନଂ ତାୱତିଂସାନଂ ପାତୁଭୱତି, ସୋ ଅଞ୍ଞେ ଦେୱେ ଅତିରୋଚତି ୱଣ୍ଣେନ ଚେୱ ଯସସା ଚ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭନ୍ତେ, ସୋୱଣ୍ଣୋ ୱିଗ୍ଗହୋ ମାନୁସଂ ୱିଗ୍ଗହଂ ଅତିରୋଚତି, ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଯଦା ବ୍ରହ୍ମା ସନଙ୍କୁମାରୋ ଦେୱାନଂ ତାୱତିଂସାନଂ ପାତୁଭୱତି, ସୋ ଅଞ୍ଞେ ଦେୱେ ଅତିରୋଚତି ୱଣ୍ଣେନ ଚେୱ ଯସସା ଚ। ଯଦା, ଭନ୍ତେ, ବ୍ରହ୍ମା ସନଙ୍କୁମାରୋ ଦେୱାନଂ ତାୱତିଂସାନଂ ପାତୁଭୱତି, ନ ତସ୍ସଂ ପରିସାଯଂ କୋଚି ଦେୱୋ ଅଭିୱାଦେତି ୱା ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠେତି ୱା ଆସନେନ ୱା ନିମନ୍ତେତି। ସବ୍ବେୱ ତୁଣ୍ହୀଭୂତା ପଞ୍ଜଲିକା ପଲ୍ଲଙ୍କେନ ନିସୀଦନ୍ତି – 'ଯସ୍ସଦାନି ଦେୱସ୍ସ ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ଇଚ୍ଛିସ୍ସତି ବ୍ରହ୍ମା ସନଙ୍କୁମାରୋ, ତସ୍ସ ଦେୱସ୍ସ ପଲ୍ଲଙ୍କେ ନିସୀଦିସ୍ସତୀ'ତି। ଯସ୍ସ ଖୋ ପନ, ଭନ୍ତେ, ଦେୱସ୍ସ ବ୍ରହ୍ମା ସନଙ୍କୁମାରୋ ପଲ୍ଲଙ୍କେ ନିସୀଦତି, ଉଳାରଂ ସୋ ଲଭତି ଦେୱୋ ୱେଦପଟିଲାଭଂ, ଉଳାରଂ ସୋ ଲଭତି ଦେୱୋ ସୋମନସ୍ସପଟିଲାଭଂ । ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭନ୍ତେ, ରାଜା ଖତ୍ତିଯୋ ମୁଦ୍ଧାୱସିତ୍ତୋ ଅଧୁନାଭିସିତ୍ତୋ ରଜ୍ଜେନ, ଉଳାରଂ ସୋ ଲଭତି ୱେଦପଟିଲାଭଂ, ଉଳାରଂ ସୋ ଲଭତି ସୋମନସ୍ସପଟିଲାଭଂ, ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଯସ୍ସ ଦେୱସ୍ସ ବ୍ରହ୍ମା ସନଙ୍କୁମାରୋ ପଲ୍ଲଙ୍କେ ନିସୀଦତି, ଉଳାରଂ ସୋ ଲଭତି ଦେୱୋ ୱେଦପଟିଲାଭଂ, ଉଳାରଂ ସୋ ଲଭତି ଦେୱୋ ସୋମନସ୍ସପଟିଲାଭଂ। ଅଥ, ଭନ୍ତେ, ବ୍ରହ୍ମା ସନଙ୍କୁମାରୋ ଦେୱାନଂ ତାୱତିଂସାନଂ ସମ୍ପସାଦଂ ୱିଦିତ୍ୱା ଅନ୍ତରହିତୋ ଇମାହି ଗାଥାହି ଅନୁମୋଦି –

'ମୋଦନ୍ତି ୱତ ଭୋ ଦେୱା, ତାୱତିଂସା ସହିନ୍ଦକା;

ତଥାଗତଂ ନମସ୍ସନ୍ତା, ଧମ୍ମସ୍ସ ଚ ସୁଧମ୍ମତଂ।

‘ନୱେ ଦେୱେ ଚ ପସ୍ସନ୍ତା, ୱଣ୍ଣୱନ୍ତେ ଯସସ୍ସିନେ;

ସୁଗତସ୍ମିଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ, ଚରିତ୍ୱାନ ଇଧାଗତେ।

‘ତେ ଅଞ୍ଞେ ଅତିରୋଚନ୍ତି, ୱଣ୍ଣେନ ଯସସାଯୁନା;

ସାୱକା ଭୂରିପଞ୍ଞସ୍ସ, ୱିସେସୂପଗତା ଇଧ।

‘ଇଦଂ ଦିସ୍ୱାନ ନନ୍ଦନ୍ତି, ତାୱତିଂସା ସହିନ୍ଦକା;

ତଥାଗତଂ ନମସ୍ସନ୍ତା, ଧମ୍ମସ୍ସ ଚ ସୁଧମ୍ମତ’ନ୍ତି।

୩୦୧। ‘‘ଇମମତ୍ଥଂ, ଭନ୍ତେ, ବ୍ରହ୍ମା ସନଙ୍କୁମାରୋ ଅଭାସିତ୍ଥ। ଇମମତ୍ଥଂ, ଭନ୍ତେ , ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ସନଙ୍କୁମାରସ୍ସ ଭାସତୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋ ସରୋ ହୋତି ୱିସ୍ସଟ୍ଠୋ ଚ ୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟୋ ଚ ମଞ୍ଜୁ ଚ ସୱନୀଯୋ ଚ ବିନ୍ଦୁ ଚ ଅୱିସାରୀ ଚ ଗମ୍ଭୀରୋ ଚ ନିନ୍ନାଦୀ ଚ। ଯଥାପରିସଂ ଖୋ ପନ, ଭନ୍ତେ, ବ୍ରହ୍ମା ସନଙ୍କୁମାରୋ ସରେନ ୱିଞ୍ଞାପେତି, ନ ଚସ୍ସ ବହିଦ୍ଧା ପରିସାଯ ଘୋସୋ ନିଚ୍ଛରତି। ଯସ୍ସ ଖୋ ପନ, ଭନ୍ତେ, ଏୱଂ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋ ସରୋ ହୋତି, ସୋ ୱୁଚ୍ଚତି ‘ବ୍ରହ୍ମସ୍ସରୋ’ତି। ଅଥ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଦେୱା ତାୱତିଂସା ବ୍ରହ୍ମାନଂ ସନଙ୍କୁମାରଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – ‘ସାଧୁ, ମହାବ୍ରହ୍ମେ, ଏତଦେୱ ମଯଂ ସଙ୍ଖାଯ ମୋଦାମ; ଅତ୍ଥି ଚ ସକ୍କେନ ଦେୱାନମିନ୍ଦେନ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅଟ୍ଠ ଯଥାଭୁଚ୍ଚା ୱଣ୍ଣା ଭାସିତା; ତେ ଚ ମଯଂ ସଙ୍ଖାଯ ମୋଦାମା’ତି।

ଅଟ୍ଠ ଯଥାଭୁଚ୍ଚୱଣ୍ଣା

୩୦୨। ‘‘ଅଥ , ଭନ୍ତେ, ବ୍ରହ୍ମା ସନଙ୍କୁମାରୋ ସକ୍କଂ ଦେୱାନମିନ୍ଦଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘ସାଧୁ, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ମଯମ୍ପି ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅଟ୍ଠ ଯଥାଭୁଚ୍ଚେ ୱଣ୍ଣେ ସୁଣେଯ୍ୟାମା’ତି। ‘ଏୱଂ ମହାବ୍ରହ୍ମେ’ତି ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ସନଙ୍କୁମାରସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅଟ୍ଠ ଯଥାଭୁଚ୍ଚେ ୱଣ୍ଣେ ପଯିରୁଦାହାସି।

‘‘ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞତି, ଭୱଂ ମହାବ୍ରହ୍ମା? ଯାୱଞ୍ଚ ସୋ ଭଗୱା ବହୁଜନହିତାଯ ପଟିପନ୍ନୋ ବହୁଜନସୁଖାଯ ଲୋକାନୁକମ୍ପାଯ ଅତ୍ଥାଯ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ। ଏୱଂ ବହୁଜନହିତାଯ ପଟିପନ୍ନଂ ବହୁଜନସୁଖାଯ ଲୋକାନୁକମ୍ପାଯ ଅତ୍ଥାଯ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ ଇମିନାପଙ୍ଗେନ ସମନ୍ନାଗତଂ ସତ୍ଥାରଂ ନେୱ ଅତୀତଂସେ ସମନୁପସ୍ସାମ, ନ ପନେତରହି, ଅଞ୍ଞତ୍ର ତେନ ଭଗୱତା।

‘‘ସ୍ୱାକ୍ଖାତୋ ଖୋ ପନ ତେନ ଭଗୱତା ଧମ୍ମୋ ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକୋ ଅକାଲିକୋ ଏହିପସ୍ସିକୋ ଓପନେଯ୍ୟିକୋ ପଚ୍ଚତ୍ତଂ ୱେଦିତବ୍ବୋ ୱିଞ୍ଞୂହି। ଏୱଂ ଓପନେଯ୍ୟିକସ୍ସ ଧମ୍ମସ୍ସ ଦେସେତାରଂ ଇମିନାପଙ୍ଗେନ ସମନ୍ନାଗତଂ ସତ୍ଥାରଂ ନେୱ ଅତୀତଂସେ ସମନୁପସ୍ସାମ, ନ ପନେତରହି, ଅଞ୍ଞତ୍ର ତେନ ଭଗୱତା।

‘‘ଇଦଂ କୁସଲ’ନ୍ତି ଖୋ ପନ ତେନ ଭଗୱତା ସୁପଞ୍ଞତ୍ତଂ, ‘ଇଦଂ ଅକୁସଲ’ନ୍ତି ସୁପଞ୍ଞତ୍ତଂ, ‘ଇଦଂ ସାୱଜ୍ଜଂ ଇଦଂ ଅନୱଜ୍ଜଂ, ଇଦଂ ସେୱିତବ୍ବଂ ଇଦଂ ନ ସେୱିତବ୍ବଂ, ଇଦଂ ହୀନଂ ଇଦଂ ପଣୀତଂ, ଇଦଂ କଣ୍ହସୁକ୍କସପ୍ପଟିଭାଗ’ନ୍ତି ସୁପଞ୍ଞତ୍ତଂ। ଏୱଂ କୁସଲାକୁସଲସାୱଜ୍ଜାନୱଜ୍ଜସେୱିତବ୍ବାସେୱିତବ୍ବହୀନପଣୀତକଣ୍ହସୁକ୍କସପ୍ପଟିଭାଗାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପଞ୍ଞାପେତାରଂ। ଇମିନାପଙ୍ଗେନ ସମନ୍ନାଗତଂ ସତ୍ଥାରଂ ନେୱ ଅତୀତଂସେ ସମନୁପସ୍ସାମ, ନ ପନେତରହି, ଅଞ୍ଞତ୍ର ତେନ ଭଗୱତା।

‘‘ସୁପଞ୍ଞତ୍ତା ଖୋ ପନ ତେନ ଭଗୱତା ସାୱକାନଂ ନିବ୍ବାନଗାମିନୀ ପଟିପଦା ସଂସନ୍ଦତି ନିବ୍ବାନଞ୍ଚ ପଟିପଦା ଚ। ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ଗଙ୍ଗୋଦକଂ ଯମୁନୋଦକେନ ସଂସନ୍ଦତି ସମେତି, ଏୱମେୱ ସୁପଞ୍ଞତ୍ତା ତେନ ଭଗୱତା ସାୱକାନଂ ନିବ୍ବାନଗାମିନୀ ପଟିପଦା ସଂସନ୍ଦତି ନିବ୍ବାନଞ୍ଚ ପଟିପଦା ଚ। ଏୱଂ ନିବ୍ବାନଗାମିନିଯା ପଟିପଦାଯ ପଞ୍ଞାପେତାରଂ ଇମିନାପଙ୍ଗେନ ସମନ୍ନାଗତଂ ସତ୍ଥାରଂ ନେୱ ଅତୀତଂସେ ସମନୁପସ୍ସାମ, ନ ପନେତରହି, ଅଞ୍ଞତ୍ର ତେନ ଭଗୱତା।

‘‘ଅଭିନିପ୍ଫୁନ୍ନୋ ଖୋ ପନ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଲାଭୋ ଅଭିନିପ୍ଫୁନ୍ନୋ ସିଲୋକୋ, ଯାୱ ମଞ୍ଞେ ଖତ୍ତିୟା ସମ୍ପିୟାୟମାନରୂପା ୱିହରନ୍ତି। ୱିଗତମଦୋ ଖୋ ପନ ସୋ ଭଗୱା ଆହାରଂ ଆହାରେତି। ଏୱଂ ୱିଗତମଦଂ ଆହାରଂ ଆହରୟମାନଂ ଇମିନାପଙ୍ଗେନ ସମନ୍ନାଗତଂ ସତ୍ଥାରଂ ନେୱ ଅତୀତଂସେ ସମନୁପସ୍ସାମ, ନ ପନେତରହି, ଅଞ୍ଞତ୍ର ତେନ ଭଗୱତା।

‘‘ଲଦ୍ଧସହାୟୋ ଖୋ ପନ ସୋ ଭଗୱା ସେଖାନଞ୍ଚେୱ ପଟିପନ୍ନାନଂ ଖୀଣାସୱାନଞ୍ଚ ୱୁସିତୱତଂ, ତେ ଭଗୱା ଅପନୁଜ୍ଜ ଏକାରାମତଂ ଅନୁୟୁତ୍ତୋ ୱିହରତି। ଏୱଂ ଏକାରାମତଂ ଅନୁୟୁତ୍ତଂ ଇମିନାପଙ୍ଗେନ ସମନ୍ନାଗତଂ ସତ୍ଥାରଂ ନେୱ ଅତୀତଂସେ ସମନୁପସ୍ସାମ, ନ ପନେତରହି, ଅଞ୍ଞତ୍ର ତେନ ଭଗୱତା।

‘‘ୟଥାୱାଦୀ ଖୋ ପନ ସୋ ଭଗୱା ତଥାକାରୀ, ୟଥାକାରୀ ତଥାୱାଦୀ; ଇତି ୟଥାୱାଦୀ ତଥାକାରୀ, ୟଥାକାରୀ ତଥାୱାଦୀ। ଏୱଂ ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପ୍ପନ୍ନଂ ଇମିନାପଙ୍ଗେନ ସମନ୍ନାଗତଂ ସତ୍ଥାରଂ ନେୱ ଅତୀତଂସେ ସମନୁପସ୍ସାମ, ନ ପନେତରହି, ଅଞ୍ଞତ୍ର ତେନ ଭଗୱତା।

‘‘ତିଣ୍ଣୱିଚିକିଚ୍ଛୋ ଖୋ ପନ ସୋ ଭଗୱା ୱିଗତକଥଂକଥୋ ପରିୟୋସିତସଙ୍କପ୍ପୋ ଅଜ୍ଝାସୟଂ ଆଦିବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ । ଏୱଂ ତିଣ୍ଣୱିଚିକିଚ୍ଛଂ ୱିଗତକଥଂକଥଂ ପରିୟୋସିତସଙ୍କପ୍ପଂ ଅଜ୍ଝାସୟଂ ଆଦିବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ। ଇମିନାପଙ୍ଗେନ ସମନ୍ନାଗତଂ ସତ୍ଥାରଂ ନେୱ ଅତୀତଂସେ ସମନୁପସ୍ସାମ, ନ ପନେତରହି, ଅଞ୍ଞତ୍ର ତେନ ଭଗୱତା’ତି।

୩୦୩। ‘‘ଇମେ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ସନଙ୍କୁମାରସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅଟ୍ଠ ୟଥାଭୁଚ୍ଚେ ୱଣ୍ଣେ ପୟିରୁଦାହାସି। ତେନ ସୁଦଂ, ଭନ୍ତେ, ବ୍ରହ୍ମା ସନଙ୍କୁମାରୋ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି ପମୁଦିତୋ ପୀତିସୋମନସ୍ସଜାତୋ ଭଗୱତୋ ଅଟ୍ଠ ୟଥାଭୁଚ୍ଚେ ୱଣ୍ଣେ ସୁତ୍ୱା। ଅଥ, ଭନ୍ତେ, ବ୍ରହ୍ମା ସନଙ୍କୁମାରୋ ଓଳାରିକଂ ଅତ୍ତଭାୱଂ ଅଭିନିମ୍ମିନିତ୍ୱା କୁମାରୱଣ୍ଣୀ ହୁତ୍ୱା ପଞ୍ଚସିଖୋ ଦେୱାନଂ ତାୱତିଂସାନଂ ପାତୁରହୋସି । ସୋ ୱେହାସଂ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ଆକାସେ ଅନ୍ତଲିକ୍ଖେ ପଲ୍ଲଙ୍କେନ ନିସୀଦି। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭନ୍ତେ, ବଲୱା ପୁରିସୋ ସୁପଚ୍ଚତ୍ଥତେ ୱା ପଲ୍ଲଙ୍କେ ସମେ ୱା ଭୂମିଭାଗେ ପଲ୍ଲଙ୍କେନ ନିସୀଦେୟ୍ୟ, ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ବ୍ରହ୍ମା ସନଙ୍କୁମାରୋ ୱେହାସଂ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ଆକାସେ ଅନ୍ତଲିକ୍ଖେ ପଲ୍ଲଙ୍କେନ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଦେୱେ ତାୱତିଂସେ ଆମନ୍ତେସି –

ଗୋୱିନ୍ଦବ୍ରାହ୍ମଣୱତ୍ଥୁ

୩୦୪। ‘‘ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞନ୍ତି, ଭୋନ୍ତୋ ଦେୱା ତାୱତିଂସା, ୟାୱ ଦୀଘରତ୍ତଂ ମହାପଞ୍ଞୋୱ ସୋ ଭଗୱା ଅହୋସି। ଭୂତପୁବ୍ବଂ, ଭୋ, ରାଜା ଦିସମ୍ପତି ନାମ ଅହୋସି। ଦିସମ୍ପତିସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ଗୋୱିନ୍ଦୋ ନାମ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ପୁରୋହିତୋ ଅହୋସି। ଦିସମ୍ପତିସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ରେଣୁ ନାମ କୁମାରୋ ପୁତ୍ତୋ ଅହୋସି। ଗୋୱିନ୍ଦସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ଜୋତିପାଲୋ ନାମ ମାଣୱୋ ପୁତ୍ତୋ ଅହୋସି। ଇତି ରେଣୁ ଚ ରାଜପୁତ୍ତୋ ଜୋତିପାଲୋ ଚ ମାଣୱୋ ଅଞ୍ଞେ ଚ ଛ ଖତ୍ତିୟା ଇଚ୍ଚେତେ ଅଟ୍ଠ ସହାୟା ଅହେସୁଂ। ଅଥ ଖୋ, ଭୋ, ଅହୋରତ୍ତାନଂ ଅଚ୍ଚୟେନ ଗୋୱିନ୍ଦୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ କାଲମକାସି। ଗୋୱିନ୍ଦେ ବ୍ରାହ୍ମଣେ କାଲଙ୍କତେ ରାଜା ଦିସମ୍ପତି ପରିଦେୱେସି – ‘‘ୟସ୍ମିଂ ୱତ, ଭୋ, ମୟଂ ସମୟେ ଗୋୱିନ୍ଦେ ବ୍ରାହ୍ମଣେ ସବ୍ବକିଚ୍ଚାନି ସମ୍ମା ୱୋସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱା ପଞ୍ଚହି କାମଗୁଣେହି ସମପ୍ପିତା ସମଙ୍ଗୀଭୂତା ପରିଚାରେମ, ତସ୍ମିଂ ନୋ ସମୟେ ଗୋୱିନ୍ଦୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ କାଲଙ୍କତୋ’’ତି। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ଭୋ ରେଣୁ ରାଜପୁତ୍ତୋ ରାଜାନଂ ଦିସମ୍ପତିଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ମା ଖୋ ତ୍ୱଂ, ଦେୱ, ଗୋୱିନ୍ଦେ ବ୍ରାହ୍ମଣେ କାଲଙ୍କତେ ଅତିବାଳ୍ହଂ ପରିଦେୱେସି। ଅତ୍ଥି, ଦେୱ, ଗୋୱିନ୍ଦସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ଜୋତିପାଲୋ ନାମ ମାଣୱୋ ପୁତ୍ତୋ ପଣ୍ଡିତତରୋ ଚେୱ ପିତରା, ଅଲମତ୍ଥଦସତରୋ ଚେୱ ପିତରା; ୟେପିସ୍ସ ପିତା ଅତ୍ଥେ ଅନୁସାସି, ତେପି ଜୋତିପାଲସ୍ସେୱ ମାଣୱସ୍ସ ଅନୁସାସନିୟା’’ତି। ‘‘ଏୱଂ କୁମାରା’’ତି? ‘‘ଏୱଂ ଦେୱା’’ତି।

ମହାଗୋୱିନ୍ଦୱତ୍ଥୁ

୩୦୫। ‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭୋ, ରାଜା ଦିସମ୍ପତି ଅଞ୍ଞତରଂ ପୁରିସଂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଏହି ତ୍ୱଂ, ଅମ୍ଭୋ ପୁରିସ, ୟେନ ଜୋତିପାଲୋ ନାମ ମାଣୱୋ ତେନୁପସଙ୍କମ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଜୋତିପାଲଂ ମାଣୱଂ ଏୱଂ ୱଦେହି – ‘ଭୱମତ୍ଥୁ ଭୱନ୍ତଂ ଜୋତିପାଲଂ, ରାଜା ଦିସମ୍ପତି ଭୱନ୍ତଂ ଜୋତିପାଲଂ ମାଣୱଂ ଆମନ୍ତୟତି, ରାଜା ଦିସମ୍ପତି ଭୋତୋ ଜୋତିପାଲସ୍ସ ମାଣୱସ୍ସ ଦସ୍ସନକାମୋ’’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଦେୱା’’ତି ଖୋ, ଭୋ, ସୋ ପୁରିସୋ ଦିସମ୍ପତିସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ୟେନ ଜୋତିପାଲୋ ମାଣୱୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଜୋତିପାଲଂ ମାଣୱଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଭୱମତ୍ଥୁ ଭୱନ୍ତଂ ଜୋତିପାଲଂ, ରାଜା ଦିସମ୍ପତି ଭୱନ୍ତଂ ଜୋତିପାଲଂ ମାଣୱଂ ଆମନ୍ତୟତି , ରାଜା ଦିସମ୍ପତି ଭୋତୋ ଜୋତିପାଲସ୍ସ ମାଣୱସ୍ସ ଦସ୍ସନକାମୋ’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭୋ’’ତି ଖୋ ଭୋ ଜୋତିପାଲୋ ମାଣୱୋ ତସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ୟେନ ରାଜା ଦିସମ୍ପତି ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଦିସମ୍ପତିନା

ରଞ୍ଞା ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦି; ସମ୍ମୋଦନୀୟଂ କଥଂ ସାରଣୀୟଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ ଖୋ, ଭୋ, ଜୋତିପାଲଂ ମାଣୱଂ ରାଜା ଦିସମ୍ପତି ଏତଦୱୋଚ – ''ଅନୁସାସତୁ ନୋ ଭୱଂ ଜୋତିପାଲୋ, ମା ନୋ ଭୱଂ ଜୋତିପାଲୋ ଅନୁସାସନିୟା ପଚ୍ଚବ୍ୟାହାସି। ପେତ୍ତିକେ ତଂ ଠାନେ ଠପେସ୍ସାମି, ଗୋୱିନ୍ଦିୟେ ଅଭିସିଞ୍ଚିସ୍ସାମୀ''ତି। ''ଏୱଂ, ଭୋ''ତି ଖୋ, ଭୋ, ସୋ ଜୋତିପାଲୋ ମାଣୱୋ ଦିସମ୍ପତିସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି। ଅଥ ଖୋ, ଭୋ, ରାଜା ଦିସମ୍ପତି ଜୋତିପାଲଂ ମାଣୱଂ ଗୋୱିନ୍ଦିୟେ ଅଭିସିଞ୍ଚି, ତଂ ପେତ୍ତିକେ ଠାନେ ଠପେସି। ଅଭିସିତ୍ତୋ ଜୋତିପାଲୋ ମାଣୱୋ ଗୋୱିନ୍ଦିୟେ ପେତ୍ତିକେ ଠାନେ ଠପିତୋ ଯେପିସ୍ସ ପିତା ଅହ୍ୱେ ଅନୁସାସି ତେପି ଅହ୍ୱେ ଅନୁସାସତି, ଯେପିସ୍ସ ପିତା ଅହ୍ୱେ ନାନୁସାସି, ତେପି ଅହ୍ୱେ ଅନୁସାସତି; ଯେପିସ୍ସ ପିତା କମ୍ମନ୍ତେ ଅଭିସମ୍ଭୋସି, ତେପି କମ୍ମନ୍ତେ ଅଭିସମ୍ଭୋତି, ଯେପିସ୍ସ ପିତା କମ୍ମନ୍ତେ ନାଭିସମ୍ଭୋସି, ତେପି କମ୍ମନ୍ତେ ଅଭିସମ୍ଭୋତି। ତମେନଂ ମନୁସ୍ସା ଏୱମାହଂସୁ – ''ଗୋୱିନ୍ଦୋ ୱତ, ଭୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣୋ, ମହାଗୋୱିନ୍ଦୋ ୱତ, ଭୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣୋ''ତି। ଇମିନା ଖୋ ଏୱଂ, ଭୋ, ପରିୟାୟେନ ଜୋତିପାଲସ୍ସ ମାଣୱସ୍ସ ଗୋୱିନ୍ଦୋ ମହାଗୋୱିନ୍ଦୋତ୍ୱେୱ ସମଞ୍ଞା ଉଦପାଦି।

ରଜ୍ଜସଂୱିଭଜନଂ

୩୦୬। ''ଅଥ ଖୋ, ଭୋ, ମହାଗୋୱିନ୍ଦୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଯେନ ତେ ଛ ଖତ୍ତିୟା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତେ ଛ ଖତ୍ତିୟେ ଏତଦୱୋଚ – ''ଦିସମ୍ପତି ଖୋ, ଭୋ, ରାଜା ଜିଣ୍ଣୋ ୱୁଦ୍ଧୋ ମହଲ୍ଲକୋ ଅଦ୍ଧଗତୋ ୱୟୋଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ, କୋ ନୁ ଖୋ ପନ, ଭୋ, ଜାନାତି ଜୀୱିତଂ? ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ ୱିଜ୍ଜତି, ଯଂ ଦିସମ୍ପତିମ୍ହି ରଞ୍ଞେ କାଲଙ୍କତେ ରାଜକତ୍ତାରୋ ରେଣୁଂ ରାଜପୁତ୍ତଂ ରଜ୍ଜେ ଅଭିସିଞ୍ଚେୟ୍ୟୁଂ। ଆୟନ୍ତୁ, ଭୋନ୍ତୋ, ଯେନ ରେଣୁ ରାଜପୁତ୍ତୋ ତେନୁପସଙ୍କମଥ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ରେଣୁଂ ରାଜପୁତ୍ତଂ ଏୱଂ ୱଦେଥ – ''ମୟଂ ଖୋ ଭୋତୋ ରେଣୁସ୍ସ ସହାୟା ପିୟା ମନାପା ଅପ୍ପଟିକୂଲା, ଯଂସୁଖୋ ଭୱଂ ତଂସୁଖା ମୟଂ, ଯଂଦୁକ୍ଖୋ ଭୱଂ ତଂଦୁକ୍ଖା ମୟଂ। ଦିସମ୍ପତି ଖୋ, ଭୋ, ରାଜା ଜିଣ୍ଣୋ ୱୁଦ୍ଧୋ ମହଲ୍ଲକୋ ଅଦ୍ଧଗତୋ ୱୟୋଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ, କୋ ନୁ ଖୋ ପନ, ଭୋ, ଜାନାତି ଜୀୱିତଂ? ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ ୱିଜ୍ଜତି, ଯଂ ଦିସମ୍ପତିମ୍ହି ରଞ୍ଞେ କାଲଙ୍କତେ ରାଜକତ୍ତାରୋ ଭୱନ୍ତଂ ରେଣୁଂ ରଜ୍ଜେ ଅଭିସିଞ୍ଚେୟ୍ୟୁଂ। ସଚେ ଭୱଂ ରେଣୁ ରଜ୍ଜଂ ଲଭେଥ, ସଂୱିଭଜେଥ ନୋ ରଜ୍ଜେନା''ତି। ''ଏୱଂ ଭୋ''ତି ଖୋ, ଭୋ, ତେ ଛ ଖତ୍ତିୟା ମହାଗୋୱିନ୍ଦସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ଯେନ ରେଣୁ ରାଜପୁତ୍ତୋ ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ରେଣୁଂ ରାଜପୁତ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – ''ମୟଂ ଖୋ ଭୋତୋ ରେଣୁସ୍ସ ସହାୟା ପିୟା ମନାପା ଅପ୍ପଟିକୂଲା ; ଯଂସୁଖୋ ଭୱଂ ତଂସୁଖା ମୟଂ, ଯଂଦୁକ୍ଖୋ ଭୱଂ ତଂଦୁକ୍ଖା ମୟଂ। ଦିସମ୍ପତି ଖୋ, ଭୋ, ରାଜା ଜିଣ୍ଣୋ ୱୁଦ୍ଧୋ ମହଲ୍ଲକୋ ଅଦ୍ଧଗତୋ ୱୟୋଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ, କୋ ନୁ ଖୋ ପନ ଭୋ ଜାନାତି ଜୀୱିତଂ? ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ ୱିଜ୍ଜତି, ଯଂ ଦିସମ୍ପତିମ୍ହି ରଞ୍ଞେ କାଲଙ୍କତେ ରାଜକତ୍ତାରୋ ଭୱନ୍ତଂ ରେଣୁଂ ରଜ୍ଜେ ଅଭିସିଞ୍ଚେୟ୍ୟୁଂ। ସଚେ ଭୱଂ ରେଣୁ ରଜ୍ଜଂ ଲଭେଥ, ସଂୱିଭଜେଥ ନୋ ରଜ୍ଜେନା''ତି। ''କୋ ନୁ ଖୋ, ଭୋ, ଅଞ୍ଞୋ ମମ ୱିଜିତେ ସୁଖୋ ଭୱେଥ [ସୁଖା ଭୱେୟ୍ୟାଥ (କ।), ସୁଖଂ ଭୱେୟ୍ୟାଥ, ସୁଖମେଧେୟ୍ୟାଥ (ସୀ। ପୀ।),ସୁଖ ମେଧେଥ (?)], ଅଞ୍ଞତ୍ର ଭୱନ୍ତେଭି? ସଚାହଂ, ଭୋ, ରଜ୍ଜଂ ଲଭିସ୍ସାମି, ସଂୱିଭଜିସ୍ସାମି ୱୋ ରଜ୍ଜେନା'''ତି।

୩୦୭। ''ଅଥ ଖୋ, ଭୋ, ଅହୋରତ୍ତାନଂ ଅଚ୍ଚୟେନ ରାଜା ଦିସମ୍ପତି କାଲମକାସି। ଦିସମ୍ପତିମ୍ହି ରଞ୍ଞେ କାଲଙ୍କତେ ରାଜକତ୍ତାରୋ ରେଣୁଂ ରାଜପୁତ୍ତଂ ରଜ୍ଜେ ଅଭିସିଞ୍ଚିଂସୁ। ଅଭିସିତ୍ତୋ ରେଣୁ ରଜ୍ଜେନ ପଞ୍ଚହି କାମଗୁଣେହି ସମପ୍ପିତୋ ସମଙ୍ଗୀଭୂତୋ ପରିଚାରେତି। ଅଥ ଖୋ, ଭୋ, ମହାଗୋୱିନ୍ଦୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଯେନ ତେ ଛ ଖତ୍ତିୟା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତେ ଛ ଖତ୍ତିୟେ ଏତଦୱୋଚ – ''ଦିସମ୍ପତି ଖୋ, ଭୋ, ରାଜା କାଲଙ୍କତୋ। ଅଭିସିତ୍ତୋ ରେଣୁ ରଜ୍ଜେନ ପଞ୍ଚହି କାମଗୁଣେହି ସମପ୍ପିତୋ ସମଙ୍ଗୀଭୂତୋ ପରିଚାରେତି। କୋ ନୁ ଖୋ ପନ, ଭୋ, ଜାନାତି, ମଦନୀୟା କାମା? ଆୟନ୍ତୁ, ଭୋନ୍ତୋ, ଯେନ ରେଣୁ ରାଜା ତେନୁପସଙ୍କମଥ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ରେଣୁଂ ରାଜାନଂ ଏୱଂ ୱଦେଥ – ଦିସମ୍ପତି ଖୋ, ଭୋ, ରାଜା କାଲଙ୍କତୋ, ଅଭିସିତ୍ତୋ ଭୱଂ ରେଣୁ ରଜ୍ଜେନ, ସରତି ଭୱଂ ତଂ ୱଚନ'''ନ୍ତି?

୩୦୮। '''ଏୱଂ , ଭୋ''ତି ଖୋ, ଭୋ, ତେ ଛ ଖତ୍ତିୟା ମହାଗୋୱିନ୍ଦସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ଯେନ ରେଣୁ ରାଜା ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ରେଣୁଂ ରାଜାନଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – ''ଦିସମ୍ପତି ଖୋ, ଭୋ, ରାଜା କାଲଙ୍କତୋ, ଅଭିସିତ୍ତୋ ଭୱଂ ରେଣୁ ରଜ୍ଜେନ, ସରତି ଭୱଂ ତଂ ୱଚନ''ନ୍ତି? ''ସରାମହଂ, ଭୋ, ତଂ ୱଚନଂ [ୱଚନନ୍ତି (ସ୍ୟା। କ।)]। କୋ ନୁ ଖୋ, ଭୋ, ପହୋତି ଇମଂ ମହାପଥୱିଂ ଉତ୍ତରେନ ଆୟତଂ ଦକ୍ଖିଣେନ ସକଟମୁଖଂ ସତ୍ତଧା ସମଂ ସୁୱିଭତ୍ତଂ ୱିଭଜିତୁ''ନ୍ତି? ''କୋ ନୁ ଖୋ, ଭୋ, ଅଞ୍ଞୋ ପହୋତି, ଅଞ୍ଞତ୍ର ମହାଗୋୱିନ୍ଦେନ ବ୍ରାହ୍ମଣେନା''ତି? ଅଥ ଖୋ, ଭୋ, ରେଣୁ ରାଜା ଅଞ୍ଞତରଂ ପୁରିସଂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଏହି ତ୍ୱଂ, ଅମ୍ଭୋ ପୁରିସ, ଯେନ ମହାଗୋୱିନ୍ଦୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ତେନୁପସଙ୍କମ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ମହାଗୋୱିନ୍ଦଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ଏୱଂ ୱଦେହି – 'ରାଜା ତଂ, ଭନ୍ତେ, ରେଣୁ ଆମନ୍ତେତୀ'''ତି। ''ଏୱଂ ଦେୱା''ତି ଖୋ, ଭୋ, ସୋ ପୁରିସୋ ରେଣୁସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ଯେନ ମହାଗୋୱିନ୍ଦୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ମହାଗୋୱିନ୍ଦଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ରାଜା ତଂ, ଭନ୍ତେ, ରେଣୁ ଆମନ୍ତେତୀ''ତି। ''ଏୱଂ, ଭୋ''ତି ଖୋ, ଭୋ, ମହାଗୋୱିନ୍ଦୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ତସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ଯେନ ରେଣୁ ରାଜା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ରେଣୁନା ରଞ୍ଞା ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦି। ସମ୍ମୋଦନୀୟଂ କଥଂ ସାରଣୀୟଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ ଖୋ, ଭୋ,

ମହାଗୋୱିନ୍ଦଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ରେଣୁ ରାଜା ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଏତୁ, ଭୱଂ ଗୋୱିନ୍ଦୋ, ଇମଂ ମହାପଥୱିଂ ଉତ୍ତରେନ ଆଯତଂ ଦକ୍ଖିଣେନ ସକଟମୁଖଂ ସତ୍ତଧା ସମଂ ସୁୱିଭତ୍ତଂ ୱିଭଜତୂ’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭୋ’’ତି ଖୋ ମହାଗୋୱିନ୍ଦୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ରେଣୁସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ଇମଂ ମହାପଥୱିଂ ଉତ୍ତରେନ ଆଯତଂ ଦକ୍ଖିଣେନ ସକଟମୁଖଂ ସତ୍ତଧା ସମଂ ସୁୱିଭତ୍ତଂ ୱିଭଜି। ସବ୍ବାନି ସକଟମୁଖାନି ପଟ୍ଠପେସି [ଅଟ୍ଠପେସି (ସୀ। ପୀ।)]। ତତ୍ର ସୁଦଂ ମଜ୍ଝେ ରେଣୁସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ଜନପଦୋ ହୋତି।

୩୦୯। ଦନ୍ତପୁରଂ କଲିଙ୍ଗାନଂ [କାଲିଙ୍ଗାନଂ (ସ୍ୟା। ପୀ। କ।)], ଅସ୍ସକାନଞ୍ଚ ପୋତନଂ।

ମହେସଯଂ [ମାହିସ୍ସତି (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଅୱନ୍ତୀନଂ, ସୋୱୀରାନଞ୍ଚ ରୋରୁକଂ।

ମିଥିଲା ଚ ୱିଦେହାନଂ, ଚମ୍ପା ଅଙ୍ଗେସୁ ମାପିତା;

ବାରାଣସୀ ଚ କାସୀନଂ, ଏତେ ଗୋୱିନ୍ଦମାପିତାତି।

୩୧୦। ‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭୋ, ତେ ଛ ଖତ୍ତିଯା ଯଥାସକେନ ଲାଭେନ ଅତ୍ତମନା ଅହେସୁଂ ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପା – ‘‘ଯଂ ୱତ ନୋ ଅହୋସି ଇଚ୍ଛିତଂ, ଯଂ ଆକଙ୍ଖିତଂ, ଯଂ ଅଧିପ୍ପେତଂ, ଯଂ ଅଭିପତ୍ଥିତଂ, ତଂ ନୋ ଲଦ୍ଧ’’ନ୍ତି।

‘‘ସତ୍ତଭୂ ବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତୋ ଚ, ୱେସ୍ସଭୂ ଭରତୋ ସହ;

ରେଣୁ ଦ୍ୱେ ଧତରଟ୍ଠା ଚ, ତଦାସୁଂ ସତ୍ତ ଭାରଧା’ତି।

ପଠମଭାଣୱାରୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

କିତ୍ତିସଦ୍ଦଅବ୍ଭୁଗ୍ଗମନଂ

୩୧୧। ‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭୋ, ତେ ଛ ଖତ୍ତିଯା ଯେନ ମହାଗୋୱିନ୍ଦୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ମହାଗୋୱିନ୍ଦଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – ‘‘ଯଥା ଖୋ ଭୱଂ ଗୋୱିନ୍ଦୋ ରେଣୁସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ସହାଯୋ ପିଯୋ ମନାପୋ ଅପ୍ପଟିକୂଲୋ। ଏୱମେୱ ଖୋ ଭୱଂ ଗୋୱିନ୍ଦୋ ଅମ୍ହାକମ୍ପି ସହାଯୋ ପିଯୋ ମନାପୋ ଅପ୍ପଟିକୂଲୋ, ଅନୁସାସତୁ ନୋ ଭୱଂ ଗୋୱିନ୍ଦୋ; ମା ନୋ ଭୱଂ ଗୋୱିନ୍ଦୋ ଅନୁସାସନିଯା ପଚ୍ଚବ୍ୟାହାସୀ’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭୋ’’ତି ଖୋ ମହାଗୋୱିନ୍ଦୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ତେସଂ ଛନ୍ନଂ ଖତ୍ତିଯାନଂ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି। ଅଥ ଖୋ, ଭୋ, ମହାଗୋୱିନ୍ଦୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ସତ୍ତ ଚ ରାଜାନୋ ଖତ୍ତିଯେ ମୁଦ୍ଧାୱସିତ୍ତେ ରଜ୍ଜେ [ମୁଦ୍ଧାଭିସିତ୍ତେ ରଜ୍ଜେନ (ସ୍ୟା।)] ଅନୁସାସି, ସତ୍ତ ଚ ବ୍ରାହ୍ମଣମହାସାଲେ ସତ୍ତ ଚ ନ୍ହାତକସତାନି ମନ୍ତେ ୱାଚେସି।

୩୧୨। ‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭୋ, ମହାଗୋୱିନ୍ଦସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ଅପରେନ ସମଯେନ ଏୱଂ କଲ୍ୟାଣୋ କିତ୍ତିସଦ୍ଦୋ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗଚ୍ଛି [ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗଞ୍ଛି (ସୀ। ପୀ।)] – ‘‘ସକ୍ଖି ମହାଗୋୱିନ୍ଦୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ବ୍ରହ୍ମାନଂ ପସ୍ସତି, ସକ୍ଖି ମହାଗୋୱିନ୍ଦୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ବ୍ରହ୍ମୁନା ସାକଚ୍ଛେତି ସଲ୍ଲପତି ମନ୍ତେତୀ’’ତି। ଅଥ ଖୋ, ଭୋ, ମହାଗୋୱିନ୍ଦସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘‘ମଯ୍ହଂ ଖୋ ଏୱଂ କଲ୍ୟାଣୋ କିତ୍ତିସଦ୍ଦୋ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗତୋ – ‘ସକ୍ଖି ମହାଗୋୱିନ୍ଦୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ବ୍ରହ୍ମାନଂ ପସ୍ସତି, ସକ୍ଖି ମହାଗୋୱିନ୍ଦୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ବ୍ରହ୍ମୁନା ସାକଚ୍ଛେତି ସଲ୍ଲପତି ମନ୍ତେତୀ’ତି। ନ ଖୋ ପନାହଂ ବ୍ରହ୍ମାନଂ ପସ୍ସାମି, ନ ବ୍ରହ୍ମୁନା ସାକଚ୍ଛେମି, ନ ବ୍ରହ୍ମୁନା ସଲ୍ଲପାମି , ନ ବ୍ରହ୍ମୁନା ମନ୍ତେମି। ସୁତଂ ଖୋ ପନ ମେତଂ ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ୱୁଦ୍ଧାନଂ ମହଲ୍ଲକାନଂ ଆଚରିଯପାଚରିଯାନଂ ଭାସମାନାନଂ – ‘ଯୋ ୱସ୍ସିକେ ଚତ୍ତାରୋ ମାସେ ପଟିସଲ୍ଲୀଯତି, କରୁଣଂ ଝାନଂ ଝାଯତି, ସୋ ବ୍ରହ୍ମାନଂ ପସ୍ସତି ବ୍ରହ୍ମୁନା ସାକଚ୍ଛେତି ବ୍ରହ୍ମୁନା ସଲ୍ଲପତି ବ୍ରହ୍ମୁନା ମନ୍ତେତୀ’ତି। ଯଂନୂନାହଂ ୱସ୍ସିକେ ଚତ୍ତାରୋ ମାସେ ପଟିସଲ୍ଲୀଯେଯ୍ୟଂ, କରୁଣଂ ଝାନଂ ଝାଯେଯ୍ୟ’’ନ୍ତି।

୩୧୩। ‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭୋ, ମହାଗୋୱିନ୍ଦୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଯେନ ରେଣୁ ରାଜା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ରେଣୁଂ ରାଜାନଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ମଯ୍ହଂ ଖୋ, ଭୋ, ଏୱଂ କଲ୍ୟାଣୋ କିତ୍ତିସଦ୍ଦୋ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗତୋ – ‘ସକ୍ଖି ମହାଗୋୱିନ୍ଦୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ବ୍ରହ୍ମାନଂ ପସ୍ସତି, ସକ୍ଖି ମହାଗୋୱିନ୍ଦୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ବ୍ରହ୍ମୁନା ସାକଚ୍ଛେତି ସଲ୍ଲପତି ମନ୍ତେତୀ’ତି। ନ ଖୋ ପନାହଂ, ଭୋ, ବ୍ରହ୍ମାନଂ ପସ୍ସାମି, ନ ବ୍ରହ୍ମୁନା ସାକଚ୍ଛେମି, ନ ବ୍ରହ୍ମୁନା ସଲ୍ଲପାମି, ନ ବ୍ରହ୍ମୁନା ମନ୍ତେମି। ସୁତଂ ଖୋ ପନ ମେତଂ ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ୱୁଦ୍ଧାନଂ ମହଲ୍ଲକାନଂ ଆଚରିଯପାଚରିଯାନଂ ଭାସମାନାନଂ – ‘ଯୋ ୱସ୍ସିକେ ଚତ୍ତାରୋ ମାସେ ପଟିସଲ୍ଲୀଯତି, କରୁଣଂ

ଝାନଂ ଝାଯତି, ସୋ ବ୍ରହ୍ମାନଂ ପସ୍ସତି, ବ୍ରହ୍ମୁନା ସାକଚ୍ଛେତି ବ୍ରହ୍ମୁନା ସଲ୍ଲପତି ବ୍ରହ୍ମୁନା ମନ୍ତେତୀ'ତି। ଇଚ୍ଛାମହଂ, ଭୋ, ୱସ୍ସିକେ ଚତ୍ତାରୋ ମାସେ ପଟିସଲ୍ଲୀଯିତୁଂ, କରୁଣଂ ଝାନଂ ଝାଯିତୁଂ; ନମ୍ହି କେନଚି ଉପସଙ୍କମିତବ୍ବୋ ଅଞ୍ଞତ୍ର ଏକେନ ଭତ୍ତାଭିହାରେନା''ତି। ''ଯସ୍ସଦାନି ଭୱଂ ଗୋୱିନ୍ଦୋ କାଲଂ ମଞ୍ଞତୀ''ତି।

୩୧୪। ''ଅଥ ଖୋ, ଭୋ, ମହାଗୋୱିନ୍ଦୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଯେନ ତେ ଛ ଖତ୍ତିଯା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତେ ଛ ଖତ୍ତିଯେ ଏତଦୱୋଚ – ''ମୟ୍ହଂ ଖୋ, ଭୋ, ଏୱଂ କଲ୍ୟାଣୋ କିତ୍ତିସଦ୍ଦୋ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗତୋ – 'ସକ୍ଖି ମହାଗୋୱିନ୍ଦୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ବ୍ରହ୍ମାନଂ ପସ୍ସତି, ସକ୍ଖି ମହାଗୋୱିନ୍ଦୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ବ୍ରହ୍ମୁନା ସାକଚ୍ଛେତି ସଲ୍ଲପତି ମନ୍ତେତୀ'ତି। ନ ଖୋ ପନାହଂ, ଭୋ, ବ୍ରହ୍ମାନଂ ପସ୍ସାମି, ନ ବ୍ରହ୍ମୁନା ସାକଚ୍ଛେମି, ନ ବ୍ରହ୍ମୁନା ସଲ୍ଲପାମି, ନ ବ୍ରହ୍ମୁନା ମନ୍ତେମି। ସୁତଂ ଖୋ ପନ ମେତଂ ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ୱୁଦ୍ଧାନଂ ମହଲ୍ଲକାନଂ ଆଚରିଯପାଚରିଯାନଂ ଭାସମାନାନଂ, 'ଯୋ ୱସ୍ସିକେ ଚତ୍ତାରୋ ମାସେ ପଟିସଲ୍ଲୀଯତି, କରୁଣଂ ଝାନଂ ଝାଯତି, ସୋ ବ୍ରହ୍ମାନଂ ପସ୍ସତି ବ୍ରହ୍ମୁନା ସାକଚ୍ଛେତି ବ୍ରହ୍ମୁନା ସଲ୍ଲପତି ବ୍ରହ୍ମୁନା ମନ୍ତେତୀ'ତି। ଇଚ୍ଛାମହଂ, ଭୋ, ୱସ୍ସିକେ ଚତ୍ତାରୋ ମାସେ ପଟିସଲ୍ଲୀଯିତୁଂ, କରୁଣଂ ଝାନଂ ଝାଯିତୁଂ; ନମ୍ହି କେନଚି ଉପସଙ୍କମିତବ୍ବୋ ଅଞ୍ଞତ୍ର ଏକେନ ଭତ୍ତାଭିହାରେନା''ତି। ''ଯସ୍ସଦାନି ଭୱଂ ଗୋୱିନ୍ଦୋ କାଲଂ ମଞ୍ଞତୀ'''ତି।

୩୧୫। ''ଅଥ ଖୋ, ଭୋ, ମହାଗୋୱିନ୍ଦୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଯେନ ତେ ସତ୍ତ ଚ ବ୍ରାହ୍ମଣମହାସାଲା ସତ୍ତ ଚ ନ୍ହାତକସତାନି ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତେ ସତ୍ତ ଚ ବ୍ରାହ୍ମଣମହାସାଲେ ସତ୍ତ ଚ ନ୍ହାତକସତାନି ଏତଦୱୋଚ – ''ମୟ୍ହଂ ଖୋ, ଭୋ, ଏୱଂ କଲ୍ୟାଣୋ କିତ୍ତିସଦ୍ଦୋ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗତୋ – 'ସକ୍ଖି ମହାଗୋୱିନ୍ଦୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ବ୍ରହ୍ମାନଂ ପସ୍ସତି, ସକ୍ଖି ମହାଗୋୱିନ୍ଦୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ବ୍ରହ୍ମୁନା ସାକଚ୍ଛେତି ସଲ୍ଲପତି ମନ୍ତେତୀ'ତି। ନ ଖୋ ପନାହଂ, ଭୋ, ବ୍ରହ୍ମାନଂ ପସ୍ସାମି, ନ ବ୍ରହ୍ମୁନା ସାକଚ୍ଛେମି, ନ ବ୍ରହ୍ମୁନା ସଲ୍ଲପାମି, ନ ବ୍ରହ୍ମୁନା ମନ୍ତେମି। ସୁତଂ ଖୋ ପନ ମେତଂ ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ୱୁଦ୍ଧାନଂ ମହଲ୍ଲକାନଂ ଆଚରିଯପାଚରିଯାନଂ ଭାସମାନାନଂ – 'ଯୋ ୱସ୍ସିକେ ଚତ୍ତାରୋ ମାସେ ପଟିସଲ୍ଲୀଯତି, କରୁଣଂ ଝାନଂ ଝାଯତି, ସୋ ବ୍ରହ୍ମାନଂ ପସ୍ସତି, ବ୍ରହ୍ମୁନା ସାକଚ୍ଛେତି, ବ୍ରହ୍ମୁନା ସଲ୍ଲପତି, ବ୍ରହ୍ମୁନା ମନ୍ତେତୀ'ତି। ତେନ ହି, ଭୋ, ଯଥାସୁତେ ଯଥାପରିଯତ୍ତେ ମନ୍ତେ ୱିତ୍ଥାରେନ ସଜ୍ଝାଯଂ କରୋଥ, ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଞ୍ଚ ମନ୍ତେ ୱାଚେଥ; ଇଚ୍ଛାମହଂ, ଭୋ, ୱସ୍ସିକେ ଚତ୍ତାରୋ ମାସେ ପଟିସଲ୍ଲୀଯିତୁଂ, କରୁଣଂ ଝାନଂ ଝାଯିତୁଂ; ନମ୍ହି କେନଚି ଉପସଙ୍କମିତବ୍ବୋ ଅଞ୍ଞତ୍ର ଏକେନ ଭତ୍ତାଭିହାରେନା''ତି। ''ଯସ୍ସ ଦାନି ଭୱଂ ଗୋୱିନ୍ଦୋ କାଲଂ ମଞ୍ଞତୀ''ତି।

୩୧୬। ''ଅଥ ଖୋ, ଭୋ, ମହାଗୋୱିନ୍ଦୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଯେନ ଚତ୍ତାରୀସା ଭରିଯା ସାଦିସିଯୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଚତ୍ତାରୀସା ଭରିଯା ସାଦିସିଯୋ ଏତଦୱୋଚ – ''ମୟ୍ହଂ ଖୋ, ଭୋତୀ, ଏୱଂ କଲ୍ୟାଣୋ କିତ୍ତିସଦ୍ଦୋ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗତୋ – 'ସକ୍ଖି ମହାଗୋୱିନ୍ଦୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ବ୍ରହ୍ମାନଂ ପସ୍ସତି, ସକ୍ଖି ମହାଗୋୱିନ୍ଦୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ବ୍ରହ୍ମୁନା ସାକଚ୍ଛେତି ସଲ୍ଲପତି ମନ୍ତେତୀ'ତି। ନ ଖୋ ପନାହଂ, ଭୋତୀ, ବ୍ରହ୍ମାନଂ ପସ୍ସାମି, ନ ବ୍ରହ୍ମୁନା ସାକଚ୍ଛେମି, ନ ବ୍ରହ୍ମୁନା ସଲ୍ଲପାମି, ନ ବ୍ରହ୍ମୁନା ମନ୍ତେମି। ସୁତଂ ଖୋ ପନ ମେତଂ ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ୱୁଦ୍ଧାନଂ ମହଲ୍ଲକାନଂ ଆଚରିଯପାଚରିଯାନଂ ଭାସମାନାନଂ 'ଯୋ ୱସ୍ସିକେ ଚତ୍ତାରୋ ମାସେ ପଟିସଲ୍ଲୀଯତି, କରୁଣଂ ଝାନଂ ଝାଯତି, ସୋ ବ୍ରହ୍ମାନଂ ପସ୍ସତି, ବ୍ରହ୍ମୁନା ସାକଚ୍ଛେତି, ବ୍ରହ୍ମୁନା ସଲ୍ଲପତି, ବ୍ରହ୍ମୁନା ମନ୍ତେତୀତି, ଇଚ୍ଛାମହଂ, ଭୋତୀ, ୱସ୍ସିକେ ଚତ୍ତାରୋ ମାସେ ପଟିସଲ୍ଲୀଯିତୁଂ, କରୁଣଂ ଝାନଂ ଝାଯିତୁଂ; ନମ୍ହି କେନଚି ଉପସଙ୍କମିତବ୍ବୋ ଅଞ୍ଞତ୍ର ଏକେନ ଭତ୍ତାଭିହାରେନା''ତି। ''ଯସ୍ସ ଦାନି ଭୱଂ ଗୋୱିନ୍ଦୋ କାଲଂ ମଞ୍ଞତୀ'''ତି।

୩୧୭। ''ଅଥ ଖୋ, ଭୋ, ମହାଗୋୱିନ୍ଦୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ପୁରତ୍ଥିମେନ ନଗରସ୍ସ ନୱଂ ସନ୍ଧାଗାରଂ କାରାପେତ୍ୱା ୱସ୍ସିକେ ଚତ୍ତାରୋ ମାସେ ପଟିସଲ୍ଲୀଯି, କରୁଣଂ ଝାନଂ ଝାଯି; ନାସ୍ସୁଧ କୋଚି ଉପସଙ୍କମତି [ଉପସଙ୍କମି (ପୀ।)] ଅଞ୍ଞତ୍ର ଏକେନ ଭତ୍ତାଭିହାରେନ। ଅଥ ଖୋ, ଭୋ, ମହାଗୋୱିନ୍ଦସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ଚତୁନ୍ନଂ ମାସାନଂ ଅଚ୍ଚଯେନ ଅହୁଦେୱ ଉକ୍କଣ୍ଠନା ଅହୁ ପରିତସ୍ସନା – ''ସୁତଂ ଖୋ ପନ ମେତଂ ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ୱୁଦ୍ଧାନଂ ମହଲ୍ଲକାନଂ ଆଚରିଯପାଚରିଯାନଂ ଭାସମାନାନଂ – 'ଯୋ ୱସ୍ସିକେ ଚତ୍ତାରୋ ମାସେ ପଟିସଲ୍ଲୀଯତି, କରୁଣଂ ଝାନଂ ଝାଯତି, ସୋ ବ୍ରହ୍ମାନଂ ପସ୍ସତି, ବ୍ରହ୍ମୁନା ସାକଚ୍ଛେତି ବ୍ରହ୍ମୁନା ସଲ୍ଲପତି ବ୍ରହ୍ମୁନା ମନ୍ତେତୀ'ତି। ନ ଖୋ ପନାହଂ ବ୍ରହ୍ମାନଂ ପସ୍ସାମି, ନ ବ୍ରହ୍ମୁନା ସାକଚ୍ଛେମି ନ ବ୍ରହ୍ମୁନା ସଲ୍ଲପାମି ନ ବ୍ରହ୍ମୁନା ମନ୍ତେମୀ'''ତି।

ବ୍ରହ୍ମୁନା ସାକଚ୍ଛା

୩୧୮। ''ଅଥ ଖୋ, ଭୋ, ବ୍ରହ୍ମା ସନଙ୍କୁମାରୋ ମହାଗୋୱିନ୍ଦସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ଚେତସା ଚେତୋପରିୱିତକ୍କମଞ୍ଞାଯ ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ବଲୱା ପୁରିସୋ ସମିଞ୍ଜିତଂ ୱା ବାହଂ ପସାରେଯ୍ୟ, ପସାରିତଂ ୱା ବାହଂ ସମିଞ୍ଜେଯ୍ୟ, ଏୱମେୱ, ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ଅନ୍ତରହିତୋ ମହାଗୋୱିନ୍ଦସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ସମ୍ମୁଖେ ପାତୁରହୋସି। ଅଥ ଖୋ, ଭୋ, ମହାଗୋୱିନ୍ଦସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ଅହୁଦେୱ ଭଯଂ ଅହୁ ଛମ୍ଭିତତ୍ତଂ ଅହୁ ଲୋମହଂସୋ ଯଥା ତଂ ଅଦିଟ୍ଠପୁବ୍ବଂ ରୂପଂ ଦିସ୍ୱା। ଅଥ ଖୋ, ଭୋ, ମହାଗୋୱିନ୍ଦୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଭୀତୋ ସଂୱିଗ୍ଗୋ ଲୋମହଟ୍ଠଜାତୋ ବ୍ରହ୍ମାନଂ ସନଙ୍କୁମାରଂ ଗାଥାଯ ଅଜ୍ଝଭାସି –

‘‘‘ୱଣ୍ଣୱା ଯସୱା ସିରିମା, କୋ ନୁ ତ୍ୱମସି ମାରିସ;

ଅଜାନନ୍ତା ତଂ ପୁଚ୍ଛାମ, କଥଂ ଜାନେମୁ ତଂ ମଯ’’ନ୍ତି।

‘‘ମଂ ୱେ କୁମାରଂ ଜାନନ୍ତି, ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ସନନ୍ତନଂ [ସନନ୍ତିଚ (କ।)];

ସବ୍ବେ ଜାନନ୍ତି ମଂ ଦେୱା, ଏୱଂ ଗୋୱିନ୍ଦ ଜାନହି’’।

‘‘‘ଆସନଂ ଉଦକଂ ପଜ୍ଜଂ, ମଧୁସାକଞ୍ଚ [ମଧୁପାକଞ୍ଚ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ବ୍ରହ୍ମୁନୋ;

ଅଗ୍ଘେ ଭୱନ୍ତଂ ପୁଚ୍ଛାମ, ଅଗ୍ଘଂ କୁରୁତୁ ନୋ ଭୱଂ’’।

‘‘ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାମ ତେ ଅଗ୍ଘଂ, ଯଂ ତ୍ୱଂ ଗୋୱିନ୍ଦ ଭାସସି;

ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମହିତତ୍ଥାଯ, ସମ୍ପରାଯ ସୁଖାଯ ଚ;

କତାୱକାସୋ ପୁଚ୍ଛସ୍ସୁ, ଯଂ କିଞ୍ଚି ଅଭିପତ୍ଥିତ’’ନ୍ତି।

୩୧୯। ‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭୋ, ମହାଗୋୱିନ୍ଦସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘‘କତାୱକାସୋ ଖୋମ୍ହି ବ୍ରହ୍ମୁନା ସନଙ୍କୁମାରେନ। କିଂ ନୁ ଖୋ ଅହଂ ବ୍ରହ୍ମାନଂ ସନଙ୍କୁମାରଂ ପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକଂ ୱା ଅତ୍ଥଂ ସମ୍ପରାଯିକଂ ୱା’ତି? ଅଥ ଖୋ, ଭୋ, ମହାଗୋୱିନ୍ଦସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘କୁସଲୋ ଖୋ ଅହଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକାନଂ ଅତ୍ଥାନଂ, ଅଞ୍ଞେପି ମଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକଂ ଅତ୍ଥଂ ପୁଚ୍ଛନ୍ତି। ଯଂନୂନାହଂ ବ୍ରହ୍ମାନଂ ସନଙ୍କୁମାରଂ ସମ୍ପରାଯିକଞ୍ଞେୱ ଅତ୍ଥଂ ପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟ’ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ, ଭୋ, ମହାଗୋୱିନ୍ଦୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ବ୍ରହ୍ମାନଂ ସନଙ୍କୁମାରଂ ଗାଥାଯ ଅଜ୍ଝଭାସି –

‘‘ପୁଚ୍ଛାମି ବ୍ରହ୍ମାନଂ ସନଙ୍କୁମାରଂ,

କଙ୍ଖୀ ଅକଙ୍ଖିଂ ପରୱେଦିଯେସୁ;

କତ୍ଥଟ୍ଠିତୋ କିମ୍ହି ଚ ସିକ୍ଖମାନୋ,

ପପ୍ପୋତି ମଚ୍ଚୋ ଅମତଂ ବ୍ରହ୍ମଲୋକ’’ନ୍ତି।

‘‘ହିତ୍ୱା ମମତ୍ତଂ ମନୁଜେସୁ ବ୍ରହ୍ମେ,

ଏକୋଦିଭୂତୋ କରୁଣେଧିମୁତ୍ତୋ [କରୁଣାଧିମୁତ୍ତୋ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)];

ନିରାମଗନ୍ଧୋ ୱିରତୋ ମେଥୁନସ୍ମା,

ଏତ୍ଥଟ୍ଠିତୋ ଏତ୍ଥ ଚ ସିକ୍ଖମାନୋ;

ପପ୍ପୋତି ମଚ୍ଚୋ ଅମତଂ ବ୍ରହ୍ମଲୋକ’’ନ୍ତି।

୩୨୦। ‘‘ହିତ୍ୱା ମମତ୍ତ’ନ୍ତି ଅହଂ ଭୋତୋ ଆଜାନାମି। ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଅପ୍ପଂ ୱା ଭୋଗକ୍ଖନ୍ଧଂ ପହାଯ ମହନ୍ତଂ ୱା ଭୋଗକ୍ଖନ୍ଧଂ ପହାଯ ଅପ୍ପଂ ୱା ଞାତିପରିୱଟ୍ଟଂ ପହାଯ ମହନ୍ତଂ ୱା ଞାତିପରିୱଟ୍ଟଂ ପହାଯ କେସମସ୍ସୁଂ ଓହାରେତ୍ୱା କାସାଯାନି ୱତ୍ଥାନି ଅଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜତି, ‘ଇତି ହିତ୍ୱା ମମତ୍ତ’ନ୍ତି ଅହଂ ଭୋତୋ ଆଜାନାମି। ‘ଏକୋଦିଭୂତୋ’ତି ଅହଂ ଭୋତୋ ଆଜାନାମି। ଇଧେକଚ୍ଚୋ ୱିୱିତ୍ତଂ ସେନାସନଂ ଭଜତି ଅରଞ୍ଞଂ ରୁକ୍ଖମୂଲଂ ପବ୍ବତଂ କନ୍ଦରଂ ଗିରିଗୁହଂ ସୁସାନଂ ୱନପତ୍ଥଂ ଅବ୍ଭୋକାସଂ ପଲାଲପୁଞ୍ଜଂ, ଇତି ଏକୋଦିଭୂତୋ’ତି ଅହଂ ଭୋତୋ ଆଜାନାମି।

‘କରୁଣେଧିମୁତ୍ତୋ’ତି ଅହଂ ଭୋତୋ ଆଜାନାମି। ଇଧେକଚ୍ଚୋ କରୁଣାସହଗତେନ ଚେତସା ଏକଂ ଦିସଂ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି, ତଥା ଦୁତିଯଂ, ତଥା ତତିଯଂ, ତଥା ଚତୁତ୍ଥଂ। ଇତି ଉଦ୍ଧମଧୋତିରିଯଂ ସବ୍ବଧି ସବ୍ବତ୍ତତାଯ ସବ୍ବାୱନ୍ତଂ ଲୋକଂ କରୁଣାସହଗତେନ ଚେତସା ୱିପୁଲେନ ମହଗ୍ଗତେନ ଅପ୍ପମାଣେନ ଅୱେରେନ ଅବ୍ଯାପଜ୍ଜେନ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି। ଇତି ‘କରୁଣେଧିମୁତ୍ତୋ’ତି ଅହଂ ଭୋତୋ ଆଜାନାମି। ଆମଗନ୍ଧେ ଚ ଖୋ ଅହଂ ଭୋତୋ ଭାସମାନସ୍ସ ନ ଆଜାନାମି।

‘‘କେ ଆମଗନ୍ଧା ମନୁଜେସୁ ବ୍ରହ୍ମେ,

ଏତେ ଅୱିଦ୍ୱା ଇଧ ବ୍ରୂହି ଧୀର;

କେନାୱଟା [କେନାୱୁଟା (ସ୍ଯା।)] ୱାତି ପଜା କୁରୁତ୍ତୁ [କୁରୁରୂ (ସ୍ଯା।), କୁରୁଟ୍ଟରୂ (ପୀ।), କୁରୂରୁ (?)],

ଆପାଯିକା ନିୱୁତବ୍ରହ୍ମଲୋକା’’ତି।

‘‘କୋଧୋ ମୋସୱଜ୍ଜଂ ନିକତି ଚ ଦୁବ୍ଭୋ,

କଦରିଯତା ଅତିମାନୋ ଉସୂଯା;

ଇଚ୍ଛା ୱିୱିଚ୍ଛା ପରହେଠନା ଚ,

ଲୋଭୋ ଚ ଦୋସୋ ଚ ମଦୋ ଚ ମୋହୋ;

ଏତେସୁ ଯୁତ୍ତା ଅନିରାମଗନ୍ଧା,

ଆପାଯିକା ନିୱୁତବ୍ରହ୍ମଲୋକା’’ତି।

‘‘ଯଥା ଖୋ ଅହଂ ଭୋତୋ ଆମଗନ୍ଧେ ଭାସମାନସ୍ସ ଆଜାନାମି। ତେ ନ ସୁନିମ୍ମଦଯା ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାୱସତା। ପବ୍ବଜିସ୍ସାମହଂ, ଭୋ, ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯ’’ନ୍ତି। ‘‘ଯସ୍ସଦାନି ଭୱଂ ଗୋୱିନ୍ଦୋ କାଲଂ ମଞ୍ଞତୀ’’ତି।

ରେଣୁରାଜଆମନ୍ତନା

୩୨୧। ‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭୋ, ମହାଗୋୱିନ୍ଦୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଯେନ ରେଣୁ ରାଜା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ରେଣୁଂ ରାଜାନଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଅଞ୍ଞଂ ଦାନି ଭୱଂ ପୁରୋହିତଂ ପରିଯେସତୁ, ଯୋ ଭୋତୋ ରଜ୍ଜଂ ଅନୁସାସିସ୍ସତି। ଇଚ୍ଛାମହଂ, ଭୋ , ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତୁଂ। ଯଥା ଖୋ ପନ ମେ ସୁତଂ ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ଆମଗନ୍ଧେ ଭାସମାନସ୍ସ, ତେ ନ ସୁନିମ୍ମଦଯା ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାୱସତା। ପବ୍ବଜିସ୍ସାମହଂ, ଭୋ, ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯ’’ନ୍ତି।

‘‘ଆମନ୍ତଯାମି ରାଜାନଂ, ରେଣୁଂ ଭୂମିପତିଂ ଅହଂ;

ତ୍ୱଂ ପଜାନସ୍ସୁ ରଜ୍ଜେନ, ନାହଂ ପୋରୋହିଚ୍ଚେ ରମେ’’।

‘‘ସଚେ ତେ ଊନଂ କାମେହି, ଅହଂ ପରିପୂରଯାମି ତେ;

ଯୋ ତଂ ହିଂସତି ୱାରେମି, ଭୂମିସେନାପତି ଅହଂ;

ତୁୱଂ ପିତା ଅହଂ ପୁତ୍ତୋ, ମା ନୋ ଗୋୱିନ୍ଦ ପାଜହି’’ [ପାଜେହି (ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ସଂୱଣ୍ଣିତପାଠନ୍ତରଂ)]।

‘‘ନମତ୍ଥି ଊନଂ କାମେହି, ହିଂସିତା ମେ ନ ୱିଜ୍ଜତି;

ଅମନୁସ୍ସୱଚୋ ସୁତ୍ୱା, ତସ୍ମାହଂ ନ ଗହେ ରମେ’’।

‘‘ଅମନୁସ୍ସୋ କଥଂୱଣ୍ଣୋ, କିଂ ତେ ଅତ୍ଥଂ ଅଭାସଥ;

ଯଞ୍ଚ ସୁତ୍ୱା ଜହାସି ନୋ, ଗେହେ ଅମ୍ହେ ଚ କେୱଲୀ’’।

‘‘ଉପୱୁତ୍ଥସ୍ସ ମେ ପୁବ୍ବେ, ଯିଟ୍ଠୁକାମସ୍ସ ମେ ସତୋ;

ଅଗ୍ଗି ପଜ୍ଜଲିତୋ ଆସି, କୁସପତ୍ତପରିତ୍ଥତୋ’’।

‘‘ତତୋ ମେ ବ୍ରହ୍ମା ପାତୁରହୁ, ବ୍ରହ୍ମଲୋକା ସନନ୍ତନୋ;

ସୋ ମେ ପଞ୍ହଂ ୱିଯାକାସି, ତଂ ସୁତ୍ୱା ନ ଗହେ ରମେ’’।

‘‘ସଦ୍ଦହାମି ଅହଂ ଭୋତୋ, ଯଂ ତ୍ୱଂ ଗୋୱିନ୍ଦ ଭାସସି;

ଅମନୁସ୍ସୱଚୋ ସୁତ୍ୱା, କଥଂ ୱତ୍ତେଥ ଅଞ୍ଞଥା।

‘‘ତେ ତଂ ଅନୁୱତ୍ତିସ୍ସାମ, ସତ୍ଥା ଗୋୱିନ୍ଦ ନୋ ଭୱଂ;

ମଣି ଯଥା ୱେଳୁରିଯୋ, ଅକାଚୋ ୱିମଲୋ ସୁଭୋ;

ଏୱଂ ସୁଦ୍ଧା ଚରିସ୍ସାମ, ଗୋୱିନ୍ଦସ୍ସାନୁସାସନେ’’ତି।

‘‘‘ସଚେ ଭୱଂ ଗୋୱିନ୍ଦୋ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିସ୍ସତି, ମଯମ୍ପି ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିସ୍ସାମ। ଅଥ ଯା ତେ ଗତି, ସା ନୋ ଗତି ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି।

ଛ ଖତ୍ତିଯଆମନ୍ତନା

୩୨୨। ‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭୋ, ମହାଗୋୱିନ୍ଦୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଯେନ ତେ ଛ ଖତ୍ତିଯା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତେ ଛ ଖତ୍ତିଯେ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଅଞ୍ଞଂ ଦାନି ଭୱନ୍ତୋ ପୁରୋହିତଂ ପରିଯେସନ୍ତୁ, ଯୋ ଭୱନ୍ତାନଂ ରଜ୍ଜେ ଅନୁସାସିସ୍ସତି। ଇଚ୍ଛାମହଂ, ଭୋ, ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତୁଂ। ଯଥା ଖୋ ପନ ମେ ସୁତଂ ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ଆମଗନ୍ଧେ ଭାସମାନସ୍ସ, ତେ ନ ସୁନିମ୍ମଦଯା ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାୱସତା। ପବ୍ବଜିସ୍ସାମହଂ, ଭୋ, ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯ’’ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ, ଭୋ, ତେ ଛ ଖତ୍ତିଯା ଏକମନ୍ତଂ ଅପକ୍କମ୍ମ ଏୱଂ ସମଚିନ୍ତେସୁଂ – ‘‘ଇମେ ଖୋ ବ୍ରାହ୍ମଣା ନାମ ଧନଲୁଦ୍ଧା; ଯଂନୂନ ମଯଂ ମହାଗୋୱିନ୍ଦଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ଧନେନ ସିକ୍ଖେଯ୍ୟାମା’’ତି। ତେ ମହାଗୋୱିନ୍ଦଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏୱମାହଂସୁ – ‘‘ସଂୱିଜ୍ଜତି ଖୋ, ଭୋ, ଇମେସୁ ସତ୍ତସୁ ରଜ୍ଜେସୁ ପହୂତଂ ସାପତେଯ୍ୟଂ, ତତୋ ଭୋତୋ ଯାୱତକେନ ଅତ୍ଥୋ, ତାୱତକଂ ଆହରୀଯତ’’ନ୍ତି। ‘‘ଅଲଂ, ଭୋ, ମମପିଦଂ ପହୂତଂ ସାପତେଯ୍ୟଂ ଭୱନ୍ତାନଂଯେୱ ୱାହସା। ତମହଂ ସବ୍ବଂ ପହାଯ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିସ୍ସାମି। ଯଥା ଖୋ ପନ ମେ ସୁତଂ ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ଆମଗନ୍ଧେ ଭାସମାନସ୍ସ, ତେ ନ ସୁନିମ୍ମଦଯା ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାୱସତା, ପବ୍ବଜିସ୍ସାମହଂ, ଭୋ, ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯ’’ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ, ଭୋ, ତେ ଛ ଖତ୍ତିଯା ଏକମନ୍ତଂ ଅପକ୍କମ୍ମ ଏୱଂ ସମଚିନ୍ତେସୁଂ – ‘‘ଇମେ ଖୋ ବ୍ରାହ୍ମଣା ନାମ ଇତ୍ଥିଲୁଦ୍ଧା; ଯଂନୂନ ମଯଂ ମହାଗୋୱିନ୍ଦଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ଇତ୍ଥୀହି ସିକ୍ଖେଯ୍ୟାମା’’ତି। ତେ ମହାଗୋୱିନ୍ଦଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏୱମାହଂସୁ – ‘‘ସଂୱିଜ୍ଜନ୍ତି ଖୋ, ଭୋ, ଇମେସୁ ସତ୍ତସୁ ରଜ୍ଜେସୁ ପହୂତା ଇତ୍ଥିଯୋ, ତତୋ ଭୋତୋ ଯାୱତିକାହି ଅତ୍ଥୋ, ତାୱତିକା ଆନୀଯତ’’ନ୍ତି। ‘‘ଅଲଂ, ଭୋ, ମମପିମା [ମମପିତା (କ।), ମମପି (ସୀ।)] ଚତ୍ତାରୀସା ଭରିଯା ସାଦିସିଯୋ। ତାପାହଂ ସବ୍ବା ପହାଯ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିସ୍ସାମି। ଯଥା ଖୋ ପନ ମେ ସୁତଂ ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ଆମଗନ୍ଧେ ଭାସମାନସ୍ସ, ତେ ନ ସୁନିମ୍ମଦଯା ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାୱସତା, ପବ୍ବଜିସ୍ସାମହଂ, ଭୋ, ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯନ୍ତି’’।

୩୨୩। ‘‘ସଚେ ଭୱଂ ଗୋୱିନ୍ଦୋ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିସ୍ସତି, ମଯମ୍ପି ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିସ୍ସାମ, ଅଥ ଯା ତେ ଗତି, ସା ନୋ

ଗତି ଭଵିସ୍ସତୀତି।

‘‘ସଚେ ଜହଥ କାମାନି, ଯତ୍ଥ ସତ୍ତୋ ପୁଥୁଜ୍ଜନୋ;

ଆରଦ୍ଧଵୀରିୟା ଦଳ୍ହା ହୋଥ, ଖନ୍ତିବଲସମାହିତା।

‘‘ଏସ ମଗ୍ଗୋ ଉଜୁମଗ୍ଗୋ, ଏସ ମଗ୍ଗୋ ଅନୁତ୍ତରୋ;

ସଦ୍ଧମ୍ମୋ ସବ୍ଭି ରକ୍ଖିତୋ, ବ୍ରହ୍ମଲୋକୂପପତ୍ତିୟାତି।

‘‘ତେନ ହି ଭଵଂ ଗୋଵିନ୍ଦୋ ସତ୍ତ ଵସ୍ସାନି ଆଗମେତୁ। ସତ୍ତନ୍ନଂ ଵସ୍ସାନଂ ଅଚ୍ଚୟେନ ମୟମ୍ପି ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜିସ୍ସାମ, ଅଥ ଯା ତେ ଗତି, ସା ନୋ ଗତି ଭଵିସ୍ସତୀ’’ତି।

‘‘‘ଅତିଚିରଂ ଖୋ, ଭୋ, ସତ୍ତ ଵସ୍ସାନି, ନାହଂ ସକ୍କୋମି, ଭଵନ୍ତେ, ସତ୍ତ ଵସ୍ସାନି ଆଗମେତୁଂ। କୋ ନୁ ଖୋ ପନ, ଭୋ, ଜାନାତି ଜୀଵିତାନଂ! ଗମନୀୟୋ ସମ୍ପରାୟୋ, ମନ୍ତାୟଂ [ମନ୍ତାୟ (ବହୂସୁ)] ବୋଦ୍ଧବ୍ବଂ, କତ୍ତବ୍ବଂ କୁସଲଂ, ଚରିତବ୍ବଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ, ନତ୍ଥି ଜାତସ୍ସ ଅମରଣଂ। ଯଥା ଖୋ ପନ ମେ ସୁତଂ ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ଆମଗନ୍ଧେ ଭାସମାନସ୍ସ, ତେ ନ ସୁନିମ୍ମଦୟା ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାଵସତା, ପବ୍ବଜିସ୍ସାମହଂ, ଭୋ, ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟ’’’ନ୍ତି। ‘‘ତେନ ହି ଭଵଂ ଗୋଵିନ୍ଦୋ ଛବ୍ବସ୍ସାନି ଆଗମେତୁ…ପେ… ପଞ୍ଚ ଵସ୍ସାନି ଆଗମେତୁ… ଚତ୍ତାରି ଵସ୍ସାନି ଆଗମେତୁ… ତୀଣି ଵସ୍ସାନି ଆଗମେତୁ… ଦ୍ଵେ ଵସ୍ସାନି ଆଗମେତୁ… ଏକଂ ଵସ୍ସଂ ଆଗମେତୁ, ଏକସ୍ସ ଵସ୍ସସ୍ସ ଅଚ୍ଚୟେନ ମୟମ୍ପି ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜିସ୍ସାମ, ଅଥ ଯା ତେ ଗତି, ସା ନୋ ଗତି ଭଵିସ୍ସତୀ’’ତି।

‘‘‘ଅତିଚିରଂ ଖୋ, ଭୋ, ଏକଂ ଵସ୍ସଂ, ନାହଂ ସକ୍କୋମି ଭଵନ୍ତେ ଏକଂ ଵସ୍ସଂ ଆଗମେତୁଂ। କୋ ନୁ ଖୋ ପନ, ଭୋ, ଜାନାତି ଜୀଵିତାନଂ! ଗମନୀୟୋ ସମ୍ପରାୟୋ, ମନ୍ତାୟଂ ବୋଦ୍ଧବ୍ବଂ, କତ୍ତବ୍ବଂ କୁସଲଂ , ଚରିତବ୍ବଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ, ନତ୍ଥି ଜାତସ୍ସ ଅମରଣଂ। ଯଥା ଖୋ ପନ ମେ ସୁତଂ ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ଆମଗନ୍ଧେ ଭାସମାନସ୍ସ, ତେ ନ ସୁନିମ୍ମଦୟା ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାଵସତା, ପବ୍ବଜିସ୍ସାମହଂ, ଭୋ, ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟ’’ନ୍ତି। ‘‘ତେନ ହି ଭଵଂ ଗୋଵିନ୍ଦୋ ସତ୍ତ ମାସାନି ଆଗମେତୁ, ସତ୍ତନ୍ନଂ ମାସାନଂ ଅଚ୍ଚୟେନ ମୟମ୍ପି ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜିସ୍ସାମ, ଅଥ ଯା ତେ ଗତି, ସା ନୋ ଗତି ଭଵିସ୍ସତୀ’’ତି।

‘‘‘ଅତିଚିରଂ ଖୋ, ଭୋ, ସତ୍ତ ମାସାନି, ନାହଂ ସକ୍କୋମି ଭଵନ୍ତେ ସତ୍ତ ମାସାନି ଆଗମେତୁଂ। କୋ ନୁ ଖୋ ପନ, ଭୋ, ଜାନାତି ଜୀଵିତାନଂ। ଗମନୀୟୋ ସମ୍ପରାୟୋ, ମନ୍ତାୟଂ ବୋଦ୍ଧବ୍ବଂ , କତ୍ତବ୍ବଂ କୁସଲଂ, ଚରିତବ୍ବଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ, ନତ୍ଥି ଜାତସ୍ସ ଅମରଣଂ। ଯଥା ଖୋ ପନ ମେ ସୁତଂ ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ଆମଗନ୍ଧେ ଭାସମାନସ୍ସ, ତେ ନ ସୁନିମ୍ମଦୟା ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାଵସତା, ପବ୍ବଜିସ୍ସାମହଂ, ଭୋ, ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟ’’ନ୍ତି।

‘‘‘ତେନ ହି ଭଵଂ ଗୋଵିନ୍ଦୋ ଛ ମାସାନି ଆଗମେତୁ…ପେ… ପଞ୍ଚ ମାସାନି ଆଗମେତୁ… ଚତ୍ତାରି ମାସାନି ଆଗମେତୁ… ତୀଣି ମାସାନି ଆଗମେତୁ… ଦ୍ଵେ ମାସାନି ଆଗମେତୁ… ଏକଂ ମାସଂ ଆଗମେତୁ… ଅଡ୍ଢମାସଂ ଆଗମେତୁ, ଅଡ୍ଢମାସସ୍ସ ଅଚ୍ଚୟେନ ମୟମ୍ପି ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜିସ୍ସାମ, ଅଥ ଯା ତେ ଗତି, ସା ନୋ ଗତି ଭଵିସ୍ସତୀ’’ତି।

‘‘‘ଅତିଚିରଂ ଖୋ, ଭୋ, ଅଡ୍ଢମାସୋ, ନାହଂ ସକ୍କୋମି ଭଵନ୍ତେ ଅଡ୍ଢମାସଂ ଆଗମେତୁଂ। କୋ ନୁ ଖୋ ପନ, ଭୋ, ଜାନାତି ଜୀଵିତାନଂ! ଗମନୀୟୋ ସମ୍ପରାୟୋ, ମନ୍ତାୟଂ ବୋଦ୍ଧବ୍ବଂ, କତ୍ତବ୍ବଂ କୁସଲଂ, ଚରିତବ୍ବଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ, ନତ୍ଥି ଜାତସ୍ସ ଅମରଣଂ। ଯଥା ଖୋ ପନ ମେ ସୁତଂ ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ଆମଗନ୍ଧେ ଭାସମାନସ୍ସ, ତେ ନ ସୁନିମ୍ମଦୟା ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାଵସତା, ପବ୍ବଜିସ୍ସାମହଂ, ଭୋ, ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟ’’ନ୍ତି। ‘‘ତେନ ହି ଭଵଂ ଗୋଵିନ୍ଦୋ ସତ୍ତାହଂ ଆଗମେତୁ, ଯାଵ ମୟଂ ସକେ ପୁତ୍ତଭାତରୋ ରଜ୍ଜେନ [ରଜ୍ଜେ (ସ୍ୟା।)] ଅନୁସାସିସ୍ସାମ, ସତ୍ତାହସ୍ସ ଅଚ୍ଚୟେନ ମୟମ୍ପି ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜିସ୍ସାମ, ଅଥ ଯା ତେ ଗତି, ସା ନୋ ଗତି ଭଵିସ୍ସତୀ’’ତି। ‘‘ନ ଚିରଂ ଖୋ, ଭୋ, ସତ୍ତାହଂ, ଆଗମେସ୍ସାମହଂ ଭଵନ୍ତେ ସତ୍ତାହ’’ନ୍ତି।

ବ୍ରାହ୍ମଣମହାସାଲାଦୀନଂ ଆମନ୍ତନା

୩୨୪। ‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭୋ, ମହାଗୋଵିନ୍ଦୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଯେନ ତେ ସତ୍ତ ଚ ବ୍ରାହ୍ମଣମହାସାଲା ସତ୍ତ ଚ ନ୍ହାତକସତାନି ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ତେ ସତ୍ତ ଚ ବ୍ରାହ୍ମଣମହାସାଲେ ସତ୍ତ ଚ ନ୍ହାତକସତାନି ଏତଦଵୋଚ – ‘‘ଅଞ୍ଞଂ ଦାନି ଭଵନ୍ତୋ ଆଚରିୟଂ ପରିୟେସନ୍ତୁ, ଯୋ ଭଵନ୍ତାନଂ ମନ୍ତେ

ୱାଚେସ୍ସତି। ଇଚ୍ଛାମହଂ, ଭୋ, ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜିତୁଂ। ଯଥା ଖୋ ପନ ମେ ସୁତଂ ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ଆମଗନ୍ଧେ ଭାସମାନସ୍ସ। ତେ ନ ସୁନିମ୍ମଦୟା ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାୱସତା, ପବ୍ବଜିସ୍ସାମହଂ, ଭୋ, ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟ''ନ୍ତି। ''ମା ଭୱଂ ଗୋୱିନ୍ଦୋ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜି। ପବ୍ବଜ୍ଜା, ଭୋ, ଅପ୍ପେସକ୍ଖା ଚ ଅପ୍ପଲାଭା ଚ; ବ୍ରହ୍ମଞ୍ଞଂ ମହେସକ୍ଖଞ୍ଚ ମହାଲାଭଞ୍ଚା''ତି। ''ମା ଭୱନ୍ତୋ ଏୱଂ ଅୱଚୁତ୍ଥ – ''ପବ୍ବଜ୍ଜା ଅପ୍ପେସକ୍ଖା ଚ ଅପ୍ପଲାଭା ଚ, ବ୍ରହ୍ମଞ୍ଞଂ ମହେସକ୍ଖଞ୍ଚ ମହାଲାଭଞ୍ଚା''ତି। କୋ ନୁ ଖୋ, ଭୋ, ଅଞ୍ଞତ୍ର ମୟା ମହେସକ୍ଖତରୋ ୱା ମହାଲାଭତରୋ ୱା! ଅହଞ୍ହି, ଭୋ, ଏତରହି ରାଜାୱ ରଞ୍ଞଂ ବ୍ରହ୍ମାୱ ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ [ବ୍ରହ୍ମାନଂ (ସୀ। ପୀ। କ।)] ଦେୱତାୱ ଗହପତିକାନଂ। ତମହଂ ସବ୍ବଂ ପହାୟ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜିସ୍ସାମି। ଯଥା ଖୋ ପନ ମେ ସୁତଂ ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ଆମଗନ୍ଧେ ଭାସମାନସ୍ସ, ତେ ନ ସୁନିମ୍ମଦୟା ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାୱସତା। ପବ୍ବଜିସ୍ସାମହଂ, ଭୋ, ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟ''ନ୍ତି। ''ସଚେ ଭୱଂ ଗୋୱିନ୍ଦୋ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜିସ୍ସତି, ମୟମ୍ପି ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜିସ୍ସାମ, ଅଥ ଯା ତେ ଗତି, ସା ନୋ ଗତି ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି।

ଭରିୟାନଂ ଆମନ୍ତନା

୩୨୫। ''ଅଥ ଖୋ, ଭୋ, ମହାଗୋୱିନ୍ଦୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଯେନ ଚତ୍ତାରୀସା ଭରିୟା ସାଦିସିୟୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଚତ୍ତାରୀସା ଭରିୟା ସାଦିସିୟୋ ଏତଦୱୋଚ – ''ଯା ଭୋତୀନଂ ଇଚ୍ଛତି, ସକାନି ୱା ଞାତିକୁଲାନି ଗଚ୍ଛତୁ ଅଞ୍ଞଂ ୱା ଭତ୍ତାରଂ ପରିୟେସତୁ। ଇଚ୍ଛାମହଂ, ଭୋତୀ, ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜିତୁଂ। ଯଥା ଖୋ ପନ ମେ ସୁତଂ ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ଆମଗନ୍ଧେ ଭାସମାନସ୍ସ, ତେ ନ ସୁନିମ୍ମଦୟା ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାୱସତା। ପବ୍ବଜିସ୍ସାମହଂ, ଭୋତୀ, ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟ''ନ୍ତି। ''ତ୍ୱଞ୍ଞେୱ ନୋ ଞାତି ଞାତିକାମାନଂ, ତ୍ୱଂ ପନ ଭତ୍ତା ଭତ୍ତୁକାମାନଂ। ସଚେ ଭୱଂ ଗୋୱିନ୍ଦୋ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜିସ୍ସତି, ମୟମ୍ପି ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜିସ୍ସାମ, ଅଥ ଯା ତେ ଗତି, ସା ନୋ ଗତି ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି।

ମହାଗୋୱିନ୍ଦପବ୍ବଜ୍ଜା

୩୨୬। ''ଅଥ ଖୋ, ଭୋ, ମହାଗୋୱିନ୍ଦୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ତସ୍ସ ସତ୍ତାହସ୍ସ ଅଚ୍ଚୟେନ କେସମସ୍ସୁଂ ଓହାରେତ୍ୱା କାସାୟାନି ୱତ୍ଥାନି ଅଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜି। ପବ୍ବଜିତଂ ପନ ମହାଗୋୱିନ୍ଦଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ସତ୍ତ ଚ ରାଜାନୋ ଖତ୍ତିୟା ମୁଦ୍ଧାୱସିତ୍ତା ସତ୍ତ ଚ ବ୍ରାହ୍ମଣମହାସାଲା ସତ୍ତ ଚ ନ୍ହାତକସତାନି ଚତ୍ତାରୀସା ଚ ଭରିୟା ସାଦିସିୟୋ ଅନେକାନି ଚ ଖତ୍ତିୟସହସ୍ସାନି ଅନେକାନି ଚ ବ୍ରାହ୍ମଣସହସ୍ସାନି ଅନେକାନି ଚ ଗହପତିସହସ୍ସାନି ଅନେକେହି ଚ ଇତ୍ଥାଗାରେହି ଇତ୍ଥିୟୋ କେସମସ୍ସୁଂ ଓହାରେତ୍ୱା କାସାୟାନି ୱତ୍ଥାନି ଅଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ମହାଗୋୱିନ୍ଦଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜିତଂ ଅନୁପବ୍ବଜିଂସୁ। ତାୟ ସୁଦଂ, ଭୋ, ପରିସାୟ ପରିୱୁତୋ ମହାଗୋୱିନ୍ଦୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଗାମନିଗମରାଜଧାନୀସୁ ଚାରିକଂ ଚରତି। ଯଂ ଖୋ ପନ, ଭୋ, ତେନ ସମୟେନ ମହାଗୋୱିନ୍ଦୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଗାମଂ ୱା ନିଗମଂ ୱା ଉପସଙ୍କମତି, ତତ୍ଥ ରାଜାୱ ହୋତି ରଞ୍ଞଂ, ବ୍ରହ୍ମାୱ ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ, ଦେୱତାୱ ଗହପତିକାନଂ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମୟେନ ମନୁସ୍ସା ଖିପନ୍ତି ୱା ଉପକ୍ଖଲନ୍ତି ୱା ତେ ଏୱମାହଂସୁ – ''ନମତ୍ଥୁ ମହାଗୋୱିନ୍ଦସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ, ନମତ୍ଥୁ ସତ୍ତ ପୁରୋହିତସ୍ସା'''ତି।

୩୨୭। ''ମହାଗୋୱିନ୍ଦୋ, ଭୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ମେତ୍ତାସହଗତେନ ଚେତସା ଏକଂ ଦିସଂ ଫରିତ୍ୱା ୱିହାସି, ତଥା ଦୁତିୟଂ, ତଥା ତତିୟଂ, ତଥା ଚତୁତ୍ଥଂ। ଇତି ଉଦ୍ଧମଧୋ ତିରିୟଂ ସବ୍ବଧି ସବ୍ବତ୍ତତାୟ ସବ୍ବାୱନ୍ତଂ ଲୋକଂ ମେତ୍ତାସହଗତେନ ଚେତସା ୱିପୁଲେନ ମହଗ୍ଗତେନ ଅପ୍ପମାଣେନ ଅୱେରେନ ଅବ୍ୟାପଜ୍ଜେନ ଫରିତ୍ୱା ୱିହାସି। କରୁଣାସହଗତେନ ଚେତସା…ପେ… ମୁଦିତାସହଗତେନ ଚେତସା…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତେନ ଚେତସା… ପେ… ଅବ୍ୟାପଜ୍ଜେନ ଫରିତ୍ୱା ୱିହାସି ସାୱକାନଞ୍ଚ ବ୍ରହ୍ମଲୋକସହବ୍ୟତାୟ ମଗ୍ଗଂ ଦେସେସି।

୩୨୮। ''ଯେ ଖୋ ପନ, ଭୋ, ତେନ ସମୟେନ ମହାଗୋୱିନ୍ଦସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ସାୱକା ସବ୍ବେନ ସବ୍ବଂ ସାସନଂ ଆଜାନିଂସୁ। ତେ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ବ୍ରହ୍ମଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜିଂସୁ। ଯେ ନ ସବ୍ବେନ ସବ୍ବଂ ସାସନଂ ଆଜାନିଂସୁ, ତେ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ପରନିମ୍ମିତୱସୱତ୍ତୀନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜିଂସୁ; ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ନିମ୍ମାନରତୀନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜିଂସୁ; ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ତୁସିତାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜିଂସୁ; ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ଯାମାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜିଂସୁ; ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ତାୱତିଂସାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜିଂସୁ; ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ଚାତୁମହାରାଜିକାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜିଂସୁ; ଯେ ସବ୍ବନିହୀନଂ କାୟଂ ପରିପୂରେସୁଂ ତେ ଗନ୍ଧବ୍ବକାୟଂ ପରିପୂରେସୁଂ। ଇତି ଖୋ, ଭୋ [ପନ (ସ୍ୟା। କ।)], ସବ୍ବେସଂୟେୱ ତେସଂ କୁଲପୁତ୍ତାନଂ ଅମୋଘା ପବ୍ବଜ୍ଜା ଅହୋସି ଅୱଞ୍ଝା ସଫଲା ସଉଦ୍ରୟା'''ତି।

୩୨୯। ''ସରତି ତଂ ଭଗୱା''ତି? ''ସରାମହଂ, ପଞ୍ଚସିଖ। ଅହଂ ତେନ ସମୟେନ ମହାଗୋୱିନ୍ଦୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଅହୋସିଂ। ଅହଂ ତେସଂ ସାୱକାନଂ ବ୍ରହ୍ମଲୋକସହବ୍ୟତାୟ ମଗ୍ଗଂ ଦେସେସିଂ। ତଂ ଖୋ ପନ ମେ, ପଞ୍ଚସିଖ, ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ନ ନିବ୍ବିଦାୟ ନ ୱିରାଗାୟ ନ ନିରୋଧାୟ ନ ଉପସମାୟ ନ

ଅଭିଞ୍ଞାଯ ନ ସମ୍ବୋଧାଯ ନ ନିବ୍ବାନାଯ ସଂୱତ୍ତତି, ଯାୱଦେୱ ବ୍ରହ୍ମଲୋକୂପପତ୍ତିଯା।

ଇଦଂ ଖୋ ପନ ମେ, ପଞ୍ଚସିଖ, ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଏକନ୍ତନିବ୍ବିଦାଯ ୱିରାଗାଯ ନିରୋଧାଯ ଉପସମାଯ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ସମ୍ବୋଧାଯ ନିବ୍ବାନାଯ ସଂୱତ୍ତତି। କତମଞ୍ଚ ତଂ, ପଞ୍ଚସିଖ, ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଏକନ୍ତନିବ୍ବିଦାଯ ୱିରାଗାଯ ନିରୋଧାଯ ଉପସମାଯ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ସମ୍ବୋଧାଯ ନିବ୍ବାନାଯ ସଂୱତ୍ତତି? ଅଯମେୱ ଅରିଯୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ। ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ ସମ୍ମାୱାଚା ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ ସମ୍ମାଆଜୀୱୋ ସମ୍ମାୱାଯାମୋ ସମ୍ମାସତି ସମ୍ମାସମାଧି। ଇଦଂ ଖୋ ତଂ, ପଞ୍ଚସିଖ, ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଏକନ୍ତନିବ୍ବିଦାଯ ୱିରାଗାଯ ନିରୋଧାଯ ଉପସମାଯ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ସମ୍ବୋଧାଯ ନିବ୍ବାନାଯ ସଂୱତ୍ତତି।

୩୩୦। ‘‘ଯେ ଖୋ ପନ ମେ, ପଞ୍ଚସିଖ, ସାୱକା ସବ୍ବେନ ସବ୍ବଂ ସାସନଂ ଆଜାନନ୍ତି, ତେ ଆସୱାନଂ ଖଯା ଅନାସୱଂ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରନ୍ତି; ଯେ ନ ସବ୍ବେନ ସବ୍ବଂ ସାସନଂ ଆଜାନନ୍ତି, ତେ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଓରମ୍ଭାଗିଯାନଂ ସଂଯୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖଯା ଓପପାତିକା ହୋନ୍ତି ତତ୍ଥ ପରିନିବ୍ବାଯିନୋ ଅନାୱତ୍ତିଧମ୍ମା ତସ୍ମା ଲୋକା। ଯେ ନ ସବ୍ବେନ ସବ୍ବଂ ସାସନଂ ଆଜାନନ୍ତି, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ତିଣ୍ଣଂ ସଂଯୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖଯା ରାଗଦୋସମୋହାନଂ ତନୁତ୍ତା ସକଦାଗାମିନୋ ହୋନ୍ତି ସକିଦେୱ ଇମଂ ଲୋକଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତଂ କରିସ୍ସନ୍ତି [କରୋନ୍ତି (ସୀ। ପୀ।)]। ଯେ ନ ସବ୍ବେନ ସବ୍ବଂ ସାସନଂ ଆଜାନନ୍ତି, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ତିଣ୍ଣଂ ସଂଯୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖଯା ସୋତାପନ୍ନା ହୋନ୍ତି ଅୱିନିପାତଧମ୍ମା ନିଯତା ସମ୍ବୋଧିପରାଯଣା। ଇତି ଖୋ, ପଞ୍ଚସିଖ, ସବ୍ବେସଂଯେୱ ଇମେସଂ କୁଲପୁତ୍ତାନଂ ଅମୋଘା ପବ୍ବଜ୍ଜା [ପବ୍ବଜ୍ଜା ଅହୋସି (କ।)] ଅୱଞ୍ଝା ସଫଲା ସଉଦ୍ରଯା’’ତି।

ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା। ଅତ୍ତମନୋ ପଞ୍ଚସିଖୋ ଗନ୍ଧବ୍ବପୁତ୍ତୋ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦିତ୍ୱା ଅନୁମୋଦିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱନ୍ତରଧାଯୀତି।

ମହାଗୋୱିନ୍ଦସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ଛଟ୍ଠଂ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୭। ମହାସମୟସୁତ୍ତଂ

୩୩୧। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମୟଂ ଭଗୱା ସକ୍କେସୁ ୱିହରତି କପିଲୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ମହାୱନେ ମହତା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ ସଦ୍ଧିଂ ପଞ୍ଚମତ୍ତେହି ଭିକ୍ଖୁସତେହି ସବ୍ବେହେୱ ଅରହନ୍ତେହି; ଦସହି ଚ ଲୋକଧାତୂହି ଦେୱତା ଯେଭୁୟ୍ୟେନ ସନ୍ନିପତିତା ହୋନ୍ତି ଭଗୱନ୍ତଂ ଦସ୍ସନାଯ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଞ୍ଚ। ଅଥ ଖୋ ଚତୁନ୍ନଂ ସୁଦ୍ଧାୱାସକାଯିକାନଂ ଦେୱତାନଂ [ଦେୱାନଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଏତଦହୋସି – ''ଅଯଂ ଖୋ ଭଗୱା ସକ୍କେସୁ ୱିହରତି କପିଲୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ମହାୱନେ ମହତା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ ସଦ୍ଧିଂ ପଞ୍ଚମତ୍ତେହି ଭିକ୍ଖୁସତେହି ସବ୍ବେହେୱ ଅରହନ୍ତେହି; ଦସହି ଚ ଲୋକଧାତୂହି ଦେୱତା ଯେଭୁୟ୍ୟେନ ସନ୍ନିପତିତା ହୋନ୍ତି ଭଗୱନ୍ତଂ ଦସ୍ସନାଯ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଞ୍ଚ। ଯଂନୂନ ମଯମ୍ପି ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମେୟ୍ୟାମ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକେ ପଚ୍ଚେକଂ ଗାଥଂ [ପଚ୍ଚେକଗାଥଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।), ପଚ୍ଚେକଗାଥା (କ। ସୀ।)] ଭାସେୟ୍ୟାମା''ତି।

୩୩୨। ଅଥ ଖୋ ତା ଦେୱତା ସେୟ୍ୟଥାପି ନାମ ବଲୱା ପୁରିସୋ ସମିଞ୍ଜିତଂ ୱା ବାହଂ ପସାରେୟ୍ୟ ପସାରିତଂ ୱା ବାହଂ ସମିଞ୍ଜେୟ୍ୟ , ଏୱମେୱ ସୁଦ୍ଧାୱାସେସୁ ଦେୱେସୁ ଅନ୍ତରହିତା ଭଗୱତୋ ପୁରତୋ ପାତୁରହେସୁଂ। ଅଥ ଖୋ ତା ଦେୱତା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠଂସୁ। ଏକମନ୍ତଂ ଠିତା ଖୋ ଏକା ଦେୱତା ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକେ ଇମଂ ଗାଥଂ ଅଭାସି –

''ମହାସମଯୋ ପୱନସ୍ମିଂ, ଦେୱକାଯା ସମାଗତା;

ଆଗତମ୍ହ ଇମଂ ଧମ୍ମସମଯଂ, ଦକ୍ଖିତାଯେ ଅପରାଜିତସଙ୍ଘ''ନ୍ତି।

ଅଥ ଖୋ ଅପରା ଦେୱତା ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକେ ଇମଂ ଗାଥଂ ଅଭାସି –

''ତତ୍ର ଭିକ୍ଖୱୋ ସମାଦହଂସୁ, ଚିତ୍ତମତ୍ତନୋ ଉଜୁକଂ ଅକଂସୁ [ଉଜୁକମକଂସୁ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)];

ସାରଥୀୱ ନେତ୍ତାନି ଗହେତ୍ୱା, ଇନ୍ଦ୍ରିଯାନି ରକ୍ଖନ୍ତି ପଣ୍ଡିତା''ତି।

ଅଥ ଖୋ ଅପରା ଦେୱତା ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକେ ଇମଂ ଗାଥଂ ଅଭାସି –

''ଛେତ୍ୱା ଖୀଲଂ ଛେତ୍ୱା ପଲିଘଂ, ଇନ୍ଦଖୀଲଂ ଊହଚ୍ଚ [ଉହଚ୍ଚ (କ।)] ମନେଜା;

ତେ ଚରନ୍ତି ସୁଦ୍ଧା ୱିମଲା, ଚକ୍ଖୁମତା ସୁଦନ୍ତା ସୁସୁନାଗା''ତି।

ଅଥ ଖୋ ଅପରା ଦେୱତା ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକେ ଇମଂ ଗାଥଂ ଅଭାସି –

''ଯେକେଚି ବୁଦ୍ଧଂ ସରଣଂ ଗତାସେ, ନ ତେ ଗମିସ୍ସନ୍ତି ଅପାଯଭୂମିଂ;

ପହାଯ ମାନୁସଂ ଦେହଂ, ଦେୱକାଯଂ ପରିପୂରେସ୍ସନ୍ତୀ''ତି।

ଦେୱତାସନ୍ନିପାତା

୩୩୩। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଯେଭୁୟ୍ୟେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସସୁ ଲୋକଧାତୂସୁ ଦେୱତା ସନ୍ନିପତିତା ହୋନ୍ତି [( ) ସୀ। ଇପୋତ୍ଥକେସୁ ନତ୍ଥି], ତଥାଗତଂ ଦସ୍ସନାଯ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଞ୍ଚ । ଯେପି ତେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅହେସୁଂ ଅତୀତମଦ୍ଧାନଂ ଅରହନ୍ତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧା, ତେସମ୍ପି ଭଗୱନ୍ତାନଂ ଏତଂପରମାଯେୱ [ଏତପରମାଯେୱ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଦେୱତା ସନ୍ନିପତିତା ଅହେସୁଂ ସେୟ୍ୟଥାପି ମୟ୍ହଂ ଏତରହି। ଯେପି ତେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ଅନାଗତମଦ୍ଧାନଂ ଅରହନ୍ତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧା, ତେସମ୍ପି ଭଗୱନ୍ତାନଂ ଏତଂପରମାଯେୱ ଦେୱତା ସନ୍ନିପତିତା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ସେୟ୍ୟଥାପି ମୟ୍ହଂ ଏତରହି। ଆଚିକ୍ଖିସ୍ସାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦେୱକାଯାନଂ ନାମାନି; କିତ୍ତଯିସ୍ସାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦେୱକାଯାନଂ ନାମାନି; ଦେସେସ୍ସାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦେୱକାଯାନଂ ନାମାନି। ତଂ ସୁଣାଥ, ସାଧୁକଂ ମନସିକରୋଥ, ଭାସିସ୍ସାମୀ''ତି। ''ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ''ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ।

୩୩୪। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ସିଲୋକମନୁକସ୍ସାମି, ଯତ୍ଥ ଭୁମ୍ମା ତଦସ୍ସିତା;

ଯେ ସିତା ଗିରିଗବ୍ଭରଂ, ପହିତତ୍ତା ସମାହିତା।

‘‘ପୁଥୂସୀହାୱ ସଲ୍ଲୀନା, ଲୋମହଂସାଭିସମ୍ଭୁନୋ;

ଓଦାତମନସା ସୁଦ୍ଧା, ୱିପ୍ପସନ୍ନମନାୱିଲା’’ [ୱିପ୍ପସନ୍ନାମନାୱିଲା (ପୀ। କ।)]।

ଭିୟ୍ୟୋ ପଞ୍ଚସତେ ଞତ୍ୱା, ୱନେ କାପିଲୱତ୍ଥୱେ;

ତତୋ ଆମନ୍ତୟୀ ସତ୍ଥା, ସାୱକେ ସାସନେ ରତେ।

‘‘ଦେୱକାୟା ଅଭିକ୍କନ୍ତା, ତେ ୱିଜାନାଥ ଭିକ୍ଖୱୋ’’;

ତେ ଚ ଆତପ୍ପମକରୁଂ, ସୁତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସାସନଂ।

ତେସଂ ପାତୁରହୁ ଞାଣଂ, ଅମନୁସ୍ସାନଦସ୍ସନଂ;

ଅପ୍ପେକେ ସତମଦ୍ଦକ୍ଖୁଂ, ସହସ୍ସଂ ଅଥ ସତ୍ତରିଂ।

ସତଂ ଏକେ ସହସ୍ସାନଂ, ଅମନୁସ୍ସାନମଦ୍ଦସୁଂ;

ଅପ୍ପେକେନନ୍ତମଦ୍ଦକ୍ଖୁଂ , ଦିସା ସବ୍ବା ଫୁଟା ଅହୁଂ।

ତଞ୍ଚ ସବ୍ବଂ ଅଭିଞ୍ଞାୟ, ୱୱତ୍ଥିତ୍ୱାନ [ୱୱକ୍ଖିତ୍ୱାନ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।), ଅୱେକ୍ଖିତ୍ୱାନ (ଟୀକା)] ଚକ୍ଖୁମା;

ତତୋ ଆମନ୍ତୟୀ ସତ୍ଥା, ସାୱକେ ସାସନେ ରତେ।

‘‘ଦେୱକାୟା ଅଭିକ୍କନ୍ତା, ତେ ୱିଜାନାଥ ଭିକ୍ଖୱୋ;

ଯେ ୱୋହଂ କିତ୍ତୟିସ୍ସାମି, ଗିରାହି ଅନୁପୁବ୍ବସୋ।

୩୩୫।‘‘ସତ୍ତସହସ୍ସା ତେ ଯକ୍ଖା, ଭୁମ୍ମା କାପିଲୱତ୍ଥୱା।

ଇଦ୍ଧିମନ୍ତୋ ଜୁତିମନ୍ତୋ, ୱଣ୍ଣୱନ୍ତୋ ଯସସ୍ସିନୋ;

ମୋଦମାନା ଅଭିକ୍କାମୁଂ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ସମିତିଂ ୱନଂ।

‘‘ଛସହସ୍ସା ହେମୱତା, ଯକ୍ଖା ନାନତ୍ତୱଣ୍ଣିନୋ;

ଇଦ୍ଧିମନ୍ତୋ ଜୁତୀମନ୍ତୋ [ଜୁତୀମନ୍ତୋ (ସୀ। ପୀ।)], ୱଣ୍ଣୱନ୍ତୋ ଯସସ୍ସିନୋ;

ମୋଦମାନା ଅଭିକ୍କାମୁଂ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ସମିତିଂ ୱନଂ।

‘‘ସାତାଗିରା ତିସହସ୍ସା, ଯକ୍ଖା ନାନତ୍ତୱଣ୍ଣିନୋ;

ଇଦ୍ଧିମନ୍ତୋ ଜୁତିମନ୍ତୋ, ୱଣ୍ଣୱନ୍ତୋ ଯସସ୍ସିନୋ;

ମୋଦମାନା ଅଭିକ୍କାମୁଂ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ସମିତିଂ ୱନଂ।

‘‘ଇଚ୍ଚେତେ ସୋଳସସହସ୍ସା, ଯକ୍ଖା ନାନତ୍ତୱଣ୍ଣିନୋ;

ଇଦ୍ଧିମନ୍ତୋ ଜୁତିମନ୍ତୋ, ୱଣ୍ଣୱନ୍ତୋ ଯସସ୍ସିନୋ;

ମୋଦମାନା ଅଭିକ୍କାମୁଂ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ସମିତିଂ ୱନଂ।

‘‘ୱେସ୍ସାମିତ୍ତା ପଞ୍ଚସତା, ଯକ୍ଖା ନାନତ୍ତୱଣ୍ଣିନୋ;

ଇଦ୍ଧିମନ୍ତୋ ଜୁତିମନ୍ତୋ, ୱଣ୍ଣୱନ୍ତୋ ଯସସ୍ସିନୋ;

ମୋଦମାନା ଅଭିକ୍କାମୁଂ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ସମିତିଂ ୱନଂ।

‘‘କୁମ୍ଭୀରୋ ରାଜଗହିକୋ, ୱେପୁଲ୍ଲସ୍ସ ନିୱେସନଂ;

ଭିଯ୍ୟୋ ନଂ ସତସହସ୍ସଂ, ଯକ୍ଖାନଂ ପଯିରୁପାସତି;

କୁମ୍ଭୀରୋ ରାଜଗହିକୋ, ସୋପାଗା ସମିତିଂ ୱନଂ।

୩୩୬।‘‘ପୁରିମଞ୍ଚ ଦିସଂ ରାଜା, ଧତରଟ୍ଠୋ ପସାସତି।

ଗନ୍ଧବ୍ବାନଂ ଅଧିପତି, ମହାରାଜା ଯସସ୍ସିସୋ।

‘‘ପୁତ୍ତାପି ତସ୍ସ ବହୱୋ, ଇନ୍ଦନାମା ମହବ୍ବଲା;

ଇଦ୍ଧିମନ୍ତୋ ଜୁତିମନ୍ତୋ, ୱଣ୍ଣୱନ୍ତୋ ଯସସ୍ସିନୋ;

ମୋଦମାନା ଅଭିକ୍କାମୁଂ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ସମିତିଂ ୱନଂ।

‘‘ଦକ୍ଖିଣଞ୍ଚ ଦିସଂ ରାଜା, ୱିରୂଳ୍ହୋ ତଂ ପସାସତି [ତପ୍ପସାସତି (ସ୍ୟା।)];

କୁମ୍ଭଣ୍ଡାନଂ ଅଧିପତି, ମହାରାଜା ଯସସ୍ସିସୋ।

‘‘ପୁତ୍ତାପି ତସ୍ସ ବହୱୋ, ଇନ୍ଦନାମା ମହବ୍ବଲା;

ଇଦ୍ଧିମନ୍ତୋ ଜୁତିମନ୍ତୋ, ୱଣ୍ଣୱନ୍ତୋ ଯସସ୍ସିନୋ;

ମୋଦମାନା ଅଭିକ୍କାମୁଂ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ସମିତିଂ ୱନଂ।

‘‘ପଚ୍ଛିମଞ୍ଚ ଦିସଂ ରାଜା, ୱିରୂପକ୍ଖୋ ପସାସତି;

ନାଗାନଞ୍ଚ ଅଧିପତି, ମହାରାଜା ଯସସ୍ସିସୋ।

‘‘ପୁତ୍ତାପି ତସ୍ସ ବହଵୋ, ଇନ୍ଦନାମା ମହବ୍ବଲା;

ଇଦ୍ଧିମନ୍ତୋ ଜୁତିମନ୍ତୋ, ଵଣ୍ଣଵନ୍ତୋ ଯସସ୍ସିନୋ;

ମୋଦମାନା ଅଭିକ୍କାମୁଂ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ସମିତିଂ ଵନଂ।

‘‘ଉତ୍ତରଞ୍ଚ ଦିସଂ ରାଜା, କୁଵେରୋ ତଂ ପସାସତି;

ଯକ୍ଖାନଞ୍ଚ ଅଧିପତି, ମହାରାଜା ଯସସ୍ସିସୋ।

‘‘ପୁତ୍ତାପି ତସ୍ସ ବହଵୋ, ଇନ୍ଦନାମା ମହବ୍ବଲା;

ଇଦ୍ଧିମନ୍ତୋ ଜୁତିମନ୍ତୋ, ଵଣ୍ଣଵନ୍ତୋ ଯସସ୍ସିନୋ;

ମୋଦମାନା ଅଭିକ୍କାମୁଂ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ସମିତିଂ ଵନଂ।

‘‘ପୁରିମଂ ଦିସଂ ଧତରଟ୍ଠୋ, ଦକ୍ଖିଣେନ ଵିରୂଳ୍ହକୋ;

ପଚ୍ଛିମେନ ଵିରୂପକ୍ଖୋ, କୁଵେରୋ ଉତ୍ତରଂ ଦିସଂ।

‘‘ଚତ୍ତାରୋ ତେ ମହାରାଜା, ସମନ୍ତା ଚତୁରୋ ଦିସା;

ଦଦ୍ଦଲ୍ଲମାନା [ଦଦ୍ଦଳ୍ହମାନା (କ।)] ଅଟ୍ଠଂସୁ, ଵନେ କାପିଲଵତ୍ଥଵେ।

୩୩୭।‘‘ତେସଂ ମାଯାଵିନୋ ଦାସା, ଆଗୁଂ [ଆଗୂ (ସ୍ୟା।), ଆଗୁ (ସୀ। ପୀ।) ଏଵମୁପରିପି] ଵଞ୍ଚନିକା ସଠା।

ମାଯା କୁଟେଣ୍ଡୁ ଵିଟେଣ୍ଡୁ [ଵେଟେଣ୍ଡୁ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)], ଵିଟୁଚ୍ଚ [ଵିଟୂ ଚ (ସ୍ୟା।)] ଵିଟୁଟୋ ସହ।

‘‘ଚନ୍ଦନୋ କାମସେଟ୍ଠୋ ଚ, କିନ୍ନିଘଣ୍ଡୁ [କିନ୍ନୁଘଣ୍ଡୁ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ନିଘଣ୍ଡୁ ଚ;

ପନାଦୋ ଓପମଞ୍ଞୋ ଚ, ଦେଵସୂତୋ ଚ ମାତଲି।

‘‘ଚିତ୍ତସେନୋ ଚ ଗନ୍ଧବ୍ବୋ, ନଳୋରାଜା ଜନେସଭୋ [ଜନୋସଭୋ (ସ୍ୟା।)];

ଆଗା ପଞ୍ଚସିଖୋ ଚେଵ, ତିମ୍ବରୂ ସୂରିଯଵଚ୍ଚସା [ସୁରିଯଵଚ୍ଚସା (ସୀ। ପୀ।)]।

‘‘ଏତେ ଚଞ୍ଞେ ଚ ରାଜାନୋ, ଗନ୍ଧବ୍ବା ସହ ରାଜୁଭି;

ମୋଦମାନା ଅଭିକ୍କାମୁଂ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ସମିତିଂ ଵନଂ।

୩୩୮।‘‘ଅଥାଗୁଂ ନାଗସା ନାଗା, ଵେସାଲା ସହତଚ୍ଛକା।

କମ୍ବଲସ୍ସତରା ଆଗୁଂ, ପାଯାଗା ସହ ଞାତିଭି।

‘‘ଯାମୁନା ଧତରଟ୍ଠା ଚ, ଆଗୂ ନାଗା ଯସସ୍ସିନୋ;

ଏରାୱଣୋ ମହାନାଗୋ, ସୋପାଗା ସମିତିଂ ୱନଂ।

‘‘ଯେ ନାଗରାଜେ ସହସା ହରନ୍ତି, ଦିବ୍ବା ଦିଜା ପକ୍ଖି ୱିସୁଦ୍ଧଚକ୍ଖୂ;

ୱେହାଯସା [ୱେହାସଯା (ସୀ। ପୀ।)] ତେ ୱନମଜ୍ଝପତ୍ତା, ଚିତ୍ରା ସୁପଣ୍ଣା ଇତି ତେସ ନାମଂ।

‘‘ଅଭଯଂ ତଦା ନାଗରାଜାନମାସି, ସୁପଣ୍ଣତୋ ଖେମମକାସି ବୁଦ୍ଧୋ;

ସଣ୍ହାହି ୱାଚାହି ଉପଵ୍ହଯନ୍ତା, ନାଗା ସୁପଣ୍ଣା ସରଣମକଂସୁ ବୁଦ୍ଧଂ।

୩୩୯।‘‘ଜିତା ୱଜିରହତ୍ଥେନ, ସମୁଦ୍ଦଂ ଅସୁରାସିତା।

ଭାତରୋ ୱାସୱସ୍ସେତେ, ଇଦ୍ଧିମନ୍ତୋ ଯସସ୍ସିନୋ।

‘‘କାଲକଞ୍ଚା ମହାଭିସ୍ମା [କାଲକଞ୍ଜା ମହାଭିଂସା (ସୀ। ପୀ।)], ଅସୁରା ଦାନୱେଘସା;

ୱେପଚିତ୍ତି ସୁଚିତ୍ତି ଚ, ପହାରାଦୋ ନମୁଚୀ ସହ।

‘‘ସତଞ୍ଚ ବଲିପୁତ୍ତାନଂ, ସବ୍ବେ ୱେରୋଚନାମକା;

ସନ୍ନୟ୍ହିତ୍ୱା ବଲିସେନଂ [ବଲୀସେନଂ (ସ୍ଯା।)], ରାହୁଭଦ୍ଦମୁପାଗମୁଂ;

ସମଯୋଦାନି ଭଦ୍ଦନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ସମିତିଂ ୱନଂ।

୩୪୦।‘‘ଆପୋ ଚ ଦେୱା ପଥୱୀ, ତେଜୋ ୱାଯୋ ତଦାଗମୁଂ।

ୱରୁଣା ୱାରଣା [ୱାରୁଣା (ସ୍ଯା।)] ଦେୱା, ସୋମୋ ଚ ଯସସା ସହ।

‘‘ମେତ୍ତା କରୁଣା କାଯିକା, ଆଗୁଂ ଦେୱା ଯସସ୍ସିନୋ;

ଦସେତେ ଦସଧା କାଯା, ସବ୍ବେ ନାନତ୍ତୱଣ୍ଣିନୋ।

‘‘ଇଦ୍ଧିମନ୍ତୋ ଜୁତିମନ୍ତୋ, ୱଣ୍ଣୱନ୍ତୋ ଯସସ୍ସିନୋ;

ମୋଦମାନା ଅଭିକ୍କାମୁଂ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ସମିତିଂ ୱନଂ।

‘‘ୱେଣ୍ହୁଦେୱା ସହଲି ଚ [ୱେଣ୍ଡୂଚ ଦେୱା ସହଲୀଚ (ସୀ। ପୀ।)], ଅସମା ଚ ଦୁୱେ ଯମା;

ଚନ୍ଦସ୍ସୂପନିସା ଦେୱା, ଚନ୍ଦମାଗୁଂ ପୁରକ୍ଖତ୍ୱା।

‘‘ସୂରିଯସ୍ସୂପନିସା [ସୁରିଯସ୍ସୂପନିସା (ସୀ। ସ୍ଯା। ପୀ।)] ଦେୱା, ସୂରିଯମାଗୁଂ ପୁରକ୍ଖତ୍ୱା;

ନକ୍ଖତ୍ତାନି ପୁରକ୍ଖତ୍ୱା, ଆଗୁଂ ମନ୍ଦୱଲାହକା।

‘‘ୱସୂନଂ ୱାସୱୋ ସେଟ୍ଠୋ, ସକ୍କୋପାଗା ପୁରିନ୍ଦଦୋ;

ଦସେତେ ଦସଧା କାଯା, ସବ୍ବେ ନାନତ୍ତୱଣ୍ଣିନୋ।

‘‘ଇଦ୍ଧିମନ୍ତୋ ଜୁତିମନ୍ତୋ, ୱଣ୍ଣୱନ୍ତୋ ଯସସ୍ସିନୋ;

ମୋଦମାନା ଅଭିକ୍କାମୁଂ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ସମିତିଂ ୱନଂ।

‘‘ଅଥାଗୁଂ ସହଭୂ ଦେୱା, ଜଲମଗ୍ଗିସିଖାରିୱ;

ଅରିଟ୍ଠକା ଚ ରୋଜା ଚ, ଉମାପୁପ୍ଫନିଭାସିନୋ।

‘‘ୱରୁଣା ସହଧମ୍ମା ଚ, ଅଚ୍ଚୁତା ଚ ଅନେଜକା;

ସୂଲେୟ୍ୟରୁଚିରା ଆଗୁଂ, ଆଗୁଂ ୱାସୱନେସିନୋ;

ଦସେତେ ଦସଧା କାୟା, ସବ୍ବେ ନାନତ୍ତୱଣ୍ଣିନୋ।

‘‘ଇଦ୍ଧିମନ୍ତୋ ଜୁତିମନ୍ତୋ, ୱଣ୍ଣୱନ୍ତୋ ଯସସ୍ସିନୋ;

ମୋଦମାନା ଅଭିକ୍କାମୁଂ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ସମିତିଂ ୱନଂ।

‘‘ସମାନା ମହାସମନା, ମାନୁସା ମାନୁସୁତ୍ତମା;

ଖିଡ୍ଡାପଦୋସିକା ଆଗୁଂ, ଆଗୁଂ ମନୋପଦୋସିକା।

‘‘ଅଥାଗୁଂ ହରୟୋ ଦେୱା, ଯେ ଚ ଲୋହିତୱାସିନୋ;

ପାରଗା ମହାପାରଗା, ଆଗୁଂ ଦେୱା ଯସସ୍ସିନୋ;

ଦସେତେ ଦସଧା କାୟା, ସବ୍ବେ ନାନତ୍ତୱଣ୍ଣିନୋ।

‘‘ଇଦ୍ଧିମନ୍ତୋ ଜୁତିମନ୍ତୋ, ୱଣ୍ଣୱନ୍ତୋ ଯସସ୍ସିନୋ;

ମୋଦମାନା ଅଭିକ୍କାମୁଂ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ସମିତିଂ ୱନଂ।

‘‘ସୁକ୍କା କରମ୍ଭା [କରୁମ୍ହା (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଅରୁଣା, ଆଗୁଂ ୱେଘନସା ସହ;

ଓଦାତଗୟ୍ହା ପାମୋକ୍ଖା, ଆଗୁଂ ଦେୱା ୱିଚକ୍ଖଣା।

‘‘ସଦାମତ୍ତା ହାରଗଜା, ମିସ୍ସକା ଚ ଯସସ୍ସିନୋ;

ଥନୟଂ ଆଗ ପଜ୍ଜୁନ୍ନୋ, ଯୋ ଦିସା ଅଭିୱସ୍ସତି।

‘‘ଦସେତେ ଦସଧା କାୟା, ସବ୍ବେ ନାନତ୍ତୱଣ୍ଣିନୋ;

ଇଦ୍ଧିମନ୍ତୋ ଜୁତିମନ୍ତୋ, ୱଣ୍ଣୱନ୍ତୋ ଯସସ୍ସିନୋ;

ମୋଦମାନା ଅଭିକ୍କାମୁଂ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ସମିତିଂ ୱନଂ।

‘‘ଖେମିୟା ତୁସିତା ଯାମା, କଟ୍ଠକା ଚ ଯସସ୍ସିନୋ;

ଲମ୍ବୀତକା ଲାମସେଟ୍ଠା, ଜୋତିନାମା ଚ ଆସଓ୍ୱା;

ନିମ୍ମାନରତିନୋ ଆଗୁଂ, ଅଥାଗୁଂ ପରନିମ୍ମିତା।

‘‘ଦସେତେ ଦସଧା କାୟା, ସବ୍ବେ ନାନତ୍ତୱଣ୍ଣିନୋ;

ଇଦ୍ଧିମନ୍ତୋ ଜୁତିମନ୍ତୋ, ୱଣ୍ଣୱନ୍ତୋ ଯସସ୍ସିନୋ;

ମୋଦମାନା ଅଭିକ୍କାମୁଂ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ସମିତିଂ ୱନଂ।

‘‘ସଟ୍ଠେତେ ଦେୱନିକାୟା, ସବ୍ବେ ନାନତ୍ତୱଣ୍ଣିନୋ;

ନାମନ୍ୱୟେନ ଆଗଚ୍ଛୁଂ [ଆଗଞ୍ଛୁଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)], ଯେ ଚଞ୍ଞେ ସଦିସା ସହ।

‘‘‘ପୱୁଟ୍ଠଜାତିମଖିଲଂ [ପୱୁଦ୍ଧଜାତିଂ ଅଖିଲଂ (ସୀ। ପୀ।)], ଓଘତିଣ୍ଣମନାସୱଂ;

ଦକ୍ଖେମୋଘତରଂ ନାଗଂ, ଚନ୍ଦଂୱ ଅସିତାତିଗଂ’।

୩୪୧।‘‘ସୁବ୍ରହ୍ମା ପରମତ୍ତୋ ଚ [ପରମଦ୍ଧୋ ଚ (କ।)], ପୁତ୍ତା ଇଦ୍ଧିମତୋ ସହ।

ସନଙ୍କୁମାରୋ ତିସ୍ସୋ ଚ, ସୋପାଗ ସମିତିଂ ୱନଂ।

‘‘ସହସ୍ସଂ ବ୍ରହ୍ମଲୋକାନଂ, ମହାବ୍ରହ୍ମାଭିତିଟ୍ଠତି;

ଉପପନ୍ନୋ ଜୁତିମନ୍ତୋ, ଭିସ୍ମାକାୟୋ ଯସସ୍ସିସୋ।

‘‘ଦସେତ୍ଥ ଇସ୍ସରା ଆଗୁଂ, ପଚ୍ଚେକୱସୱତ୍ତିନୋ;

ତେସଞ୍ଚ ମଜ୍ଝତୋ ଆଗ, ହାରିତୋ ପରିୱାରିତୋ।

୩୪୨।‘‘ତେ ଚ ସବ୍ବେ ଅଭିକ୍କନ୍ତେ, ସୈନ୍ଦେ [ସିନ୍ଦେ (ସ୍ୟା।)] ଦେୱେ ସବ୍ରହ୍ମକେ।

ମାରସେନା ଅଭିକ୍କାମି, ପସ୍ସ କଣ୍ହସ୍ସ ମନ୍ଦିୟଂ।

‘‘‘ଏଥ ଗଣ୍ହଥ ବନ୍ଧଥ, ରାଗେନ ବଦ୍ଧମତ୍ଥୁ ୱୋ;

ସମନ୍ତା ପରିୱାରେଥ, ମା ୱୋ ମୁଞ୍ଚିତ୍ଥ କୋଚି ନଂ’।

‘‘ଇତି ତତ୍ଥ ମହାସେନୋ, କଣ୍ହୋ ସେନଂ ଅପେସୟି;

ପାଣିନା ତଲମାହଚ୍ଚ, ସରଂ କତ୍ୱାନ ଭେରୱଂ।

‘‘ଯଥା ପାୱୁସ୍ସକୋ ମେଘୋ, ଥନୟନ୍ତୋ ସୱିଜ୍ଜୁକୋ; +

ତଦା ସୋ ପଚ୍ଚୁଦାୱତ୍ତି, ସଙ୍କୁଦ୍ଧୋ ଅସୟଂୱସେ [ଅସୟଂୱସୀ (ସୀ। ପୀ।)]।

୩୪୩। ତଞ୍ଚ ସଙ୍ଗଂ ଅଭିଞ୍ଞାଯ, ଓଓକ୍ଖିତ୍ୱାନ ଚକ୍ଖୁମା।

ତତୋ ଆମନ୍ତଯୀ ସତ୍ଥା, ସାଓକେ ସାସନେ ରତେ।

‘‘ମାରସେନା ଅଭିକ୍କନ୍ତା, ତେ ଓିଜାନାଥ ଭିକ୍ଖଓୋ;

ତେ ଚ ଆତପ୍ପମକରୁଂ, ସୁତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସାସନଂ;

ଓୀତରାଗେହି ପକ୍କାମୁଂ, ନେସଂ ଲୋମାପି ଇଞ୍ଜଯୁଂ।

‘‘‘ସବ୍ବେ ଓିଜିତସଙ୍ଗାମା, ଭଯାତୀତା ଯସସ୍ସିନୋ;

ମୋଦନ୍ତି ସହ ଭୂତେହି, ସାଓକା ତେ ଜନେସୁତା’’ତି।

ମହାସମଯସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ସତ୍ତମଂ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୮। ସକ୍କପଞ୍ହସୁତ୍ତଂ

୩୪୪। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ମଗଧେସୁ ୱିହରତି, ପାଚୀନତୋ ରାଜଗହସ୍ସ ଅମ୍ବସଣ୍ଡା ନାମ ବ୍ରାହ୍ମଣଗାମୋ, ତସ୍ସୁତ୍ତରତୋ ୱେଦିଯକେ ପବ୍ବତେ ଇନ୍ଦସାଲଗୁହାଯଂ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ସକ୍କସ୍ସ ଦେୱାନମିନ୍ଦସ୍ସ ଉସ୍ସୁକ୍କଂ ଉଦପାଦି ଭଗୱନ୍ତଂ ଦସ୍ସନାଯ। ଅଥ ଖୋ ସକ୍କସ୍ସ ଦେୱାନମିନ୍ଦସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ''କହଂ ନୁ ଖୋ ଭଗୱା ଏତରହି ୱିହରତି ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ''ତି? ଅଦ୍ଦସା ଖୋ ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ମଗଧେସୁ ୱିହରନ୍ତଂ ପାଚୀନତୋ ରାଜଗହସ୍ସ ଅମ୍ବସଣ୍ଡା ନାମ ବ୍ରାହ୍ମଣଗାମୋ, ତସ୍ସୁତ୍ତରତୋ ୱେଦିଯକେ ପବ୍ବତେ ଇନ୍ଦସାଲଗୁହାଯଂ। ଦିସ୍ୱାନ ଦେୱେ ତାୱତିଂସେ ଆମନ୍ତେସି – ''ଅଯଂ, ମାରିସା, ଭଗୱା ମଗଧେସୁ ୱିହରତି, ପାଚୀନତୋ ରାଜଗହସ୍ସ ଅମ୍ବସଣ୍ଡା ନାମ ବ୍ରାହ୍ମଣଗାମୋ, ତସ୍ସୁତ୍ତରତୋ ୱେଦିଯକେ ପବ୍ବତେ ଇନ୍ଦସାଲଗୁହାଯଂ। ଯଦି ପନ, ମାରିସା, ମଯଂ ତଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦସ୍ସନାଯ ଉପସଙ୍କମେଯ୍ୟାମ ଅରହନ୍ତଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧ''ନ୍ତି? ''ଏୱଂ ଭଦ୍ଦନ୍ତୱା''ତି ଖୋ ଦେୱା ତାୱତିଂସା ସକ୍କସ୍ସ ଦେୱାନମିନ୍ଦସ୍ସ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ।

୩୪୫। ଅଥ ଖୋ ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ପଞ୍ଚସିଖଂ ଗନ୍ଧବ୍ବଦେୱପୁତ୍ତଂ [ଗନ୍ଧବ୍ବପୁତ୍ତଂ (ସ୍ୟା।)] ଆମନ୍ତେସି – ''ଅଯଂ, ତାତ ପଞ୍ଚସିଖ, ଭଗୱା ମଗଧେସୁ ୱିହରତି ପାଚୀନତୋ ରାଜଗହସ୍ସ ଅମ୍ବସଣ୍ଡା ନାମ ବ୍ରାହ୍ମଣଗାମୋ, ତସ୍ସୁତ୍ତରତୋ ୱେଦିଯକେ ପବ୍ବତେ ଇନ୍ଦସାଲଗୁହାଯଂ। ଯଦି ପନ , ତାତ ପଞ୍ଚସିଖ, ମଯଂ ତଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦସ୍ସନାଯ ଉପସଙ୍କମେଯ୍ୟାମ ଅରହନ୍ତଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧ''ନ୍ତି? ''ଏୱଂ ଭଦ୍ଦନ୍ତୱା''ତି ଖୋ ପଞ୍ଚସିଖୋ ଗନ୍ଧବ୍ବଦେୱପୁତ୍ତୋ ସକ୍କସ୍ସ ଦେୱାନମିନ୍ଦସ୍ସ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ବେଲୁୱପଣ୍ଡୁୱୀଣଂ ଆଦାଯ ସକ୍କସ୍ସ ଦେୱାନମିନ୍ଦସ୍ସ ଅନୁଚରିଯଂ ଉପାଗମି।

୩୪୬। ଅଥ ଖୋ ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ଦେୱେହି ତାୱତିଂସେହି ପରିୱୁତୋ ପଞ୍ଚସିଖେନ ଗନ୍ଧବ୍ବଦେୱପୁତ୍ତେନ ପୁରକ୍ଖତୋ ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ବଲୱା ପୁରିସୋ ସମିଞ୍ଜିତଂ ୱା ବାହଂ ପସାରେଯ୍ୟ ପସାରିତଂ ୱା ବାହଂ ସମିଞ୍ଜେଯ୍ୟ; ଏୱମେୱ ଦେୱେସୁ ତାୱତିଂସେସୁ ଅନ୍ତରହିତୋ ମଗଧେସୁ ପାଚୀନତୋ ରାଜଗହସ୍ସ ଅମ୍ବସଣ୍ଡା ନାମ ବ୍ରାହ୍ମଣଗାମୋ, ତସ୍ସୁତ୍ତରତୋ ୱେଦିଯକେ ପବ୍ବତେ ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠାସି। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ୱେଦିଯକୋ ପବ୍ବତୋ ଅତିରିୱ ଓଭାସଜାତୋ ହୋତି ଅମ୍ବସଣ୍ଡା ଚ ବ୍ରାହ୍ମଣଗାମୋ ଯଥା ତଂ ଦେୱାନଂ ଦେୱାନୁଭାୱେନ। ଅପିସ୍ସୁଦଂ ପରିତୋ ଗାମେସୁ ମନୁସ୍ସା ଏୱମାହଂସୁ – ''ଆଦିତ୍ତସ୍ସୁ ନାମଜ୍ଜ ୱେଦିଯକୋ ପବ୍ବତୋ ଝାଯତିସୁ [ଝାଯତସ୍ସୁ (ସ୍ୟା।), ପଜ୍ଝାଯିତସ୍ସୁ (ସୀ। ପୀ।)] ନାମଜ୍ଜ ୱେଦିଯକୋ ପବ୍ବତୋ ଜଲତିସୁ [ଜଲତସ୍ସୁ (ସ୍ୟା।), ଜଲିତସ୍ସୁ (ସୀ। ପୀ।)] ନାମଜ୍ଜ ୱେଦିଯକୋ ପବ୍ବତୋ କିଂସୁ ନାମଜ୍ଜ ୱେଦିଯକୋ ପବ୍ବତୋ ଅତିରିୱ ଓଭାସଜାତୋ ଅମ୍ବସଣ୍ଡା ଚ ବ୍ରାହ୍ମଣଗାମୋ''ତି ସଂୱିଗ୍ଗା ଲୋମହଟ୍ଠଜାତା ଅହେସୁଂ।

୩୪୭। ଅଥ ଖୋ ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ପଞ୍ଚସିଖଂ ଗନ୍ଧବ୍ବଦେୱପୁତ୍ତଂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଦୁରୁପସଙ୍କମା ଖୋ, ତାତ ପଞ୍ଚସିଖ, ତଥାଗତା ମାଦିସେନ, ଝାଯୀ ଝାନରତା, ତଦନ୍ତରଂ [ତଦନନ୍ତରଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ। କ।)] ପଟିସଲ୍ଲୀନା। ଯଦି ପନ ତ୍ୱଂ, ତାତ ପଞ୍ଚସିଖ, ଭଗୱନ୍ତଂ ପଠମଂ ପସାଦେଯ୍ୟାସି, ତଯା, ତାତ, ପଠମଂ ପସାଦିତଂ ପଚ୍ଛା ମଯଂ ତଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦସ୍ସନାଯ ଉପସଙ୍କମେଯ୍ୟାମ ଅରହନ୍ତଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧ''ନ୍ତି। ''ଏୱଂ ଭଦ୍ଦନ୍ତୱା''ତି ଖୋ ପଞ୍ଚସିଖୋ ଗନ୍ଧବ୍ବଦେୱପୁତ୍ତୋ ସକ୍କସ୍ସ ଦେୱାନମିନ୍ଦସ୍ସ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ବେଲୁୱପଣ୍ଡୁୱୀଣଂ ଆଦାଯ ଯେନ ଇନ୍ଦସାଲଗୁହା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ''ଏତ୍ତାୱତା ମେ ଭଗୱା ନେୱ ଅତିଦୂରେ ଭୱିସ୍ସତି ନାଚ୍ଚାସନ୍ନେ, ସଦ୍ଦଞ୍ଚ ମେ ସୋସ୍ସତୀ''ତି ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠାସି।

ପଞ୍ଚସିଖଗୀତଗାଥା

୩୪୮। ଏକମନ୍ତଂ ଠିତୋ ଖୋ ପଞ୍ଚସିଖୋ ଗନ୍ଧବ୍ବଦେୱପୁତ୍ତୋ ବେଲୁୱପଣ୍ଡୁୱୀଣଂ [ୱେଠଉୱପଣ୍ଡୁୱୀଣଂ ଆଦାଯ (ସ୍ୟା।)] ଅସ୍ସାୱେସି, ଇମା ଚ ଗାଥା ଅଭାସି ବୁଦ୍ଧୂପସଞ୍ହିତା ଧମ୍ମୂପସଞ୍ହିତା ସଙ୍ଘୂପସଞ୍ହିତା ଅରହନ୍ତୂପସଞ୍ହିତା କାମୂପସଞ୍ହିତା –

''ୱନ୍ଦେ ତେ ପିତରଂ ଭଦ୍ଦେ, ତିମ୍ବରୁଂ ସୂରିଯୱଚ୍ଛସେ;

ଯେନ ଜାତାସି କଲ୍ୟାଣୀ, ଆନନ୍ଦଜନନୀ ମମ।

''ୱାତୋୱ ସେଦତଂ କନ୍ତୋ, ପାନୀଯଂୱ ପିପାସତୋ;

ଅଙ୍ଗୀରସି ପିଯାମେସି, ଧମ୍ମୋ ଅରହତାମିୱ।

‘‘ଆତୁରସ୍ସେୱ ଭେସଜ୍ଜଂ, ଭୋଜନଂୱ ଜିଘଚ୍ଛତୋ;

ପରିନିବ୍ବାପଯ ମଂ ଭଦ୍ଦେ, ଜଲନ୍ତମିୱ ୱାରିନା।

‘‘ସୀତୋଦକଂ ପୋକ୍ଖରଣିଂ, ଯୁତ୍ତଂ କିଞ୍ଜକ୍ଖରେଣୁନା;

ନାଗୋ ଘମ୍ମାଭିତତ୍ତୋୱ, ଓଗାହେ ତେ ଥନୂଦରଂ।

‘‘ଅଚ୍ଚଙ୍କୁସୋୱ ନାଗୋୱ, ଜିତଂ ମେ ତୁତ୍ତତୋମରଂ;

କାରଣଂ ନପ୍ପଜାନାମି, ସମ୍ମତ୍ତୋ ଲକ୍ଖଣୂରୁଯା।

‘‘ତଯି ଗେଧିତଚିତ୍ତୋସ୍ମି, ଚିତ୍ତଂ ୱିପରିଣାମିତଂ;

ପଟିଗନ୍ତୁଂ ନ ସକ୍କୋମି, ୱଙ୍କଘସ୍ତୋୱ ଅମ୍ବୁଜୋ।

‘‘ୱାମୂରୁ ସଜ ମଂ ଭଦ୍ଦେ, ସଜ ମଂ ମନ୍ଦଲୋଚନେ;

ପଲିସ୍ସଜ ମଂ କଲ୍ୟାଣି, ଏତଂ ମେ ଅଭିପତ୍ଥିତଂ।

‘‘ଅପ୍ପକୋ ୱତ ମେ ସନ୍ତୋ, କାମୋ ୱେଲ୍ଲିତକେସିଯା;

ଅନେକଭାୱୋ ସମୁପ୍ପାଦି, ଅରହନ୍ତେୱ ଦକ୍ଖିଣା।

‘‘ଯଂ ମେ ଅତ୍ଥି କତଂ ପୁଞ୍ଞଂ, ଅରହନ୍ତେସୁ ତାଦିସୁ;

ତଂ ମେ ସବ୍ବଙ୍ଗକଲ୍ୟାଣି, ତଯା ସଦ୍ଧିଂ ୱିପଚ୍ଚତଂ।

‘‘ଯଂ ମେ ଅତ୍ଥି କତଂ ପୁଞ୍ଞଂ, ଅସ୍ମିଂ ପଥୱିମଣ୍ଡଲେ;

ତଂ ମେ ସବ୍ବଙ୍ଗକଲ୍ୟାଣି, ତଯା ସଦ୍ଧିଂ ୱିପଚ୍ଚତଂ।

‘‘ସକ୍ୟପୁତ୍ତୋୱ ଝାନେନ, ଏକୋଦି ନିପକୋ ସତୋ;

ଅମତଂ ମୁନି ଜିଗୀସାନୋ [ଜିଗିଂସାନୋ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)], ତମହଂ ସୂରିଯୱଚ୍ଛସେ।

‘‘ଯଥାପି ମୁନି ନନ୍ଦେଯ୍ୟ, ପତ୍ୱା ସମ୍ବୋଧିମୁତ୍ତମଂ;

ଏୱଂ ନନ୍ଦେଯ୍ୟଂ କଲ୍ୟାଣି, ମିସ୍ସୀଭାୱଂ ଗତୋ ତଯା।

‘‘ସକ୍କୋ ଚେ ମେ ୱରଂ ଦଜ୍ଜା, ତାୱତିଂସାନମିସ୍ସରୋ;

ତାହଂ ଭଦ୍ଦେ ୱରେଯ୍ୟାହେ, ଏୱଂ କାମୋ ଦଳ୍ହୋ ମମ।

‘‘ସାଲଂୱ ନ ଚିରଂ ଫୁଲ୍ଲଂ, ପିତରଂ ତେ ସୁମେଧସେ;

ୱନ୍ଦମାନୋ ନମସ୍ସାମି, ଯସ୍ସା ସେତାଦିସୀ ପଜା’’ତି।

୩୪୯। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ଭଗୱା ପଞ୍ଚସିଖଂ ଗନ୍ଧବ୍ବଦେୱପୁତ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ସଂସନ୍ଦତି ଖୋ ତେ, ପଞ୍ଚସିଖ, ତନ୍ତିସ୍ସରୋ ଗୀତସ୍ସରେନ, ଗୀତସ୍ସରୋ ଚ ତନ୍ତିସ୍ସରେନ; ନ ଚ ପନ [ନେୱ ପନ (ସ୍ୟା।)] ତେ ପଞ୍ଚସିଖ, ତନ୍ତିସ୍ସରୋ ଗୀତସ୍ସରଂ ଅତିୱତ୍ତତି, ଗୀତସ୍ସରୋ ଚ ତନ୍ତିସ୍ସରଂ। କଦା ସଂଯୂଳ୍ହା ପନ ତେ, ପଞ୍ଚସିଖ, ଇମା ଗାଥା ବୁଦ୍ଧୂପସଞ୍ହିତା ଧମ୍ମୂପସଞ୍ହିତା ସଙ୍ଘୂପସଞ୍ହିତା ଅରହନ୍ତୂପସଞ୍ହିତା କାମୂପସଞ୍ହିତା''ତି? ''ଏକମିଦଂ, ଭନ୍ତେ, ସମଯଂ ଭଗୱା ଉରୁୱେଲାଯଂ ୱିହରତି ନଜ୍ଜା ନେରଞ୍ଜରାଯ ତୀରେ ଅଜପାଲନିଗ୍ରୋଧେ ପଠମାଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ । ତେନ ଖୋ ପନାହଂ, ଭନ୍ତେ, ସମଯେନ ଭଦ୍ଦା ନାମ ସୂରିଯୱଚ୍ଛସା ତିମ୍ବରୁନୋ ଗନ୍ଧବ୍ବରଞ୍ଞୋ ଧୀତା, ତମଭିକଙ୍ଖାମି। ସା ଖୋ ପନ, ଭନ୍ତେ, ଭଗିନୀ ପରକାମିନୀ ହୋତି; ସିଖଣ୍ଡୀ ନାମ ମାତଲିସ୍ସ ସଙ୍ଗାହକସ୍ସ ପୁତ୍ତୋ, ତମଭିକଙ୍ଖତି। ଯତୋ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ତଂ ଭଗିନିଂ ନାଲତ୍ଥଂ କେନଚି ପରିଯାଯେନ। ଅଥାହଂ ବେଲୁୱପଣ୍ଡୁୱୀଣଂ ଆଦାଯ ଯେନ ତିମ୍ବରୁନୋ ଗନ୍ଧବ୍ବରଞ୍ଞୋ ନିୱେସନଂ ତେନୁପସଙ୍କମିଂ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ବେଲୁୱପଣ୍ଡୁୱୀଣଂ ଅସ୍ସାୱେସିଂ, ଇମା ଚ ଗାଥା ଅଭାସିଂ ବୁଦ୍ଧୂପସଞ୍ହିତା ଧମ୍ମୂପସଞ୍ହିତା ସଙ୍ଘୂପସଞ୍ହିତା ଅରହନ୍ତୂପସଞ୍ହିତା କାମୂପସଞ୍ହିତା –

''ୱନ୍ଦେ ତେ ପିତରଂ ଭଦ୍ଦେ, ତିମ୍ବରୁଂ ସୂରିଯୱଚ୍ଛସେ;

ଯେନ ଜାତାସି କଲ୍ୟାଣୀ, ଆନନ୍ଦଜନନୀ ମମ। ...ପେ...

ସାଲଂୱ ନ ଚିରଂ ଫୁଲ୍ଲଂ, ପିତରଂ ତେ ସୁମେଧସେ;

ୱନ୍ଦମାନୋ ନମସ୍ସାମି, ଯସ୍ସା ସେତାଦିସୀ ପଜା''ତି।

''ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ଭନ୍ତେ, ଭଦ୍ଦା ସୂରିଯୱଚ୍ଛସା ମଂ ଏତଦୱୋଚ – 'ନ ଖୋ ମେ, ମାରିସ, ସୋ ଭଗୱା ସମ୍ମୁଖା ଦିଟ୍ଠୋ ଅପି ଚ ସୁତୋଯେୱ ମେ ସୋ ଭଗୱା ଦେୱାନଂ ତାୱତିଂସାନଂ ସୁଧମ୍ମାଯଂ ସଭାଯଂ ଉପନଚ୍ଚନ୍ତିଯା। ଯତୋ ଖୋ ତ୍ୱଂ, ମାରିସ, ତଂ ଭଗୱନ୍ତଂ କିତ୍ତେସି, ହୋତୁ ନୋ ଅଜ୍ଜ ସମାଗମୋ'ତି। ସୋଯେୱ ନୋ, ଭନ୍ତେ, ତସ୍ସା ଭଗିନିଯା ସଦ୍ଧିଂ ସମାଗମୋ ଅହୋସି। ନ ଚ ଦାନି ତତୋ ପଚ୍ଛା''ତି।

ସକ୍କୂପସଙ୍କମ

୩୫୦। ଅଥ ଖୋ ସକ୍କସ୍ସ ଦେୱାନମିନ୍ଦସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ''ପଟିସମ୍ମୋଦତି ପଞ୍ଚସିଖୋ ଗନ୍ଧବ୍ବଦେୱପୁତ୍ତୋ ଭଗୱତା, ଭଗୱା ଚ ପଞ୍ଚସିଖେନା''ତି। ଅଥ ଖୋ ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ପଞ୍ଚସିଖଂ ଗନ୍ଧବ୍ବଦେୱପୁତ୍ତଂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଅଭିୱାଦେହି ମେ ତ୍ୱଂ, ତାତ ପଞ୍ଚସିଖ, ଭଗୱନ୍ତଂ – 'ସକ୍କୋ, ଭନ୍ତେ, ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ସାମଚ୍ଚୋ ସପରିଜନୋ ଭଗୱତୋ ପାଦେ ସିରସା ୱନ୍ଦତୀ'ତି''। ''ଏୱଂ ଭଦ୍ଦନ୍ତୱା''ତି ଖୋ ପଞ୍ଚସିଖୋ ଗନ୍ଧବ୍ବଦେୱପୁତ୍ତୋ ସକ୍କସ୍ସ ଦେୱାନମିନ୍ଦସ୍ସ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତି – ''ସକ୍କୋ, ଭନ୍ତେ, ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ସାମଚ୍ଚୋ ସପରିଜନୋ ଭଗୱତୋ ପାଦେ ସିରସା ୱନ୍ଦତୀ''ତି। ''ଏୱଂ ସୁଖୀ ହୋତୁ, ପଞ୍ଚସିଖ, ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ସାମଚ୍ଚୋ ସପରିଜନୋ; ସୁଖକାମା ହି ଦେୱା ମନୁସ୍ସା ଅସୁରା ନାଗା ଗନ୍ଧବ୍ବା ଯେ ଚଞ୍ଞେ ସନ୍ତି ପୁଥୁକାଯା''ତି।

୩୫୧। ଏୱଞ୍ଚ ପନ ତଥାଗତା ଏୱରୂପେ ମହେସକ୍ଖେ ଯକ୍ଖେ ଅଭିୱଦନ୍ତି। ଅଭିୱଦିତୋ ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ଭଗୱତୋ ଇନ୍ଦସାଲଗୁହଂ ପୱିସିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠାସି। ଦେୱାପି ତାୱତିଂସା ଇନ୍ଦସାଲଗୁହଂ ପୱିସିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠଂସୁ। ପଞ୍ଚସିଖୋପି ଗନ୍ଧବ୍ବଦେୱପୁତ୍ତୋ ଇନ୍ଦସାଲଗୁହଂ ପୱିସିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠାସି।

ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ଇନ୍ଦସାଲଗୁହା ୱିସମା ସନ୍ତୀ ସମା ସମପାଦି, ସମ୍ବାଧା ସନ୍ତୀ ଉରୁନ୍ଦା [ଉରୁଦ୍ଦା (କ।)] ସମପାଦି, ଅନ୍ଧକାରୋ ଗୁହାଯଂ ଅନ୍ତରଧାଯି, ଆଲୋକୋ ଉଦପାଦି ଯଥା ତଂ ଦେୱାନଂ ଦେୱାନୁଭାୱେନ।

୩୫୨। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ସକ୍କଂ ଦେୱାନମିନ୍ଦଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ଅଚ୍ଛରିଯମିଦଂ ଆଯସ୍ମତୋ କୋସିଯସ୍ସ, ଅବ୍ଭୁତମିଦଂ ଆଯସ୍ମତୋ କୋସିଯସ୍ସ ତାୱ ବହୁକିଚ୍ଚସ୍ସ ବହୁକରଣୀଯସ୍ସ ଯଦିଦଂ ଇଧାଗମନ''ନ୍ତି। ''ଚିରପଟିକାହଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱନ୍ତଂ ଦସ୍ସନାଯ ଉପସଙ୍କମିତୁକାମୋ; ଅପି ଚ ଦେୱାନଂ ତାୱତିଂସାନଂ କେହିଚି କେହିଚି [କେହିଚି (ସ୍ୟା।)] କିଚ୍ଚକରଣୀଯେହି ବ୍ୟାୱଟୋ; ଏୱାହଂ ନାସକ୍କିଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦସ୍ସନାଯ ଉପସଙ୍କମିତୁଂ। ଏକମିଦଂ, ଭନ୍ତେ, ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ସଲଳାଗାରକେ। ଅଥ ଖ୍ୱାହଂ, ଭନ୍ତେ, ସାୱତ୍ଥିଂ ଅଗମାସିଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦସ୍ସନାଯ। ତେନ ଖୋ ପନ, ଭନ୍ତେ, ସମଯେନ ଭଗୱା ଅଞ୍ଞତରେନ ସମାଧିନା ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି, ଭୂଜତି [ଭୁଞ୍ଜତୀ ଚ (ସୀ। ପୀ।), ଭୁଜଗୀ (ସ୍ୟା।)] ଚ ନାମ ୱେସ୍ସୱଣସ୍ସ

ମହାରାଜସ୍ସ ପରିଚାରିକା ଭଗଓ୍ୱନ୍ତଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତା ହୋନ୍ତି, ପଞ୍ଜଲିକା ନମସ୍ସମାନା ତିଟ୍ଠନ୍ତି। ଅଥ ଖ୍ୱାହଂ, ଭନ୍ତେ, ଭୂଜତିଂ ଏତଦଓ୍ୱୋଚଂ – ‘ଅଭିଓ୍ୱାଦେହି ମେ ତ୍ୱଂ, ଭଗିନି, ଭଗଓ୍ୱନ୍ତଂ – ‘‘ସକ୍କୋ, ଭନ୍ତେ, ଦେଓ୍ୱାନମିନ୍ଦୋ ସାମଚ୍ଚୋ ସପରିଜନୋ ଭଗଓ୍ୱତୋ ପାଦେ ସିରସା ଓ୍ୱନ୍ଦତୀ’’ତି। ଏଓ୍ୱଂ ଓ୍ୱୁତ୍ତେ, ଭନ୍ତେ, ସା ଭୂଜତି ମଂ ଏତଦଓ୍ୱୋଚ – ‘ଅକାଲୋ ଖୋ, ମାରିସ, ଭଗଓ୍ୱନ୍ତଂ ଦସ୍ସନାଯ; ପଟିସଲ୍ଲୀନୋ ଭଗଓ୍ୱା’ତି। ‘ତେନ ହୀ, ଭଗିନି, ଯଦା ଭଗଓ୍ୱା ତମ୍ହା ସମାଧିମ୍ହା ଓ୍ୱୁଟ୍ଠିତୋ ହୋତି, ଅଥ ମମ ଓ୍ୱଚନେନ ଭଗଓ୍ୱନ୍ତଂ ଅଭିଓ୍ୱାଦେହି – ‘‘ସକ୍କୋ, ଭନ୍ତେ, ଦେଓ୍ୱାନମିନ୍ଦୋ ସାମଚ୍ଚୋ ସପରିଜନୋ ଭଗଓ୍ୱତୋ ପାଦେ ସିରସା ଓ୍ୱନ୍ଦତୀ’’ତି। କଚ୍ଚି ମେ ସା, ଭନ୍ତେ, ଭଗିନୀ ଭଗଓ୍ୱନ୍ତଂ ଅଭିଓ୍ୱାଦେସି? ସରତି ଭଗଓ୍ୱା ତସ୍ସା ଭଗିନିଯା ଓ୍ୱଚନ’’ନ୍ତି? ‘‘ଅଭିଓ୍ୱାଦେସି ମଂ ସା, ଦେଓ୍ୱାନମିନ୍ଦ, ଭଗିନୀ, ସରାମହଂ ତସ୍ସା ଭଗିନିଯା ଓ୍ୱଚନଂ। ଅପି ଚାହଂ ଆଯସ୍ମତୋ ନେମିସଦ୍ଦେନ [ଚକ୍କନେମିସଦ୍ଦେନ (ସ୍ୟା।)] ତମ୍ହା ସମାଧିମ୍ହା ଓ୍ୱୁଟ୍ଠିତୋ’’ତି। ‘‘ଯେ ତେ, ଭନ୍ତେ, ଦେଓ୍ୱା ଅମ୍ହେହି ପଠମତରଂ ତାଓ୍ୱତିଂସକାଯଂ ଉପପନ୍ନା, ତେସଂ ମେ ସମ୍ମୁଖା ସୁତଂ ସମ୍ମୁଖା ପଟିଗ୍ଗହିତଂ – ‘ଯଦା ତଥାଗତା ଲୋକେ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି ଅରହନ୍ତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧା, ଦିବ୍ବା କାଯା ପରିପୂରେନ୍ତି, ହାଯନ୍ତି ଅସୁରକାଯା’ତି। ତଂ ମେ ଇଦଂ, ଭନ୍ତେ, ସକ୍ଖିଦିଟ୍ଠଂ ଯତୋ ତଥାଗତୋ ଲୋକେ ଉପ୍ପନ୍ନୋ ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ, ଦିବ୍ବା କାଯା ପରିପୂରେନ୍ତି, ହାଯନ୍ତି ଅସୁରକାଯାତି।

ଗୋପକଓ୍ୱତ୍ଥୁ

୩୫୩। ‘‘ଇଧେଓ୍ୱ, ଭନ୍ତେ, କପିଲଓ୍ୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ଗୋପିକା ନାମ ସକ୍ୟଧୀତା ଅହୋସି ବୁଦ୍ଧେ ପସନ୍ନା ଧମ୍ମେ ପସନ୍ନା ସଙ୍ଘେ ପସନ୍ନା ସୀଲେସୁ ପରିପୂରକାରିନୀ। ସା ଇତ୍ଥିତ୍ତଂ [ଇତ୍ଥିଚିତ୍ତଂ (ସ୍ୟା।)] ଓ୍ୱିରାଜେତ୍ୱା ପୁରିସତ୍ତଂ [ପୁରିସଚିତ୍ତଂ (ସ୍ୟା।)] ଭାଓ୍ୱେତ୍ୱା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପନ୍ନା। ଦେଓ୍ୱାନଂ ତାଓ୍ୱତିଂସାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଅମ୍ହାକଂ ପୁତ୍ତତ୍ତଂ ଅଜ୍ଝୁପଗତା। ତତ୍ରପି ନଂ ଏଓ୍ୱଂ ଜାନନ୍ତି – ‘ଗୋପକୋ ଦେଓ୍ୱପୁତ୍ତୋ, ଗୋପକୋ ଦେଓ୍ୱପୁତ୍ତୋ’ତି। ଅଞ୍ଞେପି, ଭନ୍ତେ, ତଯୋ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗଓ୍ୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚରିତ୍ୱା ହୀନଂ ଗନ୍ଧବ୍ବକାଯଂ ଉପପନ୍ନା। ତେ ପଞ୍ଚହି କାମଗୁଣେହି ସମପ୍ପିତା ସମଙ୍ଗୀଭୂତା ପରିଚାରଯମାନା ଅମ୍ହାକଂ ଉପଟ୍ଠାନଂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତି ଅମ୍ହାକଂ ପାରିଚରିଯଂ। ତେ ଅମ୍ହାକଂ ଉପଟ୍ଠାନଂ ଆଗତେ ଅମ୍ହାକଂ ପାରିଚରିଯଂ ଗୋପକୋ ଦେଓ୍ୱପୁତ୍ତୋ ପଟିଚୋଦେସି – ‘କୁତୋମୁଖା ନାମ ତୁମ୍ହେ , ମାରିସା, ତସ୍ସ ଭଗଓ୍ୱତୋ ଧମ୍ମଂ ଅସ୍ସୁତ୍ଥ [ଆଯୁହିତ୍ଥ (ସ୍ୟା।)] – ଅହଞ୍ହି ନାମ ଇତ୍ଥିକା ସମାନା ବୁଦ୍ଧେ ପସନ୍ନା ଧମ୍ମେ ପସନ୍ନା ସଙ୍ଘେ ପସନ୍ନା ସୀଲେସୁ ପରିପୂରକାରିନୀ ଇତ୍ଥିତ୍ତଂ ଓ୍ୱିରାଜେତ୍ୱା ପୁରିସତ୍ତଂ ଭାଓ୍ୱେତ୍ୱା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପନ୍ନା, ଦେଓ୍ୱାନଂ ତାଓ୍ୱତିଂସାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ସକ୍କସ୍ସ ଦେଓ୍ୱାନମିନ୍ଦସ୍ସ ପୁତ୍ତତ୍ତଂ ଅଜ୍ଝୁପଗତା। ଇଧାପି ମଂ ଏଓ୍ୱଂ ଜାନନ୍ତି ‘‘ଗୋପକୋ ଦେଓ୍ୱପୁତ୍ତୋ ଗୋପକୋ ଦେଓ୍ୱପୁତ୍ତୋ’ତି। ତୁମ୍ହେ ପନ, ମାରିସା, ଭଗଓ୍ୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚରିତ୍ୱା ହୀନଂ ଗନ୍ଧବ୍ବକାଯଂ ଉପପନ୍ନା। ଦୁଦ୍ଦିଟ୍ଠରୂପଂ ଓ୍ୱତ, ଭୋ, ଅଦ୍ଦସାମ, ଯେ ମଯଂ ଅଦ୍ଦସାମ ସହଧମ୍ମିକେ ହୀନଂ ଗନ୍ଧବ୍ବକାଯଂ ଉପପନ୍ନେ’ତି। ତେସଂ, ଭନ୍ତେ, ଗୋପକେନ ଦେଓ୍ୱପୁତ୍ତେନ ପଟିଚୋଦିତାନଂ ଦ୍ୱେ ଦେଓ୍ୱା ଦିଟ୍ଠେଓ୍ୱ ଧମ୍ମେ ସତିଂ ପଟିଲଭିଂସୁ କାଯଂ ବ୍ରହ୍ମପୁରୋହିତଂ, ଏକୋ ପନ ଦେଓ୍ୱୋ କାମେ ଅଜ୍ଝାଓ୍ୱସି।

୩୫୪।‘‘‘ଉପାସିକା ଚକ୍ଖୁମତୋ ଅହୋସିଂ,

ନାମମ୍ପି ମଯ୍ହଂ ଅହୁ ‘ଗୋପିକା’ତି;

ବୁଦ୍ଧେ ଚ ଧମ୍ମେ ଚ ଅଭିପ୍ପସନ୍ନା,

ସଙ୍ଘଞ୍ଚୁପଟ୍ଠାସିଂ ପସନ୍ନଚିତ୍ତା।

‘‘‘ତସ୍ସେଓ୍ୱ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସୁଧମ୍ମତାଯ,

ସକ୍କସ୍ସ ପୁତ୍ତୋମ୍ହି ମହାନୁଭାଓ୍ୱୋ;

ମହାଜୁତୀକୋ ତିଦିଓ୍ୱୂପପନ୍ନୋ,

ଜାନନ୍ତି ମଂ ଇଧାପି ‘ଗୋପକୋ’ତି।

‘‘‘ଅଥଦ୍ଦସଂ ଭିକ୍ଖଓ୍ୱୋ ଦିଟ୍ଠପୁବ୍ବେ,

ଗନ୍ଧବ୍ବକାଯୂପଗତେ ୱସୀନେ;

ଇମେହି ତେ ଗୋତମସାୱକାସେ,

ଯେ ଚ ମଯଂ ପୁବ୍ବେ ମନୁସ୍ସଭୂତା।

‘‘‘ଅନ୍ନେନ ପାନେନ ଉପଟ୍ଠହିମ୍ହା,

ପାଦୂପସଙ୍ଗଯ୍ହ ସକେ ନିୱେସନେ;

କୁତୋମୁଖା ନାମ ଇମେ ଭୱନ୍ତୋ,

ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଧମ୍ମାନି ପଟିଗ୍ଗହେସୁଂ [ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଧମ୍ମଂ ନ ପଟିଗ୍ଗହେସୁଂ (ସ୍ୟା॰)]।

‘‘‘ପଚ୍ଚତ୍ତଂ ୱେଦିତବ୍ବୋ ହି ଧମ୍ମୋ,

ସୁଦେସିତୋ ଚକ୍ଖୁମତାନୁବୁଦ୍ଧୋ;

ଅହଞ୍ହି ତୁମ୍ହେୱ ଉପାସମାନୋ,

ସୁତ୍ୱାନ ଅରିଯାନ ସୁଭାସିତାନି।

‘‘‘ସକ୍କସ୍ସ ପୁତ୍ତୋମ୍ହି ମହାନୁଭାୱୋ,

ମହାଜୁତୀକୋ ତିଦିୱୂପପନ୍ନୋ;

ତୁମ୍ହେ ପନ ସେଟ୍ଠମୁପାସମାନା,

ଅନୁତ୍ତରଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚରିତ୍ୱା।

‘‘‘ହୀନଂ କାଯଂ ଉପପନ୍ନା ଭୱନ୍ତୋ,

ଅନାନୁଲୋମା ଭୱତୂପପତ୍ତି;

ଦୁଦ୍ଦିଟ୍ଠରୂପଂ ୱତ ଅଦ୍ଦସାମ,

ସହଧମ୍ମିକେ ହୀନକାଯୂପପନ୍ନେ।

‘‘‘ଗନ୍ଧବ୍ବକାଯୂପଗତା ଭୱନ୍ତୋ,

ଦେୱାନମାଗଚ୍ଛଥ ପାରିଚରିଯଂ;

ଅଗାରେ ୱସତୋ ମଯ୍ହଂ,

ଇମଂ ପସ୍ସ ୱିସେସତଂ।

‘‘‘ଇତ୍ଥୀ ହୁତ୍ୱା ସ୍ୱଜ୍ଜ ପୁମୋମ୍ହି ଦେୱୋ,

ଦିବ୍ବେହି କାମେହି ସମଙ୍ଗିଭୂତୋ’;

ତେ ଚୋଦିତା ଗୋତମସାୱକେନ,

ସଂୱେଗମାପାଦୁ ସମେଚ୍ଚ ଗୋପକଂ।

‘‘‘ହନ୍ଦ ୱିଯାଯାମ [ୱିଗାଯାମ (ସ୍ଯା।), ୱିତାଯାମ (ପୀ।)] ବ୍ଯାଯାମ [ୱିଯାଯମାମ (ସୀ। ପୀ।)],

ମା ନୋ ମଯଂ ପରପେସ୍ସା ଅହୁମ୍ହା’;

ତେସଂ ଦୁୱେ ୱୀରିଯମାରଭିଂସୁ,

ଅନୁସ୍ସରଂ ଗୋତମସାସନାନି।

‘‘ଇଧେୱ ଚିତ୍ତାନି ୱିରାଜଯିତ୍ୱା,

କାମେସୁ ଆଦୀନୱମଦ୍ଦସଂସୁ;

ତେ କାମସଂଯୋଜନବନ୍ଧନାନି,

ପାପିମଯୋଗାନି ଦୁରଚ୍ଚଯାନି।

‘‘ନାଗୋୱ ସନ୍ନାନି ଗୁଣାନି [ସନ୍ଧାନଗୁଣାନି (ସୀ। ପୀ।), ସନ୍ତାନି ଗୁଣାନି (ସ୍ଯା।)] ଛେତ୍ୱା,

ଦେୱେ ତାୱତିଂସେ ଅତିକ୍କମିଂସୁ;

ସଇନ୍ଦା ଦେୱା ସପଜାପତିକା,

ସବ୍ବେ ସୁଧମ୍ମାଯ ସଭାଯୁପୱିଟ୍ଠା।

‘‘ତେସଂ ନିସିନ୍ନାନଂ ଅଭିକ୍କମିଂସୁ,

ୱୀରା ୱିରାଗା ୱିରଜଂ କରୋନ୍ତା;

ତେ ଦିସ୍ୱା ସଂୱେଗମକାସି ୱାସୱୋ,

ଦେୱାଭିଭୂ ଦେୱଗଣସ୍ସ ମଜ୍ଝେ।

‘‘‘ଇମେହି ତେ ହୀନକାଯୂପପନ୍ନା,

ଦେୱେ ତାୱତିଂସେ ଅଭିକ୍କମନ୍ତି’;

ସଂୱେଗଜାତସ୍ସ ୱଚୋ ନିସମ୍ମ,

ସୋ ଗୋପକୋ ୱାସୱମଜ୍ଝଭାସି।

‘‘‘ବୁଦ୍ଧୋ ଜନିନ୍ଦହି ମନୁସ୍ସଲୋକେ,

କାମାଭିଭୂ ସକ୍ୟମୁନୀତି ଞାଯତି;

ତସ୍ସେୱ ତେ ପୁତ୍ତା ସତିଯା ୱିହୀନା,

ଚୋଦିତା ମଯା ତେ ସତିମଜ୍ଝଲତ୍ଥୁଂ।

‘‘‘ତିଣ୍ଣଂ ତେସଂ ଆୱସିନେତ୍ଥ [ଅୱସୀନେତ୍ଥ (ପୀ।)] ଏକୋ,

ଗନ୍ଧବ୍ବକାଯୂପଗତୋ ୱସୀନୋ;

ଦ୍ୱେ ଚ ସମ୍ବୋଧିପଥାନୁସାରିନୋ,

ଦେୱେପି ହୀଳଏନ୍ତି ସମାହିତତ୍ତା।

‘‘‘ଏତାଦିସୀ ଧମ୍ମପ୍ପକାସନେତ୍ଥ,

ନ ତତ୍ଥ କିଂକଙ୍ଖତି କୋଚି ସାୱକୋ;

ନିତିଣ୍ଣଓଘଂ ୱିଚିକିଚ୍ଛଛିନ୍ନଂ,

ବୁଦ୍ଧଂ ନମସ୍ସାମ ଜିନଂ ଜନିନ୍ଦଂ’।

‘‘ଯଂ ତେ ଧମ୍ମଂ ଇଧଞ୍ଞାଯ,

ୱିସେସଂ ଅଜ୍ଝଗଂସୁ [ଅଜ୍ଝଗମଂସୁ (ସ୍ୟା।)] ତେ;

କାଯଂ ବ୍ରହ୍ମପୁରୋହିତଂ,

ଦୁୱେ ତେସଂ ୱିସେସଗୂ।

‘‘ତସ୍ସ ଧମ୍ମସ୍ସ ପତ୍ତିଯା,

ଆଗତମ୍ହାସି ମାରିସ;

କତାୱକାସା ଭଗୱତା,

ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛେମୁ ମାରିସା’’ତି।

୩୫୫। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱତୋ ଏତଦହୋସି – ‘‘ଦୀଘରତ୍ତଂ ୱିସୁଦ୍ଧୋ ଖୋ ଅଯଂ ଯକ୍ଖୋ [ସକ୍କୋ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)], ଯଂ କିଞ୍ଚି ମଂ ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛିସ୍ସତି, ସବ୍ବଂ ତଂ ଅତ୍ଥସଞ୍ହିତଂଯେୱ ପୁଚ୍ଛିସ୍ସତି, ନୋ ଅନତ୍ଥସଞ୍ହିତଂ। ଯଞ୍ଚସ୍ସାହଂ ପୁଟ୍ଠୋ ବ୍ୟାକରିସ୍ସାମି, ତଂ ଖିପ୍ପମେୱ ଆଜାନିସ୍ସତୀ’’ତି।

୩୫୬। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ସକ୍କଂ ଦେୱାନମିନ୍ଦଂ ଗାଥାଯ ଅଜ୍ଝଭାସି –

‘‘ପୁଚ୍ଛ ୱାସୱ ମଂ ପଞ୍ହଂ, ଯଂ କିଞ୍ଚି ମନସିଚ୍ଛସି;

ତସ୍ସ ତସ୍ସେୱ ପଞ୍ହସ୍ସ, ଅହଂ ଅନ୍ତଂ କରୋମି ତେ’’ତି।

ପଠମଭାଣୱାରୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

୩୫୭। କତାୱକାସୋ ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ଭଗୱତା ଇମଂ ଭଗୱନ୍ତଂ [ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଇମଂ (ସୀ। ପୀ।)] ପଠମଂ ପଞ୍ହଂ ଅପୁଚ୍ଛି –

‘‘କିଂ ସଂଯୋଜନା ନୁ ଖୋ, ମାରିସ, ଦେୱା ମନୁସ୍ସା ଅସୁରା ନାଗା ଗନ୍ଧବ୍ବା ଯେ ଚଞ୍ଞେ ସନ୍ତି ପୁଥୁକାଯା, ତେ – ‘ଅୱେରା ଅଦଣ୍ଡା ଅସପତ୍ତା ଅବ୍ଯାପଜ୍ଜା ୱିହରେମୁ ଅୱେରିନୋ’ତି ଇତି ଚ ନେସଂ ହୋତି, ଅଥ ଚ ପନ ସୱେରା ସଦଣ୍ଡା ସସପତ୍ତା ସବ୍ଯାପଜ୍ଜା ୱିହରନ୍ତି ସୱେରିନୋ’’ତି? ଇତ୍ଥଂ ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ପଞ୍ହଂ [ଇମଂ ପଠମଂ ପଞ୍ହଂ (ସୀ। ପୀ।)] ଅପୁଚ୍ଛି। ତସ୍ସ ଭଗୱା ପଞ୍ହଂ ପୁଟ୍ଠୋ ବ୍ଯାକାସି –

‘‘ଇସ୍ସାମଚ୍ଛରିଯସଂଯୋଜନା ଖୋ, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ଦେୱା ମନୁସ୍ସା ଅସୁରା ନାଗା ଗନ୍ଧବ୍ବା ଯେ ଚଞ୍ଞେ ସନ୍ତି ପୁଥୁକାଯା, ତେ – ‘ଅୱେରା ଅଦଣ୍ଡା ଅସପତ୍ତା ଅବ୍ଯାପଜ୍ଜା ୱିହରେମୁ ଅୱେରିନୋ’ତି ଇତି ଚ ନେସଂ ହୋତି, ଅଥ ଚ ପନ ସୱେରା ସଦଣ୍ଡା ସସପତ୍ତା ସବ୍ଯାପଜ୍ଜା ୱିହରନ୍ତି ସୱେରିନୋ’’ତି। ଇତ୍ଥଂ ଭଗୱା ସକ୍କସ୍ସ ଦେୱାନମିନ୍ଦସ୍ସ ପଞ୍ହଂ ପୁଟ୍ଠୋ ବ୍ଯାକାସି। ଅତ୍ତମନୋ ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦି ଅନୁମୋଦି – ‘‘ଏୱମେତଂ, ଭଗୱା, ଏୱମେତଂ, ସୁଗତ। ତିଣ୍ଣା ମେତ୍ଥ କଙ୍ଖା ୱିଗତା କଥଂକଥା ଭଗୱତୋ ପଞ୍ହୱେଯ୍ଯାକରଣଂ ସୁତ୍ୱା’’ତି।

୩୫୮। ଇତିହ ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦିତ୍ୱା ଅନୁମୋଦିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଉତ୍ତରିଂ [ଉତ୍ତରିଂ (ସୀ। ସ୍ଯା। ପୀ।)] ପଞ୍ହଂ ଅପୁଚ୍ଛି –

‘‘ଇସ୍ସାମଚ୍ଛରିଯଂ ପନ, ମାରିସ, କିଂନିଦାନଂ କିଂସମୁଦଯଂ କିଂଜାତିକଂ କିଂପଭୱଂ; କିସ୍ମିଂ ସତି ଇସ୍ସାମଚ୍ଛରିଯଂ ହୋତି; କିସ୍ମିଂ ଅସତି ଇସ୍ସାମଚ୍ଛରିଯଂ ନ ହୋତୀ’’ତି? ‘‘ଇସ୍ସାମଚ୍ଛରିଯଂ ଖୋ, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ପିଯାପ୍ପିଯନିଦାନଂ ପିଯାପ୍ପିଯସମୁଦଯଂ ପିଯାପ୍ପିଯଜାତିକଂ ପିଯାପ୍ପିଯପଭୱଂ; ପିଯାପ୍ପିଯେ ସତି ଇସ୍ସାମଚ୍ଛରିଯଂ ହୋତି, ପିଯାପ୍ପିଯେ ଅସତି ଇସ୍ସାମଚ୍ଛରିଯଂ ନ ହୋତୀ’’ତି।

‘‘ପିଯାପ୍ପିଯଂ ଖୋ ପନ, ମାରିସ, କିଂନିଦାନଂ କିଂସମୁଦଯଂ କିଂଜାତିକଂ କିଂପଭୱଂ; କିସ୍ମିଂ ସତି ପିଯାପ୍ପିଯଂ ହୋତି; କିସ୍ମିଂ ଅସତି ପିଯାପ୍ପିଯଂ ନ ହୋତୀ’’ତି? ‘‘ପିଯାପ୍ପିଯଂ ଖୋ, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ଛନ୍ଦନିଦାନଂ ଛନ୍ଦସମୁଦଯଂ ଛନ୍ଦଜାତିକଂ ଛନ୍ଦପଭୱଂ; ଛନ୍ଦେ ସତି ପିଯାପ୍ପିଯଂ ହୋତି; ଛନ୍ଦେ ଅସତି ପିଯାପ୍ପିଯଂ ନ ହୋତୀ’’ତି।

‘‘ଛନ୍ଦୋ ଖୋ ପନ, ମାରିସ, କିଂନିଦାନୋ କିଂସମୁଦଯୋ କିଂଜାତିକୋ କିଂପଭୱୋ; କିସ୍ମିଂ ସତି ଛନ୍ଦୋ ହୋତି; କିସ୍ମିଂ ଅସତି ଛନ୍ଦୋ ନ ହୋତୀ’’ତି? ‘‘ଛନ୍ଦୋ ଖୋ, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ୱିତକ୍କନିଦାନୋ ୱିତକ୍କସମୁଦଯୋ ୱିତକ୍କଜାତିକୋ ୱିତକ୍କପଭୱୋ; ୱିତକ୍କେ ସତି ଛନ୍ଦୋ ହୋତି; ୱିତକ୍କେ ଅସତି ଛନ୍ଦୋ ନ ହୋତୀ’’ତି।

‘‘ୱିତକ୍କୋ ଖୋ ପନ, ମାରିସ, କିଂନିଦାନୋ କିଂସମୁଦଯୋ କିଂଜାତିକୋ କିଂପଭୱୋ; କିସ୍ମିଂ ସତି ୱିତକ୍କୋ ହୋତି; କିସ୍ମିଂ ଅସତି ୱିତକ୍କୋ ନ ହୋତୀ’’ତି? ‘‘ୱିତକ୍କୋ ଖୋ, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ପପଞ୍ଚସଞ୍ଞାସଙ୍ଖାନିଦାନୋ ପପଞ୍ଚସଞ୍ଞାସଙ୍ଖାସମୁଦଯୋ ପପଞ୍ଚସଞ୍ଞାସଙ୍ଖାଜାତିକୋ ପପଞ୍ଚସଞ୍ଞାସଙ୍ଖାପଭୱୋ; ପପଞ୍ଚସଞ୍ଞାସଙ୍ଖାଯ ସତି ୱିତକ୍କୋ ହୋତି; ପପଞ୍ଚସଞ୍ଞାସଙ୍ଖାଯ ଅସତି ୱିତକ୍କୋ ନ ହୋତୀ’’ତି।

‘‘କଥଂ ପଟିପନ୍ନୋ ପନ, ମାରିସ, ଭିକ୍ଖୁ ପପଞ୍ଚସଞ୍ଞାସଙ୍ଖାନିରୋଧସାରୁପ୍ପଗାମିନିଂ ପଟିପଦଂ ପଟିପନ୍ନୋ ହୋତୀ’’ତି?

ୱେଦନାକମ୍ମଟ୍ଠାନଂ

୩୫୯। ‘‘ସୋମନସ୍ସମ୍ପାହଂ [ପହଂ (ସୀ। ପୀ।), ଚାହଂ (ସ୍ଯା। କଂ।)], ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ଦୁୱିଧେନ ୱଦାମି – ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି, ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପି। ଦୋମନସ୍ସମ୍ପାହଂ, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ଦୁୱିଧେନ ୱଦାମି – ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି, ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପି। ଉପେକ୍ଖମ୍ପାହଂ, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ଦୁୱିଧେନ ୱଦାମି – ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି, ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପି।

୩୬୦। ‘‘ସୋମନସ୍ସମ୍ପାହଂ, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ଦୁୱିଧେନ ୱଦାମି ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି, ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପୀତି ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ, କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ତତ୍ଥ ଯଂ ଜଞ୍ଞା ସୋମନସ୍ସଂ ‘ଇମଂ ଖୋ ମେ ସୋମନସ୍ସଂ ସେୱତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାଯନ୍ତୀ’ତି, ଏୱରୂପଂ ସୋମନସ୍ସଂ ନ ସେୱିତବ୍ବଂ। ତତ୍ଥ ଯଂ ଜଞ୍ଞା ସୋମନସ୍ସଂ ‘ଇମଂ ଖୋ ମେ ସୋମନସ୍ସଂ ସେୱତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାଯନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା

ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତୀ’ତି, ଏୱରୂପଂ ସୋମନସ୍ସଂ ସେୱିତବ୍ବଂ। ତତ୍ଥ ଯଂ ଚେ ସୱିତକ୍କଂ ସୱିଚାରଂ, ଯଂ ଚେ ଅୱିତକ୍କଂ ଅୱିଚାରଂ, ଯେ ଅୱିତକ୍କେ ଅୱିଚାରେ, ତେ [ସେ (ସୀ। ପୀ।)] ପଣୀତତରେ। ସୋମନସ୍ସଂପାହଂ, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ଦୁୱିଧେନ ୱଦାମି ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି, ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପୀତି। ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ।

୩୬୧। ‘‘ଦୋମନସ୍ସଂପାହଂ, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ଦୁୱିଧେନ ୱଦାମି ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି , ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପୀତି। ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ, କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ତତ୍ଥ ଯଂ ଜଞ୍ଞା ଦୋମନସ୍ସଂ ‘ଇମଂ ଖୋ ମେ ଦୋମନସ୍ସଂ ସେୱତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାଯନ୍ତୀ’ତି, ଏୱରୂପଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ନ ସେୱିତବ୍ବଂ। ତତ୍ଥ ଯଂ ଜଞ୍ଞା ଦୋମନସ୍ସଂ ‘ଇମଂ ଖୋ ମେ ଦୋମନସ୍ସଂ ସେୱତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାଯନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତୀ’ତି, ଏୱରୂପଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ସେୱିତବ୍ବଂ। ତତ୍ଥ ଯଂ ଚେ ସୱିତକ୍କଂ ସୱିଚାରଂ, ଯଂ ଚେ ଅୱିତକ୍କଂ ଅୱିଚାରଂ, ଯେ ଅୱିତକ୍କେ ଅୱିଚାରେ, ତେ ପଣୀତତରେ। ଦୋମନସ୍ସଂପାହଂ, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ଦୁୱିଧେନ ୱଦାମି ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି, ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପୀ’ତି ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ।

୩୬୨। ‘‘ଉପେକ୍ଖଂପାହଂ, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ଦୁୱିଧେନ ୱଦାମି ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି, ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପୀତି ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ, କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ତତ୍ଥ ଯଂ ଜଞ୍ଞା ଉପେକ୍ଖଂ ‘ଇମଂ ଖୋ ମେ ଉପେକ୍ଖଂ ସେୱତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାଯନ୍ତୀ’ତି, ଏୱରୂପା ଉପେକ୍ଖା ନ ସେୱିତବ୍ବା। ତତ୍ଥ ଯଂ ଜଞ୍ଞା ଉପେକ୍ଖଂ ‘ଇମଂ ଖୋ ମେ ଉପେକ୍ଖଂ ସେୱତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାଯନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତୀ’ତି, ଏୱରୂପା ଉପେକ୍ଖା ସେୱିତବ୍ବା। ତତ୍ଥ ଯଂ ଚେ ସୱିତକ୍କଂ ସୱିଚାରଂ, ଯଂ ଚେ ଅୱିତକ୍କଂ ଅୱିଚାରଂ, ଯେ ଅୱିତକ୍କେ ଅୱିଚାରେ, ତେ ପଣୀତତରେ। ଉପେକ୍ଖଂପାହଂ, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ଦୁୱିଧେନ ୱଦାମି ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି, ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପୀତି ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ।

୩୬୩। ‘‘ଏୱଂ ପଟିପନ୍ନୋ ଖୋ, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ ପପଞ୍ଚସଞ୍ଞାସଙ୍ଖାନିରୋଧସାରୁପ୍ପଗାମିନିଂ ପଟିପଦଂ ପଟିପନ୍ନୋ ହୋତୀ’’ତି। ଇତ୍ଥଂ ଭଗୱା ସକ୍କସ୍ସ ଦେୱାନମିନ୍ଦସ୍ସ ପଞ୍ହଂ ପୁଟ୍ଠୋ ବ୍ୟାକାସି। ଅତ୍ତମନୋ ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦି ଅନୁମୋଦି – ‘‘ଏୱମେତଂ, ଭଗୱା, ଏୱମେତଂ, ସୁଗତ, ତିଣ୍ଣା ମେତ୍ଥ କଙ୍ଖା ୱିଗତା କଥଂକଥା ଭଗୱତୋ ପଞ୍ହୱେୟ୍ୟାକରଣଂ ସୁତ୍ୱା’’ତି।

ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରୋ

୩୬୪। ଇତିହ ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦିତ୍ୱା ଅନୁମୋଦିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଉତ୍ତରିଂ ପଞ୍ହଂ ଅପୁଚ୍ଛି –

‘‘କଥଂ ପଟିପନ୍ନୋ ପନ, ମାରିସ, ଭିକ୍ଖୁ ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରାଯ ପଟିପନ୍ନୋ ହୋତୀ’’ତି? ‘‘କାଯସମାଚାରଂପାହଂ, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ଦୁୱିଧେନ ୱଦାମି – ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି, ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପି। ୱଚୀସମାଚାରଂପାହଂ, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ଦୁୱିଧେନ ୱଦାମି – ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି, ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପି। ପରିଯେସନଂପାହଂ, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ଦୁୱିଧେନ ୱଦାମି – ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି, ଅସେୱିତବ୍ବ’’ମ୍ପି।

‘‘କାଯସମାଚାରଂପାହଂ , ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ଦୁୱିଧେନ ୱଦାମି ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପୀତି ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ, କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ତତ୍ଥ ଯଂ ଜଞ୍ଞା କାଯସମାଚାରଂ ‘ଇମଂ ଖୋ ମେ କାଯସମାଚାରଂ ସେୱତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାଯନ୍ତୀ’ତି, ଏୱରୂପୋ କାଯସମାଚାରୋ ନ ସେୱିତବ୍ବୋ। ତତ୍ଥ ଯଂ ଜଞ୍ଞା କାଯସମାଚାରଂ ‘ଇମଂ ଖୋ ମେ କାଯସମାଚାରଂ ସେୱତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାଯନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତୀ’ତି, ଏୱରୂପୋ କାଯସମାଚାରୋ ସେୱିତବ୍ବୋ। କାଯସମାଚାରଂପାହଂ, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ଦୁୱିଧେନ ୱଦାମି – ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି, ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପୀତି ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ।

‘‘ୱଚୀସମାଚାରଂପାହଂ , ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ଦୁୱିଧେନ ୱଦାମି – ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି, ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପୀ’ତି। ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ, କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ତତ୍ଥ ଯଂ ଜଞ୍ଞା ୱଚୀସମାଚାରଂ ‘ଇମଂ ଖୋ ମେ ୱଚୀସମାଚାରଂ ସେୱତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାଯନ୍ତୀ’ତି, ଏୱରୂପୋ ୱଚୀସମାଚାରୋ ନ ସେୱିତବ୍ବୋ। ତତ୍ଥ ଯଂ ଜଞ୍ଞା ୱଚୀସମାଚାରଂ ‘ଇମଂ ଖୋ ମେ ୱଚୀସମାଚାରଂ ସେୱତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାଯନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତୀ’ତି, ଏୱରୂପୋ ୱଚୀସମାଚାରୋ ସେୱିତବ୍ବୋ। ୱଚୀସମାଚାରଂପାହଂ, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ଦୁୱିଧେନ ୱଦାମି – ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି, ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପୀତି ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ।

‘‘ପରିଯେସନଂପାହଂ , ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ଦୁୱିଧେନ ୱଦାମି – ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି, ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପୀତି ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ, କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ତତ୍ଥ ଯଂ ଜଞ୍ଞା ପରିଯେସନଂ ‘ଇମଂ ଖୋ ମେ ପରିଯେସନଂ ସେୱତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାଯନ୍ତୀ’ତି, ଏୱରୂପା

ପରିଯେସନା ନ ସେୱିତବ୍ବା। ତତ୍ଥ ଯଂ ଜଞ୍ଞା ପରିଯେସନଂ ‘ଇମଂ ଖୋ ମେ ପରିଯେସନଂ ସେୱତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାଯନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତୀ’ତି, ଏୱରୂପା ପରିଯେସନା ସେୱିତବ୍ବା। ପରିଯେସନଂପାହଂ, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ଦୁୱିଧେନ ୱଦାମି – ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି, ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପୀତି ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ।

‘‘ଏୱଂ ପଟିପନ୍ନୋ ଖୋ, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରାଯ ପଟିପନ୍ନୋ ହୋତୀ’’ତି। ଇତ୍ଥଂ ଭଗୱା ସକ୍କସ୍ସ ଦେୱାନମିନ୍ଦସ୍ସ ପଞ୍ହଂ ପୁଟ୍ଠୋ ବ୍ଯାକାସି। ଅତ୍ତମନୋ ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦି ଅନୁମୋଦି – ‘‘ଏୱମେତଂ, ଭଗୱା, ଏୱମେତଂ, ସୁଗତ। ତିଣ୍ଣା ମେତ୍ଥ କଙ୍ଖା ୱିଗତା କଥଂକଥା ଭଗୱତୋ ପଞ୍ହୱେୟ୍ଯାକରଣଂ ସୁତ୍ୱା’’ତି।

ଇନ୍ଦ୍ରିଯସଂୱରୋ

୩୬୫। ଇତିହ ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦିତ୍ୱା ଅନୁମୋଦିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଉତ୍ତରିଂ ପଞ୍ହଂ ଅପୁଚ୍ଛି –

‘‘କଥଂ ପଟିପନ୍ନୋ ପନ, ମାରିସ, ଭିକ୍ଖୁ ଇନ୍ଦ୍ରିଯସଂୱରାଯ ପଟିପନ୍ନୋ ହୋତୀ’’ତି? ‘‘ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ଯଂ ରୂପଂପାହଂ, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ଦୁୱିଧେନ ୱଦାମି – ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି, ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପି। ସୋତୱିଞ୍ଞେୟ୍ଯଂ ସଦ୍ଦଂପାହଂ, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ଦୁୱିଧେନ ୱଦାମି – ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି, ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପି। ଘାନୱିଞ୍ଞେୟ୍ଯଂ ଗନ୍ଧଂପାହଂ, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ଦୁୱିଧେନ ୱଦାମି – ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି, ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପି। ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞେୟ୍ଯଂ ରସଂପାହଂ, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ଦୁୱିଧେନ ୱଦାମି – ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି, ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପି। କାଯୱିଞ୍ଞେୟ୍ଯଂ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବଂପାହଂ, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ଦୁୱିଧେନ ୱଦାମି – ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି, ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପି। ମନୋୱିଞ୍ଞେୟ୍ଯଂ ଧମ୍ମଂପାହଂ, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ଦୁୱିଧେନ ୱଦାମି – ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି, ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପୀ’’ତି।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ଇମସ୍ସ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତା ସଙ୍ଖିତ୍ତେନ ଭାସିତସ୍ସ ଏୱଂ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଆଜାନାମି। ଯଥାରୂପଂ, ଭନ୍ତେ, ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ଯଂ ରୂପଂ ସେୱତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାଯନ୍ତି, ଏୱରୂପଂ ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ଯଂ ରୂପଂ ନ ସେୱିତବ୍ବଂ । ଯଥାରୂପଞ୍ଚ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ଯଂ ରୂପଂ ସେୱତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାଯନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି, ଏୱରୂପଂ ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ଯଂ ରୂପଂ ସେୱିତବ୍ବଂ। ଯଥାରୂପଞ୍ଚ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ସୋତୱିଞ୍ଞେୟ୍ଯଂ ସଦ୍ଦଂ ସେୱତୋ…ପେ… ଘାନୱିଞ୍ଞେୟ୍ଯଂ ଗନ୍ଧଂ ସେୱତୋ… ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞେୟ୍ଯଂ ରସଂ ସେୱତୋ… କାଯୱିଞ୍ଞେୟ୍ଯଂ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବଂ ସେୱତୋ… ମନୋୱିଞ୍ଞେୟ୍ଯଂ ଧମ୍ମଂ ସେୱତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାଯନ୍ତି, ଏୱରୂପୋ ମନୋୱିଞ୍ଞେୟ୍ଯୋ ଧମ୍ମୋ ନ ସେୱିତବ୍ବୋ। ଯଥାରୂପଞ୍ଚ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ମନୋୱିଞ୍ଞେୟ୍ଯଂ ଧମ୍ମଂ ସେୱତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାଯନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି, ଏୱରୂପୋ ମନୋୱିଞ୍ଞେୟ୍ଯୋ ଧମ୍ମୋ ସେୱିତବ୍ବୋ।

‘‘ଇମସ୍ସ ଖୋ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତା ସଙ୍ଖିତ୍ତେନ ଭାସିତସ୍ସ ଏୱଂ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଆଜାନତୋ ତିଣ୍ଣା ମେତ୍ଥ କଙ୍ଖା ୱିଗତା କଥଂକଥା ଭଗୱତୋ ପଞ୍ହୱେୟ୍ଯାକରଣଂ ସୁତ୍ୱା’’ତି।

୩୬୬। ଇତିହ ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦିତ୍ୱା ଅନୁମୋଦିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଉତ୍ତରିଂ ପଞ୍ହଂ ଅପୁଚ୍ଛି –

‘‘ସବ୍ବେୱ ନୁ ଖୋ, ମାରିସ, ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଏକନ୍ତୱାଦା ଏକନ୍ତସୀଲା ଏକନ୍ତଛନ୍ଦା ଏକନ୍ତଅଜ୍ଝୋସାନା’’ତି? ‘‘ନ ଖୋ, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ସବ୍ବେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଏକନ୍ତୱାଦା ଏକନ୍ତସୀଲା ଏକନ୍ତଛନ୍ଦା ଏକନ୍ତଅଜ୍ଝୋସାନା’’ତି।

‘‘କସ୍ମା ପନ, ମାରିସ, ନ ସବ୍ବେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଏକନ୍ତୱାଦା ଏକନ୍ତସୀଲା ଏକନ୍ତଛନ୍ଦା ଏକନ୍ତଅଜ୍ଝୋସାନା’’ତି? ‘‘ଅନେକଧାତୁ ନାନାଧାତୁ ଖୋ, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ଲୋକୋ। ତସ୍ମିଂ ଅନେକଧାତୁନାନାଧାତୁସ୍ମିଂ ଲୋକେ ଯଂ ଯଦେୱ ସତ୍ତା ଧାତୁଂ ଅଭିନିୱିସନ୍ତି, ତଂ ତଦେୱ ଥାମସା ପରାମାସା ଅଭିନିୱିସ୍ସ ୱୋହରନ୍ତି – ‘ଇଦମେୱ ସଚ୍ଚଂ ମୋଘମଞ୍ଞ’ନ୍ତି। ତସ୍ମା ନ ସବ୍ବେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଏକନ୍ତୱାଦା ଏକନ୍ତସୀଲା ଏକନ୍ତଛନ୍ଦା ଏକନ୍ତଅଜ୍ଝୋସାନା’’ତି।

‘‘ସବ୍ବେୱ ନୁ ଖୋ, ମାରିସ, ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଅଚ୍ଚନ୍ତନିଟ୍ଠା ଅଚ୍ଚନ୍ତଯୋଗକ୍ଖେମୀ ଅଚ୍ଚନ୍ତବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଅଚ୍ଚନ୍ତପରିଯୋସାନା’’ତି? ‘‘ନ ଖୋ, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ସବ୍ବେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଅଚ୍ଚନ୍ତନିଟ୍ଠା ଅଚ୍ଚନ୍ତଯୋଗକ୍ଖେମୀ ଅଚ୍ଚନ୍ତବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଅଚ୍ଚନ୍ତପରିଯୋସାନା’’ତି।

‘‘କସ୍ମା ପନ, ମାରିସ, ନ ସବ୍ବେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଅଚ୍ଚନ୍ତନିଟ୍ଠା ଅଚ୍ଚନ୍ତଯୋଗକ୍ଖେମୀ ଅଚ୍ଚନ୍ତବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଅଚ୍ଚନ୍ତପରିୟୋସାନା’’ତି? ‘‘ଯେ ଖୋ, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୂ ତଣ୍ହାସଙ୍ଖଯୱିମୁତ୍ତା ତେ ଅଚ୍ଚନ୍ତନିଟ୍ଠା ଅଚ୍ଚନ୍ତଯୋଗକ୍ଖେମୀ ଅଚ୍ଚନ୍ତବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଅଚ୍ଚନ୍ତପରିୟୋସାନା। ତସ୍ମା ନ ସବ୍ବେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଅଚ୍ଚନ୍ତନିଟ୍ଠା ଅଚ୍ଚନ୍ତଯୋଗକ୍ଖେମୀ ଅଚ୍ଚନ୍ତବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଅଚ୍ଚନ୍ତପରିୟୋସାନା’’ତି।

ଇତ୍ଥଂ ଭଗୱା ସକ୍କସ୍ସ ଦେୱାନମିନ୍ଦସ୍ସ ପଞ୍ହଂ ପୁଟ୍ଠୋ ବ୍ଯାକାସି। ଅତ୍ତମନୋ ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦି ଅନୁମୋଦି – ‘‘ଏୱମେତଂ, ଭଗୱା, ଏୱମେତଂ, ସୁଗତ। ତିଣ୍ଣା ମେତ୍ଥ କଙ୍ଖା ୱିଗତା କଥଂକଥା ଭଗୱତୋ ପଞ୍ହୱେୟ୍ଯାକରଣଂ ସୁତ୍ୱା’’ତି।

୩୬୭। ଇତିହ ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦିତ୍ୱା ଅନୁମୋଦିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ଏଜା, ଭନ୍ତେ, ରୋଗୋ, ଏଜା ଗଣ୍ଡୋ, ଏଜା ସଲ୍ଲଂ, ଏଜା ଇମଂ ପୁରିସଂ ପରିକଡ୍ଢତି ତସ୍ସ ତସ୍ସେୱ ଭୱସ୍ସ ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତିଯା। ତସ୍ମା ଅଯଂ ପୁରିସୋ ଉଚ୍ଚାୱଚମାପଜ୍ଜତି । ଯେସାହଂ, ଭନ୍ତେ, ପଞ୍ହାନଂ ଇତୋ ବହିଦ୍ଧା ଅଞ୍ଞେସୁ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣେସୁ ଓକାସକମ୍ମମ୍ପି ନାଲତ୍ଥଂ, ତେ ମେ ଭଗୱତା ବ୍ଯାକତା। ଦୀଘରତ୍ତାନୁସଯିତଞ୍ଚ ପନ [ଦୀଘରତ୍ତାନୁପସ୍ସିତା, ଯଞ୍ଚ ପନ (ସ୍ଯା।), ଦୀଘରତ୍ତାନୁସଯିନୋ, ଯଞ୍ଚ ପନ (ସୀ। ପୀ।)] ମେ ୱିଚିକିଚ୍ଛାକଥଂକଥାସଲ୍ଲଂ, ତଞ୍ଚ ଭଗୱତା ଅବ୍ବୁଳ୍ହ’’ନ୍ତି।

‘‘ଅଭିଜାନାସି ନୋ ତ୍ୱଂ, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ଇମେ ପଞ୍ହେ ଅଞ୍ଞେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣେ ପୁଚ୍ଛିତା’’ତି? ‘‘ଅଭିଜାନାମହଂ, ଭନ୍ତେ, ଇମେ ପଞ୍ହେ ଅଞ୍ଞେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣେ ପୁଚ୍ଛିତା’’ତି। ‘‘ଯଥା କଥଂ ପନ ତେ, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ବ୍ଯାକଂସୁ? ସଚେ ତେ ଅଗରୁ ଭାସସ୍ସୂ’’ତି। ‘‘ନ ଖୋ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଗରୁ ଯତ୍ଥସ୍ସ ଭଗୱା ନିସିନ୍ନୋ ଭଗୱନ୍ତରୂପୋ ୱା’’ତି। ‘‘ତେନ ହି, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ଭାସସ୍ସୂ’’ତି। ‘‘ଯେସ୍ୱାହଂ [ଯେସାହଂ (ସୀ। ସ୍ଯା। ପୀ।)], ଭନ୍ତେ , ମଞ୍ଞାମି ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଆରଞ୍ଞିକା ପନ୍ତସେନାସନାତି, ତ୍ୟାହଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଇମେ ପଞ୍ହେ ପୁଚ୍ଛାମି, ତେ ମଯା ପୁଟ୍ଠା ନ ସମ୍ପାଯନ୍ତି, ଅସମ୍ପାଯନ୍ତା ମମଂଯେୱ ପଟିପୁଚ୍ଛନ୍ତି – ‘କୋ ନାମୋ ଆଯସ୍ମା’ତି? ତେସାହଂ ପୁଟ୍ଠୋ ବ୍ଯାକରୋମି – ‘ଅହଂ ଖୋ, ମାରିସ, ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ’ତି। ତେ ମମଂଯେୱ ଉତ୍ତରି ପଟିପୁଚ୍ଛନ୍ତି – ‘କିଂ ପନାଯସ୍ମା, ଦେୱାନମିନ୍ଦ [ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ (ସୀ। ପୀ।)], କମ୍ମଂ କତ୍ୱା ଇମଂ ଠାନଂ ପତ୍ତୋ’ତି? ତେସାହଂ ଯଥାସୁତଂ ଯଥାପରିଯତ୍ତଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେମି। ତେ ତାୱତକେନେୱ ଅତ୍ତମନା ହୋନ୍ତି – ‘ସକ୍କୋ ଚ ନୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ଦିଟ୍ଠୋ, ଯଞ୍ଚ ନୋ ଅପୁଚ୍ଛିମ୍ହା, ତଞ୍ଚ ନୋ ବ୍ଯାକାସୀ’ତି। ତେ ଅଞ୍ଞଦତ୍ଥୁ ମମଂଯେୱ ସାୱକା ସମ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ନ ଚାହଂ ତେସଂ। ଅହଂ ଖୋ ପନ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତୋ ସାୱକୋ ସୋତାପନ୍ନୋ ଅୱିନିପାତଧମ୍ମୋ ନିଯତୋ ସମ୍ବୋଧିପରାଯଣୋ’’ତି ।

ସୋମନସ୍ସପଟିଲାଭକଥା

୩୬୮। ‘‘ଅଭିଜାନାସି ନୋ ତ୍ୱଂ, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ଇତୋ ପୁବ୍ବେ ଏୱରୂପଂ ୱେଦପଟିଲାଭଂ ସୋମନସ୍ସପଟିଲାଭ’’ନ୍ତି? ‘‘ଅଭିଜାନାମହଂ , ଭନ୍ତେ, ଇତୋ ପୁବ୍ବେ ଏୱରୂପଂ ୱେଦପଟିଲାଭଂ ସୋମନସ୍ସପଟିଲାଭ’’ନ୍ତି। ‘‘ଯଥା କଥଂ ପନ ତ୍ୱଂ, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ଅଭିଜାନାସି ଇତୋ ପୁବ୍ବେ ଏୱରୂପଂ ୱେଦପଟିଲାଭଂ ସୋମନସ୍ସପଟିଲାଭ’’ନ୍ତି?

‘‘ଭୂତପୁବ୍ବଂ, ଭନ୍ତେ, ଦେୱାସୁରସଙ୍ଗାମୋ ସମୁପବ୍ଯୂଳ୍ହୋ [ସମୂପକୁଳ୍ହୋ (ସୀ। ପୀ।)] ଅହୋସି। ତସ୍ମିଂ ଖୋ ପନ, ଭନ୍ତେ, ସଙ୍ଗାମେ ଦେୱା ଜିନିଂସୁ, ଅସୁରା ପରାଜଯିଂସୁ [ପରାଜିଂସୁ (ସୀ। ପୀ।)]। ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଭନ୍ତେ, ତଂ ସଙ୍ଗାମଂ ଅଭିୱିଜିନିତ୍ୱା ୱିଜିତସଙ୍ଗାମସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘ଯା ଚେୱ ଦାନି ଦିବ୍ବା ଓଜା ଯା ଚ ଅସୁରା ଓଜା, ଉଭଯମେତଂ [ଉଭଯମେତ୍ଥ (ସ୍ଯା।)] ଦେୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିସ୍ସନ୍ତୀ’ତି। ସୋ ଖୋ ପନ ମେ, ଭନ୍ତେ, ୱେଦପଟିଲାଭୋ ସୋମନସ୍ସପଟିଲାଭୋ ସଦଣ୍ଡାୱଚରୋ ସସତ୍ଥାୱଚରୋ ନ ନିବ୍ବିଦାଯ ନ ୱିରାଗାଯ ନ ନିରୋଧାଯ ନ ଉପସମାଯ ନ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ନ ସମ୍ବୋଧାଯ ନ ନିବ୍ବାନାଯ ସଂୱତ୍ତତି। ଯୋ ଖୋ ପନ ମେ ଅଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତୋ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ୱେଦପଟିଲାଭୋ ସୋମନସ୍ସପଟିଲାଭୋ, ସୋ ଅଦଣ୍ଡାୱଚରୋ ଅସତ୍ଥାୱଚରୋ ଏକନ୍ତନିବ୍ବିଦାଯ ୱିରାଗାଯ ନିରୋଧାଯ ଉପସମାଯ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ସମ୍ବୋଧାଯ ନିବ୍ବାନାଯ ସଂୱତ୍ତତୀ’’ତି।

୩୬୯। ‘‘କିଂ ପନ ତ୍ୱଂ, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ଅତ୍ଥୱସଂ ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଏୱରୂପଂ ୱେଦପଟିଲାଭଂ ସୋମନସ୍ସପଟିଲାଭଂ ପୱେଦେସୀ’’ତି? ‘‘ଛ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଅତ୍ଥୱସେ ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଏୱରୂପଂ ୱେଦପଟିଲାଭଂ ସୋମନସ୍ସପଟିଲାଭଂ ପୱେଦେମି।

‘‘ଇଧେୱ ତିଟ୍ଠମାନସ୍ସ, ଦେୱଭୂତସ୍ସ ମେ ସତୋ;

ପୁନରାୟୁ ଚ ମେ ଲଦ୍ଧୋ, ଏୱଂ ଜାନାହି ମାରିସ।

‘‘ଇମଂ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ପଠମଂ ଅତ୍ଥୱସଂ ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଏୱରୂପଂ ୱେଦପଟିଲାଭଂ ସୋମନସ୍ସପଟିଲାଭଂ ପୱେଦେମି।

‘‘ଚୁତାହଂ ଦିୱିଯା କାଯା, ଆଯୁଂ ହିତ୍ୱା ଅମାନୁସଂ;

ଅମୂଳ୍ହୋ ଗବ୍ଭମେସ୍ସାମି, ଯତ୍ଥ ମେ ରମତୀ ମନୋ।

‘‘ଇମଂ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଦୁତିଯଂ ଅତ୍ଥୱସଂ ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଏୱରୂପଂ ୱେଦପଟିଲାଭଂ ସୋମନସ୍ସପଟିଲାଭଂ ପୱେଦେମି।

‘‘ସ୍ୱାହଂ ଅମୂଳ୍ହପଞ୍ଞସ୍ସ [ଅମୂଳ୍ହପଞ୍ହସ୍ସ (?)], ୱିହରଂ ସାସନେ ରତୋ;

ଞାଯେନ ୱିହରିସ୍ସାମି, ସମ୍ପଜାନୋ ପଟିସ୍ସତୋ।

‘‘ଇମଂ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ତତିଯଂ ଅତ୍ଥୱସଂ ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଏୱରୂପଂ ୱେଦପଟିଲାଭଂ ସୋମନସ୍ସପଟିଲାଭଂ ପୱେଦେମି।

‘‘ଞାଯେନ ମେ ଚରତୋ ଚ, ସମ୍ବୋଧି ଚେ ଭୱିସ୍ସତି;

ଅଞ୍ଞାତା ୱିହରିସ୍ସାମି, ସ୍ୱେୱ ଅନ୍ତୋ ଭୱିସ୍ସତି।

‘‘ଇମଂ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଚତୁତ୍ଥଂ ଅତ୍ଥୱସଂ ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଏୱରୂପଂ ୱେଦପଟିଲାଭଂ ସୋମନସ୍ସପଟିଲାଭଂ ପୱେଦେମି।

‘‘ଚୁତାହଂ ମାନୁସା କାଯା, ଆଯୁଂ ହିତ୍ୱାନ ମାନୁସଂ;

ପୁନ ଦେୱୋ ଭୱିସ୍ସାମି, ଦେୱଲୋକମ୍ହି ଉତ୍ତମୋ।

‘‘ଇମଂ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ପଞ୍ଚମଂ ଅତ୍ଥୱସଂ ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଏୱରୂପଂ ୱେଦପଟିଲାଭଂ ସୋମନସ୍ସପଟିଲାଭଂ ପୱେଦେମି।

‘‘ତେ [ଯେ (?)] ପଣୀତତରା ଦେୱା, ଅକନିଟ୍ଠା ଯସସ୍ସିନୋ;

ଅନ୍ତିମେ ୱତ୍ତମାନମ୍ହି, ସୋ ନିୱାସୋ ଭୱିସ୍ସତି।

‘‘ଇମଂ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଛଟ୍ଠଂ ଅତ୍ଥୱସଂ ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଏୱରୂପଂ ୱେଦପଟିଲାଭଂ ସୋମନସ୍ସପଟିଲାଭଂ ପୱେଦେମି।

‘‘ଇମେ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଛ ଅତ୍ଥୱସେ ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଏୱରୂପଂ ୱେଦପଟିଲାଭଂ ସୋମନସ୍ସପଟିଲାଭଂ ପୱେଦେମି।

୩୭୦।‘‘ଅପରିଯୋସିତସଙ୍କପ୍ପୋ , ୱିଚିକିଚ୍ଛୋ କଥଂକଥୀ।

ୱିଚରିଂ ଦୀଘମଦ୍ଧାନଂ, ଅନ୍ୱେସନ୍ତୋ ତଥାଗତଂ।

‘‘ଯସ୍ସୁ ମଞ୍ଞାମି ସମଣେ, ପୱିୱିତ୍ତୱିହାରିନୋ;

ସମ୍ବୁଦ୍ଧା ଇତି ମଞ୍ଞାନୋ, ଗଚ୍ଛାମି ତେ ଉପାସିତୁଂ।

‘‘‘କଥଂ ଆରାଧନା ହୋତି, କଥଂ ହୋତି ୱିରାଧନା’;

ଇତି ପୁଟ୍ଠା ନ ସମ୍ପାଯନ୍ତି [ସମ୍ପୋନ୍ତି (ସ୍ୟା।)], ମଗ୍ଗେ ପଟିପଦାସୁ ଚ।

‘‘ତ୍ୱସ୍ସୁ ଯଦା ମଂ ଜାନନ୍ତି, ସକ୍କୋ ଦେୱାନମାଗତୋ;

ତ୍ୱସ୍ସୁ ମମେୱ ପୁଚ୍ଛନ୍ତି, ‘କିଂ କତ୍ୱା ପାପୁଣୀ ଇଦଂ’।

‘‘ତେସଂ ଯଥାସୁତଂ ଧମ୍ମଂ, ଦେସଯାମି ଜନେ ସୁତଂ [ଜନେସୁତ (କ। ସୀ।)];

ତେନ ଅତ୍ତମନା ହୋନ୍ତି, ‘ଦିଟ୍ଠୋ ନୋ ୱାସୱୋତି ଚ’।

‘‘ଯଦା ଚ ବୁଦ୍ଧମଦ୍ଦକ୍ଖିଂ, ୱିଚିକିଚ୍ଛାୱିତାରଣଂ;

ସୋମ୍ହି ୱୀତଭଯୋ ଅଜ୍ଜ, ସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ପଯିରୁପାସିଯ [ପଯିରୁପାସଯିଂ (ସ୍ୟା। କ।)]।

‘‘ତଣ୍ହାସଲ୍ଲସ୍ସ ହନ୍ତାରଂ, ବୁଦ୍ଧଂ ଅପ୍ପଟିପୁଗ୍ଗଲଂ;

ଅହଂ ୱନ୍ଦେ ମହାୱୀରଂ, ବୁଦ୍ଧମାଦିଚ୍ଚବନ୍ଧୁନଂ।

‘‘ଯଂ କରୋମସି ବ୍ରହ୍ମୁନୋ, ସମଂ ଦେୱେହି ମାରିସ;

ତଦଜ୍ଜ ତୁଯ୍ହଂ କସ୍ସାମ [ଦସ୍ସାମ (ସ୍ୟା। କ।)], ହନ୍ଦ ସାମଂ କରୋମ ତେ।

‘‘ତ୍ୱମେୱ ଅସି [ତୁୱମେୱସି (ପୀ।)] ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ, ତୁୱଂ ସତ୍ଥା ଅନୁତ୍ତରୋ;

ସଦେୱକସ୍ମିଂ ଲୋକସ୍ମିଂ, ନତ୍ଥି ତେ ପଟିପୁଗ୍ଗଲୋ’’ତି।

୩୭୧। ଅଥ ଖୋ ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ପଞ୍ଚସିଖଂ ଗନ୍ଧବ୍ବପୁତ୍ତଂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ବହୂପକାରୋ ଖୋ ମେସି ତ୍ୱଂ, ତାତ ପଞ୍ଚସିଖ, ଯଂ ତ୍ୱଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ପଠମଂ ପସାଦେସି। ତଯା, ତାତ, ପଠମଂ ପସାଦିତଂ ପଚ୍ଛା ମଯଂ ତଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦସ୍ସନାଯ ଉପସଙ୍କମିମ୍ହା ଅରହନ୍ତଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ। ପେତ୍ତିକେ ୱା ଠାନେ ଠପଯିସ୍ସାମି , ଗନ୍ଧବ୍ବରାଜା ଭୱିସ୍ସସି, ଭଦ୍ଦଞ୍ଚ ତେ ସୂରିଯୱଚ୍ଛସଂ ଦମ୍ମି, ସା ହି ତେ ଅଭିପତ୍ଥିତା’’ତି।

ଅଥ ଖୋ ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ପାଣିନା ପଥୱିଂ ପରାମସିତ୍ୱା ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଉଦାନଂ ଉଦାନେସି – ‘‘ନମୋ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସା’’ତି।

ଇମସ୍ମିଞ୍ଚ ପନ ୱେଯ୍ୟାକରଣସ୍ମିଂ ଭଞ୍ଞମାନେ ସକ୍କସ୍ସ ଦେୱାନମିନ୍ଦସ୍ସ ୱିରଜଂ ୱୀତମଲଂ ଧମ୍ମଚକ୍ଖୁଂ ଉଦପାଦି – ‘‘ଯଂ କିଞ୍ଚି ସମୁଦଯଧମ୍ମଂ, ସବ୍ବଂ ତଂ ନିରୋଧଧମ୍ମ’’ନ୍ତି। ଅଞ୍ଞେସଞ୍ଚ ଅସୀତିଯା ଦେୱତାସହସ୍ସାନଂ , ଇତି ଯେ ସକ୍କେନ ଦେୱାନମିନ୍ଦେନ ଅଜ୍ଝିଟ୍ଠପଞ୍ହା ପୁଟ୍ଠା , ତେ ଭଗୱତା ବ୍ୟାକତା। ତସ୍ମା ଇମସ୍ସ ୱେଯ୍ୟାକରଣସ୍ସ ସକ୍କପଞ୍ହାତ୍ୱେୱ ଅଧିୱଚନନ୍ତି।

ସକ୍କପଞ୍ହସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ଅଟ୍ଠମଂ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୯। ମହାସତିପଟ୍ଠାନସୁତ୍ତଂ

୩୭୨। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା କୁରୂସୁ ୱିହରତି କମ୍ମାସଧମ୍ମଂ ନାମ କୁରୂନଂ ନିଗମୋ। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଭିକ୍ଖୱୋ’’ତି। ‘‘ଭଦନ୍ତେ’’ତି [ଭଦ୍ଦନ୍ତେତି (ସୀ। ସ୍ଯା। ପୀ।)] ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

ଉଦ୍ଦେସୋ

୩୭୩। ‘‘ଏକାଯନୋ ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମଗ୍ଗୋ ସତ୍ତାନଂ ୱିସୁଦ୍ଧିଯା, ସୋକପରିଦେୱାନଂ ସମତିକ୍କମାଯ ଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମାଯ ଞାଯସ୍ସ ଅଧିଗମାଯ ନିବ୍ବାନସ୍ସ ସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ, ଯଦିଦଂ ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନା।

‘‘କତମେ ଚତ୍ତାରୋ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା ୱିନେଯ୍ଯ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ, ୱେଦନାସୁ ୱେଦନାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା, ୱିନେଯ୍ଯ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ, ଚିତ୍ତେ ଚିତ୍ତାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା ୱିନେଯ୍ଯ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ, ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା ୱିନେଯ୍ଯ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ।

ଉଦ୍ଦେସୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

କାଯାନୁପସ୍ସନା ଆନାପାନପବ୍ବଂ

୩୭୪। ‘‘କଥଞ୍ଚ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅରଞ୍ଞଗତୋ ୱା ରୁକ୍ଖମୂଲଗତୋ ୱା ସୁଞ୍ଞାଗାରଗତୋ ୱା ନିସୀଦତି ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ଆଭୁଜିତ୍ୱା ଉଜୁଂ କାଯଂ ପଣିଧାଯ ପରିମୁଖଂ ସତିଂ ଉପଟ୍ଠପେତ୍ୱା। ସୋ ସତୋୱ ଅସ୍ସସତି, ସତୋୱ ପସ୍ସସତି। ଦୀଘଂ ୱା ଅସ୍ସସନ୍ତୋ ‘ଦୀଘଂ ଅସ୍ସସାମୀ’ତି ପଜାନାତି, ଦୀଘଂ ୱା ପସ୍ସସନ୍ତୋ ‘ଦୀଘଂ ପସ୍ସସାମୀ’ତି ପଜାନାତି। ରସ୍ସଂ ୱା ଅସ୍ସସନ୍ତୋ ‘ରସ୍ସଂ ଅସ୍ସସାମୀ’ତି ପଜାନାତି, ରସ୍ସଂ ୱା ପସ୍ସସନ୍ତୋ ‘ରସ୍ସଂ ପସ୍ସସାମୀ’ତି ପଜାନାତି। ‘ସବ୍ବକାଯପଟିସଂୱେଦୀ ଅସ୍ସସିସ୍ସାମୀ’ତି ସିକ୍ଖତି , ‘ସବ୍ବକାଯପଟିସଂୱେଦୀ ପସ୍ସସିସ୍ସାମୀ’ତି ସିକ୍ଖତି। ‘ପସ୍ସମ୍ଭଯଂ କାଯସଙ୍ଖାରଂ ଅସ୍ସସିସ୍ସାମୀ’ତି ସିକ୍ଖତି, ‘ପସ୍ସମ୍ଭଯଂ କାଯସଙ୍ଖାରଂ ପସ୍ସସିସ୍ସାମୀ’ତି ସିକ୍ଖତି।

‘‘ସେଯ୍ଯଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦକ୍ଖୋ ଭମକାରୋ ୱା ଭମକାରନ୍ତେୱାସୀ ୱା ଦୀଘଂ ୱା ଅଞ୍ଛନ୍ତୋ ‘ଦୀଘଂ ଅଞ୍ଛାମୀ’ତି ପଜାନାତି, ରସ୍ସଂ ୱା ଅଞ୍ଛନ୍ତୋ ‘ରସ୍ସଂ ଅଞ୍ଛାମୀ’ତି ପଜାନାତି ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଦୀଘଂ ୱା ଅସ୍ସସନ୍ତୋ ‘ଦୀଘଂ ଅସ୍ସସାମୀ’ତି ପଜାନାତି, ଦୀଘଂ ୱା ପସ୍ସସନ୍ତୋ ‘ଦୀଘଂ ପସ୍ସସାମୀ’ତି ପଜାନାତି, ରସ୍ସଂ ୱା ଅସ୍ସସନ୍ତୋ ‘ରସ୍ସଂ ଅସ୍ସସାମୀ’ତି ପଜାନାତି, ରସ୍ସଂ ୱା ପସ୍ସସନ୍ତୋ ‘ରସ୍ସଂ ପସ୍ସସାମୀ’ତି ପଜାନାତି। ‘ସବ୍ବକାଯପଟିସଂୱେଦୀ ଅସ୍ସସିସ୍ସାମୀ’ତି ସିକ୍ଖତି, ‘ସବ୍ବକାଯପଟିସଂୱେଦୀ ପସ୍ସସିସ୍ସାମୀ’ତି ସିକ୍ଖତି, ‘ପସ୍ସମ୍ଭଯଂ କାଯସଙ୍ଖାରଂ ଅସ୍ସସିସ୍ସାମୀ’ତି ସିକ୍ଖତି, ‘ପସ୍ସମ୍ଭଯଂ କାଯସଙ୍ଖାରଂ ପସ୍ସସିସ୍ସାମୀ’ତି ସିକ୍ଖତି। ଇତି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱା କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ବହିଦ୍ଧା ୱା କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା ୱା କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି। ସମୁଦଯଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା କାଯସ୍ମିଂ ୱିହରତି, ୱଯଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା କାଯସ୍ମିଂ ୱିହରତି, ସମୁଦଯୱଯଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା କାଯସ୍ମିଂ ୱିହରତି। ‘ଅତ୍ଥି କାଯୋ’ତି ୱା ପନସ୍ସ ସତି ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତା ହୋତି ଯାୱଦେୱ ଞାଣମତ୍ତାଯ ପଟିସ୍ସତିମତ୍ତାଯ ଅନିସ୍ସିତୋ ଚ ୱିହରତି, ନ ଚ କିଞ୍ଚି ଲୋକେ ଉପାଦିଯତି। ଏୱମ୍ପି ଖୋ [ଏୱମ୍ପି (ସୀ। ସ୍ଯା। ପୀ।)], ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି।

ଆନାପାନପବ୍ବଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

କାଯାନୁପସ୍ସନା ଇରିଯାପଥପବ୍ବଂ

୩୭୫। ‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ୱା ‘ଗଚ୍ଛାମୀ’ତି ପଜାନାତି, ଠିତୋ ୱା ‘ଠିତୋମ୍ହୀ’ତି ପଜାନାତି, ନିସିନ୍ନୋ ୱା ‘ନିସିନ୍ନୋମ୍ହୀ’ତି ପଜାନାତି, ସଯାନୋ ୱା ‘ସଯାନୋମ୍ହୀ’ତି ପଜାନାତି, ଯଥା ଯଥା ୱା ପନସ୍ସ କାଯୋ ପଣିହିତୋ ହୋତି, ତଥା ତଥା ନଂ ପଜାନାତି। ଇତି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱା କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ବହିଦ୍ଧା ୱା କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା ୱା କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି। ସମୁଦଯଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା

କାୟସ୍ମିଂ ୱିହରତି, ୱୟଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା କାୟସ୍ମିଂ ୱିହରତି, ସମୁଦୟୱୟଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା କାୟସ୍ମିଂ ୱିହରତି। 'ଅତ୍ଥି କାୟୋ'ତି ୱା ପନସ୍ସ ସତି ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତା ହୋତି ଯାୱଦେୱ ଞାଣମତ୍ତାୟ ପଟିସ୍ସତିମତ୍ତାୟ ଅନିସ୍ସିତୋ ଚ ୱିହରତି, ନ ଚ କିଞ୍ଚି ଲୋକେ ଉପାଦିୟତି। ଏୱମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାୟେ କାୟାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି।

ଇରିୟାପଥପବ୍ବଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

କାୟାନୁପସ୍ସନା ସମ୍ପଜାନପବ୍ବଂ

୩୭୬। ''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅଭିକ୍କନ୍ତେ ପଟିକ୍କନ୍ତେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ଆଲୋକିତେ ୱିଲୋକିତେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ସମିଞ୍ଜିତେ ପସାରିତେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ସଙ୍ଘାଟିପତ୍ତଚୀୱରଧାରଣେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ଅସିତେ ପୀତେ ଖାୟିତେ ସାୟିତେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ଉଚ୍ଚାରପସ୍ସାୱକମ୍ମେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ଗତେ ଠିତେ ନିସିନ୍ନେ ସୁତ୍ତେ ଜାଗରିତେ ଭାସିତେ ତୁଣ୍ହୀଭାୱେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି। ଇତି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱା…ପେ… ଏୱମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାୟେ କାୟାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି।

ସମ୍ପଜାନପବ୍ବଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

କାୟାନୁପସ୍ସନା ପଟିକୂଲମନସିକାରପବ୍ବଂ

୩୭୭। ''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଇମମେୱ କାୟଂ ଉଦ୍ଧଂ ପାଦତଲା ଅଧୋ କେସମତ୍ଥକା ତଚପରିୟନ୍ତଂ ପୂରଂ ନାନପ୍ପକାରସ୍ସ ଅସୁଚିନୋ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖତି – 'ଅତ୍ଥି ଇମସ୍ମିଂ କାୟେ କେସା ଲୋମା ନଖା ଦନ୍ତା ତଚୋ, ମଂସଂ ନ୍ହାରୁ ଅଟ୍ଠି ଅଟ୍ଠିମିଞ୍ଜଂ ୱକ୍କଂ, ହଦୟଂ ଯକନଂ କିଲୋମକଂ ପିହକଂ ପପ୍ଫାସଂ, ଅନ୍ତଂ ଅନ୍ତଗୁଣଂ ଉଦରିୟଂ କରୀସଂ [କରୀସଂ ମତ୍ଥଲୁଙ୍ଗଂ (କ।)], ପିତ୍ତଂ ସେମ୍ହଂ ପୁବ୍ବୋ ଲୋହିତଂ ସେଦୋ ମେଦୋ, ଅସ୍ସୁ ୱସା ଖେଳୋ ସିଙ୍ଘାଣିକା ଲସିକା ମୁତ୍ତ'ନ୍ତି।

''ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉଭତୋମୁଖା ପୁତୋଳି [ମୂତୋଳୀ (ସ୍ୟା।), ମୁତୋଲି (ପୀ।)] ପୂରା ନାନାୱିହିତସ୍ସ ଧଞ୍ଞସ୍ସ, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ ସାଲୀନଂ ୱୀହୀନଂ ମୁଗ୍ଗାନଂ ମାସାନଂ ତିଲାନଂ ତଣ୍ଡୁଲାନଂ। ତମେନଂ ଚକ୍ଖୁମା ପୁରିସୋ ମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖେୟ୍ୟ – 'ଇମେ ସାଲୀ, ଇମେ ୱୀହୀ ଇମେ ମୁଗ୍ଗା ଇମେ ମାସା ଇମେ ତିଲା ଇମେ ତଣ୍ଡୁଲା'ତି। ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଇମମେୱ କାୟଂ ଉଦ୍ଧଂ ପାଦତଲା ଅଧୋ କେସମତ୍ଥକା ତଚପରିୟନ୍ତଂ ପୂରଂ ନାନପ୍ପକାରସ୍ସ ଅସୁଚିନୋ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖତି – 'ଅତ୍ଥି ଇମସ୍ମିଂ କାୟେ କେସା ଲୋମା…ପେ… ମୁତ୍ତ'ନ୍ତି।

ଇତି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱା…ପେ… ଏୱମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାୟେ କାୟାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି।

ପଟିକୂଲମନସିକାରପବ୍ବଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

କାୟାନୁପସ୍ସନା ଧାତୁମନସିକାରପବ୍ବଂ

୩୭୮। ''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଇମମେୱ କାୟଂ ଯଥାଠିତଂ ଯଥାପଣିହିତଂ ଧାତୁସୋ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖତି – 'ଅତ୍ଥି ଇମସ୍ମିଂ କାୟେ ପଥୱୀଧାତୁ ଆପୋଧାତୁ ତେଜୋଧାତୁ ୱାୟୋଧାତୂ'ତି।

''ସେୟ୍ୟଥାପି , ଭିକ୍ଖୱେ, ଦକ୍ଖୋ ଗୋଘାତକୋ ୱା ଗୋଘାତକନ୍ତେୱାସୀ ୱା ଗାୱିଂ ୱଧିତ୍ୱା ଚତୁମହାପଥେ ବିଲସୋ ୱିଭଜିତ୍ୱା ନିସିନ୍ନୋ ଅସ୍ସ, ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଇମମେୱ କାୟଂ ଯଥାଠିତଂ ଯଥାପଣିହିତଂ ଧାତୁସୋ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖତି – 'ଅତ୍ଥି ଇମସ୍ମିଂ କାୟେ ପଥୱୀଧାତୁ ଆପୋଧାତୁ ତେଜୋଧାତୁ ୱାୟୋଧାତୂ'ତି।

''ଇତି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱା କାୟେ କାୟାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି…ପେ… ଏୱମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାୟେ କାୟାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି।

ଧାତୁମନସିକାରପବ୍ବଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

କାୟାନୁପସ୍ସନା ନଓସିଓଥିକପଵ୍ଵଂ

୩୭୯। ‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସେୟ୍ୟଥାପି ପସ୍ସେୟ୍ୟ ସରୀରଂ ସିଓଥିକାୟ ଛଡ୍ଡିତଂ ଏକାହମତଂ ୱା ଦ୍ୱୀହମତଂ ୱା ତୀହମତଂ ୱା ଉଦ୍ଧୁମାତକଂ ୱିନୀଲକଂ ୱିପୁବ୍ବକଜାତଂ। ସୋ ଇମମେୱ କାୟଂ ଉପସଂହରତି – ‘ଅୟମ୍ପି ଖୋ କାୟୋ ଏୱଂଧମ୍ମୋ ଏୱଂଭାୱୀ ଏୱଂଅନତୀତୋ’ତି।

‘‘ଇତି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱା …ପେ… ଏୱମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାୟେ କାୟାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସେୟ୍ୟଥାପି ପସ୍ସେୟ୍ୟ ସରୀରଂ ସିଓଥିକାୟ ଛଡ୍ଡିତଂ କାକେହି ୱା ଖଜ୍ଜମାନଂ କୁଲଲେହି ୱା ଖଜ୍ଜମାନଂ ଗିଜ୍ଝେହି ୱା ଖଜ୍ଜମାନଂ କଙ୍କେହି ୱା ଖଜ୍ଜମାନଂ ସୁନଖେହି ୱା ଖଜ୍ଜମାନଂ ବ୍ୟଗ୍ଘେହି ୱା ଖଜ୍ଜମାନଂ ଦୀପୀହି ୱା ଖଜ୍ଜମାନଂ ସିଙ୍ଗାଲେହି ୱା [ଗିଜ୍ଝେହି ୱା ଖଜ୍ଜମାନଂ, ସୁୱାନେହି ୱା ଖଜ୍ଜମାନଂ, ସିଗାଲେହି ୱା ଖଜ୍ଜମାନଂ, (ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଖଜ୍ଜମାନଂ ୱିୱିଧେହି ୱା ପାଣକଜାତେହି ଖଜ୍ଜମାନଂ। ସୋ ଇମମେୱ କାୟଂ ଉପସଂହରତି – ‘ଅୟମ୍ପି ଖୋ କାୟୋ ଏୱଂଧମ୍ମୋ ଏୱଂଭାୱୀ ଏୱଂଅନତୀତୋ’ତି।

‘‘ଇତି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱା…ପେ… ଏୱମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାୟେ କାୟାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସେୟ୍ୟଥାପି ପସ୍ସେୟ୍ୟ ସରୀରଂ ସିଓଥିକାୟ ଛଡ୍ଡିତଂ ଅଟ୍ଠିକସଙ୍ଖଲିକଂ ସମଂସଲୋହିତଂ ନ୍ହାରୁସମ୍ବନ୍ଧଂ…ପେ… ଅଟ୍ଠିକସଙ୍ଖଲିକଂ ନିମଂସଲୋହିତମକ୍ଖିତଂ ନ୍ହାରୁସମ୍ବନ୍ଧଂ…ପେ… ଅଟ୍ଠିକସଙ୍ଖଲିକଂ ଅପଗତମଂସଲୋହିତଂ ନ୍ହାରୁସମ୍ବନ୍ଧଂ…ପେ… ଅଟ୍ଠିକାନି ଅପଗତସମ୍ବନ୍ଧାନି [ଅପଗତନ୍ହାରୁସମ୍ବନ୍ଧାନି (ସ୍ୟା।)] ଦିସା ୱିଦିସା ୱିକ୍ଖିତ୍ତାନି, ଅଞ୍ଞେନ ହତ୍ଥଟ୍ଠିକଂ ଅଞ୍ଞେନ ପାଦଟ୍ଠିକଂ ଅଞ୍ଞେନ ଗୋପ୍ଫକଟ୍ଠିକଂ [‘‘ଅଞ୍ଞେନ ଗୋପ୍ଫକଟ୍ଠିକ’’ନ୍ତି ଇଦଂ ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ। ପୋତ୍ଥକେସୁ ନତ୍ଥି] ଅଞ୍ଞେନ ଜଙ୍ଘଟ୍ଠିକଂ ଅଞ୍ଞେନ ଊରୁଟ୍ଠିକଂ ଅଞ୍ଞେନ କଟିଟ୍ଠିକଂ [ଅଞ୍ଞେନ କଟଟ୍ଠିକଂ ଅଞ୍ଞେନ ପିଟ୍ଠଟ୍ଠିକଂ ଅଞ୍ଞେନ କଣ୍ଡକଟ୍ଠିକଂ ଅଞ୍ଞେନ ଫାସୁକଟ୍ଠିକଂ ଅଞ୍ଞେନ ଉରଟ୍ଠିକଂ ଅଞ୍ଞେନ ଅଂସଟ୍ଠିକଂ ଅଞ୍ଞେନ ବାହୁଟ୍ଠିକଂ (ସ୍ୟା।)] ଅଞ୍ଞେନ ଫାସୁକଟ୍ଠିକଂ ଅଞ୍ଞେନ ପିଟ୍ଠିଟ୍ଠିକଂ ଅଞ୍ଞେନ ଖନ୍ଧଟ୍ଠିକଂ [ଅଞ୍ଞେନ କଟଟ୍ଠିକଂ ଅଞ୍ଞେନ ପିଟ୍ଠଟ୍ଠିକଂ ଅଞ୍ଞେନ କଣ୍ଡକଟ୍ଠିକଂ ଅଞ୍ଞେନ ଫାସୁକଟ୍ଠିକଂ ଅଞ୍ଞେନ ଉରଟ୍ଠିକଂ ଅଞ୍ଞେନ ଅଂସଟ୍ଠିକଂ ଅଞ୍ଞେନ ବାହୁଟ୍ଠିକଂ (ସ୍ୟା।)] ଅଞ୍ଞେନ ଗୀୱଟ୍ଠିକଂ ଅଞ୍ଞେନ ହନୁକଟ୍ଠିକଂ ଅଞ୍ଞେନ ଦନ୍ତଟ୍ଠିକଂ ଅଞ୍ଞେନ ସୀସକଟାହଂ। ସୋ ଇମମେୱ କାୟଂ ଉପସଂହରତି – ‘ଅୟମ୍ପି ଖୋ କାୟୋ ଏୱଂଧମ୍ମୋ ଏୱଂଭାୱୀ ଏୱଂଅନତୀତୋ’ତି।

‘‘ଇତି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱା …ପେ… ୱିହରତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସେୟ୍ୟଥାପି ପସ୍ସେୟ୍ୟ ସରୀରଂ ସିଓଥିକାୟ ଛଡ୍ଡିତଂ ଅଟ୍ଠିକାନି ସେତାନି ସଙ୍ଖୱଣ୍ଣପଟିଭାଗାନି…ପେ… ଅଟ୍ଠିକାନି ପୁଞ୍ଜକିତାନି ତେରୋୱସ୍ସିକାନି …ପେ… ଅଟ୍ଠିକାନି ପୂତୀନି ଚୁଣ୍ଣକଜାତାନି। ସୋ ଇମମେୱ କାୟଂ ଉପସଂହରତି – ‘ଅୟମ୍ପି ଖୋ କାୟୋ ଏୱଂଧମ୍ମୋ ଏୱଂଭାୱୀ ଏୱଂଅନତୀତୋ’ତି। ଇତି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱା କାୟେ କାୟାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ବହିଦ୍ଧା ୱା କାୟେ କାୟାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା ୱା କାୟେ କାୟାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି। ସମୁଦୟଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା କାୟସ୍ମିଂ ୱିହରତି, ୱୟଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା କାୟସ୍ମିଂ ୱିହରତି, ସମୁଦୟୱୟଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା କାୟସ୍ମିଂ ୱିହରତି। ‘ଅତ୍ଥି କାୟୋ’ତି ୱା ପନସ୍ସ ସତି ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତା ହୋତି ଯାୱଦେୱ ଞାଣମତ୍ତାୟ ପଟିସ୍ସତିମତ୍ତାୟ ଅନିସ୍ସିତୋ ଚ ୱିହରତି, ନ ଚ କିଞ୍ଚି ଲୋକେ ଉପାଦିୟତି। ଏୱମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାୟେ କାୟାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି।

ନଓସିଓଥିକପଵ୍ଵଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

ଚୁଦ୍ଦସ କାୟାନୁପସ୍ସନା ନିଟ୍ଠିତା।

ୱେଦନାନୁପସ୍ସନା

୩୮୦। ‘‘କଥଞ୍ଚ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ୱେଦନାସୁ ୱେଦନାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସୁଖଂ ୱା ୱେଦନଂ ୱେଦୟମାନୋ ‘ସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦୟାମୀ’ତି ପଜାନାତି । ଦୁକ୍ଖଂ ୱା ୱେଦନଂ ୱେଦୟମାନୋ ‘ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦୟାମୀ’ତି ପଜାନାତି। ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱା ୱେଦନଂ ୱେଦୟମାନୋ ‘ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦୟାମୀ’ତି ପଜାନାତି। ସାମିସଂ ୱା ସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦୟମାନୋ ‘ସାମିସଂ ସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦୟାମୀ’ତି ପଜାନାତି, ନିରାମିସଂ ୱା ସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦୟମାନୋ ‘ନିରାମିସଂ ସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦୟାମୀ’ତି ପଜାନାତି। ସାମିସଂ ୱା ଦୁକ୍ଖଂ

ୱେଦନଂ ୱେଦୟମାନୋ 'ସାମିସଂ ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦୟାମୀ'ତି ପଜାନାତି, ନିରାମିସଂ ୱା ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦୟମାନୋ 'ନିରାମିସଂ ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦୟାମୀ'ତି ପଜାନାତି। ସାମିସଂ ୱା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦୟମାନୋ 'ସାମିସଂ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦୟାମୀ'ତି ପଜାନାତି, ନିରାମିସଂ ୱା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦୟମାନୋ 'ନିରାମିସଂ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦୟାମୀ'ତି ପଜାନାତି। ଇତି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱା ୱେଦନାସୁ ୱେଦନାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ବହିଦ୍ଧା ୱା ୱେଦନାସୁ ୱେଦନାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା ୱା ୱେଦନାସୁ ୱେଦନାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି। ସମୁଦୟଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା ୱେଦନାସୁ ୱିହରତି, ୱୟଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା ୱେଦନାସୁ ୱିହରତି, ସମୁଦୟୱୟଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା ୱେଦନାସୁ ୱିହରତି। 'ଅତ୍ଥି ୱେଦନା'ତି ୱା ପନସ୍ସ ସତି ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତା ହୋତି ଯାୱଦେୱ ଞାଣମତ୍ତାୟ ପଟିସ୍ସତିମତ୍ତାୟ ଅନିସ୍ସିତୋ ଚ ୱିହରତି, ନ ଚ କିଞ୍ଚି ଲୋକେ ଉପାଦିୟତି। ଏୱମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ୱେଦନାସୁ ୱେଦନାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି।

ୱେଦନାନୁପସ୍ସନା ନିଟ୍ଠିତା।

ଚିତ୍ତାନୁପସ୍ସନା

୩୮୧। ''କଥଞ୍ଚ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଚିତ୍ତେ ଚିତ୍ତାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସରାଗଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ 'ସରାଗଂ ଚିତ୍ତ'ନ୍ତି ପଜାନାତି, ୱୀତରାଗଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ 'ୱୀତରାଗଂ ଚିତ୍ତ'ନ୍ତି ପଜାନାତି। ସଦୋସଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ 'ସଦୋସଂ ଚିତ୍ତ'ନ୍ତି ପଜାନାତି, ୱୀତଦୋସଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ 'ୱୀତଦୋସଂ ଚିତ୍ତ'ନ୍ତି ପଜାନାତି। ସମୋହଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ 'ସମୋହଂ ଚିତ୍ତ'ନ୍ତି ପଜାନାତି, ୱୀତମୋହଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ 'ୱୀତମୋହଂ ଚିତ୍ତ'ନ୍ତି ପଜାନାତି। ସଙ୍ଖିତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ 'ସଙ୍ଖିତ୍ତଂ ଚିତ୍ତ'ନ୍ତି ପଜାନାତି, ୱିକ୍ଖିତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ 'ୱିକ୍ଖିତ୍ତଂ ଚିତ୍ତ'ନ୍ତି ପଜାନାତି। ମହଗ୍ଗତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ 'ମହଗ୍ଗତଂ ଚିତ୍ତ'ନ୍ତି ପଜାନାତି, ଅମହଗ୍ଗତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ 'ଅମହଗ୍ଗତଂ ଚିତ୍ତ'ନ୍ତି ପଜାନାତି। ସଉତ୍ତରଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ 'ସଉତ୍ତରଂ ଚିତ୍ତ'ନ୍ତି ପଜାନାତି, ଅନୁତ୍ତରଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ 'ଅନୁତ୍ତରଂ ଚିତ୍ତ'ନ୍ତି ପଜାନାତି। ସମାହିତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ 'ସମାହିତଂ ଚିତ୍ତ'ନ୍ତି ପଜାନାତି, ଅସମାହିତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ 'ଅସମାହିତଂ ଚିତ୍ତ'ନ୍ତି ପଜାନାତି। ୱିମୁତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ 'ୱିମୁତ୍ତଂ ଚିତ୍ତ'ନ୍ତି ପଜାନାତି। ଅୱିମୁତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ 'ଅୱିମୁତ୍ତଂ ଚିତ୍ତ'ନ୍ତି ପଜାନାତି। ଇତି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତେ ଚିତ୍ତାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ବହିଦ୍ଧା ୱା ଚିତ୍ତେ ଚିତ୍ତାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା ୱା ଚିତ୍ତେ ଚିତ୍ତାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି। ସମୁଦୟଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା ଚିତ୍ତସ୍ମିଂ ୱିହରତି, ୱୟଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା ଚିତ୍ତସ୍ମିଂ ୱିହରତି, ସମୁଦୟୱୟଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା ଚିତ୍ତସ୍ମିଂ ୱିହରତି, 'ଅତ୍ଥି ଚିତ୍ତ'ନ୍ତି ୱା ପନସ୍ସ ସତି ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତା ହୋତି ଯାୱଦେୱ ଞାଣମତ୍ତାୟ ପଟିସ୍ସତିମତ୍ତାୟ ଅନିସ୍ସିତୋ ଚ ୱିହରତି, ନ ଚ କିଞ୍ଚି ଲୋକେ ଉପାଦିୟତି । ଏୱମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଚିତ୍ତେ ଚିତ୍ତାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି।

ଚିତ୍ତାନୁପସ୍ସନା ନିଟ୍ଠିତା।

ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସନା ନୀୱରଣପବ୍ବଂ

୩୮୨। ''କଥଞ୍ଚ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ପଞ୍ଚସୁ ନୀୱରଣେସୁ। କଥଞ୍ଚ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ପଞ୍ଚସୁ ନୀୱରଣେସୁ?

''ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ କାମଚ୍ଛନ୍ଦଂ 'ଅତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ କାମଚ୍ଛନ୍ଦୋ'ତି ପଜାନାତି, ଅସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ କାମଚ୍ଛନ୍ଦଂ 'ନତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ କାମଚ୍ଛନ୍ଦୋ'ତି ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ କାମଚ୍ଛନ୍ଦସ୍ସ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ କାମଚ୍ଛନ୍ଦସ୍ସ ପହାନଂ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ପହୀନସ୍ସ କାମଚ୍ଛନ୍ଦସ୍ସ ଆୟତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି।

''ସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ବ୍ୟାପାଦଂ 'ଅତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ବ୍ୟାପାଦୋ'ତି ପଜାନାତି, ଅସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ବ୍ୟାପାଦଂ 'ନତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ବ୍ୟାପାଦୋ'ତି ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ବ୍ୟାପାଦସ୍ସ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ବ୍ୟାପାଦସ୍ସ ପହାନଂ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ପହୀନସ୍ସ ବ୍ୟାପାଦସ୍ସ ଆୟତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି।

''ସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଥିନମିଦ୍ଧଂ 'ଅତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଥିନମିଦ୍ଧ'ନ୍ତି ପଜାନାତି, ଅସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଥିନମିଦ୍ଧଂ 'ନତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଥିନମିଦ୍ଧ'ନ୍ତି ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଥିନମିଦ୍ଧସ୍ସ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଥିନମିଦ୍ଧସ୍ସ ପହାନଂ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ପହୀନସ୍ସ ଥିନମିଦ୍ଧସ୍ସ ଆୟତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି।

''ସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ 'ଅତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ୍ଚ'ନ୍ତି ପଜାନାତି, ଅସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ 'ନତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ

ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ’ନ୍ତି ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ୍ଚସ୍ସ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ୍ଚସ୍ସ ପହାନଂ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ପହୀନସ୍ସ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ୍ଚସ୍ସ ଆଯତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି।

‘‘ସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱିଚିକିଚ୍ଛଂ ‘ଅତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱିଚିକିଚ୍ଛା’ତି ପଜାନାତି, ଅସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱିଚିକିଚ୍ଛଂ ‘ନତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱିଚିକିଚ୍ଛା’ତି ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନାଯ ୱିଚିକିଚ୍ଛାଯ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନାଯ ୱିଚିକିଚ୍ଛାଯ ପହାନଂ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ପହୀନାଯ ୱିଚିକିଚ୍ଛାଯ ଆଯତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି।

‘‘ଇତି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱା ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ବହିଦ୍ଧା ୱା ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା ୱା ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ସମୁଦଯଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା ଧମ୍ମେସୁ ୱିହରତି, ୱଯଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା ଧମ୍ମେସୁ ୱିହରତି, ସମୁଦଯୱଯଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା ଧମ୍ମେସୁ ୱିହରତି ‘ଅତ୍ଥି ଧମ୍ମା’ତି ୱା ପନସ୍ସ ସତି ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତା ହୋତି ଯାୱଦେୱ ଞାଣମତ୍ତାଯ ପଟିସ୍ସତିମତ୍ତାଯ ଅନିସ୍ସିତୋ ଚ ୱିହରତି, ନ ଚ କିଞ୍ଚି ଲୋକେ ଉପାଦିଯତି। ଏୱମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ପଞ୍ଚସୁ ନୀୱରଣେସୁ।

ନୀୱରଣପବ୍ବଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସନା ଖନ୍ଧପବ୍ବଂ

୩୮୩। ‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ପଞ୍ଚସୁ ଉପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧେସୁ। କଥଞ୍ଚ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ପଞ୍ଚସୁ ଉପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧେସୁ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ – ‘ଇତି ରୂପଂ, ଇତି ରୂପସ୍ସ ସମୁଦଯୋ, ଇତି ରୂପସ୍ସ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମୋ; ଇତି ୱେଦନା, ଇତି ୱେଦନାଯ ସମୁଦଯୋ, ଇତି ୱେଦନାଯ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମୋ; ଇତି ସଞ୍ଞା, ଇତି ସଞ୍ଞାଯ ସମୁଦଯୋ, ଇତି ସଞ୍ଞାଯ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମୋ; ଇତି ସଙ୍ଖାରା, ଇତି ସଙ୍ଖାରାନଂ ସମୁଦଯୋ, ଇତି ସଙ୍ଖାରାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମୋ, ଇତି ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଇତି ୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ସମୁଦଯୋ, ଇତି ୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମୋ’ତି, ଇତି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱା ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ବହିଦ୍ଧା ୱା ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା ୱା ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି। ସମୁଦଯଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା ଧମ୍ମେସୁ ୱିହରତି, ୱଯଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା ଧମ୍ମେସୁ ୱିହରତି, ସମୁଦଯୱଯଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା ଧମ୍ମେସୁ ୱିହରତି। ‘ଅତ୍ଥି ଧମ୍ମା’ତି ୱା ପନସ୍ସ ସତି ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତା ହୋତି ଯାୱଦେୱ ଞାଣମତ୍ତାଯ ପଟିସ୍ସତିମତ୍ତାଯ, ଅନିସ୍ସିତୋ ଚ ୱିହରତି, ନ ଚ କିଞ୍ଚି ଲୋକେ ଉପାଦିଯତି । ଏୱମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ପଞ୍ଚସୁ ଉପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧେସୁ।

ଖନ୍ଧପବ୍ବଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସନା ଆଯତନପବ୍ବଂ

୩୮୪। ‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଛସୁ ଅଜ୍ଝତ୍ତିକବାହିରେସୁ ଆଯତନେସୁ। କଥଞ୍ଚ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଛସୁ ଅଜ୍ଝତ୍ତିକବାହିରେସୁ ଆଯତନେସୁ?

‘‘ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଚକ୍ଖୁଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ରୂପେ ଚ ପଜାନାତି, ଯଞ୍ଚ ତଦୁଭଯଂ ପଟିଚ୍ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ସଂଯୋଜନଂ ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସଂଯୋଜନସ୍ସ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସଂଯୋଜନସ୍ସ ପହାନଂ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ପହୀନସ୍ସ ସଂଯୋଜନସ୍ସ ଆଯତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି।

‘‘ସୋତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ସଦ୍ଦେ ଚ ପଜାନାତି, ଯଞ୍ଚ ତଦୁଭଯଂ ପଟିଚ୍ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ସଂଯୋଜନଂ ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସଂଯୋଜନସ୍ସ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସଂଯୋଜନସ୍ସ ପହାନଂ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ପହୀନସ୍ସ ସଂଯୋଜନସ୍ସ ଆଯତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି।

‘‘ଘାନଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଗନ୍ଧେ ଚ ପଜାନାତି, ଯଞ୍ଚ ତଦୁଭଯଂ ପଟିଚ୍ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ସଂଯୋଜନଂ ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସଂଯୋଜନସ୍ସ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସଂଯୋଜନସ୍ସ ପହାନଂ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ପହୀନସ୍ସ ସଂଯୋଜନସ୍ସ ଆଯତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି।

‘‘ଜିଓ୍ହଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ରସେ ଚ ପଜାନାତି, ଯଞ୍ଚ ତଦୁଭଯଂ ପଟିଚ୍ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ସଂଯୋଜନଂ ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସଂଯୋଜନସ୍ସ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି , ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସଂଯୋଜନସ୍ସ ପହାନଂ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ପହୀନସ୍ସ ସଂଯୋଜନସ୍ସ ଆଯତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି।

‘‘କାଯଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଫୋଟ୍ଠବ୍ବେ ଚ ପଜାନାତି, ଯଞ୍ଚ ତଦୁଭଯଂ ପଟିଚ୍ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ସଂଯୋଜନଂ ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସଂଯୋଜନସ୍ସ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସଂଯୋଜନସ୍ସ ପହାନଂ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ପହୀନସ୍ସ ସଂଯୋଜନସ୍ସ ଆଯତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି।

‘‘ମନଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଧମ୍ମେ ଚ ପଜାନାତି, ଯଞ୍ଚ ତଦୁଭଯଂ ପଟିଚ୍ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ସଂଯୋଜନଂ ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସଂଯୋଜନସ୍ସ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସଂଯୋଜନସ୍ସ ପହାନଂ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ପହୀନସ୍ସ ସଂଯୋଜନସ୍ସ ଆଯତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି।

‘‘ଇତି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱା ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ବହିଦ୍ଧା ୱା ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା ୱା ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି। ସମୁଦଯଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା ଧମ୍ମେସୁ ୱିହରତି, ୱଯଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା ଧମ୍ମେସୁ ୱିହରତି, ସମୁଦଯୱଯଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା ଧମ୍ମେସୁ ୱିହରତି। ‘ଅତ୍ଥି ଧମ୍ମା’ତି ୱା ପନସ୍ସ ସତି ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତା ହୋତି ଯାୱଦେୱ ଞାଣମତ୍ତାଯ ପଟିସ୍ସତିମତ୍ତାଯ, ଅନିସ୍ସିତୋ ଚ ୱିହରତି, ନ ଚ କିଞ୍ଚି ଲୋକେ ଉପାଦିଯତି। ଏୱମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଛସୁ ଅଜ୍ଝତ୍ତିକବାହିରେସୁ ଆଯତନେସୁ।

ଆଯତନପବ୍ବଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସନା ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗପବ୍ବଂ

୩୮୫। ‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ସତ୍ତସୁ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗେସୁ। କଥଞ୍ଚ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ସତ୍ତସୁ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗେସୁ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ‘ଅତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ’ତି ପଜାନାତି, ଅସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ‘ନତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ’ତି ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସ୍ସ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସ୍ସ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରୀ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି।

‘‘ସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଧମ୍ମୱିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ‘ଅତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଧମ୍ମୱିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ’ତି ପଜାନାତି, ଅସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଧମ୍ମୱିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ‘ନତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଧମ୍ମୱିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ’ତି ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଧମ୍ମୱିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସ୍ସ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଧମ୍ମୱିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସ୍ସ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରୀ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି।

‘‘ସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ‘ଅତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ’ତି ପଜାନାତି, ଅସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ‘ନତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ’ତି ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ୱୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସ୍ସ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ୱୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସ୍ସ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରୀ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି।

‘‘ସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପୀତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ‘ଅତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପୀତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ’ତି ପଜାନାତି, ଅସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପୀତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ‘ନତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପୀତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ’ତି ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ପୀତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସ୍ସ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ପୀତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସ୍ସ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରୀ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି।

‘‘ସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପସ୍ସଦ୍ଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ‘ଅତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପସ୍ସଦ୍ଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ’ତି ପଜାନାତି, ଅସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପସ୍ସଦ୍ଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ‘ନତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପସ୍ସଦ୍ଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ’ତି ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ପସ୍ସଦ୍ଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସ୍ସ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ପସ୍ସଦ୍ଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସ୍ସ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରୀ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି।

‘‘ସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସମାଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ‘ଅତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସମାଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ’ତି ପଜାନାତି, ଅସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସମାଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ‘ନତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସମାଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ’ତି ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସମାଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସ୍ସ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସମାଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସ୍ସ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରୀ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି।

‘‘ସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ‘ଅତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ’ତି ପଜାନାତି , ଅସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ‘ନତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ’ତି ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସ୍ସ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସ୍ସ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରୀ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି।

‘‘ଇତି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱା ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ବହିଦ୍ଧା ୱା ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା ୱା ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି। ସମୁଦଯଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା ଧମ୍ମେସୁ ୱିହରତି, ୱଯଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା ଧମ୍ମେସୁ ୱିହରତି, ସମୁଦଯୱଯଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା ଧମ୍ମେସୁ ୱିହରତି ‘ଅତ୍ଥି ଧମ୍ମା’ତି ୱା ପନସ୍ସ ସତି ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତା ହୋତି ଯାୱଦେୱ ଞାଣମତ୍ତାଯ ପଟିସ୍ସତିମତ୍ତାଯ ଅନିସ୍ସିତୋ ଚ ୱିହରତି, ନ ଚ କିଞ୍ଚି ଲୋକେ ଉପାଦିଯତି। ଏୱମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ସତ୍ତସୁ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗେସୁ।

ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗପବ୍ବଂ ନିଟ୍ଠିତଂ। [ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗପବ୍ବଂ ନିଟ୍ଠିତଂ, ପଠମଭାଣୱାରଂ (ସ୍ୟା।)]

ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସନା ସଚ୍ଚପବ୍ବଂ

୩୮୬। ‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଚତୂସୁ ଅରିଯସଚ୍ଚେସୁ। କଥଞ୍ଚ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଚତୂସୁ ଅରିଯସଚ୍ଚେସୁ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ‘ଇଦଂ ଦୁକ୍ଖ’ନ୍ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, ‘ଅଯଂ ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯୋ’ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, ‘ଅଯଂ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ’ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, ‘ଅଯଂ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା’ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି।

ପଠମଭାଣୱାରୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚନିଦ୍ଦେସୋ

୩୮୭। ‘‘କତମଞ୍ଚ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁକ୍ଖଂ ଅରିଯସଚ୍ଚଂ? ଜାତିପି ଦୁକ୍ଖା, ଜରାପି ଦୁକ୍ଖା, ମରଣମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ, ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାଯାସାପି ଦୁକ୍ଖା, ଅପ୍ପିଯେହି ସମ୍ପଯୋଗୋପି ଦୁକ୍ଖୋ, ପିଯେହି ୱିପ୍ପଯୋଗୋପି ଦୁକ୍ଖୋ [ଅପ୍ପିଯେହି…ପେ… ୱିପ୍ପଯୋଗୋ ଦୁକ୍ଖୋତିପାଠୋ ଚେୱ ତଂନିଦ୍ଦେସୋ ଚ କତ୍ଥଚି ନ ଦିସ୍ସତି, ଅଟ୍ଠକଥାଯଂପି ତଂସଂୱଣ୍ଣନା ନତ୍ଥି], ଯମ୍ପିଚ୍ଛଂ ନ ଲଭତି ତମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ, ସଙ୍ଖିତ୍ତେନ ପଞ୍ଚୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧା[ପଞ୍ଚୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧାପି (କ।)]ଦୁକ୍ଖା।

୩୮୮। ‘‘କତମା ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଜାତି? ଯା ତେସଂ ତେସଂ ସତ୍ତାନଂ ତମ୍ହି ତମ୍ହି ସତ୍ତନିକାଯେ ଜାତି ସଞ୍ଜାତି ଓକ୍କନ୍ତି ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତି ଖନ୍ଧାନଂ ପାତୁଭାୱୋ ଆଯତନାନଂ ପଟିଲାଭୋ, ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଜାତି।

୩୮୯। ‘‘କତମା ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଜରା? ଯା ତେସଂ ତେସଂ ସତ୍ତାନଂ ତମ୍ହି ତମ୍ହି ସତ୍ତନିକାଯେ ଜରା ଜୀରଣତା ଖଣ୍ଡିଚ୍ଚଂ ପାଲିଚ୍ଚଂ ୱଲିତ୍ତଚତା ଆଯୁନୋ ସଂହାନି ଇନ୍ଦ୍ରିଯାନଂ ପରିପାକୋ, ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଜରା।

୩୯୦। ‘‘କତମଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମରଣଂ? ଯଂ [ଅଟ୍ଠକଥା ଓଲୋକେତବ୍ବା] ତେସଂ ତେସଂ ସତ୍ତାନଂ ତମ୍ହା ତମ୍ହା ସତ୍ତନିକାଯା ଚୁତି ଚୱନତା ଭେଦୋ ଅନ୍ତରଧାନଂ ମଚ୍ଚୁ ମରଣଂ କାଲକିରିଯା ଖନ୍ଧାନଂ ଭେଦୋ କଳେୱରସ୍ସ ନିକ୍ଖେପୋ ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯସ୍ସୁପଚ୍ଛେଦୋ, ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ମରଣଂ।

୩୯୧। ‘‘କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୋକୋ? ଯୋ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ବ୍ୟସନେନ ସମନ୍ନାଗତସ୍ସ ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ଦୁକ୍ଖଧମ୍ମେନ ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ ସୋକୋ ସୋଚନା ସୋଚିତତ୍ତଂ ଅନ୍ତୋସୋକୋ ଅନ୍ତୋପରିସୋକୋ, ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୋକୋ।

୩୯୨। ‘‘କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପରିଦେୱୋ? ଯୋ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ବ୍ୟସନେନ ସମନ୍ନାଗତସ୍ସ ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ଦୁକ୍ଖଧମ୍ମେନ ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ ଆଦେୱୋ ପରିଦେୱୋ ଆଦେୱନା ପରିଦେୱନା ଆଦେୱିତତ୍ତଂ ପରିଦେୱିତତ୍ତଂ, ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ ପରିଦେୱୋ।

୩୯୩। ‘‘କତମଞ୍ଚ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁକ୍ଖଂ? ଯଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, କାୟିକଂ ଦୁକ୍ଖଂ କାୟିକଂ ଅସାତଂ କାୟସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ଦୁକ୍ଖଂ ଅସାତଂ ୱେଦୟିତଂ, ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁକ୍ଖଂ।

୩୯୪। ‘‘କତମଞ୍ଚ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୋମନସ୍ସଂ? ଯଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚେତସିକଂ ଦୁକ୍ଖଂ ଚେତସିକଂ ଅସାତଂ ମନୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ଦୁକ୍ଖଂ ଅସାତଂ ୱେଦୟିତଂ, ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୋମନସ୍ସଂ।

୩୯୫। ‘‘କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉପାୟାସୋ? ଯୋ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ବ୍ୟସନେନ ସମନ୍ନାଗତସ୍ସ ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ଦୁକ୍ଖଧମ୍ମେନ ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ ଆୟାସୋ ଉପାୟାସୋ ଆୟାସିତତ୍ତଂ ଉପାୟାସିତତ୍ତଂ, ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉପାୟାସୋ।

୩୯୬। ‘‘କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅପ୍ପିୟେହି ସମ୍ପୟୋଗୋ ଦୁକ୍ଖୋ? ଇଧ ଯସ୍ସ ତେ ହୋନ୍ତି ଅନିଟ୍ଠା ଅକନ୍ତା ଅମନାପା ରୂପା ସଦ୍ଦା ଗନ୍ଧା ରସା ଫୋଟ୍ଠବ୍ବା ଧମ୍ମା, ଯେ ୱା ପନସ୍ସ ତେ ହୋନ୍ତି ଅନତ୍ଥକାମା ଅହିତକାମା ଅଫାସୁକକାମା ଅୟୋଗକ୍ଖେମକାମା, ଯା ତେହି ସଦ୍ଧିଂ ସଙ୍ଗତି ସମାଗମୋ ସମୋଧାନଂ ମିସ୍ସୀଭାୱୋ, ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅପ୍ପିୟେହି ସମ୍ପୟୋଗୋ ଦୁକ୍ଖୋ।

୩୯୭। ‘‘କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପିୟେହି ୱିପ୍ପୟୋଗୋ ଦୁକ୍ଖୋ? ଇଧ ଯସ୍ସ ତେ ହୋନ୍ତି ଇଟ୍ଠା କନ୍ତା ମନାପା ରୂପା ସଦ୍ଦା ଗନ୍ଧା ରସା ଫୋଟ୍ଠବ୍ବା ଧମ୍ମା, ଯେ ୱା ପନସ୍ସ ତେ ହୋନ୍ତି ଅତ୍ଥକାମା ହିତକାମା ଫାସୁକକାମା ୟୋଗକ୍ଖେମକାମା ମାତା ୱା ପିତା ୱା ଭାତା ୱା ଭଗିନୀ ୱା ମିତ୍ତା ୱା ଅମଚ୍ଚା ୱା ଞାତିସାଲୋହିତା ୱା, ଯା ତେହି ସଦ୍ଧିଂ ଅସଙ୍ଗତି ଅସମାଗମୋ ଅସମୋଧାନଂ ଅମିସ୍ସୀଭାୱୋ, ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ପିୟେହି ୱିପ୍ପୟୋଗୋ ଦୁକ୍ଖୋ।

୩୯୮। ‘‘କତମଞ୍ଚ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଯମ୍ପିଚ୍ଛଂ ନ ଲଭତି ତମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ? ଜାତିଧମ୍ମାନଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତାନଂ ଏୱଂ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି – ‘ଅହୋ ୱତ ମୟଂ ନ ଜାତିଧମ୍ମା ଅସ୍ସାମ, ନ ଚ ୱତ ନୋ ଜାତି ଆଗଚ୍ଛେୟ୍ୟା’ତି। ନ ଖୋ ପନେତଂ ଇଚ୍ଛାୟ ପତ୍ତବ୍ବଂ, ଇଦମ୍ପି ଯମ୍ପିଚ୍ଛଂ ନ ଲଭତି ତମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ। ଜରାଧମ୍ମାନଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତାନଂ ଏୱଂ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି – ‘ଅହୋ ୱତ ମୟଂ ନ ଜରାଧମ୍ମା ଅସ୍ସାମ, ନ ଚ ୱତ ନୋ ଜରା ଆଗଚ୍ଛେୟ୍ୟା’ତି। ନ ଖୋ ପନେତଂ ଇଚ୍ଛାୟ ପତ୍ତବ୍ବଂ, ଇଦମ୍ପି ଯମ୍ପିଚ୍ଛଂ ନ ଲଭତି ତମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ। ବ୍ୟାଧିଧମ୍ମାନଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତାନଂ ଏୱଂ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ‘ଅହୋ ୱତ ମୟଂ ନ ବ୍ୟାଧିଧମ୍ମା ଅସ୍ସାମ, ନ ଚ ୱତ ନୋ ବ୍ୟାଧି ଆଗଚ୍ଛେୟ୍ୟା’ତି। ନ ଖୋ ପନେତଂ ଇଚ୍ଛାୟ ପତ୍ତବ୍ବଂ, ଇଦମ୍ପି ଯମ୍ପିଚ୍ଛଂ ନ ଲଭତି ତମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ। ମରଣଧମ୍ମାନଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତାନଂ ଏୱଂ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ‘ଅହୋ ୱତ ମୟଂ ନ ମରଣଧମ୍ମା ଅସ୍ସାମ, ନ ଚ ୱତ ନୋ ମରଣଂ ଆଗଚ୍ଛେୟ୍ୟା’ତି। ନ ଖୋ ପନେତଂ ଇଚ୍ଛାୟ ପତ୍ତବ୍ବଂ, ଇଦମ୍ପି ଯମ୍ପିଚ୍ଛଂ ନ ଲଭତି ତମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ। ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାୟାସଧମ୍ମାନଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତାନଂ ଏୱଂ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ‘ଅହୋ ୱତ ମୟଂ ନ ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାୟାସଧମ୍ମା ଅସ୍ସାମ, ନ ଚ ୱତ ନୋ ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାୟାସଧମ୍ମା ଆଗଚ୍ଛେୟ୍ୟୁ’ନ୍ତି। ନ ଖୋ ପନେତଂ ଇଚ୍ଛାୟ ପତ୍ତବ୍ବଂ, ଇଦମ୍ପି ଯମ୍ପିଚ୍ଛଂ ନ ଲଭତି ତମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ।

୩୯୯। ‘‘କତମେ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସଙ୍ଖିତ୍ତେନ ପଞ୍ଚୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧା ଦୁକ୍ଖା? ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ରୂପୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧୋ, ୱେଦନୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧୋ, ୱିଞ୍ଞାଣୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧୋ। ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସଙ୍ଖିତ୍ତେନ ପଞ୍ଚୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧା ଦୁକ୍ଖା। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁକ୍ଖଂ ଅରିୟସଚ୍ଚଂ।

ସମୁଦୟସଚ୍ଚନିଦ୍ଦେସୋ

୪୦୦। ‘‘କତମଞ୍ଚ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁକ୍ଖସମୁଦୟଂ [ଦୁକ୍ଖସମୁଦୟୋ (ସ୍ୟା।)] ଅରିୟସଚ୍ଚଂ? ଯାୟଂ ତଣ୍ହା ପୋନୋବ୍ଭୱିକା [ପୋନୋଭୱିକା (ସୀ। ପୀ।)] ନନ୍ଦୀରାଗସହଗତା [ନନ୍ଦିରାଗସହଗତା (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ତତ୍ରତତ୍ରାଭିନନ୍ଦିନୀ, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – କାମତଣ୍ହା ଭୱତଣ୍ହା ୱିଭୱତଣ୍ହା।

‘‘ସା ଖୋ ପନେସା, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଣ୍ହା କତ୍ଥ ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, କତ୍ଥ ନିୱିସମାନା ନିୱିସତି? ଯଂ ଲୋକେ ପିୟରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିୱିସମାନା ନିୱିସତି।

‘‘କିଞ୍ଚ ଲୋକେ ପିୟରୂପଂ ସାତରୂପଂ? ଚକ୍ଖୁ ଲୋକେ ପିୟରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିୱିସମାନା ନିୱିସତି। ସୋତଂ ଲୋକେ…ପେ… ଘାନଂ ଲୋକେ… ଜିୱ୍ହା ଲୋକେ… କାୟୋ ଲୋକେ… ମନୋ ଲୋକେ ପିୟରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିୱିସମାନା ନିୱିସତି।

‘‘ରୂପା ଲୋକେ… ସଦ୍ଦା ଲୋକେ… ଗନ୍ଧା ଲୋକେ… ରସା ଲୋକେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବା ଲୋକେ… ଧମ୍ମା ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିୱିସମାନା ନିୱିସତି।

‘‘ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ ଲୋକେ… ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଂ ଲୋକେ… ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଂ ଲୋକେ… ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଂ ଲୋକେ… କାଯୱିଞ୍ଞାଣଂ ଲୋକେ… ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଂ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିୱିସମାନା ନିୱିସତି।

‘‘ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସୋ ଲୋକେ… ସୋତସମ୍ଫସ୍ସୋ ଲୋକେ… ଘାନସମ୍ଫସ୍ସୋ ଲୋକେ… ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସୋ ଲୋକେ… କାଯସମ୍ଫସ୍ସୋ ଲୋକେ… ମନୋସମ୍ଫସ୍ସୋ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିୱିସମାନା ନିୱିସତି।

‘‘ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା ଲୋକେ… ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା ଲୋକେ… ଘାନସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା ଲୋକେ… ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା ଲୋକେ… କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା ଲୋକେ… ମନୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିୱିସମାନା ନିୱିସତି।

‘‘ରୂପସଞ୍ଞା ଲୋକେ… ସଦ୍ଦସଞ୍ଞା ଲୋକେ… ଗନ୍ଧସଞ୍ଞା ଲୋକେ… ରସସଞ୍ଞା ଲୋକେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବସଞ୍ଞା ଲୋକେ… ଧମ୍ମସଞ୍ଞା ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିୱିସମାନା ନିୱିସତି।

‘‘ରୂପସଞ୍ଚେତନା ଲୋକେ… ସଦ୍ଦସଞ୍ଚେତନା ଲୋକେ… ଗନ୍ଧସଞ୍ଚେତନା ଲୋକେ… ରସସଞ୍ଚେତନା ଲୋକେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବସଞ୍ଚେତନା ଲୋକେ… ଧମ୍ମସଞ୍ଚେତନା ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିୱିସମାନା ନିୱିସତି।

‘‘ରୂପତଣ୍ହା ଲୋକେ… ସଦ୍ଦତଣ୍ହା ଲୋକେ… ଗନ୍ଧତଣ୍ହା ଲୋକେ… ରସତଣ୍ହା ଲୋକେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବତଣ୍ହା ଲୋକେ… ଧମ୍ମତଣ୍ହା ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିୱିସମାନା ନିୱିସତି।

‘‘ରୂପୱିତକ୍କୋ ଲୋକେ… ସଦ୍ଦୱିତକ୍କୋ ଲୋକେ… ଗନ୍ଧୱିତକ୍କୋ ଲୋକେ… ରସୱିତକ୍କୋ ଲୋକେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବୱିତକ୍କୋ ଲୋକେ… ଧମ୍ମୱିତକ୍କୋ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିୱିସମାନା ନିୱିସତି।

‘‘ରୂପୱିଚାରୋ ଲୋକେ… ସଦ୍ଦୱିଚାରୋ ଲୋକେ… ଗନ୍ଧୱିଚାରୋ ଲୋକେ… ରସୱିଚାରୋ ଲୋକେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବୱିଚାରୋ ଲୋକେ… ଧମ୍ମୱିଚାରୋ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିୱିସମାନା ନିୱିସତି। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯଂ ଅରିଯସଚ୍ଚଂ।

ନିରୋଧସଚ୍ଚନିଦ୍ଦେସୋ

୪୦୧। ‘‘କତମଞ୍ଚ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଂ [ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ (ସ୍ୟା।)] ଅରିଯସଚ୍ଚଂ? ଯୋ ତସ୍ସାଯେୱ ତଣ୍ହାଯ ଅସେସୱିରାଗନିରୋଧୋ ଚାଗୋ ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୋ ମୁତ୍ତି ଅନାଲଯୋ।

‘‘ସା ଖୋ ପନେସା, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଣ୍ହା କତ୍ଥ ପହୀଯମାନା ପହୀଯତି, କତ୍ଥ ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନିରୁଜ୍ଝତି? ଯଂ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ପହୀଯମାନା ପହୀଯତି, ଏତ୍ଥ ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନିରୁଜ୍ଝତି।

‘‘କିଞ୍ଚ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ? ଚକ୍ଖୁ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ପହୀଯମାନା ପହୀଯତି, ଏତ୍ଥ ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନିରୁଜ୍ଝତି। ସୋତଂ ଲୋକେ…ପେ… ଘାନଂ ଲୋକେ… ଜିୱ୍ହା ଲୋକେ… କାଯୋ ଲୋକେ… ମନୋ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ପହୀଯମାନା ପହୀଯତି, ଏତ୍ଥ ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନିରୁଜ୍ଝତି।

‘‘ରୂପା ଲୋକେ… ସଦ୍ଦା ଲୋକେ… ଗନ୍ଧା ଲୋକେ… ରସା ଲୋକେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବା ଲୋକେ… ଧମ୍ମା ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ପହୀଯମାନା ପହୀଯତି, ଏତ୍ଥ ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନିରୁଜ୍ଝତି।

‘‘ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ ଲୋକେ… ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଂ ଲୋକେ… ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଂ ଲୋକେ… ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଂ ଲୋକେ… କାଯୱିଞ୍ଞାଣଂ ଲୋକେ… ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଂ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ପହୀଯମାନା ପହୀଯତି, ଏତ୍ଥ ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନିରୁଜ୍ଝତି।

‘‘ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସୋ ଲୋକେ… ସୋତସମ୍ଫସ୍ସୋ ଲୋକେ… ଘାନସମ୍ଫସ୍ସୋ ଲୋକେ… ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସୋ ଲୋକେ… କାଯସମ୍ଫସ୍ସୋ ଲୋକେ… ମନୋସମ୍ଫସ୍ସୋ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ପହୀଯମାନା ପହୀଯତି, ଏତ୍ଥ ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନିରୁଜ୍ଝତି।

‘‘ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା ଲୋକେ… ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା ଲୋକେ … ଘାନସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା ଲୋକେ… ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା ଲୋକେ… କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା ଲୋକେ… ମନୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ପହୀଯମାନା ପହୀଯତି, ଏତ୍ଥ ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନିରୁଜ୍ଝତି।

‘‘ରୂପସଞ୍ଞା ଲୋକେ… ସଦ୍ଦସଞ୍ଞା ଲୋକେ… ଗନ୍ଧସଞ୍ଞା ଲୋକେ… ରସସଞ୍ଞା ଲୋକେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବସଞ୍ଞା ଲୋକେ… ଧମ୍ମସଞ୍ଞା ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ପହୀଯମାନା ପହୀଯତି, ଏତ୍ଥ ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନିରୁଜ୍ଝତି।

‘‘ରୂପସଞ୍ଚେତନା ଲୋକେ… ସଦ୍ଦସଞ୍ଚେତନା ଲୋକେ… ଗନ୍ଧସଞ୍ଚେତନା ଲୋକେ… ରସସଞ୍ଚେତନା ଲୋକେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବସଞ୍ଚେତନା ଲୋକେ… ଧମ୍ମସଞ୍ଚେତନା ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ପହୀଯମାନା ପହୀଯତି, ଏତ୍ଥ ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନିରୁଜ୍ଝତି।

‘‘ରୂପତଣ୍ହା ଲୋକେ… ସଦ୍ଦତଣ୍ହା ଲୋକେ… ଗନ୍ଧତଣ୍ହା ଲୋକେ… ରସତଣ୍ହା ଲୋକେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବତଣ୍ହା ଲୋକେ… ଧମ୍ମତଣ୍ହା ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ପହୀଯମାନା ପହୀଯତି, ଏତ୍ଥ ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନିରୁଜ୍ଝତି।

‘‘ରୂପୱିତକ୍କୋ ଲୋକେ… ସଦ୍ଦୱିତକ୍କୋ ଲୋକେ… ଗନ୍ଧୱିତକ୍କୋ ଲୋକେ… ରସୱିତକ୍କୋ ଲୋକେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବୱିତକ୍କୋ ଲୋକେ… ଧମ୍ମୱିତକ୍କୋ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ପହୀଯମାନା ପହୀଯତି, ଏତ୍ଥ ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନିରୁଜ୍ଝତି।

‘‘ରୂପୱିଚାରୋ ଲୋକେ… ସଦ୍ଦୱିଚାରୋ ଲୋକେ… ଗନ୍ଧୱିଚାରୋ ଲୋକେ… ରସୱିଚାରୋ ଲୋକେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବୱିଚାରୋ ଲୋକେ… ଧମ୍ମୱିଚାରୋ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ , ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ପହୀଯମାନା ପହୀଯତି, ଏତ୍ଥ ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନିରୁଜ୍ଝତି। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଂ ଅରିଯସଚ୍ଚଂ।

ମଗ୍ଗସଚ୍ଚନିଦ୍ଦେସୋ

୪୦୨। ‘‘କତମଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା ଅରିଯସଚ୍ଚଂ? ଅଯମେୱ ଅରିଯୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ ସମ୍ମାୱାଚା ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ ସମ୍ମାଆଜୀୱୋ ସମ୍ମାୱାଯାମୋ ସମ୍ମାସତି ସମ୍ମାସମାଧି।

‘‘କତମା ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି? ଯଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁକ୍ଖେ ଞାଣଂ, ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯେ ଞାଣଂ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧେ ଞାଣଂ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନିଯା ପଟିପଦାଯ ଞାଣଂ, ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି।

‘‘କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ? ନେକ୍ଖମ୍ମସଙ୍କପ୍ପୋ ଅବ୍ୟାପାଦସଙ୍କପ୍ପୋ ଅୱିହିଂସାସଙ୍କପ୍ପୋ, ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ।

‘‘କତମା ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ମାୱାଚା? ମୁସାୱାଦା ୱେରମଣୀ [ୱେରମଣି (କ।)] ପିସୁଣାଯ ୱାଚାଯ ୱେରମଣୀ ଫରୁସାଯ ୱାଚାଯ ୱେରମଣୀ ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ୱେରମଣୀ, ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ମାୱାଚା।

‘‘କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ? ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ ଅଦିନ୍ନାଦାନା ୱେରମଣୀ କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ୱେରମଣୀ, ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ।

‘‘କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ମାଆଜୀୱୋ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିଯସାୱକୋ ମିଚ୍ଛାଆଜୀୱଂ ପହାଯ ସମ୍ମାଆଜୀୱେନ ଜୀୱିତଂ କପ୍ପେତି, ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି,

ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ମାଆଜୀୱୋ।

‘‘କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ମାୱାଯାମୋ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅନୁପ୍ପନ୍ନାନଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅନୁପ୍ପାଦାଯ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାଯମତି ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି; ଉପ୍ପନ୍ନାନଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାଯ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାଯମତି ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି; ଅନୁପ୍ପନ୍ନାନଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଉପ୍ପାଦାଯ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାଯମତି ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି; ଉପ୍ପନ୍ନାନଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଠିତିଯା ଅସମ୍ମୋସାଯ ଭିଯ୍ୟୋଭାୱାଯ ୱେପୁଲ୍ଲାଯ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରିଯା ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାଯମତି ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ମାୱାଯାମୋ।

‘‘କତମା ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ମାସତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା ୱିନେଯ୍ଯ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ; ୱେଦନାସୁ ୱେଦନାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା ୱିନେଯ୍ଯ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ; ଚିତ୍ତେ ଚିତ୍ତାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା ୱିନେଯ୍ଯ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ; ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା ୱିନେଯ୍ଯ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ମାସତି।

‘‘କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ମାସମାଧି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି ୱିୱିଚ୍ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ସୱିତକ୍କଂ ସୱିଚାରଂ ୱିୱେକଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସମ୍ପସାଦନଂ ଚେତସୋ ଏକୋଦିଭାୱଂ ଅୱିତକ୍କଂ ଅୱିଚାରଂ ସମାଧିଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ପୀତିଯା ଚ ୱିରାଗା ଉପେକ୍ଖକୋ ଚ ୱିହରତି, ସତୋ ଚ ସମ୍ପଜାନୋ, ସୁଖଞ୍ଚ କାଯେନ ପଟିସଂୱେଦେତି, ଯଂ ତଂ ଅରିଯା ଆଚିକ୍ଖନ୍ତି ‘ଉପେକ୍ଖକୋ ସତିମା ସୁଖୱିହାରୀ’ତି ତତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ପୁବ୍ବେୱ ସୋମନସ୍ସଦୋମନସ୍ସାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ଉପେକ୍ଖାସତିପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ , ସମ୍ମାସମାଧି। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା ଅରିଯସଚ୍ଚଂ।

୪୦୩। ‘‘ଇତି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱା ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ବହିଦ୍ଧା ୱା ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା ୱା ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି। ସମୁଦଯଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା ଧମ୍ମେସୁ ୱିହରତି, ୱଯଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା ଧମ୍ମେସୁ ୱିହରତି, ସମୁଦଯୱଯଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା ଧମ୍ମେସୁ ୱିହରତି। ‘ଅତ୍ଥି ଧମ୍ମା’ତି ୱା ପନସ୍ସ ସତି ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତା ହୋତି ଯାୱଦେୱ ଞାଣମତ୍ତାଯ ପଟିସ୍ସତିମତ୍ତାଯ ଅନିସ୍ସିତୋ ଚ ୱିହରତି, ନ ଚ କିଞ୍ଚି ଲୋକେ ଉପାଦିଯତି। ଏୱମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଚତୂସୁ ଅରିଯସଚ୍ଚେସୁ।

ସଚ୍ଚପବ୍ବଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସନା ନିଟ୍ଠିତା।

୪୦୪। ‘‘ଯୋ ହି କୋଚି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନେ ଏୱଂ ଭାୱେଯ୍ଯ ସତ୍ତୱସ୍ସାନି, ତସ୍ସ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଫଲାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ଫଲଂ ପାଟିକଙ୍ଖଂ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଅଞ୍ଞା; ସତି ୱା ଉପାଦିସେସେ ଅନାଗାମିତା।

‘‘ତିଟ୍ଠନ୍ତୁ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତୱସ୍ସାନି। ଯୋ ହି କୋଚି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନେ ଏୱଂ ଭାୱେଯ୍ଯ ଛ ୱସ୍ସାନି…ପେ… ପଞ୍ଚ ୱସ୍ସାନି… ଚତ୍ତାରି ୱସ୍ସାନି… ତୀଣି ୱସ୍ସାନି… ଦ୍ୱେ ୱସ୍ସାନି… ଏକଂ ୱସ୍ସଂ… ତିଟ୍ଠତୁ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଂ ୱସ୍ସଂ। ଯୋ ହି କୋଚି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନେ ଏୱଂ ଭାୱେଯ୍ଯ ସତ୍ତମାସାନି, ତସ୍ସ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଫଲାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ଫଲଂ ପାଟିକଙ୍ଖଂ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଅଞ୍ଞା; ସତି ୱା ଉପାଦିସେସେ ଅନାଗାମିତା।

‘‘ତିଟ୍ଠନ୍ତୁ , ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତ ମାସାନି। ଯୋ ହି କୋଚି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନେ ଏୱଂ ଭାୱେଯ୍ଯ ଛ ମାସାନି…ପେ… ପଞ୍ଚ ମାସାନି… ଚତ୍ତାରି ମାସାନି… ତୀଣି ମାସାନି … ଦ୍ୱେ ମାସାନି… ଏକଂ ମାସଂ… ଅଡ୍ଢମାସଂ… ତିଟ୍ଠତୁ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଡ୍ଢମାସୋ। ଯୋ ହି କୋଚି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନେ ଏୱଂ ଭାୱେଯ୍ଯ ସତ୍ତାହଂ, ତସ୍ସ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଫଲାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ଫଲଂ ପାଟିକଙ୍ଖଂ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଅଞ୍ଞା; ସତି ୱା ଉପାଦିସେସେ ଅନାଗାମିତାତି।

୪୦୫। ‘‘ଏକାଯନୋ ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମଗ୍ଗୋ ସତ୍ତାନଂ ୱିସୁଦ୍ଧିଯା ସୋକପରିଦେୱାନଂ ସମତିକ୍କମାଯ ଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମାଯ ଞାଯସ୍ସ

ଅଧିଗମାଯ ନିବ୍ବାନସ୍ସ ସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ ଯଦିଦଂ ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନାତି। ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତ’’ନ୍ତି। ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା। ଅତ୍ତମନା ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦୁନ୍ତି।

ମହାସତିପଟ୍ଠାନସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ନୱମଂ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୧୦। ପାୟାସିସୁତ୍ତଂ

୪୦୬। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଆଯସ୍ମା କୁମାରକସ୍ସପୋ କୋସଲେସୁ ଚାରିକଂ ଚରମାନୋ ମହତା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ ସଦ୍ଧିଂ ପଞ୍ଚମତ୍ତେହି ଭିକ୍ଖୁସତେହି ଯେନ ସେତବ୍ୟା ନାମ କୋସଲାନଂ ନଗରଂ ତଦୱସରି। ତତ୍ର ସୁଦଂ ଆଯସ୍ମା କୁମାରକସ୍ସପୋ ସେତବ୍ୟାଯଂ ୱିହରତି ଉତ୍ତରେନ ସେତବ୍ୟଂ ସିଂସପାୱନେ [ସୀସପାୱନେ (ସ୍ୟା।)]। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ପାଯାସି ରାଜଞ୍ଞୋ ସେତବ୍ୟଂ ଅଜ୍ଝାୱସତି ସତ୍ତୁସ୍ସଦଂ ସତିଣକଟ୍ଠୋଦକଂ ସଧଞ୍ଞଂ ରାଜଭୋଗ୍ଗଂ ରଞ୍ଞା ପସେନଦିନା କୋସଲେନ ଦିନ୍ନଂ ରାଜଦାଯଂ ବ୍ରହ୍ମଦେଯ୍ୟଂ।

ପାଯାସିରାଜଞ୍ଞୱତ୍ଥୁ

୪୦୭। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ପାଯାସିସ୍ସ ରାଜଞ୍ଞସ୍ସ ଏୱରୂପଂ ପାପକଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି – ''ଇତିପି ନତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ନତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ନତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ [ସୁକଟଦୁକ୍କଟାନଂ (ସୀ। ପୀ।)] କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ''ତି। ଅସ୍ସୋସୁଂ ଖୋ ସେତବ୍ୟକା ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକା – ''ସମଣୋ ଖଲୁ ଭୋ କୁମାରକସ୍ସପୋ ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ସାୱକୋ କୋସଲେସୁ ଚାରିକଂ ଚରମାନୋ ମହତା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ ସଦ୍ଧିଂ ପଞ୍ଚମତ୍ତେହି ଭିକ୍ଖୁସତେହି ସେତବ୍ୟଂ ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ ସେତବ୍ୟାଯଂ ୱିହରତି ଉତ୍ତରେନ ସେତବ୍ୟଂ ସିଂସପାୱନେ। ତଂ ଖୋ ପନ ଭୱନ୍ତଂ କୁମାରକସ୍ସପଂ ଏୱଂ କଲ୍ୟାଣୋ କିତ୍ତିସଦ୍ଦୋ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗତୋ – 'ପଣ୍ଡିତୋ ବ୍ୟତ୍ତୋ ମେଧାୱୀ ବହୁସ୍ସୁତୋ ଚିତ୍ତକଥୀ କଲ୍ୟାଣପଟିଭାନୋ ୱୁଦ୍ଧୋ [ବୁଦ୍ଧୋ (ସ୍ୟା। କ।)] ଚେୱ ଅରହା ଚ। ସାଧୁ ଖୋ ପନ ତଥାରୂପାନଂ ଅରହତଂ ଦସ୍ସନଂ ହୋତୀ'''ତି। ଅଥ ଖୋ ସେତବ୍ୟକା ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକା ସେତବ୍ୟାଯ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ସଙ୍ଘସଙ୍ଘୀ ଗଣୀଭୂତା ଉତ୍ତରେନମୁଖା ଗଚ୍ଛନ୍ତି ଯେନ ସିଂସପାୱନଂ [ଯେନ ସିଂସପାୱନଂ, ତେନୁପସଙ୍କମନ୍ତି (ସୀ। ପୀ।)]।

୪୦୮। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ପାଯାସି ରାଜଞ୍ଞୋ ଉପରିପାସାଦେ ଦିୱାସେଯ୍ୟଂ ଉପଗତୋ ହୋତି। ଅଦ୍ଦସା ଖୋ ପାଯାସି ରାଜଞ୍ଞୋ ସେତବ୍ୟକେ ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକେ ସେତବ୍ୟାଯ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ସଙ୍ଘସଙ୍ଘୀ ଗଣୀଭୂତେ ଉତ୍ତରେନମୁଖେ ଗଚ୍ଛନ୍ତେ ଯେନ ସିଂସପାୱନଂ [ଯେନ ସିଂସପାୱନଂ, ତେନୁପସଙ୍କମନ୍ତେ (ସୀ। ପୀ।)], ଦିସ୍ୱା ଖତ୍ତଂ ଆମନ୍ତେସି – ''କିଂ ନୁ ଖୋ, ଭୋ ଖତ୍ତେ, ସେତବ୍ୟକା ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକା ସେତବ୍ୟାଯ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ସଙ୍ଘସଙ୍ଘୀ ଗଣୀଭୂତା ଉତ୍ତରେନମୁଖା ଗଚ୍ଛନ୍ତି ଯେନ ସିଂସପାୱନ''ନ୍ତି [ଏତ୍ଥ ପନ ସବ୍ବତ୍ଥପି ଏୱମେୱ ଦିସ୍ସତି, ନତ୍ଥି ପାଠନ୍ତରଂ]?

''ଅତ୍ଥି ଖୋ, ଭୋ, ସମଣୋ କୁମାରକସ୍ସପୋ, ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ସାୱକୋ କୋସଲେସୁ ଚାରିକଂ ଚରମାନୋ ମହତା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ ସଦ୍ଧିଂ ପଞ୍ଚମତ୍ତେହି ଭିକ୍ଖୁସତେହି ସେତବ୍ୟଂ ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ ସେତବ୍ୟାଯଂ ୱିହରତି ଉତ୍ତରେନ ସେତବ୍ୟଂ ସିଂସପାୱନେ। ତଂ ଖୋ ପନ ଭୱନ୍ତଂ କୁମାରକସ୍ସପଂ ଏୱଂ କଲ୍ୟାଣୋ କିତ୍ତିସଦ୍ଦୋ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗତୋ – 'ପଣ୍ଡିତୋ ବ୍ୟତ୍ତୋ ମେଧାୱୀ ବହୁସ୍ସୁତୋ ଚିତ୍ତକଥୀ କଲ୍ୟାଣପଟିଭାନୋ ୱୁଦ୍ଧୋ ଚେୱ ଅରହା ଚା'ତି [ଅରହା ଚ (ସ୍ୟା। କ।)]। ତମେତେ [ତମେନଂ ତେ (ସୀ। କ।), ତମେନଂ (ପୀ।)] ଭୱନ୍ତଂ କୁମାରକସ୍ସପଂ ଦସ୍ସନାଯ ଉପସଙ୍କମନ୍ତୀ''ତି। ''ତେନ ହି, ଭୋ ଖତ୍ତେ, ଯେନ ସେତବ୍ୟକା ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକା ତେନୁପସଙ୍କମ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ସେତବ୍ୟକେ ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକେ ଏୱଂ ୱଦେହି – 'ପାଯାସି, ଭୋ, ରାଜଞ୍ଞୋ ଏୱମାହ – ଆଗମେନ୍ତୁ କିର ଭୱନ୍ତୋ, ପାଯାସିପି ରାଜଞ୍ଞୋ ସମଣଂ କୁମାରକସ୍ସପଂ ଦସ୍ସନାଯ ଉପସଙ୍କମିସ୍ସତୀ'ତି। ପୁରା ସମଣୋ କୁମାରକସ୍ସପୋ ସେତବ୍ୟକେ ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକେ ବାଲେ ଅବ୍ୟତ୍ତେ ସଞ୍ଞାପେତି – 'ଇତିପି ଅତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ଅତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ଅତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ'ତି। ନତ୍ଥି ହି, ଭୋ ଖତ୍ତେ, ପରୋ ଲୋକୋ, ନତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ନତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ''ତି। ''ଏୱଂ ଭୋ''ତି ଖୋ ସୋ ଖତ୍ତା ପାଯାସିସ୍ସ ରାଜଞ୍ଞସ୍ସ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ଯେନ ସେତବ୍ୟକା ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ସେତବ୍ୟକେ ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକେ ଏତଦୱୋଚ – ''ପାଯାସି, ଭୋ, ରାଜଞ୍ଞୋ ଏୱମାହ, ଆଗମେନ୍ତୁ କିର ଭୱନ୍ତୋ, ପାଯାସିପି ରାଜଞ୍ଞୋ ସମଣଂ କୁମାରକସ୍ସପଂ ଦସ୍ସନାଯ ଉପସଙ୍କମିସ୍ସତୀ''ତି।

୪୦୯। ଅଥ ଖୋ ପାଯାସି ରାଜଞ୍ଞୋ ସେତବ୍ୟକେହି ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକେହି ପରିୱୁତୋ ଯେନ ସିଂସପାୱନଂ ଯେନାଯସ୍ମା କୁମାରକସ୍ସପୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆଯସ୍ମତା କୁମାରକସ୍ସପେନ ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦି, ସମ୍ମୋଦନୀଯଂ କଥଂ ସାରଣୀଯଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ସେତବ୍ୟକାପି ଖୋ ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକା ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ କୁମାରକସ୍ସପଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ; ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ଆଯସ୍ମତା କୁମାରକସ୍ସପେନ ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦିଂସୁ; ସମ୍ମୋଦନୀଯଂ କଥଂ ସାରଣୀଯଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ। ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ଯେନାଯସ୍ମା କୁମାରକସ୍ସପୋ ତେନଞ୍ଜଲିଂ ପଣାମେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ। ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ନାମଗୋତ୍ତଂ ସାୱେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ। ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ତୁଣ୍ହୀଭୂତା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ।

ନତ୍ଥିକୱାଦୋ

୪୧୦। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ପାଯାସି ରାଜଞ୍ଞୋ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ କୁମାରକସ୍ସପଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ଅହଞ୍ହି, ଭୋ କସ୍ସପ, ଏୱଂୱାଦୀ ଏୱଂଦିଟ୍ଠୀ – 'ଇତିପି ନତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ନତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ନତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ'''ତି। ''ନାହଂ, ରାଜଞ୍ଞ, ଏୱଂୱାଦିଂ ଏୱଂଦିଟ୍ଠିଂ ଅଦ୍ଦସଂ ୱା ଅସ୍ସୋସିଂ ୱା। କଥଞ୍ହି ନାମ ଏୱଂ ୱଦେଯ୍ୟ – 'ଇତିପି ନତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ନତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ନତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ'ତି?

ଚନ୍ଦିମସୂରିଯୌପମା

୪୧୧। ''ତେନ ହି, ରାଜଞ୍ଞ, ତଞ୍ଞେୱେତ୍ଥ ପଟିପୁଚ୍ଛିସ୍ସାମି, ଯଥା ତେ ଖମେଯ୍ୟ, ତଥା ନଂ ବ୍ୟାକରେଯ୍ୟାସି। ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞସି, ରାଜଞ୍ଞ, ଇମେ ଚନ୍ଦିମସୂରିଯା ଇମସ୍ମିଂ ୱା ଲୋକେ ପରସ୍ମିଂ ୱା, ଦେୱା ୱା ତେ ମନୁସ୍ସା ୱା''ତି? ''ଇମେ, ଭୋ କସ୍ସପ, ଚନ୍ଦିମସୂରିଯା ପରସ୍ମିଂ ଲୋକେ, ନ ଇମସ୍ମିଂ; ଦେୱା ତେ ନ ମନୁସ୍ସା''ତି। ''ଇମିନାପି ଖୋ ତେ, ରାଜଞ୍ଞ, ପରିଯାଯେନ ଏୱଂ ହୋତୁ – ଇତିପି ଅତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ଅତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ଅତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ''ତି।

୪୧୨। ''କିଞ୍ଚାପି ଭୱଂ କସ୍ସପୋ ଏୱମାହ, ଅଥ ଖୋ ଏୱଂ ମେ ଏତ୍ଥ ହୋତି – 'ଇତିପି ନତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ନତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ନତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ'''ତି। ''ଅତ୍ଥି ପନ, ରାଜଞ୍ଞ, ପରିଯାଯୋ, ଯେନ ତେ ପରିଯାଯେନ ଏୱଂ ହୋତି – 'ଇତିପି ନତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ନତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ନତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ'''ତି? ''ଅତ୍ଥି , ଭୋ କସ୍ସପ, ପରିଯାଯୋ, ଯେନ ମେ ପରିଯାଯେନ ଏୱଂ ହୋତି – 'ଇତିପି ନତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ନତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ନତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ'''ତି। ''ଯଥା କଥଂ ୱିଯ, ରାଜଞ୍ଞା''ତି? ''ଇଧ ମେ, ଭୋ କସ୍ସପ, ମିତ୍ତାମଚ୍ଚା ଞାତିସାଲୋହିତା ପାଣାତିପାତୀ ଅଦିନ୍ନାଦାଯୀ କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରୀ ମୁସାୱାଦୀ ପିସୁଣୱାଚା ଫରୁସୱାଚା ସମ୍ଫପ୍ପଲାପୀ ଅଭିଜ୍ଝାଲୂ ବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତା ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠୀ। ତେ ଅପରେନ ସମଯେନ ଆବାଧିକା ହୋନ୍ତି ଦୁକ୍ଖିତା ବାଳ୍ହଗିଲାନା। ଯଦାହଂ ଜାନାମି – 'ନ ଦାନିମେ ଇମମ୍ହା ଆବାଧା ୱୁଟ୍ଠହିସ୍ସନ୍ତୀ'ତି ତ୍ୟାହଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏୱଂ ୱଦାମି – 'ସନ୍ତି ଖୋ, ଭୋ, ଏକେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଏୱଂୱାଦିନୋ ଏୱଂଦିଟ୍ଠିନୋ – ଯେ ତେ ପାଣାତିପାତୀ ଅଦିନ୍ନାଦାଯୀ କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରୀ ମୁସାୱାଦୀ ପିସୁଣୱାଚା ଫରୁସୱାଚା ସମ୍ଫପ୍ପଲାପୀ ଅଭିଜ୍ଝାଲୂ ବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତା ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠୀ, ତେ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାଯଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରଯଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତୀ'ତି। ଭୱନ୍ତୋ ଖୋ ପାଣାତିପାତୀ ଅଦିନ୍ନାଦାଯୀ କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରୀ ମୁସାୱାଦୀ ପିସୁଣୱାଚା ଫରୁସୱାଚା ସମ୍ଫପ୍ପଲାପୀ ଅଭିଜ୍ଝାଲୂ ବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତା ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠୀ। ସଚେ ତେସଂ ଭୱତଂ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ସଚ୍ଚଂ ୱଚନଂ, ଭୱନ୍ତୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାଯଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରଯଂ ଉପପଜ୍ଜିସ୍ସନ୍ତି। ସଚେ, ଭୋ, କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାଯଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରଯଂ ଉପପଜ୍ଜେଯ୍ୟାଥ, ଯେନ ମେ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଆରୋଚେଯ୍ୟାଥ – 'ଇତିପି ଅତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ଅତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ଅତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ'ତି । ଭୱନ୍ତୋ ଖୋ ପନ ମେ ସଦ୍ଧାଯିକା ପଚ୍ଚଯିକା, ଯଂ ଭୱନ୍ତେହି ଦିଟ୍ଠଂ, ଯଥା ସାମଂ ଦିଟ୍ଠଂ ଏୱମେତଂ ଭୱିସ୍ସତୀ'ତି। ତେ ମେ 'ସାଧୂ'ତି ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ନେୱ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଆରୋଚେନ୍ତି, ନ ପନ ଦୂତଂ ପହିଣନ୍ତି। ଅଯମ୍ପି ଖୋ, ଭୋ କସ୍ସପ, ପରିଯାଯୋ, ଯେନ ମେ ପରିଯାଯେନ ଏୱଂ ହୋତି – 'ଇତିପି ନତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ନତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ନତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ'''ତି।

ଚୋରୌପମା

୪୧୩। ''ତେନ ହି, ରାଜଞ୍ଞ, ତଞ୍ଞେୱେତ୍ଥ ପଟିପୁଚ୍ଛିସ୍ସାମି। ଯଥା ତେ ଖମେଯ୍ୟ ତଥା ନଂ ବ୍ୟାକରେଯ୍ୟାସି। ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞସି, ରାଜଞ୍ଞ, ଇଧ ତେ ପୁରିସା ଚୋରଂ ଆଗୁଚାରିଂ ଗହେତ୍ୱା ଦସ୍ସେଯ୍ୟୁଂ – 'ଅଯଂ ତେ, ଭନ୍ତେ, ଚୋରୋ ଆଗୁଚାରୀ; ଇମସ୍ସ ଯଂ ଇଚ୍ଛସି, ତଂ ଦଣ୍ଡଂ ପଣେହୀ'ତି। ତେ ତ୍ୱଂ ଏୱଂ ୱଦେଯ୍ୟାସି – 'ତେନ ହି, ଭୋ, ଇମଂ ପୁରିସଂ ଦଳ୍ହାଯ ରଜ୍ଜୁଯା ପଚ୍ଛାବାହଂ ଗାଳ୍ହବନ୍ଧନଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ଖୁରମୁଣ୍ଡଂ କରିତ୍ୱା [କାରେତ୍ୱା (ସ୍ୟା। କ।)] ଖରସ୍ସରେନ ପଣୱେନ ରଥିକାଯ ରଥିକଂ [ରଥିଯାଯ ରଥିଯଂ (ବହୂସୁ)] ସିଙ୍ଘାଟକେନ ସିଙ୍ଘାଟକଂ ପରିନେତ୍ୱା ଦକ୍ଖିଣେନ ଦ୍ୱାରେନ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଦକ୍ଖିଣତୋ ନଗରସ୍ସ ଆଘାତନେ ସୀସଂ ଛିନ୍ଦଥା'ତି। ତେ 'ସାଧୂ'ତି ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ତଂ ପୁରିସଂ ଦଳ୍ହାଯ ରଜ୍ଜୁଯା ପଚ୍ଛାବାହଂ ଗାଳ୍ହବନ୍ଧନଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ଖୁରମୁଣ୍ଡଂ କରିତ୍ୱା ଖରସ୍ସରେନ ପଣୱେନ ରଥିକାଯ ରଥିକଂ ସିଙ୍ଘାଟକେନ ସିଙ୍ଘାଟକଂ ପରିନେତ୍ୱା ଦକ୍ଖିଣେନ ଦ୍ୱାରେନ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଦକ୍ଖିଣତୋ ନଗରସ୍ସ ଆଘାତନେ ନିସୀଦାପେଯ୍ୟୁଂ। ଲଭେଯ୍ୟ ନୁ ଖୋ ସୋ ଚୋରୋ ଚୋରଘାତେସୁ – 'ଆଗମେନ୍ତୁ ତାୱ ଭୱନ୍ତୋ ଚୋରଘାତା, ଅମୁକସ୍ମିଂ ମେ ଗାମେ ୱା ନିଗମେ ୱା ମିତ୍ତାମଚ୍ଚା ଞାତିସାଲୋହିତା, ଯାୱାହଂ ତେସଂ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ଆଗଚ୍ଛାମୀ'ତି , ଉଦାହୁ ୱିପ୍ପଲପନ୍ତସ୍ସେୱ ଚୋରଘାତା ସୀସଂ

ଛିନ୍ଦେୟ୍ୟୁ''ନ୍ତି? ''ନ ହି ସୋ, ଭୋ କସ୍ସପ, ଚୋରୋ ଲଭେୟ୍ୟ ଚୋରଘାତେସୁ – 'ଆଗମେନ୍ତୁ ତାୱ ଭୱନ୍ତୋ ଚୋରଘାତା ଅମୁକସ୍ମିଂ ମେ ଗାମେ ୱା ନିଗମେ ୱା ମିତ୍ତାମଚ୍ଚା ଞାତିସାଲୋହିତା, ଯାୱାହଂ ତେସଂ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ଆଗଚ୍ଛାମୀ'ତି। ଅଥ ଖୋ ନଂ ୱିପ୍ପଲପନ୍ତସ୍ସେୱ ଚୋରଘାତା ସୀସଂ ଛିନ୍ଦେୟ୍ୟୁ''ନ୍ତି। ''ସୋ ହି ନାମ, ରାଜଞ୍ଞ, ଚୋରୋ ମନୁସ୍ସୋ ମନୁସ୍ସଭୂତେସୁ ଚୋରଘାତେସୁ ନ ଲଭିସ୍ସତି – 'ଆଗମେନ୍ତୁ ତାୱ ଭୱନ୍ତୋ ଚୋରଘାତା, ଅମୁକସ୍ମିଂ ମେ ଗାମେ ୱା ନିଗମେ ୱା ମିତ୍ତାମଚ୍ଚା ଞାତିସାଲୋହିତା, ଯାୱାହଂ ତେସଂ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ଆଗଚ୍ଛାମୀ'ତି। କିଂ ପନ ତେ ମିତ୍ତାମଚ୍ଚା ଞାତିସାଲୋହିତା ପାଣାତିପାତୀ ଅଦିନ୍ନାଦାୟୀ କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରୀ ମୁସାୱାଦୀ ପିସୁଣୱାଚା ଫରୁସୱାଚା ସମ୍ଫପ୍ପଲାପୀ ଅଭିଜ୍ଝାଲୂ ବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତା ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠୀ, ତେ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାୟଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରୟଂ ଉପପନ୍ନା ଲଭିସ୍ସନ୍ତି ନିରୟପାଲେସୁ – 'ଆଗମେନ୍ତୁ ତାୱ ଭୱନ୍ତୋ ନିରୟପାଲା, ଯାୱ ମୟଂ ପାୟାସିସ୍ସ ରାଜଞ୍ଞସ୍ସ ଗନ୍ତ୍ୱା ଆରୋଚେମ – ''ଇତିପି ଅତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ଅତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ଅତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ'''ତି? ଇମିନାପି ଖୋ ତେ, ରାଜଞ୍ଞ, ପରିୟାୟେନ ଏୱଂ ହୋତୁ – 'ଇତିପି ଅତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ଅତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ଅତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ'''ତି।

୪୧୪। ''କିଞ୍ଚାପି ଭୱଂ କସ୍ସପୋ ଏୱମାହ, ଅଥ ଖୋ ଏୱଂ ମେ ଏତ୍ଥ ହୋତି – 'ଇତିପି ନତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ନତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ନତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ''ତି। ''ଅତ୍ଥି ପନ, ରାଜଞ୍ଞ, ପରିୟାୟୋ ଯେନ ତେ ପରିୟାୟେନ ଏୱଂ ହୋତି – 'ଇତିପି ନତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ନତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ନତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ'''ତି? ''ଅତ୍ଥି, ଭୋ କସ୍ସପ, ପରିୟାୟୋ, ଯେନ ମେ ପରିୟାୟେନ ଏୱଂ ହୋତି – 'ଇତିପି ନତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ନତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ନତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ'''ତି। ''ଯଥା କଥଂ ୱିୟ, ରାଜଞ୍ଞା''ତି? ''ଇଧ ମେ, ଭୋ କସ୍ସପ, ମିତ୍ତାମଚ୍ଚା ଞାତିସାଲୋହିତା ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତା ଅଦିନ୍ନାଦାନା ପଟିୱିରତା କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ପଟିୱିରତା ମୁସାୱାଦା ପଟିୱିରତା ପିସୁଣାୟ ୱାଚାୟ ପଟିୱିରତା ଫରୁସାୟ ୱାଚାୟ ପଟିୱିରତା ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ପଟିୱିରତା ଅନଭିଜ୍ଝାଲୂ ଅବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତା ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠୀ। ତେ ଅପରେନ ସମୟେନ ଆବାଧିକା ହୋନ୍ତି ଦୁକ୍ଖିତା ବାଳ୍ହଗିଲାନା। ଯଦାହଂ ଜାନାମି – 'ନ ଦାନିମେ ଇମମ୍ହା ଆବାଧା ୱୁଟ୍ଠହିସ୍ସନ୍ତୀ'ତି ତ୍ୟାହଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏୱଂ ୱଦାମି – 'ସନ୍ତି ଖୋ, ଭୋ, ଏକେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଏୱଂୱାଦିନୋ ଏୱଂଦିଟ୍ଠିନୋ – ଯେ ତେ ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତା ଅଦିନ୍ନାଦାନା ପଟିୱିରତା କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ପଟିୱିରତା ମୁସାୱାଦା ପଟିୱିରତା ପିସୁଣାୟ ୱାଚାୟ ପଟିୱିରତା ଫରୁସାୟ ୱାଚାୟ ପଟିୱିରତା ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ପଟିୱିରତା ଅନଭିଜ୍ଝାଲୂ ଅବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତା ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠୀ ତେ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତୀତି । ଭୱନ୍ତୋ ଖୋ ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତା ଅଦିନ୍ନାଦାନା ପଟିୱିରତା କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ପଟିୱିରତା ମୁସାୱାଦା ପଟିୱିରତା ପିସୁଣାୟ ୱାଚାୟ ପଟିୱିରତା ଫରୁସାୟ ୱାଚାୟ ପଟିୱିରତା ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ପଟିୱିରତା ଅନଭିଜ୍ଝାଲୂ ଅବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତା ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠୀ। ସଚେ ତେସଂ ଭୱତଂ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ସଚ୍ଚଂ ୱଚନଂ, ଭୱନ୍ତୋ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜିସ୍ସନ୍ତି। ସଚେ, ଭୋ, କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜେୟ୍ୟାଥ, ଯେନ ମେ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଆରୋଚେୟ୍ୟାଥ – 'ଇତିପି ଅତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ଅତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ଅତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ'ତି। ଭୱନ୍ତୋ ଖୋ ପନ ମେ ସଦ୍ଧାୟିକା ପଚ୍ଚୟିକା, ଯଂ ଭୱନ୍ତେହି ଦିଟ୍ଠଂ, ଯଥା ସାମଂ ଦିଟ୍ଠଂ ଏୱମେତଂ ଭୱିସ୍ସତୀ'ତି। ତେ ମେ 'ସାଧୂ'ତି ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ନେୱ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଆରୋଚେନ୍ତି, ନ ପନ ଦୂତଂ ପହିଣନ୍ତି। ଅୟମ୍ପି ଖୋ, ଭୋ କସ୍ସପ, ପରିୟାୟୋ, ଯେନ ମେ ପରିୟାୟେନ ଏୱଂ ହୋତି – 'ଇତିପି ନତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ନତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ନତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ'''ତି।

ଗୂଥକୂପପୁରିସୌପମା

୪୧୫। ''ତେନ ହି, ରାଜଞ୍ଞ, ଉପମଂ ତେ କରିସ୍ସାମି। ଉପମାୟ ମିଧେକଚ୍ଚେ [ଉପମାୟପିଧେକଚ୍ଚେ (ସୀ। ସ୍ୟା।), ଉପମାୟପିଇଧେକଚ୍ଚେ (ପୀ।)] ୱିଞ୍ଞୂ ପୁରିସା ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ଆଜାନନ୍ତି। ସେୟ୍ୟଥାପି, ରାଜଞ୍ଞ, ପୁରିସୋ ଗୂଥକୂପେ ସସୀସକଂ [ସସୀସକୋ (ସ୍ୟା।)] ନିମୁଗ୍ଗୋ ଅସ୍ସ। ଅଥ ତ୍ୱଂ ପୁରିସେ ଆଣାପେୟ୍ୟାସି – 'ତେନ ହି, ଭୋ, ତଂ ପୁରିସଂ ତମ୍ହା ଗୂଥକୂପା ଉଦ୍ଧରଥା'ତି। ତେ 'ସାଧୂ'ତି ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ତଂ ପୁରିସଂ ତମ୍ହା ଗୂଥକୂପା ଉଦ୍ଧରେୟ୍ୟୁଂ। ତେ ତ୍ୱଂ ଏୱଂ ୱଦେୟ୍ୟାସି – 'ତେନ ହି, ଭୋ, ତସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ କାୟା ୱେଳୁପେସିକାହି ଗୂଥଂ ସୁନିମ୍ମଜ୍ଜିତଂ ନିମ୍ମଜ୍ଜଥା'ତି। ତେ 'ସାଧୂ'ତି ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ତସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ କାୟା ୱେଳୁପେସିକାହି ଗୂଥଂ ସୁନିମ୍ମଜ୍ଜିତଂ ନିମ୍ମଜ୍ଜେୟ୍ୟୁଂ। ତେ ତ୍ୱଂ ଏୱଂ ୱଦେୟ୍ୟାସି – 'ତେନ ହି, ଭୋ, ତସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ କାୟଂ ପଣ୍ଡୁମତ୍ତିକାୟ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ସୁବ୍ବଟ୍ଟିତଂ ଉବ୍ବଟ୍ଟେଥା'ତି [ସୁପ୍ପଟ୍ଟିତଂ ଉପ୍ପଟ୍ଟେଥାତି (କ।)]। ତେ ତସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ କାୟଂ ପଣ୍ଡୁମତ୍ତିକାୟ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ସୁବ୍ବଟ୍ଟିତଂ ଉବ୍ବଟ୍ଟେୟ୍ୟୁଂ। ତେ ତ୍ୱଂ ଏୱଂ ୱଦେୟ୍ୟାସି – 'ତେନ ହି, ଭୋ, ତଂ ପୁରିସଂ ତେଲେନ ଅବ୍ଭଞ୍ଜିତ୍ୱା ସୁଖୁମେନ ଚୁଣ୍ଣେନ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ସୁପ୍ପଧୋତଂ କରୋଥା'ତି। ତେ ତଂ ପୁରିସଂ ତେଲେନ ଅବ୍ଭଞ୍ଜିତ୍ୱା ସୁଖୁମେନ ଚୁଣ୍ଣେନ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ସୁପ୍ପଧୋତଂ କରେୟ୍ୟୁଂ। ତେ ତ୍ୱଂ ଏୱଂ ୱଦେୟ୍ୟାସି – 'ତେନ ହି, ଭୋ, ତସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ କେସମସ୍ସୁଂ କପ୍ପେଥା'ତି। ତେ ତସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ କେସମସ୍ସୁଂ କପ୍ପେୟ୍ୟୁଂ। ତେ ତ୍ୱଂ ଏୱଂ ୱଦେୟ୍ୟାସି – 'ତେନ ହି, ଭୋ, ତସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ମହଗ୍ଘଞ୍ଚ ମାଲଂ ମହଗ୍ଘଞ୍ଚ ୱିଲେପନଂ ମହଗ୍ଘାନି ଚ ୱତ୍ଥାନି ଉପହରଥା'ତି। ତେ ତସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ମହଗ୍ଘଞ୍ଚ ମାଲଂ ମହଗ୍ଘଞ୍ଚ ୱିଲେପନଂ ମହଗ୍ଘାନି ଚ ୱତ୍ଥାନି

ଉପହରେଯ୍ୟୁଂ। ତେ ଦ୍ଦଂ ଏୱଂ ୱଦେୟ୍ୟାସି – ‘ତେନ ହି, ଭୋ, ତଂ ପୁରିସଂ ପାସାଦଂ ଆରୋପେତ୍ୱା ପଞ୍ଚକାମଗୁଣାନି ଉପଟ୍ଠାପେଥା’ତି। ତେ ତଂ ପୁରିସଂ ପାସାଦଂ ଆରୋପେତ୍ୱା ପଞ୍ଚକାମଗୁଣାନି ଉପଟ୍ଠାପେଯ୍ୟୁଂ।

‘‘ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞସି, ରାଜଞ୍ଞ, ଅପି ନୁ ତସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ସୁନ୍ହାତସ୍ସ ସୁୱିଲିତ୍ତସ୍ସ ସୁକପ୍ପିତକେସମସ୍ସୁସ୍ସ ଆମୁକ୍କମାଲାଭରଣସ୍ସ ଓଦାତୱତ୍ଥୱସନସ୍ସ ଉପରିପାସାଦୱରଗତସ୍ସ ପଞ୍ଚହି କାମଗୁଣେହି ସମପ୍ପିତସ୍ସ ସମଙ୍ଗୀଭୂତସ୍ସ ପରିଚାରଯମାନସ୍ସ ପୁନଦେୱ ତସ୍ମିଂ ଗୂଥକୂପେ ନିମୁଜ୍ଜିତୁକାମତା [ନିମୁଜ୍ଜିତୁକାମ୍ୟତା (ସ୍ୟା। କ।)] ଅସ୍ସା’’ତି? ‘‘ନୋ ହିଦଂ, ଭୋ କସ୍ସପ’’। ‘‘ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ’’? ‘‘ଅସୁଚି, ଭୋ କସ୍ସପ, ଗୂଥକୂପୋ ଅସୁଚି ଚେୱ ଅସୁଚିସଙ୍ଖାତୋ ଚ ଦୁଗ୍ଗନ୍ଧୋ ଚ ଦୁଗ୍ଗନ୍ଧସଙ୍ଖାତୋ ଚ ଜେଗୁଚ୍ଛୋ ଚ ଜେଗୁଚ୍ଛସଙ୍ଖାତୋ ଚ ପଟିକୂଲୋ ଚ ପଟିକୂଲସଙ୍ଖାତୋ ଚା’’ତି। ‘‘ଏୱମେୱ ଖୋ, ରାଜଞ୍ଞ, ମନୁସ୍ସା ଦେୱାନଂ ଅସୁଚୀ ଚେୱ ଅସୁଚିସଙ୍ଖାତା ଚ, ଦୁଗ୍ଗନ୍ଧା ଚ ଦୁଗ୍ଗନ୍ଧସଙ୍ଖାତା ଚ, ଜେଗୁଚ୍ଛା ଚ ଜେଗୁଚ୍ଛସଙ୍ଖାତା ଚ, ପଟିକୂଲା ଚ ପଟିକୂଲସଙ୍ଖାତା ଚ। ଯୋଜନସତଂ ଖୋ, ରାଜଞ୍ଞ, ମନୁସ୍ସଗନ୍ଧୋ ଦେୱେ ଉବ୍ବାଧତି। କିଂ ପନ ତେ ମିତ୍ତାମଚ୍ଚା ଞାତିସାଲୋହିତା ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତା ଅଦିନ୍ନାଦାନା ପଟିୱିରତା କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ପଟିୱିରତା ମୁସାୱାଦା ପଟିୱିରତା ପିସୁଣାଯ ୱାଚାଯ ପଟିୱିରତା ଫରୁସାଯ ୱାଚାଯ ପଟିୱିରତା ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ପଟିୱିରତା ଅନଭିଜ୍ଝାଲୂ ଅବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତା ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠୀ, କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପନ୍ନା ତେ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଆରୋଚେସ୍ସନ୍ତି – ‘ଇତିପି ଅତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ଅତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ଅତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ’ତି? ଇମିନାପି ଖୋ ତେ, ରାଜଞ୍ଞ, ପରିଯାଯେନ ଏୱଂ ହୋତୁ – ‘ଇତିପି ଅତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ଅତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ଅତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ’’’ତି।

୪୧୬। ‘‘କିଞ୍ଚାପି ଭୱଂ କସ୍ସପୋ ଏୱମାହ, ଅଥ ଖୋ ଏୱଂ ମେ ଏତ୍ଥ ହୋତି – ‘ଇତିପି ନତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ନତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ନତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ’’’ତି। ‘‘ଅତ୍ଥି ପନ, ରାଜଞ୍ଞ, ପରିଯାଯୋ …ପେ… ‘‘ଅତ୍ଥି, ଭୋ କସ୍ସପ, ପରିଯାଯୋ…ପେ… ``ଯଥା କଥଂ ୱିଯ, ରାଜଞ୍ଞାତି? ‘‘ଇଧ ମେ, ଭୋ କସ୍ସପ, ମିତ୍ତାମଚ୍ଚା ଞାତିସାଲୋହିତା ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତା ଅଦିନ୍ନାଦାନା ପଟିୱିରତା କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ପଟିୱିରତା ମୁସାୱାଦା ପଟିୱିରତା ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ପଟିୱିରତା, ତେ ଅପରେନ ସମଯେନ ଆବାଧିକା ହୋନ୍ତି ଦୁକ୍ଖିତା ବାଳ୍ହଗିଲାନା। ଯଦାହଂ ଜାନାମି – ‘ନ ଦାନିମେ ଇମମ୍ହା ଆବାଧା ୱୁଟ୍ଠହିସ୍ସନ୍ତୀ’ତି ତ୍ୟାହଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏୱଂ ୱଦାମି – ‘ସନ୍ତି ଖୋ, ଭୋ, ଏକେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଏୱଂୱାଦିନୋ ଏୱଂଦିଟ୍ଠିନୋ – ଯେ ତେ ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତା ଅଦିନ୍ନାଦାନା ପଟିୱିରତା କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ପଟିୱିରତା ମୁସାୱାଦା ପଟିୱିରତା ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ପଟିୱିରତା, ତେ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି ଦେୱାନଂ ତାୱତିଂସାନଂ ସହବ୍ୟତନ୍ତି। ଭୱନ୍ତୋ ଖୋ ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତା ଅଦିନ୍ନାଦାନା ପଟିୱିରତା କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ପଟିୱିରତା ମୁସାୱାଦା ପଟିୱିରତା ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ପଟିୱିରତା। ସଚେ ତେସଂ ଭୱତଂ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ସଚ୍ଚଂ ୱଚନଂ, ଭୱନ୍ତୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜିସ୍ସନ୍ତି, ଦେୱାନଂ ତାୱତିଂସାନଂ ସହବ୍ୟତଂ। ସଚେ, ଭୋ, କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜେଯ୍ୟାଥ ଦେୱାନଂ ତାୱତିଂସାନଂ ସହବ୍ୟତଂ, ଯେନ ମେ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଆରୋଚେଯ୍ୟାଥ – `ଇତିପି ଅତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ଅତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ଅତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋତି। ଭୱନ୍ତୋ ଖୋ ପନ ମେ ସଦ୍ଧାଯିକା ପଚ୍ଚଯିକା, ଯଂ ଭୱନ୍ତେହି ଦିଟ୍ଠଂ, ଯଥା ସାମଂ ଦିଟ୍ଠଂ ଏୱମେତଂ ଭୱିସ୍ସତୀତି। ତେ ମେ ‘ସାଧୂ’ତି ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ନେୱ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଆରୋଚେନ୍ତି, ନ ପନ ଦୂତଂ ପହିଣନ୍ତି। ଅଯମ୍ପି ଖୋ, ଭୋ କସ୍ସପ, ପରିଯାଯୋ, ଯେନ ମେ ପରିଯାଯେନ ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଇତିପି ନତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ନତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ନତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ’’’ତି।

ତାୱତିଂସଦେୱୋପମା

୪୧୭। ‘‘ତେନ ହି, ରାଜଞ୍ଞ, ତଞ୍ଞେୱେତ୍ଥ ପଟିପୁଚ୍ଛିସ୍ସାମି; ଯଥା ତେ ଖମେଯ୍ୟ, ତଥା ନଂ ବ୍ୟାକରେଯ୍ୟାସି। ଯଂ ଖୋ ପନ, ରାଜଞ୍ଞ, ମାନୁସ୍ସକଂ ୱସ୍ସସତଂ, ଦେୱାନଂ ତାୱତିଂସାନଂ ଏସୋ ଏକୋ ରତ୍ତିନ୍ଦିୱୋ [ରତ୍ତିଦିୱୋ (କ।)], ତାଯ ରତ୍ତିଯା ତିଂସରତ୍ତିଯୋ ମାସୋ, ତେନ ମାସେନ ଦ୍ୱାଦସମାସିଯୋ ସଂୱଚ୍ଛରୋ, ତେନ ସଂୱଚ୍ଛରେନ ଦିବ୍ବଂ ୱସ୍ସସହସ୍ସଂ ଦେୱାନଂ ତାୱତିଂସାନଂ ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ। ଯେ ତେ ମିତ୍ତାମଚ୍ଚା ଞାତିସାଲୋହିତା ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତା ଅଦିନ୍ନାଦାନା ପଟିୱିରତା କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ପଟିୱିରତା ମୁସାୱାଦା ପଟିୱିରତା ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ପଟିୱିରତା, ତେ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପନ୍ନା ଦେୱାନଂ ତାୱତିଂସାନଂ ସହବ୍ୟତଂ। ସଚେ ପନ ତେସଂ ଏୱଂ ଭୱିସ୍ସତି – ‘ଯାୱ ମଯଂ ଦ୍ୱେ ୱା ତୀଣି ୱା ରତ୍ତିନ୍ଦିୱା ଦିବ୍ବେହି ପଞ୍ଚହି କାମଗୁଣେହି ସମପ୍ପିତା ସମଙ୍ଗୀଭୂତା ପରିଚାରେମ, ଅଥ ମଯଂ ପାଯାସିସ୍ସ ରାଜଞ୍ଞସ୍ସ ଗନ୍ତ୍ୱା ଆରୋଚେଯ୍ୟାମ – ‘‘ଇତିପି ଅତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ଅତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ଅତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ’’ତି। ଅପି ନୁ ତେ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଆରୋଚେୟ୍ୟୁଂ – ‘ଇତିପି ଅତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ଅତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ଅତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ’’’ତି? ‘‘ନୋ ହିଦଂ, ଭୋ କସ୍ସପ। ଅପି ହି ମଯଂ, ଭୋ କସ୍ସପ, ଚିରଂ କାଲଙ୍କତାପି ଭୱେଯ୍ୟାମ। କୋ ପନେତଂ ଭୋତୋ କସ୍ସପସ୍ସ

ଆରୋଚେତି – ‘ଅତ୍ଥି ଦେୱା ତାୱତିଂସା’ତି ୱା ‘ଏୱଂଦୀଘାଯୁକା ଦେୱା ତାୱତିଂସା’ତି ୱା। ନ ମଯଂ ଭୋତୋ କସ୍ସପସ୍ସ ସଦ୍ଦହାମ – ‘ଅତ୍ଥି ଦେୱା ତାୱତିଂସା’ତି ୱା ‘ଏୱଂଦୀଘାଯୁକା ଦେୱା ତାୱତିଂସା’ତି ୱା’’ତି।

ଜଚ୍ଚନ୍ଧୋପମା

୪୧୮। ‘‘ସେଯ୍ୟଥାପି, ରାଜଞ୍ଞ, ଜଚ୍ଚନ୍ଧୋ ପୁରିସୋ ନ ପସ୍ସେଯ୍ୟ କଣ୍ହ – ସୁକ୍କାନି ରୂପାନି , ନ ପସ୍ସେଯ୍ୟ ନୀଲକାନି ରୂପାନି, ନ ପସ୍ସେଯ୍ୟ ପୀତକାନି [ମଞ୍ଜେଟ୍ଠକାନି (ସ୍ୟା।)] ରୂପାନି, ନ ପସ୍ସେଯ୍ୟ ଲୋହିତକାନି ରୂପାନି, ନ ପସ୍ସେଯ୍ୟ ମଞ୍ଜିଟ୍ଠକାନି ରୂପାନି, ନ ପସ୍ସେଯ୍ୟ ସମୱିସମଂ, ନ ପସ୍ସେଯ୍ୟ ତାରକାନି ରୂପାନି, ନ ପସ୍ସେଯ୍ୟ ଚନ୍ଦିମସୂରିଯେ। ସୋ ଏୱଂ ୱଦେଯ୍ୟ – ‘ନତ୍ଥି କଣ୍ହସୁକ୍କାନି ରୂପାନି, ନତ୍ଥି କଣ୍ହସୁକ୍କାନଂ ରୂପାନଂ ଦସ୍ସାୱୀ। ନତ୍ଥି ନୀଲକାନି ରୂପାନି, ନତ୍ଥି ନୀଲକାନଂ ରୂପାନଂ ଦସ୍ସାୱୀ। ନତ୍ଥି ପୀତକାନି ରୂପାନି, ନତ୍ଥି ପୀତକାନଂ ରୂପାନଂ ଦସ୍ସାୱୀ। ନତ୍ଥି ଲୋହିତକାନି ରୂପାନି, ନତ୍ଥି ଲୋହିତକାନଂ ରୂପାନଂ ଦସ୍ସାୱୀ। ନତ୍ଥି ମଞ୍ଜିଟ୍ଠକାନି ରୂପାନି, ନତ୍ଥି ମଞ୍ଜିଟ୍ଠକାନଂ ରୂପାନଂ ଦସ୍ସାୱୀ। ନତ୍ଥି ସମୱିସମଂ, ନତ୍ଥି ସମୱିସମସ୍ସ ଦସ୍ସାୱୀ। ନତ୍ଥି ତାରକାନି ରୂପାନି, ନତ୍ଥି ତାରକାନଂ ରୂପାନଂ ଦସ୍ସାୱୀ। ନତ୍ଥି ଚନ୍ଦିମସୂରିଯା, ନତ୍ଥି ଚନ୍ଦିମସୂରିଯାନଂ ଦସ୍ସାୱୀ। ଅହମେତଂ ନ ଜାନାମି, ଅହମେତଂ ନ ପସ୍ସାମି, ତସ୍ମା ତଂ ନତ୍ଥୀ’ତି। ସମ୍ମା ନୁ ଖୋ ସୋ, ରାଜଞ୍ଞ, ୱଦମାନୋ ୱଦେଯ୍ୟା’’ତି? ‘‘ନୋ ହିଦଂ, ଭୋ କସ୍ସପ। ଅତ୍ଥି କଣ୍ହସୁକ୍କାନି ରୂପାନି, ଅତ୍ଥି କଣ୍ହସୁକ୍କାନଂ ରୂପାନଂ ଦସ୍ସାୱୀ। ଅତ୍ଥି ନୀଲକାନି ରୂପାନି, ଅତ୍ଥି ନୀଲକାନଂ ରୂପାନଂ ଦସ୍ସାୱୀ…ପେ… ଅତ୍ଥି ସମୱିସମଂ, ଅତ୍ଥି ସମୱିସମସ୍ସ ଦସ୍ସାୱୀ। ଅତ୍ଥି ତାରକାନି ରୂପାନି, ଅତ୍ଥି ତାରକାନଂ ରୂପାନଂ ଦସ୍ସାୱୀ। ଅତ୍ଥି ଚନ୍ଦିମସୂରିଯା, ଅତ୍ଥି ଚନ୍ଦିମସୂରିଯାନଂ ଦସ୍ସାୱୀ। ‘ଅହମେତଂ ନ ଜାନାମି, ଅହମେତଂ ନ ପସ୍ସାମି, ତସ୍ମା ତଂ ନତ୍ଥୀ’ତି। ନ ହି ସୋ, ଭୋ କସ୍ସପ, ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେଯ୍ୟା’’ତି। ‘‘ଏୱମେୱ ଖୋ ତ୍ୱଂ, ରାଜଞ୍ଞ, ଜଚ୍ଚନ୍ଧୂପମୋ ମଞ୍ଞେ ପଟିଭାସି ଯଂ ମଂ ତ୍ୱଂ ଏୱଂ ୱଦେସି’’।

‘‘କୋ ପନେତଂ ଭୋତୋ କସ୍ସପସ୍ସ ଆରୋଚେତି – ‘ଅତ୍ଥି ଦେୱା ତାୱତିଂସା’’ତି ୱା, ‘ଏୱଂଦୀଘାଯୁକା ଦେୱା ତାୱତିଂସା’ତି ୱା? ନ ମଯଂ ଭୋତୋ କସ୍ସପସ୍ସ ସଦ୍ଦହାମ – ‘ଅତ୍ଥି ଦେୱା ତାୱତିଂସା’ତି ୱା ‘ଏୱଂଦୀଘାଯୁକା ଦେୱା ତାୱତିଂସା’ତି ୱା’’ତି। ‘‘ନ ଖୋ, ରାଜଞ୍ଞ, ଏୱଂ ପରୋ ଲୋକୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ, ଯଥା ତ୍ୱଂ ମଞ୍ଞସି ଇମିନା ମଂସଚକ୍ଖୁନା। ଯେ ଖୋ ତେ ରାଜଞ୍ଞ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱନ୍ତି , ତେ ତତ୍ଥ ଅପ୍ପମତ୍ତା ଆତାପିନୋ ପହିତତ୍ତା ୱିହରନ୍ତା ଦିବ୍ବଚକ୍ଖୁଂ ୱିସୋଧେନ୍ତି। ତେ ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ ଇମଂ ଚେୱ ଲୋକଂ ପସ୍ସନ୍ତି ପରଞ୍ଚ ସତ୍ତେ ଚ ଓପପାତିକେ। ଏୱଞ୍ଚ ଖୋ, ରାଜଞ୍ଞ, ପରୋ ଲୋକୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ; ନତ୍ୱେୱ ଯଥା ତ୍ୱଂ ମଞ୍ଞସି ଇମିନା ମଂସଚକ୍ଖୁନା। ଇମିନାପି ଖୋ ତେ, ରାଜଞ୍ଞ, ପରିଯାଯେନ ଏୱଂ ହୋତୁ – ‘ଇତିପି ଅତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ଅତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ଅତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ’’’ତି।

୪୧୯। ‘‘କିଞ୍ଚାପି ଭୱଂ କସ୍ସପୋ ଏୱମାହ, ଅଥ ଖୋ ଏୱଂ ମେ ଏତ୍ଥ ହୋତି – ‘ଇତିପି ନତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ନତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ନତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ’’ତି । ‘‘ଅତ୍ଥି ପନ, ରାଜଞ୍ଞ, ପରିଯାଯୋ…ପେ… ଅତ୍ଥି, ଭୋ କସ୍ସପ, ପରିଯାଯୋ…ପେ… ଯଥା କଥଂ ୱିଯ, ରାଜଞ୍ଞା’’ତି? ‘‘ଇଧାହଂ, ଭୋ କସ୍ସପ, ପସ୍ସାମି ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣେ ସୀଲୱନ୍ତେ କଲ୍ୟାଣଧମ୍ମେ ଜୀୱିତୁକାମେ ଅମରିତୁକାମେ ସୁଖକାମେ ଦୁକ୍ଖପଟିକୂଲେ। ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଭୋ କସ୍ସପ, ଏୱଂ ହୋତି – ସଚେ ଖୋ ଇମେ ଭୋନ୍ତୋ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ସୀଲୱନ୍ତୋ କଲ୍ୟାଣଧମ୍ମା ଏୱଂ ଜାନେଯ୍ୟୁଂ – ‘ଇତୋ ନୋ ମତାନଂ ସେଯ୍ୟୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’ତି। ଇଦାନିମେ ଭୋନ୍ତୋ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ସୀଲୱନ୍ତୋ କଲ୍ୟାଣଧମ୍ମା ୱିସଂ ୱା ଖାଦେଯ୍ୟୁଂ, ସତ୍ଥଂ ୱା ଆହରେଯ୍ୟୁଂ, ଉବ୍ବନ୍ଧିତ୍ୱା ୱା କାଲଙ୍କରେଯ୍ୟୁଂ, ପପାତେ ୱା ପପତେଯ୍ୟୁଂ। ଯସ୍ମା ଚ ଖୋ ଇମେ ଭୋନ୍ତୋ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ସୀଲୱନ୍ତୋ କଲ୍ୟାଣଧମ୍ମା ନ ଏୱଂ ଜାନନ୍ତି – ‘ଇତୋ ନୋ ମତାନଂ ସେଯ୍ୟୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’ତି, ତସ୍ମା ଇମେ ଭୋନ୍ତୋ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ସୀଲୱନ୍ତୋ କଲ୍ୟାଣଧମ୍ମା ଜୀୱିତୁକାମା ଅମରିତୁକାମା ସୁଖକାମା ଦୁକ୍ଖପଟିକୂଲା ଅତ୍ତାନଂ ନ ମାରେନ୍ତି [( ) ନତ୍ଥି (ସ୍ୟା। ପୀ।)]। ଅଯମ୍ପି ଖୋ, ଭୋ କସ୍ସପ, ପରିଯାଯୋ, ଯେନ ମେ ପରିଯାଯେନ ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଇତିପି ନତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ନତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ନତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ’’’ତି।

ଗବ୍ଭିନୀଉପମା

୪୨୦। ‘‘ତେନ ହି, ରାଜଞ୍ଞ, ଉପମଂ ତେ କରିସ୍ସାମି। ଉପମାଯ ମିଧେକଚ୍ଚେ ୱିଞ୍ଞୂ ପୁରିସା ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ଆଜାନନ୍ତି। ଭୂତପୁବ୍ବଂ, ରାଜଞ୍ଞ, ଅଞ୍ଞତରସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ଦ୍ୱେ ପଜାପତିଯୋ ଅହେସୁଂ। ଏକିସ୍ସା ପୁତ୍ତୋ ଅହୋସି ଦସୱସ୍ସୁଦ୍ଦେସିକୋ ୱା ଦ୍ୱାଦସୱସ୍ସୁଦ୍ଦେସିକୋ ୱା, ଏକା ଗବ୍ଭିନୀ ଉପୱିଜଞ୍ଞା। ଅଥ ଖୋ ସୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ କାଲମକାସି। ଅଥ ଖୋ ସୋ ମାଣୱକୋ ମାତୁସପତ୍ତିଂ [ମାତୁସପତିଂ (ସ୍ୟା।)] ଏତଦୱୋଚ – ‘ଯମିଦଂ, ଭୋତି, ଧନଂ ୱା ଧଞ୍ଞଂ ୱା ରଜତଂ ୱା ଜାତରୂପଂ ୱା, ସବ୍ବଂ ତଂ ମଯ୍ହଂ ; ନତ୍ଥି ତୁଯ୍ହେତ୍ଥ କିଞ୍ଚି। ପିତୁ ମେ [ପିତୁ ମେ ସନ୍ତକୋ (ସ୍ୟା।)] ଭୋତି, ଦାଯଜ୍ଜଂ ନିଯ୍ୟାଦେହୀ’ତି [ନୀଯ୍ୟାତେହୀତି (ସୀ। ପୀ।)]। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ସା ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ତଂ ମାଣୱକଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘ଆଗମେହି ତାୱ, ତାତ, ଯାୱ

ୱିଜାଯାମି। ସଚେ କୁମାରକୋ ଭୱିସ୍ସତି, ତସ୍ସପି ଏକଦେସୋ ଭୱିସ୍ସତି; ସଚେ କୁମାରିକା ଭୱିସ୍ସତି, ସାପି ତେ ଓପଭୋଗ୍ଗା [ଉପଭୋଗ୍ଗା (ସ୍ୟା।)] ଭୱିସ୍ସତୀ'ତି। ଦୁତିଯମ୍ପି ଖୋ ସୋ ମାଣୱକୋ ମାତୁସପତ୍ତିଂ ଏତଦୱୋଚ – 'ଯମିଦଂ, ଭୋତି, ଧନଂ ୱା ଧଞ୍ଞଂ ୱା ରଜତଂ ୱା ଜାତରୂପଂ ୱା, ସବ୍ବଂ ତଂ ମଯ୍ହଂ; ନତ୍ଥି ତୁଯ୍ହେତ୍ଥ କିଞ୍ଚି। ପିତୁ ମେ, ଭୋତି, ଦାଯଜ୍ଜଂ ନିଯ୍ଯାଦେହୀ'ତି। ଦୁତିଯମ୍ପି ଖୋ ସା ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ତଂ ମାଣୱକଂ ଏତଦୱୋଚ – 'ଆଗମେହି ତାୱ, ତାତ, ଯାୱ ୱିଜାଯାମି। ସଚେ କୁମାରକୋ ଭୱିସ୍ସତି, ତସ୍ସପି ଏକଦେସୋ ଭୱିସ୍ସତି; ସଚେ କୁମାରିକା ଭୱିସ୍ସତି ସାପି ତେ ଓପଭୋଗ୍ଗା [ଉପଭୋଗ୍ଗା (ସ୍ୟା।)] ଭୱିସ୍ସତୀ'ତି। ତତିଯମ୍ପି ଖୋ ସୋ ମାଣୱକୋ ମାତୁସପତ୍ତିଂ ଏତଦୱୋଚ – 'ଯମିଦଂ, ଭୋତି, ଧନଂ ୱା ଧଞ୍ଞଂ ୱା ରଜତଂ ୱା ଜାତରୂପଂ ୱା , ସବ୍ବଂ ତଂ ମଯ୍ହଂ; ନତ୍ଥି ତୁଯ୍ହେତ୍ଥ କିଞ୍ଚି। ପିତୁ ମେ, ଭୋତି, ଦାଯଜ୍ଜଂ ନିଯ୍ଯାଦେହୀ'ତି।

''ଅଥ ଖୋ ସା ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ସତ୍ଥଂ ଗହେତ୍ୱା ଓୱରକଂ ପୱିସିତ୍ୱା ଉଦରଂ ଓପାଦେସି [ଉପ୍ପାଟେସି (ସ୍ୟା।)] – 'ଯାୱ ୱିଜାଯାମି ଯଦି ୱା କୁମାରକୋ ଯଦି ୱା କୁମାରିକା'ତି। ସା ଅତ୍ତାନଂ ଚେୱ ଜୀୱିତଞ୍ଚ ଗବ୍ଭଞ୍ଚ ସାପତେଯ୍ୟଞ୍ଚ ୱିନାସେସି। ଯଥା ତଂ ବାଲା ଅବ୍ୟତ୍ତା ଅନଯବ୍ୟସନଂ ଆପନ୍ନା ଅଯୋନିସୋ ଦାଯଜ୍ଜଂ ଗୱେସନ୍ତୀ, ଏୱମେୱ ଖୋ ତ୍ୱଂ, ରାଜଞ୍ଞ, ବାଲୋ ଅବ୍ୟତ୍ତୋ ଅନଯବ୍ୟସନଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସସି ଅଯୋନିସୋ ପରଲୋକଂ ଗୱେସନ୍ତୋ ; ସେଯ୍ୟଥାପି ସା ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ବାଲା ଅବ୍ୟତ୍ତା ଅନଯବ୍ୟସନଂ ଆପନ୍ନା ଅଯୋନିସୋ ଦାଯଜ୍ଜଂ ଗୱେସନ୍ତୀ। ନ ଖୋ, ରାଜଞ୍ଞ, ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ସୀଲୱନ୍ତୋ କଲ୍ୟାଣଧମ୍ମା ଅପକ୍କଂ ପରିପାଚେନ୍ତି; ଅପି ଚ ପରିପାକଂ ଆଗମେନ୍ତି। ପଣ୍ଡିତାନଂ ଅତ୍ଥୋ ହି, ରାଜଞ୍ଞ, ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ସୀଲୱନ୍ତାନଂ କଲ୍ୟାଣଧମ୍ମାନଂ ଜୀୱିତେନ। ଯଥା ଯଥା ଖୋ, ରାଜଞ୍ଞ, ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ସୀଲୱନ୍ତୋ କଲ୍ୟାଣଧମ୍ମା ଚିରଂ ଦୀଘମଦ୍ଧାନଂ ତିଟ୍ଠନ୍ତି, ତଥା ତଥା ବହୁଂ ପୁଞ୍ଞଂ ପସୱନ୍ତି, ବହୁଜନହିତାଯ ଚ ପଟିପଜ୍ଜନ୍ତି ବହୁଜନସୁଖାଯ ଲୋକାନୁକମ୍ପାଯ ଅତ୍ଥାଯ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ। ଇମିନାପି ଖୋ ତେ, ରାଜଞ୍ଞ, ପରିଯାଯେନ ଏୱଂ ହୋତୁ – 'ଇତିପି ଅତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ଅତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ଅତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ'''ତି।

୪୨୧। ''କିଞ୍ଚାପି ଭୱଂ କସ୍ସପୋ ଏୱମାହ, ଅଥ ଖୋ ଏୱଂ ମେ ଏତ୍ଥ ହୋତି – 'ଇତିପି ନତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ନତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ନତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ'''ତି। ''ଅତ୍ଥି ପନ, ରାଜଞ୍ଞ, ପରିଯାଯୋ…ପେ… ଅତ୍ଥି, ଭୋ କସ୍ସପ, ପରିଯାଯୋ…ପେ… ଯଥା କଥଂ ୱିଯ, ରାଜଞ୍ଞା''ତି? ''ଇଧ ମେ, ଭୋ କସ୍ସପ, ପୁରିସା ଚୋରଂ ଆଗୁଚାରିଂ ଗହେତ୍ୱା ଦସ୍ସେନ୍ତି – 'ଅଯଂ ତେ, ଭନ୍ତେ, ଚୋରୋ ଆଗୁଚାରୀ; ଇମସ୍ସ ଯଂ ଇଚ୍ଛସି, ତଂ ଦଣ୍ଡଂ ପଣେହୀ'ତି। ତ୍ୟାହଂ ଏୱଂ ୱଦାମି – 'ତେନ ହି, ଭୋ, ଇମଂ ପୁରିସଂ ଜୀୱନ୍ତଂଯେୱ କୁମ୍ଭିଯା ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ମୁଖଂ ପିଦହିତ୍ୱା ଅଲ୍ଲେନ ଚମ୍ମେନ ଓନନ୍ଧିତ୍ୱା ଅଲ୍ଲାଯ ମତ୍ତିକାଯ ବହଲାୱଲେପନଂ [ବହଲୱିଲେପନଂ (ସ୍ୟା। କ।)] କରିତ୍ୱା ଉଦ୍ଧନଂ ଆରୋପେତ୍ୱା ଅଗ୍ଗିଂ ଦେଥା'ତି। ତେ ମେ 'ସାଧୂ'ତି ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ତଂ ପୁରିସଂ ଜୀୱନ୍ତଂଯେୱ କୁମ୍ଭିଯା ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ମୁଖଂ ପିଦହିତ୍ୱା ଅଲ୍ଲେନ ଚମ୍ମେନ ଓନନ୍ଧିତ୍ୱା ଅଲ୍ଲାଯ ମତ୍ତିକାଯ ବହଲାୱଲେପନଂ କରିତ୍ୱା ଉଦ୍ଧନଂ ଆରୋପେତ୍ୱା ଅଗ୍ଗିଂ ଦେନ୍ତି। ଯଦା ମଯଂ ଜାନାମ 'କାଲଙ୍କତୋ ସୋ ପୁରିସୋ'ତି, ଅଥ ନଂ କୁମ୍ଭିଂ ଓରୋପେତ୍ୱା ଉବ୍ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ମୁଖଂ ୱିୱରିତ୍ୱା ସଣିକଂ ନିଲ୍ଲୋକେମ [ୱିଲୋକେମ (ସ୍ୟା।)] – 'ଅପ୍ପେୱ ନାମସ୍ସ ଜୀୱଂ ନିକ୍ଖମନ୍ତଂ ପସ୍ସେଯ୍ୟାମା'ତି। ନେୱସ୍ସ ମଯଂ ଜୀୱଂ ନିକ୍ଖମନ୍ତଂ ପସ୍ସାମ। ଅଯମ୍ପି ଖୋ, ଭୋ କସ୍ସପ, ପରିଯାଯୋ, ଯେନ ମେ ପରିଯାଯେନ ଏୱଂ ହୋତି – 'ଇତିପି ନତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ନତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ନତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ'''ତି।

ସୁପିନକୋପମା

୪୨୨। ''ତେନ ହି, ରାଜଞ୍ଞ, ତଞ୍ଞେୱେତ୍ଥ ପଟିପୁଚ୍ଛିସ୍ସାମି, ଯଥା ତେ ଖମେଯ୍ୟ, ତଥା ନଂ ବ୍ୟାକରେଯ୍ୟାସି। ଅଭିଜାନାସି ନୋ ତ୍ୱଂ, ରାଜଞ୍ଞ, ଦିୱା ସେଯ୍ୟଂ ଉପଗତୋ ସୁପିନକଂ ପସ୍ସିତା ଆରାମରାମଣେଯ୍ୟକଂ ୱନରାମଣେଯ୍ୟକଂ ଭୂମିରାମଣେଯ୍ୟକଂ ପୋକ୍ଖରଣୀରାମଣେଯ୍ୟକ''ନ୍ତି? ''ଅଭିଜାନାମହଂ, ଭୋ କସ୍ସପ, ଦିୱାସେଯ୍ୟଂ ଉପଗତୋ ସୁପିନକଂ ପସ୍ସିତା ଆରାମରାମଣେଯ୍ୟକଂ ୱନରାମଣେଯ୍ୟକଂ ଭୂମିରାମଣେଯ୍ୟକଂ ପୋକ୍ଖରଣୀରାମଣେଯ୍ୟକ''ନ୍ତି। ''ରକ୍ଖନ୍ତି ତଂ ତମ୍ହି ସମଯେ ଖୁଜ୍ଜାପି ୱାମନକାପି ୱେଲାସିକାପି [ଚେଲାୱିକାପି (ସ୍ୟା।), କେଳଆଯିକାପି (ସୀ।)] କୋମାରିକାପୀ''ତି? ''ଏୱଂ, ଭୋ କସ୍ସପ, ରକ୍ଖନ୍ତି ମଂ ତମ୍ହି ସମଯେ ଖୁଜ୍ଜାପି ୱାମନକାପି ୱେଲାସିକାପି [ଚେଲାୱିକାପି (ସ୍ୟା।), କେଳଆଯିକାପି (ସୀ।)] କୋମାରିକାପୀ''ତି। ''ଅପି ନୁ ତା ତୁଯ୍ହଂ ଜୀୱଂ ପସ୍ସନ୍ତି ପୱିସନ୍ତଂ ୱା ନିକ୍ଖମନ୍ତଂ ୱା''ତି? ''ନୋ ହିଦଂ, ଭୋ କସ୍ସପ''। ''ତା ହି ନାମ, ରାଜଞ୍ଞ, ତୁଯ୍ହଂ ଜୀୱନ୍ତସ୍ସ ଜୀୱନ୍ତିଯୋ ଜୀୱଂ ନ ପସ୍ସିସ୍ସନ୍ତି ପୱିସନ୍ତଂ ୱା ନିକ୍ଖମନ୍ତଂ ୱା। କିଂ ପନ ତ୍ୱଂ କାଲଙ୍କତସ୍ସ ଜୀୱଂ ପସ୍ସିସ୍ସସି ପୱିସନ୍ତଂ ୱା ନିକ୍ଖମନ୍ତଂ ୱା। ଇମିନାପି ଖୋ ତେ, ରାଜଞ୍ଞ, ପରିଯାଯେନ ଏୱଂ ହୋତୁ – ''ଇତିପି ଅତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ଅତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ଅତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ'''ତି।

୪୨୩। ''କିଞ୍ଚାପି ଭୱଂ କସ୍ସପୋ ଏୱମାହ, ଅଥ ଖୋ ଏୱଂ ମେ ଏତ୍ଥ ହୋତି – 'ଇତିପି ନତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ନତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ନତ୍ଥି

ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ’’’ତି। ‘‘ଅତ୍ଥି ପନ, ରାଜଞ୍ଞ, ପରିଯାଯୋ…ପେ… ‘‘ଅତ୍ଥି, ଭୋ କସ୍ସପ, ପରିଯାଯୋ…ପେ… ଯଥା କଥଂ ୱିଯ ରାଜଞ୍ଞା’’ତି? ‘‘ଇଧ ମେ, ଭୋ କସ୍ସପ, ପୁରିସା ଚୋରଂ ଆଗୁଚାରିଂ ଗହେତ୍ୱା ଦସ୍ସେନ୍ତି – ‘ଅଯଂ ତେ, ଭନ୍ତେ, ଚୋରୋ ଆଗୁଚାରୀ; ଇମସ୍ସ ଯଂ ଇଚ୍ଛସି, ତଂ ଦଣ୍ଡଂ ପଣେହୀ’ତି। ତ୍ୟାହଂ ଏୱଂ ୱଦାମି – ‘ତେନ ହି, ଭୋ, ଇମଂ ପୁରିସଂ ଜୀୱନ୍ତଂଯେୱ ତୁଲାଯ ତୁଲେତ୍ୱା ଜିଯାଯ ଅନସ୍ସାସକଂ ମାରେତ୍ୱା ପୁନଦେୱ ତୁଲାଯ ତୁଲେଥା’ତି। ତେ ମେ ‘ସାଧୂ’ତି ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ତଂ ପୁରିସଂ ଜୀୱନ୍ତଂଯେୱ ତୁଲାଯ ତୁଲେତ୍ୱା ଜିଯାଯ ଅନସ୍ସାସକଂ ମାରେତ୍ୱା ପୁନଦେୱ ତୁଲାଯ ତୁଲେନ୍ତି। ଯଦା ସୋ ଜୀୱତି, ତଦା ଲହୁତରୋ ଚ ହୋତି ମୁଦୁତରୋ ଚ କମ୍ମଞ୍ଞତରୋ ଚ। ଯଦା ପନ ସୋ କାଲଙ୍କତୋ ହୋତି ତଦା ଗରୁତରୋ ଚ ହୋତି ପତ୍ଥିନ୍ନତରୋ ଚ ଅକମ୍ମଞ୍ଞତରୋ ଚ। ଅଯମ୍ପି ଖୋ, ଭୋ କସ୍ସପ, ପରିଯାଯୋ, ଯେନ ମେ ପରିଯାଯେନ ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଇତିପି ନତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ନତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ନତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ’’’ତି।

ସନ୍ତତ୍ତଅଯୋଗୁଳଊପମା

୪୨୪। ‘‘ତେନ ହି, ରାଜଞ୍ଞ, ଉପମଂ ତେ କରିସ୍ସାମି। ଉପମାଯ ମିଧେକଚ୍ଚେ ୱିଞ୍ଞୂ ପୁରିସା ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ଆଜାନନ୍ତି। ସେଯ୍ୟଥାପି, ରାଜଞ୍ଞ, ପୁରିସୋ ଦିୱସଂ ସନ୍ତତ୍ତଂ ଅଯୋଗୁଳଂ ଆଦିତ୍ତଂ ସମ୍ପଜ୍ଜଲିତଂ ସଜୋତିଭୂତଂ ତୁଲାଯ ତୁଲେଯ୍ୟ। ତମେନଂ ଅପରେନ ସମଯେନ ସୀତଂ ନିବ୍ବୁତଂ ତୁଲାଯ ତୁଲେଯ୍ୟ। କଦା ନୁ ଖୋ ସୋ ଅଯୋଗୁଳୋ ଲହୁତରୋ ୱା ହୋତି ମୁଦୁତରୋ ୱା କମ୍ମଞ୍ଞତରୋ ୱା, ଯଦା ୱା ଆଦିତ୍ତୋ ସମ୍ପଜ୍ଜଲିତୋ ସଜୋତିଭୂତୋ, ଯଦା ୱା ସୀତୋ ନିବ୍ବୁତୋ’’ତି? ‘‘ଯଦା ସୋ, ଭୋ କସ୍ସପ, ଅଯୋଗୁଳୋ ତେଜୋସହଗତୋ ଚ ହୋତି ୱାଯୋସହଗତୋ ଚ ଆଦିତ୍ତୋ ସମ୍ପଜ୍ଜଲିତୋ ସଜୋତିଭୂତୋ, ତଦା ଲହୁତରୋ ଚ ହୋତି ମୁଦୁତରୋ ଚ କମ୍ମଞ୍ଞତରୋ ଚ। ଯଦା ପନ ସୋ ଅଯୋଗୁଳୋ ନେୱ ତେଜୋସହଗତୋ ହୋତି ନ ୱାଯୋସହଗତୋ ସୀତୋ ନିବ୍ବୁତୋ, ତଦା ଗରୁତରୋ ଚ ହୋତି ପତ୍ଥିନ୍ନତରୋ ଚ ଅକମ୍ମଞ୍ଞତରୋ ଚା’’ତି। ‘‘ଏୱମେୱ ଖୋ, ରାଜଞ୍ଞ, ଯଦାଯଂ କାଯୋ ଆଯୁସହଗତୋ ଚ ହୋତି ଉସ୍ମାସହଗତୋ ଚ ୱିଞ୍ଞାଣସହଗତୋ ଚ, ତଦା ଲହୁତରୋ ଚ ହୋତି ମୁଦୁତରୋ ଚ କମ୍ମଞ୍ଞତରୋ ଚ। ଯଦା ପନାଯଂ କାଯୋ ନେୱ ଆଯୁସହଗତୋ ହୋତି ନ ଉସ୍ମାସହଗତୋ ନ ୱିଞ୍ଞାଣସହଗତୋ ତଦା ଗରୁତରୋ ଚ ହୋତି ପତ୍ଥିନ୍ନତରୋ ଚ ଅକମ୍ମଞ୍ଞତରୋ ଚ। ଇମିନାପି ଖୋ ତେ, ରାଜଞ୍ଞ, ପରିଯାଯେନ ଏୱଂ ହୋତୁ – ‘ଇତିପି ଅତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ଅତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ଅତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ’’’ତି।

୪୨୫। ‘‘କିଞ୍ଚାପି ଭୱଂ କସ୍ସପୋ ଏୱମାହ, ଅଥ ଖୋ ଏୱଂ ମେ ଏତ୍ଥ ହୋତି – ‘ଇତିପି ନତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ନତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ନତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ’’’ତି। ‘‘ଅତ୍ଥି ପନ, ରାଜଞ୍ଞ, ପରିଯାଯୋ…ପେ… ଅତ୍ଥି, ଭୋ କସ୍ସପ, ପରିଯାଯୋ…ପେ… ଯଥା କଥଂ ୱିଯ ରାଜଞ୍ଞା’’ତି? ‘‘ଇଧ ମେ, ଭୋ କସ୍ସପ, ପୁରିସା ଚୋରଂ ଆଗୁଚାରିଂ ଗହେତ୍ୱା ଦସ୍ସେନ୍ତି – ‘ଅଯଂ ତେ, ଭନ୍ତେ, ଚୋରୋ ଆଗୁଚାରୀ; ଇମସ୍ସ ଯଂ ଇଚ୍ଛସି , ତଂ ଦଣ୍ଡଂ ପଣେହୀ’ତି। ତ୍ୟାହଂ ଏୱଂ ୱଦାମି – ‘ତେନ ହି, ଭୋ, ଇମଂ ପୁରିସଂ ଅନୁପହଚ୍ଚ ଛୱିଞ୍ଚ ଚମ୍ମଞ୍ଚ ମଂସଞ୍ଚ ନ୍ହାରୁଞ୍ଚ ଅଟ୍ଠିଞ୍ଚ ଅଟ୍ଠିମିଞ୍ଜଞ୍ଚ ଜୀୱିତା ୱୋରୋପେଥ, ଅପ୍ପେୱ ନାମସ୍ସ ଜୀୱଂ ନିକ୍ଖମନ୍ତଂ ପସ୍ସେଯ୍ୟାମା’ତି। ତେ ମେ ‘ସାଧୂ’ତି ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ତଂ ପୁରିସଂ ଅନୁପହଚ୍ଚ ଛୱିଞ୍ଚ…ପେ… ଜୀୱିତା ୱୋରୋପେନ୍ତି। ଯଦା ସୋ ଆମତୋ ହୋତି, ତ୍ୟାହଂ ଏୱଂ ୱଦାମି – ‘ତେନ ହି, ଭୋ, ଇମଂ ପୁରିସଂ ଉତ୍ତାନଂ ନିପାତେଥ, ଅପ୍ପେୱ ନାମସ୍ସ ଜୀୱଂ ନିକ୍ଖମନ୍ତଂ ପସ୍ସେଯ୍ୟାମା’ତି। ତେ ତଂ ପୁରିସଂ ଉତ୍ତାନଂ ନିପାତେନ୍ତି। ନେୱସ୍ସ ମଯଂ ଜୀୱଂ ନିକ୍ଖମନ୍ତଂ ପସ୍ସାମ। ତ୍ୟାହଂ ଏୱଂ ୱଦାମି – ‘ତେନ ହି, ଭୋ, ଇମଂ ପୁରିସଂ ଅୱକୁଜ୍ଜଂ ନିପାତେଥ… ପସ୍ସେନ ନିପାତେଥ… ଦୁତିଯେନ ପସ୍ସେନ ନିପାତେଥ… ଉଦ୍ଧଂ ଠପେଥ… ଓମୁଦ୍ଧକଂ ଠପେଥ… ପାଣିନା ଆକୋଟେଥ… ଲେଡ୍ଡୁନା ଆକୋଟେଥ… ଦଣ୍ଡେନ ଆକୋଟେଥ… ସତ୍ଥେନ ଆକୋଟେଥ… ଓଧୁନାଥ ସନ୍ଧୁନାଥ ନିଦ୍ଧୁନାଥ, ଅପ୍ପେୱ ନାମସ୍ସ ଜୀୱଂ ନିକ୍ଖମନ୍ତଂ ପସ୍ସେଯ୍ୟାମା’ତି। ତେ ତଂ ପୁରିସଂ ଓଧୁନନ୍ତି ସନ୍ଧୁନନ୍ତି ନିଦ୍ଧୁନନ୍ତି। ନେୱସ୍ସ ମଯଂ ଜୀୱଂ ନିକ୍ଖମନ୍ତଂ ପସ୍ସାମ। ତସ୍ସ ତଦେୱ ଚକ୍ଖୁ ହୋତି ତେ ରୂପା, ତଞ୍ଚାଯତନଂ ନପ୍ପଟିସଂୱେଦେତି। ତଦେୱ ସୋତଂ ହୋତି ତେ ସଦ୍ଦା, ତଞ୍ଚାଯତନଂ ନପ୍ପଟିସଂୱେଦେତି। ତଦେୱ ଘାନଂ ହୋତି ତେ ଗନ୍ଧା, ତଞ୍ଚାଯତନଂ ନପ୍ପଟିସଂୱେଦେତି । ସାୱ ଜିୱ୍ହା ହୋତି ତେ ରସା, ତଞ୍ଚାଯତନଂ ନପ୍ପଟିସଂୱେଦେତି। ସ୍ୱେୱ କାଯୋ ହୋତି ତେ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବା, ତଞ୍ଚାଯତନଂ ନପ୍ପଟିସଂୱେଦେତି। ଅଯମ୍ପି ଖୋ, ଭୋ କସ୍ସପ, ପରିଯାଯୋ, ଯେନ ମେ ପରିଯାଯେନ ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଇତିପି ନତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ନତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ନତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ’’’ତି।

ସଙ୍ଖଧମୌପମା

୪୨୬। ‘‘ତେନ ହି, ରାଜଞ୍ଞ, ଉପମଂ ତେ କରିସ୍ସାମି। ଉପମାଯ ମିଧେକଚ୍ଚେ ୱିଞ୍ଞୂ ପୁରିସା ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ଆଜାନନ୍ତି। ଭୂତପୁବ୍ବଂ, ରାଜଞ୍ଞ, ଅଞ୍ଞତରୋ ସଙ୍ଖଧମୋ ସଙ୍ଖଂ ଆଦାଯ ପଚ୍ଚନ୍ତିମଂ ଜନପଦଂ ଅଗମାସି। ସୋ ଯେନ ଅଞ୍ଞତରୋ ଗାମୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ମଜ୍ଝେ ଗାମସ୍ସ ଠିତୋ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ସଙ୍ଖଂ ଉପଲାପେତ୍ୱା ସଙ୍ଖଂ ଭୂମିଯଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଅଥ ଖୋ, ରାଜଞ୍ଞ, ତେସଂ ପଚ୍ଚନ୍ତଜନପଦାନଂ

[ପଚ୍ଚନ୍ତଜାନଂ (ସୀ।)] ମନୁସ୍ସାନଂ ଏତଦହୋସି – ‘ଅମ୍ଭୋ କସ୍ସ ନୁ ଖୋ [ଏତଦହୋସି ‘‘କିସ୍ସ ଦୁଖୋ (ପୀ।)] ଏସୋ ସଦ୍ଦୋ ଏଵଂରଜନୀୟୋ ଏଵଂକମନୀୟୋ ଏଵଂମଦନୀୟୋ ଏଵଂବନ୍ଧନୀୟୋ ଏଵଂମୁଚ୍ଛନୀୟୋ’ତି। ସନ୍ନିପତିତ୍ୱା ତଂ ସଙ୍ଖଧମଂ ଏତଦଵୋଚୁଂ – ‘ଅମ୍ଭୋ, କସ୍ସ ନୁ ଖୋ ଏସୋ ସଦ୍ଦୋ ଏଵଂରଜନୀୟୋ ଏଵଂକମନୀୟୋ ଏଵଂମଦନୀୟୋ ଏଵଂବନ୍ଧନୀୟୋ ଏଵଂମୁଚ୍ଛନୀୟୋ’ତି। ‘ଏସୋ ଖୋ, ଭୋ, ସଙ୍ଖୋ ନାମ ଯସ୍ସେସୋ ସଦ୍ଦୋ ଏଵଂରଜନୀୟୋ ଏଵଂକମନୀୟୋ ଏଵଂମଦନୀୟୋ ଏଵଂବନ୍ଧନୀୟୋ ଏଵଂମୁଚ୍ଛନୀୟୋ’ତି। ତେ ତଂ ସଙ୍ଖଂ ଉତ୍ତାନଂ ନିପାତେସୁଂ – ‘ଵଦେହି, ଭୋ ସଙ୍ଖ, ଵଦେହି, ଭୋ ସଙ୍ଖା’ତି। ନେଵ ସୋ ସଙ୍ଖୋ ସଦ୍ଦମକାସି। ତେ ତଂ ସଙ୍ଖଂ ଅଵକୁଜ୍ଜଂ ନିପାତେସୁଂ, ପସ୍ସେନ ନିପାତେସୁଂ, ଦୁତିୟେନ ପସ୍ସେନ ନିପାତେସୁଂ, ଉଦ୍ଧଂ ଠପେସୁଂ, ଓମୁଦ୍ଧକଂ ଠପେସୁଂ, ପାଣିନା ଆକୋଟେସୁଂ, ଲେଡ୍ଡୁନା ଆକୋଟେସୁଂ, ଦଣ୍ଡେନ ଆକୋଟେସୁଂ, ସତ୍ଥେନ ଆକୋଟେସୁଂ, ଓଧୁନିଂସୁ ସନ୍ଧୁନିଂସୁ ନିଦ୍ଧୁନିଂସୁ – ‘ଵଦେହି, ଭୋ ସଙ୍ଖ, ଵଦେହି, ଭୋ ସଙ୍ଖା’ତି। ନେଵ ସୋ ସଙ୍ଖୋ ସଦ୍ଦମକାସି।

‘‘ଅଥ ଖୋ, ରାଜଞ୍ଞ, ତସ୍ସ ସଙ୍ଖଧମସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘ଯାଵ ବାଲା ଇମେ ପଚ୍ଚନ୍ତଜନପଦାମନୁସ୍ସା, କଥଞ୍ହି ନାମ ଅୟୋନିସୋ ସଙ୍ଖସଦ୍ଦଂ ଗଵେସିସ୍ସନ୍ତୀ’ତି। ତେସଂ ପେକ୍ଖମାନାନଂ ସଙ୍ଖଂ ଗହେତ୍ୱା ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ସଙ୍ଖଂ ଉପଲାପେତ୍ୱା ସଙ୍ଖଂ ଆଦାୟ ପକ୍କାମି। ଅଥ ଖୋ, ରାଜଞ୍ଞ, ତେସଂ ପଚ୍ଚନ୍ତଜନପଦାନଂ ମନୁସ୍ସାନଂ ଏତଦହୋସି – ‘ଯଦା କିର, ଭୋ, ଅୟଂ ସଙ୍ଖୋ ନାମ ପୁରିସସହଗତୋ ଚ ହୋତି ଵାୟାମସହଗତୋ [ଵାୟୋସହଗତୋ (ସ୍ୟା।)] ଚ ଵାୟୁସହଗତୋ ଚ, ତଦାୟଂ ସଙ୍ଖୋ ସଦ୍ଦଂ କରୋତି, ଯଦା ପନାୟଂ ସଙ୍ଖୋ ନେଵ ପୁରିସସହଗତୋ ହୋତି ନ ଵାୟାମସହଗତୋ ନ ଵାୟୁସହଗତୋ, ନାୟଂ ସଙ୍ଖୋ ସଦ୍ଦଂ କରୋତୀ’ତି । ଏଵମେଵ ଖୋ, ରାଜଞ୍ଞ, ଯଦାୟଂ କାୟୋ ଆୟୁସହଗତୋ ଚ ହୋତି ଉସ୍ମାସହଗତୋ ଚ ଵିଞ୍ଞାଣସହଗତୋ ଚ, ତଦା ଅଭିକ୍କମତିପି ପଟିକ୍କମତିପି ତିଟ୍ଠତିପି ନିସୀଦତିପି ସେୟ୍ୟମ୍ପି କପ୍ପେତି, ଚକ୍ଖୁନାପି ରୂପଂ ପସ୍ସତି, ସୋତେନପି ସଦ୍ଦଂ ସୁଣାତି, ଘାନେନପି ଗନ୍ଧଂ ଘାୟତି, ଜିଵ୍ହାୟପି ରସଂ ସାୟତି, କାୟେନପି ଫୋଟ୍ଠବ୍ବଂ ଫୁସତି, ମନସାପି ଧମ୍ମଂ ଵିଜାନାତି। ଯଦା ପନାୟଂ କାୟୋ ନେଵ ଆୟୁସହଗତୋ ହୋତି, ନ ଉସ୍ମାସହଗତୋ, ନ ଵିଞ୍ଞାଣସହଗତୋ, ତଦା ନେଵ ଅଭିକ୍କମତି ନ ପଟିକ୍କମତି ନ ତିଟ୍ଠତି ନ ନିସୀଦତି ନ ସେୟ୍ୟଂ କପ୍ପେତି, ଚକ୍ଖୁନାପି ରୂପଂ ନ ପସ୍ସତି, ସୋତେନପି ସଦ୍ଦଂ ନ ସୁଣାତି, ଘାନେନପି ଗନ୍ଧଂ ନ ଘାୟତି, ଜିଵ୍ହାୟପି ରସଂ ନ ସାୟତି, କାୟେନପି ଫୋଟ୍ଠବ୍ବଂ ନ ଫୁସତି, ମନସାପି ଧମ୍ମଂ ନ ଵିଜାନାତି। ଇମିନାପି ଖୋ ତେ, ରାଜଞ୍ଞ, ପରିୟାୟେନ ଏଵଂ ହୋତୁ – ‘ଇତିପି ଅତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ଅତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ଅତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ଵିପାକୋ’ତି [ଵିପାକୋତି, ପଠମଭାଣଵାରଂ (ସ୍ୟା।)]।

୪୨୭। ‘‘କିଞ୍ଚାପି ଭଵଂ କସ୍ସପୋ ଏଵମାହ, ଅଥ ଖୋ ଏଵଂ ମେ ଏତ୍ଥ ହୋତି – ‘ଇତିପି ନତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ନତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ନତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ଵିପାକୋ’’’ତି। ‘‘ଅତ୍ଥି ପନ, ରାଜଞ୍ଞ, ପରିୟାୟୋ…ପେ… ଅତ୍ଥି, ଭୋ କସ୍ସପ, ପରିୟାୟୋ…ପେ… ଯଥା କଥଂ ଵିୟ ରାଜଞ୍ଞା’’ତି? ‘‘ଇଧ ମେ, ଭୋ କସ୍ସପ, ପୁରିସା ଚୋରଂ ଆଗୁଚାରିଂ ଗହେତ୍ୱା ଦସ୍ସେନ୍ତି – ‘ଅୟଂ ତେ, ଭନ୍ତେ, ଚୋରୋ ଆଗୁଚାରୀ, ଇମସ୍ସ ଯଂ ଇଚ୍ଛସି, ତଂ ଦଣ୍ଡଂ ପଣେହୀ’ତି। ତ୍ୟାହଂ ଏଵଂ ଵଦାମି – ‘ତେନ ହି, ଭୋ, ଇମସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ଛଵିଂ ଛିନ୍ଦଥ , ଅପ୍ପେଵ ନାମସ୍ସ ଜୀଵଂ ପସ୍ସେୟ୍ୟାମା’ତି। ତେ ତସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ଛଵିଂ ଛିନ୍ଦନ୍ତି। ନେଵସ୍ସ ମୟଂ ଜୀଵଂ ପସ୍ସାମ। ତ୍ୟାହଂ ଏଵଂ ଵଦାମି – ‘ତେନ ହି, ଭୋ, ଇମସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ଚମ୍ମଂ ଛିନ୍ଦଥ, ମଂସଂ ଛିନ୍ଦଥ, ନ୍ହାରୁଂ ଛିନ୍ଦଥ, ଅଟ୍ଠିଂ ଛିନ୍ଦଥ, ଅଟ୍ଠିମିଞ୍ଜଂ ଛିନ୍ଦଥ, ଅପ୍ପେଵ ନାମସ୍ସ ଜୀଵଂ ପସ୍ସେୟ୍ୟାମା’ତି। ତେ ତସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ଅଟ୍ଠିମିଞ୍ଜଂ ଛିନ୍ଦନ୍ତି, ନେଵସ୍ସ ମୟଂ ଜୀଵଂ ପସ୍ସେୟ୍ୟାମ। ଅୟମ୍ପି ଖୋ, ଭୋ କସ୍ସପ, ପରିୟାୟୋ, ଯେନ ମେ ପରିୟାୟେନ ଏଵଂ ହୋତି – ‘ଇତିପି ନତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ନତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ନତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ଵିପାକୋ’’’ତି।

ଅଗ୍ଗିକଜଟିଲୋପମା

୪୨୮। ‘‘ତେନ ହି, ରାଜଞ୍ଞ, ଉପମଂ ତେ କରିସ୍ସାମି। ଉପମାୟ ମିଧେକଚ୍ଚେ ଵିଞ୍ଞୂ ପୁରିସା ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ଆଜାନନ୍ତି। ଭୂତପୁବ୍ବଂ, ରାଜଞ୍ଞ, ଅଞ୍ଞତରୋ ଅଗ୍ଗିକୋ ଜଟିଲୋ ଅରଞ୍ଞାୟତନେ ପଣ୍ଣକୁଟିୟା ସମ୍ମତି [ଵସତି (ସୀ। ପୀ।)]। ଅଥ ଖୋ, ରାଜଞ୍ଞ, ଅଞ୍ଞତରୋ ଜନପଦେ ସତ୍ଥୋ [ସତ୍ଥୋ ଜନପଦପଦେସା (ସୀ।), ଜନପଦୋ ସତ୍ଥଵାସୋ (ସ୍ୟା।), ଜନପଦପଦେସୋ (ପୀ।)] ଵୁଟ୍ଠାସି। ଅଥ ଖୋ ସୋ ସତ୍ଥୋ [ସତ୍ଥଵାସୋ (ସ୍ୟା।)] ତସ୍ସ ଅଗ୍ଗିକସ୍ସ ଜଟିଲସ୍ସ ଅସ୍ସମସ୍ସ ସାମନ୍ତା ଏକରତ୍ତିଂ ଵସିତ୍ୱା ପକ୍କାମି। ଅଥ ଖୋ, ରାଜଞ୍ଞ, ତସ୍ସ ଅଗ୍ଗିକସ୍ସ ଜଟିଲସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘ଯଂନୂନାହଂ ଯେନ ସୋ ସତ୍ଥଵାସୋ ତେନୁପସଙ୍କମେୟ୍ୟଂ, ଅପ୍ପେଵ ନାମେତ୍ଥ କିଞ୍ଚି ଉପକରଣଂ ଅଧିଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ’ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ସୋ ଅଗ୍ଗିକୋ ଜଟିଲୋ କାଲସ୍ସେଵ ଵୁଟ୍ଠାୟ ଯେନ ସୋ ସତ୍ଥଵାସୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଅଦ୍ଦସ ତସ୍ମିଂ ସତ୍ଥଵାସେ ଦହରଂ କୁମାରଂ ମନ୍ଦଂ ଉତ୍ତାନସେୟ୍ୟକଂ ଛଡ୍ଡିତଂ। ଦିସ୍ୱାନସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘ନ ଖୋ ମେ ତଂ ପତିରୂପଂ ଯଂ ମେ ପେକ୍ଖମାନସ୍ସ ମନୁସ୍ସଭୂତୋ କାଲଙ୍କରେୟ୍ୟ; ଯଂନୂନାହଂ ଇମଂ ଦାରକଂ ଅସ୍ସମଂ ନେତ୍ୱା ଆପାଦେୟ୍ୟଂ ପୋସେୟ୍ୟଂ ଵଡ୍ଢେୟ୍ୟ’ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ସୋ ଅଗ୍ଗିକୋ ଜଟିଲୋ ତଂ ଦାରକଂ ଅସ୍ସମଂ ନେତ୍ୱା ଆପାଦେସି ପୋସେସି ଵଡ୍ଢେସି। ଯଦା ସୋ ଦାରକୋ ଦସଵସ୍ସୁଦ୍ଦେସିକୋ ଵା ହୋତି [ଅହୋସି (?)] ଦ୍ୱାଦସଵସ୍ସୁଦ୍ଦେସିକୋ ଵା, ଅଥ ଖୋ ତସ୍ସ ଅଗ୍ଗିକସ୍ସ ଜଟିଲସ୍ସ ଜନପଦେ କଞ୍ଚିଦେଵ କରଣୀୟଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜି। ଅଥ ଖୋ ସୋ ଅଗ୍ଗିକୋ ଜଟିଲୋ ତଂ ଦାରକଂ ଏତଦଵୋଚ – ‘ଇଚ୍ଛାମହଂ, ତାତ, ଜନପଦଂ [ନଗରଂ (କ।)] ଗନ୍ତୁଂ; ଅଗ୍ଗିଂ,

ତାତ, ପରିଚରେୟ୍ୟାସି। ମା ଚ ତେ ଅଗ୍ଗି ନିବ୍ବାୟି। ସଚେ ଚ ତେ ଅଗ୍ଗି ନିବ୍ବାୟେୟ୍ୟ, ଅୟଂ ୱାସୀ ଇମାନି କଟ୍ଠାନି ଇଦଂ ଅରଣିସହିତଂ, ଅଗ୍ଗିଂ ନିବ୍ବତ୍ତେତ୍ୱା ଅଗ୍ଗିଂ ପରିଚରେୟ୍ୟାସୀ'ତି। ଅଥ ଖୋ ସୋ ଅଗ୍ଗିକୋ ଜଟିଲୋ ତଂ ଦାରକଂ ଏୱଂ ଅନୁସାସିତ୍ୱା ଜନପଦଂ ଅଗମାସି। ତସ୍ସ ଖିଡ୍ଡାପସୁତସ୍ସ ଅଗ୍ଗି ନିବ୍ବାୟି।

''ଅଥ ଖୋ ତସ୍ସ ଦାରକସ୍ସ ଏତଦହୋସି – 'ପିତା ଖୋ ମଂ ଏୱଂ ଅୱଚ – ''ଅଗ୍ଗିଂ, ତାତ, ପରିଚରେୟ୍ୟାସି। ମା ଚ ତେ ଅଗ୍ଗି ନିବ୍ବାୟି। ସଚେ ଚ ତେ ଅଗ୍ଗି ନିବ୍ବାୟେୟ୍ୟ, ଅୟଂ ୱାସୀ ଇମାନି କଟ୍ଠାନି ଇଦଂ ଅରଣିସହିତଂ, ଅଗ୍ଗିଂ ନିବ୍ବତ୍ତେତ୍ୱା ଅଗ୍ଗିଂ ପରିଚରେୟ୍ୟାସୀ''ତି। ଯଂନୂନାହଂ ଅଗ୍ଗିଂ ନିବ୍ବତ୍ତେତ୍ୱା ଅଗ୍ଗିଂ ପରିଚରେୟ୍ୟ'ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ସୋ ଦାରକୋ ଅରଣିସହିତଂ ୱାସିଯା ତଚ୍ଛି – 'ଅପ୍ପେୱ ନାମ ଅଗ୍ଗିଂ ଅଧିଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ'ନ୍ତି। ନେୱ ସୋ ଅଗ୍ଗିଂ ଅଧିଗଚ୍ଛି। ଅରଣିସହିତଂ ଦ୍ୱିଧା ଫାଲେସି, ତିଧା ଫାଲେସି, ଚତୁଧା ଫାଲେସି, ପଞ୍ଚଧା ଫାଲେସି, ଦସଧା ଫାଲେସି, ସତଧା [ୱୀସତିଧା (ସ୍ୟା।)] ଫାଲେସି, ସକଲିକଂ ସକଲିକଂ ଅକାସି, ସକଲିକଂ ସକଲିକଂ କରିତ୍ୱା ଉଦୁକ୍ଖଲେ କୋଟ୍ଟେସି, ଉଦୁକ୍ଖଲେ କୋଟ୍ଟେତ୍ୱା ମହାୱାତେ ଓପୁନି [ଓଫୁନି (ସ୍ୟା। କ।)] – 'ଅପ୍ପେୱ ନାମ ଅଗ୍ଗିଂ ଅଧିଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ'ନ୍ତି। ନେୱ ସୋ ଅଗ୍ଗିଂ ଅଧିଗଚ୍ଛି।

''ଅଥ ଖୋ ସୋ ଅଗ୍ଗିକୋ ଜଟିଲୋ ଜନପଦେ ତଂ କରଣୀଯଂ ତୀରେତ୍ୱା ଯେନ ସକୋ ଅସ୍ସମୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତଂ ଦାରକଂ ଏତଦୱୋଚ – 'କଚ୍ଚି ତେ, ତାତ, ଅଗ୍ଗି ନ ନିବ୍ବୁତୋ'ତି? 'ଇଧ ମେ, ତାତ, ଖିଡ୍ଡାପସୁତସ୍ସ ଅଗ୍ଗି ନିବ୍ବାୟି। ତସ୍ସ ମେ ଏତଦହୋସି – ''ପିତା ଖୋ ମଂ ଏୱଂ ଅୱଚ ଅଗ୍ଗିଂ, ତାତ, ପରିଚରେୟ୍ୟାସି। ମା ଚ ତେ, ତାତ, ଅଗ୍ଗି ନିବ୍ବାୟି। ସଚେ ଚ ତେ ଅଗ୍ଗି ନିବ୍ବାୟେୟ୍ୟ, ଅୟଂ ୱାସୀ ଇମାନି କଟ୍ଠାନି ଇଦଂ ଅରଣିସହିତଂ, ଅଗ୍ଗିଂ ନିବ୍ବତ୍ତେତ୍ୱା ଅଗ୍ଗିଂ ପରିଚରେୟ୍ୟାସୀତି। ଯଂନୂନାହଂ ଅଗ୍ଗିଂ ନିବ୍ବତ୍ତେତ୍ୱା ଅଗ୍ଗିଂ ପରିଚରେୟ୍ୟ''ନ୍ତି। ଅଥ ଖ୍ୱାହଂ, ତାତ, ଅରଣିସହିତଂ ୱାସିଯା ତଚ୍ଛିଂ – ''ଅପ୍ପେୱ ନାମ ଅଗ୍ଗିଂ ଅଧିଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ''ନ୍ତି। ନେୱାହଂ ଅଗ୍ଗିଂ ଅଧିଗଚ୍ଛିଂ। ଅରଣିସହିତଂ ଦ୍ୱିଧା ଫାଲେସିଂ, ତିଧା ଫାଲେସିଂ, ଚତୁଧା ଫାଲେସିଂ, ପଞ୍ଚଧା ଫାଲେସିଂ, ଦସଧା ଫାଲେସିଂ , ସତଧା ଫାଲେସିଂ, ସକଲିକଂ ସକଲିକଂ ଅକାସିଂ, ସକଲିକଂ ସକଲିକଂ କରିତ୍ୱା ଉଦୁକ୍ଖଲେ କୋଟ୍ଟେସିଂ, ଉଦୁକ୍ଖଲେ କୋଟ୍ଟେତ୍ୱା ମହାୱାତେ ଓପୁନିଂ – ''ଅପ୍ପେୱ ନାମ ଅଗ୍ଗିଂ ଅଧିଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ''ନ୍ତି। ନେୱାହଂ ଅଗ୍ଗିଂ ଅଧିଗଚ୍ଛି'''ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ତସ୍ସ ଅଗ୍ଗିକସ୍ସ ଜଟିଲସ୍ସ ଏତଦହୋସି – 'ଯାୱ ବାଲୋ ଅୟଂ ଦାରକୋ ଅବ୍ୟତ୍ତୋ, କଥଞ୍ହି ନାମ ଅଯୋନିସୋ ଅଗ୍ଗିଂ ଗୱେସିସ୍ସତୀ'ତି। ତସ୍ସ ପେକ୍ଖମାନସ୍ସ ଅରଣିସହିତଂ ଗହେତ୍ୱା ଅଗ୍ଗିଂ ନିବ୍ବତ୍ତେତ୍ୱା ତଂ ଦାରକଂ ଏତଦୱୋଚ – 'ଏୱଂ ଖୋ, ତାତ, ଅଗ୍ଗି ନିବ୍ବତ୍ତେତବ୍ବୋ। ନ ତ୍ୱେୱ ଯଥା ତ୍ୱଂ ବାଲୋ ଅବ୍ୟତ୍ତୋ ଅଯୋନିସୋ ଅଗ୍ଗିଂ ଗୱେସୀ'ତି। ଏୱମେୱ ଖୋ ତ୍ୱଂ, ରାଜଞ୍ଞ, ବାଲୋ ଅବ୍ୟତ୍ତୋ ଅଯୋନିସୋ ପରଲୋକଂ ଗୱେସିସ୍ସସି। ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜେତଂ, ରାଜଞ୍ଞ, ପାପକଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ, ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜେତଂ, ରାଜଞ୍ଞ, ପାପକଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ, ମା ତେ ଅହୋସି ଦୀଘରତ୍ତଂ ଅହିତାୟ ଦୁକ୍ଖାୟା''ତି।

୪୨୯। ''କିଞ୍ଚାପି ଭୱଂ କସ୍ସପୋ ଏୱମାହ, ଅଥ ଖୋ ନେୱାହଂ ସକ୍କୋମି ଇଦଂ ପାପକଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜିତୁଂ। ରାଜାପି ମଂ ପସେନଦି କୋସଲୋ ଜାନାତି ତିରୋରାଜାନୋପି – 'ପାୟାସି ରାଜଞ୍ଞୋ ଏୱଂୱାଦୀ ଏୱଂଦିଟ୍ଠୀ – ''ଇତିପି ନତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ନତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ନତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ''ତି। ସଚାହଂ, ଭୋ କସ୍ସପ, ଇଦଂ ପାପକଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜିସ୍ସାମି, ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ମେ ୱତ୍ତାରୋ – 'ଯାୱ ବାଲୋ ପାୟାସି ରାଜଞ୍ଞୋ ଅବ୍ୟତ୍ତୋ ଦୁଗ୍ଗହିତଗାହୀ'ତି। କୋପେନପି ନଂ ହରିସ୍ସାମି, ମକ୍ଖେନପି ନଂ ହରିସ୍ସାମି, ପଳାସେନପି ନଂ ହରିସ୍ସାମୀ''ତି।

ଦ୍ୱେ ସତ୍ଥୱାହୋପମା

୪୩୦। ''ତେନ ହି, ରାଜଞ୍ଞ, ଉପମଂ ତେ କରିସ୍ସାମି। ଉପମାୟ ମିଧେକଚ୍ଚେ ୱିଞ୍ଞୂ ପୁରିସା ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ଆଜାନନ୍ତି। ଭୂତପୁବ୍ବଂ, ରାଜଞ୍ଞ, ମହାସକଟସତ୍ଥୋ ସକଟସହସ୍ସଂ ପୁରତ୍ଥିମା ଜନପଦା ପଚ୍ଛିମଂ ଜନପଦଂ ଅଗମାସି। ସୋ ଯେନ ଯେନ ଗଚ୍ଛି, ଖିପ୍ପଂଯେୱ ପରିୟାଦିୟତି ତିଣକଟ୍ଠୋଦକଂ ହରିତକପଣ୍ଣଂ। ତସ୍ମିଂ ଖୋ ପନ ସତ୍ଥେ ଦ୍ୱେ ସତ୍ଥୱାହା ଅହେସୁଂ ଏକୋ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ସକଟସତାନଂ, ଏକୋ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ସକଟସତାନଂ। ଅଥ ଖୋ ତେସଂ ସତ୍ଥୱାହାନଂ ଏତଦହୋସି – 'ଅୟଂ ଖୋ ମହାସକଟସତ୍ଥୋ ସକଟସହସ୍ସଂ; ତେ ମୟଂ ଯେନ ଯେନ ଗଚ୍ଛାମ, ଖିପ୍ପମେୱ ପରିୟାଦିୟତି ତିଣକଟ୍ଠୋଦକଂ ହରିତକପଣ୍ଣଂ। ଯଂନୂନ ମୟଂ ଇମଂ ସତ୍ଥଂ ଦ୍ୱିଧା ୱିଭଜେୟ୍ୟାମ – ଏକତୋ ପଞ୍ଚ ସକଟସତାନି ଏକତୋ ପଞ୍ଚ ସକଟସତାନୀ'ତି। ତେ ତଂ ସତ୍ଥଂ ଦ୍ୱିଧା ୱିଭଜିଂସୁ [ୱିଭଜେସୁଂ (କ।)] ଏକତୋ ପଞ୍ଚ ସକଟସତାନି, ଏକତୋ ପଞ୍ଚ ସକଟସତାନି। ଏକୋ ସତ୍ଥୱାହୋ ବହୁଂ ତିଣଞ୍ଚ କଟ୍ଠଞ୍ଚ ଉଦକଞ୍ଚ ଆରୋପେତ୍ୱା ସତ୍ଥଂ ପୟାପେସି [ପାୟାପେସି (ସୀ। ପୀ।)]। ଦ୍ୱୀହତୀହପୟାତୋ ଖୋ ପନ ସୋ ସତ୍ଥୋ ଅଦ୍ଦସ ପୁରିସଂ କାଳଂ ଲୋହିତକ୍ଖଂ [ଲୋହିତକ୍ଖିଂ (ସ୍ୟା।)] ସନ୍ନଦ୍ଧକଲାପଂ [ଆସନ୍ନଦ୍ଧକଲାପଂ (ସ୍ୟା।)] କୁମୁଦମାଲିଂ ଅଲ୍ଲୱତ୍ଥଂ ଅଲ୍ଲକେସଂ କଦ୍ଦମମକ୍ଖିତେହି ଚକ୍କେହି ଭଦ୍ରେନ ରଥେନ ପଟିପଥଂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ', ଦିସ୍ୱା ଏତଦୱୋଚ – 'କୁତୋ, ଭୋ, ଆଗଚ୍ଛସୀ'ତି? 'ଅମୁକମ୍ହା ଜନପଦା'ତି। 'କୁହିଂ ଗମିସ୍ସସୀ'ତି? 'ଅମୁକଂ ନାମ ଜନପଦ'ନ୍ତି। 'କଚ୍ଚି, ଭୋ, ପୁରତୋ କନ୍ତାରେ ମହାମେଘୋ ଅଭିପ୍ପୱୁଟ୍ଠୋ'ତି? 'ଏୱଂ, ଭୋ, ପୁରତୋ କନ୍ତାରେ ମହାମେଘୋ ଅଭିପ୍ପୱୁଟ୍ଠୋ,

ଆସିତ୍ତୋଦକାନି ୱଟ୍ଟମାନି, ବହୁ ତିଣଞ୍ଚ କଟ୍ଠଞ୍ଚ ଉଦକଞ୍ଚ। ଛଡ୍ଡେଥ, ଭୋ, ପୁରାଣାନି ତିଣାନି କଟ୍ଠାନି ଉଦକାନି, ଲହୁଭାରେହି ସକଟେହି ସୀଘଂ ସୀଘଂ ଗଚ୍ଛଥ, ମା ଯୋଗ୍ଗାନି କିଲମିତ୍ଥା’ତି।

‘‘ଅଥ ଖୋ ସୋ ସତ୍ଥୱାହୋ ସତ୍ଥିକେ ଆମନ୍ତେସି – ‘ଅଯଂ, ଭୋ, ପୁରିସୋ ଏୱମାହ – ‘‘ପୁରତୋ କନ୍ତାରେ ମହାମେଘୋ ଅଭିପ୍ପୱୁଟ୍ଠୋ, ଆସିତ୍ତୋଦକାନି ୱଟ୍ଟମାନି, ବହୁ ତିଣଞ୍ଚ କଟ୍ଠଞ୍ଚ ଉଦକଞ୍ଚ। ଛଡ୍ଡେଥ, ଭୋ, ପୁରାଣାନି ତିଣାନି କଟ୍ଠାନି ଉଦକାନି, ଲହୁଭାରେହି ସକଟେହି ସୀଘଂ ସୀଘଂ ଗଚ୍ଛଥ, ମା ଯୋଗ୍ଗାନି କିଲମିତ୍ଥା’’ତି। ଛଡ୍ଡେଥ, ଭୋ, ପୁରାଣାନି ତିଣାନି କଟ୍ଠାନି ଉଦକାନି, ଲହୁଭାରେହି ସକଟେହି ସତ୍ଥଂ ପଯାପେଥା’ତି। ‘ଏୱଂ, ଭୋ’ତି ଖୋ ତେ ସତ୍ଥିକା ତସ୍ସ ସତ୍ଥୱାହସ୍ସ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ପୁରାଣାନି ତିଣାନି କଟ୍ଠାନି ଉଦକାନି ଲହୁଭାରେହି ସକଟେହି ସତ୍ଥଂ ପଯାପେସୁଂ। ତେ ପଠମେପି ସତ୍ଥୱାସେ ନ ଅଦ୍ଦସଂସୁ ତିଣଂ ୱା କଟ୍ଠଂ ୱା ଉଦକଂ ୱା। ଦୁତିଯେପି ସତ୍ଥୱାସେ... ତତିଯେପି ସତ୍ଥୱାସେ... ଚତୁତ୍ଥେପି ସତ୍ଥୱାସେ... ପଞ୍ଚମେପି ସତ୍ଥୱାସେ... ଛଟ୍ଠେପି ସତ୍ଥୱାସେ... ସତ୍ତମେପି ସତ୍ଥୱାସେ ନ ଅଦ୍ଦସଂସୁ ତିଣଂ ୱା କଟ୍ଠଂ ୱା ଉଦକଂ ୱା। ସବ୍ବେୱ ଅନଯବ୍ୟସନଂ ଆପଜ୍ଜିଂସୁ। ଯେ ଚ ତସ୍ମିଂ ସତ୍ଥେ ଅହେସୁଂ ମନୁସ୍ସା ୱା ପସୂ ୱା, ସବ୍ବେ ସୋ ଯକ୍ଖୋ ଅମନୁସ୍ସୋ ଭକ୍ଖେସି। ଅଟ୍ଠିକାନେୱ ସେସାନି।

‘‘ଯଦା ଅଞ୍ଞାସି ଦୁତିଯୋ ସତ୍ଥୱାହୋ – ‘ବହୁନିକ୍ଖନ୍ତୋ ଖୋ, ଭୋ, ଦାନି ସୋ ସତ୍ଥୋ’ତି ବହୁଂ ତିଣଞ୍ଚ କଟ୍ଠଞ୍ଚ ଉଦକଞ୍ଚ ଆରୋପେତ୍ୱା ସତ୍ଥଂ ପଯାପେସି। ଦ୍ୱୀହତୀହପଯାତୋ ଖୋ ପନ ସୋ ସତ୍ଥୋ ଅଦ୍ଦସ ପୁରିସଂ କାଳଂ ଲୋହିତକ୍ଖଂ ସନ୍ନଦ୍ଧକଲାପଂ କୁମୁଦମାଲିଂ ଅଲ୍ଲୱତ୍ଥଂ ଅଲ୍ଲକେସଂ କଦ୍ଦମମକ୍ଖିତେହି ଚକ୍କେହି ଭଦ୍ରେନ ରଥେନ ପଟିପଥଂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ, ଦିସ୍ୱା ଏତଦୱୋଚ – ‘କୁତୋ, ଭୋ, ଆଗଚ୍ଛସୀ’ତି? ‘ଅମୁକମ୍ହା ଜନପଦା’ତି। ‘କୁହିଂ ଗମିସ୍ସସୀ’ତି? ‘ଅମୁକଂ ନାମ ଜନପଦ’ନ୍ତି। ‘କଚ୍ଚି, ଭୋ, ପୁରତୋ କନ୍ତାରେ ମହାମେଘୋ ଅଭିପ୍ପୱୁଟ୍ଠୋ’ତି? ‘ଏୱଂ, ଭୋ, ପୁରତୋ କନ୍ତାରେ ମହାମେଘୋ ଅଭିପ୍ପୱୁଟ୍ଠୋ। ଆସିତ୍ତୋଦକାନି ୱଟ୍ଟମାନି, ବହୁ ତିଣଞ୍ଚ କଟ୍ଠଞ୍ଚ ଉଦକଞ୍ଚ। ଛଡ୍ଡେଥ , ଭୋ, ପୁରାଣାନି ତିଣାନି କଟ୍ଠାନି ଉଦକାନି, ଲହୁଭାରେହି ସକଟେହି ସୀଘଂ ସୀଘଂ ଗଚ୍ଛଥ, ମା ଯୋଗ୍ଗାନି କିଲମିତ୍ଥା’ତି।

‘‘ଅଥ ଖୋ ସୋ ସତ୍ଥୱାହୋ ସତ୍ଥିକେ ଆମନ୍ତେସି – ‘ଅଯଂ, ଭୋ, ‘‘ପୁରିସୋ ଏୱମାହ – ପୁରତୋ କନ୍ତାରେ ମହାମେଘୋ ଅଭିପ୍ପୱୁଟ୍ଠୋ, ଆସିତ୍ତୋଦକାନି ୱଟ୍ଟମାନି, ବହୁ ତିଣଞ୍ଚ କଟ୍ଠଞ୍ଚ ଉଦକଞ୍ଚ। ଛଡ୍ଡେଥ, ଭୋ, ପୁରାଣାନି ତିଣାନି କଟ୍ଠାନି ଉଦକାନି, ଲହୁଭାରେହି ସକଟେହି ସୀଘଂ ସୀଘଂ ଗଚ୍ଛଥ; ମା ଯୋଗ୍ଗାନି କିଲମିତ୍ଥା’’ତି। ଅଯଂ ଭୋ ପୁରିସୋ ନେୱ ଅମ୍ହାକଂ ମିତ୍ତୋ, ନ ଞାତିସାଲୋହିତୋ, କଥଂ ମଯଂ ଇମସ୍ସ ସଦ୍ଧାଯ ଗମିସ୍ସାମ। ନ ଖୋ ଛଡ୍ଡେତବ୍ବାନି ପୁରାଣାନି ତିଣାନି କଟ୍ଠାନି ଉଦକାନି, ଯଥାଭତେନ ଭଣ୍ଡେନ ସତ୍ଥଂ ପଯାପେଥ। ନ ନୋ ପୁରାଣଂ ଛଡ୍ଡେସ୍ସାମା’ତି। ‘ଏୱଂ, ଭୋ’ତି ଖୋ ତେ ସତ୍ଥିକା ତସ୍ସ ସତ୍ଥୱାହସ୍ସ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ଯଥାଭତେନ ଭଣ୍ଡେନ ସତ୍ଥଂ ପଯାପେସୁଂ। ତେ ପଠମେପି ସତ୍ଥୱାସେ ନ ଅଦ୍ଦସଂସୁ ତିଣଂ ୱା କଟ୍ଠଂ ୱା ଉଦକଂ ୱା। ଦୁତିଯେପି ସତ୍ଥୱାସେ... ତତିଯେପି ସତ୍ଥୱାସେ... ଚତୁତ୍ଥେପି ସତ୍ଥୱାସେ... ପଞ୍ଚମେପି ସତ୍ଥୱାସେ... ଛଟ୍ଠେପି ସତ୍ଥୱାସେ... ସତ୍ତମେପି ସତ୍ଥୱାସେ ନ ଅଦ୍ଦସଂସୁ ତିଣଂ ୱା କଟ୍ଠଂ ୱା ଉଦକଂ ୱା। ତଞ୍ଚ ସତ୍ଥଂ ଅଦ୍ଦସଂସୁ ଅନଯବ୍ୟସନଂ ଆପନ୍ନଂ। ଯେ ଚ ତସ୍ମିଂ ସତ୍ଥେପି ଅହେସୁଂ ମନୁସ୍ସା ୱା ପସୂ ୱା, ତେସଞ୍ଚ ଅଟ୍ଠିକାନେୱ ଅଦ୍ଦସଂସୁ ତେନ ଯକ୍ଖେନ ଅମନୁସ୍ସେନ ଭକ୍ଖିତାନଂ।

‘‘ଅଥ ଖୋ ସୋ ସତ୍ଥୱାହୋ ସତ୍ଥିକେ ଆମନ୍ତେସି – ‘ଅଯଂ ଖୋ, ଭୋ, ସତ୍ଥୋ ଅନଯବ୍ୟସନଂ ଆପନ୍ନୋ, ଯଥା ତଂ ତେନ ବାଲେନ ସତ୍ଥୱାହେନ ପରିଣାଯକେନ। ତେନ ହି, ଭୋ, ଯାନମ୍ହାକଂ ସତ୍ଥେ ଅପ୍ପସାରାନି ପଣିଯାନି, ତାନି ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା, ଯାନି ଇମସ୍ମିଂ ସତ୍ଥେ ମହାସାରାନି ପଣିଯାନି, ତାନି ଆଦିଯଥା’ତି। ‘ଏୱଂ, ଭୋ’ତି ଖୋ ତେ ସତ୍ଥିକା ତସ୍ସ ସତ୍ଥୱାହସ୍ସ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ଯାନି ସକସ୍ମିଂ ସତ୍ଥେ ଅପ୍ପସାରାନି ପଣିଯାନି, ତାନି ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ଯାନି ତସ୍ମିଂ ସତ୍ଥେ ମହାସାରାନି ପଣିଯାନି, ତାନି ଆଦିଯିତ୍ୱା ସୋତ୍ଥିନା ତଂ କନ୍ତାରଂ ନିତ୍ଥରିଂସୁ, ଯଥା ତଂ ପଣ୍ଡିତେନ ସତ୍ଥୱାହେନ ପରିଣାଯକେନ। ଏୱମେୱ ଖୋ ତ୍ୱଂ, ରାଜଞ୍ଞ, ବାଲୋ ଅବ୍ୟତ୍ତୋ ଅନଯବ୍ୟସନଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସସି ଅଯୋନିସୋ ପରଲୋକଂ ଗୱେସନ୍ତୋ ସେଯ୍ୟଥାପି ସୋ ପୁରିମୋ ସତ୍ଥୱାହୋ। ଯେପି ତୱ [ତେ (କ।)] ସୋତବ୍ବଂ ସଦ୍ଧାତବ୍ବଂ [ସଦ୍ଦହାତବ୍ବଂ (ପୀ। କ।)] ମଞ୍ଞିସ୍ସନ୍ତି, ତେପି ଅନଯବ୍ୟସନଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସନ୍ତି, ସେଯ୍ୟଥାପି ତେ ସତ୍ଥିକା। ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜେତଂ, ରାଜଞ୍ଞ , ପାପକଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ; ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜେତଂ, ରାଜଞ୍ଞ, ପାପକଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ। ମା ତେ ଅହୋସି ଦୀଘରତ୍ତଂ ଅହିତାଯ ଦୁକ୍ଖାଯା’’ତି।

୪୩୧। ‘‘କିଞ୍ଚାପି ଭୱଂ କସ୍ସପୋ ଏୱମାହ, ଅଥ ଖୋ ନେୱାହଂ ସକ୍କୋମି ଇଦଂ ପାପକଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜିତୁଂ। ରାଜାପି ମଂ ପସେନଦି କୋସଲୋ ଜାନାତି ତିରୋରାଜାନୋପି – ‘ପାଯାସି ରାଜଞ୍ଞୋ ଏୱଂୱାଦୀ ଏୱଂଦିଟ୍ଠୀ – ‘‘ଇତିପି ନତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ...ପେ... ୱିପାକୋ’’’ତି। ସଚାହଂ, ଭୋ କସ୍ସପ, ଇଦଂ ପାପକଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜିସ୍ସାମି, ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ମେ ୱତ୍ତାରୋ – ‘ଯାୱ ବାଲୋ ପାଯାସି ରାଜଞ୍ଞୋ, ଅବ୍ୟତ୍ତୋ ଦୁଗ୍ଗହିତଗାହୀ’ତି। କୋପେନପି ନଂ ହରିସ୍ସାମି, ମକ୍ଖେନପି ନଂ ହରିସ୍ସାମି, ପଲାସେନପି ନଂ ହରିସ୍ସାମୀ’’ତି।

ଗୂଥଭାରିକୋପମା

୪୩୨। ''ତେନ ହି, ରାଜଞ୍ଞ, ଉପମଂ ତେ କରିସ୍ସାମି। ଉପମାଯ ମିଧେକଚ୍ଚେ ୱିଞ୍ଞୂ ପୁରିସା ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ଆଜାନନ୍ତି। ଭୂତପୁବ୍ବଂ, ରାଜଞ୍ଞ, ଅଞ୍ଞତରୋ ସୂକରପୋସକୋ ପୁରିସୋ ସକମ୍ହା ଗାମା ଅଞ୍ଞଂ ଗାମଂ ଅଗମାସି। ତତ୍ଥ ଅଦ୍ଦସ ପହୂତଂ ସୁକ୍ଖଗୂଥଂ ଛଡ୍ଡିତଂ। ଦିସ୍ୱାନସ୍ସ ଏତଦହୋସି – 'ଅଯଂ ଖୋ ପହୁତୋ ସୁକ୍ଖଗୂଥୋ ଛଡ୍ଡିତୋ, ମମ ଚ ସୂକରଭତ୍ତଂ [ସୂକରାନଂ ଭକ୍ଖୋ (ସ୍ୟା।)]; ଯଂନୂନାହଂ ଇତୋ ସୁକ୍ଖଗୂଥଂ ହରେଯ୍ୟ'ନ୍ତି। ସୋ ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗଂ ପତ୍ଥରିତ୍ୱା ପହୂତଂ ସୁକ୍ଖଗୂଥଂ ଆକିରିତ୍ୱା ଭଣ୍ଡିକଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ସୀସେ ଉଚ୍ଚାହେତ୍ୱା [ଉଚ୍ଚାରୋପେତ୍ୱା (କ। ସୀ। କ।)] ଅଗମାସି। ତସ୍ସ ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ ମହାଅକାଲମେଘୋ ପାୱସ୍ସି। ସୋ ଉଗ୍ଘରନ୍ତଂ ପଗ୍ଘରନ୍ତଂ ଯାୱ ଅଗ୍ଗନଖା ଗୂଥେନ ମକ୍ଖିତୋ ଗୂଥଭାରଂ ଆଦାଯ ଅଗମାସି। ତମେନଂ ମନୁସ୍ସା ଦିସ୍ୱା ଏୱମାହଂସୁ – 'କଚ୍ଚି ନୋ ତ୍ୱଂ, ଭଣେ, ଉମ୍ମତ୍ତୋ, କଚ୍ଚି ୱିଚେତୋ, କଥଞ୍ହି ନାମ ଉଗ୍ଘରନ୍ତଂ ପଗ୍ଘରନ୍ତଂ ଯାୱ ଅଗ୍ଗନଖା ଗୂଥେନ ମକ୍ଖିତୋ ଗୂଥଭାରଂ ହରିସ୍ସସୀ'ତି। 'ତୁମ୍ହେ ଖ୍ୱେତ୍ଥ, ଭଣେ, ଉମ୍ମତ୍ତା, ତୁମ୍ହେ ୱିଚେତା, ତଥା ହି ପନ ମେ ସୂକରଭତ୍ତ'ନ୍ତି। ଏୱମେୱ ଖୋ ତ୍ୱଂ, ରାଜଞ୍ଞ, ଗୂଥଭାରିକୂପମୋ [ଗୂଥହାରିକୂପମୋ (ସୀ। ପୀ।)] ମଞ୍ଞେ ପଟିଭାସି। ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜେତଂ, ରାଜଞ୍ଞ, ପାପକଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ। ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜେତଂ, ରାଜଞ୍ଞ, ପାପକଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ। ମା ତେ ଅହୋସି ଦୀଘରତ୍ତଂ ଅହିତାଯ ଦୁକ୍ଖାଯା''ତି।

୪୩୩। ''କିଞ୍ଚାପି ଭୱଂ କସ୍ସପୋ ଏୱମାହ, ଅଥ ଖୋ ନେୱାହଂ ସକ୍କୋମି ଇଦଂ ପାପକଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜିତୁଂ। ରାଜାପି ମଂ ପସେନଦି କୋସଲୋ ଜାନାତି ତିରୋରାଜାନୋପି – 'ପାଯାସି ରାଜଞ୍ଞୋ ଏୱଂୱାଦୀ ଏୱଂଦିଟ୍ଠୀ – ''ଇତିପି ନତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ…ପେ… ୱିପାକୋ''ତି। ସଚାହଂ, ଭୋ କସ୍ସପ, ଇଦଂ ପାପକଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜିସ୍ସାମି, ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ମେ ୱତ୍ତାରୋ – 'ଯାୱ ବାଲୋ ପାଯାସି ରାଜଞ୍ଞୋ ଅବ୍ୟତ୍ତୋ ଦୁଗ୍ଗହିତଗାହୀ'ତି। କୋପେନପି ନଂ ହରିସ୍ସାମି, ମକ୍ଖେନପି ନଂ ହରିସ୍ସାମି, ପଲାସେନପି ନଂ ହରିସ୍ସାମୀ''ତି।

ଅକ୍ଖଧୁତ୍ତକୋପମା

୪୩୪। ''ତେନ ହି, ରାଜଞ୍ଞ, ଉପମଂ ତେ କରିସ୍ସାମି, ଉପମାଯ ମିଧେକଚ୍ଚେ ୱିଞ୍ଞୂ ପୁରିସା ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ଆଜାନନ୍ତି। ଭୂତପୁବ୍ବଂ, ରାଜଞ୍ଞ, ଦ୍ୱେ ଅକ୍ଖଧୁତ୍ତା ଅକ୍ଖେହି ଦିବ୍ବିଂସୁ। ଏକୋ ଅକ୍ଖଧୁତ୍ତୋ ଆଗତାଗତଂ କଲିଂ ଗିଲତି। ଅଦ୍ଦସା ଖୋ ଦୁତିଯୋ ଅକ୍ଖଧୁତ୍ତୋ ତଂ ଅକ୍ଖଧୁତ୍ତଂ ଆଗତାଗତଂ କଲିଂ ଗିଲନ୍ତଂ, ଦିସ୍ୱା ତଂ ଅକ୍ଖଧୁତ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – 'ତ୍ୱଂ ଖୋ, ସମ୍ମ, ଏକନ୍ତିକେନ ଜିନାସି, ଦେହି ମେ, ସମ୍ମ, ଅକ୍ଖେ ପଜୋହିସ୍ସାମୀ'ତି। 'ଏୱଂ ସମ୍ମା'ତି ଖୋ ସୋ ଅକ୍ଖଧୁତ୍ତୋ ତସ୍ସ ଅକ୍ଖଧୁତ୍ତସ୍ସ ଅକ୍ଖେ ପାଦାସି। ଅଥ ଖୋ ସୋ ଅକ୍ଖଧୁତ୍ତୋ ଅକ୍ଖେ ୱିସେନ ପରିଭାୱେତ୍ୱା ତଂ ଅକ୍ଖଧୁତ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – 'ଏହି ଖୋ, ସମ୍ମ, ଅକ୍ଖେହି ଦିବ୍ବିସ୍ସାମା'ତି। 'ଏୱଂ ସମ୍ମା'ତି ଖୋ ସୋ ଅକ୍ଖଧୁତ୍ତୋ ତସ୍ସ ଅକ୍ଖଧୁତ୍ତସ୍ସ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି। ଦୁତିଯମ୍ପି ଖୋ ତେ ଅକ୍ଖଧୁତ୍ତା ଅକ୍ଖେହି ଦିବ୍ବିଂସୁ। ଦୁତିଯମ୍ପି ଖୋ ସୋ ଅକ୍ଖଧୁତ୍ତୋ ଆଗତାଗତଂ କଲିଂ ଗିଲତି। ଅଦ୍ଦସା ଖୋ ଦୁତିଯୋ ଅକ୍ଖଧୁତ୍ତୋ ତଂ ଅକ୍ଖଧୁତ୍ତଂ ଦୁତିଯମ୍ପି ଆଗତାଗତଂ କଲିଂ ଗିଲନ୍ତଂ, ଦିସ୍ୱା ତଂ ଅକ୍ଖଧୁତ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ –

''ଲିତ୍ତଂ ପରମେନ ତେଜସା, ଗିଲମକ୍ଖଂ ପୁରିସୋ ନ ବୁଜ୍ଝତି;

ଗିଲ ରେ ଗିଲ ପାପଧୁତ୍ତକ [ଗିଲି ରେ ପାପଧୁତ୍ତକ (କ।)], ପଚ୍ଛା ତେ କଟୁକଂ ଭୱିସ୍ସତୀତି।

''ଏୱମେୱ ଖୋ ତ୍ୱଂ, ରାଜଞ୍ଞ, ଅକ୍ଖଧୁତ୍ତକୂପମୋ ମଞ୍ଞେ ପଟିଭାସି। ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜେତଂ, ରାଜଞ୍ଞ, ପାପକଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ; ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜେତଂ, ରାଜଞ୍ଞ, ପାପକଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ। ମା ତେ ଅହୋସି ଦୀଘରତ୍ତଂ ଅହିତାଯ ଦୁକ୍ଖାଯା''ତି।

୪୩୫। ''କିଞ୍ଚାପି ଭୱଂ କସ୍ସପୋ ଏୱମାହ, ଅଥ ଖୋ ନେୱାହଂ ସକ୍କୋମି ଇଦଂ ପାପକଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜିତୁଂ। ରାଜାପି ମଂ ପସେନଦି କୋସଲୋ ଜାନାତି ତିରୋରାଜାନୋପି – 'ପାଯାସି ରାଜଞ୍ଞୋ ଏୱଂୱାଦୀ ଏୱଂଦିଟ୍ଠୀ – ''ଇତିପି ନତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ…ପେ… ୱିପାକୋ''ତି। ସଚାହଂ, ଭୋ କସ୍ସପ, ଇଦଂ ପାପକଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜିସ୍ସାମି, ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ମେ ୱତ୍ତାରୋ – 'ଯାୱ ବାଲୋ ପାଯାସି ରାଜଞ୍ଞୋ ଅବ୍ୟତ୍ତୋ ଦୁଗ୍ଗହିତଗାହୀ'ତି। କୋପେନପି ନଂ ହରିସ୍ସାମି, ମକ୍ଖେନପି ନଂ ହରିସ୍ସାମି, ପଲାସେନପି ନଂ ହରିସ୍ସାମୀ''ତି।

ସାଣଭାରିକୋପମା

୪୩୬। ''ତେନ ହି, ରାଜଞ୍ଞ, ଉପମଂ ତେ କରିସ୍ସାମି, ଉପମାଯ ମିଧେକଚ୍ଚେ ୱିଞ୍ଞୂ ପୁରିସା ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ଆଜାନନ୍ତି। ଭୂତପୁବ୍ବଂ, ରାଜଞ୍ଞ, ଅଞ୍ଞତରୋ ଜନପଦୋ ୱୁଟ୍ଠାସି। ଅଥ ଖୋ ସହାଯକୋ ସହାଯକଂ ଆମନ୍ତେସି – 'ଆଯାମ, ସମ୍ମ, ଯେନ ସୋ ଜନପଦୋ ତେନୁପସଙ୍କମିସ୍ସାମ, ଅପ୍ପେୱ ନାମେତ୍ଥ କିଞ୍ଚି ଧନଂ ଅଧିଗଚ୍ଛେଯ୍ୟାମା'ତି। 'ଏୱଂ ସମ୍ମା'ତି ଖୋ ସହାଯକୋ ସହାଯକସ୍ସ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି। ତେ ଯେନ ସୋ ଜନପଦୋ, ଯେନ

ଅଞ୍ଞତରଂ ଗାମପଟ୍ଟଂ [ଗାମପଜ୍ଜଂ (ସ୍ୟା), ଗାମପଉ୍ଟଂ (ସୀ)] ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ , ତତ୍ଥ ଅଦ୍ଦସଂସୁ ପହୂତଂ ସାଣଂ ଛଡ୍ଡିତଂ, ଦିସ୍ୱା ସହାଯକୋ ସହାଯକଂ ଆମନ୍ତେସି – 'ଇଦଂ ଖୋ, ସମ୍ମ, ପହୂତଂ ସାଣଂ ଛଡ୍ଡିତଂ, ତେନ ହି, ସମ୍ମ, ତ୍ୱଞ୍ଚ ସାଣଭାରଂ ବନ୍ଧ, ଅହଞ୍ଚ ସାଣଭାରଂ ବନ୍ଧିସ୍ସାମି, ଉଭୋ ସାଣଭାରଂ ଆଦାଯ ଗମିସ୍ସାମା'ତି। 'ଏୱଂ ସମ୍ମା'ତି ଖୋ ସହାଯକୋ ସହାଯକସ୍ସ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ସାଣଭାରଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ତେ ଉଭୋ ସାଣଭାରଂ ଆଦାଯ ଯେନ ଅଞ୍ଞତରଂ ଗାମପଟ୍ଟଂ ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ। ତତ୍ଥ ଅଦ୍ଦସଂସୁ ପହୂତଂ ସାଣସୁତ୍ତଂ ଛଡ୍ଡିତଂ, ଦିସ୍ୱା ସହାଯକୋ ସହାଯକଂ ଆମନ୍ତେସି – 'ଯସ୍ସ ଖୋ, ସମ୍ମ, ଅତ୍ଥାଯ ଇଚ୍ଛେଯ୍ୟାମ ସାଣଂ, ଇଦଂ ପହୂତଂ ସାଣସୁତ୍ତଂ ଛଡ୍ଡିତଂ। ତେନ ହି, ସମ୍ମ, ତ୍ୱଞ୍ଚ ସାଣଭାରଂ ଛଡ୍ଡେହି, ଅହଞ୍ଚ ସାଣଭାରଂ ଛଡ୍ଡେସ୍ସାମି, ଉଭୋ ସାଣସୁତ୍ତଭାରଂ ଆଦାଯ ଗମିସ୍ସାମା'ତି। 'ଅଯଂ ଖୋ ମେ, ସମ୍ମ, ସାଣଭାରୋ ଦୂରାଭତୋ ଚ ସୁସନ୍ନଦ୍ଧୋ ଚ, ଅଲଂ ମେ ତ୍ୱଂ ପଜାନାହୀ'ତି। ଅଥ ଖୋ ସୋ ସହାଯକୋ ସାଣଭାରଂ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ସାଣସୁତ୍ତଭାରଂ ଆଦିଯି।

''ତେ ଯେନ ଅଞ୍ଞତରଂ ଗାମପଟ୍ଟଂ ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ। ତତ୍ଥ ଅଦ୍ଦସଂସୁ ପହୂତା ସାଣିଯୋ ଛଡ୍ଡିତା, ଦିସ୍ୱା ସହାଯକୋ ସହାଯକଂ ଆମନ୍ତେସି – 'ଯସ୍ସ ଖୋ , ସମ୍ମ, ଅତ୍ଥାଯ ଇଚ୍ଛେଯ୍ୟାମ ସାଣଂ ୱା ସାଣସୁତ୍ତଂ ୱା, ଇମା ପହୂତା ସାଣିଯୋ ଛଡ୍ଡିତା। ତେନ ହି, ସମ୍ମ, ତ୍ୱଞ୍ଚ ସାଣଭାରଂ ଛଡ୍ଡେହି, ଅହଞ୍ଚ ସାଣସୁତ୍ତଭାରଂ ଛଡ୍ଡେସ୍ସାମି, ଉଭୋ ସାଣିଭାରଂ ଆଦାଯ ଗମିସ୍ସାମା'ତି । 'ଅଯଂ ଖୋ ମେ, ସମ୍ମ, ସାଣଭାରୋ ଦୂରାଭତୋ ଚ ସୁସନ୍ନଦ୍ଧୋ ଚ, ଅଲଂ ମେ, ତ୍ୱଂ ପଜାନାହୀ'ତି। ଅଥ ଖୋ ସୋ ସହାଯକୋ ସାଣସୁତ୍ତଭାରଂ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ସାଣିଭାରଂ ଆଦିଯି।

''ତେ ଯେନ ଅଞ୍ଞତରଂ ଗାମପଟ୍ଟଂ ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ। ତତ୍ଥ ଅଦ୍ଦସଂସୁ ପହୂତଂ ଖୋମଂ ଛଡ୍ଡିତଂ, ଦିସ୍ୱା...ପେ... ପହୂତଂ ଖୋମସୁତ୍ତଂ ଛଡ୍ଡିତଂ, ଦିସ୍ୱା... ପହୂତଂ ଖୋମଦୁସ୍ସଂ ଛଡ୍ଡିତଂ, ଦିସ୍ୱା... ପହୂତଂ କପ୍ପାସଂ ଛଡ୍ଡିତଂ, ଦିସ୍ୱା... ପହୂତଂ କପ୍ପାସିକସୁତ୍ତଂ ଛଡ୍ଡିତଂ, ଦିସ୍ୱା... ପହୂତଂ କପ୍ପାସିକଦୁସ୍ସଂ ଛଡ୍ଡିତଂ, ଦିସ୍ୱା... ପହୂତଂ ଅଯଂ [ଅଯସଂ (ସ୍ୟା)] ଛଡ୍ଡିତଂ, ଦିସ୍ୱା... ପହୂତଂ ଲୋହଂ ଛଡ୍ଡିତଂ, ଦିସ୍ୱା... ପହୂତଂ ତିପୁଂ ଛଡ୍ଡିତଂ, ଦିସ୍ୱା... ପହୂତଂ ସୀସଂ ଛଡ୍ଡିତଂ, ଦିସ୍ୱା... ପହୂତଂ ସଜ୍ଝଂ [ସଜ୍ଝୁଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ)] ଛଡ୍ଡିତଂ, ଦିସ୍ୱା... ପହୂତଂ ସୁୱଣ୍ଣଂ ଛଡ୍ଡିତଂ, ଦିସ୍ୱା ସହାଯକୋ ସହାଯକଂ ଆମନ୍ତେସି – 'ଯସ୍ସ ଖୋ, ସମ୍ମ, ଅତ୍ଥାଯ ଇଚ୍ଛେଯ୍ୟାମ ସାଣଂ ୱା ସାଣସୁତ୍ତଂ ୱା ସାଣିଯୋ ୱା ଖୋମଂ ୱା ଖୋମସୁତ୍ତଂ ୱା ଖୋମଦୁସ୍ସଂ ୱା କପ୍ପାସଂ ୱା କପ୍ପାସିକସୁତ୍ତଂ ୱା କପ୍ପାସିକଦୁସ୍ସଂ ୱା ଅଯଂ ୱା ଲୋହଂ ୱା ତିପୁଂ ୱା ସୀସଂ ୱା ସଜ୍ଝଂ ୱା, ଇଦଂ ପହୂତଂ ସୁୱଣ୍ଣଂ ଛଡ୍ଡିତଂ। ତେନ ହି, ସମ୍ମ, ତ୍ୱଞ୍ଚ ସାଣଭାରଂ ଛଡ୍ଡେହି, ଅହଞ୍ଚ ସଜ୍ଝଭାରଂ [ସଜ୍ଝୁଭାରଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ)] ଛଡ୍ଡେସ୍ସାମି, ଉଭୋ ସୁୱଣ୍ଣଭାରଂ ଆଦାଯ ଗମିସ୍ସାମା'ତି। 'ଅଯଂ ଖୋ ମେ, ସମ୍ମ, ସାଣଭାରୋ ଦୂରାଭତୋ ଚ ସୁସନ୍ନଦ୍ଧୋ ଚ, ଅଲଂ ମେ ତ୍ୱଂ ପଜାନାହୀ'ତି। ଅଥ ଖୋ ସୋ ସହାଯକୋ ସଜ୍ଝଭାରଂ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ସୁୱଣ୍ଣଭାରଂ ଆଦିଯି।

''ତେ ଯେନ ସକୋ ଗାମୋ ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ। ତତ୍ଥ ଯୋ ସୋ ସହାଯକୋ ସାଣଭାରଂ ଆଦାଯ ଅଗମାସି, ତସ୍ସ ନେୱ ମାତାପିତରୋ ଅଭିନନ୍ଦିଂସୁ, ନ ପୁତ୍ତଦାରା ଅଭିନନ୍ଦିଂସୁ, ନ ମିତ୍ତାମଚ୍ଚା ଅଭିନନ୍ଦିଂସୁ, ନ ଚ ତତୋନିଦାନଂ ସୁଖଂ ସୋମନସ୍ସଂ ଅଧିଗଚ୍ଛି। ଯୋ ପନ ସୋ ସହାଯକୋ ସୁୱଣ୍ଣଭାରଂ ଆଦାଯ ଅଗମାସି, ତସ୍ସ ମାତାପିତରୋପି ଅଭିନନ୍ଦିଂସୁ, ପୁତ୍ତଦାରାପି ଅଭିନନ୍ଦିଂସୁ, ମିତ୍ତାମଚ୍ଚାପି ଅଭିନନ୍ଦିଂସୁ, ତତୋନିଦାନଞ୍ଚ ସୁଖଂ ସୋମନସ୍ସଂ ଅଧିଗଚ୍ଛି। ''ଏୱମେୱ ଖୋ ତ୍ୱଂ, ରାଜଞ୍ଞ, ସାଣଭାରିକୂପମୋ ମଞ୍ଞେ ପଟିଭାସି। ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜେତଂ, ରାଜଞ୍ଞ, ପାପକଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ; ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜେତଂ, ରାଜଞ୍ଞ, ପାପକଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ। ମା ତେ ଅହୋସି ଦୀଘରତ୍ତଂ ଅହିତାଯ ଦୁକ୍ଖାଯା''ତି।

ସରଣଗମନଂ

୪୩୭। ''ପୁରିମେନେୱ ଅହଂ ଓପମ୍ମେନ ଭୋତୋ କସ୍ସପସ୍ସ ଅତ୍ତମନୋ ଅଭିରଦ୍ଧୋ। ଅପି ଚାହଂ ଇମାନି ୱିଚିତ୍ରାନି ପଞ୍ହପଟିଭାନାନି ସୋତୁକାମୋ ଏୱାହଂ ଭୱନ୍ତଂ କସ୍ସପଂ ପଚ୍ଚନୀକଂ କାତବ୍ବଂ ଅମଞ୍ଞିସ୍ସଂ। ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ, ଭୋ କସ୍ସପ, ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ, ଭୋ କସ୍ସପ। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭୋ କସ୍ସପ, ନିକ୍କୁଜ୍ଜିତଂ ୱା ଉକ୍କୁଜ୍ଜେଯ୍ୟ, ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ ୱା ୱିୱରେଯ୍ୟ, ମୂଳ୍ହସ୍ସ ୱା ମଗ୍ଗଂ ଆଚିକ୍ଖେଯ୍ୟ, ଅନ୍ଧକାରେ ୱା ତେଲପଜ୍ଜୋତଂ ଧାରେଯ୍ୟ 'ଚକ୍ଖୁମନ୍ତୋ ରୂପାନି ଦକ୍ଖନ୍ତୀ'ତି ଏୱମେୱଂ ଭୋତା କସ୍ସପେନ ଅନେକପରିଯାଯେନ ଧମ୍ମୋ ପକାସିତୋ। ଏସାହଂ, ଭୋ କସ୍ସପ, ତଂ ଭୱନ୍ତଂ ଗୋତମଂ ସରଣଂ ଗଚ୍ଛାମି, ଧମ୍ମଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଞ୍ଚ। ଉପାସକଂ ମଂ ଭୱଂ କସ୍ସପୋ ଧାରେତୁ ଅଜ୍ଜତଗ୍ଗେ ପାଣୁପେତଂ ସରଣଂ ଗତଂ।

''ଇଚ୍ଛାମି ଚାହଂ, ଭୋ କସ୍ସପ, ମହାଯଞ୍ଞଂ ଯଜିତୁଂ, ଅନୁସାସତୁ ମଂ ଭୱଂ କସ୍ସପୋ, ଯଂ ମମସ୍ସ ଦୀଘରତ୍ତଂ ହିତାଯ ସୁଖାଯା''ତି।

ଯଞ୍ଞକଥା

୪୩୮। ''ଯଥାରୂପେ ଖୋ, ରାଜଞ୍ଞ, ଯଞ୍ଞେ ଗାୱୋ ୱା ହଞ୍ଞନ୍ତି ଅଜେଳକା ୱା ହଞ୍ଞନ୍ତି, କୁକ୍କୁଟସୂକରା ୱା ହଞ୍ଞନ୍ତି, ୱିୱିଧା ୱା ପାଣା

ସଂଘାତଂ ଆପଜ୍ଜନ୍ତି, ପଟିଗ୍ଗାହକା ଚ ହୋନ୍ତି ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠୀ ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପା ମିଚ୍ଛାୱାଚା ମିଚ୍ଛାକମ୍ମନ୍ତା ମିଚ୍ଛାଆଜୀୱା ମିଚ୍ଛାୱାଯାମା ମିଚ୍ଛାସତୀ ମିଚ୍ଛାସମାଧୀ, ଏୱରୂପୋ ଖୋ, ରାଜଞ୍ଞ, ଯଞ୍ଞୋ ନ ମହପ୍ଫଲୋ ହୋତି ନ ମହାନିସଂସୋ ନ ମହାଜୁତିକୋ ନ ମହାୱିପ୍ଫାରୋ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ରାଜଞ୍ଞ, କସ୍ସକୋ ବୀଜନଙ୍ଗଲଂ ଆଦାଯ ୱନଂ ପୱିସେୟ୍ୟ। ସୋ ତତ୍ଥ ଦୁକ୍ଖେତ୍ତେ ଦୁବ୍ଭୂମେ ଅୱିହତଖାଣୁକଣ୍ଟକେ ବୀଜାନି ପତିଟ୍ଠାପେୟ୍ୟ ଖଣ୍ଡାନି ପୂତୀନି ୱାତାତପହତାନି ଅସାରଦାନି ଅସୁଖସଯିତାନି। ଦେୱୋ ଚ ନ କାଲେନ କାଲଂ ସମ୍ମାଧାରଂ ଅନୁପ୍ପୱେଚ୍ଛେୟ୍ୟ। ଅପି ନୁ ତାନି ବୀଜାନି ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ [ୱିରୁଳ୍ହିଂ (ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନେ)] ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜେୟ୍ୟୁଂ, କସ୍ସକୋ ୱା ୱିପୁଲଂ ଫଲଂ ଅଧିଗଚ୍ଛେୟ୍ୟା''ତି? ''ନୋ ହିଦଂ [ନ ଏୱଂ (ସ୍ୟା। କ।)] ଭୋ କସ୍ସପ''। ''ଏୱମେୱ ଖୋ, ରାଜଞ୍ଞ, ଯଥାରୂପେ ଯଞ୍ଞେ ଗାୱୋ ୱା ହଞ୍ଞନ୍ତି, ଅଜେଳକା ୱା ହଞ୍ଞନ୍ତି, କୁକ୍କୁଟସୂକରା ୱା ହଞ୍ଞନ୍ତି, ୱିୱିଧା ୱା ପାଣା ସଂଘାତଂ ଆପଜ୍ଜନ୍ତି, ପଟିଗ୍ଗାହକା ଚ ହୋନ୍ତି ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠୀ ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପା ମିଚ୍ଛାୱାଚା ମିଚ୍ଛାକମ୍ମନ୍ତା ମିଚ୍ଛାଆଜୀୱା ମିଚ୍ଛାୱାଯାମା ମିଚ୍ଛାସତୀ ମିଚ୍ଛାସମାଧୀ, ଏୱରୂପୋ ଖୋ , ରାଜଞ୍ଞ, ଯଞ୍ଞୋ ନ ମହପ୍ଫଲୋ ହୋତି ନ ମହାନିସଂସୋ ନ ମହାଜୁତିକୋ ନ ମହାୱିପ୍ଫାରୋ।

''ଯଥାରୂପେ ଚ ଖୋ, ରାଜଞ୍ଞ, ଯଞ୍ଞେ ନେୱ ଗାୱୋ ହଞ୍ଞନ୍ତି, ନ ଅଜେଳକା ହଞ୍ଞନ୍ତି, ନ କୁକ୍କୁଟସୂକରା ହଞ୍ଞନ୍ତି, ନ ୱିୱିଧା ୱା ପାଣା ସଂଘାତଂ ଆପଜ୍ଜନ୍ତି, ପଟିଗ୍ଗାହକା ଚ ହୋନ୍ତି ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠୀ ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପା ସମ୍ମାୱାଚା ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତା ସମ୍ମାଆଜୀୱା ସମ୍ମାୱାଯାମା ସମ୍ମାସତୀ ସମ୍ମାସମାଧୀ, ଏୱରୂପୋ ଖୋ, ରାଜଞ୍ଞ, ଯଞ୍ଞୋ ମହପ୍ଫଲୋ ହୋତି ମହାନିସଂସୋ ମହାଜୁତିକୋ ମହାୱିପ୍ଫାରୋ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ରାଜଞ୍ଞ, କସ୍ସକୋ ବୀଜନଙ୍ଗଲଂ ଆଦାଯ ୱନଂ ପୱିସେୟ୍ୟ। ସୋ ତତ୍ଥ ସୁଖେତ୍ତେ ସୁଭୂମେ ସୁୱିହତଖାଣୁକଣ୍ଟକେ ବୀଜାନି ପତିଟ୍ଠପେୟ୍ୟ ଅଖଣ୍ଡାନି ଅପୂତୀନି ଅୱାତାତପହତାନି ସାରଦାନି ସୁଖସଯିତାନି। ଦେୱୋ ଚ କାଲେନ କାଲଂ ସମ୍ମାଧାରଂ ଅନୁପ୍ପୱେଚ୍ଛେୟ୍ୟ। ଅପି ନୁ ତାନି ବୀଜାନି ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜେୟ୍ୟୁଂ, କସ୍ସକୋ ୱା ୱିପୁଲଂ ଫଲଂ ଅଧିଗଚ୍ଛେୟ୍ୟା''ତି? ''ଏୱଂ, ଭୋ କସ୍ସପ''। ''ଏୱମେୱ ଖୋ, ରାଜଞ୍ଞ, ଯଥାରୂପେ ଯଞ୍ଞେ ନେୱ ଗାୱୋ ହଞ୍ଞନ୍ତି, ନ ଅଜେଳକା ହଞ୍ଞନ୍ତି, ନ କୁକ୍କୁଟସୂକରା ହଞ୍ଞନ୍ତି, ନ ୱିୱିଧା ୱା ପାଣା ସଂଘାତଂ ଆପଜ୍ଜନ୍ତି, ପଟିଗ୍ଗାହକା ଚ ହୋନ୍ତି ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠୀ ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପା ସମ୍ମାୱାଚା ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତା ସମ୍ମାଆଜୀୱା ସମ୍ମାୱାଯାମା ସମ୍ମାସତୀ ସମ୍ମାସମାଧୀ, ଏୱରୂପୋ ଖୋ, ରାଜଞ୍ଞ, ଯଞ୍ଞୋ ମହପ୍ଫଲୋ ହୋତି ମହାନିସଂସୋ ମହାଜୁତିକୋ ମହାୱିପ୍ଫାରୋ''ତି।

ଉତ୍ତରମାଣୱୱତ୍ଥୁ

୪୩୯। ଅଥ ଖୋ ପାଯାସି ରାଜଞ୍ଞୋ ଦାନଂ ପଟ୍ଠପେସି ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣକପଣଦ୍ଧିକୱଣିବ୍ବକଯାଚକାନଂ । ତସ୍ମିଂ ଖୋ ପନ ଦାନେ ଏୱରୂପଂ ଭୋଜନଂ ଦୀଯତି କଣାଜକଂ ବିଲଙ୍ଗଦୁତିଯଂ, ଧୋରକାନି [ଥୋରକାନି (ସୀ। ପୀ।), ଚୋରକାନି (ସ୍ୟା।)] ଚ ୱତ୍ଥାନି ଗୁଳଅୱାଲକାନି [ଗୁଳଅଗାଳ୍ହଅକାନି (କ।)]। ତସ୍ମିଂ ଖୋ ପନ ଦାନେ ଉତ୍ତରୋ ନାମ ମାଣୱୋ ୱାୱଟୋ [ବ୍ୟାୱଟୋ (ସୀ। ପୀ।)] ଅହୋସି। ସୋ ଦାନଂ ଦତ୍ୱା ଏୱଂ ଅନୁଦ୍ଦିସତି – ''ଇମିନାହଂ ଦାନେନ ପାଯାସିଂ ରାଜଞ୍ଞମେୱ ଇମସ୍ମିଂ ଲୋକେ ସମାଗଚ୍ଛିଂ, ମା ପରସ୍ମି''ନ୍ତି। ଅସ୍ସୋସି ଖୋ ପାଯାସି ରାଜଞ୍ଞୋ – ''ଉତ୍ତରୋ କିର ମାଣୱୋ ଦାନଂ ଦତ୍ୱା ଏୱଂ ଅନୁଦ୍ଦିସତି – 'ଇମିନାହଂ ଦାନେନ ପାଯାସିଂ ରାଜଞ୍ଞମେୱ ଇମସ୍ମିଂ ଲୋକେ ସମାଗଚ୍ଛିଂ, ମା ପରସ୍ମି'''ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ପାଯାସି ରାଜଞ୍ଞୋ ଉତ୍ତରଂ ମାଣୱଂ ଆମନ୍ତାପେତ୍ୱା ଏତଦୱୋଚ – ''ସଚ୍ଚଂ କିର ତ୍ୱଂ, ତାତ ଉତ୍ତର, ଦାନଂ ଦତ୍ୱା ଏୱଂ ଅନୁଦ୍ଦିସସି – 'ଇମିନାହଂ ଦାନେନ ପାଯାସିଂ ରାଜଞ୍ଞମେୱ ଇମସ୍ମିଂ ଲୋକେ ସମାଗଚ୍ଛିଂ, ମା ପରସ୍ମି'''ନ୍ତି? ''ଏୱଂ, ଭୋ''। ''କିସ୍ସ ପନ ତ୍ୱଂ, ତାତ ଉତ୍ତର, ଦାନଂ ଦତ୍ୱା ଏୱଂ ଅନୁଦ୍ଦିସସି – 'ଇମିନାହଂ ଦାନେନ ପାଯାସିଂ ରାଜଞ୍ଞମେୱ ଇମସ୍ମିଂ ଲୋକେ ସମାଗଚ୍ଛିଂ, ମା ପରସ୍ମି'ନ୍ତି? ନନୁ ମଯଂ, ତାତ ଉତ୍ତର, ପୁଞ୍ଞତ୍ଥିକା ଦାନସ୍ସେୱ ଫଲଂ ପାଟିକଙ୍ଖିନୋ''ତି? ''ଭୋତୋ ଖୋ ଦାନେ ଏୱରୂପଂ ଭୋଜନଂ ଦୀଯତି କଣାଜକଂ ବିଲଙ୍ଗଦୁତିଯଂ, ଯଂ ଭୱଂ ପାଦାପି [ପାଦାସି (କ।)] ନ ଇଚ୍ଛେୟ୍ୟ ସମ୍ଫୁସିତୁଂ [ଛୁପିତୁଂ (ପୀ। କ।)], କୁତୋ ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ, ଧୋରକାନି ଚ ୱତ୍ଥାନି ଗୁଳଅୱାଲକାନି, ଯାନି ଭୱଂ ପାଦାପି [ଅଚିତ୍ତୀକତଂ (କ।)] ନ ଇଚ୍ଛେୟ୍ୟ ସମ୍ଫୁସିତୁଂ, କୁତୋ ପରିଦହିତୁଂ। ଭୱଂ ଖୋ ପନମ୍ହାକଂ ପିଯୋ ମନାପୋ, କଥଂ ମଯଂ ମନାପଂ ଅମନାପେନ ସଂଯୋଜେମା''ତି? ''ତେନ ହି ତ୍ୱଂ, ତାତ ଉତ୍ତର, ଯାଦିସାହଂ ଭୋଜନଂ ଭୁଞ୍ଜାମି, ତାଦିସଂ ଭୋଜନଂ ପଟ୍ଠପେହି। ଯାଦିସାନି ଚାହଂ ୱତ୍ଥାନି ପରିଦହାମି, ତାଦିସାନି ଚ ୱତ୍ଥାନି ପଟ୍ଠପେହୀ''ତି। ''ଏୱଂ, ଭୋ''ତି ଖୋ ଉତ୍ତରୋ ମାଣୱୋ ପାଯାସିସ୍ସ ରାଜଞ୍ଞସ୍ସ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ଯାଦିସଂ ଭୋଜନଂ ପାଯାସି ରାଜଞ୍ଞୋ ଭୁଞ୍ଜତି, ତାଦିସଂ ଭୋଜନଂ ପଟ୍ଠପେସି। ଯାଦିସାନି ଚ ୱତ୍ଥାନି ପାଯାସି ରାଜଞ୍ଞୋ ପରିଦହତି, ତାଦିସାନି ଚ ୱତ୍ଥାନି ପଟ୍ଠପେସି।

୪୪୦। ଅଥ ଖୋ ପାଯାସି ରାଜଞ୍ଞୋ ଅସକ୍କଚ୍ଚଂ ଦାନଂ ଦତ୍ୱା ଅସହତ୍ଥା ଦାନଂ ଦତ୍ୱା ଅଚିତ୍ତୀକତଂ ଦାନଂ ଦତ୍ୱା ଅପୱିଦ୍ଧଂ ଦାନଂ ଦତ୍ୱା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଚାତୁମହାରାଜିକାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜି ସୁଞ୍ଞଂ ସେରୀସକଂ ୱିମାନଂ। ଯୋ ପନ ତସ୍ସ ଦାନେ ୱାୱଟୋ ଅହୋସି ଉତ୍ତରୋ ନାମ ମାଣୱୋ। ସୋ ସକ୍କଚ୍ଚଂ ଦାନଂ ଦତ୍ୱା ସହତ୍ଥା ଦାନଂ ଦତ୍ୱା ଚିତ୍ତୀକତଂ ଦାନଂ ଦତ୍ୱା ଅନପୱିଦ୍ଧଂ ଦାନଂ ଦତ୍ୱା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜି ଦେୱାନଂ ତାୱତିଂସାନଂ ସହବ୍ୟତଂ।

ପାଯାସିଦେୱପୁତ୍ତୋ

୪୪୧। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ଆଯସ୍ମା ଗୱମ୍ପତି ଅଭିକ୍ଖଣଂ ସୁଞ୍ଞଂ ସେରୀସକଂ ୱିମାନଂ ଦିୱାୱିହାରଂ ଗଚ୍ଛତି। ଅଥ ଖୋ ପାଯାସି ଦେୱପୁତ୍ତୋ ଯେନାଯସ୍ମା ଗୱମ୍ପତି ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଗୱମ୍ପତିଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠାସି। ଏକମନ୍ତଂ ଠିତଂ ଖୋ ପାଯାସିଂ ଦେୱପୁତ୍ତଂ ଆଯସ୍ମା ଗୱମ୍ପତି ଏତଦୱୋଚ – ‘‘କୋସି ତ୍ୱଂ, ଆୱୁସୋ’’ତି? ‘‘ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ପାଯାସି ରାଜଞ୍ଞୋ’’ତି। ‘‘ନନୁ ତ୍ୱଂ, ଆୱୁସୋ, ଏୱଂଦିଟ୍ଠିକୋ ଅହୋସି – ‘ଇତିପି ନତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ନତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ନତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ’’’ତି? ‘‘ସଚ୍ଚାହଂ, ଭନ୍ତେ, ଏୱଂଦିଟ୍ଠିକୋ ଅହୋସିଂ – ‘ଇତିପି ନତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ନତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ନତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ’ତି। ଅପି ଚାହଂ ଅଯ୍ୟେନ କୁମାରକସ୍ସପେନ ଏତସ୍ମା ପାପକା ଦିଟ୍ଠିଗତା ୱିୱେଚିତୋ’’ତି। ‘‘ଯୋ ପନ ତେ, ଆୱୁସୋ, ଦାନେ ୱାୱଟୋ ଅହୋସି ଉତ୍ତରୋ ନାମ ମାଣୱୋ, ସୋ କୁହିଂ ଉପପନ୍ନୋ’’ତି? ‘‘ଯୋ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଦାନେ ୱାୱଟୋ ଅହୋସି ଉତ୍ତରୋ ନାମ ମାଣୱୋ, ସୋ ସକ୍କଚ୍ଚଂ ଦାନଂ ଦତ୍ୱା ସହତ୍ଥା ଦାନଂ ଦତ୍ୱା ଚିତ୍ତୀକତଂ ଦାନଂ ଦତ୍ୱା ଅନପୱିଦ୍ଧଂ ଦାନଂ ଦତ୍ୱା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପନ୍ନୋ ଦେୱାନଂ ତାୱତିଂସାନଂ ସହବ୍ୟତଂ। ଅହଂ ପନ, ଭନ୍ତେ, ଅସକ୍କଚ୍ଚଂ ଦାନଂ ଦତ୍ୱା ଅସହତ୍ଥା ଦାନଂ ଦତ୍ୱା ଅଚିତ୍ତୀକତଂ ଦାନଂ ଦତ୍ୱା ଅପୱିଦ୍ଧଂ ଦାନଂ ଦତ୍ୱା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଚାତୁମହାରାଜିକାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପନ୍ନୋ ସୁଞ୍ଞଂ ସେରୀସକଂ ୱିମାନଂ। ତେନ ହି, ଭନ୍ତେ ଗୱମ୍ପତି, ମନୁସ୍ସଲୋକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଏୱମାରୋଚେହି – ‘ସକ୍କଚ୍ଚଂ ଦାନଂ ଦେଥ, ସହତ୍ଥା ଦାନଂ ଦେଥ, ଚିତ୍ତୀକତଂ ଦାନଂ ଦେଥ, ଅନପୱିଦ୍ଧଂ ଦାନଂ ଦେଥ। ପାଯାସି ରାଜଞ୍ଞୋ ଅସକ୍କଚ୍ଚଂ ଦାନଂ ଦତ୍ୱା ଅସହତ୍ଥା ଦାନଂ ଦତ୍ୱା ଅଚିତ୍ତୀକତଂ ଦାନଂ ଦତ୍ୱା ଅପୱିଦ୍ଧଂ ଦାନଂ ଦତ୍ୱା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଚାତୁମହାରାଜିକାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପନ୍ନୋ ସୁଞ୍ଞଂ ସେରୀସକଂ ୱିମାନଂ। ଯୋ ପନ ତସ୍ସ ଦାନେ ୱାୱଟୋ ଅହୋସି ଉତ୍ତରୋ ନାମ ମାଣୱୋ, ସୋ ସକ୍କଚ୍ଚଂ ଦାନଂ ଦତ୍ୱା ସହତ୍ଥା ଦାନଂ ଦତ୍ୱା ଚିତ୍ତୀକତଂ ଦାନଂ ଦତ୍ୱା ଅନପୱିଦ୍ଧଂ ଦାନଂ ଦତ୍ୱା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପନ୍ନୋ ଦେୱାନଂ ତାୱତିଂସାନଂ ସହବ୍ୟତ’’’ନ୍ତି।

ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଗୱମ୍ପତି ମନୁସ୍ସଲୋକଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଏୱମାରୋଚେସି – ‘‘ସକ୍କଚ୍ଚଂ ଦାନଂ ଦେଥ, ସହତ୍ଥା ଦାନଂ ଦେଥ, ଚିତ୍ତୀକତଂ ଦାନଂ ଦେଥ, ଅନପୱିଦ୍ଧଂ ଦାନଂ ଦେଥ। ପାଯାସି ରାଜଞ୍ଞୋ ଅସକ୍କଚ୍ଚଂ ଦାନଂ ଦତ୍ୱା ଅସହତ୍ଥା ଦାନଂ ଦତ୍ୱା ଅଚିତ୍ତୀକତଂ ଦାନଂ ଦତ୍ୱା ଅପୱିଦ୍ଧଂ ଦାନଂ ଦତ୍ୱା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଚାତୁମହାରାଜିକାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପନ୍ନୋ ସୁଞ୍ଞଂ ସେରୀସକଂ ୱିମାନଂ। ଯୋ ପନ ତସ୍ସ ଦାନେ ୱାୱଟୋ ଅହୋସି ଉତ୍ତରୋ ନାମ ମାଣୱୋ, ସୋ ସକ୍କଚ୍ଚଂ ଦାନଂ ଦତ୍ୱା ସହତ୍ଥା ଦାନଂ ଦତ୍ୱା ଚିତ୍ତୀକତଂ ଦାନଂ ଦତ୍ୱା ଅନପୱିଦ୍ଧଂ ଦାନଂ ଦତ୍ୱା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପନ୍ନୋ ଦେୱାନଂ ତାୱତିଂସାନଂ ସହବ୍ୟତ’’ନ୍ତି।

ପାଯାସିସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ଦସମଂ।

ମହାୱଗ୍ଗୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

ତସ୍ସୁଦ୍ଦାନଂ –

ମହାପଦାନ ନିଦାନଂ, ନିବ୍ବାନଞ୍ଚ ସୁଦସ୍ସନଂ;

ଜନୱସଭ ଗୋୱିନ୍ଦଂ, ସମଯଂ ସକ୍କପଞ୍ହକଂ;

ମହାସତିପଟ୍ଠାନଞ୍ଚ, ପାଯାସି ଦସମଂ ଭୱେ [ସତିପଟ୍ଠାନପାଯାସି, ମହାୱଗ୍ଗସ୍ସ ସଙ୍ଗହୋ (ସୀ। ପୀ।) ସତିପଟ୍ଠାନପାଯାସି, ମହାୱଗ୍ଗୋତି ୱୁଚ୍ଚତୀତି (ସ୍ୟା।)]।

ମହାୱଗ୍ଗପାଳି ନିଟ୍ଠିତା।